This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

1817
ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

BS
1691
.F13

Fabricius, Johann Albert,

CODICIS PSEUDEPIGRAPHI VETERIS TESTAMENTI,

VOLUMEN ALTERUM.

ACCEDIT

JOSEPHI

VETERIS CHRISTIANI SCRIPTORIS

HYPOMNESTICON,

NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITUM

CUM

VERSIONE AC NOTIS

JO. ALBERTI FABRICII,

SS. THEOL. D. & PROFESS. PUBL.

HAMBURGI,

Sumtu THEODORI CHRISTOPH. FELGINERI.

M DCC XXIII.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

K

10-17-31
Papyrology
Harv.
6-27-31
24318

Viro

maxime Reverendo atque Eruditiſſimo

GEORGIO WALLINO,

SS. Theologiæ Doctori digniſſimo

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

JUcundiſſimum accidit, VIR HONORATISSIME, quod læta ſeſe jam offert mi-

hi occaſio & multiplex, pro meo in Te amore gratulandi Tibi toto pectore: primum quidem de itinere literario tot annis per pulchriores Europæ regiones continuato a Te feliciter, atque magno cum fructu magnaque gloria Tua eousque producto proſpere ſecundum votum atque exſpectationem Tuam, ut reditum nunc adornare in Patriam, atque in deſideratam Tibi, Teque reddi ſibi jam diu exo-

exoptantem Sueciam Tuam auſpicato reverti, & Tuorum quotquot triſtia fata, inter deſideria Tui, reliquos Tibi fecerunt, Reverendiſſimi Patris maxime, Norlandiæ occidentalis Antiſtitis Reverendiſſimi, in amplexus venire iterum poſſis.

Non minus Tecum gaudeo de promeritis jam pridem inſigni virtute atque eruditione Tua honoribus

& dè collata nuper in Te in B. LUTHERI cathedra à Theologis inclytis Witebergenſibus dignitate Doctorali, ex qua amplum & non inficiandum mihi præberi argumentum ſentio bene ominandi Eccleſiæ, quæ à Te & virtute ac doctrina Tua jure poteſt magna & præclara ſibi polliceri: ſpeciatim cauſas video habere me maximas gratulandi Patriæ Tuæ Sueciæ, quæ à pietate, fide, prudentia

dentia & eruditione Tua pulcherrimos fructus ſpe non inficianda jam tum præcipit, atque exſpectare jure ſuo poteſt: Rei denique litterariæ bene augurandi, quæ quam inſignia ab ingenio & induſtria ſibi valeat promittere, jam fidem factam ſibi intelligit tot & tam elaboratis ſpeciminibus quæ vel in Patria, vel inter medios tumultus itineris dediſti in lucem aut daturum Te promiſiſti.

Dum autem gratulari Tibi & gaudere Tecum, me tam juſtis de cauſis juvat, ſereno ut confido vultu a me accipies hocce quod Tibi amica manu offero munuſculum, Volumen alterum Codicis Pſeudepigraphi Vet. Teſt. Iſtud qualecunque eſt, aſpernari Te nec Tuus in me permittet amor, neque æquum fuerit hoc à Te fieri, cum partem ejus haud contemnendam, narrationem nempe

apo-

apocrypham de Joſepho Mariæ ſponſo à Te fuerim mutuatus, totumque illud ſcriptum ex verſione quam ex Arabico nuper adornaſti, typisque edidiſti Lipſienſibus, huic meæ συναγωγῇ pace Tua adtexuerim.

Quod ſupereſt ut itinere feliciter abſoluto, Patriam Tuosque lætus reviſas, ac per multos annos Sueciæ Tuæ & Eccleſiæ Doctorem

)(5 Theo-

Theologum præſtes idoneum utiliſſimumque, ſeris votis expoſco optimum Numen: atque ut mihi ſive verſans in itinere, ſive in Patria conſtitutus benevolentiam TUAM ſerves integram, etiam atque etiam à TE peto. Vale Vir maxime Reverende. Scripſi Hamburgi prid. Non. April. Anni MDCCXXIII.

In

In hoc Volumine

continentur:

I. Capita priori Tomo Codicis Pſeudepigraphi Vet. Teſt. ſupplendo vel illuſtrando.

1 ADAMUS, litterarum inventor, pag. 1.
2 Alphabetum Cœleſte, p. 2.
3 Nomina ab Adamo rebus impoſita, p. 4.
4 Adami fœmina, Lilit, p. 5.
5 Adamus Propheta, p. 7.
6 Adami Philoſophia, p. 8.
7 Adami mira poteſtas, & corpus lucidum, pag. 11.
8 Adamus Sabbatum in Paradiſo celebrans, pag. 13.
9 Feſta ab Adamo inſtituta, p. 14.
10 Adami jejunium & pœnitentia, p. 14.
11 Locus in quem Adamus è Paradiſo in exilium abiit, p. 20.

12 Can-

12 Canticum S. Michaëlis & bonorum Angelorum poſt Luciferum & malos Angelos Cœlo dejectos, p. 26.

13 Sepher Raziel, p. 28.

14 Septem homines univerſum Mundum volventes, p. 28.

15 Adam, an Monarcha? p. 28.

16 Liber Adami & Joannis Baptiſtæ apud Sabios, p. 29.

17 Adami veſtigia in Inſula Zeylon, p. 30.

18 Poma Adami; ficus Adamæa, p. 36.

19 Adami ſepultura, p. 37.

20 Adami nomen, p. 39.

21 Adami ſtatura, p. 41.

22 Adami epitaphium, p. 42.

23 Caini & Abelis ſorores, CALMONA & LEBORA, p. 44.

24 ABELIS canis & ſepultura, p. 45.

25 De CAINO varia, p. 48.

26 SETHUS Deus, facies ejus ſplendida, p. 49.

27 Filiorum Sethi columnæ, p. 51.

28 Sethus per ſanguinem Abelis ſuos adjuvans, p. 54.

29 ENOCHUS, p. 55.

30 Enochi preces, p. 57.

31 Enochi liber, Joanni Dee traditus ab Angelo, p. 58.
32 LAMECH, p. 61.
33 De NOACHO varia, p. 61.
34 Rudera arcæ Noachi, p. 63.
35 De MELCHISEDECHO miſcella, p. 72.
36 Miſcellanea de CHAMO, MISRAIMO, TUBALE, PHARAONE, OGE, GOLIATHO, p. 78.
37 THARE, Abrahami pater, monetarius. Triginta argentei, p. 79.
38 Quercus Mambre, p. 81.
39 Aſtrologica ABRAHAMI ſcientia, p. 81.
40 Ægyptiorum libri ſacri, p. 83.
41 Teſtamenta PATRIARCHARUM, p. 83.
42 Vita ASSENETH, filiæ Potipharis, JOSEPHI uxoris; nunc primum Græce edita ex Codice Barocciano, cujus apographum mecum communicavit vir egregius Jo. Chriſtianus Wolfius, p. 85.
43 JOBUS, p. 102.
44 BALAAM, p. 105.
45 JANNES & JAMBRES, p. 105.
46 Jannis & Jambris monumentum, p. 106.
47 MOSIS nomen, p. 111.

48 Mo-

48 Moſes litterarum inventor Hebræis, & per Cadmum Græcis, p. 117.
49 ASSIMAH mater Moſis, ejusque liber Megmou, p. 118.
50 Moſis amuletum, p. 119.
51 Moſes ſapientia Ægyptiorum imbutus, p. 119.
52 Moſes auctor Legis oralis, venditatus à Judæis, p. 120.
53 Parva Geneſis, p. 120.
54 Floſculi Bibliorum, liber Apocryphus, p. 122.
55 Duodecim Moſis fontes, p. 123.
56 Moſes cornutus, p. 123.
57 Virga Moſis, p. 124.
58 Moſis ſepulchrum, p. 125.
59 Moſes aſſumtus in cœlum, p. 127.
60 Liber, aſſumtio Moſis, p. 128.
61 Pſalmus XC. in Moſis ἀποῤῥήτοις, p. 129.
62 JOSUA, p. 130.
63 Epiſtola commentitia Regis Perſarum & Medorum ad Joſuam p. 130. ſeq. Joſuæque reſponſio, p. 133.
64 Tubæ Hierichuntinæ, p. 134.
65 Monumentum Phoenicum à Joſua profugorum, p. 135.

66 Duo-

66 Duodecim lapides à Joſua poſiti, p. 137.
67 Sortes Apoſtolorum & PROPHETARUM, p. 138.
68 SAMUEL Propheta, p. 138.
69 Prophetarum ætas, p. 139.
70 DAVID Propheta & Rex, p. 140.
71 David, dum furorem ſimulat, ſcribens, neſcio quid in oſtio domus Achis, p. 142.
72 Scutum Davidis & numi, p. 144.
73 MERODAC BALADAN, Rex Babylonis, p. 156.
74 Loca ex ſacris ſcriptoribus V. T. allegata, quæ in illis non leguntur, p. 157.
75 Locus Jacobi IV. 5. ex Apocrypho libro repetitus, p. 161.
76 JEREMIÆ Epicedium in cædem JOSIÆ Regis p. 163.
77 Pſalmus CXXXVII. an Jeremiæ? p. 166.
78 De ABDIA Propheta, p. 167.
79 De EZECHIELE Propheta, p. 167.
80 DANIELIS Prophetæ viſiones, p. 169.
81 Danielis contra leones περιφυλακτήριον, p. 169.
82 MARDOCHAI, p. 170.
83 ESDRÆ Anathema in Samaritanos, pag. 170.

84 Esdræ

84 Eſdræ index dierum fauſtorum, p. 171.

85 Eſdræ Apocalypſis, in Catalogo librorum Apocryphorum V. T. p. 171.

86 Libri, qui non exſtant & in ſacris litteris memorantur, p. 171.

II. Epiſtola BARUCHO Prophetæ tributa apud Syros, & diverſa ab libro, qui ſub ejus fertur nomine, p. 145.

III. Liber ESDRÆ quartus, cum locis veterum illum allegantium, & differentiis ac ſupplementis, ex verſione priſca Arabica, quæ MSta exſtat Oxoniæ in Bibl. Bodlejana, p. 173.

IV. Hiſtoria JOSEPHI fabri lignarii, ex Arabico Codice MS. Bibl. Regiæ Pariſ. Latine verſa à D. GEORGIO WALLINO, p. 309.

V. JOSEPHI Veteris Chriſtiani Scriptoris Hypomneſticon, ſive liber ſacer memorialis, nunc primum in lucem editus cum verſione & notis, p. 337.

ADA-

ADAMUS.

I. Adamus, Litterarum inventor.

ad T. 1. p. 1.

Præter *Thomam Bangium* τὸν μακαρίτην in Cœlo Orientis, ſive exercitationibus de ortu & progreſſu litterarum, excuſis Havniæ A. 1657. 4. & præter alios ſcriptores in limine voluminis prioris à me laudatos, adire juvabit *Caſparem Schottum* in technica curioſa p. 546. ſeq. ubi ſcriptoriæ artis inventum divinum, & Moyſe antiquius eſſe diſputat. Noviſſime *Guilelmus Nicols* in erudito poëmate, de litteris inventis, quod in libros ſex diviſum, Londini A. 1716. 8. prodiit libro I.

Divinum auctorem ſcribendi hunc credere fas eſt,
Humani generis qui ſimul auctor erat.

Hugo Ferrandus (reflexions ſur la Relig. Chrétienne T. 2. p. 252.) conſiderans locum *Plinii* lib. VII. Hiſt. Nat. c. 56. *litteras ſemper arbitror Aſſyrias*

fuiſſe : [Ce paſſage nous marque deux choſes aſſés conſiderables, l'une que les lettres ont toûjours été Aſſyriennes: & l'autre que l'uſage en eſt auſſi ancien que le monde. Il y a peu de gens qui ignorent que par les Aſſyriens, les Profanes ont entendu bien ſouvent les Juifs: & ſans faire un grand ramas des paſſages, je me contenterai de rapporter le témoignage de Themiſtius qui (Orat. IX.) appelle γράμματα τῶν Ἀσσυρίων, les livres des Hebreux. Ainſi l'on peut inferer des paroles de Pline, que les plus anciennes lettres du monde ſont celle des Hebreux, & qu'Adam, qui eſt le premier des hommes, en eſt l'inventeur.] Alia ad hunc *Plinii* locum viri præclari *Jacobus Perizonius* in Originibus Babylonicis pag. 10. ſeq. & *Jo. Maſſon* in diſſertatione de litterarum Antiquitate, quæ exſtat in Hiſtoria Critica Reipublicæ litterariæ Gallicè edita, ſtatim in limine tomi primi.

II. Alphabetum cœleſte.

ad T. 1. p. 2.

Abjuda, Hebræi librum de characteribus cœleſtibus (*) ex Oriente allatum MS. evolvit Jac. *Gaffarellus* in curioſitatibus inauditis p. 4. 28. 31. 277. 283. & laudat Athanaſius Kircherus Tom. 2. Oedipi pag. 109. Fortaſſe commenti hujus conditores, *Abjuda* hoc eſt *Patrem Judæ* venditavere

(*) Conf. Rev. noſtri Wolfii Bibl. Hebr. Tom. I. p. 13. & D. Buddei introduct. ad Philoſ. Hebr. p. 334.

travere auctorem, pro *Abrahamo* Patriarcha, cui librum *Jezirah* ſuppoſuerunt ſimili comminiſcendi libidine. Plurimum tamen huic alphabeto cœleſti tribuit *Guil. Poſtellus* in commentario ad librum Jezirah: *Si dixero me vidiſſe in cœlo in ipſis lingua ſancta characteribus ab ESRA primum publice expoſitis, ea omnia quæ ſunt in rerum natura conſtituta, ut vidi non explicite, ſed implicite, vix ullus mihi crediderit. Tamen teſtis Deus & ejus Chriſtus, quia non mentior.* Notum etiam quantum in commendanda illa cœleſti litteratura olei & operæ perdiderit *Jacobus Gaffarellus*, qui ſuffragatores laudat, *Jo. Reuchlinum*, *Jo. Picum Mirandulanum*, *Cornelium Agrippam*, alioſque. Convenientiores quoque litteras eſſe Hebraicas Aſtrologicis divinationibus, quam imagines animalium & alias quasvis figuras arbitrarias, non dubitat auctor Diſſ. de Guielmo Poſtello, quæ *Tomo IV. Obſervationum ſelectarum Hallenſium* inſerta legitur p. 245. Addit etiam, in ſiderum ſcientia rebusque omnibus quæ traditioni innitantur, Orientalibus plus ſe tribuere quam Græcis. Præclare, ſi de ſola traditione, non etiam de veritate rei ac natura ageretur: aut ſi de antiquitate traditionis Orientalis perinde conſtaret, uti de Græca conſtat. Tutius itaque fides detrahitur utriſque: neque vitio dabitur mortalibus, ſi nec numerum inire ſtellarum, nec characteres eorum legere didicerint.

Alphabetum Cabbaliſticum memoratur in Catalogo MSS. Hebraicorum Nobiliſſimi Viri D. *Zachariæ Conradi ab Uffenbach*.

Theſei Ambroſii introductio ad Varias linguas, lucem vidit Papiæ 1639. 4. *Ioh. Auguſtini Panthei* Voarchadúmiam numeris & iconibus illuſtratam exhibet theatrum Chemicum. *Iacobi Bonaventuræ Hepburni* Virga aurea ſive LXX. Alphabeta prodiere Romæ A. 1616. *Andreæ Mülleri* Greiffenhagii, admirandæ doctrinæ viri Alphabeta ac notæ diverſarum linguarum, Berolini 1703. 4. Omitto *Laur. Schraderi* Alphabeta XXIV. Helmſt. 1592. *Io. Theodori* & *Iſraelis de Bry* tabellas alphabetarias vetiorum characterum, Francof. 1596. De *Nic. Schmidii* collectione Manuſcripta, quæ ſervatur Geræ, adeundus celeberrimus Vir, *Burchard Gotthelf Struvius* T. 1. anecdoctor. faſciculo 1. pag. 194. Tranſiſalana autem Alphabetorum *συναγωγὴ* cui jam viginti annis intentum virum philologum eſſe teſtatus fuit auctor Diarii Belgici (*Bakſaal van Europe*) An. 1694. Jun. p. 569. necdum, quod ſciam, lucem aſpexit.

III. Nomina ab Adamo rebus impoſita.

ad T. 1. p. 2.

Joel, tertii decimi ſcriptor ſæculi, in Chronographia: ἰστέον ὅτι ὁ μὲν Ἀδὰμ ἐπέθηκεν ὀνόματα τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ζώοις χερσαίοις τε

καὶ

καὶ θαλαττίοις· τὸ δὲ αὐτοῦ ὄνομα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἄγγελος Κυρίου εἶπεν αὐτοῖς. Scire juvat Adamum impoſuiſſe nomina liberis ſuis, omnibusque animantibus terreſtribus, maritimisque. Ipſi autem & uxori ejus nomen impoſitum ab Angelo Domini, imo à DEO ipſo, ut Moſes teſtatur. Denominationem omnium entium atque ipſius Jehovah ad Adamum velut auctorem refert R. *Abraham Sebaeb* ſive *Sabab*, Ulyſſiponenſis in *Zeror Hammor* ſive faſciculo myrrhæ. Clariſſ. Viri Michaëlis Lilienthali diſſ. de vocatis ab Adamo animantibus eruditiſſimo *Hardtio* Roſtoch. 1710. oppoſita, obſervationis nonæ locum occupat in ejus ſelectis Hiſtorico literariis, Regiomont. 1715. 8. Facit etiam huc Chriſtiani Pfuezneri diſſ. de *ὀνοματοθεσίᾳ* animalium Adamitica, quæ prodiit Witeberg. 1718.

IV. Adami fœmina, Lilit.

ad T. 1. p. 5.

Abraham Ecchellenſis in hiſtoria Arabum p. 268. ad calcem Chronici Orientalis: *Sunt qui ſpectra non puros dæmones eſſe putarunt, ſed mixta ex dæmoniaca & humana natura, ſcilicet ex concubitu Abliſi dæmoniorum principis cum* Lilit *prima Adami conjuge ſuſceptos liberos. Fabulam hanc ex Judæorum pandectis ad Arabes invexit, ſi ex reliquis conjicere licet, Cabbalabbaro ex Rabbino Mahometi ſectator, & diſcipulus, qui omnes fere Judaicas nanias ad Arabes non ſine fœnore tranſtulit. Comminiſcuntur quippe Deum ex limo terræ una cum Adamo formaſſe fœminam,*

minam, *nomine* Lilit, *illique in uxorem ipſam dediſſe. Commentum ex hiſce cap.* 1. *Geneſ. verſ.* 27. *eliciunt verbis*: Maſculum & fœminam creavit eos. *Quam autem mulierem, quum creationis paritate tam inſolens ac moleſta viro facta eſſet, ſæpius admonitam & non reſipiſcentem, extra paradiſum expulit Deus, hinc ſubjunxit*: Non eſt bonum, hominem eſſe ſolum: faciamus ei adjutorium ſimile ſibi. *Id totum confirmant ex Adami verbis, cum vidiſſet mulierem ex ejus coſta adductam*: Hoc nunc os de oſſibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumta eſt. *Quod idem eſt ac ſi dixiſſet, inquiunt, nunc, ſive hac vice dedit mihi Deus conjugem & ſociam ex oſſibus meis, & carne mea, quæ vocabitur virago à viro a quo deſumta eſt: at illa quam tunc & alia vice mihi dederat, nec de oſſibus meis erat, nec de carne mea, nec virago à viro dicenda eſt. Expulſa igitur è Paradiſo,* Lilit *ſeſe copulavit dæmoni; cui peperit liberos quamplures qui genii dicuntur. Iſti, ſex ſunt præditi qualitatibus; ex quibus tres communes habent cum hominibus, ac totidem cum dæmonibus. Ut homines generant ſibi ſimiles, cibis veſcuntur, morti ſunt obnoxii. Ut dæmones ſunt alati, & quo lubet, velociſſime volant, ſunt inviſibiles, demum corpora absque detrimento permeant atque penetrant. Hoc geniorum genus minus hominibus noxium eſſe creditur, imo ſatis familiare & amicum ob naturæ affinitatem & portionem. Autor hiſtoriæ & rerum geſtarum ab Alexandro Macedone refert, in quadam Indiarum regione certis diei horis, Geniorum pueros ſpeciem aſſu-*

aſſumere humanam, & palam apparere conſuetos eſſe, ac cum illorum hominum pueris luſiones inire ſatis familialiter.

V. Adamus Propheta, etiam Muhammedanis.

ad T. 1. p. 6.

In compendio Theologiæ Muhammedicæ, anonymi ſcriptoris, Arabis quod Arabice & Latine vulgavit eruditiſſ. vir Hadrianus Relandus, *numerus Prophetarum* dicitur *juxta traditionem neſcio quam excurrere ad ducenta & viginti quatuor millia: juxta aliam ad centum & viginti quatuor millia. Inter illos, tredecim & trecenti legatorum divinorum munere functi ſunt, & qui novas conſtitutiones attulerunt, ſex ſunt:* Adamus, Noachus, Abrahamus, Moſes, JEſus & Mohammed. *Benedicat DEUS & propitius ſit omnibus illis. Qui eos aut unum ex iis non amet, infidelibus accenſendus eſt.* Ad hunc locum laudatus Relandus p. 40. annotat: Quos in hiſtoriis ſuis, Prophetarum titulo inſignire conſveverint Mohammedani, lubet ab Adamo usque ad Mohammedem breviter recenſere. Hi ſunt Prophetæ, 1. Adam agricola. 2. Seth. 3. Idris (Enoch.) ſartor. 4. Noach faber lignarius. 5. Hud mercator. 6. Salich. 7. Chidr (hic Jeremias putatur.) 8. Loth. 9. Abraham. 10. Iſaac paſtor, 11. Iſmaël, 12. Jacob. 13. Job. 14. Bosheir. 15. Dulkephel (cujus verum nomen erat Harfil.)

16. Joſeph Rex. 17. Ephraim. 18. Nun. 19. Joſua. 20. Schoaib. 21. Moſes paſtor. 22. Aaron. 23. Jaſin. 24. Elias textor. 25. Eliſa. 26. Ozair (Esdras.) 27. Daniel. 28. Samuel. 29. David loricarum confector. 30. Salomon. 31. Zacharia faber lignarius. 32. Jahia (Joannes Baptiſta.) 33. Iſa (JESUS) 34. Georgius ad Ninevitas miſſus. 35. Mohammed.

Jacobus ben Sidi apud *Gabrielem Sionitam* de urbibus & moribus Orientalibus cap. 1. Credat ſcripturis quæ miſſæ ſunt ad DEI apoſtolos, diviſis ex communi illorum opinione in libros centum & quatuor, ex quibus decem libri miſſi ſunt ad Adamum, a) quinquaginta ad Sethum, triginta ad Enochum, decem ad Abrahamum, Lex ad Moſem, b) Pſalterium ad Davidem, Evangelium ad Iſam c) (JESUM:) denique Alcoranus ad Mohammedem.

VI. Adami Philoſophia.

ad T. 1. pag. 9.

Nic. Bergii, poſtea Generalis per Livoniam Superintendentis, & Academiæ Pernavienſis Procancellarii An. 1706. defuncti diſſertatio ſub præſidio B. Davidis Clodii de exiſtentia Philoſophiæ antediluvianæ, ejusque propagatione. Gieſſæ 1684.

Jo. Wil-

a) Adde Tom. I. pag. 31.
b) Herbelot Bibl. Orientale in *Taourat*.
c) Id. in *Engil*.

Jo. Wilhelmi Feuerlini Diſſ. de Philoſophia Adami putatitia Altorf. 1715. Idem de Adami Logica, Phyſica, Matheſi, Philoſophia Practica & libris. id. 1717.

Andreas Gæding in Diſſ. de genuinis Philoſophiæ natalibus, ubi de Philoſophia Adami, Sethitica, Noachi &c. Upſal. 1703. 4.

Io. Chriſtian Kundmann in Abhandelung von Verſtande des Menſchen, vor und nach dem Falle, p. 93. ſeq. Budiſſinæ 1716. 8.

Marus Merſennus in Geneſin, p. 1202-1214. ſeq.

Iac. Fridr. Reimman, Verſuch einer Einleitung in die Hiſtoriam literariam antediluvianam. Hall. 1709. 8.

Fabiani Torreri Diſſertat. de Philoſophia Adami Upſal. 1706. 8.

Petrus Arlenſis de Scandalupis, presbyter Hieroſolymitanus in libro de Sympathia VII. metallorum & VII. lapidum ſelectorum ad planetas, *p. 383. edit. Hamburg.* 1717. 8.

Parens Adam hanc (Magiam) utique cognovit, dum ex lapſu mœrore pæne exanimatus illam conſolatricem habere meruit, & hominem juſtum pacificumque ſuo peccato remedium allaturum, & a ſua progenie naſciturum intellexit. Hæc primi hominis prima cognitio. O rem gratam deſiderabilemque! Quid commodius? quid acceptius? quid convenientius aut aptius præſtari poſſit? Hanc Enoc cognovit & poſſedit, quando raptus fuit, & illuc ſublatus, ubi inun-

dantium aquarum motus penetrare minime valuerunt. Non enim in aëre ſuſpenſus eſt, non inter aquarum vortices, non denique in Arca ſeipſum exhibuit, ſed a Sacra Dei Scientia tutus illic permanſit, ubi pluviæ lacrimarum tutiorem viam demonſtrabant. Hanc Moyſes abſolutiſſimus Dei miniſter cognovit, & poſſedit, dum Magnalia in Ægypto, Mirabilia in terra Cham, & Terribilia in mari Rubro perpetravit. Aquas ſaxum percutiendo produxit (loquendo tamen illi præceptum fuerat, ut via æquitatis & clementiæ, non judicii, aquæ impetrari poſſent) aquas hinc inde ut murum dividendo etiam ſuperavit. Hanc Joſue, Soli & Lunæ imperando ut ſiſterent, Ezechias etiam ut quatuordecim gradus retrocederet, cognoverunt. Hanc Gedeon, Samſon, Jepte, cæterique Dei exercituum Athletæ poſſederunt. Paulus ille ſummi Dei altiſſimi a ſecretis, hanc vidit, cognovit, & ad tertium Cœlum usque cum illa aſcendit, eaque revelante, arcana audivit, quæ hominibus revelanda non eſſe perhibuit. Per illius vocem fratribus annunciavit, eorum ſanctificationem, Dei voluntatem extare. Patres noſtri noviſſimi hanc in ſpeluncis, in cavernis latitantes invenerunt: In melotis, in pellibus caprinis anguſtiati & afflicti, errantes ſemper ſecum aſportabant, & ut opprobrium hominum apparerent ſeſe occultabant: in occulto tamen radios emittens illos manifeſtabat.

Chal-

Chaldæi, Perſæ, Indi, Brachmanæ, Mecubales, Magi denique ſinguli hanc ex nomine tantum haud cognoverunt: ſi utique cognoviſſent, alio modo loqvuti fuiſſent. Optime equidem, divina luce illuminante, tres illi Reges & Proceres cognoverunt, & adoraverunt, & terribilium ira eos non terruit, Angelum revelantem ab illa meruerunt, ut ad propriam regionem alia via pergerent, & Angelicis conſolationibus ſunt gaviſi. Regalis ſapientia, ſancta & illuminativa doctrina, quæ humilibus dat incrementum, ſuperbos autem in ſapientia eorum diſpergit. In duodecim pauperrimis adeo viguit, ut in omnem terram ſonus illorum audiretur, & in fines totius mundi eorum verba perciperentur. Tantum uno ſolo imbuti & ſignati charactere.

VII. Adami mira poteſtas, & corpus lucidum.

ad T. I. p. 10.

In Apophthegmatibus Patrum T. I. monumentor. Cotelerii p. 651. ἔαν τις κτήσηται καθαρότητα, πάντα ὑποτάσσεται αὐτῷ ὡς τῷ Ἀδὰμ, ὅτε ἦν ἐν παραδείσῳ, πρὶν ἢ παραβῆναι τὴν ἐντολήν. *Si quis integer vitæ ſit vitiique purus, omnia ei ſubjiciuntur ut Adamo olim in paradiſo, antequam præceptum divinum transgrederetur. Anaſtaſius Sinaita in Hodego p. 268.* εἰ μὴ ὁμοιωθῆναι ἡμῖν ἠβέλετο Χς τὴν σάρκα δίχα μόνης τῆς ἁμαρ-

τίας

τίας κατὰ πάντα τρόπον, διὰ τί μὴ ἀςρῷον σῶμα ἠμφιέσατο ἢ ἡλιόμορφον ἢ κρυςαλλοειδὲς καὶ λαμπρὸν, οἷον ἦν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ ὅτε γέγονε, καὶ τὸ πρόσωπον Μωυσέως ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ. *Si nobis ſimilis eſſe non volebat in omnibus* (CHRISTUS) *absque ſolo peccato, cur non induit cœleſte corpus, lucens ac rutilans ſolis inſtar aut cryſtalli, qualis erat facies Adami quando conditus eſt, aut Moyſis in monte Sinai.* Eodem refer quod in apophthegmatibus Patrum pag. 641. imago gloriæ Adami, εἰκὼν τῆς δόξης Ἀδὰμ in Moyſe fuiſſe traditur. Corpus Adami lucidum fuiſſe ac ſplendens, multis diſputat auctor diſſertationis quæ inſerta eſt Obſervatonibus ſelectis *Hallenſibus* Tomo VIII. Obſerv. 6. ſed argumentis uti parum firmis parumque credibilibus, demonſtravit D. *Brandanus Henricus Gebhardi* in Diſſert. de maxilla Simſonæa & corpore Adami lucido, vulgata Gryphiswaldiæ An. 1707. Concludam hoc caput dicto Talmudicorum in Codice Bava Bathra: *Omnes mulieres reſpectu Saræ, idem ſunt quod ſimius reſpectu hominis. Sed Sara cum Eva non magis comparari poteſt quàm ſimius cum homine. Pariter dicendum, ſi quis inter Evam & Adamum comparationem inſtituere vellet, illam ſimiam eſſe, hunc hominem. Cum DEO autem ſi Adamum conferas, rurſum componis ſimium cum homine.*

VIII. Ada-

VIII. Adamus Sabbatum in paradiſo celebrans.

Diutius in paradiſo ſubſtitiſſe, atque adeo ſabbatum in eo celebraſſe non dubitat Wilh. Wottonus, in diſſertationibus de ritibus moribusque ſcribarum ac Phariſæorum optimi Salvatoris noſtri tempore, Lond. 1718. 8. diſſert. quarta Tomi primi. *Moyſes*, inquit, *de ſanctificatione diei ſeptimæ ſtatim facit mentionem poſt narrationem de creatione. Labor quidem quo occupabtur Adamus, nihil tunc erat aliud quam terram colere. Cum autem præditus eſſet intelligentia, recens à Conditore ſuo & ut eſſet & ut viveret conſecutus, æquum erat juſtumque ut laudes & gratias Opt. max. Numini rependeret. Quis enim neget Adamum fuiſſe edoctum qua ratione fuerit creatus, & antequam innocentia ac beata conditione excideret, didiciſſe, cui exiſtentiam ſuam & vitam, quam ante breve tempus acceperat, deberet. Auctor & creator ejus de fructibus arboris horti, in quo verſabatur, veſci eum prohibuit, quod non poteſt intelligi niſi prius eum, quod jus ac poteſtatem in eum haberet, edocuiſſet. Sane tempus quo commoratus in paradiſo eſt, longius eſſe oportet quam vulgo creditur: Opus enim erat ſpatio quod ſufficeret nominibus animalium quæ ad eum afferebantur appellandis: Neceſſe fuit Adamum ab Angelo, qui animalia ad eum adduxit, de natura ſingulorum inſtitui, quod niſi fuiſſet factum, quomodo idoneum nomen quibusque tribuere*

τίας κατὰ πάντα τρόπον, διὰ τί μὴ ἀστρῶν σῶμα ἠμφιέσατο ἢ ἡλιόμορφον ἢ κρυσταλλοειδὲς καὶ λαμπρὸν, οἷον ἦν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ ὅτε γέγονε, καὶ τὸ πρόσωπον Μωυσέως ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ. *Si nobis ſimilis eſſe non volebat in omnibus* (CHRISTUS) *absque ſolo peccato, cur non induit cæleſte corpus, lucens ac rutilans ſolis inſtar aut cryſtalli, qualis erat facies Adami quando conditus eſt, aut Moyſis in monte Sinai.* Eodem refer quod in apophthegmatibus Patrum pag. 641. imago gloriæ Adami, εἰκὼν τῆς δόξης Ἀδὰμ in Moyſe fuiſſe traditur. Corpus Adami lucidum fuiſſe ac ſplendens, multis diſputat auctor diſſertationis quæ inſerta eſt Obſervatonibus ſelectis *Hallenſibus* Tomo VIII. Obſerv. 6. ſed argumentis uti parum firmis parumque credibilibus, demonſtravit D. *Brandanus Henricus Gebhardi* in Diſſert. de maxilla Simſonæa & corpore Adami lucido, vulgata Gryphiswaldiæ An. 1707. Concludam hoc caput dicto Talmudicorum in Codice Bava Bathra: *Omnes mulieres reſpectu Saræ, idem ſunt quod ſimius reſpectu hominis. Sed Sara cum Eva non magis comparari poteſt quàm ſimius cum homine. Pariter dicendum, ſi quis inter Evam & Adamum comparationem inſtituere vellet, illam ſimiam eſſe, hunc hominem. Cum DEO autem ſi Adamum conferas, rurſum componis ſimium cum homine.*

VIII. Ada-

VIII. Adamus Sabbatum in paradiſo celebrans.

Diutius in paradiſo ſubſtitiſſe, atque adeo ſabbatum in eo celebraſſe non dubitat Wilh. Wottonus, in diſſertationibus de ritibus moribusque ſcribarum ac Phariſæorum optimi Salvatoris noſtri tempore, Lond. 1718. 8. diſſert. quarta Tomi primi. *Moyſes*, inquit, *de ſanctificatione diei ſeptimæ ſtatim facit mentionem poſt narrationem de creatione. Labor quidem quo occupabtur Adamus, nihil tunc erat aliud quam terram colere. Cum autem præditus eſſet intelligentia, recens à Conditore ſuo & ut eſſet & ut viveret conſecutus, aequum erat juſtumque ut laudes & gratias Opt. max. Numini rependeret. Quis enim neget Adamum fuiſſe edoctum qua ratione fuerit creatus, & antequam innocentia ac beata conditione excideret, didiciſſe, cui exiſtentiam ſuam & vitam, quam ante breve tempus acceperat, deberet. Auctor & creator ejus de fructibus arboris horti, in quo verſabatur, veſci eum probibuit, quod non poteſt intelligi niſi prius eum, quod jus ac poteſtatem in eum baberet, edocuiſſet. Sane tempus quo commoratus in paradiſo eſt, longius eſſe oportet quam vulgo creditur: Opus enim erat ſpatio quod ſufficeret nominibus animalium quæ ad eum afferebantur appellandis: Neceſſe fuit Adamum ab Angelo, qui animalia ad eum adduxit, de natura ſingulorum inſtitui, quod niſi fuiſſet factum, quomodo idoneum nomen quibusque tribuere*

tribure potuiſſet? Neqve intra breviſſimum tempus de arcanis Creationis potuit edoceri, cum omnia ipſi nova eſſent & inaudita, perinde ut infanti recens genito. Videtur igitur ſvadere ratio ut credamus Adamum edoctum & informatum de iis qvæ per hexaëmeri tempus DEVS fecerat, celebraſſe Sabbatum, eandemque diem qva DEVS ab operibus ſuis creandis reqvievit, fuiſſe etiam ipſi diem quietis, qui præceptum colendæ terræ à DEO acceperat.

IX. Feſta ab Adamo inſtituta.

Jo. Buxtorffius Lexico Talmudico pag. 2044. ex Gemara ad Codicem Avoda Sara fol. 8. *Calendæ Januarii celebrantur octo diebus poſt ſolſtitium hybernum. Origo hujus feſti ab Adamo. Is cum videret diem imminui, tres dies jejunii inſtituit, ſaccos induit, ſuis peccatis culpam imminutionis diei tribuens. Cum vero ad ſolſtitium Tebeth ſive Decembris, cognoſceret diem rurſus incrementum ſumere, octiduo poſt, feſtum octo dierum inſtituit, gratias DEO agens.*

X. Adami jejunium & pœnitentia.

ad T. 1. pag. 20. & 48.

De Adami jejunio ab Armeniis celebrari ſolito mentionem facit, illudque improbat *Iſaacus* magnæ Armeniæ Catholicus, ſæculi duodecimi ſcriptor

ſcriptor, invectiva 1. in Armenios cap. 14. Tom. 2. auctarii novi Combefiſiani pag. 374.

Οὕτως οὖν ἐλεγχόμενοι, πάλιν λέγουσι, τοῦ Ἀδὰμ ἐστὶν αὕτη ἡ νηστεία. μετὰ γὰρ τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν, φησὶν, ἐκ τοῦ παραδείσου, νενήστευκε ταύτην. οὐκοῦν δειξάτωσαν, ποία θεόπνευστος βίβλος, ἢ προφήτης, ἢ διδάσκαλος, ἢ συγγραφεὺς, τοῦτο διδάσκει. περὶ μὲν οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ κτίσεως πάσης, ὁ Μωυσῆς ἱστορικὸς συγγραψάμενος. ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας. καὶ περὶ τῆς παραβάσεως αὐτῶν, καὶ τῆς ἐκ τοῦ παραδείσου ἐξορίας. ὡσαύτως καὶ περὶ τῆς παιδοποιΐας αὐτῶν καὶ πάσης αὐτῶν τῆς ζωῆς, καὶ τοῦ θανάτου. οὐδαμῶς συνεγράψατο, ὅτι μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδείσου νενηστεύκαν. ἐὰν γὰρ νενηστεύκαν, ὅτι ταύτην τὴν νηστείαν

Sic ergo coarguti, dicunt iterum, eſſe hoc Adami jejunium. Poſtquam enim, inquiunt, exivit è paradiſo, jejunium illud jejunavit. Ergo oſtendant, quænam à DEO inſpirata Scriptura, aut Propheta, vel doctor, aut ſcriptor id doceat. Sane, cum hiſtoricus ille Moſes, de cœlo, terra, omnique creato ſcripſerit: ad hæc vero, de Adami ac Evæ formatione, deque eorum transgreſſione, ac exilio è paradiſo; nec non pariter de filiorum procreatione, totaque eorum vita ac morte, nequaquam tamen, poſtquam è paradiſo egreſſi eſſent, jejunaſſe ſcripſit. Siquidem enim paradiſo pulſi illud tunc jejunium jejunaſſent,

τοῦ παραδείσου ἐξορισθέντες, πάντως ἂν καὶ ταύτην ὁ Μωυσῆς ἐμνημόνευσεν, ὥσπερ καὶ πάντα ἐκείνων συνεγράψατο. τοῦ οὖν ἱστοριογράφου Μωυσέως καὶ προφήτου, μηδὲν τοιοῦτον συγγράψαντος, μήτε εἰρηκότος παντελῶς, εἰσὶν οὗτοι μυθολόγοι καὶ ψευδοπλάσται.

omnino etiam Moyſes illiꝰ meminiſſet, quemadmodum etiam conſcripſit eorum res omnes. Cum ergo Moyſes hiſtoricus ac Propheta, nihil ejusmodi conſcripſerit, aut omnino dixerit, palam eſt iſtos fabulas confingere, ac mendaces eſſe.

De pœnitentia Adami exſtat erudita diatriba celeberrimi Theologi D. *Joh. Fridr. Mayeri*, τοῦ μακαρίτου, Wittebergæ primum A. 1685. edita & deinde recuſa A. 1710. Vide ſis etiam Julii Bartoloccii Bibl. Rabbinicam T. 1. p. 215. ſq. Adami in peccatum prolapſi planctum ita expreſſit Caſpar Barlæus parte 1. poëmatum lib. 1. Elegia 2.

Cernite me, me degenerem ſpectate nepotes,
  Principium miſeræ poſteritatis ero.
Sanguinis hæredes, pariter quoque criminis eſtis,
  Atque reum quæ me, vos quoq; cauſa facit,
Cum ruerem, mecum ruitis, me ſtante ſtetiſtis.
  Unus ego veſtrum morsque ſalusque fui.
Viximus inſontes, & vos: peccavimus, & vos:
  Nec ſine patre boni, nec ſine patre mali.
Sic placuit pepigiſſe Deo, lex prima parentem
  Et ſobolem ſimili conditione ligat.

Et

Et potui peccare miſer, voluique, quod unum
Fas erat arbitrio me potuiſſe meo.
Et potui non eſſe miſer; nec velle; quod unum
Dum volui, potui qui miſer eſſe, fui.
Libertas facit iſta reum, ſi cogerer, eſſent
Tuta patrocinio crimina tanta ſuo.
Quid malus obtendam ſceleri? tua, maxime Rector,
Nota fuit menti lex veneranda meæ.
Novimus & Superûm pœnas, & labile cœlum
Exemplum ſpretæ relligionis erat.
Quem peccaſſe pudet, didicit peccaſſe priores;
Debuit & tantis cautior eſſe malis.
Sprevimus audaces magni mandata parentis,
Et potuit vetitum plus placuiſſe nefas.
Nec mihi ſimplicitas, nec cauſæ proderit error;
Mens ſapiens major ſimplicitate fuit.
Credulitas ſcelerata mea eſt: & crimine in iſto
Livor, in hoc ſpecies impietatis erat.
Quin mihi divinæ ſortis ſperatur imago,
Et vana ſuperos ambitione ſequor.
Ingrato peccare libet, cui vaſta patebat
Machina, prælatum non tulit ille Deum.
Stultitia cœlum petii, magnique Tonantis
Progenies cœlo noluit eſſe minor.
Mille modi ſcelerum facto ſociantur in uno,
Et miſer haud una ſum ratione nocens.
Femina ſeduxit miſerum decepta maritum,
Et mulier tanti criminis orſa facit.

Auſcultaſſe meum ſcelus eſt, thalamoque Deoque
Debitor, illius falſus amore fui.
Suaſerat Eva malum; cur non diſſuaſerat Adam?
Cur conjunx facti facta magiſtra mei eſt?
Cur magis illa dedit? cur tu minus abnuis Adam?
Aut minus hoc vetui, quo magis illa jubet?
Illa prior Ditis monitis: ego credulus illi
Obſequor, & titulo deteriore cado.
Ordine peccatur; conceſſaque femina vitæ,
Prima mihi mortis facta miniſtra fuit.
An tanti pomum fuit, & prælata voluptas?
Et potuit pomo vilior eſſe Deus?
Cur frugum rerumque ferax mihi ſorduit hortus?
Et gula mandenti luxurioſa fuit?
Quæ conceſſa mihi eſt, vitam produxerat arbor;
Accelerant vetitæ funera certa dapes.
Me natura reum poſcit, cœlumque, Deusque
Et furit in noſtrum conſcia terra caput.
Quæ placido nuper ridebant ſidera vultu,
Intentant rigidas, jam truculenta, minas.
Quæ tot ſponte prius fundebat munera tellus,
Vix eadem aſſiduo fracta labore dabit.
Incolumis qui nuper eram, jam languidus erro,
Extremumque vehet pigra ſenecta diem.
Quæ mihi manſuetæ domino parere ſolebant,
Turba ruunt in me, ſed nocitura, feræ.
Mergor aquis, uror flammis, ſublimia terrent,
Naſcitur ad pœnam quælibet herba meam.

Ipſa

Ipſa quoque emoritur decoris cœleſtis imago,
Et melior noſtri pars ſcelerata nocet.
Me tenebræ, mentemque frequens obnubilat error,
Et periit priſcus relligionis amor.
Exulat & pietas, candor, probitasque, fidesque,
Et ſubeunt animum crimina mille meum.
Peccati vexilla ſequor, ſum verna malorum:
Totus & imperio ſordidiore regor.
Heu pudet, & tanti ſceleris mihi conſcia mens eſt,
Dumque pudet, membris tegmina quæro meis.
Quin Deus ultor adeſt, Nemeſisque fatigat euntem,
Dum fugio, tacito me pede pœna premit.
Quæ latebras mihi teſqua dabunt? quo noxia vertam
Lumina? quæ vultus nox teget atra meos?
Cor tremit, occultusque quatit præcordia lictor
Et mea perpetuus pectora tortor habet.
Ante oculos Styx ipſa ſubit, maneſque profundi,
Quaſque nocens potui promeruiſſe neces.
Præcipitat mors ſæva gradum: gladioque coruſcans
Arcet vivifico limine dextra reum.
Sic perii peccans, & rupto fœdere mundi
Irruit in ſontes terra polusque duos:
Ipſaque poſteritas fatis innexa parentum
Flagitio debet velle perire meo.

Non male feret lector hoc unum ſpeciminis loco adductum ex pluribus ſacrarum ejuscemodi ethopœiarum exemplis, quæ eidem Barlæi venæ debemus, & in ejus poëmatis ſunt obvia, ut Oratio Caini, occiſo fratre Abele: Noachi ad mundum diluvio periturum: Abrahami è Chaldæa abeuntis: Ejusdem filium Iſaacum immolaturi Oratio. Joſephi ad uxorem Potipharis. Ejusdem fratres in Ægypto agnoſcentis. Oratio Jephtæ filiam immolaturi. Epiſtola Ammonis ad Thamaram ſororem Thamaræque ad Ammonem reſponſio. Jobi querelæ. Oratio Danielis in lacum leonum detruſi. Judithæ è caſtris Aſſyriorum reducis, interfecto Holoferne. Matris ſeptem filiorum ſub Antiocho interfectorum, & Rachelis cæſos ab Herode infantes complorantis.

XI. Locus in quem Adamus e paradiſo in exilium abiit.

Vir Clariſſimus *Juſtus Gotofredus Rabner* in amœnitatibus hiſtorico philologicis, Lipſiæ A. 1695 8. editis p. 340.

Pœnitentiam egiſſe Adamum, inter omnium religionum Theologos tam in confeſſo eſt, ut, qui ſecus ſtatuat, nominare poſſimus neminem. De tempore, modo, & loco non nihil variant, qui opinionum ſuarum nubes pro Junone amplexari ſolent. Quis enim Cedrenum ferat neſcio unde tradentem, ſexcenteſimo demum ætatis anno id factum

factum eſſe. Forte longius ſpatium in Paradiſo illi indulget, quod tamen ipſe alio loco ultra ſeculum extendere non eſt auſus. Mihi quidem dubium non eſt, quin primis ſtatim exilii ſui diebus cœperit deplorare infelicitatem ſuam. Æger enim animo & corpore tum denique miſer cœpit intelligere bona, quæ amiſerat, præſentemque calamitatem cum priſtina beatitate conferre. Acceſſit recens de naſcituro Meſſia promiſſio, quæ ſane otioſa diu apud eum non fuit. Modum, ſi ſpectes, inepte delirant more ſuo Talmudiſtæ, quorum verba ſi adduxerimus, operam perderemus & oleum. Summa huc evadit: In jejunio manſiſſe Adamum per CXXX. annos; ab uxore ſeparatum vixiſſe totidem: æquali ſpatio ficulneum cingulum aptaſſe ſibi, & denique in Gangem ingreſſum ad collum usque ſeptem diebus ſupplicaſſe, ut Deus veniam ſibi peccatorum indulgeret.

Sed relinquamus hæc ſuis autoribus, & de loco exilii diſpiciamus nonnihil, quantum in his tenebris licet, quæ vel perſpicaciſſimum quemque νυκτίλωπα fecerint. Res enim geſta antiquitate ſui ad primordia usque naſcentis mundi aſcendit. Sequamur tamen qualemcunque umbram luce vera deſtituti. Evolventes autem monumenta veterum recentiorumque literaria, deprehendimus tria imprimis habitacula Adami nominari, Indiam orientalem, Zeilon inſulam, & Damaſci confinia, ut vere æſtimantibus videantur metatores iſti ſtudio loca ſecuti etiam poſt diluvium delicatiſſima. Et pro India quidem

Samuel Andreæ Hiſtor. Profeſſ. in Academia Marpurgenſi in diſputatione de ſepulchro Adami 1679 publicata, in hunc fere argumentatur modum: Paradiſum, unde ejectus Adamus, inter Euphratem & Tigrim in Meſopotamia collocandum. Hoc conceſſo cuſtodem Angelum ait poſitum in porta ſeu aditu Paradiſi orientali (id enim vocem Ebræam מקדם notare) unde primus parens ejectus erat, ne per eandem forte rediret. Ergo veriſimile eſſe in India orientali habitaſſe Adamum expulſum, ac ſepultum eſſe. Enim vero licet hæc omnia liberaliter largiamur, nondum tamen pro Indis quid conficitur. Vicinior enim ex eodem latere Suſiana, cum tota Perſide & Caramania, quæ hodieque Patriarcharum ſepulchra, qua fide non dico, oſtentat. India autem, præſertim quæ ad promontorium Comorinum & Zeilanam Inſulam ſpectat, ad Auſtrum nimis deſcendit.

De Zeilanis mira ſunt, quæ traduntur à Vartomanno *lib.* 6. *cap.* 4. Mandeslojo *lib.* 2. *Itiner. cap.* 12. *pag.* 145. Spielbergio *part.* 2. *pag.* 37. Verhuſio *part.* 9. *pag.* 31. aliisque quam multis. Dies laberetur, priusquam omnium verba appingerem. Suffecerit igitur ſummam ex omnibus confeciſſe in hunc fere ſenſum: Mons eſt in Inſula Zeilon totius Indiæ, ut ferunt, altiſſimus, quem Luſitani Pico del Adamo appellarunt incolarum fabulas ſecuti. In hoc ſpecus quædam, cujus in receſſu Arabes cum Indis conſtanter tra-

dunt

dunt Adamum fletu ac continentia culpam redemiſſe. Oſtenditur etiam lacus quiſpiam parvus ſalſæ naturæ, qui ortus ſit ex lachrymis Evæ Abelem occiſum deflentis. Magna inſuper religione ab advenis viſuntur veſtigia Adami, de quibus non poſſum pati, quin adducam verba Hermanni Bree *part.* 8. *Indiæ Orientalis pag.* 74.

Die Holländer haben in der Stadt Ca'ndy Götzen geſehen von fünff oder ſechs Klafftern hoch, wohl geproportioniret, und künſtlich gemacht, die ſie hielten gemacht zu ſeyn nach der Gröſſe von Adam, ſintemal die Länge und Breite der Füſſe gantz und gar überein kommen, mit den Fußſtapffen von Adam, welche der König von einem Berge, ſo nicht weit davon gelegen, in die Stadt hat bringen laſſen, ſeyn achthalb Spannen lang, und drey und eine halbe Breit. Sie ſagen, es ſeyn die Fußſtapffen des erſten Menſchens.

Quæ de ſimiæ dente auro, gemmiſque ornato in eodem monte ſanctiſſima religione culto alii tradunt, adducere piget. Sed narratores Indi plerumque fabulam ſuam corrumpunt, quod credi volunt. Adamum in eadem inſula creatum, in eadem Paradiſum fuiſſe. Hæc enim cum ſacris literis adverſariam exercent, quæ natales ejus extra Paradiſum ponunt, ex eodem ob noxam expulſum diſerte aſſerunt. Et ſi tam procul à Paradiſo receſſit ille, quid opus erat terriculamento flammantis gladii? Ingentia etiam ſpatia conficienda erant exuli, ingentes fluvii trajiciendi, priusquam in hanc Indiæ partem perveniret,

 quod

quod in illa rudis ſeculi infantia pontonibus, cymbis, ratibus deſtituta factum fuiſſe vero disſimile videtur. Nec opus erat tam longinqua ſectari exilia, cum propiorum copia abunde ſuppeteret.

Supereſt tertia de Damaſco opinio, quæ & plures & Chriſtianos autores habet. Familiam ducit Epiphanius, quem ſeqvuntur recentiorum plerique Frater Brocardus, Breidenbachius, Felix Fabri, Gotofredus Viterbienſis, Monteville, & qui non? Sed & horum mentem compendio tradere minus tædioſum fuerit. Vetuſtiſſima nempe traditio eſt, primum hominem ex rubra agri Damaſceni argilla formatum, unde & a rubedine nomen obtinuerit. Res eo evadit. Ager Damaſcenus habet argillam rubram in modum ceræ flexilem. Hæc camelis in Indiam, Ægyptum, Æthiopiam magna copia exportatur, quod credunt comeſtam maximi in medicina uſus eſſe, nec defatigari, aut ceſpitare, qui hanc ſecum geſtent, & quicquid decerpatur terræ, quotannis renaſci. Monſtratur adventoribus ſpelunca, quæ ad Auſtrum patet, in qua luxerint ærumnoſi parentes Abelis interitum, nec minus locus cædis factæ. Inſulſus vero ſim, ſi in his fabulandi licentiam, ſuturasque nugarum exſtantiores etiam clauſis oculis digito exploratore non deprehendam. Plura certe transſcribo, quam credo. Separanda tamen & diſſuenda illa næniarum aſſumenta a textu probabilis veritatis, quæ non obſcure vires accipit ex loco Gen. 3. 14. Ibi

enim

enim divinus Hiſtoricus habet: Adamum ex Paradiſo emiſſum, ut coleret terram illam, quæ ſumptus eſt exinde, uti verba emphatica ſonant. Damaſcenam autem fuiſſe ſupra audivimus. Nec ignoro γενικῶς hæc explicari poſſe de qualibet terra cujuscunque loci. Sed nihil quoque impedit, quo minus εἰδικῶς accipiatur, quod ה emphaticum in האדמה ſuadere videtur. Jam quis mihi cogitet parvum iſtud intervallum ab Euphrate ad radices Libani, ubi Damaſcus, & nullus omnino trajectus alicujus fluvii, & noſtram opinionem majorem habere veri ſimilitudinem non diffitebitur. Non exiguum quoque robur accedit, quod Cain poſt cædem fratris *Gen.* 4. 16. dicitur abiiſſe in terram Nod, (id eſt exilii) quæ verſus orientem trans Paradiſum ſita erat. Si enim Adam eandem plagam exul occupavit, quomodo Cain diſceſſiſſe dicitur? Credibilius eſt longe in diverſa abiiſſe fugientem conſpectum Dei, id eſt Eccleſiæ Adamiticæ, uti plerique interpretantur. Neque tamen in Indiam usque fratricidam relegaverim, ubi Alexandro M. liber Juchaſin refert neſcio cujus Cainanis ſepulchrum eſſe monſtratum. Neque ad Libanum propius admoverim, ubi autor Hiſtoriæ Scholaſticæ, & ex eo Nauclerus urbem Enos collocat. In tranſtigritanis regionibus videtur illa fuiſſe condita, ut recte judicat Hornius ad Sulpitium, & Paradiſus inter utrosque primum fuiſſe medius. Labentibus autem ſeculis connubiis Sethianos cum Cainitis mixtos eſſe ſacræ Pandectæ referunt. Adderem fabu-

las de cadavere Protoplaſti in arcam Noæ translato, & in Hebrone poſtea ſeu ſpelunca duplici, aut in monte Golgatha, aut prope Mecham, ut Arabes credunt, ſepulti, ſi quicquam ad rem noſtram facerent.

XII. Canticum S. Michaëlis & bonorum Angelorum poſt Luciferum & malos Angelos coelo dejectos.

ad T. 1. pag. 26.

Ex B. Amadei revelationibus, & Jo. Euſebio Nierembergio de Origine S. Scripturæ VII. p. 195.

Magnificemus Deum noſtrum; & exaltemus nomen ſanctum ejus. Ipſe eſt Deus noſter, glorificemus eum. Dominus noſter eſt, exaltemus eum. Dextera ejus magnificata eſt in fortitudine, dejecit adverſarios noſtros, ſtulti ſunt omnes, qui repugnant ei. Maledicti qui declinant à Mandatis ſuis. In ipſo non cadit ignorantia, nec error; in voluntate ejus nulla eſt iniquitas; quæcumque voluerit, bona ſunt, & juſta; quæcunque mandaverit, recta ſunt & ſancta. Majus bonum juſte tribuit minori, & minus recte majori: non ſemper dantur majora majoribus, & minora minoribus. Primus intellectus errare nequit: Optimus male velle non poteſt; primo nihil eſt prius, optimo nihil eſt melius. Tribuit unicuique ut ſibi placet, uni magis quam alteri nil debet: ille

ſolus apud eum eſt dignus, quem ipſe fecerit dignum. Super omnia eſt diligendus, & tanquam Rex ſæculorum immortalis adorandus. Deum, qui vos condidit dereliquiſtis, & obliti eſtis Domini Creatoris veſtri. Dereliquiſtis Deum Salvatorem veſtrum, & receſſiſtis à Deo Salvatori veſtro. Vos magis quam Deum amaſtis, ipſo inuito Dii eſſe voluiſtis. Commutationem iniquam feciſtis; relicto Deo, creaturæ adhæſiſtis. Provocaſtis Deum in diis falſis, pium ad iracundiam incitaſtis. Ideo tanquam lapis deſcendiſtis, & de ſedibus altis cecidiſtis. Date magnitudinem Deo noſtro, perfecta ſunt ejus opera, & juſta judicia. Deus optimus eſt, & ſine ulla iniquitate ſanctus, & rectus Dominus. Omnia conjunguntur in uno, poſuit omnia in homine Deo. Amor ſummus ita voluit, diſperſa ipſe congregavit; plenus eſt Deus omnibus, & plena ſunt omnia Deo. Non eſt mirum ſi aſſumpſerit hominem, & aſſumere noluit Angelum. Homine aſſumpto aſſumpſit omnia, Angelo aſſumpto non aſſumpſiſſet omnia. Quam magnificata opera tua Deus! omnia ſapientiſſime feciſti. Adorate eum omnes Angeli ejus. Benedicite Poteſtates, & Virtutes. Benedicite Angeli Dominum Deum hominem, Miniſtri ejus, qui facitis voluntatem ejus. Benedicite Genitrici ejus. Suſcipite homines ut fratres veſtros. Sit gloria Deo Trino in ſæculum ſæculi, lætemur in operibus ejus.

XIII Sepher

XIII. Sepher Raziel.

ad T. 1. p. 27.

Liber ille editus Amſtelod. 1701. 4. de quo eruditiſſ. Wolfius in Bibl. Hebraic. Tom. 1. pag. 111. ſeq. & Frid. Jac. Reimmannus in Hiſt. Theologiæ Judæorum, edita Germanice p. 353.

XIV. Talmudici apud Buxt.

pag. 2090. *Lex. Talmudic.*

Septem homines univerſum mundum volvunt: Adam, Mathuſalah, Sem, Jacob, Amram, Abajah & Elias.

XV. Adam an Monarcha?

Serio ante annos aliquot certatum hoc de argumento ab celebribus inter Anglos viris, utrũ communis parens generis humani, idem etiam principem abſolutæ poteſtatis atque regem in poſteros ſuos omnes ſe geſſerit. Affirmarunt hoc Leslyus, & Rob. Filmerus: Negarunt argumentis variis ac non contemnendis contra Filmerum quidem Jo. Lockius: contra Leslyum, Benjamin Hoadly, Epiſcopus poſtea Bangorenſis. Vide Diarium Londinenſe (Hiſtory of the works of the learned) A. 1709. p. 742. ſeq.

XVI.

XVI. Liber Adami & Joannis Baptiſtæ, apud Sabios.

ad T. I. p. 28.

De Sabiis hiſce inſignis exſtat diatriba *Engelberti Kempferi* in amœnitatibus ejus exoticis, libro pulcherrimis referto obſervationibus p. 437. ſeq. Hic Sabaitas ſive Sabios dictos putat ab Arabico vocabulo *Sabaa*, exivit, deflexit, religionem deſeruit: idque nomen Joannitis ſive Chriſtianis S. Joannis ait eſſe inditum à Mohammede. De eorum lingua & libris, inter quos *liber Adam*, & alius *liber Joannis Baptiſta*: & quid de creatione Mundi & aliis capitibus doctrinæ probent, exponit p. 442. ſeq. Quid de Joanne Baptiſta, quem imprimis venerantur, p. 444. de Baptiſmo item p. 447. Memorat etiam p. 454. *Franciſci Ignatii*, Carmelitani librum, ſed haud viſum ipſi, quo Sabbæorum religionem & ſacra deſcripſerit. Exſtat præterea *Angeli à S. Joſepho* (*) diſſ. de religione Sabiorum, qui reliquias eos veterum Gnoſticorum eſſe diſputat. Minus etiam credibile, quod *Georgius Erneſtus Stablius* (**) in opuſculo Chymico Phyſico Medico Sabios eosdem eſſe putat cum Sabæis Abyſſinis.

XVII.

(*) Mem. de Trev. 1710. pag. 980.
(**) Mem. de Trev. 1716. pag. 1696.

XVII. Adami veſtigia in Inſula Zeylan.

ad T. 1. p. 30. & 56.

MONS PICO DE ADAM, PONS ADAMI.

Thò. Hyde ad itinera Mundi, Abrahami Perit. ſol. pag. 26.

Celſiſſimus mons in Inſula Zeylan ſive Taprobana vocatur incolis *Hamalel*, Italis *Pico de Adam*, Belgis *Adams Berg* ſeu *Mons Adami*: (*) Incolæ enim Adamum e cœlo ſeu Paradiſo cœleſti lapſum in hunc Montem cecidiſſe credunt, ibique pedis ſui veſtigium ſatis grande in hunc usque diem viſendum manere. Quod itaque veſtigium incolæ quotannis ſolenniter & religioſe viſitant coluntque. Sic Samarita Gen. VIII. 4. tradit Noæ Arcam requieviſſe ſuper montem τῆς Serandib ſive Zeylan.

Daniel Parthey in der Oſt-Indianiſchen und Perſianiſchen neun-jährigen Reiſe-Beſchreibung, Nürnberg 1698. 12. p. 76. ſq.

Den 14. Maj. kamen wir an den Berg Adams Pick, woſelbſt wir viel Pilgram antraffen, die daſelbſt unterſchiedliche Opfer als Tobac, Pinang, Oel in die daſelbſt hangende Lampen, klein in Indien geſchlagenes Geld, und allerhand Landes Früchte ablegten.

(*) Cornel. de Bruins Reizen A. 1711. pag. 354. Europe ſavante 1719. Aout pag. 225. ſeq.

ten. Der Berg wo Adam und ſeine 7. Söhne in Stein ausgehauen, oder wie die Einwohner dafür halten unter dieſen Steinen begraben liegen ſollen, hat eine ſolche Höhe, daß man 2. Stunden zü gehen hat, ehe man hinauf kömmt. Oben ſind auf beyden Seiten Ketten angemacht, daß man ſich in hinaufgehen daran anhalten kan. Die Länge des Adams betreffend, iſt ſolche 18. Ellen: deſſen Finger 3 viertel Ellen, die Nägel 1 viertel Ellen, die Füſſe 1 und eine halbe Elle. Gedachter Adam nun lieget mit ſeinen Söhnen zu oberſt auf dem Berg in einer Höhle als in einem Gewölb, und brennen wohl über 100. Lampen darin, ſo ſind auch viel wunderliche Characteres und Figuren, nebſt einer auf dem Grabſtein ausgehauener Schrifft, welche aber noch zur Zeit niemand leſen können, zu ſehen.

Garcia ab Horto in Hiſtoria Aromatum Indiæ pag. 67.

Fabulantur Indi in Inſula Zeylan (*) *eſſe Elyſios campos*, & in excelſo qui iſtic eſt monte, quem roſtrum ſive acumen Adami vocant, pedum Adami veſtigia apparere.

Ludovicus Romanus lib. 6. navigationis c. 4.

Memorant incolæ inſulæ Zeilam divum Adam poſt lapſum illic fletu ac continentia pœnitudine ductum culpam redemiſſe. Id aſſeqvuntur ea conjectura, quod Parentis adhuc viſunt impreſſa pedum veſtigia, longitudine geminum palmum excedentia.

Phi-

(*) *Fuiſſe Paradiſum.*

Philippus Baldaus in Beſchreib. von *Malabar Amſt.* 1672. *fol. pag.* 147.

Von hier kommt man zur **Adams-Brücken**, welche bis an Manaar laufft, und iſt nichts anders als dann Sand, Untieffen, und hie und da Klippen; an etlichen Orten, nach dem es die Zeit vom Jahr iſt, kan man mit kleinen Fahrzeugen dadurch gelangen. In der Beſchreibung Zeylon wird auch von dieſer **Brucken** wie ingleichen von Adams **Berg** gemeldet werden: Es iſt gewiß, daß nicht allein bey den Cingaleſen von Adam viel geſaget wird, ſondern auch bey den Siammern ſelbſt: dann ſie weiſen allda den **Fußtritt** von Adam, oder dem **erſten Menſchen**, auf einem Felſen oder Berg von Stein, und iſt derſelbe Fuß anderthalb Ellen lang und ein viertel breit, und ſtehet in einem Stein ausgedruckt, als ob jemand in weiche Erde getreten hätte; die Fußſohle iſt eine halbe Elle tief, und am Rande herum mit Silber beſchlagen, hierbey ſtehet ein ſchöner Tempel gebauet, und wohnen daherum viel **Siammiſche Prieſter**, und andere Völcker deſſen Landes. Unſere **Niederländer** haben im **Martio** 1654. (mit Vergönſtigung der **Majeſtät**) dieſen **Fuß** beſichtiget. Die **Prieſter** zeigten ihnen eine güldene Plate, von der Länge und Breite wie Adams **Fuß**, worauf unterſchiedliche **Figuren** ſtunden, welche ſie ſagten daß zuvor in dem Fuß geſtanden wären; nachdem ſie aber von dem Prieſtern in das Gold gegraben worden, ſolten die andern verſchwunden ſeyn. Dieſer Figuren waren in allem 68, welche ihnen erklaret, und verdolmetſchet wurden aus der **Siamſchen Prieſter** Sprache. Es ziehen

ein

ein hauffen Menſchen, ja bey tauſenden, nicht allein aus der Hauptſtadt India, ſondern von allen Orten, umher, mit Weib und Kindern, hiernach zu, und bleiben wol drey oder vier Tage da. Die Siammer glauben, wann in die Höle dieſes heiligen Fuſſes Waſſer gethan, und davon ein wenig auf das Haupt gegoſſen wird, daß ſie dadurch Ablas der Sünden bekommen, auch wird dis Waſſer niemand geweigert. Ehe man in dem Tempel erſcheinet, ſo zündet man 10 oder 12. Wachs-Kertzen an, jedweder nach ſeinem Vermögen, ſo daß der Kertzen bey tauſenden in und auſſer dem Tempel brennen; als man wiederum heimkehret, bringet ein jeder 2 oder 3. **Bambus**-riete mit ſich, dieſe ſind mit dem heiligen Waſſer gefüllet, und gehen in etliche **Bambuſen** 2, auch wol 4. Kannen Waſſers, damit diejenigen, ſo daheim geblieben, desfals kein Gebrech haben möchten. Ehe dieſe des Waſſers auf ihr Haupt ſchütten, thun ſie groſſe Ehrerbietigkeit nach der Weiſe des Landes. Die **Majeſtät** ſelbſt gebraucht dieſes Waſſers zum Ablas der Sünden, und gehet der **König** mit allen ſeinen Mandarinen und **Groſſen**, im **Februario** dis Heiligthum zu beſuchen, wann der Mond voll iſt, und die gantze Nacht durſcheinet, des Abends erluſtiget man ſich mit ſpielen, trincken und tantzen. „ Die **Figuren** ſo vorzeiten in **Adams Fuß** geſtanden, waren dieſe:"
1. Eine Pieck. 2. Eine Königinn mit einem Ring an" Finger. 3. Etliche Roſen. 4. Eine Kette. 5. Ein" Arm. 6. Ein gülden Bette. 7. Ein güldner Stuhl."
8. Ein Elefants-Haak. 9. Ein Königlicher Pallaſt."
10. Ein gulden Wehrengehänck. 11. Sombreiros"

"oder Sonnenſchirme. 12. Ein Königlicher Hauer.
"13. Ein Wäher von einem Terri-Baum gemacht.
"14. Ein Wäher aus einem Pfauenſchwantz ge-
"macht. 15. Eine Königliche Kron. 16. Ein ei-
"ſerner Prieſters Betteltopff. 17. Eine Kette von
"edlen Geſteinen. 18. Eine rothe Seebluhm. 19.
"Eine weiſſe dergleichen. 20. Eine doppelte rothe.
"21. Eine weiſſe See-Blum, daran das Hertz ſchwartz.
"22. Eine doppelte Weiſſe. 23. Ein Trinckgeſchirr
"voll Waſſers. 24. Ein groſſer Scherben voll
"Waſſers. 25. Das Meer. 26. Die Welt. 27.
"Ein Wald auſſerhalb der Welt, welches das Feg-
"feur der Siammer. 28. Der gröſte Berg in der
"Welt. 29. Die Sonne. 30. Der Mond. 31.
"Der Abendſtern. 32. Der oberſte Gott des Him-
"mels. 33. Der Gott der vier Winde. 34. 2000.
"Diener der vier Winde. 35. Eine Meerſchnecke.
"36. Ein paar güldene Fiſchlein. 37. Sieben Haupt-
"flüſſe oder Mutterſtröhme. 38. Sieben Berge mit
"allerley Geſteinen. 39. Sieben Königliche Weiher.
"40. Der König der Thiere. 41. Der König der Cai-
"mans oder Krokodile. 42. Eine Fahn. 43. Ein pa-
"pieren Fähnlein. 44. Ein T[illegible]ſeſſel oder Sänffte.
"45. Ein Wäher mit einem langen Stiel. 46. Ein
"Berg auf einer Inſel. 47. Der König der Schlan-
"gen. 48. Der König der Tiger. 49. Ein ſpringend
"Pferd. 50. Ein rother Elephant. 51. Ein weiſſer.
"52. Eine Waſſerſchlange. 53. Ein Caluarius (wel-
"ches ein Thier von Gröſſe und Anſehen, einem
"Strauß nicht ungleich.) 54. Ein König der weiſſen
"Kühe. 55. Ein Elephant mit drey Häuptern und
drey

drey Schwäntzen. 56. Eine Schlange. 57. Ein" gulden Schiff. 58. Ein Engel. 59. Eine Kuh mit" ihrem ſaugenden Kalbe. 60. Ein Menſch-Vogel" (halb Menſch, halb Vogel.) 61. Ein Frauen-Bild" dergleichen. 62. Ein ſingender Vogel. 63. Der Kö-" nig der Pfauen. 64. Der König der Kranich. 65." Ein Vogel Krapat genant. 66. Der Vogel Kuys-" hit. 67. Sechs Himmel. 68. Sechzehnerley" Himmel."

Dieſe vorermeldte Adams Brücke lauffet bis an Tellemanaar, welches das äuſſerſte Eck von Manaar, von welcher Inſel wir in der Beſchreibung Zeylon handeln werden.

Idem Beſchreibung der Inſul Zeylon. pag. 415.

Es iſt allda ein hoher ſpitziger Berg, welchen man für den höchſten in gantz India hält, Pico de Adam genannt, die Einwohner glauben, daß daſelbſt das Paradies geweſen, und Adam erſchaffen worden, wie ſie dann fürgeben, daß allda noch Adams Fußſtapf-fen, tieff in Stein ausgedruckt, zu finden ſeyn. Nach dieſem Berge gehen viel Zingaleſen wallfahr-ten, um beſagte Fußſtapffen zu ſehen, wovon das Maaß in Candy bey dem Kayſer in Verwahrung ge-halten wird. Es kommt offtmahls viel Volcks, von hundert Meilen und weiter, anher gereiſet, dis ver-meinte Heiligthum zu beſichtigen. Der Berg iſt ſehr beſchwerlich hinauf zu ſteigen, und, wie der Jeſuit Maffæus ſagt, anders nicht dann mit eiſernen Ketten, und eingeſchlagenen Nägeln, zu erklettern. Etliche

ſagen, daß allda der Kämmerling der Königin Candace von Mohrenland, geehret werde, welchen einige Geſchichtſchreiber, und inſonderheit Dorotheus, Biſchoff zu Tyro (welcher unter Conſtantino dem Groſſen wegen Heiligkeit und Gelehrheit ſonderlich berühmt war) wollen, daß er in Arabia Felice, Erythræa, und Taprobana das Evangelium von JEſu ſolle gelehret haben.

Et pag. 374.

Wir wollen dann etwas reden von der Inſel Manaar, welche vor Zeiten dem feſten Lande anfügig geweſen: immaſſen die Truckene, ſo man Adams-Brücke nennet, ſolches klärlich ausweiſet, und lieget zunächſt daran die Inſel Rammana-kojel, allwo eine berühmte und reiche Pagode ſtehet, ſo unter dem Teuver gehöret, der allda, dicht bey der feſten Küſt, eine Feſtung hat. Man kan bey guter Jahres-Zeit, mit kleinen Fahrzeugen, durch einige Löcher der Adams-Brücken durchfahren, wie ich einmahls gethan habe.

XVIII. Poma Adami, Ficus Adamæa.

Martinus Cruſius Turco Græciæ p. 232.

Muſti ſind Adams-Aempfel, ſüſſer denn Feigen. Schneid darein ein Schnitzlein wie du wilt, ſo ſieheſtu in den Schnitzlein ein Crucifix. Solcher Bäume ſind viel da, (zu Alexandria) und auch zu Cair. Haben Blätter funffzehn oder ſechszehn Schuh lang, und zweene breit. Die Äpfel wachſen Trauben-weiſe, *βοτρυδόν*, darauf etwa zehn, funffzehn oder zwantzig an

an einer Traube. Hæc, ut videtur, eſt *ficus Adamea*, quam Fabricius Peireskius interpretatus eſt de genere racemorum, quos exploratores Iſraelitarum ex terra Chananæa retulerunt. Vide Gaſſendum in Peireskii vita. lib. IV. ad A. 1630.

XIX. Adami ſepultura.

T. 1. p. 49.

Mich. Glycas pag. 120. *Annal.*

ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς παναρίοις, ὡσαύτως καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην, Ἡσαΐαν ἑρμηνείᾳ λέγει ἄγραφον παράδοσιν περισώζεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τοῦ Ἀδὰμ ὡς εὐθὺς μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐλθεῖν χάριν παρηγορίας ὧν ἀπώλεσεν. Αὕτη καὶ γὰρ γῆ πίων καλεῖ-

Magnus Epiphanius a) in Panariis & magnus Baſilius b) in Eſaiæ Vatis enarratione tradunt traditionem quandam non ſcriptam in Eccleſia retineri, Adamum de Paradiſo ejectum mox in Judæam perveniſſe, quo damni facti ſolatium aliquod haberet. Nam ejus terræ ſolum pingue c) ſacris in litteris

a) Epiphan. hæreſi XLVI.

b) Baſilius in Eſaiæ V. 1. Ambroſius in Luc. XXIII. His Tertulliani, Origenis, Athanaſii, Hieronymi, Nonni Poëtæ, Germani Patriarchæ, CPol. & Arnoldi Bonavillarienſis Abbatis teſtimonia adjungit V. C. Martinus Hankius programmate XVIII. pag. 280. ſeq.

c) Gen. XLIX. 15. Num. XIII. 21. Nehem. IX. 25.

ται. ἐκεῖσε λοιπὸν ἐν διατρίβειν, ἐκεῖσε καὶ τεθάφθαι. Θέαμα οὖν ἐδόκει τοῖς ὁρῶσιν ἡ ἐκείνου κεφαλὴ τῆς σαρκὸς διαῤῥυείσης. ὅτι καὶ πρῶτον ἐκεῖνον Ἰουδαία νεκρὸν ἐδέξατο. ἐν τόπῳ λοιπόν τινι καταθέμενοι τὸ τοιοῦτον κρανίον, τόπον κρανίου τὸν τόπον ἐκεῖνον ὠνόμασαν, ἐκεῖσε οὖν σταυροῦται ὁ Κύριος, ἵνα διὰ ξύλου ζωώσῃ τὸν διὰ ξύλου σχόντα τὴν νέκρωσιν. Φλυαροῦσι λοιπὸν οἱ Τατιανοὶ, μὴ σωθῆναι τὸν Ἀδὰμ λέγοντες. περὶ μέντοι τοῦ ἐλθεῖν τὸν Ἀδὰμ ἐν γῇ τῇ Ἰουδαίᾳ, κἀκεῖσε ταφῆναι, διαλαμβάνει ὁ Ἰώσηππος.

appellatur, in qua deinceps cum vixiſſet, ibidem quoque ſepultus fuit. Et videbatur ejus caput, ubi jam carnes defluxiſſent, mirum quoddam intuentibus eſſe ſpectaculum, præſertim cum Judæa primum omnium cadaver ipſius excepiſſet. Itaque loco quodam hac ipſius calvaria condita, locum ipſum calvariæ locum dixere, quo loco deinceps in crucem Dominus agitur, ut in ligno eum reſtitueret vitæ, qui per lignum mortalitati factus fuerat obnoxius. Qua de cauſa nugas agere Tatianos d) eſt neceſſe, qvum Adamum ſalutem conſecutum negant. Eundem ceu diximus in Judæam delatrum ibidem terræ mandatum eſſe Jo-

ἀπὸ

d) Tatianum, Adami ſalutem negantem egregie confutat S. Irenæus lib. 3. cap. 34. 35. 39.

ἀπὸ ἑβραϊκῆς ἱστορίας ἔτι μαθών. ſephus etiam de Hebraica perceptum hiſtoria e) memoriæ prodidit.

XX. Adami nomen.

ad T. 1. p. 50.

Apud Arabes & Æthiopes, *Adami* nomen habet ſignificationem ſuavitatis, perfectionis ac pulchritudinis. Vide B. D. Jo. Diecmanni ſcripta Germanice junctim edita, p. 351. Poſtea à miſeria homo dictus eſt *Enoſch*. Apud Græcos vero Adami nomen primas litteras plagarum quatuor mundi in ſe complecti obſervatum eſt, de quo meminere etiam S. Auguſtinus enarratione Pſalmi XCV. Honorius Auguſtodunenſis lib. 1. de imagine mundi cap. 86. Amalarius Metenſis Diaconus lib. 1. de officiis Eccleſ. cap. 7. aliique. Lepidum eſt quod in mentem venit Joanni Prætorio:

Ut mundi partes deſignat quattuor Adâm,
Sic Anni partes quattuor Heva *notat.*

Ἀνατολή,	Hiems.
Δύσις,	Æſtas.
Ἄρκτος,	Ver.
Μεσημβρία.	Autumnus.

 Aliud

e) Chronicon paſchale de Adamo: οὗτος λέγεται ταφῆναι κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων γῆν, ὡς φασὶν Ἰώσηπος. Quoniam vero Adamum in loco Calva-

Aliud myſterium in nomine Adami notatum à Judæis notat Philippus Baldæus deſcriptione Inſulæ Zeylon pag. 406. Die Juden halten dafür, daß Adams ſeine Seele ſey gerollet in den Leib Davids, und daß ſie von da ſoll gewaltzet werden in den Leib des Meßias (welchen ſie armſelige noch immer zu erwarten.) Und meynen dieſe blinden Leute noch darzu allerdings Recht zu haben, weil nehmlich das Wort ADAM, ſo in Hebräiſcher Sprache nur aus den dreyen Buchſtaben ADM beſtehet, ſo viel zu verſtehen gebe als Adam, David, Meſſias. Aliud myſterium in nomine Adami non tam ipſe reperit quàm ab anterioribus majoribus ſuis inventum teſtatur idem Auguſtinus tractatu decimo in Evangelium S. Johannis caput ſecundum, ex quo hoc repetit Zacharias Chryſopolitanus in Harmonia Evangelica T. 19. Bibl. Patrum p. 865. Ait enim numerum XLVI. in literis nominis Adam ſecundum Græcos exſtare. „Templum autem Hieroſolymitanum non perfectum ante XLVI. annos, & formam humani corporis in utero matris tot diebus perfici. Ita CHriſtum de Adamo ſumſiſſe templum corporis ſui, & de quatuor partibus mundi ſibi collegiſſe Eccleſiam. In Adami nomine jam corrupit mediam ſyllabam Tertullianus in Geneſi:

Hic

Calvariæ, ubi JESUS ſepultus fuit, conditum veteres ſibi perſuadebant, hinc non defuere qui Epheſ. V, 14. pro *ἐπιφαύσει σοι ὁ χριστός orietur tibi CHRISTUS*, legerunt *ἐφάψεταί σȣ, continget te.* Vide S. Hieronymum in hunc locum, & Danielis Whitby examen Variantium Lectionum Jo. Millii p. 35.

Hic poſitus cuſtos Adamus cum conjuge fida.

Jam iterum producit:

Ergo ubi conjugio ſeſe jam fidus Adamus.

XXI. Adami ſtatura.

In Catalogo MSS. Bibl. Segvierianæ ſive Coisliniana celeberrimus Montfauconus p. 413. memorat ἐκ τῶν Ἐλπίου τοῦ Ῥωμαίου ἀρχαιολογουμένων ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας περὶ χαρακτήρων σωματικῶν. *Ex Elpii Romani antiquitatibus Eccleſiaſticæ hiſtoriæ de characteribus corporeis*, hiſtoria apocrypha, ubi Adami, Prophetarum, CHRISTI, Pauli & SS. Patrum forma & ſtatura. Pro Elpio neſcio an Ulpii vel aliud nomen reponendum. Sed Talmudicorum gerras de Adami vægrandi corpore ſubjungere licebit ex Gemara Sanhedrin (*) fol. 38. 2. *Raf Oſchaia refert ex ore Raf, Adami primi corpus fuiſſe deſumtum è Babel*, (unde Jarchius ait regionem iſtam profundiorem aliis regionibus) *caput è fundo Iſraelitico, membra ſive manus & pedes è regionibus reliquis, denique nates ex Acra Agma ſecundam ſententiam R. Acha. Raf Juda tradit ſe à Raf accepiſſe, Adamum primum tanta ſtatura fuiſſe conditum, ut pertigerit ab una extremitate mundi ad alteram, ſicut dicitur* Deut. IV. 32. Inde à die quo creavit DEUS hominem ſuper terra, & inde ab extremitate cœlorum usque ad extremitatem illorum. *Quando autem in peccatum incidit,*

(*) Vide celeberrimi Collegæ mei Georgii Elieſeris Edzardi notas ad caput ſecundum Avoda ſara pag. 530. ſeq. cujus verſione hoc in loco uſus ſum.

impoſuiſſe DEUM illi manum ſuam, atque imminuiſſe ipſum quemadmodum dicitur Pſalm. CXXXIX. 5. Ante & retro formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam. *R. Eleaſar dicit, Adamum primum procero corpore pertigiſſe à terra usque ad expanſum cœli, ſicut dicitur Deut. IV. 32.* Inde a die quo creavit DEUS hominem &c. *Quando autem peccavit, impoſuiſſe DEUM illi manum ſuam, atque imminuiſſe illum, quemadmodum dicitur Pſal. CXXXIX. 5.* Ante & retro &c.

XXII. Adami Epitaphium.

Scriptum à Gabriele Alvareſio *Toletano, in Hiſtoria Eccleſiæ antediluvianæ Madrit* 1713. *fol. à me ex Hiſpanico Verſum latine.*

Hic jacet ad exiguum terræ redactus qui ut univerſæ terræ dominaretur ex paululo terræ formatus fuerat

A D A M U S

nullius hominis filius, pater omnium, omnibus vitricus & ſibimet ipſi.

Lacrymarum infantilium ignarus totam vitam impendit planctui, quem ei injunxit pœnitentia.

Potens, ſapiens, immortalis, juſtus doloſo inobedientiæ pretio vendidit potentiam ſapientiam, immortalitatem:

Abuſus privilegio libertatis arbitrii, quod telum pro tuenda ſcientia pariter & gratia acceperat,

uno

uno ictu ſibi & toti generi humano mortem
intulit.

Omnipotens Judex qui pro juſtitia ſua exegit ab
eo rationem, eundem pro miſericordia ſua
iterum in integrum reſtituit:
cujus bonitate factum eſt, ut felix jam dici poſſit illa
culpa quæ talem ac tantum nacta eſt
Redemtorem.

Prodeſſe hinc cœpit libertas arbitrii in miſeria,
qua ille felici ſtatu fuerat abuſus.

Nam & nos funeſtæ hereditati peccati illius adſcri-
pti, ſi utile exemplum pœnitentiæ ejus ſequamur,
ſalutaribusque monitis aurem præbeamus:
ut poſſumus ſola voluntate nos
perdere,
ita non niſi gratia Redemtoris, accedente noſtra
cooperatione * ſalvari poſſumus.

Vixit ut moreretur, primus hoc Adamus
potuit.
Mortuus eſt ut reſuſcitetur, hoc ſecundo Ada-
mo debet.

I, & prioris pœnitentiam imitare, ſecundi gra
tiam ac bonitatem celebra.

CAINI

* *No podemos ſalvar nos ſino con la gracia del Redentor, acompannada de noſtra cooperacion.* Fidem appellat Scriptura, quam *cooperationem* Alvareſius.

XXII. Caini & Abelis ſorores, Calmana & Lebora.

ad Tom. 1. p. 109.

Methodius Patriarcha CPolitanus, qui A.C. 846. obiit, libro περὶ τῶν ἀπὸ συστάσεως κόσμου συμβάντων καὶ τῶν μελλόντων συμβαίνειν εἰς τὸ ἑξῆς. T. 1. Orthodoxograph. edit. A. 1569. pag. 93.

Ἐξελθόντες ὁ, τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ παραδείσου, παρθένοι ἐτύγχανον. ἔτει δὲ τῷ τριακοστῷ, χρόνῳ τῆς τοῦ παραδείσου ἐξορίας αὐτῶν, ἔτεκον τὸν πρωτότοκον υἱὸν αὐτῶν Κάϊν, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ * ΚΑΛΗΜΕΡΑΝ. καὶ μετ' ἔτη τριάκοντα ἐγέννησαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν Ἄβελ, σὺν ** ΛΕΒΟΡᾳ τῇ ἀδελφῇ

Egreſſi Adamus & Eva uxor ejus ex Paradiſo, virgines fuerunt. Anno autem trigeſimo à tempore exilii eorum paradiſiaci genuerunt primogenitum filium ſuum Cainum, ſororemque ejus CALEMERAM. Et poſt annos triginta fratrem illorum genuerunt Abelem cum ſorore ejus LEBORA. Cen-

* Latinus Methodii revelationum interpres CALMANAM. Sed Euthymius in panoplia, ubi de Bogomilis, τὴν δὲ Εὔαν ... ταχέως ὠδινήσασαν ἀπογεννῆσαι τὸν Κάϊν ἐκ τῆς συνουσίας τοῦ Σαταναὴλ, καὶ ἀδελφὴν δίδυμον ὁμοιότροπον, ὄνομα αὐτῇ ΚΑΛΩΜΕΝΑ. Latino interpreti corrupte COLONEA.

** Al. DEBBORA.

δελφῇ αὐτοῦ. τῷ δὲ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ Ἀδάμ, ἀπέκτινε Καῒν Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν κοπετὸν ἕ, τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα ἔτη ρ́. τῷ δὲ διακοσιοστῷ ἔτει καὶ τριακοσιοστῷ τῆς πρώτης χιλιοετηρίδος, ἥτις ἐστὶν ὁ πρῶτος αἰών, ἐγεννήθη ὁ Σήθ.

teſimo & trigeſimo vitæ Adami anno Cainus interfecit fratrem ſuum Abelem, quem Adamus & Eva luxerunt per annos centum. Anno ducenteſimo & trigeſimo, primi millenarii ſive primi æonis, natus fuit Sethus.

XXIII. Abelis canis & ſepultura.

Pirke R. Elieſer cap. 21.

R. Joſi ait: Kain & Abel fuerunt gemelli, juxta illud: a) *Concepit, & peperit Cain.* Illa eadem hora perrexit parere, prout dicitur: *Et rurſum peperit.* Cain autem delectatus eſt colendo terram, ad ſementum faciendum; Abel vero amavit paſcere gregem. Hic dedit ex opificio ſuo cibum illi, iſte rurſus alimentum ſubminiſtrabat huic ex ſuo opere. Advenit autem dies feſtivus paſchatis, & dixit Adam filiis ſuis: *Hac nocte oblaturi ſunt Iſraelitæ ſacrificia paſchatum; offerte vos quoque coram Creatore veſtro.* Attulit Kain viles reliquias cibi ſui ſemen lini; ſed Abel adduxit ex primitiis gregis ſui atque adipe ovium, quarum lana non

erat

a) Gen. IV. 1. Ibid. v. 2.

erat detonſa. Abominabilis fuit oblatio Caini; delectatus vero fuit Deus ſacrificio Abelis, prout dicitur: b) *Reſpexit Dominus ad Abel, & munus ejus.*

R. Joſua filius Karcha inquit: Dixit Sanctus benedictus. *Ne commiſceatur in æternum oblatio Caini & Abelis. Abſit hoc, ne quidem in textura veſtis*, quia dicitur: c) *Ne induito veſtimentum ex lana & lino contextum* &c. Etiam putridum vel corruptum ne adſcendat ſuper te, juxta illud: d) *Veſtis ex lana & lino varie contexta ne aſcendat ſuper te.*

R. Tzadock ait: Invidia & vehemens odium intravit cor Kaini, eo quod grata fuerat oblatio Abelis, & cum uxor gemella ejus non amplius pulchra eſſet inter fœminas, dixit: *Interficiam fratrem meum Abelem, & ſumam uxorem ejus*, juxta illud: e) *Et dixit Cain ad Abelem fratrem ſuum; atque evenit cum eſſent in agro.* Non in agro, ſed cum uxore, quæ ſimilis eſt agro, ſicuti dicitur: f) *Homo enim arbor agri.* Accepit lapidem, & impegit in frontem Abelis, juxta illud: g) *Inſurgens Cain in Abelem fratrem ſuum, interfecit eum.*

R. Johannes inquit: Neſcivit Cain, abſcondita eſſe coram Deo manifeſta. Suſtulit is cadaver fratris ſui, defodit atque abſcondidit ſub terra. Dixit illi Deus: *Ubi eſt frater tuus Abel?* Reſpondit coram Domino mundi: *Cuſtodit agrum & vineam. Conſtituiſti me cuſtodem fratris mei? Non conſtituiſti me*, juxta illud: h) *Nunquid ego ſum cuſtos fratris.*

b) Gen. IV. 4. c) Deut. XXII. 2.
d) Lev. XIX. 19. e) Geneſ. IV. 8.
f) Deut. XX. 19. g) Gen. IV. 8. h) Gen. IV. 9.

tris mei? Dixit illi Sanctus ben. i) *Num me occidiſti? Vox ſanguinis fratris tui clamavit ad me.* Statim atque audivit Cain ſermonem hunc, conſternatus fuit, & maledixit ſibi, ut eſſet vagabundus in terra propter effuſionem ſanguinis & malam necem. Dixit Cain ad Deum: *Major eſt iniquitas mea quam ut tollatur, nulla pro ea eſt expiatio;* & reputatus eſt illi hic ſermo veluti reſipiſcentia, prout dicitur: k) *Iniquitas mea major eſt quam ut remittatur.* Neque amplius (quid reſtat,) quam ut ſurgat in terra frater, atque commemoret nomen tuum magnum, meque interficiat. Quid fecit Sanctus benedictus? Sumpſit literam unam è viginti duabus literis, quæ ſunt in lege, atque inſcripſit brachio Caini, prout dicitur: l) *Et poſuit Dominus ſignum in Caino.*

Canis, qui cuſtodiebat gregem Abelis, tutatus eſt illum adverſus omnem feram agri & volucrem cœli. Conſidebant autem Adam & uxor ejus flentes & lugentes propter eum, & neſciebant quid faciendum eſſet Abeli, quia non aſſueti erant ſepulturæ. Venit autem illuc corvus quidam, atque ſumpſit quendam è ſociis ſuis, quem in terra defodit & abſcondidit coram illorum oculis. Dixit Adam: *Uti corvus iſte, ſic quoque faciam.* Illico ſumpſit cadaver Abelis, defodit in terra, atque abſcondidit. Rependit autem Sanctus ben. bonam mercedem corvis in hoc mundo. Quam vero mercedem retribuit illis? Quod, cum genuerint pullos ſuos, videntes eos eſſe albos, aufugiant ab illis,

i) Gen. IV. 10. k) verſ. 13.
l) Geneſ. IV. 15.

illis, exiſtimantes illos eſſe pullos ſerpentis, tum Sanctus ben. illis largiatur alimentum abſque penuria: Et præterea, cum illi crocitant ad eum, ut pluviam det ſuper terram, tum exaudit illos Sanctus ben. juxta illud: m) *Qui dat pecori paſtum ſuum, pullis corvorum, qui* (ad) *eum clamant.*

XXIV. De Caino varia.

ad T. 1. p. 123.

De Caini peccatis ſeptem, ſeptuplicique eorum vindicatione meminere etiam Teſtamenta duodecim Patriarcharum XII, 7. p. 735. ſq. S. Baſilius Epiſt. 317. T. 2. Opp. p. 1085. & Suidas in Κάϊν.

De ſigno Caini eandem quam T. 1. p. 115. ſeq. defendi ſententiam erudite aſſeruit V. C. Jo. Chriſtophorus Ortlobius ſingulari quæ A. 1721. Lipſiæ prodiit, diſſertatione. Idem qui à Caino deſperationis notam removendam eſſe contendit adverſus Michaëlem Henricum Reinhardum, Rectorem Athenæi Hilperhuſani, alioſque plurimos qui ex recepta ſententia non dubitant Cainum deſpondiſſe animum, ut videre licet in venerandi D. Georgii Henrici Goezii meletematis Annæbergenſibus p. 1117. ſeq. atque B. D. Jo. Fechtii hiſtoria Caini & Abelis, Roſtoch. 1708. 4.

De nomine Caini de quo dixi quædam Tom. 1. p. 117. conferre juvabit Cotelerium T. 1. Patrum Apoſtol. p. 639. celeberrimi D. Jo. Andreæ Danzii, nomen Caini vindicatum Jen. 1682. & D. Jo. Dice-

m) Pſalm. CXLVII, 10.

Dieckmanni: τοῦ μακαρίτου ſcripta Germanice junctim excuſa p. 354. ubi etiam de nomine Abelis, de quo dictum à me T. I. p. 113. ſeq.

Caini memoriam in Annalibus Sinenſium exſtare obſervavit Vir Clariſſ. Caſpar Abel, quem ſi placet vide in hiſtoria Monarchiarum Orbis antiqui pag. 33.

Ut totam hiſtoriam Moſaicam, ita res Caini etiam præclaris obſervationibus illuſtravit vir eloquentia præſtans & eruditione Jacobus Sautinus, cujus ſententiis tamen quod ad Caini vitam attinet, non per omnia ſubſcribunt Acta Eruditorum A. 1721. pag. 25.

Facta Caini ex principiis Juris prudentiæ naturalis dicutienda nuper ſuſcepit ſingulari diatriba V. C. Jo. Henricus Foppius. Bremæ 1716. 4.

XXV. Sethus Deus; Facies ejus ſplendida.

Anaſtaſius Sinaita in hodego pag. 269.

Ποιήσας ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ, κατ᾽ εἰκόνα, καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ, ἐνέθηκεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐμφυσήματος τὴν χάριν, καὶ ἔλλαμψιν, καὶ ἀκτῖνα τοῦ παναγίου Πνεύματος, εἶτα διὰ τῆς παρακοῆς, καὶ

Cum Deus creaſſet Adamum ſecundum imaginem & ſimilitudinem ſuam, indidit in faciem ejus per ſpiraculum, gratiam & illuſtrationem, & Sancti Spiritus radium. Deinde hac gratia per peccatum

τῆς ἁμαρτίας ἀποσβεσθείσης τῆς τοιαύτης χάριτος ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἐγέννησε τὸν Κάϊν, ἐγέννησε τὸν Ἄβελ. μετὰ δὲ τούτους, ἄκουσον τί φησὶν ἡ γραφή. Ἔζησε δὲ Ἀδὰμ ἔτη διακόσια καὶ τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν ὑιὸν, κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, τοῦτ' ἔστιν, οἵαν εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς, ὅτε γέγονεν ὑπὸ Θεοῦ εἰκόνα, καὶ ἔλλαμψιν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σὴθ, τοῦτ' ἔστιν ἐξανάστασις. ἐπειδὴ εἶδεν ἐν αὐτῷ ἀνακαινισθεῖσαν τὴν ἀρχαίαν καὶ παράδοξον ἐκείνην ἐπὶ τοῦ προσώπου μορφὴν, καὶ χάριν, καὶ ἔλλαμψιν τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἣν θεασάμενοι ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σὴθ, ἅπαντες οἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἄνθρωποι, εὐθέως προσηγόρευσαν αὐτὸν θεόν. καὶ διὰ τοῦτο περὶ τῶν

& transgreſſionem extincta, & ex vultu abſterſa, genuit Cain & Abel. Poſt hoc audi, quid Scriptura dicat: Vixit Adam annos ducentos & triginta, & genuit filium ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam, hoc eſt, qualem imaginem & ſplendorem ab initio in facie habuerat, quando à DEO creatus eſt: *Et vocavit nomen ejus Seth* (quod eſt, *reſurrectio*) quandoquidem animadvertebat veterem in illo faciei decorem, & admirabilem gratiam, formam, & nitorem Spiritus Sancti inſtauratum ac reparatum. Quem omnes, qui eo tempore vitam agebant, in facie Seth intuiti, è veſtigio illum nominarunt Deum; eaque de cauſſa de filiis ejus dicit Scriptura: *Videntes filii Dei*, hoc eſt,

ὑῶν

υἱῶν αὐτοῦ εἶπεν ἡ γραφή. ὅτι ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ. τοῦτ᾽ ἔστιν οἱ υἱοὶ Σὴθ, τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, τὰς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κάϊν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας, μετεῖχον γὰρ καὶ αὐτοὶ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἕως εἶπεν ὁ Θεὸς, ὅτι οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ Πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις. μέντοιγε ὁ Σὴθ ἐπὶ ἐννεακοσίους πέντε χρόνους διέμεινεν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ἔχων τὴν τοιαύτην παράδοξον τοῦ προσώπου μορφὴν, ὀνομαζόμενος ὑπὸ πάντων Θεός.

filii Seth, *filias hominum*, illas nimirum, quæ erant ex genere Cain, *acceperunt eas uxores*; nam & ipſi particeps erant gratiæ Spiritus Sancti, donec dixit Deus: *Non permanebit Spiritus meus in his hominibus*: Tametſi ipſe Seth quinque ſupra nongentos annos inter homines manſit, hac admiranda faciei ſpecie inſignitus, & ab omnibus *Dei* appellationem ſortitus.

XXVI. Filiorum Sethi Columnæ.

ad T. 1. p. 148.

Theodorus Meliteniota proœmio in Aſtronomiam. pag. 226.

Εὕρηται γε μὲν τὸ τοιοῦτον ὑπερσεμνὸν ὄντως μάθημα παρὰ τῶν τοῦ

A *Sethi* quidem Adami liberorum unius poſteris hæc eſt omni ve-

Σὴθ ἑνὸς τῶν υἱῶν Ἀδὰμ ἀπογόνων. ὡς ὅ, τε παλαιὸς ἐκ πατέρων λόγος ἔχει, καὶ ἀληθῶς ἔχει. Καὶ μέν τοι καὶ Ἰώσηππος φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν ἀρχαιολογίᾳ συγγράφεται. μιμηταὶ γὰρ οὗτοι τοῦ ἑαυτῶν γεγονότες γεννήτορος, σοφίαν μὲν τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν, πρῶτοι γραμμάτων ἐφευρόντες τύποις καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰς τροπὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὰς ἑβδομάδας, καὶ τοῖς ἀπλανέσι τῶν ἀστέρων ἐπιθέντες ὀνόματα καὶ τοῖς πλανωμένοις. ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μηδὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι, προειρηκότος Ἀδὰμ

neratione major inventa diſciplina; quod quidem veterum patrum monumenta veritati conſona docent: idque *Joſephus* veritatis ſtudioſus profecto & amans Antiquitatum Judaicarum lib. I. ſcripſit. Enimvero cum hi ſui parentis imitatores eſſent, de cœleſtibus eorumque ordine & ornatu philoſophari cogitarunt: primique literarum typos, cœli ſigna, anni partium converſiones & ſeptimanas invenerunt, fixisque ſtellis ac Planetis nomina impoſuere. Ne vero illa inventa hominibus perirent, & antequam forent cognita, evaneſcerent, cum univerſi deletionem ruinamque duplicem, vi ignis alteram, alteram infinita aquarum copia futuram prædixiſſet Ada-

ἀφα-

ἀφανισμὸν ἔσεσθαι τῶν ὅλων, τὸν μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς. τὸν δὲ ἕτερον κατὰ βίαν καὶ πλῆθος ὕδατος, στήλας ποιησάμενοι δύο. τὴν μὲν ἐκ πλίνθου. τὴν ἑτέραν ἐκ λίθου, ἀμφοτέραις τὰ εὑρημένα προσέγραψαν, ἵνα τῆς πλινθίνης ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας ἀφανισθείσης, ἡ λιθίνη μείνασα ἅπαντα δοίη μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσα καὶ πλινθίνην ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. ἣν δὴ ἐς μένειν κατὰ τὴν Συρίδα γῆν ἄχρις ἐκείνου φησὶ, λέγω δὴ τὴν λιθίνην.

mus, columnis duabus exſtructis erectiſque, una quidem lateritia, lapidea altera, inventa ſua utrique inſcripſerunt; ut, ſi lateritia ab ingentibus profuſisque imbribus corrumperetur, lapidea ſupereſſet ex qua poſſent homines cuncta inſcripta addiſcere, atque lateritiam ab ipſis quoque fuiſſe erectam & conſecratam: quam etiam, lapideam dico, ad illa usque tempora in Syria ſtare ac permanere ait.

Freculphus lib. 1. Chron. cap. 12. *Unde etiam Filii Seth cum Jobal conſanguineo in columnis ea quæ ſapienter diſciplina cæleſtium rerum adinvenerunt, cum reliquis artibus conſcripſerunt, ſicut ſuperius ex verbis Joſephi declaratum eſt.* Joſephi fidem tuetur V. C. Chriſtianus Schœtgen diſſ. I. de inſcriptionibus Hebræorum, edita Lipſ. A. 1715. Singularibus etiam diſſertationibus, hanc de columnis Sethi traditionem excuſſerunt D. Ægidius Strauchius, Witeb. 1669. Dan. Guil. Molleruss

 Altorf.

Altorf. 1699. & Frid. Hannibal Stempelius Jen. 1706. Neque de ejus fide dubitandum ſibi exiſtimavit illuſtris Tycho Brahe præfat. ad Aſtronomiæ inſtauratæ Mechanicam, qui Sethi columnas primo loco refert inter illa, quæ veteres condiderunt, ut ex illis ſiderum motus ſpecularentur. Sethi junioris Aſtrologi mentio, ut obiter hoc annotem, occurrit in Annæ Commenæ Alexiade lib. VI. p. 163. Ne dicam de Setho divinatore λεκανομάντῃ, de quo Nicetas Choniates lib. X. hiſtor pag. 369.

XXVII. Sethus per ſanguinem Abelis, ſuos adjurans.

Eutychius Patriarcha Alex. in Annalibus pag. 19.

Mortuum ergo Adamum pollinxit juxta ipſius mandatum (*) filius ejus Seth, corpusque ejus ad faſtigium montis ſublatum in ſpelunca Alcanuz ſepelivit, ipſumque centum quadraginta dies planxerunt.

(*) Mandatum Adami his verbis refert idem Eutychius: *Ubi mortuus fuero, corpus meum myrrha, thure & caſſia conditum reponite in ſpelunca Alcanuz, & quicunque fuerit è filiis veſtris eo tempore, cum è confiniis paradiſi abeundum vobis ſit, corpus meum ſecum ſublatum ponat in medio terræ,* (Hieroſolymis) *quoniam inde futura eſt ſalus mea, & ſalus omnium filiorum meorum.*

xerunt. Poſt mortem Adami ſubduxit ſe familia Sethi à familia Kaini maledicti. Seth ergo aſſumtis ſecum filio primogenito Enosho & Kainano Enoshi F. & Mahlaliele Kainonî, una cum uxoribus & liberis ipſorum, traduxit in montis faſtigium, ubi ſepultus eſt Adam. Kain vero omnesque ipſius filii infra ſubſtiterunt in valle ubi occiſus eſt Abel. Coluerunt autem filii Sethi in iſto monte puritatem & ſanctimoniam: vocem Angelorum, à quibus prope aberant, audientes, unaque cum ipſis DEUM laudantes & celebrantes, appellatique ſunt ipſi cum uxoribus & filiis ſuis Filii DEI. Neque erat ipſis opificium, nec ſeges, nec meſſis, ſed victum præbebant arborum foetus: nec ullus apud ipſos locus invidiæ, injuſtitiæ aut mendacio. Juramentum ipſorum erat: *Non per ſanguinem Abelis.* Quotidie autem faſtigium montis ſancti conſcendentes, proni DEUM adorabant, & corpus Adami (viſendo) benedictionem captabant. Cumque jam appropinquaret Sethi mors, filios ſuos per Abelis ſanguinem adjuravit, neminem ex ipſis de monte iſto ſancto deſcenſurum, nec permiſſuros ſe ut quispiam è liberis ſuis ad Kaino maledicto prognatos migraret.

XXVIII. ENOCHUS.

ad T. 1. pag. 179.

Fragmenta Henochi, Germanice non ita pridem dedit Vir eruditus *Jo. Chriſtianus Nehringius* ad calcem editionis ſecundæ Sibyllinorum itidem

 reddi-

redditorum Germanice, & cum introductione & notis vulgatorum Halæ Saxon. A. 1719. 8. Scripſeram olim in præfat. ad Codicem Apocryphum Novi Teſt. me non videre quam utilitatem verſiones Germanicæ ſcriptorum ejusmodi poſſint afferre, cum lectores Græce ac Latine imperiti Criticesque & Antiquitatis ignari, ſi ad illorum lectionem accedant, plus damni quam fructus ex illis poſſint accipere, & per imperitiam adduci ut illorum auctoritatem ſacris ſcriptoribus ſupparem exiſtiment. Legi quæ nuper adverſus hæc ſcribere erudito Viro viſum eſt in Apologia pro Sibyllinis, quibus plurimum tribuit, Oraculis: nihil autem reperi quod à ſententia mea me dimoveret, imo confirmor in hac ſententia, quando video interpretes magno ſtudio etiam pro auctoritate & fide talium ſcriptorum contendentes. Fragmentis Enochi nuper auctoritatem & fidem conciliare ſtuduerunt quoque in Gallia Teſtamentorum XII. Patriarcharum interpres *Maceus* de quo infra: & in Italia *Farnellus* Vigiliarum in regno Neapolitano Epiſcopus, quem A. 1712. Venetiis retulerunt (*) notis fragmenta Enochi illuſtraſſe.

ad Tom. I. pag. 199.

Teſtimoniis veterum de Henocho addendus Cedrenus, qui eadem quæ ex Syncello etiam retuli,

(*) Journal des Savans 1712. Octobr. pag. 469. *Monſeigneur Farnelli Evêque de Bueglia, Auteur de plus de vingt ouvrages imprimez, a fait des notes ſur le livre apocryphe attribué à Enoch.*

li, ait ſe afferre pag. 11. ἐκ τῆς βιβλίου τῶν ἀποκρύφων Ἐνώχ. Et pag. 7. de eodem Henocho: οὗτος πρῶτος γράμματα μανθάνει καὶ διδάσκει, ἐκ θείων μυστηρίων ἀποκαλύψεως ἀξιωθείς. Confer ſi placet quæ de litteris ab Henocho ut ajunt repertis dixi T. 1. p. 219.

Rufinus expoſitione in Symbolum p. 21.

Ut breviter aliqua etiam de ſecretioribus perſtringamus, ab initio DEUS cum feciſſet mundum, præfecit ei & præpoſuit quaſdam virtutum cœleſtium poteſtates, quibus regeretur & diſpenſaretur mortalium genus - - ſed horum nonnulli, ſicut & ipſe qui princeps appellatus eſt mundi, datam ſibi à DEO poteſtatem non his quibus acceperant legibus temperarunt, nec humanum genus Divinis obedire præceptis ſed ſuis parere prævaricationibus docuerunt.

XXIX. Enochi Preces.

In Codice MSto Hebraico reperiſſe ſe teſtatur Bartoloccius T. 2. Bibl. Rabbinicæ p. 844. ſed ne verbulum quidem ex illis affert. Plura de Henocho illique tributis monumentis, ex penu Judæorum affert venerandus noſter Wolfius in Bibl. Hebraica Tom. 1. p. 379. 380.

Ad Tom. 1. pag. 222.

Scriptoribus recentioribus de Henocho ejusque fragmentis, addendi:

Io. Conradus Barthius in diſſ. de amoribus Egregororum. Roſtoch. 1659.

Io. Buxtorfius nepos, in Catalectis, cap. 255. ubi de Angelorum & hominum amoribus.

Fridericus. Iacobus Firnhaber, in ſelectis de Henocho quæſtionibus. Witeb. 1716.

Iohannes de Outrein diſſ. Philologico Theologica de Melchiſedecho non Henocho. Amſt. 1713. 8. Journal des Savans 1714. p. 363.

Richardus Simon Bibliothecæ Criticæ Gallicè editæ T. 3. cap. 3. p. 44. & 51. ſeq.

XXX. Enochi liber, Johanni Dee traditus ab Angelo.

Thomas Smithus in vita Iohannis Dee, Mathematici Angli qui poſt A. 1587. obiit, p. 48.

Quibus autem verſutiis ſtrophiſque illum dæmones deluſerint, quod antea innuebam, hic diductius indicabo.

Ut *Deeo* divinæ Sapientiæ arcanis avidiſſime inhianti, majori certiorique cum ſucceſſu palpum obtruderent impoſtores Angeli, obtendunt, res ejusmodi, *quæ juſtos & ſanctos hactenus latuere; ipſi retectas fuiſſe & retegendas*; barbaras quasdam voces ex varia literarum connexione conflatas, ex lingua, cujus familiarem uſum & notitiam in ſuo innocentiæ ſtatu habuit *Adamus*; qua poſt lapſum deperdita, & ex memoria ipſius penitus deleta, Protoplaſtes ille ex Paradiſo depulſus, plane obmuteſcens, linguam Ebræam diſcere coactus fuerit, nulli mortalium, præterquam illi & *Kelleo*, antea

antea cognita, hauſtas eſſe, triginta regiones, ſitu diſcreto diſpoſitas, inter ſpiritus, qui aërem ab elemento ignis ad terram usque expanſum incolunt diſpertitas, & univerſum mundum duodecim Angelorum, qui todidem tribubus præſunt, miniſterio regi, inde tabulas tum literarum, tum numerorum, quas *claves Apothecarum Dei* eſſe fingunt, componi mandant, numero XLIX. in quibus myſticæ voces Angelorum continentur: unde quoque *perfecta creaturarum Dei cognitio & Cabbala naturæ* erant addiſcendæ: quibus recludendis adaptatas *claves Angelicas* tradendas eſſe: *Enochi librum*, myſticis figuris coopertum, in que tenebras ex humano viſu ſubductum, *verum creaturarum Dei & univerſæ terræ uſum complectentem*, in quo componendo, Angelo dirigente & inſtituente, per integros quinquaginta dies laboravit, *Deeo* der *Urielem* replicandum. multa quoque alia arcana cœleſtia poſthac revelanda, & præſertim librum continentem *varias nominum Dei invocationes*, lingua ſancta conceptas, deſcribendum eſſe pollicentur: ita ut *Deeus* præſtigiis hiſce plane & omnino dementatus, ſibique revelationes à Deo factas fuiſſe inſulſiſſime perſuadens, quasdam tum Veteris tum Novi Teſtamenti periochas ad iſtas viſiones & diabolicas enarrationes, ſicut olim divinitus S. *Ioanni* Apocalyptæ & *Eſdræ* contigiſſet, comprobandas impie detorſerit.

Idem pag. 50.

Actione decimo die Aprilis A. 1586. *Pragæ* habita, juſſus eſt *Deeus*, ut libros omnes, numero viginti

viginti octo, in quibus, ut ſupra memoravi, revelationum, ipſi ab initio ad iſtud tempus factarum, hiſtoriam accurate propria manu deſcripſerat, afferret, & deinde ſimul congeſtos in ardentem fornacem prope poſitum conjiceret, flammis penitus abſumendos. Hic mandato contra ire neutiquam auſus, quod imperatum fuerat, animo licet maxime reluctante, citra moram præſtabat, & quidem perquam diligenter, ne aliter violatæ divinæ voluntatis reus perageretur. Ita omnis iſte labor per tot annos in colligendis hiſce arcanis impenſus, paucis momentis coram ipſius oculis periiſſe viſus eſt. Procul dubio irreparabile hoc damnum luctu, gemitibus, lachrymisque deploravit *Devus*, tanquam manifeſtum irati Numinis indicium: omni ſpe aut easdem revelationes redipiſcendi, aut novas obtinendi, evaneſcente & exciſa. Verumtamen decimo nono ejusdem menſis die, monitus à ſpiritu, habitum formamque hortulani, qui vineam ædibus vicinam coluit, induto ut illuc cum *Kellæo* deſcenderet, poſtquam loco commodo aliquantulum ſimul conſediſſent, *Devus* philyram candidæ papyri huc illuc vento agitatam juxta videns, properoque pede illo contendens, très è libris combuſtis, ibi ſub amygdala humi ſtratos, non ſine ingenti ſtupore & lætitia reperit, viz. *Enochi librum*, *quadraginta claves Angelicas*, utpote lingua Angelica conſcriptas, & Anglice verſas, & librum *collectionis triginta rerum*, *cui titulus*, *Liber ſcientiæ, terreſtris auxilii & victoriæ*. *Kellæo* ſtatim accedente, ambo flexis genibus ſummas Deo,

ob

ob hoc *miraculum & factum*, uti appellant, *memorandum in perpetuum*, gratias agunt, plane obſtupefacti, quod absque omni coloris aut odoris inducti mutatione ab igne intacti, illæſi & integri ſervarentur.

XXXI. LAMECH.

In Catalogo Græco ſcriptorum Apocryphorum memoratur, quem dedi infra p. 308.

XXXII. De NOACHO Varia.

Noachus *Deucalion*, homilia 2. Clementin. c. 16. T. 1. Patrum Apoſtolicorum Cotelerii. Joannes Malala T. 1. Chronici p. 85. ὁ δὲ Δευκαλίων τὰ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ μεγάλου ἐξέθετο, καθὼς Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ὁ σοφώτατος συνεγράψατο.

Janus, vide B. Jac. Thomaſii diſſ. de poculo S. Johannis §. 67.

Uranus. Magni Wingardi vindemia hiſtorico Theologica, Hafniæ 1679. 8. edita p. 336. ſeq.

Chinenſium *Fobi*. Acta Eruditorum A. 1721. pag. 183.

Hottentottorum *Noh*. Petrus Kolbe in deſcriptione lectu digniſſima Capitis bonæ ſpei p. 354.

Svidæ Νάνναχος, Stephano Byz. in Ἰκόνιον, Ἀννακὸς, Beroſo Ὠάννης, adde Steph. Morinum de linguis, p. 153. & Jo. Henricum Majum lib. 2. Obſ. ſacrarum p. 23.

Volia.

Volianus. Memoires de Trevoux an. 1707. pag. 138.

Oſiris. Joh. Tzetza Chiliad. VIII. 598.

Univerſam de diviſione Orbis à Noacho inter poſteros ſuos facta traditionem Vir eruditiſſ. Jacobus Perizonius in Originibus Babylonicis p. 288. putat profluxiſſe ex eo quod verba Geneſeos XI. פן נפוץ *ne diſpergamur*, Interpretes LXX. verterunt: πρὸ τοῦ διασπαρῆναι *antequam diſpergi nos contingat*. De eadem diviſione confer Epiphanium hæreſi LXVI. §. 83. ſeq. Eutychii Annales p. 52. ſeq. Freculſum lib. 1. Chron. c. 27. E recentioribus, Joannem Dlugoſſum Hiſt. Polonicæ lib. 1. p. 3. ſeq. Jo. Philippum Vorburgium T. 1. Hiſtor. p. 60.

De itinere Noachi in Europam ſuſcepti diſputat quædam non usque adeo certa Frid. Chriſtianus Ramus in biga aquilonari Imperii p. 46.

De ſeptem præceptis Noachidarum præter T. 1. p. 268. ſeq. à me laudatos, adire licebit Hugonem Grotium lib. 1. de jure belli & pacis cap. 1. §. 16. 3. D. Jo. Franciſcum Buddeum in Hiſtoria Vet. Teſt. T. 1. pag. 194. ſeq. ubi reſpondet ad argumenta Gerh. Hermanni Menckenii (in diſſ. de auctoritate præceptorum Noachi, Lipſ. 1711.) & in introductione ad Philoſophiam Hebræorum p. 14. ſq. Jacobum Basnage Hiſtoria Judæorum, Gallice edita lib. IV. cap. 15. T. 3. pag. 217. ſeq. Jo. Henr. Heideggerum in libertate à lege cibaria veteri vindicata pag. 77. & 267.

Bath

Bath Enos, uxor Noachi, typus S. Mariæ, ſi credimus Ferdinando Sieghart, in Actis Erud. T. VI. ſupplementi p. 279.

Filius Noachi *Jonicus*, Bochart. Phaleg. IV. 18. pag. 311. 312.

De *Sambethe*, Noachi nuru, addenda Photii quæſtio CLX. ad Amphilochium, in celeberrimi Monfauconi Bibl. Coisliniana p. 347.

XXXIII. Arcæ Noachi rudera.

Engelbertus Kampferus Antiquitatt. exotic. pag. 427

Veſtigiis Diluvii univerſalis, ab antiquiſſimo Scriptore nobis relati, adeo abundat Orbis noſter, ut vix Regio ſit, quæ hiſtoriæ, quam brevis, tam perplexæ & infidelium obtrectationibus obnoxiæ, veritatem vindicare non valeat, & tacente etiam *Moyſe*, decumanam demonſtrare ab inundatione calamitatem. Quid enim montium triſtis illa ac deſolata facies aliud, quam mundi metamorphoſin exprimit? atqui ut hæc in aprico; ita ex abditis terrarum, diluvii teſtes toto die prodeunt: puta res peregrinæ, procul à genitali patria inventæ, locis quo illæ deferri, vel in iis abſcondi non poterant, niſi per univerſalis & cum ſummis ima vertentis cataclyſmi violentiam. Si *Fabium Columnam*, (*cap.* 21. *Obſ.*) *Alex. ab Alex.* (*Gen. Dier. L.* 5. c. 9.) *Ludovicum Moſcardo* (*L.* 2. *Muſei c.* 111.) Illuſtrem & incomparabilis eruditionis Batavum, *Nicol. Witſium*

Witſiani, (*in Opere de navibus fabricandis* cap. 1. atque innumeros Muſeorum & ſubterraneæ hiſtoriæ Scriptores evolvimus, naves, navium fragmenta, anchoras, elephantorum dentes, (rectius cornua dicimus) beluarum, quas nuſpiam Europa genuit, capita, oſſa ac ſceleta, tum oſtreas & varias marini generis teſtas, ex terræ latebris, procul à mari & natali ſolo in Europæ regionibus paſſim inventa & effoſſa eſſe diſcimus. (*) In patria mea

(*) Longe plurima ejuſcemodi lectoribus conſideranda offerunt *Joh. Jacobus Scheuchzerus*, in querelis piſcium, Tiguri 1708. 4. in Bildniſſen verſchiedener Fiſchen und dero Theilen / welche in der Sündfluth zu Grunde gangen. ibid. 1708. 4. in Herbario diluviano, 1709. fol. & in muſeo diluviano 1716. 8. *Jo. Wordwardus*, in Geographiæ Phyſicæ parte 3. ſect. 2. *David Sigismund Buttner* im Zeichen und zeigen der Sündfluth / Lipſ. 1710. 4. *Jo. Catonius*, in diſſert. de mutata telluris poſtdiluvianæ facie, Holm. 1700. *Jo. Guil. Baierus* in foſſilibus diluvii univerſalis monumentis, Altorf. 1712. & 1721. *Carolus Nicolaus Langius* de origine lapidum figuratorum. Lucernæ 1709. 8. *Jacobus à Melle* diſſ. de echinis Wagricis. Lubec. 1718. 4. & alia de lapidibus figuratis agri littorisque Lubecenſis 1720. 4. *Emanuel Swedberg* in argumentis ex Svecia pro altitudine aquarum & maris in priſco orbe, vehementiore æſtu. Holmiæ 1719. 8. *Joſephus Montius* in diſſ. de monumento diluviano nuper in agro Bononienſi detecto, Bonon. 1719. 4. *Georgius Antonius Volckmann* in Schleſiens unterirdiſchen Schätzen. *Gottlieb Frid. Mylius* in des unterirdiſchen Schätzen Sachſens ſeltzamen Wundern der Natur.

mea *Lippia* piſcator non ita pridem e Viſurgi extrahebat dentem elephantinum ſtupendæ magnitudinis; quem ille tripodem ſuum Unicornu nominans, in partes diviſit & in aulis ac pharmacopoliis magno pretio vendidit. *Lipſtadiæ*, memini, in effoſſione arenarum ad propugnaculi baſim locandam, inventum fuiſſe roſtrum ſerratum prægrande piſcis marini. Sed pergo in Orientem, ut Relationis ſcopum aſſequar.

Perſia, ſi Armeniam & confinia ejus complector, prima & præcipua cataclyſmi ſedes eſt, & patria illa priſcorum mortalium, quos Divina providentia communi toti Orbi inundatione ſuffocare decreverat. In illa igitur, ſi uſpiam terrarum, adeſſe veſtigia diluvii hujus, non injuria conjicimus. Ex quibus, quæ peregrinanti ultro ſe objecerunt, pauca & curſim hic attingam. Gratus Lectori ſim, ſi inter illa enumeravero ſanctiſſimum præſidium humanæ conſervationis, *Arcam Noæ*; ſed quam mihi videre, nec à diluvio ulli mortalium contigit. Armeni eam in cacumine excelſiſſi-

e mi

Natur. *M. Georgius Andreas Helwig* in lithographia Angerburgica, *Bruckmannus* de ovariis petrefactis piſcium, *Antonius Valliſnerius* de' corpi marini che ſu' monti ſi trovano. *Aſſaltus* ad Mich. Mercati metallothecam, *Aldrovandus* de piſcibus p. 245. 251. 271. & 429. *Magnus Bromelius* in lithologia Suecana adhuc inedita, *Eduardus Luidius* in lithophylacii Britannici ichnographia Lond. & Lipſiæ 1699. 8. &c.

mi montis *Maſis*, Perſis *Kubi Nuh*, id eſt, mons Noæ, dicti, duodecim paraſangis ab urbe *Erivaan* (quo loco prima deſcendentis Noæ manſio creditur) incorruptam extare conſtanter tradunt, & ipſi credunt Mahhammedani. Traditionem olim firmavit *Jacobus* quidam *monachus Armenus*, qui aſcenſionem fruſtra diu molitus, intentionis ſuæ præmium reportaverat avulſam ab Arca ligni particulam, ab Angelo, ut jactitaverat, ſibi datam; ex qua crux fabricata primum reſervata dicitur in templo *Sjamachia*, deinde in Archiepiſcopali cœnobio *Ets miaſin*: nunc ubi lateat, neſciunt. Ad explorandam rei veritatem miſſi à Perſarum Rege Abaſſo Magno, retulerunt: *Incaſſum ſe laboraſſe; obſtitiſſe nitentibus abruptas crepidines, lacunas dumis cautibusque infeſtas, moles nivium & innumeras difficultates alias, quas ſuperare humanis viribus nemo mortalium poſſit.* Verum, ſuſpectæ fidei eſt omnis illa & tantopere jactata traditio de loco; qui nec auctoritate conſtat alicujus antiqui Scriptoris, nec à S. S. ullibi definitur. *Moyſes* demiſſionem docet factam eſſe, non in montem, ſed in montes *Ararat*, i. e. in montes inundationum, prout genius vocis ſonat: quales vero non intelliguntur, nec præſto ſunt alii, quam montes *Tauri*; qui, cum late per Aſiam diſcurrant, continuis ramis hinc ad promontorium Indiæ *Comereyn*, illinc ad ipſum montem *Imaum* & *Gangis* principium extenſi, in incerto manet, quouſque tam longis tempeſtatibus jactata navis, abrepta fuerit, aut qua jugi parte ſubſtiterit. Probabile tamen eſt, non

non longe à patria Noachum ſubſediſſe; ſiquidem per montes Ararat, illæ jugi partes, quæ Armeniam ſubeant, potiſſimum intelligendæ ſunt, quod impenſe docet Cl. *Otrokocſi Orig. Hung. lib. 2. c. 13. §. 66.* in explicatione vocis *Ararat*. Ceſſat igitur demonſtratio ſanctiſſimi ruderis, quicquid loquatur *Laur. Strauſſius*, homo plebejus, in Hodœporico, quod ex ejus narratione excepit, partim etiam hinc inde conſarcinavit myropola quidam Amſtelodamenſis; eo liberalius fabulatus, quod ſub alieno nomine.

M. Juſtus Gotofredus Rabenerus in amœnitatibus, hiſtorico Philolog. p. 56.

Optandum quidem foret, ut Joſephus Hieronymi Ægyptii, Mnaſeæ & aliorum, quos lib. 1. Archæol. cap. 4. allegat, ut mentem, ita & verba adduxiſſet, haud exiguum utique rebus noſtris momentum allatura. Gratiam tamen magnam habemus, quod Beroſi Hiſtoricorum Principis non diſſimulavit. Ita autem ille: Λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων ἔτι μέρος εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιροῦντας. Χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς. id eſt: *Fertur autem etiam hujus navigii pars in Armenia ad montem Cordyæorum adhuc ſupereſſe, & quosdam bitumen* (inde abraſum) *ſecum auferre, ac uti illo ad expiationes.* τὸ δὲ πλοῖον ἐν Ἀρμενίᾳ πρὸς τὰ ἄπλα ξύ-

 λων

λων ἀλεξιφάρμακα τοῖσι ἐπιχωρίοισι παρέχεται. *Navigium in Armenia locorum incolis ligna præbet amuleti vim habentia.* Et, ne illud λέγεται Beroſi dubitantis quis eſſe cavilletur, aut aliena fide utentis, ipſe Joſephus (*) judicium interponit, de ſuo tempore ſcribens loco eodem: ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος ἔτι καὶ νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι *ſervata arca adhuc etiam incolæ reliquias oſtendunt.* Quæ verba Gelenius interpres neſcio qua incuria omiſit, *audax alias judicio Huetii p. 274. in conſtringendis pluribus in unam periodis.* Sequitur Nicolaus Damaſcenus, ex cujus 96. libro hæc idem Flavius, ut reliqua omittam, τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι *reliquias lignorum diu ſuperfuiſſe.* Has autem Joſephi tempore adhuc oſtenſas jam ſupra probavimus, & poſterioribus nondum intercidiſſe teſtatur Epiphanius anno poſt diluvium 2700. adverſus hæreſes lib. I. ἔτι καὶ δεῦρο τὰ λείψανα τῆς τοῦ Νῶε λάρνακος δείκνυται ἐν τῇ τῶν καρδιαίων χώρᾳ, *adhuc lignum ex arca Noæ reliquum oſtenditur in Cardiæorum regione.* Seqvuntur hunc idem plane diſertim teſtati olim Theophilus Antiochenus

(*) Non omittendum & ejusdem Ioſephi teſtimonium lib. XX. cap. 3. pag. 879. edit. Oxon. ubi de regione Adiabenorum Regi ſubjecta, quam vocat καιρῶν amomi feraciſſima: ἔστι δὲ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, καθ' ἣν Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται.

nus lib. 9. & Iſidorus lib. 14. Originum allegante Hornio ad Sulpitium, Abydenus, Chryſoſtomus: itidem Hieronymus, Euſtathius, Euſebius *apud Bochartum cap. IV. lib.* 1. Teſtatur Elmacinus Arabs, quem Erpenio debemus, Hiſtor. Saracen, lib. 1, cap. 1. *Heraclium Imperatorem devictis Perſis deſiderio hujus loci viſendi in urbem Thema* (quam Noah ad radices Ararat ædificaſſe fertur, *vide Tavernierum pag.* 16.) *ſe contuliſſe.* Teſtatur Haithon Armenus libro de Tartaris cap. 9. *apparere in cacumine montis Ararath ſemper aliquid nigrum in mediis nivibus, quod ad hominibus dicatur eſſe arca.* Et licet Benjamin Tudelenſis in Itiner. affirmet *Anno Chriſti* 640. *à Califa Omar omnia area ablata, inque tabulatum templi ab ipſo in Inſula Tigridis conſtituti converſum eſſe,* ſubleſtam tamen hominis fidem, ſequentium ſeculorum experientia evincit. Quin hodie ſaltem fruſtum ligni ex arca in eo loco oſtendi tradit Johann Heinrich Seyfried *in Medulla mirabilium naturæ pag.* 400. Omitto hic Johannis de Mandewil cap. 54. teſtimonium, qui poſt tot admixtas fabulas fidem decoxit; omitto partem trabis, quæ in Laterano Romæ oſtenditur. Omitto alias reliquias, quæ Schamachiæ in templo Armenorum viſuntur. *Olear. Itiner. pag.* 399. omitto Armenorum omnium & Perſarum ſuper ea re conſenſum *apud eundem pag.* 398. omitto alia veterum & recentiorum teſtimonia, quos citat Bochartus *Geogr. Sacr. pag.* 26. & *pag.* 352. Sufficiat ſolus Johann Janſenius Strauſs, qui anno 1670. menſe Julio ad Dominicum Alexan-

drum Eremitam in monte Ararath accerſitus, ut fractum illius crus obligaret, prolixe commemorat: *Se quinque dierum itinere montem aſcendiſſe per tres nubes & penetrantiſſimum frigus, tandem ad cellam Eremitæ delatum & temperatiſſimum aerem, ex cujus relatione didicerit, eum jam 25. annis ibi habitantem nec pluvias ſenſiſſe, nec ventos. In faſtigio vero montis 15. mill. Ital. diſtante à domuncula ſua tranquillius adhuc cœlum, ubi & arcæ ingentes viſantur reliquiæ, ex quibus & crucem fabricatam ipſe Strauſſius accepit dono. Vide ipſum Itiner. cap. 18. pag. 121. ſeqq.*

Jo. Franciſcus Gemelli Carreri, Neapolitanus in itinere per orbem, Gallice edito T. 1. p. 55.

Vis a vis le vieux Caire, à la gâuche du Nil, j'entrai enſuite aveo les Peres dans la Sainte maiſon, où la Sainte Famille demeura pendant ſept ans pour fuir la crüauté d'Herode. Elle eſt dans une Egliſe des Coptes, on y deſcend par neuf degrez à la gauche du chœur; elle eſt ſupportée par trois columnes à la gauche, & quatre à la droite, qui font trois petites ſeparations; dans celle du milieu à quatre paumes de hauteur, on montre un endroit creuſé dans le mur, qui eſt le lieu où dormoient la Vierge Marie & l'Enfant Jeſus: dans l'autre endroit on fait voir le lieu où dormoit S. Joſeph: dans le creux du mûr à gauche, un autre petit endroit ou Notre Seigneur ſe repoſa pour la premiere fois, en entrant dans la grotte. Il y a auſſi une Pierre ſur laquelle la Sainte Vierge avoit coutume

tume de laver, & une table de la même matiere, ſur laquelle ils mangoient. Ils me montrerent auſſi une grande piece de bois, avec un clou, qu'ils me dirent être de l'Arche de Noë.

Idem pag. 105.

Les Hiſtoriens & Chronologiſtes Arabes croient que ces Pyramides ont été bâties par un Roy d'Egypte nommé Saurid, trois cens ans avant le Déluge, ils mêlent tant de fables dans leur rapport, qu'ils obſcurciſſent juſq'au peu de verité qu'il pourroît y avoir. Ils écrivent que ce Roy ayant eû une viſion, dans laquelle la terre lui paroiſſoit être renverſée ſans-deſſus-deſſous, les hommes étendus la face contre terre, & les étoiles tombées du Firmament, il s'en affligea beaucoup, mais ne le dit à perſonne; après cela il vit tomber les étoiles du Ciel en forme d'oiſeaux, qui ſervoient de guide aux hommes pour les conduire entre deux grandes montagnes, par leſquelles ils étoient écraſez, & les étoiles s'obſcurciſſoient; épouvanté de cette viſion, il aſſembla CXXX. Devins de toutes les Provinces d'Egypte, parmi lesquels ſe trouva le fameux Aclimon auquel il raconta ſon ſonge. Ils jugerent & prédirent qu'il viendroit un grand Déluge, par lequel le pays d'Egypte couroit riſque d'être ſubmergé, & que cela arriveroit dans peu d'années. Le Roy ayant entendu cela, fit bâtir ces Pyramides, & faire quelques conduits ſouterrains pour détourner l'eau du Nil dans la Province qu'on appelle Alfeida, mettant toûjours dans ces Pyramides ce

qu'il avoit de précieux; quand elles fûrent achevées, il les fit couvrir d'une belle étoffe de ſoye, & y celebra une Fête magnifique où tous ſes Sujets ſe trouverent.

Memoires de Trevoux An. 1708. *Dec. pag.* 2019.

La ville de Chenna dans l'Arabie heureuſe fournit, s'il en faut croire les Voyageurs, de quoi contenter les Antiquaires. On y montre entre autres raretez un grand edifice, qu'on dit avoir été bâti par Noë, & un gros morceau de bois au travers d'un treillis de fer, qui paſſe pour être une piece de l'Arche du même Patriarche. On y voit encore un puits qu'on aſſure avoir été fait par le Patriarche Jacob, & qui a plus de cent braſſes de profondeur. L'eau qu'on en tire dans des ſeaux de fer, eſt ſi froide, qu'elle glace la bouche. On ſoutient à Chenna la verité de pluſieurs autres antiquitez appuyées ſur des fondemens également ſolides. Tout ce qu'on montre ailleurs, eſt-il toujours mieux appuyé?

XXXIV. De Melchisedecho Miſcella.

Joſephus VII. 47. de bello Judaico: ὁ δὲ πρῶτος κτίσας (τὰ Ἱεροσόλυμα) ἦν Χαναναίων δυνάστης ὁ τῇ πατρίῳ γλώσσῃ κληθεὶς βασιλεὺς δίκαιος (Melchiſedec) ἦν γὰρ δὴ τοιοῦτος. διὰ τοῦτο ἱε-

ράσα-

ἱεράσατό τε τῷ Θεῷ πρῶτος, καὶ τὸ ἱερὸν δειμάμενος Ἱεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα καλουμένην πρότερον.

Uxorem non fuiſſe Melchiſedeco, & decimas tributas illi ut Sacerdoti ab Abrahamo Laico, monet S. Maximus Confeſſor T. 1., Opp. pag. 315. Mortuum eſſe, licet mors ejus in ſacris litteris non traditur, recte notat Joſephus Chriſtianus in hypomneſtico cap. 53. At ſepulchrum Melchiſedeci oſtendi Hieroſolymis, legas in itinere Gemelli Carreri, quod ex Italico verſum prodiit nuper Gallice T. 1. p. 170.

Melchiſedec Meſſiæ typus celebratur etiam in libro Sohar. Vide Bibliothecam Theologico Philolog. *Bremenſ.* T. 3. p. 1085.

Melchiſedechum cum *Semo* eundem faciunt etiam Iſidorus de vita & obitu Sanctorum cap. V. Honorius Auguſtod. lib. 3. de imagine mundi Tom. XX. Bibl. Patrum Lugd. pag. 988. 989. Freculfus & Albertus Stadenſis in Chronico: etiam ex Judæis R. Salomon Jarchi, quibus aſſentitur Tho. Hyde ad itinera Abrahami Peritzol. p. 17.

Melchiſedecum pro *Virtute DEI* venditat etiam Auctor quæſtionum Vet. & Novi Teſt. quæſtione 109. inter S. Auguſtini opera.

Contra *Melchiſedecitas* ſcripſit olim Diodorus Tarſenſis, (Svid. in Διόδωρος) Dionyſius Hieroſolymor. Epiſcopus teſte auctore prædeſtinati cap. 34.) & Diadochus Photices Epiſcopus (Phot. Cod. 200.) quorum omnium ſcripta interciderunt.

Melchiſedecum pro *Chriſto* habent præter T. 1. pag. 330. à me memoratos, Jo. Conradus Hottingerus Exerc. 2. de decimis Hebræorum p. 19. ſeq. Hermannus Alexander Roëll in principium Epiſtolæ ad Epheſios p. 529. ſeq. Arnoldus Moonem in libro Belgice An. 1717. 8. edito de vocatione Abrahami, & Joannes Outreinus, cujus ſententiæ vide ſi placet quæ oppoſuit Gisbertus Cuperus in Epiſtolis quæ ad calcem diſſertationum Outreinii de clangore Evangelii leguntur.

Henrici Hulſii ſententiam, præter Outreinium in diſſ. de Melchiſedecho *non Henocho*, Amſt. 1713. 8. confutavit Jo. Hermannus ab Elswich, ὁ μακαρίτης in trinis diſſ. editis Witeb. 1710. Vide etiam Rev. Salom. Deylingii Obſervatt. Sacrar. part. 2. pag. 63. D. Jo. Franciſci Buddei Hiſtoriam Eccleſ. Vet. Teſtam. Tomo I. p. 207. Frid. Jacobi Firnhaberi quæſt. ſelect. 3. de Henocho.

Chamum cum Melchiſedecho non eſſe confundendum docet Joh. Marckius diſſ. de Chamo nequaquam habendo pro Melchiſedecho, inter exercitationes illius ſcripturarias part. 4. diſſert. 2. ad Geneſ. X. 22.

Regem urbis *Salem* fuiſſe Melchiſed. ſacer Codex dubitare nos non ſinit. Sed illam urbem licet plerique cum Joſepho eandē cum Hieroſolymis faciunt ex Pſ. LXXVI. 3. (confer ejusdem Marckii diſſ. 2. Theol. Philolog. Leid. 1717. 4.) Alii tamen diſtinguunt & nomen Hieruſalem, ex Græco Hebræoque compoſitum ferre non poſſunt: Salem autem notant intelligi opidum juxta Scythopolin, quod usque

uſq; hodie vocatur Salem. Oſtenditur ibi palatium Melchiſedech, quod ex longitudine ruinarum veteris operis magnificentiam prodit. Hæc Salem memoratur Geneſ. XXXIII. 18. & Joh. III. 23. Ita Freculfus lib. 1. Chron. cap. 42. ex S. Hieronymi Epiſt ad Evagrium. Adde Lud. Borgheſii hiſtoriam Criticam Melchiſedeci cap. 7. & Adriani Relandi Palæſtinam p. 832. ſq. & 976.

Scriptoribus de Melchiſedeco ejusque rebus T. 1. p. 333. ſeq. laudatis addi poterunt:

Jac. Altingius in VII. Hebr. Amſt. 1686.

Anonymi conſiderations ou raiſonnement clair & ſolide ſur trois d'entre les principaux points en diſpute de l'Ecriture ſainte. Hagæ 1720. 8. Acta Erud. 1721. p. 245. ſq.

Lud. Borgeſii Hiſtoria Critica Melchiſedeci. Bernæ 1706. 8.

Jo. Franciſcus Buddeus in Hiſtoria Eccleſ. Vet. Teſtamenti T. 1.

Raimundus Capiſucchus Controverſ. Theol. XVIII ſ. 501. ſqq.

Jo. Benedictus Carpzovius de vocatione Meſſiæ ad ſacerdotium ad Pſal. CX. 4. Lipſ. 1689. & in ejus diſſ. 1699. 4.

Jo. Cloppenburgii ſelect. diſp. X. de perſona Melchiſedeci A. 1642. & T. 1. Opp. pag. 670. ſq. Amſt. 1643.

Petrus Cunæus de Rep. Hebr. III. 3. Lugd. Bat. 1631

Salomo Deilingius Obſerv. S. parte 2. Obſerv. 5. Lipſ. 1711. 4.

An-

Antonii Drieſſen diſſ. de Melchiſedeco mero homine. Groning. 1718. 4.

Franciſci Fabricii Tractatus Philologico Theologicus de ſacerdotio CHRISTI juxta ordinem Melchiſedech, ad Geneſ. XIV. 18-20. Pſ. CX. 4. & Hebr. VII. 1-10. Lugd. Bat. 1709. 1720. 4.

Claudius Fraſſenius in diſquiſitt. Bibl. in Pentateuch. Pariſ. 1682. Rothomag. 1705. 4.

Jac. Gaillardi Melchiſedecus CHriſtus unus Rex juſtitiæ Rex pacis. Lugd. Bat. 1686. 8.

Franciſci Gomari Diſp. Theologica XVII. quæ eſt de ſimilitudine ſacerdotii CHRISTI & Melchiſedechi T. II. Opp. p. 48. ſqq. & 118. ſeq. & T. 1. p. 637. ſqq.

Henr. Hulſii Melchiſedechus. Vide T. 1. Codicis hujus apocryphi p. 331.

Jo. Henr. Heideggerus Hiſtor. Patriarch. T. 2. Exerc. 2. Amſt. 1671. 4.

Tako Hajo vandem Honart de Melchiſedeco typo CHriſti. Amſt. 1712. 8. Belgice.

Petrus Jurieu in hiſtoria Critica dogmatum & cultuum part. 1. c. 10. ſeq. Amſt. 1704. 4.

Joſ. Kelſey, præbendarii Salisburienſis, Melchiſedec, Concio de æterno Chriſti ſacerdotio Lond. 1691. 4. Hiſtory of the works of the learned p. 209.

Joachimi Langii de Melchiſedecho typico & antitypico diſſertationes duæ. Halæ Sax. 1713. 4.

Daniel. Lareni in appendice de Melchiſedecho poſt notationes proœmiales in Apocalypſin. An. 1642.

Joannis Marckii diſſert. de Chamo neutiquam Melchiſedecho. Lugd. B. 1707. 4.

Petrus Molinaeus lib. de Vate IV. c. 11. ſq. Lugd. Bat. 1640. 8.

Jo. d'Outrein diſſ. de Melchiſedecho non Henocho. Amſt. 1713. 8. Belgice. Duae Epiſtolae viri docti ad Outreinum, cum hujus ſtricturis. Bibl. Brem. Tom. 3. p. 879. 889.

Martini van Rein diſſ. de Melchiſedecho, in Theſauro Theologico Philologico diſſertationum in Nov. Teſt. p. 742.

Andr. Rivetus in Geneſin, T. 1. p. 296. ſeq. & in Pſal. CX. T. 2. Opp. p. 310. Roterd. 1652. fol.

Jacobus Saurin diſſert. 13. ſur les evenemens memorables des V. livres de Moyſe. Act. Erud. 1721. pag. 26. ſeq.

Chriſtophori Schlegelii diſſ. de perſona Melchiſedechi, exſtat ad calcem Ludovici de Tena in Epiſt. ad Hebraeos, Lond. 1661. fol. p. 829. ſeq.

Chriſtianus Schotanus Bibliothec. Hiſtorica Vet. Teſtament. T. 1. p. 57. ſeq. A. 1662. fol.

Jeremias Taylor in CHriſto revelato p. 18. ſqq.

Jo. Bapt. Villalpandi ſyncriſis Melchiſedeci & CHriſti. Gryphiswald. 1668. 4.

Jo. Weſſelius in diſſertationibus Leydenſibus 1721. 4. diſſ. VII. p. 222. ſeq. de ſilentio Scripturae myſtico circa parentes Melchiſedechi.

Miſcel-

Miſcellanea de Chamo, Misraimo, Tubale, Pharaone, Oge, Goliatho &c.

De Chamo ſcientiarum auctore exſtat Guſtavi Peringeri, Viri clariſſimi diſſertatio, Upſaliæ edita: & Philippi Olearii de Chamo maledicto, Lipſ. 1707. De Chami peccato præter alios Nicolaus Lyncke in obſervationibus Belgice vulgatis An. 1719. ad Geneſ. IX. 18. ſeq. Apud Buxtorfium in Lexico Rabbinico p. 2459. ex Judæorum traditione: *tres coiverunt in arca Noæ, & omnes puniti ſunt: nempe canis, corvus & Cham. Prohibitum enim erat in arca coire invicem.*

Sub Menis ſive Mercurii, primi Ægypti Regis nomine non Chamum latere ſed Chami filium Miſraimum, ſingulari diſſ. Pariſ. 1709. 12. Gallice edita probandum in ſe ſuſcepit Clariſſ. Sevinus. Vide Memorias litterarias Trevoltinas illius anni, menſe Octobri p. 1720. ſeq.

De reliquiis *Pharaonis* diatribam edidit Rever. D. Georgius Henricus Gœzius, Antiſtes Lubecenſis 1715. 4.

De *Ogi* Gigantis & de *Goliathi* vita, lepidam ex Rabbinorum commentis narrationem, commentario in Pſalmum centeſimum quinquageſimum primum ſubjunxit Paulus Chriſtianus Hilſcherus, Paſtor Dresdenſis meritiſſimus. Budiſſæ 1716. 4.

De *Tubale*, Reineſii diatriba de DEO Endovellico,

co, quem a Tubale derivat, perinde ut Ἠττῶλας Strabonis, ſive Endoyelios, gentem Hiſpanam. Adde ejusdem Reineſii Epiſtolas ad Dauminum pag. 310. ſeq.

THARE, Abrahami pater, monetarius. Triginta argentei.

Dorotheus Aſcianus ſive Matthias Zimmermannus in ſuperpondio ad Montes pietatis Romanenſes, poſt præfat.

Author Dialogi de Paſſione Domini apud Anshelmum ipſo initio ex perſona Deiparæ ait: hos 30. argenteos Judæ in pretium datos fuiſſe (argenteos Iſmaëliticos, quibus & Joſeph venditus fuit ante multos annos & hæreditaria ſucceſſione fuerunt devoluti ad illos Judæos, qui filium meum emerunt: & unusquisque denarius valebat 30. uſuales:) Altius vero & ab ipſo origine repetentes alii, quos referunt Albericus l. 1. ff. de contract. empt. & in Dictionar. v. moneta. Matthæus de Afflictis in Prælud. conſtit. Neapol. & Tiberius Decianus Tom. 2. tract. l. 7. c. 23. num. 10. affirmat, Thare patrem Abrahami urgente Nino Rege monetam ſignaſſe poſt diluvium, primosque nummos ab eo cuſos & ſignatos fuiſſe triginta illos argenteos, qui in Judæ mercedem ceſſerunt. Fabulam prout ex Bibliothecæ Auguſtinianorum Tornacenſium MSC. deſcriptam à Profpero Stellartio in Fundaminibus Ordinum p. 87. legi, hic repræ-

repræſento. Legitur in quadam hiſtoria Regum Orientalium, qui Domino munera obtulerunt, quod Thare pater Abraham, cum feciſſet monetam ſeu denarios, ex juſſu cujusdam Regis Meſopotamiæ, nomine Ninus, & recepiſſet XXX. denarios pro ſuo ſalario, hos denarios dedit Abrahæ, qui ipſos in peregrinatione in exilio conſumſit. Ad diverſas manus tranſeuntes iidem denarii, ad manus Iſmaëlitarum devenerunt, & pro ipſis à fratribus venditus eſt Joſeph; & dum dominaretur in Ægypto, hi argentei à fratribus pro frumento ad manus Joſeph ſunt traditi, & ipſis fratribus reſtituti. Fratres ipſos denuo diſpenſatori Joſeph dederunt, qui ipſos miſit in Saba pro mercimoniis ex parte Pharaonis. Et temporibus Salomonis, dum ab Oriente venit Regina Saba audire ejus ſapientiam, ipſos XXX. argenteos obtulit in templo. Et temporibus Raboam dum Nabuchodonoſor Rex templum ſpoliavit & theſaurum abſtulit, ipſos XXX. argenteos cum aliis theſauris tradidit Regi Godoliæ qui ſecum erat, in exercitu, & ſic cum aliis theſauris Regis Godoliæ usque ad Nativitatem Chriſti permanſerunt, & tunc Regnum Godoliæ in Regnum Nubiæ eſt translatum. Nato itaque Domino & Melchior Rex Nubiæ, videns in ſtella Chriſtum de Virgine natum, ipſos XXX denarios, (quia antiquius & nobilius aurum in theſauro ſuo non invenit) Dei nutu Chriſto obtulit. Poſtea B. Virgo Maria in Ægyptum fugiens metu Herodis, in loco in quo nunc eſt hortus balſami, eos amiſit: quos quidam paſtor reperit, & penes

ſe

ſe XXX. annis ſervavit, & qvum fama crevit de Chriſto, idem paſtor in Hieruſalem ſe tranſtulit, & JESUS eum ab infirmitatibus liberavit. Et CHriſto in templo prædicanti, & docenti, ipſos XXX. argenteos, & alia Magorum munera obtulit: quos JESUS recipere renuens, ſed ipſos denarios in templo offerre, & omnia munera ſuper altare ponere præcepit: quod & paſtor fecit: & Judæi ipſos XXX. argenteos in carbonam projecerunt, & poſtea ipſos denarios pro traditione Judæ dederunt. Judæi reportatis denariis agrum figuli pro XV. denariis emerunt, & reliquos XV. militibus ſepulchrum CHriſti cuſtodientibus dederunt &c.

Quercus Mambre,

Geneſ. XII. 6.

Usque ad Conſtantini Magni imperium per multa ſecula perduraſſe tradit Rabanus Maurus XIX. 6. de univerſo, T. 1. Opp. p. 238.

Aſtrologica ABRAHAMI ſcientia.

Theodorus Meliteniota, proœmio in Aſtronom. c. 3.

Τί τ' ἄλλα; Ἀβραὰμ ὁ μακάριος τῶν Ἀσσυρίων ἐκφὺς τῇ πολυθέῳ καθάπαξ ἐνεχόμενος πλάνῃ, πρῶτος, ἤη δ' εἰπεῖν καὶ

Quid plura? *Abrahamille* beatus in Aſſyria natus, Deorumque plurimorum falſo cultu & errore implicitus, primus, liceat etiam dice-

μόνος, τὸν τῶν ὅλων ἔγνω ποιητὴν καὶ Θεὸν πολυΐστωρ ὢν καὶ πανσύνετος, φησί τις ἀνὴρ ἱερὸς, ἀποπροσποιούμενος μὲν τὸ τῶν Ἀσσυρίων ἐγχείρημα, τὴν δὲ τῆς ἀληθείας κατάληψιν ἀρκεῖν ἡγούμενος ἑαυτῷ πρὸς πᾶσαν εὐετηρίαν, ἐπεὶ καὶ μόνην οἶδεν εὐδαιμονίαν (*) φιλοσοφία τὴν τῆς ψυχῆς εὐεξίαν. καὶ μέντοι καὶ τὴν ἀληθῆ περὶ Θεοῦ κτησάμενος γνῶσιν, τοῖς κατ' οὐρανὸν θεάμασι τὸν ἡγεμόνα νοῦν ἀκριβῶς ἐπιστήσας κράτιστος ὢν τὰ τοιαῦτα, καὶ ξύμπασαν ἀστρονομίαν ἔχων τὴν ἐπιστήμην.

re ſolus, univerſorum creatorem & DEUM agnovit; cum ipſe multiſcius, utque vir quidam ſacer ait, omnium intelligens eſſet; abdicatoque Aſſyriorum inſtituto, ad felicitatis abundantiam copiamque rerum omnium, veritatis comprehenſionem ſibi ſufficere exiſtimavit; ſolam ſiquidem unicamque beatitudinem Philoſophiam, qui animæ bonus rectusque habitus eſt, ipſe noverat. Veram ſiquidem de DEO ſcientiam & cognitionem fuit adſeqvutus, ubi mentis, quæ pars in homine principalis eſt, accurata diligentique applicatione theorematibus cœleſtibus perfectiſſime perceptis univerſæ Aſtronomiæ peritiam acquiſivit. Ægy-

(*) φιλοσοφίαν Bullialdus. Nam ſi legas φιλοσοφία, ſenſus eſt: *ſolam novit Philoſophia beatitudinem in animi tranquillitate poſitam.*

Ægyptiorum libri ſacri.

βίβλοι ἱεραὶ ἃς μόνοις τοῖς προφητικοῖς καὶ γινώσκειν καὶ ἀναγινώσκειν ἔξεστι, ut refert Heliodorus lib. 2. Æthiopic. p. 109. Vide ſi placet quæ de his notavi in Bibliotheca Græca lib. 1. cap. 11 ubi de ſcriptis Hermetis. Et quæ de litteris Ægyptiorum ſacris Bourdelotius ad Heliodorum p. 85.

TESTAMENTA PATRIARCHARUM.

Anaſtaſius Sinaita Anagogic. contemplatt. in Hexaëmeron libro VII. p. 895. D. T. IX. Bibl. Patrum edit. Lugd. Unde Hebræi ex libro qui non eſt redactus in Canonem, qui quidem dicitur TESTAMENTUM PROTOPLASTORUM, dicunt quadrageſima die ingreſſum eſſe Adam in Paradiſum, ſicut etiam videtur cuidam hiſtorico Chronographo *Pyrrhoni*, & quibusdam expoſitoribus.

Teſtamentum Zabulon cap. IX. p. 643. ἔγνων ἐν γραφῇ πατέρων μου, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἀποστήσεσθε ἀπὸ Κυρίου, καὶ διαιρεθήσεσθε ἐν Ἰσραὴλ, καὶ δυσὶ βασιλεῦσι ἐξακολουθήσετε. *Novi ex ſcriptura patrum meorum, quod in ultimis diebus recedetis à Domino, & diviſi eritis in Iſraël, & duos Reges ſequemini.*

In teſtamento XII. Patriarcharum quale id priore Tom. Græce & Latine ex editione Grabiana

A. 1714. recuſa exhibui, poterunt ex Codice MS. Cantabrigienſi non nulla emendari, ut docuit me eruditiſſimus Vir, D. Chriſtianus Fridericus Boernerus, qui illum integrum cum Grabiana editione contulit. Tituli in eo ita concipiuntur: Διαθήκη

Ῥουβὴμ περὶ ἐννοιῶν.
Συμεὼν περὶ φθόνου.
Λευὶ περὶ ἱερωσύνης καὶ ὑπερηφανείας.
Ἰούδα περὶ ἀνδρείας καὶ φιλαργυρίας καὶ πορνείας.
Ἰσάχαρ περὶ ἁπλότητος.
Ζαβουλὼν περὶ εὐσπλαγχνίας καὶ ἐλέους.
Δὰν περὶ θυμοῦ καὶ ψεύδους.
Νεφθαλεὶμ ἢ περὶ φυσικῆς ἀγαθότητος.
Γὰδ ἢ περὶ μίσους.
Ἀσὴρ ἢ περὶ δύο προσώπων κακίας καὶ ἀρετῆς.
Ἰωσὴφ ἢ περὶ σωφροσύνης.
Βενιαμὶν ἢ περὶ διανοίας καθαρᾶς.

Pariſiis An. 1713. 12. lucem vidit Gallica Teſtamentorum horumce interpretatio, hoc titulo: *les douze Teſtamens des Patriarches, traduits de l'Hebreu en Grec, & du Grec en Latin par Robert, Eveque de Lincolne, & du Latin en François, avec une diſſertation, des argumens & des notes, par Monſieur* Macé, *Chefcier, Curé de ſainte Oportune.* In diſſertatione duplici quæ ad calcem voluminis ſub-

ſubjuncta legitur, contendit genuina illorum Patriarcharum eſſe quæ eis tribuuntur teſtamenta, nec minus quæ in illis allegantur, vere ſcripta eſſe ab Henocho. Cum autem ab omni memoria inter Judæos fuerit nemo qui illorum γνησιότητα agnoverit, inter Chriſtianos vix unus & alter qui utcunque eis tribuerit teſtimonium, argumenta illius, quibus & ab aliis ſæpius eſt reſponſum, patiemur præterfluere.

Βίος καὶ ἐξομολόγησις ἀσενὲθ θυγατρὸς πεντεφρῆ ἡλιουπόλεως. Διήγησις ὅτε ἔλαβεν αὐτὴν ὁ πάγκαλος Ἰωσὴφ εἰς γυναῖκα.

I.

Ἐγένετο ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς εὐθηνίας ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, πέμπτῃ τοῦ μηνὸς ἐξαπέστειλεν Φαραὼ τὸν ἰωσὴφ τοῦ περιελθεῖν πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ μηνὶ τοῦ πρώτου ἔτους, ὀκτωκαιδεκάτῳ τοῦ μηνὸς ἦλθεν ἰωσὴφ εἰς τὰ ὄρη ἡλιουπόλεως καὶ ἦν συνάγων τὸν σί-

VITA ASSENETH,

filia Potipharis, Joſephi uxoris.

I.

In primo anno ſeptem annorum ubertatis miſit Pharao Joſeph, ut congregaret frumenta. Qui venit in fines Heliopoleos, cujus regionis princeps erat *Puteifar* ſacerdos, princeps ſatraparum & conſiliarius Pharaonis. Hujus filia erat *Aſſeneth*, pulchra ſuper omnes virgines terræ, per omnia

 ſimilis

τον τῆς χώρας ἐκείνης ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. ἦν δὲ τις ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὀνόματι πεντιφρῆς, ἱερεὺς τῶν ἡλιουπόλεως, καὶ σατράπης τοῦ φαραῶ, ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος πλούσιος σφόδρα, καὶ φρόνιμος πάνυ καὶ ἐπιεικής. ὑπῆρχεν δὲ καὶ σύμβουλος τοῦ Φαραῶ συνιῶν. ἦν δὲ αὐτῷ θυγάτηρ παρθένος ὀνόματι ἀσενέθ. οὐδὲν ὁμοία τῶν παρθένων τῶν θυγατέρων τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλὰ ἦν κατὰ πάντα ὁμοίως ταῖς θυγατράσιν τῶν ἑβραίων, μεγάλη οὖσα ὡς Σάρρα, καὶ ὡραία ὡς ῥεμβέκκα, καὶ καλὴ ὡς Ῥαχήλ. Καὶ διέδραμεν ἡ φήμη τοῦ κάλλους αὐτῆς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, ὡς ἐκ τούτου ἐπιθύμουν αὐτὴν μνηστευθῆναι πάντες υἱοὶ τῶν μεγιστάνων καὶ σατραπῶν, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ οἱ υἱοὶ τῶν βασιλέων νεανίσκοι πάντες καὶ δυνατοὶ, καὶ ἦν ἔρις πολλὴ ἐν αὐτοῖς δι' αὐτὴν, καὶ ἐπειρῶντο

ſimilis filiabus Hebræorum: elata & ſuperba, deſpiciens omnem virum, quam etiam nullus unquam viderat virorum. Erat enim turris conjuncta domui Putifaris magna & excelſa, ſuper quam erat cœnaculum habens thalamos decem, quorum primus magnus & decorus lapidibus porphyreticis ſtratus: parietes lapidibus pretioſis induti, laquearia aurea. Et erant intus Dii Ægyptiorum aurei & argentei, quos colebat Aſſeneth, & timebat, & quotidie eis immolabat.

πειρῶντο πολέμους πρὸς ἀλλήλους. ἤκουσεν δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Φαραὼ ὁ πρωτότοκος. καὶ ἐξελιπάρει τὸν πατέρα αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτὴν εἰς γυναῖκα. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Φαραὼ, ἵνα τί ζητεῖς γυναῖκα ἐλάχιστόν σου. βασιλεύων τῆς γῆς πάσης ταύτης, οὐχί, ἀλλ' ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως μωὰβ ἰωακεὶμ καταλίεται σου, καὶ αὐτὴ ἐστὶν βασίλισσα καὶ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα. λάβε οὖν σὺ αὐτὴν εἰς γυναῖκα. Ἦν δὲ Ἀσενὲθ ἐξουθενοῦσα καὶ καταπτύουσα πάντα ἄνδρα, οὖσα ἀλάζων καὶ ὑπερήφανος καὶ οὐδέποτε αὐτὴν ἀνὴρ ἑώρακεν. καθότι ἦν πύργος τῷ πεντεφρῆ παρακείμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ μέγας καὶ ὑψηλὸς σφόδρα, καὶ ἐπάνω τοῦ πύργου ἦν ὑπερῷον ἔχων θαλάμους δέκα. ἦν δὲ ὁ πρῶτος θάλαμος μέγας καὶ εὐπρεπὴς πάνυ, καὶ λίθοις ποικίλοις κατεστρωμένος, καὶ οἱ λίθοι αὐτοῦ ὑπῆρχον τίμιοι καὶ ποικίλοι πεπλακωμένοι. ἦν δὲ καὶ ἡ ὀροφὴ τοῦ θαλάμου ἐκείνου πορφυροῦς, ἐν ᾗ ἦσαν πεπηγμένοι θεοὶ τῶν αἰγυπτίων ὧν οὐκ ἦν ἀριθμὸς χρυσοῖ καὶ ἀργυροῖ, πάντας ἐκείνους ἐσέβετο ἀσενὲθ καὶ ἐφοβοῦντο αὐτοὺς καὶ θυσίας αὐτοῖς ἐπετέλει καθ' ἑκάστην.

II.

Ἦν δὲ καὶ ὁ δεύτερος θάλαμος ἔχων τὸν κόσμον ἅπαντα, καὶ τὰς θήκας ἁπάσας ἀσενὲθ. καὶ ἦν χρυσὸς ἐπ' αὐτῷ καὶ ἄργυρος πολὺς καὶ

II.

Secundus thalamus ſervabat ornatum Aſſeneth in auro & argento, & lapidibus ac linteaminibus pretioſis. In tertio thalamo erant

ἱματισμὸς χρυσοῦμος ἄπειρος καὶ λίθοι ἐκλεκτοὶ καὶ πολυτελεῖς καὶ ὀθόναι ἐπίσημοι. καὶ πᾶς ὁ κόσμος τῆς παρθενίας ἐκεῖ ἦν, καὶ ὁ τρίτος θάλαμος, ἦν ταμεῖον τῆς ἀσενέθ, ἔχων πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς. τοὺς δὲ λοιποὺς ἑπτὰ θαλάμους εἶχον ἑπτὰ παρθένοι αἱ διακονοῦσαι τῇ ἀσενὲθ, μία ἑκάστη ἕνα θάλαμον κεκτημένη, διότι ἦσαν ὁμήλικαι μιᾷ νυκτὶ τεχθεῖσαι σὺν τῇ ἀσενέθ. καὶ ἠγάπα αὐτὰς πάνυ. ἦσαν δὲ καλαὶ σφόδρα, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἀνὴρ οὐδέποτε ὁμίλει αὐταῖς ἢ παιδίον ἄρρεν. ἦσαν οὖν θυρίδες τρεῖς τῷ μεγάρῳ τῆς ἀσενὲθ ὅπου ἐτρέφετο ἡ παρθενία αὐτῆς. καὶ ἡ μὲν μία θυρὶς ἦν πρώτη μεγάλη σφόδρα ἐπιβλέπουσα ἐπὶ τὴν αὐ-

omnia bona terræ, erat enim ibi promptuarium Aſſeneth. Reliqui ſeptem, ſeptem virginum erant quæ illi ſerviebant pulchræ nimis, quibus locutus non erat vir neque puer maſculus. In thalamo Aſſeneth erant tres feneſtræ, prima magna valde, proſpiciens ad Orientem: ſecunda ad meridiem, tertia ad aquilonem. Erat ibi lectus aureus ſtratus peplis purpureis auro textis ex hyacintho & purpura & byſſo, in quo dormiebat Aſſeneth ſola, & vir nunquam ſederat ſuper illum, & erat atrium magnum in circuitu domus, cujus paries excelſus valde, lapidibus quadratis erat conſtructus, in quo atrio erant quatuor portæ ferreæ, quas cuſtodiebant ſimul decem & o-

λὴν

λὴν πρὸς ἀνατολάς. ἡ δὲ δευτέρα ἦν ἀποβλέπουσα ἐπὶ μεσημβρίαν, καὶ ἡ τρίτη ἦν ἀποβλέπουσα πρὸς Βορρᾶν ἐπὶ τὸ ἄμφοδον. καὶ κλίνη χρυσῆ ἵστατο ἐν τῷ θαλάμῳ ἀποβλέπουσα πρὸς ἀνατολάς, καὶ ἦν ἡ κλίνη ἐστρωμμένη πορφυροῦν χρυσούφαντον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ βύσσου καθυφασμένη. ἐν ταύτῃ οὖν τῇ κλίνῃ ἐκάθευδεν Ἀσενὲθ μόνη, καὶ οὐδέποτε ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἑτέρα ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ πλὴν τῆς Ἀσενὲθ μόνης. ἦν δὲ καὶ αὐλὴ μεγάλη παρακειμένη τῇ οἰκίᾳ κύκλωθεν καὶ τεῖχος κύκλῳ τῆς αὐλῆς ὑψηλὸς σφόδρα λίθοις μεγάλοις τετραγωνίοις οἰκοδομημένος. ἦσαν δὲ καὶ πυλῶνες ἐν τῇ αὐτῇ αὐλῇ σεσιδηρωμένοι τέσσαρες, καὶ τούτους ἐφύλαττον ἀναδέκα ὀκτὼ ἄνδρες δυνατοὶ νεανίσκοι ἔνοπλοι. ἦσαν δὲ πεφυτευμένα αὐλῆς παρὰ τὸ τεῖχος δένδρα ὡραῖα παντοδαπὰ καὶ καρποφόρα πάντα, πεπείρου ὄντος τοῦ καρποῦ αὐτοῦ. καιρὸς γὰρ ἦν θερισμοῦ. ἦν δὲ καὶ πηγὴ ὕδατος πλουσία ἐκ δεξιῶν αὐτῆς τῆς αὐλῆς. καὶ ὑποκάτωθεν τῆς πηγῆς ἦν ληνὸς μεγάλη δεχομένη τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς ἐκείνης, ἔνθα ἐπορεύετο.

cto viri fortiſſimi juvenes armati. Erat in dextra parte atrii fons aquæ viventis, & deorſum fontis ciſterna ſuſcipiens ejus aquam & irrigans omnes arbores in atrio plantatas quæ pulchræ erant & fructiferæ. Erat autem Aſſeneth magna ut Sara, ſpecioſa ut Rebecca, formoſa ut Rahel.

III.

Ἐγένετο ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς εὐθυνίας τῶν ἑπτὰ ἐτῶν ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ, ὀγδόῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἦλθεν ἰωσὴφ εἰς τὰ ὅρη ἡλιουπόλεως συνάγων τὸν σῖτον τῆς χώρας ἐκείνης. καὶ ὡς ἤγγισεν τῇ χώρᾳ ἰωσὴφ ἐκείνῃ, ἐπέστειλεν αὐτοῦ ἄνδρας ιε, πρὸς πεντεφρῆ τὸν ἱερέα ἡλιουπόλεως λέγων, πρός σε καταλύσω σήμερον διὰ ὥραν μεσημβρίας ἐστὶ καὶ ἀρίστου. καὶ καύσων μέγας ἐστὶ τοῦ ἡλίου. καὶ ἵνα ἀναψύξω ἐπὶ τὴν στέγην τοῦ οἴκου σου. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ πεντεφρῆς, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, λέγων. εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ ἰσραὴλ διὰ ἄξιόν με ἡγήσατο ὁ Κύριός μου ἰωσήφ. καὶ ἐκάλεσεν πεντεφρῆς τὸν ἐπάνω τῆς οἰκίας, καὶ εἶπεν, σπεῦσον καὶ εὐτρέπισον τὴν οἰκίαν μου καὶ δεῖπνον μέγα ἑτοί-

III.

Miſit ergo *Joſeph* ad Putifarem nuncium, quod vellet divertere ad domum ejus. Et gaviſus eſt Putifar, & dixit filiæ ſuæ quod veniret Joſeph fortis DEI, & vellet eam illi tradere uxorem. Quæ indignata reſpondit ſe nolle dari viro captivo, ſed filio Regis. Illis autem loquentibus venit Joſeph ſedens in curru Pharaonis, qui erat totus aureus, quem trahebant quatuor equi albi ſicut nix, frenis deauratis. Et erat Joſeph indutus tunica candida ſplendidiſſima, & pallio purpureo & auro texto, & corona aurea ſuper caput ejus. Et in circuitu coronæ erant duodecim lapides electi, ſuper quos erant duodecim aſtra aurea, & virga regia in manu

μασον, διότι ἰωσὴφ ὁ … ejus, & ramus olivæ
δυνατὸς τοῦ Θεοῦ ἔρχεται fructu pinguiſſimo.
πρὸς ἡμᾶς σήμερον. ὡς δὲ

ἤκουσε ἀσενὲθ, ὅτι ἥκουσιν ἐξ ἀγροῦ τῆς κληρονομίας αὐτῶν ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ ἡ μήτηρ, ἐχάρη πάνυ καὶ εἶπεν, πορεύσομαι καὶ ὄψομαι τὴν μητέρα μου καὶ τὸν πατέρα μου ὅτι ἥκουσιν ἐξ ἀγροῦ τῆς κληρονομίας ἡμῶν. διότι ὥρα ἦν θερισμοῦ. καὶ ἔσπευσεν ἀσενὲθ εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς ὅπου ἔκειντο αἱ στολαὶ αὐτῆς. καὶ ἐνεδύσατο στολὴν βυσσίνην ἐξ ὑακίνθου, χρυσῆν, καὶ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ τοῖς ποσὶν περιέθηκεν ἀναξυρίδας χρυσᾶς, καὶ περὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς περιεβάλετο κόσμον πολύτιμον, καὶ λίθους πολυτελεῖς, οἵτινες ἦσαν κεκαλλωπισμένοι πάντοθεν, ἔχοντες καὶ τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν τῶν αἰγυπτίων, ἐνεγκεκολαμμένα πανταχοῦ ἐπί τε τοῖς ψελίοις καὶ τοῖς λίθοις. ἔθηκεν δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τιάραν. καὶ διάδημα ἔσφιξεν περὶ τοὺς κροτάφους αὐτῆς, καὶ θεριστρῳ κατεκάλυψεν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. καὶ ἦν οὕτως σπεύσασα κατῆλθε ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς, καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς καὶ ἠσπάσατο αὐτούς. ἐχάρη δὲ πεντεφρῆς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῶν ἀσενὲθ χαρὰν μεγάλην σφόδρα, διότι ἐθεώρουν αὐτὴν ἐκοσμημένην καὶ καλλωπισμένην ὡς νύμφην Θεοῦ. καὶ ἐξήνεγκον πάντα τὰ ἀγαθὰ ὅσα συνηνόχασιν ἐκ τοῦ ἀγροῦ τῆς κληρονομίας αὐτῶν, καὶ δεδώκασιν αὐτὰ τῇ θυγατρὶ αὐτῶν. ἐχάρη δὲ ἀσενὲθ ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ; καὶ ἐπὶ τοῖς οἴνοις, διότι ἦσαν πάντα ὡραῖα καὶ καλὰ τῇ γεύσει.

ὧν. καὶ εἶπεν πεντεφρῆς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ἀσε-
νὲθ, τέκνον, ἡ δὲ εἶπεν ἰδοὺ ἐγὼ κύριε. καὶ εἶπεν
αὐτῇ, κάθησον σὺ ἀναμέσον ἡμῶν καὶ λαλήσω
πρὸς σὲ τὰ ῥήματά μου. ἡ δὲ καθήσασα ἀνὰ μέ-
σον τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ μητρὸς, ἐκράτησεν
πεντεφρῆς τὴν δεξιὰν αὐτῆς χεῖρα, καὶ κατεφί-
λησεν αὐτὴν καὶ εἶπεν, τέκνον φίλτατον. ἡ δὲ ἔφη
αὐτῷ, ἰδοὺ ἐγὼ κύριε πάτερ. καὶ εἶπεν αὐτῇ πεντε-
φρῆς, ἰδοὺ ὁ ἰωσὴφ ὁ δυνατὸς τοῦ θεοῦ ἔρχεται πρὸς
ἡμᾶς σήμερον, καὶ οὗτος ἐστὶν πάσης γῆς αἰγύ-
πτου ἄρχων, καὶ ὁ βασιλεὺς φαραὼ κατέστησεν ἄρ-
χοντα καὶ βασιλέα πάσης τῆς γῆς ἡμῶν, καὶ αὐ-
τὸς σιτοδοτεῖ πᾶσαν τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ σώζει αὐ-
τὴν ἐκ τοῦ ἐπερχομένου λιμοῦ. ἐστὶν δὲ οὗτος ὁ ἰω-
σὴφ ἀνὴρ θεοσεβὴς καὶ σώφρων, καὶ παρθένος ὡς
σὺ σήμερον, καὶ ἀνὴρ δυνατὸς ἐν σοφίᾳ καὶ ἐπιστή-
μῃ, καὶ Πνεῦμα Θεοῦ ἐστὶν ἐπ' αὐτοῦ. δεῦρο τέκνον φίλ-
τατον καὶ παραδώσω σε αὐτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ
ἔσῃ αὐτοῦ εἰς νύμφην, καὶ αὐτὸς εἰς νυμφίον εἰς τὸν αἰώ-
νιον χρόνον. καὶ ὡς ἤκουσεν ἀσενὲθ τὰ ῥήματα
παρὰ πατρὸς, ἐπεχύθη αὐτῇ ἱδρὼς πολὺς κα-
τὰ τοῦ προσώπου αὐτῆς, καὶ ἐθυμώθη ἐν ὀργῇ με-
γάλῃ καὶ ἀνέβλεψεν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς πλα-
γίως τῷ πατρὶ αὐτῆς καὶ εἶπεν. ἵνα τί κύριέ
μου πάτερ λαλεῖς τὰ ῥήματα ταῦτα; παραδοῦναί με
βούλῃ εἰς αἰχμάλωτον ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ καὶ φυγά-
δι καὶ πεπραμένῳ; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ κοιμηθεὶς με-
τὰ τῆς κυρίας αὐτοῦ, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ ἐνέβα-
λεν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ σκότους, καὶ φαραὼ
ἐξήγαγεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυλακῆς καθ' ὃ συν-

ἔκρινεν

νέκρινεν τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καθὰ συγκρίνουσιν καὶ αἱ γυναῖκες αἱ πρεσβύτεραι τῶν αἰγυπτίων. οὐχί, ἀλλὰ γαμηθήσομαι τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως τῷ πρωτοτόκῳ, ὅτι αὐτὸς ἔσται βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ταύτης. ταῦτα ἀκούσας ὁ πεντεφρῆς ᾐδέσθη λαλῆσαι ἔτι τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ἀσενὲθ περὶ ἰωσήφ. διότι μετὰ ἀλαζονίας καὶ ὀργῆς ἀπεκρίθη αὐτῷ. καὶ ἰδοὺ νεανίσκος ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ πεντεφρῆ εἰσεπήδησεν καὶ λέγει αὐτοῖς, ἰδοὺ ἰωσὴφ πρὸ τῶν θυρῶν ἡμῶν ἵσταται τῆς αὐλῆς. καὶ ἤκουσεν ἀσενὲθ καὶ ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου τοῦ πατέρος καὶ τῆς μητέρος. καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς καὶ ἔστη ἐπὶ τὴν θυρίδα τὴν μεγάλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς, τοῦ ἰδεῖν τὸν ἰωσὴφ ἐρχόμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατέρος αὐτῆς.

IV.

Ἐξῆλθεν δὲ εἰς συνάντησιν τῷ ἰωσὴφ πεντεφρῆς καὶ ἡ συγγένεια αὐτῶν καὶ ἡ θεραπεία, καὶ ὡς ἀνοίχθησαν αἱ πύλαι τῆς αὐλῆς αἱ βλέπουσαι κατὰ ἀνατολάς, εἰσῆλθεν ἰωσὴφ καθήμενος ἐν τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ τοῦ φαραώ. ἦσαν δὲ ἐζευγμένοι ἵπποι τέσ-

IV.

Et venerunt Putifar & uxor ejus in occurſum ejus, & adoraverunt eum. Et intravit Joſeph in atrium, & clauſa ſunt oſtia atrii, & vidit Aſſeneth Joſeph, & conturbata eſt ſuper ſermone quem dixerat de eo, & dixit; Ecce Sol venit de cœlo ad nos in curru ſuo, neſci-

σαρες,

σάρες, λευκοὶ ὡς ἡ χιών, χρυσοχάλινοι, καὶ τὸ ἅρμα κατεσκεύαστο ὅλον ἐκ χρυσίου καθαροῦ. ἦν δὲ καὶ ἰωσὴφ ἐνδεδυμένος χιτῶνα λευκὸν καὶ ἔξαλλον καὶ στολὴ τῆς περιβολῆς αὐτοῦ ἦν πορφύρα ἐκ βύσσου χρυσοφάντου, καὶ στέφανος χρυσὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κύκλῳ τοῦ στεφάνου αὐτοῦ ἦσαν δώδεκα λίθοι ἐκλεκτοὶ, καὶ ἐπάνω τῶν λίθων δώδεκα ἀκτῖνες χρυσαὶ, καὶ ῥάβδος βασιλικὸς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δεξιᾷ, ἥτις εἶχεν ἐκτεταμένον κλάδον ἐλαίας, καὶ ἦν πλῆθος καρπῶν αὐτῶν ἐν αὐτῷ. καὶ εἰσελθόντος οὖν τοῦ ἰωσὴφ ἐν τῇ αὐλῇ καὶ κλεισθησῶν τῶν θυρῶν αὐτῆς πᾶς ἀνήρ τε καὶ γυνὴ ἀλλότριοι ἔμειναν ἔξω τῆς αὐλῆς διότι οἱ φύλακες τῶν πυλῶν ἐπεπάσαντο καὶ ἔκλεισαν τὰς θύρας. ἦλθον δὲ πεντεφρῆς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ συγγένεια αὐτῶν, πλὴν τῆς θυγατρὸς αὐτῶν ἀσενὲθ. καὶ προσεκύνησαν τῷ ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ καταβὰς ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ἅρματος, κατενύγη ἰσχυρῶς τῇ ψυχῇ, καὶ συνεκλάσθη τὰ σπλάγχνα αὐτῆς καὶ τὰ γόνατα αὐτῆς παρελύθησαν. καὶ συνετρόμαξεν τὸ σῶμα αὐτῆς καὶ ἐφοβήθη φόβον μέγαν, καὶ ἀνεστέναξεν τότε καὶ εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. οὐαί μοι τῇ ἀθλίᾳ

ebam quod Joſeph filius DEI erat, quis enim hominum tantam potuit generare pulchritudinem? aut quis venter mulieris tantum portare lumen? Et intravit Joſeph in domum Putifaris, & laverunt pedes ejus.

ἀθλία, πᾶ νῦν ἐγὼ ἀπελεύσομαι ἡ ταλαίπωρος ἢ πᾶ ἀποκρυβήσομαι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἢ πῶς ὄψεταί με ἰωσὴφ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διότι λελάληκα περὶ αὐτοῦ κακά, οἴ μοι τῇ ἀθλίᾳ, πᾶ ἀπελεύσομαι καὶ κρυβήσομαι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ὅτι πᾶσαν ἀκριβεῖ αὐτὸς ὥραν καὶ πάντα γινώσκει καὶ οὐδὲν κρυπτὸν λέληθεν αὐτὸν διὰ τὸ φῶς τὸ μέγα τὸ ὂν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ νῦν ἵλεώς μοι ἰωσὴφ διότι λελάληκα ἐγὼ ῥήματα πονηρὰ ἐν ἀγνοίᾳ περὶ αὐτοῦ. τίνων ἐγὼ ὄψομαι ἡ ταλαίπωρος; οὐχὶ, λελάληκα, υἱὸς τοῦ ποιμένος ἰωσὴφ ἔρχεται ἐκ γῆς χαναάν; νῦν οὖν ὡς ἥλιος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἥκει πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν σήμερον καὶ λάμπει εἰς αὐτὴν ὡς φῶς ἐπὶ τῆς γῆς. ἐγὼ δὲ ἄφρων εἰμὶ καὶ θρασεῖα ὅτι ἐξουδένωσα αὐτὸν, καὶ ἐλάλησα ῥήματα πονηρὰ κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἶδον. ἰωσὴφ υἱὸς Θεοῦ ἐστιν. τίς γὰρ ἀνθρώπων ἐπὶ γῆς γεννήσει ποτὲ τοιοῦτον κάλλος; ἢ ποία γυναικὸς κοιλία τέξεται τοιοῦτον φῶς; ταλαίπωρος ἐγὼ ἄφρων ὅτι λελάληκα τῷ πατρί μου ῥήματα πονηρά, νῦν οὖν δότω με ὁ πατήρ μου ἰωσὴφ εἰς παιδίσκην καὶ εἰς δούλην μᾶλλον, καὶ δουλεύσω αὐτῷ εἰς αἰῶνα χρόνον. καὶ ὡς εἰσῆλθεν ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν πεντεφρῆ, ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου. καὶ ἔνιψαν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ παρέθηκαν αὐτῷ τράπεζαν κατ᾽ ἰδίαν, διότι ἰωσὴφ οὐ συνήσθιε μετὰ τῶν αἰγυπτίων, ὅτι βδέλυγμα ἦν αὐτῷ τοῦτο.

V. Καὶ

V.

Καὶ ἀναβλέψας ἰωσὴφ εἰς τὸ παραθυρον? εἶδεν —

V.

Et ait Joſeph: quæ erat mulier illa quæ erat in cœnaculo ad feneſtram? Abeat nunc de domo iſta. Timebat enim ne moleſta eſſet illi ſicut omnes aliæ, quæ certatim mittebant nuncios ſuos ei cum muneribus diverſi generis, quos projiciebat cum indignatione & injuria. Et ait Putifar: Domine, filia mea eſt virgo, & odio habens omnem virum, quam nunquam vidit vir niſi ego, & tu hodie. Si vis, veniat & ſalutet te. Cogitans ergo Joſeph, quod ſi odibat omnem virum, nunquam ei importuna eſſet, ait patri ejus: Si virgo eſt filia veſtra, diligo eam ſicut ſororem meam. Et aſcendit mater ejus ut adduceret eam, quam

τήσω ἐνώπιον Κυρίου Θεοῦ, καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πατρός μου ἰσραήλ. εἶχεν γὰρ ὁ ἰωσὴφ πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν Θεόν, καὶ ἐμέμνητο ἀεὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔλεγεν γὰρ πολλάκις καὶ ἐνουθέτει ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωσὴφ καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, φυλάξατε τέκνα ἑαυτοὺς ἀσφαλῶς ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας τοῦ μὴ κοινωνῆσαι αὐτῆς. ἡ γὰρ κοινωνία αὐτῆς ἀπώλεια ἐστὶν, καὶ διαφθορά. διὰ τοῦτο εἶπεν, ἰωσὴφ ἀπελθέτω ἡ γυνὴ ἐκ τῆς οἰκίας ταύτης. καὶ ὁ πεντεφρῆς, κύριέ μου, οὐκ ἐστὶν ἀλλοτρία, ἀλλὰ θυγάτηρ ἡμῶν ἐστὶν παρθένος πάντα ἄνδρα μισοῦσα, καὶ οὐχ ἑώρακεν αὐτὴν πώποτε ἄλλος ἀνὴρ εἰ μὴ σὺ μόνος σήμερον. διότι θυγάτηρ ἡμῶν ἐστὶν παρθένος. καὶ εἰ βούλῃ, κύριε, ἐλεύσεται καὶ προσαγορεύσει σε, διότι ἡ θυγάτηρ ἡμῶν ὡς ἀδελφή σου ἔσται. καὶ ἐχάρη ἰωσὴφ χαρὰν μεγάλην σφόδρα, ὅτι εἶπεν πεντεφρῆς, ὅτι παρθένος ἐστὶν μισοῦσα πάντα ἄνδρα. καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τῷ πεντεφρῇ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. εἰ θυγάτηρ ὑμῶν ἐστὶ, καὶ παρθένος ὑπάρχει, ἡκέτω διότι ἀδελφή μου ἐστὶ, καὶ ἀγαπῶ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σήμερον ὡς ἀδελφήν μου. τότε ἀνέβη ἡ μήτηρ αὐτῆς εἰς τὸ ὑπερῷον. καὶ ἤγαγεν τὴν ἀσενὲθ πρὸς τὸν ἰωσήφ.

ſtatuit in conſpectu Joſeph.

VI.

καὶ εἶπεν αὐτῇ πεντεφρῆς, ἄσπασον τὸν ἀδελ-

VI.

Et ait Pater ejus: ſaluta fratrem tuum, qui

φόν σου. διότι καὶ αὐτὸς παρθένος ἐστὶν ὡς καὶ σὺ σήμερον. καὶ εἶπεν ἀσενὲθ τῷ ἰωσήφ. χαίροις κύριε, εὐλογημένος τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν ἰωσήφ. εὐλογήσει σε Κύριος ὁ Θεὸς ὁ ζωοποιῶν τὰ πάντα. λέγει οὖν πεντεφρῆς τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ ἀσενέθ. πρόσελθε καὶ φίλησον τὸν ἀδελφόν σου. ὡς οὖν ἀπῆλθεν ἀσενὲθ φιλῆσαι τὸν ἰωσήφ, ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιάν, καὶ εἶπεν ἰωσήφ. οὐκ ἐστὶν προσῆκον ἀνδρὶ θεοσεβεῖ ὃς εὐλογεῖ τῷ στόματι αὐτοῦ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, καὶ ἐσθίῃ ἄρτον εὐλογημένον ζωῆς καὶ πίνῃ ποτήριον εὐλογημένον ἀθανασίας, καὶ χρίηται χρίσματι εὐλογημένον ἀφθαρσίας, φιλῆσαι γυναῖκα ἀλ-

odit omnes mulieres alienigenas, ſicut tu omnes viros. Et ait Aſſeneth: ave, benedicte à DEO excelſo. Et ait Joſeph: benedicat te DEUS, qui vivificat omnia. Et dixit Putifar filiæ ſuæ ut oſcularetur Joſeph. Quod cum illa vellet facere, extendit Joſeph manum ſuam, & poſuit ad pectus ejus, dicens: non decet virum colentem DEUM viventem, & manducantem panem vitæ, & calicem incorruptionis bibentem, oſculari mulierem alienigenam oſculantem idola ſurda & muta, & manducantem à menſa eorum panem (*) angoris, & bibentem de ſpondis eorum calicem anedras (**) (calicem occul-

λοτρίαν,

(*) Huic paulla ante *panis vitæ*, & infra cap. 10. *panis benedictionis* opponitur.

(**) Leg. ἐνέδρας, *inſidiarum*.

λοτρίαν, ἥτις εὐλογεῖ τῷ στόματι εἴδωλα νεκρὰ καὶ κωφά, καὶ ἐσθίει ἐκ τῆς τραπέζης αὐτῶν ἄρτον ἀγχόνης, καὶ πίνει ἐκ τῆς σπονδῆς αὐτῶν ποτήριον ἐνέδρας, καὶ χρίεται χρίσματι ἀπωλείας. ἀλλ᾽ ὁ ἀνὴρ ὁ θεοσεβὴς φιλήσει τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐκ τῆς μητέρος αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν γυναῖκα τὴν τῆς οἴκου αὐτοῦ, αἵτινες εὐλογοῦσιν τῷ στόματι αὐτῶν τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα. ὁμοίως δὲ καὶ γυναικὶ θεοσεβεῖ οὐκέτι προσήκει φιλῆσαι ἄνδρα ἀλλότριον, διότι βδέλυγμά ἐστι τοῦτο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

tum,) & unguentem ſe oleo (*) inſcrutabili.

VII.

καὶ ὡς ἤκουσεν Ἀσενὲθ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα Ἰωσήφ, ἐλυπήθη σφόδρα καὶ ἀνεστέναξεν. καὶ ἦν ἀτενίζουσα τῷ Ἰωσὴφ ἀνεῳγμένων τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἐπλήσθησαν δακρύων. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἰωσὴφ δακρύουσαν ἐλέησεν αὐτὴν σφόδρα, διότι ἦν αὐτὸς πρᾶος καὶ ἐλεήμων, καὶ φοβούμενος τὸν Κύριον. ὅτι ἐπῆρεν τὴν χεῖρα

VII.

Audiens Aſſeneth verba Joſeph, contriſtata eſt valde; & ploravit. Et miſertus eſt ejus Joſeph, & poſuit manum ſuper caput ejus, & benedixit eam. Et gaviſa eſt Aſſeneth in benedictione, & miſit ſe ſuper lectum ſuum, & infirmata eſt præ timore & gaudio. Et egit pœnitentiam à Diis quos colebat, & abre-

(*) Interpres Germanicus: mit ſchmieret ſich mit unheiligen Oel. Contra, c. 10. & 12. *ungaris chriſmate ſacro.*

αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῇ. Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου ἰσραήλ, ὁ ὕψιστος καὶ δυνατὸς Θεὸς ὁ ζωοποιήσας τὰ πάντα καὶ καλέσας ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, καὶ ἀπὸ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, σὺ καὶ τὴν παρθένον ταύτην εὐλόγησον καὶ ζωοποίησον καὶ ἀνακαίνισον αὐτὴν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, καὶ φάγηται ἄρτον τῆς ζωῆς, καὶ πίηται ποτήριον εὐλογίας σου, καὶ συγκαταρίθμησον τῷ λαῷ σου ὃν ἐξελέξω, πρὶν γενέσθαι τὰ πάντα, καὶ εἰσελθέτω εἰς τὴν κατάπαυσίν σου ἣν ἡτοίμασας τοῖς ἐκλεκτοῖς σου, καὶ ζησάτω ἐν τῇ αἰωνίᾳ σου ζωῇ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. καὶ ἐχάρη ἀσενὲθ ἐπὶ τῇ εὐλογίᾳ τοῦ ἰωσὴφ χαρὰν μεγάλην σφόδρα. εἶτα ἀσπάσασα ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὑπερῷον αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν καὶ πέπτωκεν ἐπὶ τῆς κλίνης ἀσθενοῦσα διότι ἦν αὐτῇ χαρὰ καὶ λύπη καὶ φόβος πολὺς καὶ ἱδρὼς συνεχὴς ὡς ἤκουσεν τὰ ῥήματα ταῦτα παρὰ ἰωσὴφ, καὶ ὡς ἐλάλησεν αὐτῇ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. τότε ἔκλαυσε κλαυθμῷ μεγάλῳ καὶ πικρῷ καὶ μετενόει ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῆς ὧν ἐσέβετο, καὶ εἰδώλων οἷς προσώχθησεν. καὶ περιέμενεν τοῦ γενέσθαι ἑσπέραν. ὁ δὲ ἰωσὴφ ἔφαγεν καὶ ἔπιεν καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ ζεῦξαι τοὺς ἵππους εἰς τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ κυκλεῦσαι πᾶσαν τὴν

γῆν

nunciavit illis. Et manducavit Joſeph & bibit. Et cum vellet recedere, voluit eum Putiſar retinere una die, & non potuit, ſed receſſit Joſeph, promittens ſe octava die reverſurum.

γῆν. καὶ εἶπεν πεντεφρῆς πρὸς ἰωσήφ. αὐλισθήτω δὴ ὁ κύριός μου σήμερον ἐνταῦθα, καὶ τῷ πρωῒ ἀπελεύσῃ τὴν ὁδόν σου. καὶ εἶπεν ὁ ἰωσήφ, οὐχί, ἀλλὰ ἀποστελῶ σήμερον, διότι αὕτη ἐστὶν ἡμέρα ἐν ᾗ ἤρξατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι τὰ κτίσματα αὐτοῦ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐπαναστρέψω κἀγὼ πρὸς ὑμᾶς, καὶ αὐλισθήσομαι ἐνθάδε.

VIII.

Καὶ ὡς ἐξῆλθεν ἰωσὴφ τῆς οἰκίας, ἀπῆλθεν καὶ ὁ πεντεφρῆς καὶ πᾶσα ἡ συγγένεια αὐτοῦ εἰς τὸν κλῆρον αὐτῶν, καὶ κατελήφθη ἀσενὲθ μόνη μετὰ ἑπτὰ παρθένων ῥαθυμοῦσα καὶ κλαίουσα ἕως οὗ ἔδυ ὁ ἥλιος. οὔτε ἄρτον ἔφαγε οὔτ' ὕδωρ ἔπιεν, ἀλλὰ πάντων ὑπνούντων αὕτη ἦν μόνη γρηγοροῦσα καὶ κλαίουσα καὶ πατάσσουσα τῇ χειρὶ τὸ στῆθος αὐτῆς πυκνῶς. μετὰ δὲ ταῦτα ἀσενὲθ ἀνέβη ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτῆς, καὶ κατέβη εἰς ἴχνος τῆς κλίμακος τοῦ ὑπερῴου καὶ ἐλθοῦσα πρὸς τὸν πυλῶνα, εὗρε τὴν θυρωρὸν καθεύδουσαν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, καὶ σπεύσασα καθεῖλεν ἐκ τῆς

VIII.

Et accepit Aſſeneth tunicam nigram, quod erat indumentum triſtitiæ ejus, quando mortuus erat frater ejus minor. Et clauſo ſuper ſe oſtio flevit, & projecit omnia idola ſua per feneſtram quæ reſpiciebat ad aquilonem, & omnem cœnam ſuam regiam projecit canibus, & poſuit cinerem ſuper caput ſuum, & ſuper pavimentum. Et flevit amare per ſeptem dies.

πύλης τὴν δορὰν τοῦ καταπετάσματος καὶ ἔπλησεν αὐτὴν τέφρας. καὶ ἀνήνεγκεν εἰς τὸ ὑπερῷον. καὶ ἐπέθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ εἶθ᾽ οὕτως ἔκλεισεν τὴν θύραν ἀσφαλῶς, καὶ τὸν μοχλὸν τὸν σιδηροῦν ἐπέθηκεν αὐτῇ ἐκ τοῦ πλαγίου, καὶ ἐστέναζεν στεναγμὸν μέγαν μετὰ κλαυθμοῦ πολλοῦ καὶ μεγίστου. ἀκούσασα δὲ ἡ παρθένος ἣν ἠγάπησεν Ἀσενὲθ παρὰ πάσας τὰς παρθένους, τὸν στεναγμὸν αὐτῆς, ἔσπευσεν καὶ ἦλθε πρὸς τὴν θυρίδα διυπνήσασα καὶ τὰς ἄλλας παρθένους, καὶ εὗρεν αὐτὴν κεκλεισμένην. καὶ ὡς ἠκροάσατο τοῦ στεναγμοῦ καὶ τοῦ κλαυθμοῦ τῆς Ἀσενὲθ - -

Hic deficit MS. & ex Latina verſione veteri, quam integram exhibui Tomo priore, conſtat in Codice Græco Barocciano 148. cujus apographum benevole mecum communicavit Vir egregius virtute ac doctrina Joannes Chriſtianus Wolfius, deeſſe illa omnia quæ leguntur cap. IX. ad XIX. à pag. 778. ad 784.

JOBUS.

S. Ephræm apud Joſephum Simonium Aſſemannum in Bibl. Orientali Clementino Vaticana pag. 69.

Librum Job Moyſes ſcripſit. Videtur autem hic natus fuiſſe Codicem, in quo, veluti in memoriam patientiæ ejus, notata erant verba Job, & amicorum ejus de ipſius tentatione: quod Job ipſe indicat, dum ait, quis mihi det, ut ſcribantur ſermones mei. *Hiſto-*

Hiſtoriam tamen ejus obſcurè tradit Moyſes, quum nomen genusque ejus nusquam expreſſerit: idque duas ob cauſas &c. Vocatur autem Jobab filius Zarab, (†) *ex genere Eſau, quintus ab Abraham: quod ſic oſtenditur. Jobab filius Zarab, qui Zarab pater Jobi, filius fuit Raguelis, Raguel filius Eſau, Eſau filius Iſaac, Iſaac filius Abraham. Urbs vero Jobi fuit Matbuin,* (*) *ubi Moyſes occidit Og, deditque eam mediæ Tribui Manaſſe ad Orientem Jordanis. Rex autem erat, & Sacerdos, & Propheta gentium. Rex quidem,* (**) *ut ex Og, aliisque ſucceſſoribus ejus liquet. Sacerdos autem, ut ex eo conſtat, quod ſacrificia pro filiorum ſuorum delictis offerebat. Propheta vero, ut ex ſcriptis ejusdem oſtenſuri ſumus. Prophetavit annos centum & quadraginta. Præceſſit adventum CHRiſti annos 1725.*

g 4 In

(†) *Zara* hic videtur idem cum *Zarnua*, à quo genus ſuum deducebant Magi Perſarum, quos ab Abraamo illud repetere Epiphanius ad S. Baſilium ſcripſerat ad quem ita reſpondet Baſilius Ep. 325. Τὰς ἐκ τοῦ Ἀβραὰμ γενεαλογίας οὐδεὶς ἡμῖν μέχρι τοῦ παρόντος, τῶν μάγων ἐμυθολόγησεν. ἀλλὰ Ζαρνούαν τινὰ ἑαυτοῖς ἀρχηγὸν τοῦ γένους ἐπιφημίζουσι.

(*) Matthana dicitur. Num. XXI, 18.

(**) Gen. XXXVI, 33. mortuus eſt autem Bela, & regnavit pro eo Jobab filius Zara de Boſra.

In additamento qnod in Græca verſione ad calcem libri Jobi legitur, ubi Balaco filio Beor Jobus dicitur ſuccesſiſſe: Thomas Hyde, pag. 73. ad itinera mundi Abrahami Peritſol, pro βαλαχ non abſurde legit βαλαάμ, putatque ex auctoris additamenti hujus ſententia Bileamo Jobum ſucceſſiſſe in regno Dinhabæ urbis Edom. Multa idem erudite de Jobo ejusque tribus amicis *Eliphaz* Rege Temanis, ſive Arabiæ petrææ, quæ ad Auſtrum Idumææ, *Bildado* Rege Arabiæ deſertæ & *Sophar* Rege Arabiæ felicis. Idem Terram Uz obſervat intelligendam terram Edom ex Thren. IV. 21.

Jobum quidam eundem faciunt cum Jobo Iſacharis filio Jacobi nepote, Geneſ. XLVI. 13. יוב neque alienus eſt ab hac ſententia B. D. Dieckmannus in Opuſculis Germanice junctim editis Hamb. 1709. 4. pag. 389. & Jonas Conradus Schrammius in diſſ. de Jobo Talmudico in Bava Batra cap. 1. Helmſt. 1716. 4.

Jobum cum Jobabo Geneſ. 36. 33. eundem eſſe diſputat etiam Chriſtianus Franciſcus Paulini in libro an mors ſubſtantia ſit verminoſa p. 134. ſeq. Confer Auguſtini Calmeti commentarium Gallice nuper editum ad Jobum.

Jo. Juſt. Loſii (*) diſſertatio de Philoſophia Jobi Arabica prodiit Gieſſæ A. 1707.

BALAAM

(*) Nova literar. Hamb. A. 1707. p. 321.

BALAAM.

Origenes apud auctorem Catenæ in Pentateuchum, Latine edita à Franciſco Zephyro pag. 202. b.

Balaam dicitur habuiſſe diſcipulos, quos Magicam docuit, qui cum in maximo honore talem præceptorem habuiſſent, memoriæ dicuntur tradidiſſe illius vaticinia, in quibus de ſtella oritura meminerat, quam poſteriores Magi de eadem Schola ſuo tempore agnoſcentes, Bethleem uſque venerunt.

JANNES & JAMBRES.

Ἰαμβρῆς non Μαμβρῆς habet etiam Photius III. contra Manichæos p. 92. 93. quod opus debemus Rev. atq; eruditiſſimo noſtro Wolfio, qui illud in Anecdotis ſuis Græcis nuper cum verſione ſua publicavit. Cave autem aſſentiaris Clariſſimo Viro Jo. Henrico Majo, filio, qui in Obſervationibus ſacris lib. 2. p. 32. & 156. Janem & Jambrem putat eſſe nomina ficta hominum ignotorum, ut *Ploni Almoni* Ruth. IV. 1. & 1. Sam. XXI. 3. & 2. Reg. VI. 8. Certe Chriſtianorum non modo & Judæorum ſed Græcorum etiam ut Numenii & Romanorum ut Plinii teſtimonia ſuadent, famoſos extitiſſe Magos hoc nomine, ſive ut Agobardus (*) appellat, incantatores Ægyptios.

Jannis

(*) T. 14. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 272.

Jannis & Jambris Monumentum.

Palladius, Lauſiaca c. 20. T. 2. à Auctarii Duccæmi p. 926. de S. Macario Alex.

Ἐπεθύμησέν ποτε ὗτος ὁ αὐτὸς, ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγήσατο, εἰς τὸ κηποτάφιον εἰσελθεῖν τοῦ Ἰαννῆ καὶ Ἰαμβρῆ τῶν μάγων τῶν ἐπὶ τοῦ Φαραὼ χάριν ἱστορίας ἢ συντυχίας τῶν ἐκεῖσε δαιμόνων. ἐλέγετο γὰρ παμπόλλους καὶ χαλεποὺς ἀποκεκληρῶσθαι παρ' αὐτῶν ἐκεῖσε τῷ τόπῳ ἐκείνῳ δαίμονας δι' ὑπερβολὴν τῆς ἀτίμου τέχνης αὐτῶν. τοῦτο δὲ τὸ κηποτάφιον γέγονεν παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰάννου καὶ Ἰαμβροῦ τῶν ἀδελφῶν δι' ὑπερβολὴν τῆς μαγικῆς τέχνης τὰ πρῶτα ἐχόντων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ παρὰ τῷ Φαραὼ πάλιν κεκτημένοι τὴν δυ-

Is cupiit aliquando, ut ipſe nobis narravit, quod in hortis erat, ingredi monimentum quod dicitur κηποτάφιον, Janne & Jambre magorum qui erant tempore Pharaonis, ut id videret, vel etiam ut conueniret eos qui illic ſunt dæmones. Dicebatur enim plurimos, eosque ferociſſimos, in eo loco ab illis collocatos eſſe dæmones per infamis artis eorum excellentiam. Hoc autem monumentum factum eſt à Janne & Jambre fratribus, qui propter Magicæ artis excellentiam primas partes habebant illo tempore apud Pharaonem. Ut qui er-

νάςειαν

νασείαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν τῷ τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνῳ. ἐκ τετραπέδων λίθων ἔκτισαν τὸ ἔργον ἐκεῖνο, ἐν αὐτῷ μνῆμα πεποιηκότες, καὶ χρυσὸν πολὺν ἀποθέμενοι ἐφύτευσαν δὲ καὶ δένδρα παντοῖα, καὶ φρέαρ ὕδατος μέγιστον ὤρυξαν, ὑπιγμὸς γάρ ἐστιν ὁ τόπος. ταῦτα δὲ πάντα ἐποίησαν, ἐλπίζοντες μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκεῖσε ἄφιξιν ἐν τούτῳ τῷ παραδείσῳ τρυφᾶν. τέλος οὖν ἀγνοῶν τὴν ὁδὸν ἄγουσαν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος Μακάριος, στοχασμῷ μόνον ἠκολούθει τοῖς ἄστροις καθάπερ οἱ ναυτικοὶ διαβαίνοντες τὰ πελάγη. οὕτως οὖν ὁ ἅγιος τὴν ἔρημον πᾶσαν διώδευσεν, καὶ λαβὼν δέμα καλάμων, ἕνα κατὰ μίλιον ἵστα χά-

go illo vitæ ſuæ tempore maximam in Ægypto haberent poteſtatem, conſtruxerunt illud opus ex lapidibus quatuor pedum magnitudine: & ſuum illic fecerunt monumentum: & cum multum illic auri depoſuiſſent, & omne genus arbores plantaſſent, maximum quoque puteum aquæ foderunt, eſt enim locus qui cedit facile. Hæc autem omnia fecerunt, ſperantes poſt ſuum hinc diſceſſum, frui deliciis in illo paradiſo. Tandem ergo quoniam neſciebat viam quæ ad eum ducit ortum, DEI ſervus Macarius, conjectura quadam ſequebatur aſtra: & ſicut Nautæ qui transmittunt maria, totam pervaſit ſanctus ſolitudinem, & cum aliquot etiam accepiſſet arundines, unam ſtatuit in unoquoque milliari,

ἐν

ρίον σημεῖον, ἵνα εὕρῃ διʼ αὐτῆς ὑποστρέψαι. διοδεύσας οὖν ἐκείνην τὴν ἔρημον πᾶσαν ἐντὸς ἡμερῶν ἐννέα, καὶ γενόμενος πλησίον τοῦ κήπου ἐκείνου ἐπικαταλαβούσης τῆς νυκτὸς, μικρὸν ἐκαθεύδησεν. ὁ οὖν ἀρχηγὸς δαιμόνων, ὁ ἀεὶ τοῖς ἀθληταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀντιπράττων, συναγαγὼν ὅλους τοὺς καλάμους ἐκείνους τοῦ Μακαρίου καθεύδοντος, ὡς ἀπὸ σημείου ἑνὸς τοῦ κηποταφίου πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ τεθεικὼς ἀπηλλάγη. ἀναστὰς οὖν εὗρεν τοὺς καλάμους συνδεδεμένους, οὓς αὐτὸς χάριν σημείου κατέπηξεν. τάχα δὲ καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος εἰς μείζονα τούτου γυμνασίαν, ἵνα μὴ καλάμοις ἐπελπίζῃ ὁδηγοῦσι τοῦτον, ἀλλὰ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τοῦ διὰ στύλου νεφέλης ὁδηγήσαντος τὸν Ἰσραὴλ

ut per eam rediret. Cum ergo intra novem dies totam illam pervaſiſſet ſolitudinem, & eſſet prope illum ortum, ſuccedente nocte parum dormiit. Immanis vero dæmon, qui ſemper adverſatur Chriſti athletis, cum collegiſſet omnes illas arundines dormiente Macario, & circiter ad unum lapidem à monimento ad ejus caput poſuiſſet, receſſit. Poſtquam ergo ſurrexit, invenit colligatas arundines quas ipſe fixerat ſigni cauſa. Fortaſſe antem hoc quoque fuit Dei permisſio ad majorem ejus exercitationem, ut non ſperaret in arundinibus ſed in Dei gratia, quæ per columnam nubis deduxit Iſraël quadraginta annis in terribili illa ſolitudine. Dicebat autem

τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ φοβερᾷ ἐρήμῳ ἐκείνῃ. ἔτι λέγει δὲ ὁ ἅγιος, ὅτι ἐγγίσαντός μου μόνον τῷ κηποταφίῳ, ἀπ' αὐτοῦ ἐξῆλθον εἰς συνάντησίν μου ἑβδομήκοντα δαίμονες παντοίῳ τῷ σχήματι, οἱ μὲν βοῶντες, οἱ δὲ πηδῶντες, οἱ δὲ μετὰ μεγάλου βρυγμοῦ τρίζοντες κατ' ἐμοῦ τοὺς ὀδόντας· ἕτεροι δὲ ὡς κόρακες πτερυσσόμενοι ἐτόλμων κατὰ τῆς ὄψεώς μου λέγοντες. Τί θέλεις Μακάριε, πειρασμὲ τῶν μοναχῶν; τί πρὸς ἡμᾶς παρεγένου; μὴ καὶ ἡμεῖς εἰς τινα τῶν μοναχῶν ἐνεργήσαμεν; τὰ ἡμέτερα ἔχεις ἐκεῖ μετὰ τῶν σοὶ ὁμοίων, τὴν ἔρημον, κἀκεῖθεν τοὺς συγγενεῖς ἡμῶν ἐξεδίωξας. οὐδὲν κοινὸν ἡμεῖς ἔχομεν μετὰ σοῦ. τί ἐπιβαίνεις ἡμῶν τοῖς τόποις; ὡς ἀναχω-

Macarius. Cum propius acceſſi ad illud monimentum, ex eo egreſſi mihi occurrerunt ad ſeptuaginta dæmones, variis formis præditi, alii quidem clamantes, alii vero exilientes, alii vero cum magno fremitu in me ſtridentes dentibus. Alii vero tanquam corui volantes, audebant meo vultui inſultare, dicentes: Quid vis Macari, tentatio monachorum? Quid ad nos acceſſiſti? An nos quoque aliquem ex monachis vexavimus? Quæ noſtra ſunt, tu cum tuis ſimilibus illic habes, nempe ſolitudinem, & illinc noſtros cognatos fugaviſtis. Nihil eſt nobis tecum commune. Quid loca noſtra invadis? Tanquam Anachoreta, contentus eſto ſolitudine. Qui

ρητὴς

ρητῆς ἀρχέσθηπι τῆς ἐρήμου. ἡμῖν τοῦτον τὸν τόπον οἱ κτίσαντες ἀπεκλήρωσαν, οὐ δύνασαι αὐτὸς μεῖναι ἐνθάδε. τί ζητεῖς εἰσελθεῖν εἰς τοῦτο τὸ κτῆμα, εἰς ὃ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων τῶν ζώντων εἰσῆλθεν, ἀφ' οὗπερ οἱ τοῦτο κτίσαντες ἀδελφοὶ ὑφ' ἡμῶν ἐνθάδε κατεκηδεύθησαν; καὶ ἔτι πολλὰ πραττόντων τῶν δαιμόνων καὶ ὀλοφυρομένων, εἶπον, αὐτοῖς φησὶν ὁ Μακάριος, ὅτι εἰσέλθω μόνον, καὶ ἱστορήσω, καὶ ἀπέρχομαι ἐντεῦθεν. οἱ δὲ δαίμονες. τοῦτο ἡμῖν ὁμολόγησον ἐπὶ τῆς σῆς συνειδήσεως. ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος, τοῦτο ποιήσω. οἱ δὲ δαίμονες ἄφαντοι γεγόνασι. εἰσελθὼν οὖν φησὶν, ἐθεασάμην τὰ πάντα, ἐν οἷς εὗρον καὶ κάδον χαλκοῦν ἁλύσει

hunc locum ædificarunt, eum nobis aſſignarunt, non potes hic manere. Quid quæris ingredi in hanc poſſeſſionem, in quam nullus ex vivis hominibus eſt ingreſſus, ex quo fratribus qui hoc condierunt ſunt à nobis hic factæ exequiæ. Et cum multa adhuc facerent & inſultarent dæmones, dixit eis ſanctus Macarius, Ingrediar tantum, & videbo, & hinc recedam. Dixerunt autem dæmones: Hoc nobis promitte in tua conſcientia. Dicit autem Chriſti ſervus, Hoc faciam. Dæmones autem evanuerunt. Ingrediente autem eo in cepotaphium, ei occurrit diabolus cum ſtricta romphæa, ei minitans. Ad quem hanc vocem reſpondit ſanctus Macarius, Tu ve-

σιδη-

σιδηρᾶ κρεμάμενον κατὰ τοῦ φρέατος, λοιπὸν τῷ χρόνῳ ἀναλωθέντα, καὶ καρπὸν ῥοῶν οὐκ ἐχουσῶν ἔνδον οὐδὲν, ἐξηραμένα γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ἀταράχως οὖν ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας ὁ ἅγιος διὰ εἴκοσι ἡμερῶν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κέλλαν.

nis ad me in ſtricta romphæa: & ego contra te ingrediar in nomine Domini Sabaoth, in acie Dei Iſraël. Ingreſſus autem contemplatus ſum omnia. In quibus inveni etiam cadum aeneum, catena ferrea pendentem ex puteo, jam tempore conſumptum, & fructum malorum punicorum quæ nihil intus habebant, fuerant enim arefacta à ſole: & plurima aurea donaria. Cum ſanctus ergo illinc receſſiſſet absque tumultu & citra ullam perturbationem, reverſus eſt per viginti dies in ſuam cellam.

Mosis Nomen.

S. Maximo Confeſſori T. 1. pag. 292. Μωϋσῆς, ὕδωρ αἴρων. Combefiſio interpreti *aqua ſaliens*. Sed ὕδωρ αἴρων eſt aquam exſpirans, ſive ut Clemens Alex. ἀποπνεύσας τῷ ὕδατι. Flavio Joſepho quidem Μωϋσῆς exponitur ὁ ἐξ ὕδατος σωθείς. Salmaſius Epiſt. 60. ad Jac. Gollium. *Moſis etymon plane Ægypticum eſſe conſtat, & ad verbum ſonat* ἀναληφθεὶς ἐξ ὕδατος, *ut vetus Poeta*

apud

apud Euſebium auctor eſt, hoc eſt Μωϋσί. Μωῦ *enim illa lingua aquam ſignificat*, σὶ *aſſumere.* Idem libro de annis climactericis p. 614.

Andreas Mullerus Greiffenhagius in gloſſario ſacro pag. 25.

Moſis Nomen *Hebraicum* eſſe, Sacer codex aſſerere videtur. Tradit enim Pharaoniam filiam trimeſtrem jam puellam, ſed expoſititium, undisque & providentiæ commiſſum. ad ſe recepiſſe, eique Moſis nomen feciſſe dicentem: כי משיתיהו מן המים: *Siquidem ex aquis eum extraxi.*

Itaque id nominis *circumciſionale*, uti quidem *Galeſinus* arbitratus eſt, non fuit. Neque enim de *eventu* hoc, quod tertio menſe poſt infans ex aquis ſalvandus eſſet, hominibus, qvum octavo die circumcideretur, conſtare potuit.

Quo vero nomine die illo luſtrico inſignitus ſit, in abyſſo antiquitatis reconditum eſt. *Jojakimum* (a) vocatum volunt nonnulli. Alii *Palthielem* (b) alii *Melchin*, (c) vel etiam *Melchielem.* (d) aut *Jamblichum*, (e) Veteres vero Hebræi tradunt: *Decem fuiſſe Moſis nomina.*

(a) *Druſ.* (b) *Iſabar Ali.* (c) *Clem. Alex.* (d) *Philo.* (e) ימליך Ita legend. ap. *Iſam bar Ali* pro ימכיל qui quaſi ex *Paralipom.* hoc ipſum adducit. Hæc puta:

חבר

חבר *Chaber*, Patris Amrami autoritate ipſi datum;
יקותיאל *Jekuthiel*, matris,
יתר *Jether*, ſororis,
אבי זנוח *Abi Zanuach*, fratris,
אבי סוכו *Abi Socho*, Kahati;
שמעיה *Schemaja*, Iſraëlis,
בן נתנאל *filium Nathanaëlis*,
טוביה *Tobia*,
סופר *Scriba*.

Iſta recenſet *Autor Vajkra Rabba* S. 1. & exinde R. *Gedalja Schalſchel.* p. 11. b. Sed addunt, ſub illis omnibus מדרש ſenſum quendam *allegoricum* latere. Hunc deducit *Hieron. Q. q. Hebr. in Paralipom. T. IV. p.* 115.

Inſuper *Aben Eſra* tradit, Moſen ab Ægyptiis מוניוס *Monios* vocatum eſſe. Sic ille ad *Exod. II.* Teſtatur autem, in libro עבודת האדמה *Agricultura* ita legi. Qui liber מלשון מצרי אל לשון קדרים ex lingua Ægyptiaca in *Kedarenam* tranſlatus ſit. Eſt autem *Kedarena* lingua *Arabica*, non *Æthiopica*; uti Kircherus Oed. Æg. T. I. vertit, nec *Armenica. vid. Vorſt. ad Pirke Abot.* p. 246. Addit Aben Eſra, ſe idem, quod dixi, in libris חכמי יון *Philoſophorum Græciæ* legiſſe. An vero ibi מוניוס *Monios* vel aliter lectum ſit, non liquet. Apud *Gedaljam* ſane non מוניוס MONIOS, ſed חוניוס CHONIOS legitur l. c. Corruptam eſſe vocem Kircherus non fruſtra conjicit Prodr. Copt. 137. Forte MNEVIS eſt. Sic alter Ægyptiorum *Taurorum*, quem *Heliopolitani* in Diis habuerunt, di-

ctus fuit. *Taurorum* tamen nomine DUCES intelligendi ſunt. Namq; & *Tauri* & *Duces* אלופים Hebræis dicuntur. Hinc Fabula de Tauris. Horum Alter, *Memphiticus* videlicet, APIS dicebatur. Fallor, an *Joſephus* APIS, *Moſes* vero MNEVIS eſt? Uterque famigeratiſſimus Hebræorum in Ægypto Dux fuit; Ille eo gentem ſuam deduxit; Hic exinde reduxit.

Vel dicamus voces מנויס & Μω-ϋσῆς ejusdem originis eſſe.

Idem Moſes Ægyptiace *Θισίτης* dicebatur, autore *Phritiphanta apud Manethon.* quem Joſephus citat *contra App.* I. p. 1057. b. 1058. b.

Itemque *Oſarſiph.* Quaſi ab Oſiride, Heliopolitanorum numine. Teſte *Manethone* ap. *Joſephum l.c.* & p. 1075. a. 1055. c. tum & p. 157. b. 158. b. *v. Gloſſarium Profan. voc. Arſaph & Oſarſiph.*

Redeo ad Pharaoniam filiam, quam *Joſephus* *βασίλισσαν* vocat. *Antiqu. II.* 5. *βασιλίδα Clem. Alex.* Vocatur & *Thermutis* proprio nomine ap. *Joſeph l.c.* & *Meris* ab *Artapano*, apud *Euſeb.* בתיה *Bithja* in *Capitulis Patrum c.* 48. *Schalſchal. Hakkab. p. II.* (*vid. I. Par. IV.* 18.) *Sibun* apud *Eutych. Alex.* T. I. p. 25.

Ea vero cum *Ægyptia* eſſet, regnique hæres, *Ægyptiace* procul dubio locuta eſt, non *Hebraice.* Neque tanti mancipiorum linguam feciſſe, credibile eſt, quod tamen *Aben Eſra* conjicit.

Neque iis aſſentior, qui propter *traditam à Moſe ipſo nominis ejus Etymologiam Hebraicam*, nomen ipſum *nonniſi Hebraicum* eſſe contendunt. Sacri enim

enim Scriptores peregrina vocabula ſuis, quod ſæpe *accommodant*, nominumque etyma non in *literis & ſyllabis* quærunt, ſed in *ſenſu & veritate rei*.

Deinde vox iſta משה *Moſe* non *Extractum* aquis ſignificaret *ſed qui extraxiſſet*. *Extractum vero* משוי *Maſui* diceres. Sicuti & Rabbini de hoc ipſo Moſe loqvuntur: משוך גואל ומשוי ממים *Tractus eſt Redemtor* (Moſes) *extractusque ex aquis*.

Neque *Aben Eſra commentum* placet, conjectantis, Moſen, *Ægyptiaci nominis* ſui ſententiam *Hebraicè rediddiſſe*, adeoque *hujus*, non *illius*. *Etymon* tradidiſſe.

Quin firmiter ſtatuo, iſtud Moſis nomen *vere Ægyptium* eſſe.

Illud vero idipſum *Ægyptiace* ſignificabat, quod *Hebraice* ſonare dicitur. SERVATUM Scil. EX AQUIS. Ita *Joſeph. Antiq. II. 9. Philo de Vit. Moſis, Clem. Alex. Strom. I. Autor Scalæ Magnæ p. 222. f. Iſa bar Ali ap. Hotting. Hiſt. Orient. p. 52.*

Indeque apud *Euſebium Præpar. XIII. 1.* ὑδογενὴς (ita en. *Joſ. Scaliger* legendum cenſet, non ὑλογενὴς) dicitur.

Vocem compoſitam eſſe omnes, qui nobiſcum ſentiunt, agnoſcunt. *Pars prima* AQUAM ſignificat, hodie ΜΩΟΥ ſcribitur, *Philoni* Μῶς, Μῶ *Joſepho*, Μῶυ *Clementi Alexandrino* & Joſepho c. *App.* I. p. 1056. g. Inde Μωσηλε, *Neptunus*. Affine eſt Hebraico מים *Maym* & multo magis Chaldaico מוי *Moj*, quod *Jonathan* h.l. uſurpavit. *Altera* nominis *pars* SERVATUM notat. Hoc voci ὑσῆς *Joſephus* tribuit & *Kircherus* Prodr. Copt. p.

138. & Oedip. T. II. P. II. p. 122. Sed eſt quare dubitem. Primum vix invenias illud ὑσῆς inter Linguæ Ægyptiæ reliquias: Imo vix *Ægyptium* fuit. Nam norunt hodienum SERVATOS aliis vocibus deſignare. Deinde nec in Pentateucho Coptica, cujus particulam, huc quidem ſpectantem, Kircherus locis citatis adducit, veſtigia hujus dictionis reperiuntur.

Putem a. Moſen Ægyptiace ΜωΟϩCωϯ dictum fuiſſe. Idque plane ſignificat SERVATUM EX AQUIS. cωϯ. enim eſt *evaſit, ſalvus.* Jamque Ω & H in Lingua Ægyptiaca alternant. E. G. CIωϯ dicitur & CIHϯ apud *Vettium.* Litera ϯ finalis quoque in S. tranſit, quando vox ad Græcos tranſit. E. G. Αμβρης ex ΜΦΡΗ, veluti *Chalipbus* ex *Chalifat.* Et in ה E. G. פרעה *Pharao* ex Φαραώθης.

Aliter adhuc *Claud. Salmaſius.* Vult enim Moſen Ægyptiace Μωυσὶ dictum eſſe, h. e. ἀναληφθέντα ἐξ ὕδατος captum ex aqua. Siquidem Μωυ *aquam* ſignificet; ΣΙ vero finale *Paſſivum* deſignet. *Ann. Climact. p.* 614. Sed veriſimilior eſt, puto, ſuperius allata originatio.

Interea non dubito, quin & ad *vocationem* Moſis à Spiritu Sancto alluſum ſit, adeoque iſto quaſi Eductor ex aquis dictus, *v.* 2. *Sam.* XXII. 17. *Pſ.* LXIII. 25.

Moses litterarum inventor Hebræis & per Cadmum Græcis.

S. Cyrillus Alex. libro VII. in Julianum pag. 231.

Εἶμι δὲ δὴ λοιπὸν ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν ἱεροφάντην Μωυσέα. εἰπὲ, τίς ἐκείνου σοφώτερος, ἢ γοῦν ἐγγὺς καὶ παρὰ βραχὺ παρελθὼν διδασκέτω. ἦν μὲν οὖν τὴν γλῶσσαν Ἑβραῖος, ὅ γε μὴν εἰς θεωρίας καὶ τὸ εἰς λόγους ἐντεχνὲς οὐκ ἀθαυμάστως ἔχων. Εὐπόλεμος γοῦν ὁ ἱστορικὸς, σύν ἐπ' αὐτῷ λόγους συντιθεὶς ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ βασιλέων φησὶν ἐναργῶς, Μωυσέα δὴ πρῶτον γενέσθαι σοφὸν, καὶ γραμματικὴν τοῖς Ἰουδαίοις παραδοῦναι, τὴν τὸ τηνικάδε τάχα πεινενομισμένην, φοίνικας δὲ παρ' αὐτῶν καταχτήσασθαι περὶ τὴν ἐπιστήμην,

Age enim, ecquis illo ſapientior, aut ad eum vel minimum acceſſerit, doceat obiter. Erat is quidem lingua Hebræus, veruntamen contemplatione rerum dicendique peritia non ignobilis. Unde hiſtoriarum ſcriptor Eupolemus, in libro de Judæorum Regibus, de Moſe verba faciens, ait illum fuiſſe primum ſapientem, Grammaticamque Judæis tradidiſſe, quæ apud illos hodieque forſan eſt in uſu, Phœnices vero ab iis artem accepiſſe, maxime qvum eſſent finitimi

ἅτε δὴ καὶ ὁμόρους ὄντας Ἰουδαίοις. παραδοῦναι δὲ τοῖς Ἑλλήνων παισὶ, Κάδμου δηλονότι παρ᾽ αὐτοῖς γεγονότος, καὶ αὐτὰ δὲ διδάξαντος τὰ πρῶτα στοιχεῖα. Ταύτης ἰδίᾳ μέμνηται τῆς ἱστορίας ἐν τοῖς Στρωματεῦσιν ὁ Κλήμης, (*) ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ φιλομαθὴς, καὶ ἀναγνωσμάτων ἑλληνικῶν πολυπραγμονήσας βάθος, εἰ ὡς ὀλίγου [illegible] τῶν πρὸ αὐτοῦ. Ἡ τοίνυν καὶ αὐτὴ τῶν πρώτων στοιχείων ἡ ἐπιστήμη παρ᾽ Ἑβραίων ἥκει τοῖς Ἕλλησι μετολαβόντος τοῦ Κάδμου. &c.

Judæis. Hos illam Græcorum filiis tradidiſſe, qvum Cadmus nimirum, apud illos verſatus, Ipſa prima elementa docuiſſet. Hujus hiſtoriæ nominatim meminit Clemens in Stromatis, vir in primis doctus & eruditus, qui Græcarum literarum altitudinem, quantum forſan ante illum pauci perſcrutatus eſt. Qvum ergo ipſam primorum elementorum ſcientiam Græci ab Hebræis per Cadmum ſuſceperint &c.

ASSIMAH mater Moyſis:

ejus liber

MEGMOU.

Bartholomæus Herbelotus Bibl. Oriental. p. 572.

Megmou Rouhani. Livre de conjurations & d'operations Magiques attribué à Aſſimah Mere de Moyſe. Il eſt dans la Bibliotheque du Roy. num. 1026.

Amu-

Amuletum Moyſis.

Si Judæis Cabbaliſtis credimus, hoc προφυλακτικὸν βοήθημα à Moyſe frequentatum fuit:

יה יה יהו חי אה אה
אה יהיה יהוה אה הוה יהיה:

Vide Bibliothecam Uffenbachianam T. 1. p. 104. Et de verme *ſchamir*, quo uſum Moyſen & Salomonem, ad findenda ſaxa lapidesque dolandos, fabulantur Judæi, Buxtorfium Lexic. Talmud. p. 24. 53. Wagenſeilium in Sota pag. 1071. ſeq. Morinum p. 367. Exerc. Bibl. B. D. Pfeiferi dubia vexata p. 409. Michaëlis not. ad Gaffarellum p. 62. 147. &c.

Moyſes ſapientia Ægyptiorum imbutus.

De hac præter interpretes ad Actor. VII. 22. fuſe atque erudite commentatus eſt vir clariſſimus Cornelius Adami in exercitationibus exegeticis, editis Groningæ A. 1712. 4. Exſtat etiam Danielis Gulielmi Molleri diſſertatio de Moſe Philoſopho, vulgata Altdorfii A. 1707. 4. De regulis Moyſis Logicis, quem διαλεκτικώτατον celebrant Clemens Alex. 1 Strom. p. 354. & Euſebius XI. 6. præparat. p. 575. vide ſi juvat Melch. Leydeckerum lib. XI. de Rep. Hebræor. cap. 1.

Moyſes auctor Legis oralis venditatus à Judæis.

Conſule ſi placet Joh. Henrici Hottingeri Enneadem diſſ. I. p. 13. ſeq.

Parva Geneſis.

Fragmentis quæ Tom. I. p. 849. ſeq. quam plurima exhibui, addenda hæc duo vel tria.

Scholion (†) *ad Exodi XXIV. 15. ad verba* : καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦ Σινᾶ καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας]

Ἐνταῦθα ἠξιώθη ὁ μέγας Μωϋσῆς μετὰ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας ἰδεῖν δι᾽ ὀπτασιῶν, πῶς ἐν ταῖς ἓξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, κατὰ τάξιν μιᾶς ἑκάστης ἡμέρας, καὶ συγγράψαι παρεκελεύσθη.

Ibi tunc dignus habitus fuit magnus Moſes poſt illos XL. dies in viſione intueri, quomodo ſex diebus feciſſet Deus cœlum & terram, & quæ in illis ſunt omnia, & ordinem diei cujuscunque, & ſcripto hæc conſignare eſt juſſus.

Georgius Syncellus* p. 102. *Chronic.

Μαστιφὰμ (*) ὁ ἄρχων

Maſtipham Dæmo-

[†] Bibl. Coisliniana celeberr. Montfauconi p. 15.

[*] Μαστιφὰτ in loco Cedreni, quem habes T. I. p. 861.

τῶν δαιμονίων, ὥς φησὶν ἡ λεπτὴ Γένεσις, προσελθὼν τῷ Θεῷ, εἶπεν, εἰ ἀγαπᾷ σε Ἀβραὰμ, θυσάτω τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

niorum ſupremus, ut narrat parva Geneſis, Deum acceſſit, atque his verbis eſt affatus: Si te diligit Abraham, filium in ſacrificium offerat.

Freculfus lib. 2. Chron. c. 8. T. 14. Bibl. Patrum Lugd. p. 1075.

Moyſes dum in hoſtes irruere diſpoſuit, ut ejus adventum minime prævidendo cognoſcerent, exercitum per loca invia deſerti deduxit. Difficultatem vero itineris impetus maxime ſerpentium, non ſolum repentium ſed etiam volantium per deſertum invia loca præbent. Ille autem divinitus accepto conſilio, ibes in caveis recluſas, quas ſerpentes maxime verentur, ſecum tulit. Eſt autem hoc animal ſerpentibus inimicum. Fugiunt enim eis advenientibus, & cum ſe celare voluerint, velut flatu cervorum abreptæ devorantur. Quarum ſolatio exercitum à peſte animalium venenatorum liberavit.

Catena in Pentateuchum à Franciſco Zephyro edita p. 225.

Eſt quidem in Apocrypho Myſticoque Codice legere, ubi de creatis rebus ſubtilius agitur, nubem lucidam quo tempore mortuus eſt Moſes, locum ſepulchri complexam oculos circumſtantium perſtrinxiſſe ita, ut nullus neque morientem le-

giſlatorem, neque locum videre potuerit, ubi cadaver conderetur.

Floſculi Bibliorum
ad T. I. p. 864.

Floſculi Bibliorum exſtant in Bibl. Regia Berolinenſi inter libros Theologicos A. 53. in 8. compacti cum Novo Teſt. Bruccioli. Diverſi utique ſunt à parva Geneſi, licet fortaſſe fabulas quasdam ex parva Geneſi petitas tangunt. Complectuntur Hiſtoriam ſacram ab initio Mundi ad ætatem adultam Domini Noſtri JEſu CHriſti. Nullum ſe unquam fœdiorem librum Apocryphum vidiſſe teſtatur V. C. Mat. Veiſſerius la Croſe, ſpeciminis loco afferens hæc c. LII. de Caino: *Caym el qual fu huomo crudele, e fu il primo che trovo l' arte de la Sodomia, che hebbe a fare con uno ſuo figluolo,* Ibid. c. LIII. Tubal Cain. *queſto fu il primo che tendeſſe padiglioni - - - e fu uccellatore; e fu huomo di grande intelletto, e fu il primo che teneſſe e che domeſticaſſe uccelli in gabia.* Cætera ſunt fere ejusdem farinæ, nonnulla etiam deteriora. Titulus quidem libri deeſt, ſed in fine adſcripta ſunt typis hæc verba: *Finito il libro chiamato Floretto de tutta la Biblia. Impreſſo in Venetia per Nicolo Zopino e Vincentio Compagni, nel M.CCCCC XXI. a di 11. del Meſe de Auguſto. Regnante l' inclito Principe Meſſier Antonio Grimani.* In Vita Domini noſtri JEſu CHriſti fere omnes eædemque fabulæ occurrunt quæ in Evangelio Infantiæ leguntur.

XII. Mo-

XII. Moſis fontes

Petrus Bellonius lib. 2, Obſervationum c. 57.

Licet ſatis mature ad duodecim fontes perueniſſemus, iſtic tamen ſubſtitimus. Horum aqua admodum ſalſa eſt & amara, feruntque duodecim fontes illos eſſe, quorum in Bibliis fit m[illegible]o: etenim Moſis fontes adhuc nominantur: Solo ſterili, arenoſo nitroſoque in amplisſima planicie ſiti ſunt, quinquaginta paſſibus forſitan inter ſe diſtantes, non quòd omnium æqualis ſit diſtantia, ſed unius centum, alterius quinquaginta, reliquorum plus vel minus. Omnes è terra ſcaturiunt ad tumuli vel colliculi radices, atque in varios riuos ſeſe diffundunt, fontium perennium inſtar, qui paulo poſt in arena ſe condunt & evaneſcunt. Aeſtus tantam ſitim nobis conciliaverat, ut ſalſam illam aquam ſinguli bibere cogeremur: quæ licet ob nitrum amara eſſet, ab omnibus tamen ob ſummam ſitim grati ſaporis fuit reperta.

Moſes cornutus.

Numos in quibus facies Moyſis cornuta, unum alterumque dedi T. 1. p. 868. Ab his diverſum etiam exhibuit Rev. D. Salomo Deylingius parte 3. Obſervationum ſacrarum pag. 65. & ex illo auctor diarii (Neu-eröffnetes Muſeum, XII. Oeffnung pag. 1017.) Illos in opprobrium Chriſtianorum confictos à Judæis ſuſpicatur V. C. Jo. Jacobus Baierus in Oryctographia Norica p. 59. Nam & Steucho

Steucho Eugubino pridem monitum male habere Judæos, quod cum cornibus Moyſen Chriſtiani depingunt. De cornu Regum inſigni Villalpandus T. 2. in Ezechielem parte 2. p. 337. ubi cornu in galea Tryphonis, in numo aureo. Brockhuſium ad Tibullum p. 207. ubi de Baccho, & Frid. Gotthilf Freytag ſingulari diſſ. de Alexandro cornigero, Lipſ. 1715. Ad radicantem ac ſplendentem Moyſis faciem cornua referenda eſſe probavit nuper V. C. Frid. Adolphus Lampe in diſſert. de cornu ſalutis fulgido, inſerta Tomo ſecundo Bibl. hiſtorico-theologicæ Bremenſis p. 680. ſeq.

De rufis quos Moyſi quidam, itemque Davidi tribuunt crinibus, meminit Paulus Chriſtianus Hilſcher commentario ad Pſalmum centeſimum quinquageſimum primum p. 74. ſeq.

Virga Moſis.

Georgius Codinus Origg. CPol. n. 108. ὅτε δὲ ἤχθη εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μωσέως ἡ ῥάβδος ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐδέξατο αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖσε πεζὸς &c. *Cum ſub Conſtantino magno virga Moyſis in urbem afferretur, pedes eam in hoc loco excepit Imperator, & magnam condidit Eccleſiam Deiparæ, ubi eam depoſuit, atque templum S. Æmiliani valde ampliavit. Cæterum poſtea ſacram illam virgam in Palatium tranſtulit.*

Moy-

Moyſis ſepulchrum.

B. D. Joh. Wolfgangus Iegerus, Theologus & Cancellarius Tubingenſis, Hiſt. Eccleſ. Seculi XVII. T. 2. p. 112.

Anno MDCLV, menſe Octobri, *Maronita* quidam Paſtores capras in montibus *Nebo & Abarim* paſcebant, cumque frequenter obſervarent, quasdam capras duobus tribusque diebus longius à grege exſpaciari & abeſſe, reduces vero pilis admodum ſuaviter odoris eſſe, viſum ſcrutari rem tam miram. Ergo ducibus capris ad præcipitia immanis profunditatis pervenerunt, intra quæ vallem brevi circuitu ſed amœniſſimam invenerunt, in quam difficilimus per rupes terræ motu, ut videbatur, hinc inde convulſas, deſcenſus dabatur. Ibi reperta cavea ſuaviſſimi odoris & in ejus medio ſepulcrum ex vivo ſaxo, literis quibusdam inſcriptum. Ipſi Paſtores cum ſtupore egreſſi, late odorem de ſe ſordidisque cætera veſtimentis ſpargebant, & rei novitate commoti, *Patriarcha* Maronitarum in monte Libano & Monaſterio S. Mariæ, quod *Kanoben Kadiſcha Mirjam* vocant, habitanti, nomine *Mataxat*, cuncta quæ viderant, quæ repererant, nunciarunt. Fidem faciebat odor inuſitatæ ſuavitatis. Ergo miſſis eo duobus ſacerdotibus, quos inter *Aben-Uſeph* doctrina ac prudentia excellens, monumentum repererunt; cui literis Hebræis inſcriptum, *Moſes, Servus Domini.* Exhilaratus tanti, ut videdatur,

mi-

miraculi magnitudine Patriarcha, Baſſam Damaſci *Morat* precibus ſollicitat, ut ſibi cuſtodia reperti ſepulcri committeretur. Sed *Græci* & *Armenii* & *Franciſcani*, ac denique Judæi, ſe iis opponere, ac ipſi inter ſe diſcordes, pecunia & largitionibus in aula apud *Muftim* & *Viſirium* certabant de *ſepulcro* ut putabant, Moſis reperto: Præcipuè Judæi contendebant, *ſepulcrum* Moſis ad ſe ſpectare, & nihil glorioſius inter titulos Imperatoris Turcici fore, quam quod ſit *Dominus* trium ſepulchrorum, *Muhammedis* Meccæ, *IEſu Chriſti* Hieroſolymis, & *Moſis* in monte Nebo. Sed *Ieſuitæ* cunctorum conatus ſuis artibus eluſerunt, ac magnis muneribus impetrarunt, ut *ſepulcrum* & ipſe aditus occluderetur, ac ne cuiquam, *ſub pœna mortis*, ad illud accedere liceret. Ita *Morat* Baſſa, miſſis Sangiakis *Ieroſolymæ* & *Saphettæ*, montes obſtrui ac ſepulcrum claudi juſſit.

Ipſi verò *Ieſuitæ*, inita cum Druſis conſpiratione, corpus Moſis clam auferre ex ſepulcro, & in *Europam* deportare nitebantur, magnam inde Ordini ſuo ſanctitatem & immenſas opes, haud vane promittentes: Jamque ſepulcrum ipſum multo labore aperuerant, cum vacuum illud & ſine ullo *corpore* aut *reliquiis* inveniunt, & dum inter ſe attoniti muſſitant, dum vel totum ſepulcrum, vel quia id fieri non poterat ob molem, partes ejus auferre ſecum deliberant. Res interea prodita Sangiakis *Hieroſolymæ* & *Saphettæ*, qui cito miſſis ſub *Iafer* Aga equitibus, in ipſo conatu Jeſuitas male mulctatos oppreſſerunt, & ipſum ſepulcrum ingenti-

gentibus ſaxis, ut impoſterum inacceſſum foret, obſtruxerunt. Magnæ inde in aula Conſtantinopolitana turbæ, & inter eruditos quæſtiones, *quid de hoc ſepulcro Moſis ſtatuendum*? Sed doctus quidam Judæus, *Iecomas Benbiad*, Saphettæ habitans, integro libro de hac materia ſcripto, oſtendit, *non Moſis Servi Domini* hoc eſſe ſepulcrum, ſed alterius cujusdam Moſis, qui multis poſterior ſæculis fuerit. Atque ita opinio de reperto ſepulcro Moſis iterum evanuit.

Moſes aſſumtus in cœlum.

Quanquam Joſephus notat Moyſen in libris ſuis ipſummet ſcripſiſſe ſe mortuum Deut. XXXIV. 5. veritum ſcilicet ne eſſent, qui eum ad Deum adſcendiſſe dicerent, *γέγραφε δὲ αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι᾽ ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀποχωρῆσαι, τολμήσωσιν εἰπεῖν.* Tamen apud Judæos traditio fuit Moyſen aſſumtum in cœlum, ut viri docti ad laudatum Devteronomii locum notant ex Targum ſive Paraphraſi Chaldaica in Pſal. LXVIII, 19. *Aſcendiſti in firmamentum, o Moſes Propheta, & captivam duxiſti captivitatem* &c. Et ad Cantic. I. 5. *Moſes Magiſter eorum adſcendit ad firmamentum, & poſuit pacem inter eos & Regem eorum.* Non obſtante ſcilicet morte Moyſis credi hoc potuit, ut patet ex Matth. XVII. 3. Vide etiam Jo. Potteri notas ad Clementem Alex. pag. 412. & de morte Moyſis adde hæc Trebellii Pollionis in vita Clau-

dii

dii cap. 2. *Doctiſſimi Mathematicorum centum & viginti annos homini ad vivendum datos judicant; neque amplius cuiquam juſtitiam eſſe conceſſum: etiam illud addentes, Moyſen ſolum, DEI (ut Iudaeorum libri loquuntur) familiarem centum viginti quinque annos vixiſſe. Qui quum quereretur quod juvenis interiret, reſponſum ei ab incerto ferunt Numine, neminem plus eſſe victurum.*

Libellos Rabbinicos de vita & morte Moſis, Latine recudendos dedi cum Gilberti Gaulmini notis Hamb. 1714. 8. additis Pſeudo-Dorothei aliorumque veterum apoſpaſmatiis de vitis Prophetarum & Apoſtolorum & de LXX. Chriſti diſcipulis: Benſira item, & aliorum Orientalium ſententiis à Paulo Fagio & Jo. Druſio pridem vulgatis, & Nicephori Calliſti Græco Menologio. Alius liber de morte Moyſis, de quo C. V. Jo. Henricus Majus in Catalogo MSS. Hebraicorum Uffenbachianorum p. 143. ſeq.

Singulari etiam diſſertatione de morte Moyſis, ad Deuteron. XXXIV. commentatus eſt Rev. D. Jo. Andreas Schmidius, quæ Helmſtadii A. 1703. prodiit, recuſa A. 1710.

Liber, Aſſumtio Moſis.

Sixtus Senenſis libro 2. Bibliothecæ Sanctæ.

Moyſis aſcenſio, Græce ἀνάβασις τοῦ Μωυσέως, liber eſt de quo dicitur Judam Apoſtolum in ſua Catholica Epiſtola ſumſiſſe teſtimonium Archangeli

geli Gabrielis altercantis cum cadavere Moyſis. Inſcribitur autem, ut opinor, hic liber Aſcenſio Moyſis, quia continet aſcenſum Moyſis de campeſtribus Moab ſuper montem Nebo, in verticem Phasga contra Jericho; item colloquia Moyſis jamjam morituri cum Deo peracta, & ejusdem ſepulchrum Angelorum manibus in occulto loco effoſſum, diſceptationem quoque Michaëlis & Diaboli.

Hugo Grotius ad Matthæi XXVII. 7.

Sic Zacharias (*) illud, *increpet te DEUS, o Satan*, ſumſit ex antiqua traditione, quæ deinde perſcripta eſt in libro apocrypho, cui titulus ἀνάληψις Μωϋσέως.

Pſalmus XC. in Moyſis ἀπορρήτοις.

S. Athanaſius in Pſalmos T. 1. edit. Celeberrimi Montfauconi parte 2. p. 1162.

Ταύτην, φησὶ, τὴν προσευχὴν ἐν ἀπορρήτοις γεγραφότα τὸν Μωυσέα παραδοῦναι, ὅπως ἂν ἔχοιεν οἱ κατὰ καιροὺς εἰδέναι πῶς δεῖ αὐτοὺς ἐξομολογεῖσθαι περιπεσόντας ταῖς συμφοραῖς αἳ γεγόνασιν αὐτοῖς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπείθειάν τε καὶ μιαιφονίαν γενομένων. *Hanc ait orationem in arcanis deſcripſiſſe Moyſen, ut qui conſequentibus temporibus futuri erant, noſſent quomodo oporteret confiteri delapſos in calamitates, quæ in extremis temporibus acci-*

i

(*) cap. III, verſ. 2.

acciderunt, poſtquam Domino inobedientes fuerunt, illumque occiderunt. Eadem leguntur in Catena in Pſalmos T. 2. p. 859.

JOSUA.

Hunc eundem cum Apolline facit, Edmundus Dickinſon Delphis phœnicizantibus c. 3. Cum Hercule alii, de quo ſingularis diſſ. Val. Gotfridi Herclitzii diſſ. Lipſiæ 1706. edita.

Cabbalam ne, ſive legem oralem à Moyſe acceperit & ad poſteros propagaverit, diſputat Nic. Serarius T. 1. in librum Joſuæ pag. 201. ſeq. Et num idem ſit auctor capitis poſtremi Devteronomii, p. 209.

De precatione *Alenu* præter ſcriptores T. 1. p. 873. à me laudatos conferri poterunt Jo. Wulferus ad Codicem Talmudicum Shekalim p. 39. ſeq. Guil. Henricus Vorſtius ad Davidem Ganz p. 269. Jo. Jacobus Schudt ὁ μακαρίτης Jüdiſcher Denck-Würdigkeiten T. 2. p. 252. ſeq. & T. 3. p. 198. Jo. Henricus Majus in Catalogo MSS. Hebraicorum Uffenbachianorum pag. 65. ſeq. & Ex-Judæi Chriſtophorus Wallich in der Mayeriſchen Synagoga p. 49. ſeq. & Dietericus Schwabe im Jüdiſchen Deck-Mantel lib. 2. c. 14. p. 68. ſeq.

De *numis* Joſuæ & Mardochai, ſæpius laudatus mihi Paulus Chriſtianus Hilſcherus commentario ad Pſalm. centeſimum quinquageſimum primum pag. 46.

Epiſtola Regis Perſarum & Medorum ad Joſuam, cum

cum aliis fabellis ex Abraami Zachut libro Juchaſin, & R. Gedaliæ Catena traditionis refertur à Jo. Euſebio Nierembergio de origine S. Scripturæ lib. 1. c. 16. *Vide etiam Nic. Serarium ad Joſuam* T. 2. *pag.* 474. *ſeq. & Jo. Buxtorfii nepotis catalecta c.* 274.

Dixit Samuel Scholem: Inueni, & vidi in libro Chronicorum Cuthæorum, ſeu Samaritanorum narrationem, quam in quodam Judæorum Midras, ſeu explicatione viderunt ipſi. Ea eſt ejuſmodi: Cum ſubegiſſet Iſraelis terram Joſue, & unum ac triginta Reges occidiſſet, accidit, ut ex iſtis uni cuidam Regi eſſet filius Rex minoris Armeniæ, qui Schobach nominabatur. Et hic ſtetit, Regeſque Perſarum, ac Medorum congregavit, numero 45. Acceperunt autem hi ſecum Japheth gigantem, ſeu robuſtiſſimum illum, qui contra multos haſtam ſolitus erat vibrare: ſimulque arenæ, quæ eſt in littore maris, inſtar, exercitum collegerunt, & *epiſtolam ad Joſue* miſerunt: Ejus hoc exemplum eſt: Ab eximia, & fortunata congre-" gatione Perſarum, ac Medorum Reges tibi, ô Jo-" ſue, fili Nun, ſalutem. Tu lupus es veſpertinus." Cognovimus quæ in propinquos noſtros feciſti," quos in palatiorum noſtrorum vaſtationibus ma-" ctaſti, & nulli peperciſti, a puero ad ſenem: Patres" occidiſti gladio, omneſque famoſas eorum urbes." Et idcirco audi hoc, & cognoſce, nos ab hoc die" ad triceſimum ad te peruenturos, obtenturos etiam" te in hæreditatis tuæ finibus, in monte Ephraim." Sumus nos quadragintaquinque Reges fortes: &" noſtrum cuilibet ſexaginta millia fortium, qui ad"

"jacula, & armis inſtructi omnes, tenentes gladium, "reique periti bellicæ. In auxilio etiam noſtro eſt "Japheth gigas, (*cujus antea meminimus.*) Eapro-"pter paratus eſto: paraque tibi arma & ne dicas, "faciam poſtea, quia contra te venimus cito, cito. Tradiderunt autem illi haſce literas nuncio cuidam prudenti ac ſapienti, qui abiit, & invenit Joſue ſedentem in ſolio ſuo Regio; circa ipſum vero totum ſtantem populum. Et juſſit Joſue ſuum in conſpectum illum adduci nuncium: ad quem tamen non attendit, quoad dijudicandis Iſraelitarum negotiis finem impoſuiſſet. Tum vero ſcriptum illud è nuncii manu accepit, ipſumque in Dei domo legit in jejunio, fletu, ac planctu, & ſua in domo reſeruavit, donec feſtus Pentecoſtes dies, qui tunc erat proximus, præteriiſſet. Noluit enim eo tempore moleſtiæ populo quidquam creare: ſed ut dicebam, illas apud ſe literas interea cuſtodivit: & cum Pentecoſtes elapſum fuit feſtum, univerſi cœtum coëgit populi: eoque audiente, literas illas perlegit, & dixit: Ecce quot pugnas pugnavi ego hactenus? Et quot devici Reges? Nihil tamen ii me conturbarunt. Nunc tamen iſto in caſu pavor me ac tremor invadit. Ea cum audiſſent viri illi, & dolore affecti eſſent, vacillarunt omnium renes, colliſa ſunt aliis alia genua: dejecerunt in terram capita, & Joſue dixerunt: Quemadmodum Moyſem audivimus, ſic & te audiemus. O Princeps, volumen accipe, digitum mitte, & ſcribe eo modo, ac ſtylo, quo ſolent homines, iiſque, qui oderunt nos, reſponde, impro-

improbis nimirum, contumacibusque verbis, quæ dura, ſeu velut abſinthium amara ſunt. Reſpondit iis Joſue; Conſiſtite, & curabo audiatis literarum, quas ad illos concinnavi, formulam: & ſi vobis recta videtur, mittam illis. Et dixit omnis populus: Aperi os tuum, & illuſtria fiant verba tua. Tum legit, ac dixit:

In Nomine DEI Iſrael, qui fortes ſuperbos in- " firmat, impios contumaces morte afficit, pecca- " tores nocentes conſociatos diſſipat, diſſipatos " juſtos & ſanctos conſociat, ipſe Deus Deorum, & " Dominus Dominorum, Deus Abraham, Iſaac, & " Jacob: Dominus vir pugnator. A me Joſue ſer- " mo Dei, & ab Eccleſia ſancta, electa, & beato " cœtu Iſraelis, filiorum Abrahæ, Iſaac, & Jacob, po- " pulo nocenti, cœtui exitiali eorum, qui colunt ſi- " mulachra, & adorant varia, ſalus nulla; Dixit " Deus: Scitote quia male feciſtis, quia excitaſtis " leonem dormientem, & exſuſcitaſtis leonem. " Nam cruentabitur, ſeu rubefiet ad dandum gla- " dium in manum eorum: Ego, ego evigilavi in ju- " ſtitia ad referendam in caput veſtrum mercedem " veſtram. Et quid vobis ut veniatis in locum ſan- " ctum? Et venietis vos, atque terram noſtram con- " taminabitis? Parate vos ipſos, & ne egrediamini è " loco veſtro, quia una dierum hebdomada veniam " ego ad vos, & interimam fortes, & peribit à vo- " bis fuga. Ecce vos gloriamini, vos eſſe Reges 45. " & cum veſtrum quolibet ſexaginta eſſe millia for- " tium. At non gloriabor ego nobiſcum eſſe Re- " ges terræ, ſed Angelos Excelſi, quorum unus So- "

"domam evertit, & Gomorrham; unus diluvium "induxit; unus terram diviſit in 70. Populos, & po- "pulus, qui mecum eſt, 600000. fortium robore, "iique tranſierunt mare, atque aridam: & ante ipſos "præivit Deus noctu & interdiu in columna nubis, "& columna ignis, ex iiſque electi duodecies mille "interemerunt quinque Reges Madian, & Baalam "filium Behor occiderunt, omneſque maſculos, & "non factus ex iis reliquus quisquam. Sacerdos "autem quidam nomine Phinees, cum ſonoras "in manu tubas habet iisque clangit, confeſtim "hoſtes noſtros omnes cogit ruere. Annon "audiſtis de Pharaone, omnique ipſius multitu- "dine? infixi ſunt in mare, & nos velut in arida "tranſiimus. An vobis non nunciatum quid Ama- "lecho, ejusque populo fecerimus? An non vidi- "ſtis, quæ Seoni, & Hogo duobus Amorrhæorum "Regibus intulerimus? Et ſi vobiſcum eſt Japheth "ille robuſtus, nobiſcum eſt robuſtorum robuſtis- "ſimus Excelſus ſuper omnem excelſum. Et au- dierunt filii Iſrael verba hæc, & ſteterunt in ſta- tione ſua: dimiſitque Joſue nuncium illum in ter- ram ſuam. Is vero venit ad eos, à quibus miſ- ſus fuerat, iisque retulit, quod viderat: Populi ſcilicet ordinem & deſcriptionem ſtaturæ Joſuæ, quæ fuit cubitorum quinque; & quemadmodum is indutus hyacintho, & purpura, haberet in ca- pite coronam Regiam, in qua Dei nomen inſcri- ptum eſſet. Iſta illi cum audiiſſent, ceciderunt in terram, & dixerunt: Quid eſt hoc, quod feci- mus nos? Circumdedimus nobis ipſis omne ma- lum hoc.

Tubas Hierichuntinas, quibus uti juſſit Joſua, Juſtiniani Imp. ætate adhuc ſuperſtites jactat Georgius Codinus in Originibus CPol. n. 145.

Georg. Henr. Sappuhnius in Commentatione Philologica ad Punica Plauti, *Lipſ.* 1713. 8. *p.* 11. ſeq.

Alterum eſt, quod famoſas illas Tingitanas columnas, in quarum inſcriptione Phœnices, profugi Chananæi appellantur, qui fugerunt à facie Joſuæ, nobis obtrudunt, Procopii, Strabonis, Suidæ, Ptolemæi & Leonis Africani teſtimoniis innixi. Verum licet ea non nova fama ſit de fuga Chananæorum, cum & in Judæorum libris ejus mentio fiat, ut apud Aben Eſram ad Geneſ. XXXVI. 20. *Audivimus ex ore* ברולים *Magnatum, quod* ארץ אלמנייא *Germani ſint Chananæi, qui fugerant a faciebus Iſraëlitarum, qui terram ſanctam occuparunt.* Et apud David Kamium in eundem locum: *Traditione accepimus quod* בני ארץ אלמניא *Germani ſint Chananæi, eo enim tempore quo fugerunt à faciebus Joſua, venerunt in Alemanniam &* אשקלניא *Aſcaloniam* (*Slavoniam* ſcribendum fuiſſe conjicio) *quæ ſunt regiones Aſcenas.* Cui accedit traditio Talmudis Hieroſolymitani, ad quem Maimonides provocat Hilch. Mel. c. 6. §. 5. *Quod etiam declaratur in Talmud Hieroſolymitano Capite VI. Maſſechet* שבועות *de juramentis: Dixit Samuel Nachmanides: tres* προςαγὰς פרוסטגיות (de qua voce videatur Cohen de Lara) *miſit Joſua in terras ſeptem Gentium. Prima argumentum fuit: qui fugere vult, fugiat. Secunda: qui pacem vult, dedat ſe. Tertia: qui bel-*

lum mavult, paret bellum. Gergeſæi fidem Judaicam amplexi ſunt (ſcilicet ut Coſarli cum Rege ſuo, de quo alio tempore dicendi locus erit) *& fugerunt in Africam* (Eſaiæ XXXVI. 17.) terram terræ ipſorum ſimillimam. Inculcat hoc inſuper Bechai ex libro Siphre, & ejus hamaxarius, auctor libri Zenorenna fol. 120. 2. nec non Euſebius Chron. qui dubio procul aliquid inaudivit de fabuloſâ columnarum Tingitanarum inſcriptione. Ea enim omnium animos ita occupaverat, ut R. Salomo Iarhhi in Peruſch ad Geneſ. C. I. 1. non dubitaverit vocabulum Græcum λῃστοῦ quod in dicta inſcriptione Joſuæ, Duci populi Iſrëlitici non ſine inſigni injuria tribuitur, præter morem Gentis, ſuæ explicationi inſerere. *Dixit Magiſter Jizchac: Non erat neceſſe ordiri Legem niſi a præcepto Novilunii*, Exod. XII. 2. *Quare igitur à Bereſit Principium eſt? Hoc factum eſt propter præſtantiam operum DEI, ut indicaret populo, terras Gentium ipſis Iſraëlitis deberi hereditatis loco, ut, ſi populi dicturi ſunt*, לסטים אתם *vos eſtis prædones* (liſtim, λῃσταὶ) שכבשתם ארצות *qui latrocinati eſtis terras Gentium, Iſraëlitæ dicere posſint: ipſe creavit terram, & eam Gentibus ademtam nobis pro lubitu attribuit.* Eas tamen opiniones rejicimus ideo, quia nemini Chananæorum fuga evadere integrum fuit, cum exciſioni deſtinati eſſent, nec conſtans ea apud Scriptores fama eſt, & denique à moribus illarum Gentium alieniſſimum videtur, propriam turpitudinem monumento ad omnium ſæculorum memoriam duraturo confiteri &c. *Tho.*

Tho. Hyde notis ad itinera Mundi, auctore Abrahamo Peritzol p. 45.

Oræ maritimæ in Africa incolæ Carthaginenſibus antiquiores erant Cananitæ, ſeu illius terræ Mercatores à Joſua expulſi. Sacra enim Scriptura non dicit Joſuam eos interfeciſſe, eos autem á facie ejus fugiſſe. Et quorſum fugerent mercatores rei nauticæ periti niſi per mare ut bona ſuâ ſecum portarent, & per contrariam plagam, cum Joſua eos per terram invaderet. Ad Procopii ſententiam corroborandam facit quod D. Auguſtinus Epiſtola ad Romanos inchoata *interrogati* inquit, *ruſtici noſtri quid ſint? Punice reſpondent, Chanani* i. e. Cananæi.

Idem Hydeus p. 23. inſcriptionem Procopio (ut T. 1. p. 891. notavi) memoratam putat conceptam fuiſſe ſic:

אנחנו בורחים
מפני יהושע
הגזול: בן נון

Antonii van Dale argumentis, quibus fidem Procopii narrationi conatur detrahere, minime permoveri ſe profeſſus eſt nuper vir eruditiſſ. Ericus Benzelius in notitia litteraria p. 5. neque me vel illius vel Sappuhnii, eruditi viri, permotum profiteor.

Duodecim lapides [*] à Joſua poſiti, adhuc ſu-

[*] Ejusmodi lapidem ſive στήλην in monumentum poſui-

perſtites incerta fide ferebantur tempore Abbatis Hagioduli, apud Joannem Moſchum in prato ſpirituali capite undecimo. T. 2. auctarii Bibl. Patrum Ducæani p. 1062.

Liber coronamentorum (apicum in litteris שעטנז גץ) quem *Eli* ſacerdos attulit ex duodecim lapidibus, quos Joſua erexit in Gilgal, memoratur in Buxtorfii Lexico Talmudico p. 2562. & Rev. Wolfii noſtri Bibl. Hebraica Tom. 1. p. 97.

Sortes Apoſtolorum & Prophetarum.

Liber ſuperſtitioſus memoratur à Petro Blæſenſi de præſtigiis fortunæ Tom. 24. Bibl. Patrum, edit: Lugd. p. 1268.

SAMUEL Propheta.

Reliquias ejus CPolin allatas tempore Arcadii Imp. narrat Theodorus Lector lib. 2. Hiſt. Eccleſ. p. 568.

Cornu olei, quo inunxit Samuel Reges Iſraëlis, jactatum CPoli in monaſterio μυροκεράτου, ita enim

ſuiſſe fertur Alexander Magnus apud Svidam in Βραχμᾶνες, cui inſcriptum: ἐγὼ μέγας Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἔφθασα μέχρι τούτου. *Ego magnus Alexander Rex hucusque perveni.*

nim legendum in Codini Originibus CPolitanis n. 128. pro μυελοκεράτου.

Prophetarum Ætas,

ad T. 1. p. 896.

Georgius Cedrenus p. 86. Hiſt.

Ἐπὶ μὲν Σαοὺλ προφῆται ἦσαν Δαβὶδ καὶ Σαμουήλ. ἐπὶ δὲ Δαβὶδ αὐτὸς ὁ Δαβὶδ, Γάδ, Νάθαν, Ἀσάφ. ἐπὶ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Ἀχίας ὁ Σιλωνίτης, Σαμαίας ὁ Ἀδῶν. ἐπὶ δὲ Ἰωσάφατ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Μιχαίας, Ἠλίας, Ἐλισσαῖος, Ἀβδιοῦ, Ἰηοῦ, Ὀζιήλ, Ἐλεάζαρ, Ἀζαρίας. ἐπὶ δὲ Ἐζεκίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ὠσηὲ, Ἀμὼς, Ἠσαΐας, Ἰωνᾶς. ἐπὶ δὲ Ἰωσίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ἰερεμίας, Σοφονίας, Ὀλδὰ, Βαρούχ. ἐπὶ Σεδεκίου, Ἰερεμίας, Ἀμβακούμ. Μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπὶ Ἰησοῦ, Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας. Δανιὴλ καὶ Ἰεζεκιὴλ ἐν τῇ αἰχ-

Prophetæ fuerunt Sauli tempore Samuel & David. Davidis, ipſe, & Gad, Nathan, Aſſaph. Solomonis & ſucceſſorum, Achias Silonites, Semæas Adonis. Tempore Joſaphati, & qui poſt eum regnarunt, fuere Michæas, Elias, Eliſæus, Abdias, Jeu, Oziel, Eleazar, Azarias. Ezechia regnante ac deinceps, Oſeas, Amoſus, Eſaias, Jonas. Joſiæ ætate ac poſt, Jeremias, Sophonias, Olda, [*] Baruchus. Sedeciæ regno Jeremias, Abacucus. Poſt captivitatem ſub Jeſu, Aggæus & Zacharias. Daniel, Ezechiel.

μαλω-

[*] De Holda, vide Acta Sanctor. T. 1. April. 10. p. 858.

μεταλωσία ἐν Βαβυλῶνι προεφήτευσαν. | que in ipſa captivitate, Babylone vaticinati ſunt.

DAVID Propheta & Rex.

Nomen rectius ſcribitur Δαυὶδ, quam Δαβίδ, atque in vetuſtioribus Codicibus Græcis vel δᾶδ, plerumque vel Δαυὶδ exſtat, recte, utpote ex דוד ſive ut plenius in paralipomenis legitur דויד quod interpretantur δυνατὸς χειρὶ vel ἱκανὸς χειρὶ *manu fortis*, ita Olympiodorus in c. 1. Eccleſiaſtæ, Heſychius MS. in Pſalmos, Gallus Confeſſor p. 18. ut alios Suicero laudatos omittam. Sunt etiam quibus *viſu deſiderabilis* exponitur. Ita S. Auguſtinus XXII. 87. contra Fauſtum, & Rufinus in Pſalmum 2.

De vita & rebus Davîdis, ſivé ut Sedulius Dávidis, conſulendi:

Jac. Altingius T. V. Opp. p. 362.

Jo. Biſſelius decade tertia illuſtrium virorum.

Joh. Bochius in vita Davidis obſervationibus ad Pſalmos adjuncta.

Abrahami Cowley Davideis, libris IV. Anglico carmine, cum notis.

Hiſtoire de David par Mr. l' Abbé *Choiſi.*

Hieron. Drexelius in Davide Rege, T. 2. Opp.

C. F.

C. F. Feuerlein & *Gabriel Groddeckius* in diſſertationibus Apologeticis pro Davide contra Dictionarium Hiſtorico-Criticum *Petri Baelii*, & *Chriſtiani Thomaſii* Tom. III. der Hiſtorie der Weisheit und Thorheit.

David, poëme heroique, par *Mr. Desfargues*, 12.

Jo. Maſſon Tom. I. & II. Hiſt. Criticæ Reip. literar. Gallice editæ.

Georgii Serpilii Leben der Bibliſchen Scribenten, parte IX.

Petrus Simon & *Auguſtinus Calmet* in Dictionariis Biblicis Gallice editis.

Jo. Hieron. Sapronis Davides commentario illuſtratus.

Otto Vieter in vita Davidis Germanice edita, cujus primum Volumen prodiit in 4.

Unſchuldige Nachrichten, A. 1703. pag. 133. ſeq.

S. Damaſi & *S. Hieronymi* verſus in Davidem T. 27. Bibl. Patrum Lugd. p. 88.

Joſua Barneſii Davideis inedita.

DAVID, dum furorem ſimulat, ſcribens neſcio quid in oſtio domus Achis.

Jo. Saubertus in palaſtra diſquiſitionum pag. 182.

De fugitivi & periclitantis Davidis aſtutia refert inter alia Scriptura 1. Sam. XXI. 13. ויתו על דלתות השער quod LXX. male reddidere: *καὶ ἔτυπτεν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς πύλης.* Siquidem verbum תוה, ſignificatum habet *ſignandi* & *ſcribendi*, docente Kimchi in Michlol part. 2. fol. 241. col. 556. R. Mardochai Nathan in Concordantiis explicat גבול או סימן *definire*, *deſignare*. Marinus, Reuchlinus, Avenarius, Buxtorfius Omnes radicem iſtam vertunt: *ſcripſit*, *notavit*, *ſignavit*, *lineavit* &c. ut ſenſus ſit, Davidem non cecidiſſe, ſed ſtulta opera egiſſe, quale eſt ſcribere ad oſtium domus, pinxiſſe eum ſtultorum more mirabiles & ridiculas figuras in valvis. תוה enim nuſpiam ſignificat cadere, prolabi. Chaldæus rectisſime vertit: ויתו על רשי הרעא. R. Dav. Kimchi in gloſſa ויתו על דלתות השער Vaitau *ſuper oſtia portæ*] שהיה כותב בדלתו השער או משרט שריטות *Nimirum ſcripſit ſuper valvas januæ, aut incidit ſculpturas.* fol. 319. col. 1. Ita etiam Sal. Jarchi, Levi ben Gerſon, auctor Lakach Tof, aliique Rabbini. Arias Montanus

tanus & Xantes Pagninus: *Et deſignabat ſuper fores portæ.* Munſterus: *ſcribebatque ſuper oſtia portæ.* Vetus verſio Germ. Tigur. und kratzet mit den Nägeln an der Thür an dem Thor. Piſcator. und mahlete an die Thür des Thors. Verſio Belgica juxta Synodum Dordracenam emendata, paullo aliter: *ende by bekrabbelde de deuren der poorte.* Latinum interpretem primum vertiſſe: *& pingebat in oſtia portæ,* docet Munſterus. Poſtea illud *pingebat* mutatum fuit in *impingebat*, compoſitum verbum, ut hodienum legere eſt apud Vulgatum. Id cum ambiguum ſit, & modo ſignificet *ſcribere, pingere*, modo *allidere*, decepit aliquot interpretes, neglecto fonte Vulgatum ſecutos, & manifeſto lapſo transferentes: und er ſtieß ſich an der Thür im Thor. Sunt tamen hanc quoque verſionem cum Fonte qui nituntur conciliare.

Scutum Davidis & Numi.

Iconem ſcuti Davidici duplicem diverſam ab ea, quam T. 1. p. 1007. exhibere me memini, dedit Jac. Wolfius in ſcrutatore amuletorum tabula quinta. De eodem atque aliis Judæorum amuletis Kircherus T. 2. Oedipi parte 2. p. 445. ſq. Bartoloccius T. 3. Bibl. Rabbinicæ pag. 251. ſeq. Guſtavus Peringer diſſert. de amuletis Judæorum, Upſal. 1685. 8. Jo. Jacobus Schudt in Jüdiſchen Merckwürdigkeiten T. 2. p. 75. ſeq. & lib. 6. p. 19.

Jo.

Jo. Saubertus in palæſtra diſſ. p. 64. & in operibus poſtumis p. 257. Jo. Wulferus in theriaca p. 74. Wagenſeilius de hydraſpide p. 16. D. Jo. Benedictus Carpzovius ad Schickardi jus regium Hebræor. p. 78. D. Joh. Diecmannus in ſcriptis junctim editis Germanice p. 314. Paulus Chriſtianus Hilſcherus ad Pſalmum 151. p. 28. Jo. Henricus Majus in Catalogo MSS. Hebraicor. Uffenbachianorum p. 180. ubi de libro *ſcutum Davidis*, & p. 371. nec non p. 339. ubi de amuleto compoſito ex Pſalmo XC. atque XCI.

De numis Davidis præter ſcriptores T. 1. p. 1014. memoratos conferri poterunt laudatus Hilſcherus p. 46. ſeq. Rev. Georgius Serpilius parte nona operis de Biblicis ſcriptoribus, editi Germanice, p. 341. ſeq. & Celeberr. Jacobus Baſnage in Hiſtoria Judæorum, Gallice vulgata lib. IV. c. 17. T. 3. p. 252. ſeq. Tantum notare juvat in numis Samaritanis, in quibus litteræ *ſchin* & *daleth* obviæ ſunt, illas non ſignificare ſiclum Davidis, ſed annum quartum Simeonis, principis Maccabæorum. Vide Rich. Simonis novam Bibliothecam ſelectam, itidem vulgatam Gallice T. 2. p. 134.

EPISTOLA

EPISTOLA
BARUCHO
TRIBUTA APUD SYROS,

ET DIVERSA AB LIBRO, QUI SUB EJUS FERTUR NOMINE,

ET AB

EPISTOLA JEREMIÆ

PROPHETÆ SUPPOSITA, QUÆ EIDEM LIBRO SUBJICI SOLET.

PETRUS DANIEL HUETIUS

Demonſtrat. Evangel. Propoſit. IV. edit. Lipſienſ. pag. 450.

*Fertur & inter Syros, * ut dixi, Epiſtola Baruchi, quam omnino ſuppoſitam dicas. Ita vero de futuro judicio, & futuræ vitæ pœnis ac cruciatibus differit, ut Chriſtiani hominis fœtum eſſe omnino exiſtimem; alicujus fortaſſe ex his Monachis, qui Syriæ deſerta primis Eccleſiæ temporibus magno numero incoluerunt. Nugatoria ſunt quæ de Angelis narrat, a Deo miſſis ad convellendas Hieroſolymitanas arces ac mœnia, & abſcondenda Templi vaſa; ne hæc polluerent hoſtes, & a ſe fuiſſe deſtructa illa gloriarentur. Scripta fingitur ad novem tribus ac dimidiam, trans Euphratem deportatas, ne hanc Iſraeliticæ gentis partem neglexiſſe videretur Baruchus, qui alios a Nabuchodonoſore Babylonem adductos, & reliquias populi in Judæa manentes alloquiis & adhortationibus ſuis, altero Libro deſcriptis, ad pietatem & pœnitentiam erexerat. Scripta fingitur poſt Hyeroſolymitanum excidium, quod poſt eamdem calamitatem Baruchi liber fuerit compoſitus. Quo quidem argumento colligitur pro certo habitum fuiſſe*

* Exſtat edita in Polyglottis Pariſienſibus & Londinenſibus, unde eam deſumſi.

fuiſſe priſcis temporibus, Prophetiam Baruchi *editam fuiſſe, non ſolum poſt abductum Jechoniam, quod volunt quidam, ſed etiam poſt Sedecianam cladem. Capite ſecundo hujus Epiſtolæ ſcripta hæc leguntur:* In hunc etiam modum ſcripſi fratribus noſtris Babylonem, & ipſis quoq; hæc eadem conteſtor. *Quibus ipſum* Baruchi *vaticiniorum librum notatum eſſe credi poteſt: quod tamen non eſt ita; nam Syri ſuppoſititiam hanc Epiſtolam, primam Epiſtolam appellant; Librum vero vaticiniorum Baruchi, ſecundam Epiſtolam: nempe quod prior illa non multo poſt* Hieroſymæ *direptionem fingatur ſcripta, cum e Palæſtina nondum exceſſiſſet Baruchus; vaticinia vero, toto ab ea clade quinquennio. Præterea vaticiniorum Liber, Epiſtola non eſt ad Jechoniam miſſa, ſed Liber ipſi, aliiſque exulibus Babylone prælectus.*

EPISTOLA PRIMA
BARUCHI
SCRIBÆ.

CAPUT I.

ATque hi ſunt ſermones quos miſit Baruch filius Neriæ ad novem tribus ac dimidiam quæ erant trans fluvium Euphratem: & hæc ſcripta erant in ea *Epiſtola*. Sic dicit Baruch Neriæ filius; Fratribus captivis miſericordiam & pacem. Memor, fratres mei, dilectionis ejus qui creavit nos, quâ nos antea dilexit, nec unquam

nos odit, licet nos caſtigaverit; & vere cognoſcens quod ecce colligati ſumus omnes duodecim tribus eodem vinculo, utpote ab uno eodemque patre geniti: Ideo magis ſtudui relinquere vobis verba hujus epiſtolæ antequam morerer, tum ut conſolationem percipiatis in malis quæ vobis acciderunt, tum etiam ut doleatis de malo quod contigit fratribus veſtris, tum demum ut juſtificetis judicium ejus qui ſententiam captivitatis in vos tulit: (minus enim eſt quod paſſi eſtis quam quod feciſtis:) ut poſtremis temporibus inveniamini digni majoribus veſtris. Si nimirum animo cenſeatis hæc, voc in bonum veſtrum nunc eſſe paſſos, ne poſtremo judicaremini & ſuppliciis deputaremini; tunc recipietis ſpem æternam: ſi præſertim auferatis è corde veſtro errorem vanum propter quem hinc demigraſtis. Si enim hæc ita feceritis, ſemper recordabitur veſtri is qui ſingulis temporibus cauſa noſtri pollicitus eſt iis qui præſtantiores nobis erant, ſe non in perpetuum obliturum noſtri aut derelicturum nos, ſed multa clementia denuo collecturum eos qui diſperſi ſunt. Itaque fratres mei, ſciendum vobis eſt primum quid acciderit Sioni: quod ſcilicet aſcenderit contra nos Nebuchadnoſar rex Babylonis. (Nam quia peccavimus in eum qui fecit nos, neque ſervavimus præcepta quæ mandaverat nobis; etiam nobis accidit quod contigit vobis ac multo quidem magis cruciat nos caſus noſter.) Jam inquam fratres mei, notum facio vobis qvum obſediſſent hoſtes urbem, miſſos fuiſſe angelos Altiſſimi, deſtru-

deſtruxiſſe arces mœnium fortiſſimorum, & evertiſſe angulos munitiſſimos illos ferreos qui evelli non poterant. Veruntamen vaſa quædam vaſorum ſanctuarii abſconderunt, ne comprehenderentur ab hoſtibus: & qvum hæc feciſſent, tunc tradiderunt hoſtibus mœnia jam everſa, domum direptam, templum ſuccenſum, & populum devictum ubi traditus fuiſſet: Ne gloriarentur inimici ac dicerent, Tanto robore excelluimus, ut vel ipſam domum Altiſſimi bello deſtruxerimus. Præterea fratres veſtros vinctos abduxerunt Babylonem, ibique collocarunt; adeoque remanſimus hic admodum pauci. Hic eſt dolor quem ſcribo vobis: nam optime novi quod magnam afferebat vobis conſolationem habitatio Sionis. Quo certiores eratis eam eſſe fœlicem, tanto quidem major fuit dolor quo affecti eſtis quod ab ea receſſeritis. Verum quoad conſolationem, audite verbum: Equidem lugenti mihi Sionem, & miſericordiam petenti ab Altiſſimo, ac dicenti; Quouſque tandem hæc perdurabunt nobis, & incunctanter advenient nobis mala iſta quæ fecit Potentiſſimus ſecundum miſericordiam ſuam, & Altiſſimus pro magnitudine clementiæ ſuæ? revelavit mihi verbum ut conſolarer, & oſtendit mihi viſiones ut amplius non dolerem, notum fecit mihi ſecretum temporum, & momentorum adventum indicavit mihi. Propterea fratres mei, ſcribo vobis, ut conſolemini à multitudine mœroris veſtri. Noveritis

ritis autem omnino ulturum nos factorem noſtrum à cunctis hoſtibus noſtris eodem prorſus modo quo fecerunt nobis; item valde propinqvum eſſe finem quem facturus eſt Altiſſimus, & miſerationes ejus ut veniant; neque procul diſtare terminum judicii ejus. Ecce quidem videmus jam multitudinem proſperitatis gentium, licet ipſæ impie agant; ſed vapori ſimiles ſunt. Intuemur multitudinem ditionis earum, quamvis eæ perverſe ſe gerant; ſed guttulæ ſimiles erunt. Videmus etiam firmitatem roboris earum, licet ipſæ Potentiſſimo reſiſtant omni momento; verum quaſi ſputum reputabuntur. Contemplamur gloriam magnitudinis earum, qvum ipſæ non ſervent præcepta Altiſſimi; at ſicut fumus elabentur. Mente concipimus nitorem vitæ earum, quanvis ipſæ turpiter ſe gerant; ſed velut herba flaccida areſcent. Conſideramus immanitatem crudelitatis earum, qvum eæ finis nequaquam recordentur; at quaſi fluctus labentes conterentur. Animo pervolvimus pulchritudinem potentiæ earum, licet ipſæ negent gratiam largitoris; verum tanquam nubes prætervolans elabentur. Nam Altiſſimus velociſſime accelerabit tempora ſua, & quamprimum adducet momenta ſua, ac plane judicabit eos qui ſunt in orbe ſuo: omnia veritate examinabit per quaſcunque actiones earum occultas, & exacte perveſtigabit cogitationes arcanas, & quicquid in penetralibus omnium hominis membrorum reconditum eſt, & in apertum coram omnibus hominibus cum objurgatio-

gatione prodet. Quapropter ne adjiciatis animum ad ullam iſtarum rerum præſentium, ſed potius patienter agamus; quoniam adveniet quod promiſſum eſt nobis. Ne ſpectemus modo gentium voluptates, ſed memores ſimus eorum quæ ad finem promiſſa ſunt nobis. Nam illico tranſituri ſunt termini temporum ac momentorum una cum omnibus iis quæ continentur in eis, in fine vero ſeculi tunc oſtendet potentiam ſuam magnam moderator ipſius, qvum omnia ad judicium venerint. Vos itaque parate corda veſtra ad ea quæ jamdudum credidiſtis, ne utroque ſeculo concludamini; hic captivi, ibi cruciandi.

CAPUT II.

Quod enim modo præſens eſt, aut quod præteriit, aut quod venturum eſt in his omnibus, neque malum eſt abſolute malum, neque bonum perfecte bonum: Siquidem ſanitates omnes præſentes in morbum vertuntur, fortitudo quæque præſens vertitur in imbellicitatem, omnis potentia præſens vertitur in anxietatem, omnis vigor juventutis vertitur in ſenectutem & interitum, omnis pulchritudo decoris præſentis mutatur, flacceſcit & fit exoſa, omne dominium ſuperbum præſens vertitur in abjectionem & in pudorem ſilentii, omnis ſplendor & faſtus præſens vertitur in ruinam defectus, omnis voluptas & jucunditas præſens vertitur in vermem

& corruptionem, omnis rumor gloriæ præſentis vertitur in pulverem & ſilentium, omnis poſſeſſio divitiarum præſens revertitur ad ſolam foveam, omnes rapinæ aviditatis præſentes vertentur in mortem invitam, omnis concupiſcentia paſſionis vertetur in judicium tormenti, omnis fraus & aſtus præſens vertetur in objurgationem veritaris, omnis dulcedo unguentorum præſens vertetur in judicium & condemnationem, omnis amor falſitaits vertetur in probrum per veritatem. Cum hæc omnia nunc fiant, putatne aliquis ea non eſſe ulciſcenda? Uno denique verbo, omnia ad veritatem ventura ſunt. Ego igitur ecce ſignificavi vobis dum vivo; dixi enim quod virtutes addiſceretis. Nam præcepit mihi Potentisſimus ut hortarer vos & proponerem vobis tantillum ex præcepto judicii ejus, antequam morerer. Mementote quod aliquando conteſtando conteſtatus eſt in vos Moſes cœlum ac terram,* dicens; Si legem transgreſſi fueritis, diſpergemini; ſin autem ſervaveritis eam, cuſtodiemini. Sed & alia prædixit vobis, quæ quoniam dum ſimul eſſetis duodecim tribus in deſerto, poſt obitum ejus rejeciſtis à vobis; iccirco evenerunt vobis ea quæ prædicta fuerant. Nam Moſes quidem prædixerat vobis antequam acciderent vobis, & en acciderunt vobis; dereliquiſtis enim legem. Ego etiam ecce dico vobis poſtquam paſſi eſtis; quod ſi obtemperaveritis iis quæ dicta ſunt vobis, accipietis a Potentiſſimo quicquid repoſitum & reſervatum eſt vobis.

* Deut. XXX. 19.

Sit

Sit autem hæc epiſtola inter me & vos teſtimonio quod eritis memores mandatorum Potentiſſimi; ut mihi quoque ſit excuſatio coram illo qui me miſit. Memores etiam eſtote legis, Sionis, terræ ſanctæ, & fratrum veſtrorum; Et fœderis majorum veſtrorum, ſolennitatum atque ſabbathorum ne obliviſcamini. Tradite hanc epiſtolam cum traditione legis filiis veſtris poſt vos, quemadmodum vobis etiam tradiderunt patres veſtri. Et jugiter omni tempore precamini, & orate diligenter ex toto animo veſtro, ut placetur vobis Potentiſſimus, & non adſcribat *vobis* multitudinem peccatorum veſtrorum, ſed recordetur rectitudinis majorum veſtrorum: nam niſi pro multitudine miſerationum ſuarum judicet nos, væ nobis omnibus genitis. Præterea ſciendum vobis eſt, quod priſcis temporibus & ævis antiquis, majores illi noſtri habebant adjutores, *nempe* juſtos & prophetas ſanctos: quin etiam qvum in terra noſtra eſſemus, adjuvabant nos cum peccaremus, & deprecabantur pro nobis eum qui fecit nos, (quippe qui freti eſſent operibus ſuis,) & Potentiſſimus audiebat orationem eorum, & miſerebatur noſtri. Nunc autem juſti ablati ſunt, & prophetæ occubuerunt, nos etiam è terra noſtra exivimus, & Sion ablata eſt à nobis, & nihil jam reſtat nobis præter Potentiſſimum & legem ipſius. Quod ſi dirigamus & diſponamus corda noſtra, recuperabimus omnia quæ amiſimus, imo multo multisque modis præſtantiora iis quæ amiſimus: quæ enim amiſimus, corruptioni erant

obnoxia; quæ vero accepturi ſumus, incorruptibilia ſunt. In hunc etiam modum ſcripſi fratribus noſtris Babylonem, & ipſis quoque hæc eadem conteſtor. Sint autem ſemper ob oculos veſtros hæc omnia quæ prædicta ſunt, quoniam adhuc in ſpiritu (i. *animati*) ſumus & poteſtate libertatis noſtræ. Inſuper etiam Altiſſimus patienter hic agit nobiscum, notum fecit nobis quæ futura ſunt, neque abſcondit à nobis quæ ſunt eventura. Priusquam ergo judex exigat quod ſuum eſt, & veritas quod ſibi debetur, paremus animum noſtrum ut accipiamus, non ut accipiamur; & ut ſuperemus, non ut erubeſcamus; ut requieſcamus cum majoribus noſtris, non ut cruciemur cum hoſtibus noſtris. Juventus enim mundi præteriit, & vigor creaturæ jamdudum deſiit, & ſpatium temporum perbreve eſt, imo tranſierunt: proxima eſt amphora puteo, & navis portui, curſus itineris urbi, & vita termino. Præterea parate vos ipſos ad quieſcendum poſtquam navigaveritis & è navi aſcenderitis, non autem ad quieſcendum dum iter facitis. Ecce enim qvum adduxerit Altiſſimus hæc omnia, non erit illic amplius locus pœnitentiæ, neque terminus temporibus, neque dilatio momentis, neque mutatio viis, neque locus precibus, neque emisſio poſtulationum, neque ad capeſſendam ſcientiam, neque condonator culpæ, neque locus pœnitudini, neque deprecatio pro delictis, neque ſupplicatio parentum, neque oratio propheta-

phetarum, neque auxilium juſtorum. Erit *autem* illic ſententia corruptionis, iter ad ignem, & ſemita perducens ad gehennam. Propterea unum per aliud, una lex, unum ſeculum, & hi qui in eo ſunt, omnes finem habebunt: ac tunc ſervabit eos quorum miſereri poterit, ſimulque perdet eos qui fuerint peccatis involuti. Qvum ergo meam hanc epiſtolam acceperitis, legite eam in cœtibus veſtris accurate, eamque contemplamini, præcipue diebus jejuniorum veſtrorum: meique memores eſtote per epiſtolam iſtam, quemadmodum & ego veſtri memor ſum in ipſa: & ſemper valete.

MERO-

MERODACH BALADAN
REX BABYLONIS.

S. Ephraim Syrus in Eſaiæ XXXIX. apud Joſephum Simonium Aſſemanum, Syrum Maronitam in Bibl. *Orientali Clementino Vaticana (Rom.* 1719. *fol.) p.* 79.

Sub idem tempus Merodach Baladan, filius Baladan, Rex Babylonis litteras miſit & munera Ezechiæ: audierat quippe illum morbo, quo diu jacuerat, convaluiſſe. Quamvis autem & hanc ob cauſam legationem ad Ezechiam Baladanus miſerit, gratulatum ſcilicet illi recuperatam valetudinem: altera etiam cauſa hujus legationis interceſſit. Avebat quippe cognoſcere portentum retrogradi Solis: Solem enim Baladanus colebat: quamque prima, ſexta & nona hora diei adoraſſet, veſperamque præſtolaretur, conſuetæ adorationis penſum perſoluturus, vidit Solem in medio cœli in meridie. Quærens autem rei inſolitæ cauſam, didicit illud portentum in gratiam Ezechiæ patratum, quo Iſaiæ dictis fidem haberet. Miſit igitur ad ipſum Baladanus munera & honorificam legationem, rogans ut de Solis portento ipſum tuto doceret. Ille autem Merodach Baladan alius eſt ab eo qui Jechoniam liberam dimiſit

miſit, qvum tredecim ſupra centum anni ab adventu legatorum ad Jechoniæ captivitatem interceſſerunt. Paucos nempe dies vixit Sarhadam, ejusque regno per Babylonios ſublato, rerum Babylone potitus eſt Evil Merodach.

Loca ex ſacris ſcriptoribus V. T. allegata

Quæ in illis non leguntur.

S. Chryſoſtomus ad Matthæi II. ult. homil. IX. pag. 104.

Ἵνα πληρωθῇ γάρ, φησι, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται. καὶ ποῖος προφήτης τοῦτο εἶπε; μὴ περιεργάζου, μηδὲ πολυπραγμόνει. πολλὰ γὰρ τῶν προφητικῶν ἠφάνισται βιβλίων. καὶ ταῦτα ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν παραλειπομένων ἴδοι τις ἄν. ῥάθυμοι γὰρ ὄντες οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἰς ἀσέβειαν συνεχῶς ἐμπίπτοντες, τὰ

Ut impleretur, inquit, *quod dictum eſt per Prophetas, quoniam Nazaraeus vocabitur.* Quis igitur aſſeruit prophetarum? Nequaquam ſcruteris iſta, neque in hujusmodi fueris curioſus. Multa enim ex propheticis periere monimentis, quod de hiſtoria Paralipomenon probare poſſibile eſt. Deſides enim cum eſſent Judæi: nec deſides modo, ſed & impii: alia quidem perdiderunt

μὲν

μὲν ἠφίεσαν ἀπόλλυσθαι, τὰ δὲ αὐτοὶ κατέκαιον καὶ κατέκοπτον. καὶ τὸ μὲν Ἱερεμίας διηγεῖται. τὸ δὲ ὁ τὴν τετάρτην συντιθεὶς τῶν Βασιλειῶν, λέγων μετὰ πολὺν χρόνον μόλις τὸ δευτερονόμιον εὑρῆσθαι κατωρυγμένον που καὶ ἠφανισμένον. Εἰ δὲ οὐκ ὄντος βαρβάρου, οὕτω τὰ βιβλία προὔδωκαν, πολλῷ μᾶλλον τῶν βαρβάρων ἐπελθόντων. ἐπεὶ δή γε προεῖπον οἱ προφῆται, καὶ οἱ ἀπόστολοι πολλάχου Ναζωραῖον [αὐτὸν] καλοῦσι.

negligenter, alia vero tum inceńderunt, tum conciderunt. Et de prophanitate quidem tali Hieremias * refert, de negligentia vero in quarto Regum libro (†) legimus: quoniam poſt multum temporis vix Deuteronomii ſit volumen repertum, defoſſum quodam in loco, ac pæne deletum. Si autem absque ulla incenſione templi, absque ullo impugnante civitatis tumultu, ſacri tamen libri varie deperibant: quis jam iſtud inter illas depopulationes, vaſtationesque hoſtium, inter illa templi ac totius urbis incendia contigiſſe miretur? Ceterum quia prophetæ prædixerant, idcirco etiam Apoſtoli Nazarenum eum frequenter appellant.

* Jerem. XXXVI. 23.

(†) 4. Reg. XXII.

Atha-

Athanaſius Sinaita cap. 12. hodegi p. 214.

Ὅρος ἄριστος ἀνδρῶν πανσοφωτάτων τυγχάνει λέγων, αἱ πραγματικαὶ ἀντιῤῥήσεις, καὶ παραστάσεις, ἰσχυρότεραι, καὶ πιστότεραι, καὶ κραταιότεραι καθ᾽ ὑπερβολὴν τυγχάνουσι τῶν ῥηματικῶν λέξεών τε, καὶ βιβλικῶν ῥήσεων. αἱ μὲν γὰρ πραγματικαὶ παραστάσεις. οὐδαμῶς παραγραφῆναι, ἢ ῥαδιουργηθῆναι δύνανται. αἱ δὲ ῥηματικαὶ τῶν δέλτων ἐκθέσεις, πολλάκις ὑπὸ ἀνδρῶν κακοφρόνων προσθήκας, καὶ ὑφαιρέσεις πάσχουσιν. ὡς ἔξεστι μαθεῖν τῶν φιλόπονοι, καθὼς καὶ ἤδη προεῖπον, ἐκ πολλῶν ἀντιγράφων, οὐ μόνον δογματικῶν, ἀλλὰ καὶ Μωσαϊκῶν, καὶ προφητικῶν παρηλλαγμένων. καὶ γοῦν κατὰ τὸν ἐφεικὸν χρόνον δια-

Præclare à ſapientiſſimis viris dictum eſt; refutationes & probationes per rem & opera, longe eſſe firmiores, fideliores, & valentiores, qvam quæ in ſolis verbis conſiſtunt, & ex libris hauriuntur; illas enim non poſſe depravari, ac in alienum ſenſum flagitioſe detorqueri: has vero ſæpe ab improbis aut additione, aut ſubtractione corrumpi; quod quivis harum rerum ſtudioſus cognoſcet, ut antea diximus, ex multis exemplaribus non modo dogmaticis; ſed & Moſaicis, & Propheticis monumentis; Etenim cum exoptato quodam tem-

φθορ-

φορᾷ τεύχη ψηλαφήσας Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, οὐχ εὗρον ὅλως ἐν αὐτοῖς τὰ τριάκοντα ἀργύρια τῆς τιμῆς τοῦ Χριστοῦ. οὔτε τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀγροῦ τοῦ κεραμέως. εἰ οὖν αὐτῆς τῆς ἱερᾶς γραφῆς οὐκ ἐφείσαντο οἱ κακόπιστοι, πόσῳ καὶ μᾶλλον τῶν διδασκαλικῶν λόγων, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πλατύτερον εἰρήκαμεν. οὐκοῦν διὰ πραγμάτων μᾶλλον ἰσχυροτέρως καταισχύνονται οἱ αἱρετικοὶ, καὶ ἄπιστοι.

pore diverſa exemplaria Hieremiæ Prophetæ in manus ſumpſiſſem, in illis penitus non reperi * triginta argenteos, pretium Chriſti venditi. Neque figuli agrum venditum. Si igitur ne ipſis quidem ſacris litteris à fide orthodoxa alieni parcunt; quanto minus falſarias manus à doctorum lucubrationibus abſtinebunt, de quo jam antea copioſius dictum. Rebus igitur valentius & validius in ruborem dantur hæretici, fideique veræ expertes.

Confer Joſephi hypomneſticon cap. CXXI.

De locis Jeremiæ & Esdræ quæ ex Codicibus Biblicis eraſa à Judæis ſcribunt Juſtinus Martyr, Origenes & alii, Vide Huetium ad Origenem T. I. p. 157. Barthol. Germonium de hæreticis Eccleſiaſticorum Codicum corruptoribus p. 171. ſeqq. ſed & B. Tho. Ittigii Diſſ. recuſam in ejus variis Opuſculis Lipſ. 1715. 8. D. Jo. Georgii Neumanni Programmata p. 110. Steph. le Moyne Varia ſacra T. 2. p. 488. 495. & Diſſ. ad Jeremiæ XXIII. 6. p. 82.

* Sed vide quæ de hoc loco T. I. p. 1103. ſeq.

p. 82. & D. Salom. Deylingii Obſervationes ſacras parte 2. c. 21. Quam parum veriſimiliter hoc Judæi arguantur, paucis oſtendi T. 1. p. 1152.

Locus Jacob. IV. 5. ex Apocrypho libro repetitus.

B. Gotfridus Olearius Obſervat. ad S. Matthaeum pag. 81.

Jacobus Apoſtolus IV. 5. Scripturam dicere a) ait πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκησεν ἐν ὑμῖν, quæ verba ex Geneſ. VI. 3. 5. cum accepiſſe ſtatuunt plerique, quibus calculum etiam addidit Hugo Grotius & Henr. Hammondus,

a) Negat hoc cum Jacobo Capello Johannes Claudius T. 5. Opp. poſtumor. p. 28. ſeq. atque verba ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει; putat referenda eſſe ad verſum præcedentem, ibique faciendam στιγμήν. Sed non veriſimile hoc eſt, neque voces ἡ γραφὴ λέγει ita habent in præcedentibus diſerta ad quæ reſpiciant Scripturæ Vet. Teſt. verba, ac potius dixiſſet ἢ δοκεῖτε ὅτι κενή ἐστιν ἡ γραφή, vel ὅτι κενῶς ταῦτα ἡ γραφὴ λέγει, quam verba κενῶς λέγει ita abſolute & ſine addito ejus quod dicit ſcriptura poſuiſſet, quod nec Græca nec Latina lingua patitur, licet in Gallica recte dixeris cum Claudio: *penſez vous que l'Ecriture parle en vain?* Idem verba quæ apud Jacobum ſeqvuntur, ita transfert: *l'Eſprit qui habite en nous, convoite contre l'envie, mais il donne une plus grande grace, &*

ſolide profecto contradixit b) Cartwrigtus in Electis Targumico Rabbinicis ad illum Geneſeos locum. Ex Exodi itaque XXIII. 23. depromptum eſſe putarunt alii, ex Numeror. XI. 29. Junius & Piſcator, c) quorum ſententiam ſecutus Tho. Gatakerus fuit Adverſar. c. 20. p. 639. Ex Deuteronomii VII. 2. & 5. alii: Ex Jobi V. 2. D. Thomas: Ex Proverbiorum d) capite XXI. ſolus ni fallor Samuel Wardus, Ipſuicenſis: alii rurſus ex Epiſtola ad Rom. XII. 2. Ex libro Sapientiæ I. 4. Hugo & Lyranus. Joannes Clericus, quod in nullo iſtorum locorum diſerte dici, quod Jacobus habet, videret, ad traditionem Judaicam recurrendum ſibi eſſe exiſtimavit, non infrequens exiſtimans, ut traditiones hujusmodi Judæorum de ſenſu quorundam Scripturæ locorum ipſius Scripturæ nomine allegentur. Simon Epiſcopius vero in reſponſione ad 64. quæſtiones Quæſt. IV. T. 1. Opp. part. 2. p. 4. ſe quidem quæſitum *quis locus ſit* *Scri-*

pour ce il dit, πρὸς φθόνον contra invidiam, ut Camerarius & Jo. Coccejus, non *ad invidiam*, ut alii interpretantur. Cæterum verba illa interrogativa eſſe, quod vult Witſius, non poſſunt: quia præcedit interrogativum ἢ ante δοκεῖτε, atque poſt μείζονα ſequitur adverſativa δέ.

b) Refellit etiam Hermannus Witſius, qui de hoc loco omnino videndus in Meletematibus Leidenſibus Diſſ. XII. de ſpiritu concupiſcente ad invidiam p. 440. ſeq.

c) Huic ſententiæ aſſentiuntur etiam Ludovicus Capellus, Witſius, Theophilus Amelius, Januar. p. 17.

d) Ex Proverb. III. 34. & IV. 9. Daniel Heinſius, Jo. Coccejus ex 2. Tim. I. 7. & Cantic. VIII. 6.

Scripturæ ad quem reſpicit Jacobus, dicturum ait *ſe id neſcire. Fieri enim poſſe credere, ut Scriptura illa* e) *in qua locus ille tum extabat, intercideрit.* Quibus gemina ex Adverſariis Gatakeri in Synopſi ſuâ Criticorum Matthæus Polus allegavit, quæ tamen apud ipſum Gatakerum ego quidem reperire non potui.

JEREMIÆ Epicedium in cædem Joſiæ.

Memoratur 2. Chron. XXXV. 25. atque ſuperfuit adhuc tempore Flavii Joſephi: *μέχρι νῦν διαμένει usque ad hæc tempora exſtat*, inquit ille lib. X. cap. 6. Antiquitatt. Non legitur hodie Jeremiæ XX. 14-18. neque in threnis, ſed intercidit. Utrum vero fuerit Jeremiæ Libnenſis, Joſiæ ſoceri, 4. Reg. XIII. 31. ut contendit vir celeberrimus Hermannus ab Hardt programmate in Abeneſram, Helmſt. 1712. 4. p. 13. An Jeremiæ Anathotenſis Prophetæ, ut volunt communiter, ac Joſephus diſerte teſtatur, alii viderint. Mihi veriſimilior eſt Joſephi ſententia, quanquam hactenus viro doctiſſimo Hardtio adſentior, quod non in ſacro Bibliorum codice ſed extra illum fuerit iſtud in cædem Joſiæ epicedium. Hæc autem paullo audacior conjectura; quod Joſephum non ex ſua

 ſen-

e) Idem ſentit Socinus Lect. Sacr. p. 306. & Nortonus Knatchbull; *ubi reperiatur ſcriptum, non liquet, periit ergo ut & alia Scriptura multa.*

ſententia illud teſtatum fuiſſe, ſed vulgarem tantummodo ſententiam de ſcripto hoc retuliſſe opinatur. Sed verba ejus apponere juvat:

Illa ætate multa circumlata opera & ſcripta veterum, ſacrorum etiam autorum, ſuppoſititia, quæ non ab ipſis viris divinis, ſed ab aliis profecta, pro autoritate tamen illis concilianda *nomen prætextum religioſum*. Neque exinde ſequitur, vel autorum illorum fuiſſe, quorum nominibus venditantur, vel ſacro volumini fuiſſe inſerta quondam, dein excidiſſe, vel latere alicubi in corpore ſacro non agnita. Erat in primis priſcum ſeculum ſolers, ut ſcriptis vel ſuis affingerent autores alios, vel alienis, quorum celebritatem quærerent, magnos, eosque priſci & remoti ævi. Qualia ſcripta, veterum nomine, ſuppoſita, in hunc usque diem magno numerò inter Judæos ſuperſunt. Quorum aliqua, ob ſuperſtitionem, veterem licet, manifeſtam tamen, ab ipſis Judæis rejiciuntur aut refutantur. Nomine Eldad & Medad venditatum opus Aben Eſra ſine metu refellit.

Ipſe eventus locupletisſimus teſtis, Joſephum non ſacrum corpus indigitaſſe ſed alium faſciculum, in quo illud Jeremiæ in Joſiam epicedium. Quandoquidem illud hodie plane expiravit, in Judæorum exilio, integro illorum veteri corpore ſacro ſuperſtite. Quod Joſephus jam tum fore ſubauguratus, qui animadverteret, cum ſcriptum eſſet non ſacrum, ſervatum quidem eo

usque

uſque eſſe, fieri tamen poſſe ut pereat aliquando. Id quod arguit illa timidiuſcula formula; *In hunc uſque diem ſervatus libellus*: De quo verendum an ſemper ſit ſervandus & ad ſeros annos propagandus. Qui *metus Joſephi tacitus* excludit ſpem perennitatis. Ut eventus hodie illam ſpei fugacitatem confirmavit.

Interea disquirere animus non eſt, num Joſephus revera ex ſua ſententia pro Jeremiæ prophetæ libro habuerit, an ſolum recitaverit communem ſententiam. Multorum ſiquidem peritorum conſuetudo, tametſi aliter ſint perſuaſi, & ex ſolidis principiis convicti, tamen, in rebus hiſtoricis aut receptis commemorandis, loqui cum cœtu. Neque enim vel fas, vel locus, impugnare ubique populi ſenſum vel faſcinum, quæ extorquere ſæpe nec dignum nec honeſtum, nec proficuum. Referunt docti paſſim non quæ ſunt, ſed quæ æſtimantur aut venditantur. Populum refellere, eſt ignem gladio fodicare. De Joſepho vero definire, quæ ejus fuerit mens, an revera ſenſerit ita, ut pro Jeremiæ Prophetæ ſcripto haberet, an ſolum ex populi ſententia ſeu communi opinione loqueretur, ſupervacaneum. Quod ſi in aliis ex animi ſententia, ut apparet, communes populi ſententias recenſuit, quidni & hic cum populo ſenſerit, ſimiliter opinione ſueta & vulgari faſcinatus? Plenum autem Joſephum eſſe in commorandis Judaicæ gentis fabellis, periti dudum detexere viri. In rebus ſua ætate geſtis fidem meretur, quod intelligunt

 experti,

experti, ſed in traditis, millies fide caret, non res habens exploratas, ſed populi rumorem ſecutus, aut ſcripta ſuæ ætatis, quæ vulgo valerent.

Pſalmus CXXXVII. an Jeremiæ?

Catena in Pſalmos T. 3. p. 657.

Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ Ἰερεμίου.

Ἐπιγέγραπται μὲν παρά τισι τῷ Δαβὶδ διὰ Ἰερεμίου. οἳ δὲ πεπλάνηνται καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐστι ῥημάτων μαθεῖν. Ἰερεμίας γὰρ τῆς εἰς Βαβυλῶνα αὐτοῖς αἰχμαλωσίας οὐκ ἐκοινώνησε, Βαβυλωνιακὸς δέ ἐστιν οὗτος ὁ ψαλμὸς, ὡς καὶ αὐτὰ δεικνύουσιν ἐν προοιμίοις τὰ ῥήματα. θαυμάσαι δὲ ἄξιον, πῶς μεταξὺ κεῖται τῶν ἐπινικίων, οὗτος αἰχμαλωσίαν κηρύττων. ἐξ οὗ δῆλον τὸ μὴ κατὰ τάξιν συντεθεῖσθαι τοὺς ψαλμούς.

Pſalmus David Jeremiæ.

*A nonnullis quidem in*ſ*cribitur* Davidi per Jeremiam: *verum ipſos erraſſe vel ex ipſis verbis diſcere liceat. Jeremias enim minime particeps fuit captivitatis Babylonica: hic autem Pſalmus eſt* Babylonicus, *ut ipſa quoque verba in exordio oſtendunt. Ceterum admiratione dignum eſt, quomodo hic Pſalmus inter victoriales referatur, cum prædicet captivitatem. Unde clarum fit, Pſalmos non ſecundum ordinem digeſtos fuiſſe, ſed prout fuerant*

alia

ἀλλ' ὡς εὑρέθησαν, οὗτος ἐν αἰχμαλωτιζομένους αὐτοὺς λέγει, καὶ ἄρτι τῆς Βαβυλωνίας ἐπιβαίνοντας.

reperti. Hic igitur captivos eos exhibet], & recens Babyloniam ingreſſos.

De ABDIA Propheta.

Ephræm Syrus apud Joſeph. Simonium Aſſemanum in Bibl. Orientali Clementina p. 70.

Abdias erat ex terra Sichem de agro Ephræm, a) diſcipulus Eliæ Prophetæ. Hic erat tertius b) ex illis quinquagenariis cui parcens Elias ad Achabum deſcendit. Poſthæc Regis famulatum abdicans, prophetavit & mortuus ſepultusque eſt cum patre ſuo. Uxor hujus Abdiæ fuit illa c) quæ Eliſæum prophetam adiit rogavitque pro duobus filiis ſuis, à quibus debita patris exigebantur ut ſolverent aut ſervirent: cui Eliſæus ex aqua oleum fecit.

De EZECHIELE Propheta.

Dan. Papebrochius in Actis Sanctor. T. I. April. 10. pag. 857. ſeq.

Expoſitus eſt omnium oculis omnibusque Prophetiarum Ezechielis liber, cujus capite 29.

a) Epiphan. ἐξ ἀγροῦ Βηθαχάμαρ.

b) 4. Reg. 1. Epiphanio ὁ τρίτος πεντηκόνταρχος. T. 2. p. 245.

c) 4. Reg. IV.

cum notetur transmigrationis annus 27. apparet eum per annos quidem 22. ut minimum prophetaſſe: quantum vero temporis aut prophetiæ aut vitæ addendum ſit, in obſcuro manet: uti & mortis genus, niſi quod S. Athanaſius libro de incarnatione dicat: *paſſus eſt pro populo, quia ventura prædicabat.* Sepulturæ locum licet ex apocryphis habeatur ſcriptis, credibile eſt ex vero prodi, ut cujus diu permanſerit inter Judæos & Chriſtianos memoria venerabilis: *Agrum Maur* vocatum ajunt, apud Græcos in Synaxario Μιθὺρ ſcribitur. Quod autem eodem in loco ſepulti olim fuerint *Sem & Arphaxad progenitores Abrahæ*, etſi non improbavit Romani martyrologii recognitor Baronius, gratis traditum à Rabbinis aut potius confictum arbitramur: cum de loco vitæ & ſepulturæ eorum nihil ſacræ literæ habeant, neque credibile ſit apud Chaldæos idololatras tam diuturnam eorum ſuperfuiſſe memoriam. Cæterum & hæc & alia ſimilis farinæ plura ex qualicunque Epiphanio accepta pleraque, prolixe congeſta reperimus in Manuſcripto Synaxario Græco Collegii Pariſ. ad diem 21. Julii, quo die ipſum quædam alia Manuſcripta Græca, reliqua vero cum excuſis Menæis die 23. referunt. Quin & vultus Prophetici lineamenta adduntur, æque gratis excogitata. Videri poſſunt Ezechielis miracula quæ ex prætenſo Epiphanii libro, Hebraicis fabulis ſcatente habet Surius, & quæ ex eodem libro aliiſque collegit Petrus de Natalibus lib. 4. cap. 41. *de quibus*, inquit Salianus, *ſuſpicio eſt mul-*

torum non improbabilis, hæc à Rabbinis pro ſacris in hoc genere licentia ac temeritate fuiſſe excogitata. - - Et vero quomodo talia nullus Daniel, nullus Baruch, nullus Esdras, nullus Joſephus ac Philo, ſcripto prodidiſſent, aut vexatos à Chaldæis Judæos non verbo aliquo ſignificaſſent? Quomodo autem vexari potuerunt quibus in Chaldæa pacate patienterque viventibus multam felicitatem promiſerat DEUS, usque in tempus ſuæ reverſioni deſtinatum & deſignatum per Hieremiam Prophetam.

DANIELIS Prophetæ viſiones.

ad T. 1. pag. 1031. & 1137.

In Codice Barocciano 148. *Danielis viſiones.* Incipiunt: ἐν ἔτει τρίτῳ. Ὁράσεις ἕνδεκα τȣ̃ προφήτȣ Δανιήλ. Danielis viſiones è Codice Regis Galliæ 1845. allegat Anselmus Bandurius ad Antiquitates CPol. p. 872. Leo Allatius de Georgiis p. 351. *Oracula cum figuris picta, Methodii Patarenſis, Viſiones Danielis, Prophetæ, & Choſroæ Regis Perſarum, & Theophili presbyteri Rom. translata Græce à Georgio Zegabeno, prætereaque Leonis Philoſophi & Imperatoris.*

DANIELIS περιφυλακτήριον CONTRA LEONES.

Ex MSto Cabbaliſtico hoc tradituri n Catalogo MSS. Bibl. Uffenbachianæ p. 104. ת'ה יעו נאח
ממה המת הליך

MARDOCHAI.

Talmudici in Miſchna Shekalim cap. V.

Petachias eſt Mardochai. Eccur autem vocatur nomine Petachiæ? Quia res abſconditas aperuit, easque expoſuit, & ſeptuaginta linguas calluit.

Plura hanc in rem collegit vir Rev. Johannes Wulferus in notis ad Codicem hunc Talmudicum pag. CXI. ſeq. Etiam Neſtoris annos ei tribui à Judæis vitamque ad trecenteſimum, vel ut in Juchaſin legitur, ad quadringenteſimum annum productam pag. 113. obſervat.

ESDRÆ Anathema in (*) Samaritanos.

Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Teſt. p. 404. ex Jalkut in libros Reg.

Esdras, ejusque aſſeclæ convocarunt Eccleſiam totam in templum Domini, & ſtatuerunt trecentos Sacerdotes tubas manibus tenentes: trecenti quoque pueri adſtabant libros legis in manibus habentes. Et clangentibus Sacerdotibus, ac Levitis interea Pſalmos concinentibus, obſtrinxerunt Samaritanos per arcanum Dei nomen explicatum, & per ſcripturam tabularum Ana-

(*) Epiphanius Esdram miſſum ad Samaritanos ſcribit à Rege Aſſyriorum, Judæi Doſithæum; Vide Sam. Petiti Eclogas Chronologicas lib. 2. p. 115.

Anathemate, quod æque valeret in ſuperna, ac Cæleſti Curia, atque in terrena & humana, ut qui buccellam ſuam cum Samaritano comederet, perinde eſſet, ac ſi ſuillam guſtaſſet; utque nemo audeat Samaritano communicare, nec pars illis eſſet in reſurrectione mortuorum, nec hæreditas, nec memoria in Iſrael: quod Anathema, cum iis miſiſſent, qui Babylone erant Judæis, illi addiderunt חרם על חרם Anathema ſuper Anathema; & Cyrus Rex hæc omnia rata eſſe voluit.

ESDRÆ Index dierum fauſtorum.

Petrus Lambecius lib. VII. de Bibl. Vindobonenſi p. 240. memorat tabulam manu exaratum Græcè quæ inſcribitur: ἀγαθαὶ ἡμέραι ἃς ἔδειξεν ὁ Θεὸς τῷ Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ.

LIBRI nuſquam exſtantes,

Quorum

In ſacris Scriptoribus mentio fit, vel fieri videtur.

Ex Rev. D. Franciſci Alberti Æpini tabulis Biblicis.

Libri Hiſtorici deperditi.

1. Liber bellorum Domini, Num. XXI. 14.
2. Liber juſtorum, Joſ. X. 13. & 2. Sam. I. 18.
3. Liber verborum dierum ſive Chronicon Salomonis, 1. Reg. XI. 41.

4. Chro-

4. Chronicon - Regum Iſraelis, 1. Reg. XIV. 19.

5. - - - Regum Juda, 1. Reg. XIV. 29. XV. 7.

6. Libri Nathanis & Gadis de Rege Davide, Chron. XXX. 29.

7. Libri Nathanis, Ahiæ & Jeddonis de Rege Salomone, 2. Chron. IX. 29.

8. Liber Seruaja de Rege Rehabeamo, 2. Chron. XII. 15.

9. Liber Jehu de Joſaphato, 2. Chron. XX. 34.

10. Liber Eſaiæ de Rege Uſia, 2. Chron. XXVI. 22

11. Liber Chozai de Rege Manaſſe, 2. Chronic. XXXIII. 18.

Libri Prophetici.

12. Prophetia Henochi, Epiſt. Jud. verſ. 14.

13. Liber Lamentationum, 2. Chron. XXXV. 25

14. Volumen Jeremiæ à Jehudio crematum. Jerem. XXXVI. 2. 6. 23.

Dogmatici.

15. Liber rationum regni ſ. juris Regii à Samuele ſcrptus 1. Sam. X. 25.

16. Salomonis parabolæ, Cantica & Diſputatt. Phyſicæ, 1. Reg. IV. 32. ſq.

Adde Joſephi hypomneſticum cap. 120. *& è recentionibus Druſium lib. de Henocho c.* 27. *ſq. & Rev. Wolfii noſtri Bibliothecam Hebraicam Tom.* 2. *pag.* 211. *ſeq.*

LIBER

LIBER QUARTUS
ESDRÆ
CUM LOCIS VETERUM ILLUM AL-
LEGANTIUM,

ET

DIFFERENTIIS AC *SUPPLEMENTIS*

EX VERSIONE ARABICA,

QUÆ

MANUSCRIPTA EXSTAT OXONIÆ IN BIBL.
BODLEJANA.

AD LECTOREM.

I.

VIr celebris *Guilhelmus Whiſtonus* ad calcem Voluminis quarti, operis quod edidit Anglice; placuitque illi inſcribere *primitivam Chriſtianitatem*, Londini A. 1711. 8. exhibuit verſiones duas Anglicas libri quarti Eſdræ, alteram factam ex Latino vulgato, alteram à viro litterarum Orientalium callentiſſimo, *Simone Ockleio*, (*) ex veteri verſione MSta Arabica expreſſam. Cum autem in plurimis à vulgato hæc diſſideat, alia omittat, plura interdum adjungat, operæ pretium viſum eſt mihi varietates illas omnes ac ſupplementa latine reddita annotare, & vulgato una cum locis quibusdam veterum, libri illius quædam allegantium, adjungere.

II. Idem Whiſtonus in diatriba paradoxa (ut ſunt illius viri pleraque) qua Apoſtolicam fidem Conſtitutionibus quæ ſub Apoſtolorum nomine ambulant, conciliare contendit (*eſſay on the Apoſtolical Conſtitutions pag.* 34. & 76. & 304. ſeq.) hunc Eſdræ librum quartum ſcriptum eſſe putat ab ex Judæo quodam Chriſtiano circa A.C. XCIX. cui congruit *Henrici Dodwelli*, eruditiſſimi viri conjectura, qui in diſſertatione quarta Cyprianica §. 2. & 32.

(*) Whiſtonus præf. hiſtorica T. I. præmiſſa p. 5. Diem obiit Ockleius menſe Sept. A. 1720.

& 23. libri hujus ſcriptorem coævum eſſe conjicit *Iohanni* auctori Apocalypſeos, nec non *Hermæ* ſive Hermati, cujus Paſtor bonam partem in viſionibus variis referendis verſatur, perinde uti quartus hic Esdræ liber totus fere eſt in viſionibus atque revelationibus. Neque tamen viſiones Hermæ vel Pſeudo Esdræ, cum divina Apocalypſi & in Eccleſiis CHriſti recepta, niſi temere aliquis comparaverit: neque quod idem Dodwellus diſſ. 2. in Irenæum velit, divinam Hermeti aliisque apocryphis illius ætate ſcriptis tribuerit auctoritatem. De ætate autem libri quarti Esdræ veriſimilior hæc mihi videtur Dodwelli ac Whiſtoni opinio, quam ſuſpicio viri itidem doctiſſimi *Petri Allixii*, qui in Epiſtola ad *Ezech. Spanhemium*, inſerta hujus operi de uſu & præſtantia numiſmatum T. 1. edit. Lond. p. 70. eundem à Montaniſta ex Judæo ſcriptum conjicit. Antequam enim Montanus Eccleſiam hæreſi ſua turbaret, liber ille lectus jam erat à ſcriptore Epiſtolæ quæ ſub Barnabæ Apoſtoli, nomine ambulat. B. D. *Theophilus Spizelius* libro de Iſraelitis Americanis pag. 43. *Semi-Chriſtianus ille pariter ac Semi-Judæus pſeudo Eſdraani Codicis auctor, ſalutiferis non minus Chriſtianorum placitis, quam ſubtilibus Rabbinorum fabulis ſtrenue imbutus, tantum non ἀμφίβιον agere, & utriusque Religionis conclamatam olim harmoniam haud obſcure eſt meditatus.* Eadem ſententia *Auguſtini Calmet* in diſſ. de hoc libro, Gallicis in Canonicum Esdræ librum commentariis adjuncta.

III. *Io-*

III. *Ioſephus Scaliger* in Scaligeranis p. 143. librum hunc dixit ex multis veterum ſcriptis coacervatum eſſe. Certe prima & poſtrema capita quæ in Arabica verſione deſiderantur, potuerunt ceteris fuiſſe adjuncta. Illa autem quæ in Arabica verſione exſtant, verſa ex Syriaco, Syriacum ex Græco, quod ut ſuſpicor Græce legebatur ſub titulo Ἀποκάλυψις Ἔσδρα & memoratur in Catalogo veteri librorum Apocryphorum quem exhibeo infra pag. 308. & à *Nicephoro* homologeta in loco quem dedi Græce & Latine in Codice Apocrypho Novi Teſt. T. 1. p. 652. Syriace tamen & Græce nemo hactenus fuit qui hunc Esdræ tributum librum profeſſus fuerit ſe vidiſſe, uti nec Hebraice: licet *Petrus Galatinus* ſub initium librorum de arcanis Catholicæ veritatis teſtatur ſuo tempore famam fuiſſe de tertio & quarto libro Hebraice repertis CPoli: nec deſint (*) qui tradant Syriacum fuiſſe apud Joſephum Scaligerum, & in Leidenſi Bibliotheca aſſervari, quod minime mihi perſuadeo, neque in Catalogo MSS. Bibliothecæ Leidenſis legati Scaligeriani ullam ejus mentionem potui reperire.

IV. Nicolaus Lyra, quemadmodum & gloſſæ ordinariæ & interlinearis auctores, hunc librum prorſus ſunt prætervecti. Nam & quæ à nonnullis Lyræ adducitur cenſura, non ad hunc quartum

(*) Abraham Bartholus in Præfat. ad aquilam Esdræam oder Auslegung einiger Geſichter in 4. Buch Eſdra: Joh. Chriſtian Nehring Einleitung in die Sybilliniſche Bücher p. 72.

quartum ſed ad tertium, Esdræ adſcriptum, librum pertinet. *Liber iſte qui dicitur Eſdræ ſecundus, videtur magis ab alio doctore, neſcio quo, conſcriptus & ex pluribus collectus. Nam ſic deſcribuntur plura, quæ in primo Eſdræ valde ſunt ſufficienter deſcripta. Non eſt autem veriſimile, quod ipſe repetiverit in alio libro ſine neceſſitate: & ideo liber iſte dicitur à doctoribus apocryphus, ut patet in prima parte ſummæ S. Thomæ de Aquino, Qu.* 10, *Artic. circa primum argumentum.* Librum Esdræ ſecundum appellat Lyra, qui aliis tertius eſt, Nehemiæ librum, ſecundi (*) Esdræ libri loco computantibus; Athanaſio in Synopſi, primus. Viciſſim in Arabica verſione qui quartus nobis, primus eſt Esdræ liber, ab auctore ipſo ſecundus in latina verſione habetur ac nuncupatur. Hunc notis aut commentariis nemo veterum, quod ſciam: recentiorum pauciſſimi illuſtrandum ſibi ſumſerunt. Germanice quidem M. *Abrahamus Bartholus* cujus Aquila Esdræa ſive explicatio viſionum quarundam libri quarti Esdræ prodiciit, Lipſiæ 1622. 4. & M. *Joannes Affenburgius* ſcholæ Tangermundenſis Rector, cujus verſio & Scholia viderunt lucem ſine loci notatione A. 1598. 4. Latine *Conradus Pellicanus*, cujus ſcholia in quartum librum Esdræ exſtant in ejus Operibus tomo quinto, edito Tiguri A. 1535. fol. *Theodorus Bibliander* expoſitione ſomniorum capitis XII. & XIII. Baſil. 1543. 4. Pauca quædam notavit & interpolavit etiam, Latinam verſionem [illegible] m [illegible] ſionem

(*) Ita paſſim veteres, ut Origenes T. I. Huetii, p. 371.

ſionem recenſens *Sebaſtianus Caſtellio*, & qui majore licentia uſus eſt in ea pro lubitu mutanda *Franciſcus Junius*. Veteris latinæ verſionis quæ vulgatis in editionibus, quas ſum ſecutus, in capita XVI. verſiculos DCCCLXXII. diſtinguitur, auctorem eſſe Hieronymum neque argumentis idoneis probari poteſt, neque credibile videtur. Germanicam interpretationem duplicem ab Aſſenburgiana diverſam, una cum tertia Belgica exhibent Biblia pentapla A. 1712. in agro Steinbeccenſi prope Hamburgum excuſa, in Tomo ſecundo.

V. Librum quartum Esdræ fuerunt quoque qui pro Canonica Scriptura haberent, tametſi non à noſtris duntaxat Auguſtanæ Confeſſionis ſubſcriptoribus, & à Reformatis communiter, ſed & à Tridentino Concilio omittitur & Apocryphus habetur: & in variis Bibliorum editionibus ne quidem inter Apocryphos Eccleſiaſticos libros locus illi relinquitur. Præter Gilbertum Genebrardum vero, Johannem item ac Renatum Benedictos, aliosque apud Jo. Rainoldum T. I. prælect. in libros Apocryphos pag. 249. Anabaptiſtæ etiam, Schwenckfeldiani atque Weigeliani apud B. D. Jo. Mullerum noſtrum in Anabaptiſmo edito Germanice Hamb. 1644. 8. p. 30. ſeq. ſacris Scripturis quartum Esdræ, viſionesque in eo recenſitas divinis annumerant. Societatis itidem Roſicruceæ membra quædam pro canonico admiſerunt teſte B. D. Abrahamo Calovio T. 1. Syſtematis Theologici p. 515. cujus generis hominibus non mirum eſt viſionibus illis ſomniisque du-

ci,

ci, quem in modum Antonia Bourignonia quartum Esdræ non modo inter Canonicos referendum, ſed & reliquis anteferendum ſtatuit. Scaligerum vero Patrem in Exercitationibus ad Cardanum Canonicam tertii quartique Esdræ auctoritatem affirmaſſe, fruſtra, ni fallor, Heideggerus aliique ex his ejus verbis collegerunt: *Arcana multo plura continentur in libris Esdræ atque potiora quavis enarratione. Eos libros, quod hoc eloqui auſus es, ſuſpicor te non vidiſſe, quorum admirabile ac divinum compendium apud me eſt Syra conſcriptum lingua. In iis igitur, longe uti dixi præſtantiores ſententiæ continentur, quam in concionibus ſordidisſimi calumniatoris* &c. Diſputat enim Scaliger adverſus Cardanum, utrum lectis audita præſtent? quod cum affirmet ille lib. XIV. de ſubtilitate, hic Exercitatione CCCVIII. contrarium oſtendere conatur eo argumento, quod libri extent pluribus rebus rarioribus abundantes, longeque plus bonæ frugis in ſe complexi, quam quælibet oralis & extemporalis enarratio. Id Esdræ libris in medium adductis illuſtrat, ubi de canonica eorum auctoritate nihil ei in mentem venit, ſed multa divina, hoc eſt præclara ac mirabilia arcana iisdem contineri innuit. Neque de tertio & quarto Esdræ libro ipſi ſermo fuit, quos Cardano inviſos fuiſſe ne ſuſpicari quidem poterat: ſed de compendio LXX. librorum ſub Esdræ nomine proditorum, quos ſumma ſibi impenſa conquiſitos lectosque teſtatus eſt in Apologia ſua Joh. Picus Mirandulanus. Quem Jo-

hannem Picum non poteſt negari & illos LXX. libros, & quartum Esdræ inſcriptum librum pro vero Esdræ fœtu agnoviſſe. Septuaginta autem, quos ſe habere jactavit, libros, illos ipſos arbitratus eſt, qui 4. Esdræ XIV. 46. celebrantur, quo nomine arguitur à Stephano le Moye notis ad varia Sacra p. 838. Richardo Simone lib. 3. Hiſtoriæ Criticæ Vet. Teſtam. pag. 82. Johanne Morino Exerc. Bibl. pag. 292. & aliis.

VI. Johannes Piſtorius exprobrat B. Luthero, quod Pſeudo-Esdræ libros tertium & quartum non veritus fuerit Æſopi fabulis comparare, Bibliisque exturbare. Cum tamen apocrypha & procul abjicienda ſomnia vocare non dubitaverit Hieronymus, & poſt Sixtum Senenſem Bellarminus ipſe Rabbinorum Talmudiſtarum ſomnia in quarto Esdræ agnoſcat lib. 1. de Verbo DEI cap. ult. Hinc inconſiderantiam Piſtorii merito perſtringunt B. Jo. Gerhardus Exegeſi Loci de S. Scriptura §. 175. & Conradus Hornejus de S. Scriptura p 119 Ac profecto fabulis valde affinia ſunt, quæ capite VI. 49. ſqq. de Behemoth & Leviathan, capite XIII. 12. ſq. de reditu Iſraelitarum in terram Canaan per Euphratem ſiccatum narrantur. Non procul item à fabulis abeſt, quod capite XIV. legitur, ſeculum juventutem ſuam perdidiſſe & invalidum à ſenectute factum eſſe, tametſi id inde mutuatus fuerit S. Cyprianus ſub initium libri ad Demetrianum. Neque gentes ab illa opinione abhorruiſſe teſtis eſt poſt alios Lucretius lib. 2. 1149. his verbis:

Jamque adeo effœta eſt ætas, (*) effœtaque tellus
Vix animalia parva creat, quæ cuncta creavit
Secla, deditque ferarum ingentia corpora partu.

Ejusdem generis ſunt, quæ de ſeculo in duodecim partes diviſo, eod. capite XIV. narrantur, quæ ſi vera ſint, oportuiſſe mundum ſive ſeculum jampridem deſiiſſe oſtendit Sixtus Senenſis. Fabula quoque eſt ex capite octavo Nehemiæ refutanda, quod capite XIV. 21. ſqq. de lege exuſta & per Esdram reſtituta legitur, tametſi id Pſeudo-Esdras perſuaſerit Clementi Alexandrino 1. Strom. Irenæo lib. 3. adverſus hæreſes cap. 25. Tertulliano de habitu muliebri cap. 3. Johanni Chryſoſtomo Homilia 8. in Epiſt ad Hebræos, Iſidoro lib. 1. de Officiis Eccleſiaſticis cap. 12. aliisque. Qua de re vide ſis Andream Rivetum T. 2. Opp. p. 877. Georg. Calixtum de numero librorum Vet. Teſtam. §. 13. D. Wasmuthi Vindicias S. Hebrææ Scripturæ pag. 47. & B. Chriſtianum Kortholtum libro de variis Bibliorum editionibus capite I. Quæ de promptuariis animarum habentur cap. IV. 35. ſq. & VII. 32. pſychopanny-

(*) Confutarunt hanc opinionem de mundi effœti ſenio *Guil. Hackewill* egregio opere Anglice edito Lond. 1635. fol. de providentia. *Secundus Lancellotus* in libro Italice vulgato, cui titulus l'Hoggidì, o vero, Mondo non peggiore ne piu calamitoſo del paſſato. Venet. 1623. 4. *Rampallus* in ſcripto vulgato Gallice, l'erreur combattu, diſcours ou il eſt prouvé que le Monde ne va point de mal en pis. Paris 1641. 8. *Io. Ionſtonius* libello ejusdem argumenti & *Io. Bun-*

chiam haud obſcure docent, unde Patres quidam & in his S. Auguſtinus præcipue dogma illud hauſiſſe videntur. Nomina angelorum Urielis, Jeremielis &c. quibus cum locutum ſe Pſeudo-Esdras fingit, & quam plurima hujus generis alia lacunas Judaicas ſapientia, nec Propheticum ſpirantia genium, officinam ſatis produnt. Vehementer fallor, niſi qui talia finxit, nomina depromſit ex 1. Chron. VI. ubi Uriel & Jeremiel, non quidem Angelorum ſed Levitarum nomina occurrunt. Neque id facile quisquam ab Esdra ſcriptum crediderit, quod ſub initium quarti libri per XIX. generationes Esdras ab Aarone deſcendiſſe memoretur, cum in canonico Esdra XV. tantum & diverſimode referantur. Etiam converſum potius ad Chriſtianum Religionem Judæum, quam Esdram auctorem arguunt, quæ capite II. & VII. de Eccleſiæ Novi Teſtam. ſtatu ſub Prophetiæ ſpecie venditantur. Nulla enim clarior & manifeſtior foret Prophetia in Veteris Inſtrumenti libris univerſis, ſi Esdras iſta ſcripſiſſet, inprimis VII. 28. ſq. ubi JESU & CHRISTI expreſſa nomina leguntur. At enim Evangeliſta Lucas non ait nomen Jeſu nominatum fuiſſe ab Esdra, antequam

tebart in vindiciis pro Naturæ conſtantia adverſus Auguſtinum Hauptmannum, Stetin. 1650. 4. *Chriſtianus David Funccius* in Vindiciis ſæculi, Francof. 1696. 12. Vide etiam *Gabr. Naudæi* quæſt. 2. jatrophiloſ. *Io. Freinsheimii* Orat. VII. & IX. *Matthiæ Berneggeri* quæſt. 108. ad Tacitum &c.

tequam Salvator conciperetur, ſed ab Angelo. Tametſi S. Ambroſius Mediolaneuſis ad illum Lucæ locum ita ex Pſeudo-Esdra commentatur: *Dominus noſter Jeſus nominatus eſt antequam natus, cui non Angelus, ſed Pater nomen impoſuit. Revelabitur enim, inquit, filius meus Jeſus cum iis qui cum eo jucundabuntur, qui relicti ſunt in annis quadringentis, & erit poſt annos hos, & morietur Filius meus Chriſtus, & convertetur ſeculum. Vides angelos quæ audierint, non quæ uſurpaverint. nunciare.* Sed nullus Apoſtolus, nullus Evangeliſta ad illud teſtimonium provocavit, quod ſine dubio fuiſſent facturi, niſi liber hic foret ſuppoſitus, nullum enim poterant in toto Vet. Teſtam. manifeſtius reperire. Neque Patres illud Judæis unquam objicere ſuſtinuerunt, nullam quidē ob rationem aliam, quàm quod à Judæis liber iſte nunquam fuerit pro Esdræ libro agnitus. Neque Chriſtiana unquam Eccleſia pro Canonico habuiſſe legitur, verum cum aliis Apocryphis antiquis, teſtamento Patriarcharum, Hermæ Paſtore, libro Eldad & Medad ac ſimilibus, eodem numero cenſuiſſe.

VII. Quemadmodum itaque Apocryphorum iſtorum teſtimoniis quandoque uſi deprehenduntur antiquiſſimi quidam Eccleſiæ Doctores, ita non mirum debet videri, ſi quarti quoque Esdræ libri loca quædam aliquando in teſtimonium citaverunt. Antiquiſſimus haud dubie qui ex eo aliquid allegaſſe reperitur, eſt auctor Epiſtolæ quæ ſub Barnabæ nomine ferri ſolet. Non quidem ipſe Barnabas, uti Iſaaco Voſſio aliiſque nec paucis

nec indoctis viris videtur: ſed alius aliquis, quod veterum dubitatio, & quæ in illa Epiſtola occurrit, deleti templi mentio perſuadere poſſit: incertum an Polycarpus; quod Stephano le Moyne ex perpetua ejus cum Polycarpi Epiſtola in MSS. codd. conjunctione veriſimile apparet. Quiſquis autem auctor ille fuerit, antiquiſſimus certe eſt eorum, qui aliquid ex quarto Esdræ libro allegaſſe reperiuntur. Quod enim CHriſtus Matth. XXIII. 37. allegaverit 4. Esdræ I. 30. miror quenquam perſuadere ſibi potuiſſe. Barnabæ autem verba hæc ſunt: ὁμοίως πάλιν περὶ τοῦ σταυροῦ ὁρίζει ἐν ἄλλῳ προφήτῃ λέγοντι· καὶ πότε ταῦτα συντελεσθήσεται; καὶ λέγει Κύριος, ὅταν ξύλον κλιθῇ καὶ ἀναστῇ, καὶ ὅταν ἐκ ξύλου αἷμα στάξει. Ad quem locum doctiſſimus le Moyne pag. 836. *Hic multa congerit Barnabas adhuc detorta, interpolata ex libris Apocryphis, quæ ſatis produnt illum non fuiſſe Apoſtolum vel Apoſtolicum virum, cum Apoſtoli à tali methodo ſemper abſtinuerint, nec tale quid apud Paulum, Jacobum, Petrum, Johannem, occurrat in eorum Epiſtolis. Docent, monent, hortantur, convincunt, ſed ſemper cum judicio, cum gravitate, locis ex iis ſenſum planum ac facilem fundentibus, & præcipue ex fontibus, & libris, qui auctoritate ſua poſſunt læſa & dogmata ex illis hauſta omnibus commendare. Hic vero multa ex libris ſuſpectis, & qui rebus inde derivatis nullum pondus poſſunt conciliare. Sic locus quem præ manibus habemus, petitus ex libro 4. Esdræ cap. V. verſ. 5. qui exulat à*

Cap. 12.

Canone,

Canone, & qui tot fabulis refertus eſt, ut nulli unquam licet ſimpliciori & ad nugas admittendas & concoquendas faciliori potuerit ſe probare. A Judæo quidem fuit compoſitus, & in eo multa Judaica continentur & Cabbaliſtica &c. Hactenus Vir doctus.

VIII. Clemens quoque Alexandrinus, qui notante Euſebio lib. 6. cap. 13. in ſuis Stromateon libris κέχρηται καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἀντιλεγομένων γραφῶν μαρτυρίαις, libro 3* Strom. allegat verſiculum 35. capitis 5. libri quarti Esdræ, & Esdræ Prophetæ tribuit. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἐγένετο ἡ μήτρα τῆς μητρός μου τάφος, ἵνα μὴ ἴδω τὸν μόχθον τοῦ Ἰακὼβ, καὶ τὸν κόπον τοῦ γένους Ἰσραήλ; Ἔσδρας ὁ προφήτης λέγει. Sine dubio plures è græcis Patribus quartum Esdræ & legerunt & ejus teſtimoniis uſi ſunt, uti auctor operis imperfecti in Matthæum Homil. 34. quod tamen latine tantum extat, necdum græce fuit editum, tametſi græce & latine non ſemel prodiiſſe dixerit Poſſevinus. Ex latinis Patribus Ambroſius imprimis de tribunalibus atque adminiſtrationis infulis, ut ipſe loquitur, ad ſacerdotium raptus quartum Esdræ librum magni feciſſe deprehenditur. Nam eum non modo legendum ſvaſit Horontiano in Epiſtola de natura animæ ad eum ſcripta, ſed & in libro de bono mortis cap. 10. & 11. & in libro ſecundo commentarii ad Lucam non nihil ex quarto Esdræ adducens, videtur pro genuino Esdra, pro divino & prophetico ſcripto habuiſſe. In libro de bono mortis verba hæc

*cap. 16

ſunt: " Animarum autem ſuperiora eſſe habi-
"tacula, Scripturæ teſtimoniis valde probatur, ſi-
"quidem & in Eſdræ libris legimus, quia cum
"venerit judicii dies, reddet terra defunctorum
"corpora, & pulvis reddet eas quæ in tumulis
"requieſcunt reliquias mortuorum, & habitacu-
"la, inquit, reddent animas quæ his commen-
"datæ ſunt, & revelabitur altiſſimus ſuper ſedem
"judicii. Hæ ſunt habitationes de quibus dicit
"Dominus (*) multas manſiones eſſe apud Patrem
"ſuum, quas ſuis pergens ad Patrem diſcipulis præ-
"pararet. Sed Eſdræ uſus ſum ſcriptis, ut co-
"gnoſcant Gentiles ea quæ in Philoſophiæ libris
"mirantur, translata de noſtris. - - Deni-
"que & Scriptura habitacula illa, animarum prom-
"tuaria nuncupavit, quæ occurrens querelæ hu-
"manæ, eo quod juſti qui præceſſerunt, videan-
"tur usque ad judicii diem, per plurimum ſcili-
"cet temporis debita ſibi remuneratione frauda-
"ri, mirabiliter ait coronæ eſſe ſimilem judicii
"diem, in quo ſicut non noviſſimorum tarditas,
"ſic non priorum velocitas. Coronæ enim dies
" expectatur ab omnibus, ut intra eum diem &
"victi erubeſcant, & victores palmam adipiſcan-
"tur victoriæ. Illud quoque non reliquit occul-
"tum, eo quod ſuperiores videantur qui ante
"generati ſunt, infirmiores qui poſtea. Compa-
"ravit enim utero mulieris partus hujus Seculi,
"quoniam fortiores ſunt qui in virtute juventutis
"nati ſunt, infirmiores qui tempore ſenectutis.
"Defecit enim multitudine generationis hoc ſe-

(*) Joh. XIV. 2.

culum

culum tanquam vulva generantis, & tanquam"
ſeneſcens creatura robur juventutis ſuæ, velut"
marcenti jam virium ſuarum vigore deponit."
&c. - - Hæc eſt requies animarum per ſep-"
tem ordines, & futuræ gloriæ prima perfunctio,"
priusquam in ſuis habitationibus quietæ congre-"
gationis munere perfruantur. Unde ait Prophe-"
ta ad angelum: Ergo dabitur tempus anima-"
bus, poſtquam ſeparatæ fuerint de corpore, ut"
videant de quo modo dixiſti? Et dixit angelus:"
Septem dies erit libertas earum, ut videant in"
ſeptem diebus qui prædicti ſunt ſermones. Et"
poſtea congregabuntur in habitaculis ſuis. - - "
Non timeamus recipi ab hominibus, non verea-"
mur illum debitum ab omnibus finem, in quo Es-"
dras remunerationem ſuæ devotionis invenit, di-"
cente ei Domino: Tu enim recipieris ab homini-"
bus, & converſaberis reſiduum cum filio meo, &"
cum ſimilibus tuis? Quis utique prior? Esdras"
an Plato? Nam Paulus Esdræ non Platonis ſecu-"
tus eſt dicta. Esdras revelavit ſecundum colla-"
tam in ſe revelationem, juſtos cum CHRISTO"
futuros, futuros & cum Sanctis. Hinc & So-"
crates ille feſtinare ſe dicit ad illos ſuos Deos, ad"
illos optimos viros. *Hactenus ex Ambroſio.*

IX. Vigilantium autem cum pro ſententia ſua confirmanda aliquid ex 4. Esdr. VII. 45. adduxiſſet, peſſime accepit Hieronymus. Tu vigilans dormis, *inquit*, & dormiens ſcribis, & propinas mihi li-" brum Apocryphum, qui ſub nomine Esdræ à" te & ſimilibus tui legitur, ubi ſcriptum eſt, quod"

poſt

"poſt mortem nullus pro aliis gaudeat deprecari;
"quem ego librum nunquam legi, quid enim ne-
"ceſſe eſt in manus ſumere, quod Eccleſia non
"recipit. Niſi forte Balſamum mihi & Barbelum,
"& theſaurum Manichæi, & ridiculum nomen
"Leuſiboræ proferas, & quia radices Pyrenæi ha-
"bitas, vicinusque es Hiberiæ, Baſilidis anti-
"quisſimi hæretici, & imperitæ ſcientiæ incredi-
"bilia portenta proſequeris, & proponis, quod
"totius orbis auctoritate damnatur. Nam in
"commentariolo tuo quaſi pro te faciens de Sa-
"lomone ſumis teſtimonium, quod Salomon o-
"mnino non ſcripſit, ut qui habes alterum Es-
"dram, habeas & Salomonem alterum. Et, ſi tibi
"placuerit, legito fictas revelationes omnium Pa-
"triarcharum & Prophetarum, & cum illas di-
"diceris, inter mulierum textrinas cantato." Idem Hieronymus præfatione in librum Esdræ & Nehemiæ, ad Domnionem & Rogatianum: *Nec quenquam moveat, quod unus à nobis liber editus eſt, nec apocryphorum tertii & quarti libri ſomniis delectetur: quia & apud Hebræos Esdræ Neemiæque ſermones in unum volumen coarctantur: & quæ non habentur apud illos, nec de viginti quatuor ſenibus, ſunt procul abjicienda.*

Vide ſis etiam quæ Venerandus atque erudiſſ. Wolfius noſter in Bibliotheca Hebræa T. 1. n. 1768. pag. 941. & T. 2. p. 194. 196. (ubi recentiorum etiam Judæorum cenſuræ) & pag. 209.

Jo.

Jo. Morinus libro 2. Exerc. Bibl. p. 225.

Certum quoque eſt libros tertium & quartum Esdræ, ſecundum & tertium Maccabæorum Hebraice, aut ſaltem Chaldaice primum ſcriptos fuiſſe, & ex utralibet lingua in Græcam translatos. Materia enim & phraſis Judaica eſt, ſtylus quoque totus Judaicus eſt, & Græcam eloquentiam nullo modo ſapit. Judæi præterea linguarum exterarum ſunt incurioſiſſimi, ſtudiumque ejusmodi cenſetur apud eos homine ingenuo indignum, ut teſtatur Joſephus Antiquitatt. Judaic. lib. XX. cap. ultimo. Quapropter alio idiomate quàm Hebraico compoſitos primum fuiſſe nulla conjectura ſuadet.

Henricus Warthonus Auctario Hiſtor. dogmatica de Scripturis & ſacris vernaculis p. 308.

Denique quod quartum Esdræ librum ab Uſſerio citatum ſpectat, iſte à falſario quodam Judæo longe poſt CHriſti tempora confictus videtur.

Jacobus Basnage Hiſtoria Judæorum libro VI. c. 2. Tom. IV. p. 934.

C'eſt une viſion, quoique très-ancienne, qu'une groſſe partie de ces dix Tribus fut envoiée dans des païs inconus. „ Le faux (*) Esdras aſſure que Salmanaſſar aiant tranſplanté les dix Tribus au„ delà du fleuve, ils prirent la reſolution de quitter„ les Gentils, & de ſe retirer dans un lieu ou ils puſ„ſent obſerver religieuſement la Loi, parce qu'ils „avoient été ſeverement punis de l'avoir violée; „ &

(*) 4. Eſdras XIII. 44.

& cet Hiſtorien donne quatre caracteres au païs qu'ils allerent habiter. 1. Perſonne n'avoit jamais demeuré la: ainſi c'étoit une terre inconuë qu'ils allerent decouvrir. 2. Il fallut marcher *un an & demi* pour y arriver. 3. On paſſoit l'Euphrate; car Dieu fit alors un miracle pour les Juifs de la diſperſion. Il retint les ſources de ce grand fleuve, & ſecha ſon lit, juſqu'à ce qu'ils l'euſſent traverſé; & l'Auteur croit que Dieu fera le même miracle, lors qu'ils reviendront dans les derniers tems. Enfin il apelle ce païs-là Arſareth. Mais comment des peuples ſoumis à des Maîtres fiers, auroient-ils pu conſpirer pour ſe retirer tous en corps hors des terres de leur domination, pour faire ailleurs un Roiaume particulier? Cela doit être arrivé l'an 31. de la Captivité. Cependant le veritable Esdras aſſûre que les Juifs étoient encore dans tous les lieux, où Salmanaſar les avoit tranſportez. La Religion fut le motif de cette entrepriſe; mais les Juifs de la diſperſion avoient alors ſi peu de zêle pour la Loi, qu'ils prenoient le culte & les coutumes des Paiens. Enfin Arſareth eſt une ville de la Medie, ſituée au delà du fleuve Araxes. On croit même que ce ſont les Juifs qui lui ont donné ce nom; & ſi on veut que ce ſoit un lieu éloigné de la Medie, où les dix Tribus étoient, ce païs eſt inconu; lors qu'on examine ſon nom, ou la route qu'il fait tenir aux refugiez qui y alloient, on ne peut deviner le lieu où ils ſe retirerent. C'eſt pourquoi ceux qui ont voulu les faire paſſer à la Chine, en Tartarie, & aux Indes, ou imagi-

né

né un nouveau fleuve Sabbatius, ſe ſervent également des paroles du faux Eſdras. Elles ſont d'autant plus ſuſpectes, qu'il ne paroît point par l'Hiſtoire de Tobie qu'ils euſſent fait une ſi longue tranſmigration, ni qu'ils compoſaſſent un corps ſeparé des Nations *pour obſerver leurs Loix*. Au contraire ils étoient alors diſperſez à Suze, à Ecbatane, à Raguez, & dans les autres villes des Medes & des Aſſyriens, ſur les bords de l'Euphrate & du Tigre.

Il y a bien des gens qui regardent le faux Eſdras comme un Auteur venerable par ſon antiquité, & qui doit être cru dans les choſes qui regardent ſa Nation, puis qu'il en devoit conoître l'Hiſtoire & les Rites. Saint Ambroiſe l'a cité pluſieurs fois. L'Egliſe Romaine, qui ne le reçoit pas au rang des Livres divins, ne laiſſe pas de le faire entrer dans la celebration de ſes plus grands myſteres; car on (*) dit dans une Meſſe qui ſe celebre la ſemaine de la Pentecôte, *Recevez la joie de vôtre gloire, en rendant graces à celui qui vous a apellez au Regne celeſte*; & on couronne ailleurs les Martyrs par la bouche & les paroles d'Eſdras. Enfin Pic de la Mirande (**) le recevoit comme un Ouvrage legitime & divinement inſpiré.

Cependant on ne peut nier 1. que cet Eſdras ne ſoit un impoſteur. En effet le veritable Eſdras ſoutient qu'il étoit deſcendu d'Aaron par quatorze generations. Il a même inſeré dans ſon Hiſtoire

(*) 4. Eſdras II. 36. 37. Miſſa in Fer. poſt Pentecoſtem Miſſ. Rom. pag. 316. (**) Picus Mirand. Apol. p. 82. T. 1.

re les noms de ſes Ancêtres, qui devoient entrer dans cette Genealogie, au lieu que le faux Eſdras compte dix-neuf generations, & ſe trompe évidemment. 2. C'eſt un homme qui debite ſes imaginations creuſes avec la même confiance que ſi Dieu les lui avoit dictées. Il ſe vante d'une inſpiration divine qu'il n'avoit pas; il pretend l'avoir acquiſé par un breuvage de couleur de feu, à la faveur duquel il dicta deux cens quatre rouleaux: il eut la liberté de montrer les premiers aux dignes & aux indignes; mais les ſoixante & dix *derniers étoient reſervez aux Sages du peuple, parce qu'en eux étoit la ſource d'Intelligence; la fontaine de Sapience, & le fleuve de Science.* Pic de la Mirande (*) ſoutient que ces ſoixante & dix volumes d'une ſcience ſecrete renfermoient la Cabbale. Il pretendoit même que ces Livres, pleins d'une metaphyſique exacte, commençoient à paroître en Latin par ordre du Pape IV. Il les avoit achetez à grands frais, & y avoit trouvé une Theologie tout-à-fait Chretienne. Un autre Critique le cenſure de s'être laiſſé tromper par des pieces de faux aloi; & ſoutient à ſon tour que ces ſoixante & dix Livres, louëz par Eſdras, étoit la Verſion des LXX. qu'on liſoit preſque en tous lieux, & de là il tire une preuve ſenſible contre l'impoſture du faux Eſdras, puiſque celui, qui ramena les Juifs de la Captivité, ne pouvoit parler avec éloge d'une Verſion qui ne fut faite (**) que long tems après lui. &c.

LIBER

(*) Ibid. (**) Le Moyne Var. Sac. p. 838.

LIBER
ESDRÆ QUARTUS.

CAP. I.*

1. LIber Esdræ prophetæ ſecundus, filii a)
Sarei, filii Azarei, filii Helciæ, filii Sa-
daniæ; filii Sadoch, filii Achitob.
2. Filii Achiæ, filii Phinees, filii Heli, filii A-
meriæ, filii Aſiel, filii Marimoth, filii Arna, filii
Oziæ, filii Borith, filii Abiſei, filii Phinees, filii
Eleazar.
3. Filii Aaron ex tribu Levi, qui fuit captivus
in regione Medorum; in regno Artaxerxis regis
Perſarum.
4. Et factum eſt verbum Domini ad me dicens;
5. Vade & nuncia populo meo facinora ipſo-
rum & filiis eorum iniquitates, quas in me admiſe-
runt, ut nuncient filiis filiorum;
6. Quia peccata parentum ipſorum in illis cre-
verunt. Obliti enim mei, ſacrificaverunt diis
alienis.
7. Nonne ego eduxi eos de terra Ægypti, de
domo ſervitutis? Ipſi autem irritaverunt me, &
conſilia mea ſpreverunt.

* Prima duo capita deſunt in Arabica verſione.

a) 1. Esdr. VII, 3. 3. Esdr. VIII, 1.

8. Tu autem excute comam b) capitis tui, & projice omnia mala ſuper illos, quoniam non obedierunt legi meæ. Populus autem eſt in diſciplinatus.

9. Usque quo eos ſuſtinebo, quibus tanta beneficia contuli?

10. Reges multos propter eos ſubverti. Pharaonem cum pueris ſuis, & omnem exercitum ejus percuſſi.

11. Omnes gentes a facie eorum perdidi, & in Oriente c) provinciarum duarum populos Tyri & Sidonis diſſipavi, & omnes adverſarios eorum interfeci.

12. Tu vero loquere ad eos, dicens: Hæc dicit Dominus:

13. Nempe ego vos per mare transmeavi, & plateas vobis d) initio munitas exhibui. Ducem vobis dedi Moyſen, & Aaron ſacerdotem:

14. Lucem vobis per columnam ignis præſtiti, & magna mirabilia feci in vobis; vos autem mei obliti eſtis, dicit Dominus.

15. Hæc dicit Dominus omnipotens: Coturnix

b) ut Ezechiel. V.

c) Franciſcus Junius hunc verſum ita expreſſit: *Omnes gentes à facie eorum perdidi in Oriente: provinciarum duarum populos* (Chananæos) *Tyrum & Sidonem usque diſſipavi*, &c.

d) *Plateas vocat*, inquit Conr. Pellicanus, *viam per mare rubrum, utrimque aquis pro muro ipſos munientibus*. Exod. XIV.

nix e) vobis in ſigno fuit, caſtra vobis ad tutelam dedi & illic murmuraſtis.

16. Et non triumphaſtis in nomine meo de perditione inimicorum veſtrorum, ſed adhuc nunc usque murmuraſtis.

17. Ubi ſunt beneficia quæ præſtiti vobis? Nonne in deſerto cum eſuriretis proclamaſtis ad me,

18. Dicentes: ut quid nos in deſertum iſtud adduxiſti interficere nos? melius nobis fuerat ſervire Ægyptiis, quam mori in deſerto hoc.

19. Ego dolui gemitus veſtros, & dedi vobis manna in eſcam: panem angelorum f) manducaſtis.

20. Nonne cum ſitiretis g) petram excidi, & fluxerunt aquæ in ſaturitate? propter æſtus foliis arborum vos texi.

21. Diviſi vobis terras pingues: Chananæos & Pherezæos & Philiſtæos a facie veſtra projeci: quid faciam vobis adhuc: dicit Dominus?

22. Hæc dicit Dominus omnipotens: In deſerto cum eſſetis in flumine Amorrhæo h) ſitientes & blaſphemantes nomen meum,

23. Non ignem vobis pro blaſphemiis dedi, ſed mittens lignum in aquam dulce feci flumen.

24. Quid tibi faciam Jacob? Noluiſti obedire Juda. Transferam me ad alias gentes, & dabo eis nomen meum, ut cuſtodiant legitima mea.

N 2 25. Quo-

e) Exod. XVI.

f) Infra V. 35. Sap. XVI. 20.

g) Num. XX. h) amaro. Exod. XV. 23.

25. Quoniam me dereliquiſtis, & ego vos derelinquam. Petentibus vobis a me miſericordiam, non miſerebor.

26. Quando invocabitis me, ego non exaudiam vos. Maculaſtis enim manus veſtras ſanguine, & pedes veſtri impigri ſunt ad committenda homicidia.

27. Non quaſi me dereliquiſtis, ſed vos ipſos, dicit Dominus.

28. Hæc dicit Dominus omnipotens. Nonne ego vos rogavi, ut pater filios, & mater filias, & ut nutrix parvulos ſuos,

29. Ut eſſetis mihi in populum, & ego vobis in Deum, & vos mihi in filios, & ego vobis in Patrem?

30. Ita vos collegi, ut gallina pullos ſuos ſub alas ſuas. i) Modo autem quid faciam vobis? Projiciam vos a facie mea.

31. Oblationem cum mihi attuleritis, avertam faciem meam a vobis. Dies enim feſtos veſtros, & neomenias & circumciſiones repudiavi.

32. Ego miſi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfeciſtis, & laniaſtis corpora eorum, quorum ſanguinem exquiram, dicit Dominus.

33. Hæc dicit Dominus omnipotens. Domus veſtra deſerta eſt: Projiciam vos ſicut ventus ſtipulam.

34. Et filii procreationem non facient: quoniam

i) Matth. XXIII. 37.

niam mandatum meum neglexerunt, & quod malum eſt coram me fecerunt.

35. Tradam domus veſtras populo venienti, qui me non audientes, credunt; quibus ſigna non oſtendi, facient quæ præcepi.

36. Prophetas non viderunt, & memorabuntur iniquitatum eorum.

37. Teſtor populi venientis gratiam, cujus parvuli exultant cum lætitia, me non videntes oculis carnalibus, ſed ſpiritu credentes quæ dixi.

38. Et nunc frater aſpice, quæ gloria: & vide populum venientem ab Oriente,

39. Quibus dabo ducatum Abraham, Iſaac & Jacob, & Oſee, & Amos, & Michææ, & Joel, & Abdiæ & Jonæ.

40. Et Naum & Habacuc, Sophoniæ, Aggæi, Zachariæ & Malachiæ, k) qui & Angelus Domini vocatus eſt.

CAP. II.

1. Hæc dicit Dominus: ego eduxi populum iſtum de ſervitute, quibus mandata dedi per pueros meos prophetas, quos audire noluerunt, ſed irrita fecerunt mea conſilia.

2. Mater quæ eos generavit, dicit illis: Ite filii, quia ego vidua ſum & derelicta.

3. Educavi vos cum lætitia, & amiſi vos cum luctu & triſtitia, quoniam peccaſtis coram Domino Deo veſtro, & quod malum eſt coram eo, feciſtis.

k) Druſ. quæſit. per Epiſt. 57.

4. Modo autem, quid faciam vobis? Ego vidua ſum & derelicta: Ite filii & petite a Domino miſericordiam.

5. Ego autem te pater teſtem inuoco ſuper matrem filiorum, qui noluerunt teſtameutum meum ſervare,

6. Ut des eis confuſionem, & matrem eorum in direptionem, ne generatio eorum fiat.

7. Diſpergantur in gentes nomina eorum, deleantur a terra: quoniam ſpreverunt ſacramentum meum.

8. Væ tibi Aſſur, qui abſcondis iniquos penes te. Gens mala, memorare quid fecerim Sodomæ & Gomorrhæ,

9. Quorum terra jacet in piceis glebis & aggeribus cinerum. Sic dabo eos, qui me non audierunt, dicit Dominus omnipotens.

10. Hæc dicit Dominus ad Esdram, Nuncia populo meo, quoniam dabo eis regnum Jeruſalem, quod daturus eram Iſrael.

11. Et ſumam mihi gloriam illorum, & dabo eis tabernacula æterna, quæ præ paraveram illis.

12. Lignum vitæ erit illis in odore unguenti, & non laborabunt, neque fatigabuntur.

13. Ita & accipietis. Rogate vobis dies paucos, ut immorentur. Jam paratum eſt vobis regnum: vigilate.

14. Teſtare cœlum & terram. Contrivi enim malum, & creavi bonum, quia vivo ego, dicit Dominus.

15. Mater

15. Mater amplectere filios tuos, educa illos
cum lætitia; Sicut columba confirma pedes illo-
rum: quoniam te elegi dicit Dominus.
16. Et reſuſcitabo mortuos de locis ſuis, * & de
monumentis educam illos, quoniam cognovi no-
men meum in Iſrael.
17. Noli timere mater filiorum, quoniam te
elegi, dicit Dominus.
18. Mittam tibi adjutorium, pueros meos Iſa-
iam & Jeremiam, ad quorum conſilium ſanctifi-
cavi, & paravi tibi arbores duodecim, gravatas
variis fructibus,
19. Et totidem fontes fluentes lac & mel: &
montes immenſos ſeptem, habentes roſam & lili-
um, in quibus gaudio implebo filios tuos.
20. Viduam juſtifica, pupillo judica, egenti
da, orphanum tuere, nudum veſti,
21. Confractum & debilem cura, claudum ir-
ridere noli, tutare mancum, & cœcum ad viſio-
nem claritatis meæ admitte.
22. Senem & juvenem intra muros ſerva.
23. Mortuos ubi inveneris, ſignans commen-
da ſepulcro, & dabo tibi primam ſeſſionem in re-
ſurrectione mea.
24. Pauſa & quieſce populus meus, quia veni-
et requies tua.
25. Nutrix bona nutri filios tuos, confirma pe-
des eorum.

* Epiſtola Clementis Romani ad Corinthios cap. 50. καὶ ἀναςήσω ὑμᾶς ἐκ τῶν σηκῶν ὑμῶν, quæ verba ex hoc Esdræ loco repetita putabat Paulus Colomeſius.

26. Servos, quos tibi dedi, nemo ex eis interiet: eos ego enim requiram de numero tuo.

27. Noli fatigari. Cum enim venerit dies preſſuræ & anguſtiæ, alii plorabunt & triſtes erunt: tu autem hilaris & copioſa eris.

28. Zelabunt gentes, & nil adverſus te poterunt, dicit Dominus.

29. Manus meæ tegent te, ne filii tui gehennam videant.

30. Jucundare mater cum filiis tuis, quia ego te eripiam, dicit Dominus.

31. Filios tuos dormientes memorare, quoniam ego eos educam de lateribus terræ, & miſericordiam cum illis faciam: quoniam miſericors ſum, dicit Dominus omnipotens.

32. Amplectere natos tuos usque dum venio, & præſtem illis miſericordiam: quoniam exuberant fontes mei, & gratia mea non deficiet.

33. Ego Esdras præceptum accepi a Domino in monte Oreb, ut irem ad Iſrael: ad quos cum venirem, reprobaverunt me, & reſpuerunt mandatum Domini:

34. Ideoque vobis dico gentes, quæ auditis & intelligitis, Expectate paſtorem veſtrum, requiem æternitatis dabit vobis: quoniam in proximo eſt ille, qui in fine ſæculi adveniet.

35. Parati eſtote ad præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis, per æternitatem temporis.

36. Fugite umbram ſæculi hujus: accipite jucunditatem gloriæ veſtræ. Ego teſtor palam Salvatorem meum.

37. Com-

37. Commendatum donum accipite, & jucundamini, gratias agentes ei, qui vos ad cœleſtia regna vocavit.

38. Surgite & ſtate & videte numerum ſignatorum in convivio Domini.

39. Qui ſe de umbra ſæculi tranſtulerunt, ſplendidas tunicas a Domino acceperunt.

40. Recipe Sion numerum tuum, & conclude candidatos tuos, qui legem Domini compleverunt.

41. Filiorum tuorum quos optabas, plenus eſt numerus. Roga imperium Domini ut ſanctificetur populus tuus, qui vocatus eſt ab initio.

42. Ego Eſdras vidi in monte Sion turbam magnam, quam numerare non potui, & omnes canticis collaudabant Dominum.

43. Et in medio eorum erat juvenis ſtatura celſus, eminentior omnibus illis, & ſingulis eorum capitibus imponebat coronas, & magis exaltabatur: ego autem miraculo tenebar.

44. Tunc interrogavi Angelum, & dixi: Qui ſunt hi, Domine?

45. Qui reſpondens dixit mihi: Hi ſunt qui mortalem tunicam depoſuerunt, & immortalem ſumpſerunt, & confeſſi ſunt nomen Dei: Modo coronantur, & accipiunt palmas.

46. Et dixi Angelo: Ille juvenis, quis eſt? qui eis coronas imponit, & palmas in manus tradit?

47. Et reſpondens dixit mihi: Ipſe eſt Filius Dei, quem in ſæculo confeſſi ſunt: ego autem magnificare eos cœpi, qui fortiter pro nomine Domini ſteterunt.

48. Tunc dixit mihi Angelus: Vade, annuncia populo meo, qualia & quanta mirabilia Domini Dei vidiſti.

CAP. III.*

1. Anno tricisſimo ruinæ civitatis a) eram in Babylone, & conturbatus ſum ſuper cubiculo meo recumbens, & cogitationes meæ aſcendebant ſuper cor meum:

2. Quoniam vidi deſertionem Sion, & abundantiam eorum, qui habitabant in Babylone.

3. Et ventilatus eſt Spiritus meus valde, & coepi loqui ad Altiſſimum verba timorata,

4. Et dixi: O Dominator Domine, tu dixiſti ab initio, b) quando plantaſti terram, & hoc ſolus, & imperaſti populo,

5. Et dediſti Adam corpus mortuum: ſed & ipſum figmentum manuum tuarum erat, & inſufflaſti in eum Spiritum vitæ, & factus es vivens coram te:

6. Et induxiſti eum in paradiſo, quem plantaverat dextera tua, antequam terra adventaret. c)

7. Et

* Hoc loco incipit Arabica verſio: *In nomine S. Trinitatis, Liber primus Ezræ, ſcriba Legis.*

a) Arab. *civitatis Jeruſalem, ego Ezra, dictus Shelathiel.*

b) *Nonne dixiſti ab initio, & facta ſunt: cum creaſti terram, eamque produxiſti ſolo verbo tuo.* Arab.

c) Arab. *antequam homo eſſet conditus.*

7. Et huic mandaſti diligere viam tuam, d) & præterivit eam, & ſtatim inſtituiſti in eo mortem, & in nationibus ejus, & natæ ſunt gentes, & tribus, & populi, & cognationes, quarum non eſt numerus.

8. Et ambulavit unaquæque gens in voluntate ſua, & mira agebant coram te, & ſpernebant præcepta tua. e)

9. Iterum autem in tempore induxiſti diluvium ſuper inhabitantes ſæculum, & perdidiſti f) eos.

10. Et factum eſt in unoquoque eorum, ſicut Adæ mori, ſic his diluvium. g)

11. Dereliquiſti autem unum ex his Noe cum domo ſua, & ex eo juſti omnes. h)

12. Et factum eſt cum cœpiſſent multiplicari, qui habitabant ſuper terram, & multiplicaverunt filios, & populos & gentes multas: & cœperunt iterato impietatem facere plus quam priores.

13. Et factum eſt, cum iniquitatem facerent coram

d) Arab. *Et huic dediſti mandatum, quod ille eſt transgreſſus: & ob rebellionem ejus, judicium mortis tuliſti in eum & in ejus liberos, generationesque generationum* &c.

e) Addit Arab. *nec tu eos impediviſti.*

f) Arab. *perditione perdidiſti.*

g) *Omnes illi ſubierunt condemnationem mortis ab Adamo promeritæ.* Arab.

h) Arab. *quia perinde ut ipſe juſti erant.*

coram te, i) elegiſti tibi virum ex his cui nomen erat Abraham.

14. Et dilexiſti eum, & demonſtraſti ei ſoli voluntatem tuam, k)

15. Et diſpoſuiſti ei teſtamentum æternum, & dixiſti ei, l) ut non unquam derelinqueres ſemen ejus. Et dediſti ei Iſaac, & Iſaac dediſti Jacob & Eſau.

16. Et ſegregaſti tibi Jacob, m) Eſau autem ſeparaſti. Et factus eſt Jacob in multitudine magna.

17. Et factum eſt, cum educeres ſemen ejus ex Ægypto, adduxiſti ſuper montem Sina.

18. Et inclinaſti cœlos, & ſtatuiſti terram, n) & commoviſti orbem, & tremere feciſti abyſſos, & conturbaſti ſæculum.

19. Et tranſiit gloria tua portas o) quattuor ignis & terræ motus, & ſpiritus, & gelu, ut dares ſemini Jacob legem, & generationi Iſrael diligentiam. p)

20. Et

i) *Cum iniquitas eorum magna eſſet coram Te.* Arab.

k) *Patefeciſti ei quæ tempore futuro eventura eſſent.* Arab.

l) Arab. *Dixiſti ei: benedicendo benedicam te & multiplicando multiplicabo, & ſemen tuum creſcere faciam ac multiplicabo.* Gen. XII. 2.

m) *Dilexiſti Jacob, Eſau autem odiſti,* Rom. IX. 13 *& Jacobum præ aliis multiplicaſti gentibus.* Arab.

n) *Inclinaſti cœlum in terram.* id.

o) *Quatuor terribilia miracula.* Arab.

p) *Præcepta.* Arab.

20. Et non abſtuliſti ab eis cor malignum, ut faceret lex tua in eis fructum.

21. Cor enim malignum bajulans primus Adam transgreſſus, & victus eſt, ſed & omnes qui de eo nati ſunt.

22. Et facta eſt permanens infirmitas, & lex cum corde q) populi, cum malignitate radicis, & diſceſſit quod bonum eſt, & manſit malignum.

23. Et tranſierunt tempora, & finiti ſunt anni: & ſuſcitaſti tibi ſervum nomine David.

24. Et dixiſti ei ædificare civitatem nominis tui, & offerre tibi in eadem thus & oblationes.

25. Et factum eſt hoc annis multis, & deliquerunt qui habitabant civitatem.

26. In omnibus facientes ſicut fecit Adam, & omnes generationes ejus: utebantur enim & ipſi corde maligno.

27. Et tradidiſti civitatem tuam, in manibus inimicorum tuorum. r)

28. Numquid meliora faciunt, qui habitant Babylonem? Et propter hoc dominabitur Sion?

29. Factum eſt cum veniſſem huc, & vidiſſem impietates, quarum non eſt numerus, & delinquentes multos vidit anima mea hoc triceſimo anno, s) & exceſſit cor meum;

30. Quoniam vidi, quomodo ſuſtines eos peccan-

q) Arab. *in corde.*
r) Arab. *Tunc dixi in corde meo:*
s) *His triginta annis captivitatis. Id.*

cantes & pepercisti impie agentibus, t) & perdidisti populum tuum, & conservasti inimicos tuos, & non significasti. u)

31. Nihil memini quomodo debeat derelinqui via hæc. Numquid meliora facit Babylon, quam Sion?

32. Aut alia gens cognovit te præter Israel? aut quæ tribus crediderunt testamentis tuis, sicut Jacob?

33. Quarum merces non comparuit, neque labor fructificavit. Pertransiens enim pertransivi in gentibus, & vidi abundantes eas, & non memorantes mandatorum tuorum.

34. Nunc ergo pondera in statera nostras iniquitates, & eorum qui habitant in sæculo: & non invenietur nomen tuum, nisi in Israel. *

35. Aut quando non peccaverunt in conspectu tuo, qui habitant terram? aut quæ gens sic observavit mandata tua?

36. Hos quidem x) per nomina invenies servasse mandata tua, gentes autem non invenies.

CAP. IV.

t) Addit Arab: *Et assidue cogitabam in corde meo, in præsentia Domini, & dicebam.*

u) id. *Nec revelasti cuiquam quare rejeceris viam tuam usitatam, & captivos nos duci permiseris.*

* Loco verborum: *& non invenietur nomen tuum nisi in Israel,* in Arab. est, *ut scias utra præponderent.*

x) Versus ultimus deest in Arab.

CAP. IV.

1. Et reſpondit ad me Angelus, qui miſſus eſt ad me, cui nomen Uriel.

2. Et dixit mihi: Excedens exceſſit cor tuum in ſæculo hoc, & comprehendere cogitas viam Altiſſimi.

3. Et dixi: Ita, Domine meus. y) Et reſpondit mihi & dixit: Tres vias miſſus ſum oſtendere tibi, & tres ſimilitudines proponere coram te.

4. De quibus mihi ſi renuntiaveris unam ex his, & ego tibi demonſtrabo viam, quam deſideras videre, & docebo te, unde ſit z) cor malignum.

5. Et dixi: loquere Dominus meus. Et dixit ad me: Vade pondera mihi ignis pondus, aut menſura mihi flatum venti, aut revoca mihi diem, quæ præteriit.

6. Et reſpondi & dixi: Quis natorum a) poterit facere, ut me interroges de his?

7. Et dixit ad me me: Si eſſem interrogans te, dicens: Quantæ habitationes ſunt in corde maris, aut quantæ venæ ſunt in principio abyſſi, aut quantæ venæ ſunt ſuper firmamentum, aut b) qui ſunt exitus paradiſi:

8. Dice-

y) Arab. addit: *fac quæ ſunt eas intelligam.*

z) Arab. *quid ſit.*

a) Arab. *Nebiyina* Prophetarum, pro *Banina* natorum.

b) Arab. *quænam ad inferos via & quænam ſemita ad paradiſum?*

8. Diceres mihi fortaſſis, in abyſſum c) non deſcendi, neque in infernum adhuc, neque in cœlum unquam aſcendi.

9. Nunc autem non interrogavi te, niſi de igne & vento, & die, per quem tranſiſti, & a quibus ſeparari non potes: & non reſpondiſti mihi de eis. d)

10. Et dixit mihi: Tu quæ tua ſunt, tecum, e) coadoleſcentia, non potes cognoſcere:

11. Et quomodo poterit vas tuum capere Altiſſimi viam, & jam exterius corrupto ſæculo f) intelligere corruptionem evidentem in facie mea?

12. Et dixi illi: Melius erat nos non eſſe, quam adhuc viventes vivere in impietatibus, & pati, & non intelligere de qua re.

13. Et reſpondit ad me, & dixit: Proficiſcens profectus ſum ad ſilvam lignorum campi, h) & cogitaverunt cogitationem,

14. Et dixerunt: Venite & eamus, & faciamus

c) id. *ſpatium abyſſi nunquam metitus ſum.*

d) Arab. addit: *quoniam defixa illa ſunt in cognitione Altiſſimi.*

e) id. *Tu & tui ſimiles.*

f) Arab. *aut corruptioni & diſſolutioni obnoxius comprehendere incorruptibilia, & captum excedentia intelligere?*

g) Arab. *Hæc audiens procidi facie mea in terram & dixi:*

h) id. *Omnes arbores ſilvæ exciſæ ac deletæ ſunt quoniam cogitaverunt cogitationem.*

mus ad mare bellum, ut recedat coram nobis, & faciamus nobis alias ſilvas.

15. Et ſimiliter fluctus maris & ipſi cogitaverunt cogitationem, & dixerunt: Venite aſcendentes, debellemus ſilvas campi, ut & ibi conſummemus nobiſmetipſis aliam regionem.

16. Et factus eſt cogitatus ſilvæ in vanum, venit enim ignis & conſumpſit eam.

17. Similiter & cogitatus fluctuum maris, ſtetit enim arena, & prohibuit eos.

18. Si enim i) eſſes judex horum, quem inciperes juſtificare, aut quem condemnare?

19. Et reſpondi, & dixi: Utique vanam cogitationem cogitaverunt: terra enim data eſt ſilvæ, & mari locus k) portare fluctus ſuos.

20. Et reſpondit ad me, & dixit: Bene tu judicaſti, & quare non judicaſti tibimetipſi?

21. Quemadmodum enim terra ſilvæ data eſt, & mare fluctibus ſuis: l) Sic qui ſuper terram inhabitant, quæ ſunt ſuper terram intelligere ſolummodo poſſunt; & qui ſuper cœlos, quæ ſuper altitudinem cœlorum.

22. Et reſpondi, & dixi: Deprecor te Domine, ut mihi detur ſenſus intelligendi.

23. Non enim volui interrogare de ſuperioribus tuis, ſed de his quæ pertranſeunt per nos

O quo-

i) *Jam ſi tu.*

k) Arab. *quem non debet excedere quando effert fluctus ſuos.*

l) *Et mare habet limites terrori fluctuum ejus oppoſitos,* id.

quotidie. Propter quid Iſrael datus in opprobrium gentibus? quem dilexiſti populum, datus eſt tribubus impiis, & lex patrum noſtrorum in interitum deducta eſt, m) & diſpoſitiones ſcriptæ nusquam ſunt:

24. Et pertranſivimus de ſæculo, nt locuſtæ, & vita noſtra ſtupor & pavor, & nec digni ſumus miſericordiam conſequi.

25. Sed quid faciet nomini ſuo, quod invocatum eſt ſuper nos? Et de his interrogavi.

26. Et reſpondit ad me, & dixit: Si fueris plurimum ſcrutatus, frequenter miraberis: quoniam feſtinans feſtinat ſæculum pertranſire,

27. Et non capit portare, quæ in futuris temporibus, juſtis repromiſſa ſunt: quoniam plenum injuſtitia eſt ſæculum hoc, & infirmitatibus.

28. De quibus autem interrogas, dicam: ſeminatum enim eſt malum, & necdum venit deſtructio ipſius.

29. Si ergo non inverſum fuerit quod ſeminatum eſt, & diſceſſerit locus, ubi ſeminatum eſt malum, non veniet locus ubi ſeminatum eſt bonum.

30. Quoniam gramen ſeminis mali ſeminatum eſt in corde Adam ab initio: & quantum impietatatis generavit usque nunc, & generat usque cum veniat area? n)

31. Æſtima autem apud te gramen mali ſeminis, quantum fructum impietatis generavit:

32. Quando

m) Hoc loco, ut infra VIII. 50. folium exciſum eſt in Manuſcripto codice Arabico, unde defectus usque ad verſum 45.

n) Tempus meſſis, ſive frugum in aream colligendorum,

32. Quando ſecatæ fuerint ſpicæ, quarum non eſt numerus, quam magnam aream incipient facere?

33. Et reſpondi & dixi: Quomodo & quando hæc? Quare modici & mali o) anni noſtri?

34. Et reſpondit ad me, & dixit mihi: Non feſtines tu ſuper Altiſſimum. Tu enim feſtinas inaniter eſſe ſuper ipſum. Nam exceſſus tuus multus.

35. Nonne de his interrogaverunt animæ juſtorum in promptuariis ſuis, dicentes: Usque quo ſpero ſic? Et quando veniet fructus areæ mercedis noſtræ?

36. Et reſpondit ad ea Jeremiel Archangelus, & dixit: Quando impletus fuerit numerus ſeminum in vobis, p) quoniam in ſtatera ponderavit ſæculum,

37. Et menſura menſuravit tempora, q) & numero numeravit tempora, & non commovit, nec excitavit usque dum impleatur prædicta menſura.

38. Et reſpondi & dixi: o Dominator Domine, ſed & nos omnes pleni ſumus impietate.

39. Et ne forte propter nos non impleantur juſtorum areæ, propter peccata inhabitantium ſuper terram.

o) Geneſ. XLVII, 9.

p) Miſnah Jevahmoth, cap. 6. אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף *Non veniet filius David, priusquam exhauſtæ fuerint univerſæ animæ quæ ſunt in Goph.* adde Windetum p. 53. de vitæ functor. ſtatu. (T. 4. faſcic. Claſſ. Crenii p. 112.)

q) Sap. XI. 20.

40. Et reſpondit ad me, & dixit: Vade, & interroga prægnantem, ſi quando impleverit novem menſes ſuos, adhuc poterit matrix ejus retinere partum in ſemetipſa?

41. Et dixi: Non poteſt Domine. Et dixit ad me: in inferno promptuaria animarum matrici aſſimilata ſunt.

42. Quemadmodum enim illa feſtinat, quæ parit effugere neceſſitatem partus: Sic & hæc feſtinat reddere ea, quæ commendata ſunt.

43. Ab initio tibi demonſtrabitur de his quæ concupiſcis videre.

44. Et reſpondi, & dixi: Si inveni gratiam ante oculos tuos, & ſi poſſible eſt, & ſi idoneus ſum,

45. Demonſtra mihi, ſi plusquam præteritum ſit habet venire, aut plura pertranſierunt ſupra * quam futurum eſt.

46. Quod pertranſivit, ſcio: quid autem futurum ſit, ignoro.

47. Et dixit ad me: Sta ſuper dexteram partem, r) & demonſtrabo tibi interpretationem ſimilitudinis.

48. Et ſteti, & vidi: & ecce fornax ardens tranſiit coram me, & factum eſt, cum tranſiret flamma, vidi: & ecce ſuperavit fumus.

49. Poſt hæc tranſiit coram me nubes plena aquæ, & immiſit pluviam impetu multam: & cum tranſiiſſet impetus pluviæ, ſuperaverunt in ea guttæ.

50. Et

* Ab his verbis ultimis Codex Arabicus iterum pergit.

r) Arab. addit, *& vide.*

50. Et dixit ad me: Cogita tibi: ſicut creſcit
pluvia amplius quam guttæ, & ignis quam fumus:
s) ſic ſuperabundavit quæ tranſivit menſura, Su-
peraverunt autem guttæ, & fumus:

51. Et oravi, & dixi, putas vivo usque in die-
bus illis? vel quid erit in diebus illis?

52. Reſpondit ad me, & dixit: de ſignis, de
quibus me interrogas, ex parte poſſum tibi dice-
re; t) de vita autem tua non ſum miſſus dicere ti-
bi, ſed neſcio.

CAP. V.

1. De ſignis autem: ecce dies venient, in qui-
bus apprehendentur, qui inhabitant ter-
ram in cenſu u) multo: & abſcondetur veritatis
via: & ſterilis erit x) a fide regio.

s) Quæ ſequuntur in hoc verſu, Arabica verſio, librarii ut credibile eſt vitio, omittit.

t) Arab. addit, *juſſu Altiſſimi.*

u) Videtur legendum: *in ſenſu multo*, hoc eſt, ſcientiâ pollentes. Nam ita *ſenſus* infra verſ. 9. & hoc loco Arabica verſio habet: *intelligentes tollentur de terra.* Igitur & *apprehendentur* hoc loco ita accipiendum, ut nonnulli interpretantur παραληφθήσεται Matth. XXIV. 49. & Luc. XVII. 34. *duo erunt in agro, unus capietur, alter liber relinquetur.* Vide Tho. Gatakeri Adverſaria pag. 183. edit. Lond. Ita etiam Nicetas Choniates lib. XI. Hiſt. p. 351.

x) Arab. *fidei regio ſterilis futura eſt.*

2. Et multiplicabitur injuſtitia ſuper hanc quam ipſe tu vides, & ſuper quam audiſti olim: y)

3. Et erit impoſito veſtigio quam nunc vides regnare regionem, & videbunt eam deſertam.

4. Si autem tibi a) dederit Altiſſimus vivere, videbis poſt tertiam tubam, b) & relnceſcet ſubito ſol noctu, & luna ter in die,

5. Et de ligno ſanguis ſtillabit, d) & lapis dabit vocem ſuam, e) & populi commovebuntur: f)

6. Et regnabit, g) quem non ſperant qui inhabitant ſuper terram, & volatilia commigationem facient.

7. Et

y) Addit. Arab. *Et via aſpera erit minimeque trita; nec præſto erit dux, & perturbatio magna exiſtet in pluribus locis ab his quæ videbis à Regibus fieri.*

z) id. *& perturbatio magna exiſtet in pluribus regionibus Regum quas videbis, & terra erit deſolata.*

a) Arab. *ſi Altiſſimus terram conſervaverit usque ad illum terminum.*

b) *Videbis poſt hæc tria ſigna, terra movebitur.*

c) *Nox & luna, uno die.* id.

d) Barnabæ Epiſt. c. 12. καὶ λέγει Κύριος, ὅταν ξύλον κλιθῇ καὶ ἀναστῇ, καὶ ὅταν ἐκ ξύλου αἷμα στάξῃ.

e) Ex Habacuc II. 11. διότι λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται. Itaque vitioſe Arab. *lux dabit vocem ſuam.*

f) Addit Arab. *& aër immutabitur.*

g) id. *regnabit populus.*

h) Arab. *vivos piſces.*

7. Et mare Sodomiticum piſces h) rejiciet, & dabit vocem noctu, quam non noverant multi. Omnes autem audient vocem ejus.

8. Et chaos i) fiet per loca multa, & ignis frequenter remittetur, & beſtiæ agreſtes k) transmigrabunt, & mulieres menſtruatæ parient monſtra, l)

9. Et in dulcibus aquis ſalſæ invenientur, & amici omnes ſemetipſos expugnabunt, & abſcondetur tunc ſenſus, & intellectus ſeparabitur in promptuarium ſuum:

10. Et quæretur a multis, & non invenietur: & multiplicabitur injuſtitia, & incontinentia ſuper terram.

11. Et interrogabit regio proximam ſuam, & dicet: Numqnid per te pertranſiit juſtitia juſtum faciens? m) Et hoc negabit.

12. Et erit in illo tempore, & ſperabunt homines, n) & non impetrabunt: laborabunt, & non dirigentur viæ eorum.

13. Hæc ſigna dicere tibi permiſſum o) eſt mihi: & ſi oraveris iterum & ploraveris, ſicut &

O 4 nunc,

i) id: *Socordia & ſtupor.*

k) *The wild beaſts of the Princes*, Verſio Anglica ex Arabico.

l) In Arabico nihil aliud, quam: *ſigna erunt in mulieribus.*

m) Addit Arab. *aut num candor in te reperitur?*

n) Addit Arab. *vel unum repertum iri qui recte faciat.*

o) Arab. *juſſus ſum.*

nunc, & jejunaveris ſeptem diebus, audies iterato horum majora.

14. Et p) evigilavi, & corpus meum horruit valde: & anima mea laboravit, ut deficeret:

15. Et tenuit me, qui venit angelus, qui loquebatur in me, q) & confortavit me, & ſtatuit me ſuper pedes.

16. Et factum eſt in nocte ſecunda, & venit ad me Salathiel r) dux populi, & dixit mihi: Ubi eras? & quare vultus tuus s) triſtis?

17. An neſcis quoniam tibi creditus eſt Iſrael in regione tranſmigrationis eorum?

18. Exurge ergo, & guſta panem, & non derelinquas nos, ſicut paſtor gregem ſuum in manibus luporum t) malignorum.

19. Et dixi ei, Vade a me, & non appropies ad me. u) Et audivit, ut dixi, & receſſit a me.

20. Et ego jejunavi diebus ſeptem ululans & plorans, ſicut mihi mandavit Uriel * Angelus.

21. Et factum eſt poſt dies ſeptem, & iterum cogitationes cordis mei moleſtæ erant mihi valde,

22. Et reſumpſit anima mea ſpiritum intellectus,

p) Arab. *Et nequivi ſurgere & corpus meum languebat.*

q) id. *ad me.*

r) Arab. *Phaldiel.*

s) id. *quare color vultus tui alteratus eſt?*

t) Arab. *leonum.*

u) addit Arab. *antequam dies ſeptem effluxerint. Tunc veni & tecum colloquar.*

* Jeremiel. ſupra IV. 36.

ctus: & iterum cœpi loqui coram Altiſſimo ſer-
mones,
23. Et dixi, Dominator Domine, ex omni ſilva
terræ, & omnibus arboribus ejus, elegiſti vine-
am unicam:
24. Et ex omni terra orbis, elegiſti tibi fove-
am x) unam: & ex omnibus floribus y) orbis,
elegiſti tibi lilium unum:
25. Et ex omnibus abyſſis maris, repleſti z) ti-
bi rivum unum: & ex omnibus ædificatis civitati-
bus, ſanctificaſti a) tibimetipſi Sion:
26. Et ex omnibus creatis volatilibus, nomina-
ſti tibi columbam unam: & ex omnibus plaſmatis
pecoribus, providiſti tibi ovem unam:
27. Et ex omnibus multiplicatis populis, ac-
quiſiviſti tibi populum unum: b) & ab omnibus
probatam c) legem donaſti huic, quem deſide-
raſti populo.
28. Et nunc, Domine, ut quid tradidiſti unum
d) pluribus? & præparaſti ſuper unam radicem
alias, & diſperdidiſti unicum tuum in multis:

O 5 29. Et

x) Arab. *agrum unum.*
y) id. *fragrantibus floribus.*
z) *Sepoſuiſti.*} id.
a) *Fundaſti tibi & ſanctificaſti.* Arab.
b) Addit Arab. *& juſtificaſti eum.*
c) *Accurate examinatam & excellentiſſimam.* id.
d) Arab. *populum tuum impia multitudini, & hanc unam radicem amplius abjeciſti quam cæteram multitudinem: unumq; hunc* (populum) *ita diſ-perſiſti*

29. Et conculcaverunt eum, qui contradicebant ſponſionibus tuis, quique tuis teſtamentis non credebant.

30. Et ſi odiens odiſti populum tuum, tuis manibus debet caſtigari.

31. Et factum eſt, cum locutus eſſem ſemones, & miſſus eſt Angelus ad me, qui ante venerat ad me præterita e) nocte,

32. Et dixit mihi: audi me, & inſtituam te: & intende mihi, f) & adjiciam g) coram te.

33. Et dixi, loquere Dominus meus: Et dixit ad me, Valde tu in exceſſu mentis factus es pro Iſrael: an plus dilexiſti eum, quam qui eum fecit?

34. Et dixi ad eum: Non, Domine, ſed dolens locutus ſum. Torquent enim me renes mei per omnem horam, quærentem apprehendere ſemitam Altiſſimi, & inveſtigare partem judicii ejus.

35. Et dixit ad me, Non potes. Et dixi, Quare, Domine? Ad quid naſcebar h) aut quare non i) fiebat

perſiſti ut disſipatus a multitudine fuerit, & conculcaverint eum adverſarii (tui.) *Jam perfecto odio odiſti populum, quod ſi pœnas afficiendus erat, in tua hoc manu fuit poſitum.*

e) Ante ſeptiduum intellige. verſ. 19. ſeq.

f) Arab. *diſpone cor tuum, ut illud ego illuminem.*

g) Addam ante dictis plura & clariora, ut promiſerat verſ. 13.

h) Arab. *utinam natus non fuiſſem.*

i) Clemens Alex. III. Strom. pag. 468. διὰ τί γὰρ οὐκ ἐγένετο ἡ μήτρα τῆς μητρός μου τάφος, ἵνα μὴ

fiebat matrix matris meæ mihi ſepulcrum, ut non viderem laborem Jacob, & defatigationem generis Iſrael?

36. Et dixit ad me, k) Numera mihi quæ nec dum venerunt, & collige mihi diſperſas guttas, l) & revirida mihi aridos m) flores,

37. Et aperi mihi clauſa promptuaria, & produc mihi incluſos in eis flatus; n) demonſtra mihi vocis imaginem, o) & tunc oſtendam tibi laborem p) quem rogas videre.

38. Et dixi, Dominator Domine, quis enim eſt qui poteſt hæc ſcire, niſi q) qui cum hominibus habitationem non habet?

39. Ego

μὴ ἴδω τὸν μόχθον τοῦ Ἰακὼβ, καὶ τὸν κόπον τοῦ γένους Ἰσραὴλ, ἔσδρας ὁ προφήτης λέγει.

k) Addit Arab. *Si vis judicia Altisſimi pernoſcere, expone & mihi quæ te rogabo.*

l) *Grana ſeminum quæ non ſparſiſti.* id.

m) *Aridas plantas.* id.

n) Spiritus. Arab. *ventos.*

o) Arab. *Imaginem perſonæ cujus formam non vidiſti.*

p) id. *Hæc ſi mihi enarraveris, tunc & ego tibi exponam ea quibus pernoſcendis te affligis & quæ inſpicere deſideras.*

q) Arab. *Niſi Deus qui cum hominibus verſatur.* Sed recte Whiſtonus notat particulam negandi omiſſam. Dan. II. 11. *Sermo quem quæris Rex, gravis eſt: nec reperietur quiſquam qui indicet illum in conſpectu Regis, exceptis Diis, quorum non eſt cum*

39. Ego autem inſipiens: & quomodo potero dicere de his, quibus me interrogaſti?

40. Et dixit ad me, Quomodo non potes facere unum de his quæ dicta ſunt: ſic non poteris invenire judicium meum, aut in fine charitatem r) quam populo promiſi.

41. Et dixi, Sed ecce Domine tu prope es his, qui in finem ſunt, & quid facient, s) qui ante me fuerunt, aut nos, aut hi, qui poſt nos?

42. Et dixit ad me, Coronæ aſſimilabo judicium menm. Sicut non noviſſimorum tarditas, ſic nec priorum velocitas.

43. Et reſpondi, & dixi, Nec poteras facere eos, qui facti ſunt, & qui ſunt, & qui futuri ſunt, in unum, ut t) celerius judicium tuum oſtendas?

44. Et reſpondit ad me, & dixit, Non poteſt feſtinare creatura ſuper creatorem, nec ſuſtinere ſæculum eos, qui in eo creandi ſunt, in unum.

45. Et dixi: Quomodo dixiſti ſervo tuo, u) quoniam

cum hominibus converſatio. ὧν οὐκ ἐστὶν κατοικία μετὰ πάσης σαρκός.

r) Arab. *finem* ſive *ſummum charitatis.*

s) Quæ Te, nimirum, fugiant.

t) Arab. *ut juſtitia maturaret, & judicium appareret.*

u) Adamo, ræpræſentanti totum genus humanum. Arab. *Quomodo dixiſti ſervo tuo, Vivendo vives: atque produxiſti ſimul omnes res creatas multivariasque naturas. Si itaque jusſiſti omnia eodem tempore*

quoniam vivificans vivificaſti a te creatam creaturam in unum, & ſuſtinebat creatura: poterit & nunc portare præſentes in unum.

46. Et dixit ad me, interroga x) matricem mulieris, & dices ad eam: Et ſi paris, quare per tempy? Roga ergo eam, ut det decem in unum.

47. Et dixi, Non utique poterit: ſed ſecundum tempus.

48. Et dixit ad me, Et ego dedi matricem terræ his qui ſeminati ſunt ſuper eam per tempus.

49. Quemadmodum enim infans y) non parit ea, quæ ſenum ſunt: ſic ego diſpoſui a me creatum ſæculum.

50. Et interrogavi, & dixi, Cum jam dederis mihi viam, z) loquar coram te: num mater noſtra, a) de qua dixiſti mihi, adhuc juvenis eſt? jam ſenectuti appropinquat.

51. Et

tempore ſemen producere, naturis eorum confirmatis, nonne & nunc poſſet fieri, ut eodem tempore omnia naſcitura proferrent?

x) *Matrem quæ peperit liberos.* Arab.

y) Arab. *Sicut infans nunquam generat, nec parit, donec perfecte adoleverit & membra ejus fuerint firmata: ita terra non veteraſcet nec producendi facultate privabitur, donec tempus a DEO deſtinatum effluxit, ſicut omnia quæ in mundo condita ab eo ſunt, diſpoſuit.*

z) Addit Arab. *animumque loquendi in tua præſentia.*

a) Arab. *num putas terram matrem noſtram, ut*

dixiſti

51. Et reſpondit ad me, & dixit: Interroga eam quæ parit, & dicet tibi.

52. Dices enim ei, Quare quos peperiſti, nunc non ſunt ſimiles his qui ante te, ſed minores ſtatura?

53. Et dicet tibi & ipſa, alii ſunt qui in juventute virtutis nati ſunt, & alii qui ſub tempore ſenectutis, deficiente matrice ſunt nati.

54. Conſidera ergo & tu quoniam minori ſtatura b) eſtis præ his, qui ante vos:

55. Et qui poſt vos, minori quam vos, quaſi jam ſeneſcentes creaturæ, & fortitudinem juventutis prætereuntes.

56. Et dixi: Rogo Domine, ſi inveni gratiam ante oculos tuos, demonſtra ſervo tuo, per quem viſites creaturam tuam.

CAP. VI.

1. Et dixit ad me, c) Initio terreni orbis, & antequam ſtarent exitus ſæculi, & antequam ſpirarent conventiones ventorum,

2. Et antequam d) ſonarent voces tonitruum, &

& ante-

dixiſti ad me, juvenem eſſe initio, deinde interjecto tempore veteraſcere: quanam regula cogitationes de illa metiris?

b) Arab. addit, *& robore.* Adde S. Cyprian. ad Demetrianum p. 186. Sed de hoc ſenio mundi plura præfat. ad hunc librum.

c) Arab. *initio propter hominem & deinde propter me ipſum, antequam mundus exiſteret, & antequam via eſſet hujus generationis.*

d) id. *Antequam Cherubim ederent voces ſuas.*

antequam ſplenderent nitores coruſcationum, e) & antequam confirmarentur fundamenta paradiſi, f)

3. Et antequam viderentur decori g) flores, & antequam confirmarentur motæ virtutes, h) & antequam colligerentur innumerabiles militiæ angelorum,

4. Et antequam extollerentur altitudines aëris, & antequam nominarentur menſuræ firmamentorum, i) & antequam æſtuarent camini in Sion,

5. Et antequam inveſtigarentur præſentes anni, & antequam abalienarentur eorum qui nunc peccant

e) *Stellæ.* id.

f) Nulla paradiſi in Arabico mentio, ſed ejus loco ibi legitur: *antequam columnæ fundationum firmatæ eſſent, & variæ opes in orbe ſpectarentur.*

g) id. *Multivario colore & fragantia.*

h) Verborum, *& antequam confirmarentur motæ virtutes*, nullum in Arabico veſtigium. Junius pro *motæ* legit *ignotæ*. At Conr. Pellicanus: *antequam virtutes cœlorum inciperent influere ſuo motu in inferiores creaturas omnes & ad hoc perpetuo agendum confirmarentur.* Sed videtur eſſe ſenſus: *antequam angeli qui poterant a bono dimoveri* (Caſtellio: *mobiles.* Anglicus interpres, *movable*, Jo. Aſſenburgius: die bißher hin und wieder getriebene Kräffte. Alius interpres Germanicus: bewegliche Kräffte beveſtiget/) *& labi, in bono confirmarentur.*

i) Arab. *Antequam res creatæ nomen acciperent* (Gen. II, 19.) *& antequam ſpatium exiſteret &*

lumen

peccant adinventiones, & conſignati eſſent, qui fidem theſaurizaverunt:

6. Tunc cogitavi,& facta ſunt per me ſolum,k) & non per alium: & finis per me,& non per alium.

7. Et reſpondi & dixi, Quæ erit ſeparatio temporum? l) aut quando prioris finis, & ſequentis initium?

8. Et dixit ad me: ab Abraham usque ad Iſaac, m) quando nati ſunt ab eo & Jacob & Eſau, manus Jacob tenebat ab initio calcaneum Eſau, *

9. Finis enim hujus ſæculi Eſau, & principium ſequentis Jacob,

10. Hominis manus n) inter calcaneum & manum. Aliud noli quærere, Eſdra.

11. Et reſpondi, & dixi, o Dominator Domine, ſi inveni gratiam ante oculos tuos,

12. Oro

lumen fixum eſſet in ſuprema parte univerſi, & Sionis jacta eſſent fundamenta. Et antequam definitus eſſet repertus annorum numerus, & antequam opera peccatorum jungerentur, et fidelium theſauri admitterentur & conſecrarentur.

k) id. *Quod omnia hæc & erunt & fuerunt per me.*

l) Arab. *Quando ſtellæ mutabuntur? quando finis & completio erit annorum? quando initium finis, & finis ejus?* * Gen. XXV.25.

m) *Usque ad generationem & familiam ejus.* id.

n) *Extremum membrorum hominis calcaneus, initium illorum eſt manus: & ecce calcaneus & manus invicem junguntur: Igitur noli hæc in præſenti inquirere, Eſdra.* id.

12. Oro ut demonſtres ſervo tuo, finem ſigno-
rum tuorum, o) quorum partem mihi demonſtra-
ſti nocte præcedenti. p)
13. Et reſpondit, & dixit ad me, Surge ſuper
pedes tuos, & audi vocem pleniſſimam ſonitus.
14. Et erit ſicut commotio, nec commovebi-
tur locus, q) in quo ſtes ſuper eum.
15. Ideo cnm loquitur, tu non expaveas, quo-
niam de fine verbum, & fundamentum terræ in-
telligitur,
16. Quoniam de ipſis ſermo tremiſcit & com-
movetur, ſcit enim quoniam finem eorum opor-
tet commutari.
17. Et factum eſt, cum audiſſem, ſurrexi ſuper
pedes meos, & audivi: & ecce vox loquens, &
ſonus ejns ſicut ſonus aquarum multarum,
18. Et dixit: Ecce dies veniunt, & erit quando
appropinquare incipiam, ut viſitem habitantes in
terra:
19. Et quando inquirere incipiam ab eis qui in-
juſte nocuerunt injuſtitia ſua, r) & quando ſupple-
ta fuerit humilitas Sion.
20. Et cum ſuperſignabitur s) ſæculum quod
incipiet * pertranſire, hæc ſigna faciam. Libri ape-

o) Arab. *Complementum dierum præteritorum.*

p) *Superioribus diebus.* id.

q) Arab. *& quando vox ſonabit, locus in quo ſtas, commovebitur.*

r) Arab. addit. *& de eis quibus injuria facta eſt.*

s) *Finietur.* * al. *incipiens.*

rientur ante faciem firmamenti, t) & omnes videbunt ſimul,

21. Et anniculi infantes loquentur vocibus ſuis, & prægnantes immaturos parient infantes trium & quatuor menſium, & vivent & ſuſcitabuntur. u)

22. Et ſubito apparebunt ſeminata loca non ſeminata, & plena promtuaria ſubito invenientur vacua: x)

23. Et tuba canet cum ſono; quam cum omnes audierunt, ſubito expaveſcent.

24. Et erit in illo tempore, debellabunt amici amicos ut inimici, & expaveſcet terra cum his: y) & venæ fontium ſtabunt, & non decurrent in horis tribus:

25. Et erit, omnis qui derelictus fuerit z) ex omnibus iſtis quibus prædixi tibi, ipſe ſalvabitur, & videbit ſalutare meum, & finem ſæculi veſtri.

26. Et videbunt a) qui recepti ſunt homines, qui mortem b) non guſtaverunt a nativitate ſua, & mutabitur cor inhabitantium, & convertetur in ſenſum alium. 27. De-

t) *Firmamenti cælorum.* Arab.

u) id. *& obambulabunt.*

x) Arab. *& loca in quibus nec fruges nec gramen: & loca in quibus nihil ſeminatum erat, proferent plantas & fruges & plenas ſpicas, quibus impleantur farrea & granaria.* id.

y) id. *Cum his qui in illa vivunt.* id.

z) *Et qui ea coram ipſo ſunt cuſtodiverit, evadet.* Arab.

a) *Et videbunt in lucem adduci eos.* id.

b) In Arab. deeſt *mortem.*

27. Delebitur enim malum, c) & extinguetur dolus.

28. Florebit autem fides, & vincetur corruptela, & oſtendetur veritas, d) quæ ſine fructu fuit diebus tantis.

29. Et factum eſt, cum loqueretur mihi, & ecce e) paulatim intuebar ſuper eum ante quem ſtabam,

30. Et dixit ad me hæc: Veni tibi oſtendere f) tempus venturæ noctis.

31. Si ergo iterum rogaveris, & iterum jejunaveris ſeptem diebus, iterum tibi renuntiabo horum majora g) per diem quàm audivi.

32. Audita eſt enim vox tua apud Altiſſimum. Vidit enim fortis directionem h) tuam, & providit pudicitiam, i) quam a juventute tua habuiſti:

33. Et propter hoc k) miſit me demonſtrare tibi hæc omnia, & dicere tibi, Confide, & noli timere,

c) id. *malum cor.*

d) *Juſtitia.* Arab.

e) Arab. *& ecce locus in quo ſtabam, commovebatur.*

f) *Te docere, ut die ſuperiore.* id.

g) Verba *per diem quam audivi*, deſunt in Arab.

h) *Rectitudinem cordis tui.* id.

i) *Puritatem mentis.* id.

k) Arab. *Et propter hoc confide, ac noli moveri cor tuum de temporibus præteritis, neque vana cogitatione deſidera finem properari.*

34. Et noli feſtinare cum prioribus temporibus cogitare vana, ut non properes a noviſſimis temporibus.

35. Et factum eſt poſt hæc, & flevi iterum: & ſimiliter jejunavi ſeptem diebus, ut ſuppleam tres hebdomadas, † quæ dictæ ſunt mihi.

36. Et factum eſt in octava nocte, & cor meum turbabatur iterato in me, & cœpi loqui coram Altiſſimo.

37. Inflammabatur enim ſpritus meus valde, & anima mea anxiabatur.

38. Et dixi, O Domine, loquens locutus es ab initio creaturæ in primo die * dicens, Fiat cœlum & terra: & tuum verbum, opus perfectum. l)

39. Et erat tunc ſpiritus, m) & tenebræ circumferebantur, & ſilentium, ſonus vocis hominis nondum erat abs te. n)

40. Tunc diſtixiſti de theſauris tuis proferri lumen luminoſum, quo appareret opus tuum.

41. ** Et die ſecunda creaſti ſpiritum firmamenti, & imperaſti ei ut divideret & diviſionem faceret inter aquas, ut pars quædam ſurſum recederet, pars vero deorſum maneret.

42. Et

† Daniel. X. 2.

* Ita accipit quod ait Moſes Gen. cap. I. verſu 1.

l) *Dixit & facta ſunt*. Pſ. XXXIII. 9.

m) Arab. addit, *ſuper aquas* ex Gen. I. 2.

n) Arab. *quia non erat operandi locus* (ſcil. in tenebris.)

** Verſus hic totus in Arab. deſideratur.

42. Et tertia die imperaſti aquis congregari in ſeptima parte terræ: ſex vero partes ſiccaſti & conſervaſti, ut ex his ſint coram te miniſtrantia ſeminata a Deo, & culta.

43. Verbum enim tuum proceſſit, & opus ſtatim fiebat.

44. Proceſſit enim ſubito fructus multitudinis immenſus, & concupiſcentiæ guſtus multiformes, & flores colore immutabili, o) & odores odoramenti inveſtigabilis, & die tertia hæc facta ſunt.

45. Quarta autem die imperaſti fieri ſolis ſplendorem, lunæ lumen, ſtellarum diſpoſitionem.

46. Et imperaſti eis, ut deſervirent futuro plaſmato homini.

47. Quinta autem die dixiſti ſeptimæ parti, ubi erat aqua congregata, ut procrearet animalia, & volatilia, & piſces: & ita fiebat.

48. Aqua muta, & ſine anima, quæ Dei nutu jubebantur, animalia faciebat, ut ex hoc mirabilia tua nationes p) enarrent.

49. † Et tunc conſervaſti duas animas: nomen uni vocaſti Henoch, * & nomen ſecundæ vocaſti Leviathan,

50. Et ſeparaſti ea ab alterutro. Non enim poterat ſeptima pars, ubi erat aqua congregata, capere ea.

o) Arab. *colore multivario: & arbores amœniſſimæ conſpectu.*

p) Arab. *Generationes.*

† Verſus 49. 50. 51. & 52. in Arab. deſiderantur.

* *Behemoth* legendum.

51. Et dediſti Henoch * unam partem, ſiccata eſt tertia die, ut habitet in ea, ubi ſunt montes mille.

52. Leviathan autem dediſti ſeptimam partem humidam, & ſervaſti eam, ut fiat in devorationem, quibus vis, & quando vis.]

53. Sexta autem die imperaſti terræ, ut crearet coram te jumenta, & beſtias & reptilia:

54. Et ſuper his Adam, quem conſtituiſti ducem ſuper omnibus factis quæ feciſti, & ex eo educimur nos omnes, quemque elegiſti populum.

55. Hæc autem omnia q) dixi coram te Domine, quia propter nos creaſti ſæculum.

56. Reſiduas autem gentes ab Adam natas dixiſti eas nil eſſe, & quoniam ſalivæ r) aſſimilatæ ſunt, & quaſi ſtillicidium de vaſe ſimilaſti abundantiam eorum.

57. Et nunc Domine, ecce, iſtæ gentes quæ in nihilum deputatæ ſunt, cœperunt dominari noſtri, & devorare nos. s)

58. Nos autem populus tuus, quem vocaſti primogenitum, unigenitum, æmulatorem tuum, t) traditi ſumus in manibus eorum. u)

59. Et

* Behemoth, ut recte Franciſcus Junius. Vide de hac fabula Judaica Buxtorfii Synagog. Judaicam capite ultimo & ſcriptores laudatos à me in Codice apocrypho Novi Teſtam. T. I. p. 334. * & T. II. p. 525.

q) Arab. *Tunc ego ſumſi mihi animum & dixi coram te, Domine quia dixiſti: propter vos creavi ſæculum.*

r) Arab. *pulveri.* s) id. *Conculcare pedibus.*

t) Arab. *amatum tuum.* u) id. *inimicum.*

59. Et, ſi propter nos creatum eſt ſæculum, quare non hæreditatem poſſidemus x) cum ſæculo? Usquequo hæc?

CAP. VII.

1. Et factum eſt, cum finiſſem loqui verba hæc, miſſus eſt ad me Angelus, qui miſſus fuerat ad me primis noctibus, y)

2. Et dixit ad me: Surge Esdra, & audi ſermones, quos veni loqui ad te.

3. Et dixi: Loquere Deus meus. z) Et dixit ad me: Mare poſitum eſt in ſpatioſo loco, ut eſſet altum & immenſum; a)

4. Erit autem ei introitus in anguſto loco poſitus, ut eſſet ſimilis fluminibus.

5. Quis enim volens voluerit ingredi mare, & videre eum, vel dominari ejus: ſi non tranſierit anguſtum in latitudinem quomodo venire poterit?

6. Item aliud, Civitas eſt ædificata, & poſita in loco campeſtri: Eſt autem plena omniū bonorum.

7. Introitus ejus anguſtus, & in præcipiti poſitus, ut eſſet a dextris quidem ignis, a ſiniſtris aqua alta:

x) Arab. *Quare hæreditate non posſidemus ſæculum & ea quæ noſtra ſunt?*

y) Verba: *Qui miſſus fueras ad me primis noctibus*, deſunt in Arab.

z) Arab. *Domine.*

a) Addit Arab. *Et qui ingredi illud voluerint, valde timeant.*

8. Semita autem eſt una ſola inter eos poſita, hoc eſt, inter ignem & aquam, ut non capiat ſemita, niſi ſolummodo veſtigium hominis.

9. Si autem dabitur civitas homini in hereditatem, ſi numquam antepoſitum periculum pertranſierit, quomodo accipiet hereditatem ſuam?

10. Et dixi: Sic Domine. Et dixit ad me: Sic eſt & Iſrael * pars.

11. Propter eos enim feci ſæculum, & quando transgreſſus eſt Adam conſtitutiones meas, judicatum eſt quod factum eſt, b)

12. Et facti ſunt introitus hujus ſæculi anguſti, & dolentes & laborioſi: pauci autem & mali, & periculorum pleni: & labore magnopere fulti.

13. Nam majoris ſæculi c) introitus ſpatioſi & ſecuri, & facientes immortalitatis fructum.

14. Si ergo ingredientes non fuerint ingreſſi qui vivunt, anguſta & vana hæc: non poterunt recipere quæ ſunt repoſita.

15. Nunc ergo quare tu conturbaris, cum ſis corruptibilis? & quid moveris tu, cum ſis mortalis? d)

16. Et quare non accepiſti in corde tuo quod eſt futurum, ſed quod in præſenti?

17. Reſpondi & dixi: Dominator Domine, ecce

* Eadem eſt Iſraëlis ſive populi Iſraëlitici conditio.

b] *Facta eſt in creatura diviſio.* Arab.

c] *Futuri ſaculi* id.

d) Deſunt in Arab. verba hæc: *& quid moveris tu cum ſis mortalis?* ejusdem plane cum prioribus ſententiæ.

ce diſpoſuiſti lege tua, quoniam juſti hæreditabunt hæc, impii autem peribunt.

18. Juſti autem ferent e) anguſta, ſperantes ſpatioſa. Qui enim impie geſſerunt, & anguſta paſſi ſunt, f) & ſpatioſa non videbunt.

19. Et dixit ad me: Non eſt judex ſuper Deum, g) neque intelligens ſuper Altiſſimum.

20. Pereunt enim multi præſentes, quia negligitur, quæ antepoſita eſt Dei lex.

21. Mandans enim mandavit Deus venientibus, quando venerunt, quid facientes viverent, & quid obſervantes non punirentur.

22. Hi autem non ſunt perſuaſi, & contradixerunt ei, & conſtituerunt ſibi cogitamen vanitatis,

23. Et propoſuerunt ſibi circumventiones delictorum, h) & ſuperdixerunt Altiſſimo, non eſſe, & vias ejus non cognoverunt,

24. Et legem ejus ſpreverunt, & ſponſiones ejus abnegaverunt, & in legitimis ejus fidem non habuerunt, & opera ejus non perfecerunt.

25. Propter hoc Esdra, vacua vacuis, i) & plena plenis.

26. Ecce tempus veniet, & erit, k) quando venient ſigna quæ prædixi tibi, & apparebit ſponſa,

e) Arab. *pertulerunt patienter.*

f) id. *non patiuntur.*

g) Arab. *Dei loco.* Cætera deſunt usque ad initium verſus 21.

h) Arab. *crimen rebellionis.*

i) Arab. *vacua vanis & plena perfectis.*

k) id. *& appropinquat.*

ſa, l) & appareſcens oſtendetur quæ nunc ſubducitur terra:

27. Et omnis qui liberatus eſt de prædictis malis, ipſe videbit mirabilia mea. m)

28. Revelabitur enim filius meus JESUS * cum his qui cum eo ſunt, & jucundabuntur qui relicti ſunt in annis quadringentis.

29. Et erit poſt annos hos, † & morietur filius meus CHRISTUS, & omnes qui ſpiramentum habent homines:

30. Et convertetur ſæculum in antiqvum ſilentium diebus ſeptem, ſicut in prioribus judiciis, n) ita ut nemo derelinquatur.

31. Et erit poſt dies ſeptem, & excitabitur quod nondum vigilat ſæculum, & morietur corruptum:

32. Et

l) *Civitas.* Arab.

m) id. *ei exſpectatus erit Filius meus.*

* S. Ambroſius in Lucæ II. 21. *Dominus noſter JESUS nominatus eſt, antequam natus, cui non Angelus, ſed Pater nomen impoſuit.* Revelabitur enim, *inquit*, Filius meus JESUS cum eis qui cum eo judicabuntur, qui relicti ſunt in annis quadringentis. Et erit poſt annos hos, & morietur Filius meus CHRISTUS & convertetur ſæculum. *Vides Angelos quæ audiverint, non quæ uſurpaverint nunciare.*

† Verba: *& morietur Filius meus CHRISTUS*, in Arab. deſiderantur.

n) Verba: *ſicut in prioribus judiciis*, deſunt in Arab.

32. Et terra reddet quæ in ea dormiunt, & pulvis qui in eo ſilentio habitant, & promptuaria reddent quæ eis commendatæ ſunt animæ.

33. Et revelabitur Altiſſimus ſuper ſedem judicii, o) & pertranſibunt miſeriæ, & longanimitas congregabitur.

34. Judicium autem p) ſolum remanebit, veritas ſtabit, & fides convaleſcet,

35. Et opus ſubſequetur, & merces oſtendetur, & juſtitiæ vigilabunt, & injuſtitiæ non dominabuntur.

Hoc loco addit Arabica verſio:
Aethiopica quoque versio, vide Gfrörer P. J. S. t. I p. 69

Tunc juſti & impii ac peccatores proferent in lucem quæ occultaverant: tunc abyſſus pœnarum patebit, contrarius habitationibus conſolationis: & apparebit profundam inferorum, cui oppoſitus erit paradiſus mire amœnus plenusque bonis ac gaudio. Tunc Altiſſimus dicet reſuſcitatis: Videte & intelligite quem negaſtis, cui noluiſtis vos ſubmittere & cujus mandata contemſiſtis. Ecce voluptatem conſolationis ante oculos meos, atque inextinguibilem ignem qui vos circumdabit. Hæc ad eos dicturus eſt in die judicii. In illa die nec ſol erit nec lux, nec luna aut ſtellæ, nec nubes, nec tonitru, nec turbo, nec fulgur, non aqua nec aër, nec tenebræ, nec nox nec dies. Non æſtus, nec autumnus, nec ver, nec hiems: Non

o) addit Arab. *& veniet miſericordia.*

p) id. addit: *Domini qui perſonnas non accipit.*

Non tempeſtas, nec æſtus, nec nix, nec ventus, nec pluvia, nec frigus, nec ros. Neque lumen à tenebris ſupervenientibus comprehendendum, omnes enim lumini gloriæ ſupplicare cogentur. Hæc futura ſunt neceſſario, & numerus horum omnium eſt hebdomas annorum, & hæc eſt menſura omnium horum quæ eventura ſunt illorumq; ordo. Tuque unicus cui ſingula hæc ſunt revelata.

Tunc ego, beati, inquam, Domine ſunt illi qui deprehendentur ſervaſſe illa omnia quæ mihi dixiſti, atque ego hoc à te peto & oro, ut mihi detur illa ſervare. Sed quotusquisque eſt qui non peccat, & quis natus eſt ex filiis hominum qui fœdus non transgreditur? Et quam paucos video qui ad ſupplicationem & gaudium futuri ſæculi accedunt? Loca vero pœnarum multivaria ſunt, & multi ad ea ruunt, quoniam malus in cordibus noſtris omnia hæc mala poſuit, & nos decepit, & à via fecit declinare, & ad interitum nos ſeduxit, viamque nos docuit mortis, & à via vitæ longe nos removit, neque hoc tantum, ſed amplius etiam.

Et reſpondit mihi, audi, inquit, o Eſdra, ut doceam te tempus ſecundum, & quod Altiſſimus non unum ſed duos mundos condidit. Non ne dicebas puros non adeo multos eſſe, impios autem longe plures? Audi ad hæc reſponſum. Si pretioſos habes lapides paucos numero, num illis adjunges plumbea luteaque? Minime, inquam. Tum ille, roga inquit terram & illa te edocebit. Dicas illi, tu produxiſti aurum & argentum, æs, ferrum & plumbum & lutum. Et ecce plus argenti eſt quàm

auri,

auri, plus æris quam argenti, plus ferri quàm æris, plus plumbi quàm ferri, & plus luti quam ferri. Expende jam tecum ecquod horum ſit melius & electius & jucundius, id quod frequentius eſt an vero id quod eſt rarius? Reſpondi ego, id quod frequentius eſt, minime melius eſt: illud vero quod eſt rarius, eſt etiam præſtantius & electum.

Et dixit ad me, intellige hæc de te ipſo ex iis quæ jam noſti, quod ille qui rariora habet, magis in illis gaudebit, quam qui habet quæ latius & frequentius obvia ſunt. Et hæc eſt ratio proceſſus quo utar in judicio quod promiſi. Gaudebo in paucis illis qui evadent, quoniam illi ſunt miſſi ad gloriam Altiſſimi. Hi ſunt populus peculiaris in quo nomen vocatum eſt meum, magnam autem multitudinem præteribo qui peribunt, ligati merito ad infernum, quos oportet ad judicium veritatis adduci. Hi in fumum redigentur die punitionis & tradentur in flammas ignis qui ardet in inferno, ad everſionem, ruinam & exſtirpationem.

Et reſpondens dixi: & tu o lutum unde & quomodo factum eſt ut ad lapſum te deprimi contigerit? Utinam ſimile fuiſſes nunquam creatis, utinam nunquam exſtitiſſes! & quid dicam de intellectu quem accepimus? nonne bonus ille nobis dux erat, & in nobis adoleſcebat? ideo autem puniendi erimus quia intellectus fuit in nobis, & nos eum deſtruximus. Hominum igitur conditio lamentabilis ac deploranda; beſtiæ gaudebunt, homines lugebunt. Gaudebunt quadrupeda quo-

niam

niam ſors illorum melior quam noſtra eſt: illa enim non adducentur in judicium, neque pœnæ ab iis repetentur, neque poſt mortem illorum vita illis alia exſpectanda reſtat. Nos autem quale beneficium eſt quod accipiemus, iterum rédituri in vitam, quos pœnæ inferorum manent. Homines omnes ſubacti peccatis, omnes pleni iniquitate, omnes onere transgreſſionum gravati. Quoniam igitur poſt mortem ſubeundum nobis judicium eſt, præſtaret nobis nunquam natos fuiſſe.

Et reſpondit mihi, dixitque: Cum DEUS altiſſimus crearet mundum, & Adamum, & ex ipſo naſcituros, præparavit etiam judicium his qui merituri illud eſſent. Igitur ſecundum tua ipſius verba age, intellige. Ais intellectum nobiſcum adoleſcere, cum alia in terris illo careant. Propterea igitur puniendi erunt, quoniam prædití cognitione & donati munere ac principio moderandi intellectus, hoc contemſerunt & transgreſſi ſunt: acceperunt mandata & illa non ſervarunt, ſed libidines ſuas ſtatuerunt veluti legem contrariam, & à lege veritatis quam acceperunt longe receſſere. Igitur non habebunt excuſationem qua ſe defendant in die judicii, neque reſponſum in die ultimo. Quoties DEUS gratiam tolerandi homines hujus mundi prolongavit? Non propter vos autem tantummodo prolongat miſericordiam ſuam, ſed ut numerus temporum dilatorum impleatur, quem in Verbo ſuo ſignificavit.

Et

Et ego, ſi gratiam, inquam, inveni apud te, unum hoc mihi, ſervo tuo expone. Poſt mortem hanc præſentem, cum ab unoquoque anima reddita erit, nunc in locum quietis recondemur usque ad tempus quo judicium feres in juſtitia, & in novas creaturas eos immutabis, an ſtatim ad pœnam rapiemur?

Et ille reſpondit mihi ac dixit: & hoc tibi explicabo. Nam quod ad te attinet, quia tu non es conjunctus rebellibus, neque ſimilis iis qui in corde ſuo veritati non obediunt, non numeraberis inter eos à quibus pœnæ repetentur, quia theſaurum habes plenum bonorum operum, comparatum tibi ab Altiſſimo, qui in præſenti à te non animadvertitur, ſed in plenitudine temporum apparebit. Quod ad præſentem vero mortem attinet, attende. Quando decretum exit ab Altiſſimo, atque ipſe juſſit hominem mori, ſpiritus ejus & quicquid habet vitæ mutatur, donec corpore ejus exeat, ut revertatur ad DEUM qui immiſit eum. Et ante omnia coram gloria Altiſſimi proſternit ſe, atque ſi rebellis fuerit & legum transgreſſor, nec ſervaverit vias Altiſſimi, neque ſimilis fuerit iis qui ipſum timent: hæc anima non intrabit plena lucis habitacula, ſed ab eo tempore ligabitur, & addetur iis qui in judicium adducendi ſunt. Hi magno luctu cordis, ſeptemplici doloris genere vicem ſuam lamentabuntur. *Primo* quod corda ipſorum ſunt inobedientia ad incedendum in viis Altiſſimi. *Secundo* quod ab hoc tempore nihil poſſunt facere boni, ut vivant. *Tertio* quod vident

dent præmia quæ tribuuntur iis qui præcepta Altiſſimi ſervarunt. *Quarto* quando vident pœnas ſibi paratas atque in futurum eis immittendas. *Quinto* quando conſiderant loca in quibus animæ ipſorum cuſtodiuntur & concluſæ tenentur ab angelis. *Sexto* quod ægritudine cordis liqueſcunt præ metu pœnarum quæ eos manent. *Septimum* doloris genus omnibus hactenus memoratis majus eſt & gravius, quoniam ſuperfundentur confuſione & remorſu arrodentur, & in mœrore manebunt ob ſeveritatem quam extimeſcunt, quando ſpectabunt magnitudinem gloriæ Altiſſimi: vitam enim ſuam conſumſere in peccatis in conſpectu ejus qui ſententiam poſtea de illis feret, & hereditas ipſorum erit pœna ſempiterna. Solatia autem eorum, qui mandata Domini Altiſſimi cuſtodivere, hæc erunt: Primo omnium, quando illi placuerit transferre quosdam eorum ex corpore hoc corruptibili, quod per tempus aliquod manet, & Domino ſervivit in timore, præcipua ipſorum conſolatio eſt quod intuebuntur gloriam Altisſimi, dum ab illo præmia recipiunt quæ ſeptem excellentibus generibus & ordinibus ſive gradibus conſiſtunt. *Primus* gradus eſt, quod varios eluctati ſunt labores donec ſuperarunt eum qui creatus cum ipſis eſt, inimicum & omnia ejus mala opera & omnes ejus turpes cogitationes, ita ut non potuerit eos ſeducere deceptione per vires aut technas ſuas, ut a vita ad mortem eos deflecteret. *Secundus* gradus eſt, quod viſuri ſunt impios ardere ſiti & flammis ignis perpetuis, igne æterno excruciandos.

Tertius

Tertius gradus eſt, quod videbunt teſtimonium dari ſibi ab Altiſſimo, quod obſervatione mandatorum vitam per fidem ſuam obtinuerunt. *Quartus* gradus eſt, quod perfruentur voluptate conſolationis, bonaque ſpe bonorum ac felicitatis quæ ipſis evenient, & quibus olim in habitationibus vitæ perfruentur. *Quintus* gradus eſt genus & modus gaudii quod ſentient, corruptio enim hoc tempore longe ab illis remota, atque ſeipſos præparant ad fruendum vita quæ jam initium capiet, viſuri eum quem oculus non vidit. Tunc conſiderabunt anguſtum per quem inceſſerunt tramitem, & quomodo per hunc ad vitam pervenerint & moleſtias cum quibus luctandum illis fuerit, & quod per has jam in ſolutum ſtatum ac libertatem ſunt perducti. Tributa quoque ipſis eſt vitæ ſaxitas; ut à morte immunes ſint in æternum. *Sextus* gradus eſt, quod ſciunt facies ſuas ſplendere, & ſimiles fore fulgori ſolis, & ſplendori micantium ac lucentium ſtellarum, neq; lapſuros amplius nec corruptioni obnoxios futuros. *Septimus* gradus omnibus prioribus ſuperior eſt, quod lætabuntur in magnitudine beatitatis, & in conſolatione ſine ſollicitudine, nec facies eorum confundentur. Laudabunt DEUM & gaudebunt in perpetuum, intuentes gloriam DEI cujus ſatietatem capere nemo poteſt. Illi enim faciem ejus intuebuntur qui ſervierunt illi, & illi cum eo vivent qui eos glorificabit & præmiis afficiet. Hi ſunt gradus glorioſi qui obtingent animabus juſtorum, quique promiſſi illis ſunt: & hæc eſt deſcriptio

cruciatum & tormentorum quæ impios manent.

Et reſpondi ac dixi: Dabiturne animabus aliquod tempus, qvum corporibus exceſſerunt, priusquam videant illa de quibus dictum eſt? Et ait mihi: per ſeptem dies liberum ipſis erit ſpectare intra hoc ſeptiduum omnes habitationes de quibus antea ad te dixi: poſtea ſinguli transferentur in loca quibus digni ſunt, & diligenter cuſtodientur.

Et ego ad illum, ſi gratiam, inquit, inveni coram facie tua, expone quæſo ſervo tuo quod ex te quæram. In die judicii integrum ne erit viro juſto intercedere pro peccatore apud Altiſſimum, aut parentibus pro liberis, liberis pro parentibus, aut cognatis pro cognatis, aut amicis pro amicis? Et reſpondit mihi & dixit: Quoniam inveniſti gratiam coram oculis meis, etiam hoc tibi exponam & te edocebo. Dies judicii determinabit omnia & decretoriam feret ſententiam ac firmo ſigillo obſignabit. Sicut igitur qvum homo ex hac vita exceſſit, pater non poteſt ad filium mittere aut negotia ejus ſciſcitari, nec patris filius, aut dominus ſervi, vel amicus amici, num dormiat, edat, an ſecuram degat vitam, neque ullo modo curam ejus gerere poteſt. Similiter illo tempore nullus pro altero intercedet vel orabit, ſed quilibet ſuam ipſe perſonam cauſamque ſuſtinebit; ſive impius ſive juſtus fuerit.

Hactenus ex Arabica verſione.

36. Et

36. Et dixi, primus Abraham p) propter Sodomitas oravit, & Moyſes pro patribus, qui in deſerto peccaverunt,

37. Et qui poſt eum q) pro Iſrael in diebus Achani.

38. Et Samuel & David pro confractione, & Salomon r) pro eis qui venerunt in ſanctificationem.

39. Et Elias s) pro his qui pluviam acceperunt, & pro mortuo ut viveret,

40. Et Ezechias t) pro populo in diebus Sennacherib, & multi pro multis.

41. Si ergo modo quando corruptibile increvit, & injuſtitia multiplicata eſt, & oraverunt juſti pro impiis: quare & nunc ſic non erit?

42. Et reſpondit ad me, & dixit: præſens ſæculum non eſt finis, u) gloria in eo frequens manet:

q 2

p) Arab. *Quomodo invenimus Abrahamum oraſſe pro Sodomitis, & Moſen* &c. Gen. XVIII. 23. Exod. XXXII. 32.

q) Joſuæ VII. 6, ſeq. 1. Sam. VII. 9. 2. Sam. XXXIV. 17. In Arab. hæc ita leguntur: *Et Joſua poſtea pro filiis Iſrael. Et Samuel in diebus Davidis. Et David pro plaga quæ affligebat populum, & Salomon cum poneret fundamentum ædis quam ædificabat Domino.*

r) 3. Reg. VIII. & 2. Chronic. VI.

s) 3. Reg. XVIII. 42. & XVII. 21.

t) 4. Reg. XIX.

u) Arab. *in præſenti ſæculo id poteſt fieri, quia honor ejus non eſt perennis.*

net: propter hoc oraverunt pro invaſidis. *

43. Dies enim judicii x) erit finis temporis hujus, & initium temporis futuræ immortalitatis, in quo tranſivit corruptela:

44. Soluta eſt intemperantia, y) abſciſſa eſt incredulitas: crevit autem juſtitia, orta eſt veritas.

45. Tunc enim nemo poterit ſalvare eum qui periit, neque demergere qui vicit.

46. Et reſpondi, & dixi: Hic eſt ſermo meus primus & noviſſimus, quoniam melius erat non dare terram Adam, vel cum jam dediſſet, z) coërcere eum ut non peccaret.

47. Quid enim prodeſt hominibus, in præſenti vivere in triſtitia, & mortuos ſperare punitionem?

48. O tu quid feciſti, Adam? ſi enim tu peccaſti, non eſt factus ſolius tuus caſus, a) ſed & noſter qui ex te advenimus.

49. Quid enim prodeſt nobis, ſi promiſſum eſt nobis immortale tempus: b) nos autem mortalia opera egimus?

50. Et

* Pro impiis, intellige.

x) Arab. *Sed in futuro ſæculo id non amplius fiet: nam finis hujus ſæculi eſt initium ejus cujus vita non morietur & à qua remota eſt corruptela.*

y) *Evanuit malitia.* id.

z) Arab. *vel non tribuere ei intellectum & cognoſcendi vim, ut non poſſet peccare.*

a) *Quomodo igitur non tibi ſoli meruiſti mortem?* Arab.

b) *Promiſſa vita non mors,* id. Mortem afferentia.

50. Et quoniam prædicta eſt nobis perennis ſpes, nos vero peſſimi vani facti ſumus. c)

51. Et quoniam repoſita ſunt nobis habitacula ſanitatis d) & ſecuritatis: nos vero male converſati ſumus.

52. Et quoniam repoſita eſt gloria Altiſſimi protegere eos qui tarde e) converſati ſunt: nos autem peſſimis viis ambulavimus.

53. Et quoniam oſtendetur paradiſus, cujus fructus incorruptus perſeverat, in quo eſt ſecuritas & medela:

54. Nos vero non ingrediemur. In ingratis enim locis f) converſati ſumus.

55. Et quoniam ſuper ſtellas g) fulgebunt facies eorum, qui abſtinentiam habuerunt: noſtræ autem facies ſuper tenebras nigræ.

56. Non enim cogitavimus viventes quando iniquitatem faciebamus, quod incipiemus poſt mortem* pati.

57. Et reſpondit, & dixit: Hoc eſt cogitamentum a) certaminis, quod certabit qui ſuper terram natus eſt homo,

c) *Nos vero vana agimus.* Arab.
d) *Laboris expertia & ſollicitudinis libera, nos vero vitam noſtram malis operibus conſumſimus.* id.
e) Arab. *In abſtinentia.*
f) id. *In malis operibus.*
* Daniel. XII. 13.
g) *Ecce quando nati viventes peccamus, videmus quod in futurum meruimus luctum & pœnas.* id.
a) Arab. *imaginatio & cogitatio hujus ſæculi.*

58. Ut ſi victus fuerit, b) patiatur quod dixiſti: ſi autem vicerit, recipiet c) quod dico:

59. Quoniam hæc eſt vita, quam Moyſes dixit d) cum viveret, ad populum, dicens, Elige tibi vitam ut vivas.

60. Non crediderunt autem ei, ſed nec poſt eum prophetis: ſed nec mihi, qui locutus ſum ad eos. e)

61. Quoniam f) non eſſet triſtitia in perditionem eorum, ſicut futurum eſt gaudium ſuper eos, quibus perſuaſa eſt ſalus.

62. Et reſpondi, & dixi: Scio Domine, quoniam vocatus eſt Altiſſimus miſericors in eo, quod miſeratur his, qui nondum in ſæculo advenerunt,

63. Et quod miſeretur illis, qui g) converſionem faciunt in lege ejus.

64. Et longanimis eſt, quoniam longanimitatem præſtat h) his qui peccaverunt, quaſi ſuis operibus: i)

65. Et

b) *ſi certet & victus fuerit.* id.

c) *Gaudium quod dixi.* id.

d) Arab. *dixit ad populum.* Deut. XXX. 15. 19.

e) Arab. *ad te.*

f) *Itaque non doleo neque impedire velim eorum exitium: ſed gaudeo in eo, quia cor eorum bono obſequi recuſat.* id.

g) Arab. *qui aſſueti via recta, legem ejus obſervant.*

h) *Longum tempus exſpectat.* id.

i) Addit Arab. *retribuitque iis qui operati ſunt juſtitiam.*

65. Et munificus eſt, k) quoniam quidem donare vult pro exigentiis.

66. Et multæ miſericordiæ, quoniam multiplicat magis miſericordias his l) qui præſentes ſunt, & qui præterierunt, & qui futuri ſunt.

67. Si enim non multiplicaverit miſericordias ſuas, non vivificabitur ſæculum cum his, qui inhereditabunt in eo.

68. Et donat: quoniam ſi non donaverit de bonitate ſua, ut alleventur hi, qui iniquitatem fecerunt, de ſuis iniquitatibus non poterit decies milleſima pars vivificari hominum.

69. Et judex m) ſi non ignoverit his qui curati ſunt verbo ejus, & deleverit multitudinem contentionum: non fortaſſis derelinquerentur in innumerabili multitudine, niſi pauci valde.

q 4 CAP. VIII.

k) *Et liberaliter largitur iis qui quærunt bonum, præmiaque operibus rependit.* id.

l) Arab. *his qui humiliant ſe aguntque pœnitentiam & ad eum convertuntur; hæc confitentur et cum magna gratiarum actione. Si enim ira ejus excandeſceret, mundus hic omnino non eſſet, neque qui ſunt in eo, viverent. Sed multiplicat dona digna quæ grato animo accipiuntur.*

m) *Judex juſtus qui non accipit perſonas.* id.

CAP. VIII.

1. Et reſpondit ad me & dixit: Hoc ſæculum
fecit Altiſſimus propter multos, futurum
autem propter paucos.
2. Dicam autem coram te ſimilitudinem, Esdra.
Quomodo autem interrogabis terram, & dicet
tibi, quoniam dabit terram multam magis unde
fiat fictile, parvum autem pulverem unde aurum
fit: ſic & actus præſentis ſeculi.
3. Multi quidem creati ſunt, pauci autem ſal-
vabuntur.
4. a) Et reſpondi, & dixi: Abſorbe ergo ani-
ma ſenſum, & devora quod ſapit.
5. Conveniſti enim obaudire, & prophetare
volens. Nec enim tibi datum eſt ſpatium, niſi
ſolummodo vivere.
6. O Domine, ſi non permittes ſervo tuo, ut
oremus coram te, & des nobis ſemen cordi, &
ſenſui culturam, unde fructus fiat, unde vivere
poſſit omnis corruptus, qui portabit locum ho-
minis?

7. Solus

a) *Arab. 4. Et dixit ad me: anima cum deſcendit, ſenſus & intelligentia facta eſt particeps & cogitatio ducit ad auſcultandum. 5. Et tibi vero non omne tempus datum eſt, ſed breve tantum ſpatium ad vivendum. 6. Et dixi ad Eum: ſi tu jubes me ſervum tuum coram te orare, da cordi meo ut fructum ferat, & inde utilitatem ego capiam, & ut omnes carne induti ſalvemur.*

7. Solus enim es b) & una plaſmatio nos ſumus manuum tuarum, ſicut locutus es:

8. Et quomodo nunc in matrice plaſmatum eſt corpus, & præſtas membra: conſervatur in igne & aqua tua creatio: & novem menſibus patitur tua plaſmatio tuam creaturam quæ in ea creata eſt.

9. Ipſum autem quod ſervat, & quod, ſervatur, utraque ſervabuntur: ſervataque quandoque iterum reddit matrix, quæ in ea creverunt.

10. Imperaſti enim ex ipſis membris, hoc eſt mamillis præbere lac fructui mamillarum,

11. Ut nutriatur id, quod plaſmatum eſt usque in tempus aliquod, & poſtea diſponas eum tuæ miſericordiæ.

12. Enutriſti eum tua juſtitia, & erudiſti eum in lege tua, & corripuiſti eum tuo intellectu:

13. Et mortificabis eum, c) ut tuam creaturam; & vivificabis eum ut opus tuum.

14. Si ergo perdideris eum qui tantis laboribus plaſmatus eſt: tuo juſſu facile eſt ordinari, ut & id quod fiebat ſervaretur.

15. Et nunc Domine, dicam, de omni homine tu magis ſcis: de populo autem tuo, ob quem doleo;

16. Et de hereditate tna, propter quam lugeo:

q 5 & propter

b) *Omnes enim idem ſumus*, id.

c) Arab. 13. *Et tu morti das eum quem creaſti, & tantopere amaſti utpote opificium manuum tuarum.* 14. *Si ergo deſtruis eum poſt tantam molem quem creaſti, cur omnino dediſti ei ut exiſteret?*

& propter Iſrael, propter quem triſtis ſum? & de
Jacob, propter quem doleo:

17. Ideo incipiam orare coram te pro me, &
pro eis: d) quoniam video lapſus noſtros, qui in-
habitamus terram.

18. Sed audivi celeritatem judicis qui futu-
rus eſt.

19. Ideo audi vocem meam, & intellige ſer-
monem meum, & loquar coram te.

20. Initium verborum Eſdræ priusquam aſſu-
meretur: e) & dixi, Domine, qui inhabitas ſæ-
culum; f) cujus oculi elevati in ſuperna & aëre:

21. Et cujus thronus inæſtimabilis, & gloria in-
comprehenſibilis: cui aſtat exercitus angelorum
cum tremore,

22. Quorum ſervatio g) in vento & igni con-
vertitur: cujus verbum verum, h) & dicta per-
ſeverantia:

23. Cujus juſſio fortis, & diſpoſitio terribilis:
cujus aſpectus arefacit abyſſos, & indignatio ta-
beſcere i) facit montes, & veritas teſtificatur:

24. Exaudi

d) In Arab. ſequitur: *& vidi iſtum qui imminet crea-
tura tua.* Deinde ſtatim verſ. 19.

e) Verba hæc: *Initium verborum Esdræ prius-
quam aſſumeretur*, in Arab. deſunt.

f) *Qui es ante ſempiterna ſæcula, & qui accurate
perſpicis cœlos & omnia ſublimia.* id.

g) *Quorum arma lucem præ ſe ferunt ac ſplendo-
rem.* Arab. Pſal. CIV. 4.

h) *Magnum & verum.* id. i) Arab. *tremere.*

24. Exaudi orationem ſervi tui, & auribus percipe precationem figmenti tui.

25. Dum enim vivo, loquar: & dum ſapio, k) reſpondebo:

26. Nec reſpicias populi tui delicta, ſed qui tibi in veritate l) ſerviunt.

27. Nec intendas impia gentium m) ſtudia, ſed qui tua teſtimonia cum doloribus cuſtodierunt.

28. Nec cogites n) qui in conſpectu tuo falſe converſati ſunt, ſed memorare qui ex voluntate tua timorem cognoverunt.

29. Neque volueris perdere, o) qui pecudum mores habuerunt: ſed reſpicias eos, qui legem tuam ſplendide p) docuerant.

30. Nec indigueris eis, q) qui beſtiis pejores judicati ſunt: ſed diligas eos, qui ſemper in tua juſtitia confidunt, & gloria.

31. Quoniam nos & patres noſtri talibus morbis languemus: r) tu autem propter nos peccatores miſericors vocaberis.

32. Si

k) *Dum cogito.* id.

l) *In juſtitia & veritate.* id.

m) Arab. *Ne reſpicias opem impiorum, ſed eorum qui tuum fœdus cuſtodierunt, ecce enim ſunt in miſeria conſtituti.*

n) *Neque iraſcaris nobis propter eos qui in populo tuo fecerunt vana in conſpectu tuo.* id.

o) Arab. addit: *nos cum populo qui* &c.

p) *Splendorem legis tuæ docuerunt.* id.

q) Arab. *Nobis propter eos.*

r) Pro hac priore parte commatis in Arab. eſt: *Tu DE-*

32. Si enim deſideraveris ut noſtri miſerearis, s) tunc miſericors vocaberis, nobis autem non habentibus opera juſtitiæ.

33. Juſti enim quibus ſunt opera multa repoſita, ex propriis operibus recipient mercedem. t)

34. Quid eſt enim homo, ut ei indigneris: u) aut genus corruptibile, ut ita amarus ſis de ipſo?

35. In veritate enim nemo de genitis eſt, qui non impie geſſit, & de confitentibus x) qui non deliquit.

36. In hoc enim annuntiabitur juſtitia tua, & bonitas tua Domine, cum miſertus fueris eis qui non habent ſubſtantiam bonorum operum.

37. Et reſpondit ad me, & dixit: Recte locutus es aliqua: y) & juxta ſermones tuos, ſic & fiet.

38. Quoniam non vere cogitabo z) ſuper pla-

ſma

US es DEUS Patrum noſtrorum. Nos & qui ante nos fuerunt in miſericordiam tuam ſperamus.

s) *Quia nos elegiſti tibi in populum.* id.

t) *Opera juſtorum coram te ſplendent, & per opera ſua digni ſunt mercede quam recipient in futuro ſeculo quod fine caret.* Arab.

u) Quæ ſequuntur in hoc verſu, Arab. non habet.

x) Hoc eſt, de piis etiam & qui DEUM confitentur. Arab. *ſubſtantiam habentibus,* bonorum operum intellige, de qua v. 36.

y) *Aliqua,* deeſt in Arab.

z) Arab. *Non valde curo de illis creaturis mea qua* &c.

ſima eorum, qui peccaverunt ante mortem, ante judicium, ante perditionem:

36. Sed jucundabor ſuper juſtorum figmentum, & memorabor peregrinationis a) quoque, & ſalvationis & mercedis receptionis.

40. Quomodo ergo locutus ſum, ſic & eſt.

41. Sicut enim agricola ſerit ſuper terram ſemina multa, & plantationes multitudinis plantat, ſed non in tempore omnia quæ ſeminata ſunt, ſalvantur, ſed nec omnia quæ plantata ſunt, radicabunt: ſic & qui in ſæculo ſeminati ſunt, non omnes ſalvabuntur.

42. Et reſpondi, & dixi: Si inveni gratiam, loquar.

43. Quomodo ſemen agricolæ ſi non aſcenderit, aut non acceperit pluviam tuam in tempore, aut ſi corruptum fuerit multitudine pluviæ, b)

44. Sic perit: & ſimiliter homo qui manibus tuis plaſmatus eſt, & tu ei imago nominatus, quoniam ſimilatus es ei, propter quem omnia plaſmaſti: & ſimilaſti ſemini agricolæ. c)

45. Non iraſcaris ſuper nos, ſed parce populo tuo, & miſerere hereditati tuæ. Tu autem creaturæ tuæ miſereris.

46. Et reſpondit ad me, & dixit: Quæ ſunt præſentia præſentibus, d) & quæ futura futuris.

47. Mul-

a) *Vicæ ipſorum.* id.

b) Pro *multitudine pluviæ*, Arab. habet, *variis de cauſis.*

c) Arab. *itaque ſimilaſti eum ſemini agricolæ.*

d) *Præſenti congruentia ætati.* id.

47. Multum enim tibi reſtat, e) ut poſſis diligere meam creaturam ſuper me: tibi autem frequenter & ipſi proximavi, injuſtis autem nunquam.

48. Sed & in hoc mirabilis es coram Altiſſimo.

49. Quoniam humiliaſti te ſicut decet te, & non judicaſti te, ut inter juſtos plurimum glorificeris.

50. * Propter quod miſeriæ multæ, & miſerabiles efficientur eis, qui habitant ſæculum in noviſſimis: quia in multa ſuperbia ambulaverunt.

51. Tu autem pro te intellige, & de ſimilibus tuis inquire gloriam.

52. Vobis enim apertus eſt paradiſus, plantata eſt arbor vitæ, præparatum eſt futurum tempus, præparata eſt abundantia, ædificata eſt civitas, probata eſt requies, perfecta eſt bonitas & perfecta ſapientia.

53. Radix mali ſignata eſt a vobis: infirmitas & tinea a vobis abſconſa eſt, & in infernum fugit corruptio in oblivione.

54. Tranſierunt dolores, & oſtenſus eſt in fine theſaurus immortalitatis.

55. Noli ergo adjicere inquirendo de multitudine eorum qui pereunt.

56. Nam

e) Arab. *Multum continuaſti objectiones: numquid plus diligis creaturam meam quam ego?* (Confer ſupra V. 33.) *Te illis dixiſti ſimilem & injuſtis te annumeraſti, cum non ſis injuſtus.*

* Hoc loco deeſt folium in Codice Manuſcript. Arabico, ut ſupra. IV. 23.

56. Nam & ipſi accipientes libertatem, † ſpre-
verunt Altiſſimum, & legem ejus contempſerunt,
& vias ejus dereliquerunt.

57. Adhuc autem juſtos ejus conculcaverunt.

58. Et dixerunt in corde ſuo, ** non eſſe DE-
UM: & quidem ſcientes quoniam moriuntur.

59. Sicut enim vos ſuſcipient quæ prædicta
ſunt: ſic eos ſitis, & cruciatus, quæ præparata
ſunt. Non enim voluit hominem diſperdi.

60. Sed & ipſi qui creati ſunt, coinquinave-
runt nomen ejus qui fecit eos: & ingrati fuerunt
ei qui præparavit eis vitam.

61. Quapropter judicium meum modo appro-
pinquat.

62. Quæ non omnibus demonſtravi, niſi tibi,
& tibi ſimilibus paucis. Et reſpondi & dixi:

63. Ecce nunc Domine demonſtraſti mihi mul-
titudinem ſignorum, quæ incipies facere in no-
viſſimis: Sed non demonſtraſti mihi quo
tempore.

CAP. IX.

1. Et reſpondit ad me, & dixit: metiens meti-
re tempus in ſemetipſo: & erit cum vide-
ris, quando tranſierit pars quædam * ſignorum
quæ prædicta ſunt.

2. Tunc intelliges quoniam ipſum eſt tempus
in

† Libertatem arbitrii.

** Pſalm. XIV. 1 LIII. 1.

* Hoc loco iterum incipit Codex Manuſcriptus Arab.

in quo incipiet Altiſſimus viſitare ſæculum quod ab eo factum eſt. a)

3. Et quando videbitur in ſæculo motio locorum, b) & populorum turbatio,

4. Tunc intelliges quoniam de his erat Altiſſimus locutus a diebus qui fuerunt ante te ab initio;

5. Sicut enim omne quod factum eſt in ſæculo, initium habet, pariter & conſummationem, & conſummatio eſt manifeſta;

6. Sic & Altiſſimi tempora initia habent manifeſta in prodigiis & virtutibus, & conſummationes in actu & in ſignis.

7. Et erit, omnis qui ſalvus factus fuerit, & qui poterit effugere per opera ſua, & per fidem c) in qua credidiſtis,

8. Relinquetur de prædictis periculis, & videbit ſalutare meum in terra mea, & in finibus meis, d) quoniam ſanctificavi me a ſæculo. e)

9. Et tunc mirerebuntur f) qui nunc abuſi ſunt vias meas: & in tormentis commorabuntur hi qui eas projecerunt in contemptu.

10. Qui

a) Arab. *præſens ſæculum.*

b) *Mutationes, tumultus & ſeditiones populorum, tyrannidem Principum Rectorumque variis in locis, nemine exiſtente qui illos dirigat.* id.

c) Arab. *fidem in DEUM.*

d) *In monte ſanctitatis meæ.* id.

e) Arab. *Quos ante ſæculum ſanctificavi.*

f) *Mirabuntur & ſtupebunt.* id.

10. Qui enim non cognoverunt me, viventes
g) beneficia conſecuti:
11. Et qui faſtidierunt legem meam, cum adhuc erant habentes libertatem,
12. Et h) cum adhuc eſſet eis apertus pœnitentiæ locus, non intellexerunt, ſed ſpreverunt:
i) hos oportet poſt mortem in cruciamento cognoſcere. k)
13. Tu ergo noli adhuc curioſus eſſe, quomodo impii cruciabuntur: Sed inquire quomodo juſti ſalvabuntur, & quorum ſæculum, l) & propter quos ſæculum, & quando. m)
14. Et reſpondi, & dixi,
15. Olim locutus ſum, & nunc dico, & poſtea dicam: quoniam plures ſunt qui pereunt, quàm qui ſalvabuntur, ſicut multiplicatur fluctus ſuper guttam.
16. Et reſpondit ad me & dixit,
17. Qualis ager, talia & ſemina: & quales flores, tales & tincturæ: n) & qualis operator, ta-

r lis

g) *Cum viverent, & ego illis benefacerem.* Arab.
h) *Et ego miſericordiam facerem illis.* id.
i) Arab. *nec conſideraverunt ut converterentur, ſed hic populus avertit vias ſuas, & corde ſuo non obedivit.*
k) addit Arab. *Quis ſit ille quem rejecerunt.*
l) *Sæculum futurum.* id.
m) *Et quod in perpetuum in illo commoraturi ſunt.* Arab.
n) Arab. *quale genus bonorum ramorum, tale ſæcu-*

lis & creatio : & qualis agricola, talis cultura : quoniam tempus erat ſæculi. o)

18. Et nunc cum eſſem parans eis, his qui nunc ſunt; antequam fieret ſæculum, in quo habitarent; & nemo mihi contradixit.

19. Tunc enim p) quisque, & nunc creator in mundo hoc parato, & meſſe indeficienti, & lege inveſtigabili corrupti ſunt mores eorum.

20. Et conſideravi ſæculum, & ecce erat periculum q) propter cogitationes quæ in eo advenerunt.

21. Et vidi & peperci ei valde, & ſervavi mihi acinum de botro, & plantationem de tribu multa. r)

22. Pereat

ſæculum ex eo oriens: & qualia opera, tale judicium: & qualia ſigna agrorum, talis menſura areæ triturationis.

o) id. *Nam qui in illa ætate futuri ſunt, plures erunt qvàm qui hic numerantur: parata enim erit pro iis qvi ad mundum futurum pertinent, qvi erunt in illo ita ut nemo impediat. Nam mundus ille non ſimilis noſtro eſt temporalis & ſæcularis, ſed perpetuus in quo bona innumera & manſiones incomprehenſibiles.*

p) Arab. *Sed præſentis ætatis populus vias ſuas malis operibus corrupit.*

q) *Vergens ad deſtructionem.* id.

r) Arab. *arborem unam ex magna ſilva.*

22. Pereat ergo multitudo s) quæ ſine cauſſa
nata eſt, & ſervetur acinus meus, & plantatio
mea: quia t) cum multo labore perfeci.

23. Tu autem ſi adhuc intromittas ſeptem di-
es alios, ſed u) non jejunabis in eis:

24. Ibis in campum florum, ubi domus non eſt
ædificata: & manducabis ſolummodo de floribus
campi, & carnem non guſtabis, & vinum non bi-
bes, ſed ſolummodo flores:

25. Deprecare Altiſſimum ſine intermiſſione,
& veniam, & loquar tecum.

26. Et profectus ſum, ſicut dixit mihi, in campum
qui vocatur Ardath, x) & ſedi ibi in floribus. Et
de herbis agri manducavi, & facta eſt mihi eſca ea-
rum in ſaturitatem.

27. Et factum eſt poſt dies ſeptem, & ego diſ-
cumbebam ſupra fœnum, & cor meum iterum
turbabatur ſicut ante.

28. Et apertum eſt os meum, & inchoavi dice-
cere coram Altiſſimo, & dixi,

29. O Domine, te nobis oſtendens, oſtenſus es
patribus noſtris in deſerto, quod non calcatur, &
infructuoſo, quando erant exeuntes de Ægypto:
& dicens dixiſti,

30. Tu Iſrael audi me, & ſemen Jacob intende
ſermonibus meis.

r 2 31. Ecce

s) Arab. *& deſtruam multitudinem quæ ambula-
vit in vanitate.*

t) id. *quam.*

u) Arab. *& jejunabis in eis.* Minus bene.

x) Arab. *Araat.*

31. Ecce enim ego ſemino in vobis legem meam, & faciet in vobis fructum, & glorificabimini in eo per ſæculum.

32. Nam y) patres noſtri accipientes legem, non ſervaverunt, & legitima mea non cuſtodierunt, & factus eſt fructus legis non parens z) nec enim poterat, quoniam tuus erat.

33. Nam qui acceperunt, perierunt, non cuſtodientes quod in eis ſeminatum fuerat.

34. Et ecce, conſuetudo eſt, ut, cum acceperit terra ſemen, vel navem mare, vel vas aliquod eſcam vel potum: cum fuerit exterminatum id, in quo ſeminatum eſt, vel in quod miſſum eſt:

35. Simul id quod ſeminatum, vel miſſum eſt, vel quæ ſuſcepta ſunt, exterminantur, & ſuſcepta jam non manent apud nos: a) Sed nobis ſic non factum eſt.

36. Nos

y) Verum patres noſtri &c.

z) Hoc eſt, *nullus fructus apparuit*. Ita Conradus Pellicanus: & interpres unus Germanicus, Belgicusque. Sed Jo. Aſſenburgius: die Frucht des Geſetzes iſt nicht worden Gehorſam. Alius interpres Germanicus: die Frucht des Geſetzes iſt nicht verdorben. Ac ſi legiſſet *periens*. Franciſcus Junius: *fructus vero legis non periit*. Whiſtonus: *the fruit of thy law did not periſh*. Arab. *fructus non cadet in terram*. Confer infra, v. 37.

a) Arab. *ſi plantata vel immiſſa perdantur, at illa quæ ea ſervare & curare ſtuduerant, integra manent*, ut terra, mare, vas.

36. Nos quidem qui legem accepimus, peccantes periviмus, & cor noſtrum quod ſuſcepit eam.

37. Nam lex non periit, ſed permanſit in ſuo labore. b)

38. Et cum loquerer hæc in corde meo, reſpexi oculis meis, & vidi mulierem in dextera parte, & ecce hæc lugebat, & plorabat cum voce magna, & animo dolebat valde, & veſtimenta ejus diſciſſa, & cinis ſuper caput ejus.

39. Et dimiſi cogitatus, in quibus eram cogitans, & converſus ſum ad eam, & dixi ei,

40. Ut quid fles? & quid doles animo? Et dixit ad me,

41. Dimitte me, Dominus meus, ut defleam me, & adjiciam dolorem, quoniam valde amaro ſum animo, & humiliata ſum valde.

42. Et dixi ei, Quid paſſa es? dic mihi. Et dixit ad me,

43. Sterilis fui ego famula tua & non peperi, habens maritum annis triginta.

44. Ego enim per ſingulas horas, & per ſingulos dies, & annos hos triginta deprecor Altiſſimum nocte ac die. c)

45. Et factum eſt, poſt triginta annos exaudivit me DEUS ancillam tuam, d) & vidit humilitatem meam, & attendit tribulationi meæ, & dedit mihi filium: & jucundata ſum ſuper eum valde e-

 go,

b) Arab. *honore.*

c) addit Arab. *ut fructum ventris mihi largiretur.* d) *ſuam.* id.

go, & vir meus, & omnes cives mei, & honorificabamus valde Forten.

46. Et nutrivi eum cum labore multo.

47. Et factum eſt cum creviſſet, & veniſſet accipere uxorem, feci diem epuli.

CAP. X.

1. Et factum eſt, cum introiſſet filius meus in thalamo ſuo, cecidit & mortuus eſt:

2. Et evertimus omnes lumina, e) et ſurrexerunt omnes cives mei f) ad conſolandum me, & quievi usque in alium diem usque nocte.

3. Et factum, eſt, cum omnes quieviſſent ut me conſolarentur ut quieſcerem: g) & ſurrexi nocte, & fugi: & veni ſicut vides, in hoc campo:

4. Et cogito jam non reverti in civitatem, ſed hic conſiſtere: & neque manducare, neque bibere, ſed ſine intermiſſione lugere, & jejunare usque dum moriar.

5. Et dereliqui ſermones in quibus eram, & reſpondi cum iracundia ad eam, & dixi,

6. Stulta ſuper omnes mulieres, non vides luctum noſtrum, & quæ nobis contingunt?

7. Quoniam Sion mater noſtra omni triſtitia contriſtatur, & humilitate humiliata eſt, & luget validiſſime.

8. Et nunc quoniam omnes lugemus, & triſtes ſumus:

e) Arab. *& morte ejus lumen noſtrum verſum eſt in tenebras.*

f) *Vicini mei.* id.

g) Arab. *& tota luctû enim oppreſſa.*

ſumus: quoniam omnes contriſtati ſumus, tu autem contriſtaris in uno filio?

9. Interroga enim terram, & dicet tibi: quoniam hæc eſt, quæ debeat lugere caſum tantorum ſuper eam germinantium.

10. Et ex ipſa ab initio omnes nati & alii venient: & ecce, pene omnes in perditionem ambulant, & exterminium fit multitudo eorum. h)

11. Et quis ergo debet lugere magis, niſi hæc quæ tam magnam multitudinem perdidit, quam tu, quæ pro uno doles?

12. Si autem dicis mihi, quoniam non eſt planctus meus ſimilis terræ: quoniam fructum ventris mei perdidi, quem cum mœroribus peperi, & cum doloribus genui:

13. Terra autem ſecundum viam terræ, abiitque in ea multitudo præſens, quo modo venit: & ego tibi dico,

14. Sicut tu cum labore peperiſti, ſic & terra dat fructum ſuum homini ab initio ei qui fecit eam.

15. Nunc ergo retine apud temetipſam dolorem tuum, & fortiter fer qui tibi contigerunt caſus.

16. Si enim juſtificaveris terminum DEI, & conſilium ſuum recipies in tempore, i) & talibus collaudaberis;

17. Ingredere ergo in civitatem ad virum tuum. Et dixit ad me,

r 4 18. Non

h) Arab. *quia plerique eorum in vanitate.*

i) *Filium tuum recipies in tempore.* Arab.

18. Non faciam, neque ingrediar civitatem, ſed hic moriar.

19. Et appoſui adhuc loqui ad eam, & dixi,

20. Noli facere hunc ſermonem, ſed conſenti k) perſuadenti, Quot enim caſus Sion? conſolare propter dolorem Jeruſalem.

21. Vides enim quoniam ſanctificatio noſtra deſerta effecta eſt, & altare noſtrum demolitum eſt, & templum noſtrum deſtructum eſt,

22. Et l) pſalterium noſtrum humiliatum eſt, & hymnus conticuit, & exultatio noſtra diſſoluta eſt, & lumen candelabri noſtri extinctum eſt, & arca teſtamenti noſtri direpta eſt, & ſancta noſtra contaminata ſunt, & nomen quod invocatum eſt ſuper nos, pene prophanatum eſt: & liberi noſtri m) contumeliam paſſi ſunt, & ſacerdotes noſtri ſuccenſi ſunt, & Levitæ noſtri in captivitatem abierunt, & virgines noſtræ coinquinatæ ſunt, & mulieres noſtræ vim paſſæ ſunt, & juſti noſtri rapti ſunt, & parvuli noſtri perditi ſunt, & juvenes noſtri ſervierunt, & fortes noſtri n) invalidi facti ſunt:

23. Et quod omnium majus, ſignaculum Sion, o) quoniam reſignata eſt de gloria ſua. Nam

& tra-

k) Arab. *confirma cor tuum adverſitatibus Sionis: & exemplum cape ex miſeriis Jeruſalem.*

l) Pro pſalterio & hymno eſt in Arab. *Et lampades noſtræ extinctæ ſunt & abolitæ;*

m) *Libertatem noſtram infregerunt.* Arab.

n) *Et ſpolium facti ſunt parvuli noſtri.* id.

o) *Signaculum Sion pedibus conculcatum eſt.* Arab.

& tradita eſt in manibus eorum qui nos oderunt.

24. Tu ergo excute tuam triſtitiam multam, & depone abs te multitudinem dolorum, ut tibi repropitietur Fortis, & requiem faciet tibi Altiſſimus requietionem laborum.

25. Et factum eſt, cum loquebar ad eam, facies ejus fulgebat ſubito & ſpecies, coruſcus fiebat viſus ejus, ut eſſem pavens valde ad eam, & cogitarem, quid eſſet hoc.

26. Et ecce, ſubito emiſit ſonitum vocis magnum timore plenum, ut commoveretur terra a mulieris ſono, & vidi:

27. Et ecce, amplius mulier non comparebat mihi, ſed civitas ædificabatur, & locus demonſtrabatur de fundamentis magnis: & timui, & clamavi voce magna, & dixi,

28. Ubi eſt Uriel angelus, qui a principio venit ad me? quoniam ipſe me fecit venire in multitudine p) in exceſſu mentis hujus, & factus eſt finis meus in corruptionem, & oratio mea in improperium.

29. Et cum eſſem loquens ego hæc, ecce venit ad me, q) & vidit me.

30. Et ecce eram poſitus ut mortuus, & intellectus meus alienatus erat, & tenuit dexteram meam, & confortavit me, & ſtatuit me ſuper pedes meos, & dixit mihi,

 31. Quid

p) *In locum hunc, in quo res hæc mira evenit.* Arab.

q) Arab. addit: *Angelus qui antea ad me venerat.*

31. Quid tibi eſt? & quare conturbatus eſt intellectus, et ſenſus cordis tui? et quare conturbaris? Et dixi,

32. Quoniam dereliquiſti me, & ego quidem feci ſecundum ſermones tuos, et exivi in campum: & ecce vidi, & video quod non poſſum enarrare. Et dixit ad me,

33. Sta ut vir, & commonebo te. r) Et dixi,

34. Loquere Domine meus tu in me, noli me derelinquere, ut non fruſtra moriar:

34. Quoniam vidi quæ non ſciebam, s) & audio quæ non ſcio.

36. Aut numquid ſenſus meus fallitur, & anima mea ſomniat?

37. Nunc ergo deprecor te, ut demonſtres ſervo tuo de exceſſu hoc. Et reſpondit ad me, & dixit,

38. Audi me & doceam te, & dicam tibi de quibus times: quoniam Altiſſimus revelabit tibi myſteria multa.

39. Vidit rectam viam tuam, quoniam ſine intermiſſione contriſtabaris pro populo tuo, & valde lugebas propter Sion.

40. Hic ergo intellectus viſionis t) quæ tibi apparuit ante paululum.

41. Quam vidiſti lugentem, inchoaſti conſolari eam.

42. Nunc

r) Arab. *& attende ſenſu tuo.*

s) *Vidi enim quæ nunquam ante videram: & audivi quæ nunquam audiveram in ſenſu meo, & anima mea ferre iſtud non poteſt.* id.

t) Arab. *mulieris.*

42. Nunc autem jam ſpeciem mulieris non vides, ſed apparuit tibi civitas ædificari:

43. Et quoniam enarrabat tibi de caſu filii ſui, hæc abſolutio eſt. u)

44. Hæc mulier quam vidiſti, hæc eſt Sion; & quoniam dixit tibi, quam & nunc conſpicies, ut civitatem ædificatam.

45. Et quoniam dixit tibi, quia ſterilis fuit triginta annis: propter quod erant anni ſcilicet triginta, x) quando non erat in ea adhuc oblatio oblata.

46. Et factum eſt poſt annos triginta, y) ædificavit Salomon civitatem, z) & obtulit oblationes: tunc fuit quando peperit ſterilis filium.

47. Et quod tibi dixit, quoniam nutrivit eum cum labore, hoc erat, habitatio in Jeruſalem. a)

48. Et quoniam dixit tibi, quod filius meus veniens in ſuo thalamo mortuus eſſet, & contigiſſet ei caſus: hoc erat, quæ facta eſt ruina Jeruſalem.

49. Et ecce vidiſti ſimilitudinem ejus: & quoniam filium lugeret, inchoaſti conſolari eam: & de his quæ contigerunt, hæc erant tibi aperienda.

50. Et nunc videt Altiſſimus, quoniam ex animo contriſtatus es, & quoniam ex toto corde pateris pro ea, oſtendit tibi claritatem gloriæ ejus, & pulcritudinem decoris ejus.

51. Pro-

u) Arab. *hac deſcriptio ejus eſt.*
x) Arab. *anni termille.*
y) *Termille.* id.
z) Arab. addit: *& templum.*
a) *Excitatio* ſive *ædificatio Jeruſalem.* id.

51. Propterea enim dixi tibi. ut maneres in campo ubi domus non eſt ædificata.

52. Sciebam enim ego, b) quoniam Altiſſimus incipiebat tibi oſtendere hæc:

53. Propterea dixi tibi ut venires in agrum, ubi non eſt fundamentum ædificii.

54. Nec enim poterat opus ædificii hominis ſuſtineri in loco, ubi incipiebatur Altiſſimi civitas oſtendi. c)

55. Tu ergo noli timere, neque expaveſcat cor tuum: ſed ingredere, & vide ſplendorem & magnitudinem ædificii, quantum capax eſt tibi viſus oculorum videre:

56. Et poſt hæc audies quantum capit auditus aurium tuarum audire.

51. Tu enim beatus es præ multis, & vocatus es apud Altiſſimum ſicut & pauci. d)

58. Nocte autem, quæ in craſtinum futura eſt, manebis hic:

59. Et oſtendet tibi Altiſſimus eas viſiones ſupremorum, quæ faciet Altiſſimus his qui habitant ſuper tuarum a noviſſimis diebus.

60. Et dormivi illam noctem, & aliam, ſicut dixerat mihi.

CAP.

b) Arab. *ſciebat enim Altiſſimus quod vellet tibi oſtendere hæc.*

c) *Ubi Dominus volebat tibi oſtendere res miras & civitatem.*

d) *Sicut parvuli infantes.* Arab.

CAP. XI.

1. Et e) vidi ſomnium, & ecce aſcendebat de
mari aquila, cui erant duodecim alæ pen-
narum, & capita tria.
2. Et vidi, & ecce expandebat alas ſuas in om-
nem terram, & omnes venti cœli inſufflabant in
eam, & colligebantur. f)
3. Et vidi, & de pennis ejus naſcebantur con-
trariæ g) pennæ, & ipſæ fiebant in pennaculis mi-
nutis & modicis,
4. Nam capita ejus erant quieſcentia, h) & di-
midium caput i) erat majus aliorum capitum, ſed
ipſa quieſcebat cum eis.
5. Et vidi, & ecce aquila volavit in pennis ſuis,
& regnavit ſuper terram, & ſuper eos qui habitant
in ea.
6. Et vidi, quoniam ſubjecta erant ei omnia
ſub cœlo, & nemo illi contradicebat, neque unus
de creatura quæ eſt ſuper terram.
7. Et vidi, & ecce ſurrexit aquila ſuper ungues
ſuos, & miſit vocem pennis ſuis, dicens,
8. Nolite omnes ſimul vigilare, dormite unuſ-
quisque in loco ſuo, & per tempus vigilate.
9. Capita autem in noviſſimo ſerventur.

10. Et

e) Arab. addit: *in ſecunda nocte.*
f) addit Arab. *nubes cœli.*
g) Arab. *parva.*
h) Arab. *ſilentia nec vocem edentia. Et caput medium majus cæteris captibus omnibus, & ſimiliter ſilens erat.* i) medium. infra v. 28.

10. Et vidi, & ecce vox non exibat de capitibus ejus, ſed de medietate corporis ejus.

11. Et numeravi contrarias k) pennas ejus, & ecce ipſæ erant octo.

12. Et vidi, & ecce a dextera parte ſurrexit una penna, & regnavit ſuper omnem terram.

13, Et factum eſt cum regnaret, l) venit ei finis, & non apparuit locus ejus: & ſequens exſurrexit, & regnabat: ipſa multum tenuit m) tempus.

14. Et factum eſt cum regnaret, & veniebat finis ejus, ut non appareret, ſicut prior.

15. Et ecce, vox emiſſa eſt illi, dicens,

16. Audi tu, quæ tanto tempore tenuiſti terram, hæc annuncio tibi antequam incipias non apparere.

17. Nemo poſt te tenebit tempus tuum, ſed nec dimidium n) ejus.

18. Et levavit ſe tertia, & tenuit principatum ſicut & priores: & non apparuit & ipſa.

19. Et ſic contingebat omnibus aliis ſingulatim principatum gerere, & iterum nusquam comparere.

20. Et vidi, & ecce in tempore ſequentes pennæ erigebantur a dextera parte, ut tenerent & ipſæ principatum: & ex his erant quæ tenebant, ſed tamen ſtatim non comparebant.

21. Nam

k) *Breviores* Arab. pennacula v. 3. et 22.23.
l) id, *cum venit in circulum* hoc eſt, vertente anno.
m) Arab. *regnavit*.
n) Arab. *ſed dimidium ejus*.

21. Nam & aliquæ ex eis erigebantur, ſed non tenebant principatum.

22. Et vidi poſt hæc, & ecce non comparuerunt duodecim pennæ & duo pennacula: o)

23. Et nihil ſupererat in corpore aquilæ, niſi duo capita quieſcentia & ſex pennacula. p)

24. Et vidi, & ecce de ſex pennaculis diviſæ ſunt duæ, & manſerunt ſub capite, quod eſt ad dexteram partem. q) Nam quattuor manſerunt in loco ſuo. r)

25. Et vidi & ecce ſubalares cogitabant ſe erigere & tenere principatum.

26. Et vidi & ecce una erecta eſt, ſed ſtatim non comparuit.

27. Et ſecundæ velocius, s) quam priores, non comparuerunt.

28. Et vidi & ecce duæ quæ ſuperaverunt, apud ſemetipſas cogitabant t) & ipſæ regnare.

29. Et in eo cum cogitarent, ecce unum quieſcentium capitum quod erat medium, evigilabat, hoc enim erat duorum capitum majus.

30. Et

o) *Duæ pennæ ex iis quæ aſcenderant.* Arab.

p) addit Arab. *quæ provenerant & ex duodecim pennis aſcenderant.*

q) *A dextro latere capitis receſſerunt.* id.

r) Arab. *quatuor reliquæ parvæ ſuperaſcenderunt.* 25. *Et cum aſcendiſſent, tenuerunt principatus.*

s) *Æque velociter ac prior.* id.

t) Arab. *iratæ erant & evigilare cœperant.*

30. Et vidi quoniam completa ſunt duo capita ſecum: u)

31. Et ecce converſum eſt caput cum his qui cum eo erant, & comedit duas ſubalares quæ cogitabant regnare.

32. Hoc autem caput perconterruit omnem terram, & dominabatur in ea his qui habitant terram cum labore multo, & potentatum tenuit orbis terrarum ſuper omnes alas quæ fuerunt:

33. Et vidi poſt hæc, & ecce medium caput ſubito non comparuit, & hoc ſicut alæ.

34. Superaverunt autem duo capita, quæ & ipſa ſimiliter regnaverunt ſuper terram, & ſuper eos qui habitant in ea.

35. Et vidi, & ecce devoravit caput a dextera parte illud quod a læva.

36. Et audivi vocem dicentem mihi, Conſpice contra te, & conſidera quod vides.

37. Et vidi, & ecce ſicut leo concitatus de ſilva rugiens: & vidi quoniam emittebat vocem hominis ad aquilam. Et dixit, dicens,

38. Audi tu, & loquar ad te, & dicit Altiſſimus tibi,

39. Nonne tu es, qui ſuperaſti de quatuor animalibus, quæ feceram regnare in ſæculo meo, x) et ut per eos veniret finis temporum eorum?

40. Et quartus y) veniens devicit omnia animalia

u) Arab. *cum loqueretur ad duo cætera capita, illa inclinabant.*

x) *Ab origine ſæculi.* Arab.

y) Arab. *& quartus tu veniens viciſti &c.*

malia quæ tranſierunt, & potentatu tenuit ſæculum cum tremore multo, & omnem orbem cum labore peſſimo, & inhabitavit tot temporibus orbem terrarum cum dolo.

41. Et judicaſti terram non cum veritate.

42. Tribulaſti enim manſuetos, z) & læſiſti quieſcentes, a) & dilexiſti mendaces, & deſtruxiſti habitationes eorum b) qui fructificabant, & humiliaſti muros eorum qui te non nocuerunt.

43. Et aſcendit contumelia tua usque ad Altisſimum, & ſuperbia tua ad Fortem.

44. Et reſpexit Altiſſimus ſuperba tempora, & ecce finita ſunt, & ſcelera ejus completa ſunt.

45. Propterea non appareas tu aquila, & alæ tuæ horribiles, & pennacula tua peſſima, & capita tua maligna, & ungues tui peſſimi, & omne corpus tuum vanum,

46. Uti refrigeretur omnis terra; & revertatur liberata de tua vi, c) & ſperet judicium & miſericordiam ejus qui fecit eam. d)

 CAP. XII.

z) addit Arab. *& prædam illos feciſti.*

a) Arab. *læſiſti bonos, & odiſti ambulantes in juſtitia.*

b) *propugnacula perfectorum.* id.

c) *Levetur tuo onere, & iniquitate tua liberetur.* Arab.

d) id. *& reſpiciam ad conſtituendum judicium, & miſericordiam qua erga eam uſus ſum.*

CAP. XII.

1. Et factum eſt dum loqueretur e) leo verba
hæc ad aquilam: & vidi,
2. Et ecce quod ſuperaverat caput, f) & non
comparuerunt quatuor alæ illæ g) quæ ad eum
tranſierunt, & erectæ ſunt ut regnarent: & erat
regnum eorum exile, & tumultu plenum.
3. Et vidi, & ecce ipſa non apparebant, & o-
mne corpus aquilæ incendebatur, & expaveſce-
bat terra valde, & ego a tumultu & exceſſu men-
tis, & a magno timore vigilavi, & dixi ſpiritu
meo:
4. Ecce tu præſtiſti mihi hoc in eo, quod ſcruta-
ris h) vias Altiſſimi.
5. Ecce adhuc fatigatus ſum animo, & ſpiritu
meo invalidus ſum valde, & nec modica in me eſt
virtus, a multo timore, quem expavi nocte hac.
6. Nunc ergo orabo Aitiſſimum, ut me confor-
tet usque in finem.
7. Et dixi: Dominator Domine, ſi inveni gra-
tiam ante oculos tuos, & ſi juſtificatus ſum apud
te præ multis, i) & ſi certe aſcendit deprecatio
mea ante faciem tuam,

8. Con-

e) Arab. *finiſſet*.

f) *Caput interiit*. id.

g) Arab. *parva pennacula:* duo nempe reliqua ex illis ſex, de quibus ſupra XI. 24.

h) *Ut ego ſcrutarer* Arab.

i) *Si honoraſti me ſupra quam meritus ſum, & me exaltaſti valde, vires meas confirma*. Arab.

8. Conferta me, & oſtende ſervo tuo mihi interpretationem, & diſtinctionem viſus horribilis hujus, ut plenisſime conſoleris animam meam.

9. Dignum enim me habuiſti k) oſtendere mihi temporum noviſſima. Et dixit ad me:

10. Hæc eſt interpretatio viſionis hujus.

11. Aquilam quam vidiſti aſcendentem de mari, hoc eſt regnum l) quod viſum eſt in viſione Danieli fratri tuo. m)

12. Sed non eſt illi interpretatum, quoniam n) ego nunc tibi interpretor.

13. Ecce dies veniunt, & exurget regnum ſuper terram, & erit timor acrior omnium regnorum quæ fuerunt ante eum.

14. Regnabunt autem in eo reges duodecim, unus poſt unum.

15. Nam ſecundus * incipiet regnare, & ipſe tenebit amplius tempus præ duodecim.

16. Hæc eſt interpretatio duodecim alarum quas vidiſti.

17. Et quam audiſti vocem quæ locuta eſt, non de capitibus ejus exeuntem, ſed de medio corporis ejus,

18. Hæc eſt interpretatio, quoniam poſt tempus regni illius naſcentur contentiones non modicæ,

S 2

k) *Et dignum me habe, ut doceas me extrema temporum, & noviſſimas ætates explices*, id.

l) *Regnum quartum.* Arab.

m) addit Arab. *propheta.* Dan. VII. 7.

* Auguſtus. Imp.

n) *Sicut ego nunc tibi interpretor.* d.

cæ; & periclitabitur ut cadat; Et non cadet tunc, ſed iterum conſtituetur in ſuum initium.

19. Et quoniam vidiſti ſubalares octo cohærentes alis b) ejus,

20. Hæc eſt interpretatio. Exſurgent in ipſo octo reges, quorum erunt tempora levia, c) & anni citati, & duo quidem ex ipſis perient.

21. Appropinquante autem tempore medio quatuor ſervabuntur in tempore, cum incipiet appropinquare tempus ejus ut finiatur: duo vero in finem ſervabuntur.

22. Et quoniam vidiſti tria capita quieſcentia,

23. Hæc eſt interpretatio: in noviſſimis ejus ſuſcitabit Altiſſimus tria regna, d) & revocabit in ea multa, & dominabuntur terram.

24. Et qui habitant in ea, cum labore multo e) ſuper omnes qui fuerunt ante hos, propter hoc ipſi vocati ſunt capita aquilæ.

25. Iſti enim erunt, qui recapitulabant impietates ejus, & qui perficient noviſſima ejus.

26. Et quoniam vidiſti caput majus non apparens, hæc eſt interpretatio ejus. Quoniam unus ex eis ſuper lectum ſuum morietur, & tamen cum tormentis.

27. Nam duo qui perſeveraverint, gladius eos comedet.

28. Unius

b) *Aſcendentes de alis aquilæ.* Arab.

c) Arab. addit: *& tranquilla,*

d) Arab. *tres reges, & in eorum diebus multi motus ac tumultus, & affligent terram.*

e) *Injuſtitiæ & crudelitatis, id.*

28. Unius enim f) gladius comedet qui cum
eo: ſed tamen hic gladio in noviſſimis cadet.
29. Et quoniam vidiſti duas ſubalares g) traji-
cientes ſuper caput, quod eſt in dextera parte,
30. Hæc eſt interpretatio. Hi ſunt quos con-
ſervavit Altiſſimus in finem ſuum, h) hoc eſt re-
gnum exile, & turbationis plenum. i)
31. Sicut vidiſti & leonem, quem vidiſti de ſil-
va evigilantem, & rugientem, & loquentem ad
aquilam, & arguentem eam, & injuſtitias ipſius
per omnes ſermones ejus ſicut audiſti:
32. Hic eſt unctus k) quem ſervavit Altiſſimus
in finem ad eos, & impietates ipſorum: l) & ar-
guet illos, & incutiet coram ipſis diſcerptiones m)
eorum.
33. Statuet enim eos in judicio vivos: & erit,
cum arguerit eos, tunc corripiet eos. n)

f) Verſus 28. in Arab. deſideratur.

g) Arab. *duo pennacula ſurgentia ex dextra capi-
tis parte.*

h) *Ab initio usque ad imum interitus. Et finis
totus reſpondet initio, ut vidiſti.* id.

i) Verba: *hoc eſt regnum exile & turbationis ple-
num*, in Arab. deſiderantur.

k) In Arabico Manuſcripto notatur hoc eſſe vaticinium de
Meſſia. Pro *unctus*, al. edit. *ventus*. infra cap. 13.

l) Addit Arab. *& ſurget ex ſemine Davidis.*

m) Al. *deſcriptiones*. Arab. *inquitates illorum &
oppreſſiones exprobrabit & ſtultitiam eorum red-
det manifeſtam.*

n) *Tunc peribunt.* id.

34. Nam reſiduum populum meum liberabit cum miſeria, p) qui ſalvati ſunt ſuper fines meos, q) & jucundabit eos quoad uſque veniet finis, dies judicii, de quo locutus ſum tibi ab initio.

35. Hoc omnium r) quod vidiſti, & hæ interpretationes.

36. Tu ergo ſolus dignus fuiſti ſcire Altiſſimi ſecretum hoc.

37. Scribe ergo omnia iſta in libro quæ vidiſti, & pone ea in loco abſcondito:

38. Et docebis ea ſapientes de populo tuo, quorum corda ſcis poſſe capere, & ſervare ſecreta hæc.

39. Tu autem adhuc ſuſtine hic alios dies ſeptem, ut tibi oſtendatur, quidquid viſum fuerit Altiſſimo oſtendere tibi.

40. Et profectus eſt a me. Et factum eſt, cum audiſſet omnis populus quoniam pertranſierunt ſeptem dies, & ego non fuiſſem reverſus in civitatem, & congregavit ſe omnis a minimo uſque ad maximum: & venit ad me, & dixerunt mihi dicentes:

41. Quid peccavimus tibi, & quid injuſte egimus in te, quoniam derelinquens nos ſediſti in loco hoc?

42. Tu enim nobis ſuper es ſolus ex omnibus populis, s) ſicut botrus de vinea, & ſicut lucerna

p) Arab. *liberabitur per miſericordiam & condolentiam.*

q) *Super montem ſanctitatis meæ.* id.

r) *Viſio.* Arab.

s) Arab. *ex omnibus prophetis.*

na in loco obſcuro, & ſicut portus & navis t) ſal-
vata a tempeſtate.
43. Aut non ſufficiunt nobis mala quæ contin-
gunt?
44. Si ergo tu nos dereliqueris, quanto nobis
erat melius ſi eſſemus ſuccenſi & nos cum incen-
dio Sion?
45. Nec enim nos ſumus meliores eorum qui
ibi mortui ſunt. Et ploraverunt voce magna. Et
reſpondi ad eos, & dixi:
46. Confide Iſrael, & noli triſtari tu domus
Jacob.
47. Eſt enim memoria veſtri coram Altiſſimo,
& Fortis non eſt oblitus veſtri in tentione. u)
48. Ego enim non dereliqui vos, x) neque ex-
ceſſi a vobis: ſed veni in hunc locum ut depreca-
rer pro deſolatione Sion, ut quærerem y) miſeri-
cordiam pro humilitate ſanctificationis veſtræ.
49. Et nunc ite unusquisque veſtrum in domum
ſuam, & ego veniam ad vos poſt dies iſtos. z)
50. Et profectus eſt populus, ſicut dixi ei, a) in
civitatem:
51. Ego autem ſedi in campo ſeptem diebus, ſi-

S 4 cut

t) *Portus ſalvanda navi.* id.

u) addit Arab. *ſed pro vobis eſt victor & expugnator.*

x) *Nec ego vos derelinquam.* id.

y) Arab. *& inquirerem diligenter finem ejus, & afflictionis ejus ac templi.*

y) *Poſt dies certos.* id.

a) Arab. *ut rogavi eum.*

cut mihi mandavit: & manducabam de floribus ſolummodo agri, de herbis facta eſt eſca mihi in diebus illis.

CAP. XIII.

1. Et factum eſt poſt dies ſeptem, & ſomniavi ſomnium nocte.

2. Et ecce de mari ventus exſurgebat, ut conturbaret omnes fluctus ejus.

3. Et vidi, & ecce b) convaleſcebat ille homo cum millibus cœli: & ubi vultum ſuum vertebat, ut conſideraret, tremebant omnia quæ ſub eo videbantur:

4. Et ubicunque exibat vox de ore ejus, ardeſcebant c) omnes qui audiebant voces ejus, ſicut liqueſcit cera, d) quando ſenſerit ignem.

5. Et vidi poſt hæc, e) & ecce congregabatur multitudo hominum, quorum non erat numerus, de quatuor ventis cœli, ut debellarent hominem qui aſcenderat de mari.

6. Et vidi, & ecce ſibimetipſi ſculpſerat montem magnum & volavit ſuper eum.

7. Ego

b) Arab. *in medio mari ventus hic exſurgens inſtar viri, & videbam virum hunc cum cœli nubibus volantem.*

c) id. *movebantur & concutiebantur: & loca plura liqueſcebant præ voce oris ejus.*

d) Perperam in aliis editionibus: *quieſcit terra.*

e) addit Arab. *congregari poſt hæc quatuor ventos cœli.*

7. Ego autem quæſivi videre regionem, vel locum unde ſculptus eſſet mons, & non potui.

8. Et poſt hæc vidi, & ecce omnes qui congregati ſunt ad eum, ut expugnarent eum, timebant valde, tamen audebant pugnare.

9. Et ecce, ut vidit impetum multitudinis venientis, non levavit manum ſuam, neque frameam tenebat, neque aliquod vas bellicoſum: niſi ſolummodo ut vidi,

10. Quoniam f) emiſit de ore ſuo ſicut flatum ignis, & de labiis ejus ſpiritus flammæ, & de lingua ejus emittebat ſcintillas & tempeſtates, & commiſta ſunt omnia ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flammæ, & multitudo tempeſtatis:

11. Et concidit ſuper multitudinem in impetu, quæ præparata erat pugnare, & ſuccendit omnes, ut ſubito nihil videretur de innumerabili multitudine, niſi ſolummodo pulvis, & fumi odor: g) & vidi, & extimui.

12. Et poſt hæc vidi ipſum hominem, deſcendentem de monte, & vocantem ad ſe multitudinem aliam pacificam,

13. Et accedebat ad eum vultus hominum multorum quorundam gaudentium, quorundam triſtantium: aliqui vero alligati, aliqui adducentes ex eis, qui offerebantur: h) & ægrotavi a multitudine pavoris, & expergefactus ſum, & dixi:

f) addit Arab. *quando vocem edidit.*

g) *Aſcendens*, addit Arab.

h) Arab. *quorum opera erant varia*, hoc eſt, bona partim, partim mala.

14. Tu ab initio demonſtraſti ſervo tuo mirabilia hæc, & dignum me habuiſti, ut ſuſciperes deprecationem meam:

15. Et nunc demonſtra mihi adhuc interpretationem ſomnii hujus.

16. Sicut enim exiſtimo in ſenſu meo, væ qui derelicti fuerunt in diebus illis: & multo plus væ his, qui non ſunt derelicti.

17. Qui enim non ſunt derelicti, triſtes erunt.

18. i) Intelligo nunc quæ ſunt repoſita in noviſſimis diebus, & occurrent eis, ſed & his qui derelicti ſunt.

19. Propter hoc venerunt enim in pericula magna, & neceſſitates multas, ſicut oſtendunt ſomnia hæc.

20. Attamen facilius eſt periclitantem venire in hunc, quam pertranſire, ſicut nubem a ſæculo, & nunc videre quæ contingunt in noviſſimo. Et reſpondit ad me & dixit:

21. Et viſionis interpretationem dicam tibi: & de quibus locutus es k) adaperiam tibi.

22. Quo-

i) Arab. 18. *quia non cognoſcant quæ futura ſunt in noviſſimis diebus, quos non attingent. Illis autem* (relictis) *væ erit.* 19. *Quia videbunt tumultus magnos & calamitates, ut viſio hæc indicat.* 20. *Pœna enim & afflictio erit inſtar nubis in hoc mundo quam non poſſunt effugere qui ſub ea ſunt. Ita & futurum erit in extremis diebus.*

k) *Et ſignificationem eorum quæ vidiſti.* id.

22. Quoniam de his dixiſti, qui derelicti ſunt; l) hæc eſt interpretatio:

23. Qui aufert m) periculum illo tempore, hic ſe cuſtodivit, n) qui in periculo inciderunt, hi ſunt qui habent opera & fidem ad Fortiſſimum.

24. Scito ergo quoniam magis beatificati ſunt qui derelicti, ſuper eos qui mortui ſunt.

25. Hæ interpretationes viſionis, quia vidiſti virum aſcendentem de corde maris,

26. Ipſe eſt o) quem conſervat Altiſſimus multis temporibus, qui per ſemetipſum liberabit creaturam ſuam: & ipſe diſponet, a) qui derelicti ſunt.

27. Et quoniam vidiſti de ore ejus exire, ut ſpiritum, & ignem, & tempeſtatem:

28. Et quoniam non tenebat frameam, b) neque vas bellicoſum: corrupit enim impetus ejus multitudinem, quæ venerat expugnare eum. Hæc eſt interpretatio:

29. Ecce dies veniunt, quando incipiet Altiſſimus liberare eos, qui ſuper terram ſunt:

30. Et veniet in exceſſu mentis c) ſuper eos qui inhabitant terram. 31. Et

l) addit Arab. *& qui non ſunt relicti.*

m) Perfert.

n) Arab. *& ſe cuſtodivit à lapſu in calamitatibus.*

o) In Arab. annotatum eſt, de Domino noſtro ac Meſſia eſſe ſermonem.

a) *Judicabit & ſententiam feret.* Arab.

b) Gladium.

c) Arab. *& veniet ſtupor & exceſſus mentis ſuper terram.*

31. Et aſii alios cogitabunt debellare: civitas civitatem, & locus locum, & gens adverſus gentem, & regnum adverſus regnum.

32. Et erit, cum fient hæc, & contingent ſigna quæ ante oſtendi tibi: & tunc revelabitur filius meus, quem vidiſti, ut virum d) aſcendentem.

33. Et erit quando audierint omnes gentes vocem ejus: & derelinquet unusquisque in regione ſua e) bellum ſuum, quod habent ad alterutrum:

34. Et colligetur in unum multitudo innumerabilis, ſicut volentes venire, & expugnare eum.

35. Ipſe autem ſtabit ſuper cacumen montis Sion.

36. Sion autem veniet, & oſtendetur omnibus parata, & ædificata, ſicut vidiſti montem ſculpi ſine manibus.

37. Ipſe autem filius meus arguet f) quæ adinvenerunt Gentes, impietates eorum has, quæ tempeſtati appropinquaverunt propter mala cogitamenta eorum, & cruciamenta quibus incipient cruciari:

38. Quæ aſſimilatæ ſunt flammæ, & perdet eos ſine labore, per legem g) quæ igni aſſimilata eſt.

39. Et quoniam vidiſti eum h) colligentem ad ſe aliam multitudinem pacificam,

40. Has

d) Arab. addit. *ex medio mari.*

e) *Dicteria ſua & bellum.* id.

f) Arab. *reprobabit gentes has propter impietatem & bona opera eorum.*

g) Legis non mentio in Arab.

h) *Vocantem & colligentem ad ſe.* Arab.

40. Hæ ſunt decem i) tribus, quæ captivæ factæ ſunt de terra ſua in diebus Oſee regis, * quem captivum duxit Salmanaſar rex Aſſyriorum: k) & tranſtulit eos trans flumen, l) & translati ſunt in terram aliam. m)

41. Ipſi autem ſibi dederunt conſilium hoc, ut derelinquerent multitudinem gentium, & proficiſcerentur in ulteriorem regionem, † ubi nunquam inhabitavit genus humanum:

42. Vel ibi obſervare legitima ſua, quæ non fuerant ſervantes in regione ſua.

43. Per introitus autem anguſtos fluminis Euphratis introierunt.

44. Fecit enim eis tunc Altiſſimus ſigna, n) & ſtatuit venas fluminis usque quo tranſirent.

45. Per eam enim regionem erat via multa itineris, anni unius & dimidii: nam regio illa vocatur o) Arſareth.

46. Tunc inhabitaverunt ibi usque in noviſſimo tempore: & nunc iterum cum cœperint venire, p) 47. Iterum

i) *Novem & dimidia.* id. * 4. Reg. XVII.

k) *Aſmouna fuit Rex Syriæ, & vocatus eſt Rex Mauſal.* Arab.

† Americam, ſi placet Menaſſæ Iſraëlidi. Vide Rev. Wolfium noſtrum Bibliothec. Hiſt. Hebr. T. I. p. 125. 783. & quæ notavi in Bibliograph. antiquaria p. 18. ſeq.

l) *Trans mare.* id.

m) addit Arab. *ut ibi ſoli ſubſiſtant.*

n) addit Arab. *fecit aquas præ illis fugere.*

o) Arab. *Arſarari Kararawin.*

p) Arab. *& quando deſideraverint tranſire.*

47. Iterum Altiſſimus ſtatuet venas fluminis, q) ut poſſint tranſire: propter hæc vidiſti multitudinem cum pace.

48. Sed & qui derelicti ſunt de populo tuo, hi ſunt qui inveniuntur intra terminum meum. r)

49. Factum erit ergo, quando incipiet perdere s) multitudinem earum, quæ collectæ ſunt gentes, proteget t) eos qui ſuperaverunt popalum:

50. Et tunc oſtendet u) eis multa plurima portenta.

51. Et dixi ego, Dominator Domine, hoc mihi oſtende, propter quod vidi virum aſcendentem de corde maris. Et dixit mihi:

52. Sicut non potes hæc vel ſcrutari, vel ſcire quæ ſunt in profundo maris: ſic non poterit quisque ſuper terram videre filium meum, x) vel eos qui cum eo ſunt, niſi in tempore diei.

53. Hæc eſt interpretatio ſomnii quod vidiſti, & propter quod illuminatus es hic ſolus.

54. Dereliquiſti enim tuam, y) & circa meam vacaſti legem, & quæſiſti. z)

55. Vitam

q) *Fontes aquarum oceani.* id.
r) Arab. *in monte ſanctitatis meæ.*
s) id. *poſtquam perdidi.*
t) *Revertar & pugnabo pro populo meo.* Arab.
u) *Oſtendam.* id.
x) Arab *arcanum Filii mei, quoniam opera ejus mirabilia.*
y) Arab. *dereliquiſti res tuas, & circa meas vacaſti.*
z) *Et præceptis legis meæ es obſcutus.* id.

55. Vitam enim tuam diſpoſuiſti in ſapientia, & ſenſum tuum vocaſti matrem. a)

56. Et propter hoc oſtendi tibi b) merces apud Altiſſimum, erit enim poſt alios tres dies, ad te alia loquar, & exponam tibi gravia & mirabilia.

57. Et profectus ſum, & tranſii in campum, c) multum glorificans & laudans Altiſſimum de mirabilibus quæ per tempus faciebat:

58. Et quoniam gubernat ipſum, d) & quæ ſunt in temporibus illata, & ſedi ibi tribus diebus.

CAP. XIV.

1. Et factum eſt tertio die, e) & ego ſedebam ſub quercu. f)

2. Et ecce, vox exivit contra me de rubo, & dixit: Eſdra Eſdra. Et dixi: Ecce ego Domine. Et ſurrexi g) ſuper pedes meos. Et dixit ad me:

3. Revelans revelatus ſum ſuper rubum, * & locutus ſum Moyſi, quando populus meus ſerviebat in Ægypto,

4. Et

a) Arab. *Elegiſti doctrinam, & cognitionem ad te invitaſti.*

b) addit Arab. *hæc omnia: neque enim perit.*

c) addit Arab. *in quo herba.*

d) *Diſpoſuit tempora & præterita, & illa quæ futura ſunt.* id.

e) Arab. *die quarto.*

f) *Sub arbore.* id.

g) Arab. addit: *attenitus.*

* Exod. III.

4. Et miſi eum, & eduxi h) populum meum de Ægypto, & adduxi eum i) ſuper montem Sina, & detinebam k) eum apud me diebus multis:

5. Et enarravi ei mirabilia multa, & oſtendi ei temporum ſecreta & finem: & præcepi ei, l) dicens:

6. Hæc in palam facies verba, & hæc abſcondes.

7. Et nunc tibi dico:

8. Signa quæ demonſtravi, & ſomnia quæ vidiſti, & interpretationes quas tu vidiſti, in corde tuo repone ea:

9. Tu enim recipieris ab omnibus, n) converteris reſiduus cum conſilio meo & cum ſimilibus tuis, usque quo finiantur tempora.

10. Quoniam ſæculum perdidit juventutem ſuam, & tempora appropinquant ſeneſcere,

11. Duodecim enim partibus o) diviſum eſt ſæculum, & tranſierunt ejus decima, * & dimidium decimæ partis:

12. Superſunt autem ejus poſt medium decimæ partis.

13. Nunc

h) Arab. *ut educeret.*

i) addit. Arab. *è deſerto.*

k) *Nubibus obtegebam.* id. Exod. XIX. 16.

l) *Præcepta dedi ei.* Arab.

n) Arab. *transfereris ex hominibus, & converſaberis cum Filio meo.*

o) Pro integro commate II. & 12. in Arabico tantum ſequuntur hæc: *major annorum pars præteriit, admodum pauci ſuperſunt.* * Novem.

13. Nunc ergo diſpone domum tuam, p) & corripe populum tuum, & conſolare humiles eorum, q) & renuntia jam corruptelæ,

14. Et dimitte abs te mortales cogitationes, & projice abs te pondera humana, & exue te jam infirmam naturam, & repone in unam partem moleſtiſſima tibi cogitamenta, & feſtina transmigrare a temporibus his:

14. Quæ enim vidiſti r) nunc contigiſſe mala, iterum horum deteriora facient:

16. Quantum enim invalidum fiet ſæculum a ſenectute, tantum multiplicabuntur ſuper inhabitantes, mala. s)

17. Prolongavit enim ſe magis veritas, & appropinquavit mendacium, jam enim feſtinat venire, quam vidiſti viſionem. t)

18. Et reſpondi, & dixi coram te Domine:

19. Ecce enim ego abibo, ſicut præcepiſti mihi, & corripiam u) præſentem populum. Qui autem iterum nati fuerint, quis commonebit?

20. Poſitum eſt ergo ſæculum in tenebris, & qui inhabitant in eo, ſine lumine.

t 21. Quo-

p) *Moneto & inſtruito liberos tuos.* Arab.

q) Arab. addit: *& dociles doce.*

r) *Omnia enim plena vanitatis, & deteriora his etiam ſequentur.* id.

s) Arab. *inhabitantium vitia.*

t) Arab. *viſionem aquila*, ſupra cap. XI.

u) *Docebo.* Arab.

21. Quoniam lex tua incenſa eſt, x) propter quod nemo ſcit quæ a te facta ſunt, vel quæ incipient opera.

22. Si enim inveni in te gratiam, immitte in me Spiritum Sanctum, & ſcribam omne quod factum eſt in ſæculo ab initio, quæ erant in lege tua ſcripta, y) ut poſſint homines invenire ſemitam: & qui voluerint vivere in noviſſimis, vivant.

23. Et reſpondit ad me, & dixit: Vadens congrega populum, & dices ad eos, ut non quærant te diebus quadraginta.

24. Tu autem præpara tibi buxos multos, z) & accipe tecum Saream, Dabriam, Salemiam, Echanum, & Aſiel, a) quinque hos qui parati ſunt ad ſcribendum velociter.

25. Et venias huc, & ego accendam in corde tuo lucernam intellectus, quæ non extinguetur, quoadusque finiantur quæ incipis ſcribere.

26. Et tunc perfectis quædam palam facies, b) quædam ſapientibus abſconſe trades. In craſtinum enim hac hora incipies ſcribere.

27. Et

x) Lacerata lex Habac. I. 4. conſciſſa ſcalpello ſcribæ & projecta in ignem. Jerem. XXXVI. 23.

y) De traditione veteri hoc loco nixâ, quæ legem ac libros ſacros ab Esdra reſtitutos jactat, dixi in Codice pſeudepigrapho Vet. Teſt. pag. 1156. ſeq.

z) Arab. *tabulas multas ad ſcribendum.*

a) Arab. *Samn, Dirin, Limiyan, Phamn & Aſiel.*

b) Arab. *quædam dignis palam facies, cætera ſecreta ſervabis.*

27. Et profectus ſum, ſicut mihi præcepit, & congregavi omnem populum, & dixi;

28. Audi Iſrael verba hæc:

29. Peregrinati ſunt patres noſtri ab initio in Ægypto, & liberati ſunt inde:

30. Et acceperunt legem vitæ, quam non cuſtodierunt, quam & vos poſt eos transgreſſi eſtis:

31. Et data eſt vobis terra in ſortem, & terra Sion, c) & patres veſtri, & vos iniquitatem feciſtis, & non ſervaſtis vias, quas præcepit vobis Altisſimus:

32. Et juſtus judex cum ſit, abſtulit a vobis d) in tempore quod donaverat.

33. Et nunc vos hic eſtis, & fratres veſtri introrſum e) veſtrum ſunt.

34. Si ergo imperaveritis ſenſui veſtro, f) & erudieritis cor veſtrum, vivi conſervati eritis, & poſt mortem miſericordiam conſequemini.

35. Judicium enim poſt mortem veniet, quando iterum reviviſcemus g) & tunc juſtorum nomina parebunt, h) & impiorum facta oſtendentur.

36. Ad me igitur nemo accedat nunc, neque requirat me usque dies quadraginta.

c) In Arab. deſunt verba: *& terra Sion.*

d) Arab. *abſtulit vobis tempora benevolentiæ & gratiæ.*

e) *Inter vos.* id.

f) Arab. *ſi amatis libertatem veſtram.*

g) *In futuro ſæculo.* id.

h) *Tunc juſtus apparebit in juſtitia.* Arab.

37. Et accepi quinque viros, * ſicut mandavit mihi, & profecti ſumus in campum, & manſimus ibi.

38. Et factus ſum in craſtinum, & ecce vox vocavit me, dicens: Esdra, aperi os tuum, & bibe quo te potavero.

39. Et aperui os meum, & ecce calix plenus porrigebatur mihi. Hoc erat plenum ſicut aqua: color autem ejus ut ignis ſimilis.

40. Et accepi & tibi: & in eo cum bibiſſem, cor meum cruciabatur intellectu, & in pectus meum increſcebat ſapientia. Nam ſpiritus meus conſervabatur memoria.

41. Et apertum eſt os meum, & non eſt clauſum amplius.

42. Altiſſimus dedit intellectum quinque viris, & ſcripſerunt i) quæ dicebantur exceſſiones noctis, quas non ſciebant.

43. Nocte autem manducabant panem, ego autem per diem loquebar, & per noctem non tacebam.

44. Scripti ſunt autem per quadraginta dies libri ducenti quatuor. k)

45. Et

* Quorum nomina, v. 24.

i) Arab. *ut ſcriberent quæ eſſem dicturus ad eos, ſecundum ordinem ſignorum de rebus in vicem ſuccedentibus, quas illi neſciebant. Et fui illic per dies quadraginta, & illi per hos dies ſcripſerunt.*

k) Arab. *quatuor & nonaginta.* Adde ſi placet quæ notavi in Codice Pſeudepigrapho Vet. Teſt. pag. 1154.

45. Et factum eſt cum compleviſſent quadraginta dies, locutus eſt Altiſſimus, dicens: Priora l) quæ ſcripſiſti, in palam pone, & legant digni & indigni.

46. Noviſſimos autem ſeptuaginta conſervabis, ut tradas eos ſapientibus de populo tuo.

57. In enim eſt vena intellectus, & ſapientiæ fons, & ſcientiæ flumen. Et feci ſic. m)

Præſenti loco deſinit Arabica verſio, hanc habens clauſulam.

Et vixi ſeptuaginta ſex annos: poſt annum à creatione mundi qvinqvies millesimum vigeſimum quintum die duodecima tertii menſis, Eſra translatus eſt ſuſceptusque in regionem viventium ipſi conſimilium. Hic ſcripſit omnia iſta, & vocatus eſt Autor Legis & intelligentiæ & cognitionis Altiſſimi, cui ſit gloria & potentia in æternum, Amen.

Finitus eſt liber primus Eſræ ſcribæ Legis, quem ſecundus inſequetur. Gratiæ in æternum perſolvantur datori intelligentiæ. Finitus eſt ſecunda die (hebdomadis) *quæ eſt dies decima ſeptima menſis Barmahat* (Martii) *anno ſanctorum martyrum milleſimo quinquageſimo primo* (Chriſti 1299.) *O Domine miſerere peccatoris qui hunc librum transſcripſit, & cæterorum filiorum baptiſmi, Amen.*

l) Arab. addit: *volumina viginti quatuor.*

m) Verba, *& feci ſic*, in Arab. non exſtant.

CAP. XV.

1. Ecce loquere n) in aures plebis meæ ſermones prophetiæ, quos immiſero in os tuum, dicit Dominus:

2. Et fac ut in charta ſcribantur, quoniam fideles & veri ſunt.

3. Ne timeas a cogitationibus adverſum te, nec turbent te incredulitates dicentium.

4. Quoniam omnis incredulus in incredulitate ſua morietur.

5. Ecce ego induco, dicit Dominus, ſuper orbem terrarum mala, gladium, & famem, & mortem, & interitum:

6. Propter quod ſuperpolluit iniquitas omnem terram, & adimpleta ſunt opera nociva illorum.

7. Propterea dicit Dominus:

8. Jam non ſilebo de impietatibus eorum, quæ irreligioſe agunt, nec ſuſtinebo in his quæ inique exercent, ecce ſanguis innoxius & juſtus clamat ad me, & animæ juſtorum clamant perſeveranter.

9. Vindicans vindicabo illos, dicit Dominus, * & accipiam omnem ſanguinem innoxium ex illis ad me.

10. Ecce

n) Non eſt credibile quod Franciſco Junio viſum eſt, capitibus his duobus poſtremis ſummatim exponi quæ libris CXXXVI. arcanis continebantur.

* Apocal. VI, 10.

10. Ecce populus meus quaſi grex ad occiſionem ducitur, ** jam non patiar illum habitare in terra Ægypti;

11. Sed educam eum in manu potenti, & brachio excelſo, & percutiam plaga ſicut prius, & corrumpam omnem terram ejus.

12. Lugebit Ægyptus, & fundamenta ejus plaga verberata, & caſtigatione, quas inducet ei DEUS.

13. Lugebunt cultores operantes terram, quoniam deficient ſemina eorum ab uredine, & grandine, & a ſidere terribili.

14. Væ ſæculo & qui habitant in eo:

15. Quia appropinquavit gladius, & contritio eorum, & exſurget gens contra gentem ad pugnam, & rhomphæa in manibus eorum.

16. Erit enim inconſtabilitio hominibus, & alii aliis invaleſcentes non curabunt regem ſuum, & principes viæ geſtorum ſuorum in potentia ſua.

17. Concupiſcet enim homo in civitatem ire, & non poterit.

18. Propter ſuperbiam enim eorum civitates turbabuntur, domus exterentur, homines metuent.

19. Non miſerebitur homo proximum ſuum: ad irritum faciendum domos eorum in gladium, ad diripiendas ſubſtantias eorum propter famem panis & tribulationem multam.

** Jerem. XLIV.

20. Ecce, ego convoco, dicit DEUS, omnes reges terræ ad me verendum, qui ſunt ab Oriente, & ab Auſtro, ab Euro & a Libano, ad convertendos in ſe, & reddere quæ dederunt illis:

21. Sicut faciunt usque hodie electis meis, ſic faciam & reddam in ſinu eorum. Hæc dicit Dominus DEUS.

22. Non parcet dextera mea ſuper peccatores, nec ceſſabit rhomphæa ſuper effundentes ſanguinem innoxium ſuper terram.

23. Exiit ignis ab ira ejus & devoravit fundamenta terræ, & peccatores quaſi ſtramen incenſum.

24. Væ eis qui peccant, & non obſervant mandata mea, dicit Dominus.

25. Non parcam illis. Diſcedite filii a poteſtate. Nolite contaminare ſanctificationem meam,

26. Quoniam novit Dominus omnes qui delinqunt in illum; propterea tradidit eos in mortem, & in occiſionem.

27. Jam enim venerunt ſuper orbem terrarum mala, & manebitis in illis, Non enim liberabit vos DEUS, propter quod peccaſtis in eum.

28. Ecce viſio horribilis, & facies illius ab Oriente.

29. Et exient nationes draconum * Arabum in curribus multis, & ſicut flatus, eorum numerus fertur ſuper terram, ut jam timeant & trepident omnes qui illos audient.

30. Car-

* Deſerta colentium. Eſ. XIII, 21.

30. Carmonii * inſanientes in ira, & exient ut apri de ſilva, & advenient in virtute magna, & conſtabunt in pugnam cum illis, & vaſtabunt portionem terræ Aſſyriorum.

31. Et poſt hæc ſupervaleſcent dracones nativitatis ſuæ memores, & convertent ſe conſpirantes in virtute magna ad perſequendos eos.

32. Iſti turbabuntur & ſilebunt in virtute illorum, & convertent pedes ſuos in fugam,

33. Et a territorio Aſſyriorum ſubſeſſor obſidebit eos, & conſumet unum ex illis, & erit timor, & tremor in exercitu illorum, & contentio in reges ipſorum.

34. Ecce nubes ab oriente, & a ſeptentrione usque ad meridianum, & facies earum horrida valde, plena iræ & procellæ,

35. Et collident ſe invicem, & collident ſidus copioſum ſuper terram, & ſidus illorum, & erit ſanguis a gladio usque ad ventrem,

36. Et fimus hominis usque ad ſubſtramen cameli, & erit timor & tremor multus ſuper terram,

37. Et horrebunt, qui videbunt iram illam, & tremor apprehendet illos: & poſt hæc movebunt nimbi copioſi.

38. A meridiano & ſeptentrione, & portio alia ab occidente;

39. Et ſuperinvaleſcent venti ab oriente, & recludent eam, & nubem quam ſuſcitavi in ira, & ſidus ad faciendam exterritationem ad orientalem ventum & occcidentem violabitur:

t 5 40. Ex

* Carmanii.

40. Et exaltabuntur nubes magnæ & validæ plenæ iræ, & ſidus, ut exterreant omnem terram, & inhabitantes eam, & infundent ſuper omnem locum altum & eminentem ſidus terribile,

41. Ignem & grandinem & rhomphæas volantes, & aquas multas, ut etiam impleantur omnes campi, & omnes rivi plenitudine aquarum multarum.

42. Et demolientur civitates, & muros, & montes, & colles & ligna ſilvarum, & fœnum pratorum, & frumenta eorum.

43. Et tranſibunt conſtantes uſque Babylonem, & exterent eam:

44. Convenient ad ipſam, & circuibunt eam, & effundent ſidus, & omnem iram ſuper eam, & ſubibit pulvis & fumus uſque in cœlum, & omnes in circuitu lugebunt eam:

45. Et qui ſub ea remanſerint, ſervient his, qui exterruerunt.

46. Et tu Aſia concors in ſpem Babylonis, & gloria perſonæ ejus,

47. Væ tibi miſera propter quod aſſimilaſti ei, & ornaſti filias tuas in fornicatione, ad placendum & gloriandum in amatoribus tuis, qui tecum cupierunt ſemper fornicari.

48. Odibilem imitata es in omnibus operibus ejus, & in adinventionibus ejus: propterea dicit DEUS,

49. Immittam tibi mala, viduitatem, pauper-

tatem,

tatem, & famem, & gladium, & peſtem ad deva-
ſtandas domos tuas a violatione, & morte, & glo-
ria virtutis tuæ.

50. Sicut flos ſiccabitur, cum exſurget ardor
qui emiſſus eſt ſuper te,

51. Infirmaberis ut paupercula plagata & caſti-
gata a mulieribus, ut non poſſint te ſuſcipere po-
tentes & amatores.

52. Numquid ego ſic Zelabor te, dicit Do-
minus,

53. Niſi occidiſſes electos meos in omni tem-
pore, exaltans percuſſionem manuum, & di-
cens ſuper mortem eorum, cum inebriata eſſes,

54. Exorna ſpeciem vultus tui?

55. Merces fornicationis tuæ in ſinu tuo, pro-
pter hoc redditionem accipies.

56. Sicut facies electis meis, dicit Dominus, ſic
faciet tibi DEUS, & tradet te in malum.

57. Et nati tui fame interient: & tu rhomphæa
cades, & civitates tuæ conterentur, & omnes tui
in campo gladio cadent.

58. Et qui ſunt in montibus fame peribunt, &
manducabunt carnes ſuas, & ſanguinem bibent
a fame panis & ſiti aquæ.

59. Infœlix per maria venies, & rurſum acci-
pies mala.

60. Et in tranſitu allident civitatem occiſam,
& exterent aliquam portionem terræ tuæ, & par-
tem gloriæ tuæ exterminabunt, rurſum reverten-
tes ad Babylonem ſubverſam.

61. Et

61. Et demolita eris illis pro ſtipula, & ipſi erunt tibi ignis:

62. Et devorabunt te, & civitates tuas, terram tuam & montes tuos, omnes ſilvas tuas & lignum fructiferum igni comburent.

63. Filios tuos captivos ducent, & cenſum tuum in prædam habebunt, et gloriam faciei tuæ exterminabunt.

CAP. XVI.

1. Væ tibi Babylon et Aſia, væ tibi Ægypte et Syria.

2. Præcingite vos ſaccis et ciliciis, et plangite filios veſtros, et dolete: quoniam appropinquavit contritio veſtra.

3. Immiſſus eſt vobis gladius, et quis eſt qui avertat illum?

4. Immiſſus eſt in vobis ignis, et quis eſt qui extinguat illum?

5. Immiſſa ſunt vobis mala, et quis eſt qui repellat ea?

6. Numquid repellet aliquis leonem eſurientem in ſilva, aut extinguet ignem in ſtipula, mox quando cœperit ardere?

7. Numquid repellet aliquis ſagittam a ſagittario forti miſſam?

8. Dominus fortis immittit mala, & quis eſt qui repellat ea?

9. Exiit ignis ex iracundia ejus, & quis eſt, qui extinguat eum?

10. Coru-

10. Coruſcabit, & quis non timebit? Tonabit,
& quis non pavebit?
11. Dominus comminabitur, & quis non fun-
ditus conteretur a facie ipſius?
12. Terra tremuit & fundamenta ejus, mare
fluctuat de profundo, & fluctus ejus diſturbabun-
tur, & piſces ejus a facie Domini, & a gloria vir-
tutis ejus:
13. Quoniam fortis dextera ejus quæ arcum
tendit: ſagittæ ejus acutæ quæ ab ipſo mittuntur,
non deficient, cum cœperint mitti in fines terræ.
14. Ecce mittuntur mala, & non revertentur
donec veniant ſuper terram.
15. Ignis ſuccenditur, & non extinguetur, do-
nec conſumat fundamenta terræ.
16. Quemadmodum non redit ſagitta miſſa a
valido ſagittario, ſic non revertentur mala quæ
miſſa fuerint in terram.
17. Væ mihi, væ mihi: quis me liberabit in il-
lis diebus?
18. Initium dolorum & multi gemitus, initium
famis & multi interitus, initium bellorum & for-
midabunt poteſtates, initium malorum & trepi-
dabunt omnes.
19. In his quid faciam cum venerint mala?
20. Ecce fames & plaga, & tribulatio, & an-
guſtia miſſa ſunt flagella in emendatione,
21. Et in his omnibus ſe non convertent ab ini-
quitatibus ſuis, neque flagellorum memores e-
runt ſemper.

22. Ecce,

22. Ecce, erit annonæ vilitas ſuper terram, ſic ut putent ſibi eſſe directam pacem, & tunc germinabunt mala ſuper terram, gladius, fames, & magna confuſio.

23. A fame enim plurimi qui inhabitant terram interient, & gladius perdet ceteros qui ſuperaverint a fame,

24. Et mortui ſicut ſtercora projicientur, & non erit qui conſoletur eos. Derelinquetur enim terra deſerta, & civitates ejus dejicientur.

25. Non derelinquetur qui colat terram, & qui ſeminet eam,

26. Ligna dabunt fructus, & quis vindemiabit illa?

27. Uva matura fiet, & quis calcabit illam? erit enim locis magna deſertio.

28. Cupiet enim homo hominem videre, vel vocem ejus audire.

29. Relinquentur enim de civitate decem, & duo de agro, qui abſconderit ſe in denſis nemoribus, & ſciſſuris petrarum:

30. Quemadmodum derelinquetur in oliveto, & ſingulis arboribus tres aut quatuor olivæ.

31. Aut ſicut in vinea vindemiata racemi relinqvuntur ab his, qui diligenter vineam ſcrutantur:

32. Sic relinquentur in diebus illis tres aut quatuor ab ſcrutantibus domos eorum in rhomphæa.

33. Et

33. Et relinquetur terra deſerta, & agri ejus inveterabunt, & viæ ejus, & omnes ſemitæ ejus germinabunt ſpinas, eo quod non tranſient homines per eam.

34. Lugebunt virgines non habentes ſponſos, lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt filiæ earum non habentes adjutorium:

35. Sponſi earum in bello conſumentur, & viri earum in fame exterentur.

36. Audite vero iſta, & cognoſcite ea ſervi Domini.

37. Ecce verbum Domini, excipite illud: ne diis credatis de quibus dicit Dominus.

38. Ecce appropinquant mala & non tardant.

39. Quemadmodum prægnans cum parit in nono menſe filium ſuum, appropinquante hora partus ejus, ante horas duas vel tres, dolores circumeunt ventrem ejus, & prodeunte infante de ventre, non tardabunt uno puncto:

40. Sic non morabuntur mala ad prodeundum ſuper terram, & ſæculum gemet, & dolores circumtenebunt illud.

41. Audite verbum, plebs mea: parate vos in pugnam, & in malis ſic eſtote, quaſi advenæ terræ.

42. Qui vendit, quaſi qui fugiat: & qui emit, quaſi qui perditurus.

43. Qui mercatur, quaſi qui fructum non capiat: & qui ædificat, quaſi non habitaturus.

44. Qui ſeminat, quaſi qui non metet: ſic & qui vineam putat, quaſi non vindemiaturus.

45. Qui nubunt, ſic quaſi filios non facturi: & qui non nubunt, ſic quaſi vidui.

46. Propter quod qui laborant, ſine cauſa laborant:

47. Fructus enim illorum alienigenæ metent, & ſubſtantiam illorum rapient, & domos evertent, & filios eorum captivabunt, quia in captivitate & fame generant natos ſuos.

48. Et qui negotiantur in rapina, quantum diu exornant civitates & domos ſuas, & poſſeſſiones & perſonas ſuas.

49. Tanto magis adzelabor eos ſuper peccata ſua dicit Dominus;

50. Quomodo zelatur fornicaria mulierem idoneam & bonam valde,

51. Sic zelabitur juſtitia iniquitatem qvum exornat ſe & accuſat eam in facie, cum venerit * qui defendat exquirentem omne peccatum ſuper terram.

52. Propterea nolite ſimilari ei, nec operibus ejus:

53. Quoniam adhuc puſillum, & tolletur iniquitas a terra, & juſtitia regnabit in vos.

54. Non dicat peccator ſe non peccaſſe: quoniam carbones ignis ** comburet ſuper caput ejus, qui dicit: Non peccavi coram Domino DEO & gloria ipſius.

55. Ecce

* Meſſias. ** Rom. XII, 20.

55. Ecce Dominus cognoſcit omnia opera hominum, & adinventiones illorum, & cogitationes illorum, † & corda illorum.

56. Dixit enim: ** Fiat terra, & facta eſt: fiat cœlum, & factum eſt.

57. Et in verbo illius ſtellæ fundatæ ſunt, †† & novit numerum ſtellarum.

58. Qui ſcrutatur abyſſum, & theſauros illarum: qui menſus eſt mare & conceptum ejus.

59. Qui concluſit mare in medio aquarum, & ſuſpendit terram ſuper aquas verbo ſuo.

60. Qui extendit cœlum quaſi cameram, ſuper aquas fundavit eum.

61. Qui poſuit in deſerto fontes aquarum, & ſuper verticem montium lacus ad emittendum flumina ab eminenti petra, ut potaret terram.

62. Qui finxit hominem, & poſuit cor ſuum in medio corporis, & miſit ei ſpiritum, vitam & intellectum,

63. Et ſpiramen DEI omnipotentis, qui fecit omnia, & ſcrutinat omnia abſconſa in abſconſis terræ.

64. Hic novit adinventionem veſtram, & quæ cogitatis in cordibus veſtris, peccantes & volentes occultare peccata veſtra.

65. Propter quod Dominus ſcrutinando ſcrutinavit omnia opera veſtra, & traducet vos omnes,

u 66. Et

† Luc. XVI. 15. ** Geneſ. I.
†† Pſal. CLXVII. 4.

66. Et vos confuſi eritis cum proceſſerint peccata veſtra coram hominibus, & iniquitates erunt, quæ accuſatores ſtabunt in die illo.

67. Quid facietis? aut quomodo abſcondetis peccata veſtra coram DEO & angelis ejus?

68. Ecce judex DEUS, timete eum. Deſinite a peccatis veſtris, & obliviſcamini iniquitates veſtras jam agere eas in ſempiterno, & DEUS educet vos, & liberabit de omni tribulatione.

69. Ecce enim incenditur ardor ſuper vos turbæ copioſæ, & rapient quoſdam ex vobis, & cibabunt idolis occiſos:

70. Et qui conſenſerint eis, erunt illis in deriſum, & in improperium, & in conculcationem.

71. Erit enim locis locus, & in vicinas civitates exſurrectio multa ſuper timentes Dominum.

72. Erunt quaſi inſani, nemini parcentes, ad diripiendum & devaſtandum adhuc timentes Dominum.

73. Quia devaſtabunt, & diripient ſubſtantias, & de domibus ſuis eos ejicient.

74. Tunc parebit probatio electorum meorum, ut aurum quod probatur ab igne.

75. Audite dilecti mei, dicit Dominus: Ecce adſunt dies tribulationis, & de his liberabo vos.

76. Ne timeatis, nec hæſitetis, quoniam DEUS dux veſter eſt.

77. Et

77. Et qui ſervat mandata & præcepta mea, dicit Dominus DEUS, ne præponderent vos peccata veſtra; ne ſuperelevent ſe iniquitates veſtræ.

78. Væ qui conſtringuntur a peccatis ſuis, & obteguntur ab iniquitatibus ſuis, quemadmodum ager * conſtringitur a ſilva, & ſpinis tegitur ſemita ejus, per quam non tranſit homo, & excluditur, & mittitur ad devorationem ignis.

* 2. Sam. XXIII. 6.

FINIS.

ESDRÆ APOCALYPSIS.

In Codice Bibl. Seguierianæ ſive Coislinianæ, cujus meminit celeberrimus Vir, Bernhardus de Montfaucon pag. 194. poſt τὰ ἔξω βιβλία ſive extra Canonem libros, *Sapientiam Salomonis, Sapientiam Sirach, quatuor Maccabaica, Eſther, Judith, Tobith*, numerantur Apocryphi Vet. Teſtam. libri ſic: καὶ ὅσα ἀπόκρυφα.

α, Ἀδάμ.
β, Ἐνώχ.
γ, Λάμεχ.
δ, Πατριάρχαι.
ε, Προσευχὴ Ἰωσήφ.
ϛ, Ἐλδὰδ καὶ Μοδάδ.
ζ, Διαθήκη Μωσέως.
η, *Deeſt.*
θ, Ψαλμοὶ Σολομῶντος.
ι, Ἠλία ἀποκάλυψις.
ια, Ἠσαΐα ὅρασις.
ιβ, Σοφονία ἀποκάλυψις.
ιγ, Ζαχαρία ἀποκάλυψις.
ιδ, Ἔσδρα ἀποκάλυψις.

HISTO-

HISTORIA
JOSEPHI,
FABRI LIGNARII.

EX

ARABICO CODICE MANUSCRIPTO

BIBLIOTHECÆ REGIÆ PARISIENSIS

LATINE VERSA

à

V. C.

GEORGIO WALLINO,

SUECO.

GEORGIUS WALLINUS

Præfat. ad Apocrypham hanc hiſtoriam, Arabice & Latine cum notis primum editam Lipſiæ 1722. 4.

CODex, unde eam deſumſimus, inter Arabicos eſt CCCCCXXXII. *quinque complectens diverſos tractatus.* 1.) *Diſputationem Monachi & celebris Philoſophi cum Vizino quodam Africano.* 2.) *Dicta Patrum de doctrina Chriſtiana, imprimis Joannis Chryſoſtomi.* 3.) *Miracula XII. Virginis Mariæ in loco quodam (forſan Ægypti) dicto Banbat Aſali.* 4.) *Hiſtoria Joſephi.* 5.) *Preces & hymnos.*

Si interiora reſpicimus, res, dogmata & ſcribendi modum, tantum non omnia cum antiquis potius quàm hodiernis Orientalium moribus doctrinaque convenire videntur - - ſtilus per omnia humilis eſt & ſimpliciſſimus, à floſculis & metaphoris, ut plurimum longe petitis, recentiorum Arabum procul remotus; idem fere cum eo quo conſcriptum eſt Pſeudevangelium Infantiæ Chriſti - - Arabice primitus conſcriptum eſſe vix putamus. Im conjiciendi primam nobis anſam dedit ſermonis Arabici impuritas, nævis & ſolœciſmis quàm ſæpiſſime ſcatet, quam non tam auctori, ſua utique linguæ ejusque genii gnaro, quam

quàm translatori potius minus accurato tribuendam, foret non immerito, cenſemus. Accedit judicium Henrici Sike, credentis Evangelium etiam Infantiæ ex Græca, Syriaca vel alia quacunque Orientalium lingua in Arabicum idioma translatum eſſe. Si reliquos libros Apocryphos hic nominare vellemus, lingua Hebræa illorum non pauci ſcripti feruntur, v.g. Evangelium Nicodemi; Evangelium juxta Hebræos quod perperam à multis, Papiæ ſecutis auctoritatem, confunditur cum genuino S. Matthæi Evangelio: Item Hiſtoria Apoſtolica Abdiæ &c. Et quid multis te moramur, Lector Benevole? Paucis omnia accipe: Hiſtoria Joſephi fabri lignarii ligua Hebræa contexta eſt, cujus verſionem Latinam A. 1340. factam legit olim Iſidorus de Iſolanis.

Acta Sanctorum T. 3. Martii 19. p. 7.

Kalendaria Coptica ad XX. diem Julii, feſtum Joſephi referunt: & in eo quidem quod apud Seldenum eſt, libro de Synedriis Hebræorum, ad calcem, expreſſum additur Fabri Lignarii. *Teſtatur autem Iſidorus de Iſolanis, ex Ordine S. Dominico ante annos* 140. (*) *ſcriptor, in Summa de donis S. Joſephi parte 4. cap. 9. Orientis Catholicos conſveviſſe eum diem ingenti cum veneratione agere, ſuisque in Eccleſiis quandam S. Joſephi vitam legere, cujus de He-*

(*) Ad Hadrianum VI. Anno 1523. In iisdem Actis ſanctorum, mentio Legendæ antiquæ de S. Joſepho, quæ Manuſcripta Ultrajecti in Eccleſia S. Salvatoris. De Joſepho hoc Græci Dominica poſt Nativitatem JESU, Latini

braeo in latinum A. 1340. *tranſlata nactus exemplar, illius epitomen tradit*, multis omiſſis, quæ a ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cultoribus, cujus deficere nequit veritas, CHriſto conſervante, minime reciperentur. *In hac autem CHriſtus ipſe, cui in monte Olivati ad diſcipulos loquenti tota illa de Joſepho narratio tribuitur, ſic concludere fingitur:* Et poſuerunt corpus Joſeph patris mei in ſepulchro juxta corpus patris ſui Jacob. Mortuus eſt autem die XX. Julii. (*Confer infra cap.* XXIX.)

tini 19. Mart. E recentioribus Tillemontius Tom. I. memoriar. Eccleſ. Baronius & alii Annalium ſcriptores & Hiſtoriæ interpretes Evangelicæ: & ſingularibus libris Carolus Stengelius & Jacobus Reiſſ: atque Italice Antonius Maria Affaitati: Gallice Steph. Binetus, Paulus Barry. Philippus de Uliesberghe des Champs, & Carolus à S. Paulo Fevillantes &c. Hiſpanice Joſephus de Valdivieſſo presbyter Toletanus poëmate diviſo in libros XXIV. de quo eruditiſſimus Vir M. V. la Croze Epiſt. ad Clariſſimum Wallinum, ubi Apocrypham hanc hiſtoriam fœtum Chriſtiani alicujus Neſtoriani Orientalis eſſe ſuſpicatur.

IN

IN NOMINE DEI UNIUS IN SUA ESSENTIA, ET TRINI IN SUIS PERSONIS.

Hiſtoria mortis Patris noſtri, ſancti, ſenis JOSEPHI, Fabri lignarii. Benedictiones ejus & preces ſervent nos omnes, O Fratres, Amen.

Fuit tota ipſius vita centum & undecim annorum, contigitque migratio ejus ex hoc mundo, viceſimo ſexto (die) *menſis Abib, qui reſpondet menſi Ab.* Oratio ejus ſervet nos. Amen. Et quidem Dominus noſter* JESUS CHRISTUS *ille ipſe* (fuit,) *qui retulit hanc* (hiſtoriam) *diſcipulis ſuis mundis in monte Oliveti, atque omnem laborem ejus* (Joſephi) *& dierum ipſius conſummationem. Apoſtoli autem ſancti conſervarunt hunc ſermonem, & literis conſignatum reliquerunt in Bibliotheca Hieroſolymis. Oratio eorum ſervet nos. Amen.*

CAPUT I.

Contigit una die, cum Servator, Magiſter, DEUS & Salvator noſter JESUS CHRISTUS ſederet una cum ſuis diſcipulis, congregatique in monte Oliveti omnes eſſent, ut diceret illis: O fratres & amici mei, filii Patris, qui vos elegit de omnibus hominibus. Scitis me vobis ſæpius retuliſſe, quod oporteat me crucifigi &

* Julio & Auguſto noſtro reſpondet.

mori propter ſalutem Adami & poſteritatis ejus, & quod ſurgam de mortuis. Committam autem vobis doctrinam Evangelii ſancti, (*ubique antea*) nuntiati, ut prædicetis illud per omnem mundum. Et induam vos virtute de alto, a) ac implebo vos Spiritu Sancto. Annuntiabitis vero cunctis gentibus pœnitentiam & remiſſionem peccatorum. Nam ſcyphus aquæ b) unicus, ſi eum invenerit homo in ſeculo futuro, præſtantior (*eſt*) & major cunctis divitiis hujus totius mundi. Et locus, (*ſpatium quantum occupare poteſt*) pes unus, in domo Patris mei, major (*eſt*) & excellentior omnibus opibus terræ. Immo hora unica in læto piorum habitaculo, felicior (*eſt*,) & magis pretioſa mille annis inter peccatores. Quippe fletus eorum & planctus non deſinet, & lacrimæ eorum non ceſſabunt, neque invenient ſibi ſolatium vel quietem ullo unquam tempore. Et nunc, O membra mea honoranda, ire, prædicate omnibus gentibus, nuntiate & dicite illis: Utique Servator diligenter inquirit in hæreditatem debitam, & (*eſt*) adminiſtrator juſtitiæ. Et illi (*Angeli*) profligabunt (*inimicos*,) & pugnabunt pro illis in die conflictus. Atque ille (DEUS) examinabit unum quodque verbum, quod loquuntur homines ineptum & otioſum, c) (*&*) reddent de eo rationem. Quemadmodum enim nemo a morte excluderur, ſic unius cujusque etiam opera patebunt die judicii, ſive bona fuerint ſive mala. d) (*Nuntiate*) quoque

a) Luc. XXIV. 49. b) Luc. XVI. 24. Matth. X. 42.
c) Matth. XII. 36. d) Eccleſ. XII. 14.

que hoc verbum, quod dixi vobis hodie: Ne glorietur fortis de fortitudine ſua, nec dives de ſuis divitiis, e) ſed qui gloriari vult, glorietur in Domino.

CAPUT II.

Fuit vir, cui nomen Joſephus, gente oriundus Bethlehemitica, de urbe Juda & civitate Davidis Regis. Hic ipſe doctrinis & ſcientiis probe inſtructus, Sacerdos factus eſt in templo Domini. Calluit præterea artem fabrilem lignariam, &, more cunctorum hominum, uxorem duxit. Genuit quoque ſibi filios filiasque, quatuor (*nimirum*) filios, atque duas filias. Hæc vero ſunt eorum nomina: Judas, Juſtus, Jacobus & Simon. Nomina duarum filiarum (*erant*) Aſſia & Lydia. Tandem morte deceſſit uxor Joſephi juſti, gloriæ Divinæ intenta in omnibus ſuis operibus. At Joſephus, vir iſte juſtus, pater meus ſecundum carnem, (&) ſponſus Mariæ matris meæ, abivit una cum ſuis filiis ad profeſſionem ſuam, artem exercendo fabri lignarii.

CAPUT III.

Cum vero viduus factus fuit Joſephus Juſtus, jam impleverat Maria mater mea benedicta, ſancta, (&) pura duodecim annos. Quippe parentes ipſius obtulerunt eam in templo tres annos natam, manſitque illa in templo Domini novem annos. Tunc, ut viderunt ſacerdotes virginem ſanctam, (&) timentem Dominum adoleſcere,

fe

e) 1. Cor. I, 31. & 2. Cor. X. 17. ex Jerem. IX. 3.

ſe invicem allocuti ſunt, dicentes: Quæramus virum juſtum, (&) pium, cui committatur Maria usque ad tempus nuptiarum; Ne manenti in templo accidat, quod accidere ſolet mulieribus, eoque nomine peccemus, & ſuccenſeat nobis DEUS.

CAPUT IV.

Proinde, ſtatim emiſſis (*nuntiis*,) convocarunt duodecim ſenes de tribu Juda, Et ſcripſerunt nomina duodecim tribuum Iſraëlis. Cecidit autem ſors ſuper ſenem pium, Joſephum juſtum. Tunc reſpondentes, dixerunt ſacerdotes matri meæ benedictæ: Ito cum Joſepho, & eſto apud illum usque ad tempus nuptiarum. Accepit ergo Joſephus juſtus matrem meam, eamque abduxit in domum ſuam. Et invenit (*Maria*) Jacobum minorem in domo patris ſui fractum animo atque mœſtum propter orbitatem (*matris*,) & educavit illum. Hinc appellata eſt Maria mater Jacobi. Deinde relinquens eam Joſephus in domo ſua, abivit ad officinam, ubi exercetur ars fabrilis lignaria. Poſtquam vero exegerat ſancta virgo in domo ejus biennium, facta eſt præciſe ætas ejus quatuordecim annorum, incluſo ſimul tempore, quo eam recepit (*Joſephus*.)

CAPUT V.

Dilexi (*autem illam peculiari quodam*) voluntatis motu, cum beneplacito Patris mei, & conſilio Spiritus Sancti. Et incarnatus fui de illa, myſterio

ſterio creaturarum rationis captum ſuperante. Sed, elapſis a conceptione tribus menſibus, rediit vir juſtus (*Joſephus*) de loco, ubi artem ſuam exercuit. Atque, ubi deprehendit Virginem matrem meam gravidam, mente conturbatus, cogitavit eam clanculum dimittere. Præ tmiore etiam, triſtitia & pectoris ſui anguſtia, nec edere nec bibere illo die ſuſtinuit.

CAPUT VI.

Sub medio autem die apparuit ipſi angelorum princeps ſanctus Gabriel in ſomnio, mandato inſtructus Patris mei. Et dixit illi: Joſephe fili David, ne timeas accipere Mariam ſponſam tuam. Quippe concepit de Spiritu Sancto, & pariet filium, cujus nomen appellabitur JESUS. Hic ille (*eſt*,) qui gubernabit omnes gentes ſceptro ferreo. (*Hæc prolocutus*) diſceſſit ab eo angelus. Surrexit vero Joſephus de ſomno ſuo, & fecit quemadmodum ipſi dixerat angelus Domini. Et permanſit Maria apud illum.

CAPUT VII.

Interjecto deinde tempore, prodiit mandatum ab Auguſto Cæſare (*&*) Rege, ut deſcriberetur univerſus orbis habitabilis, quisque mortalium in ſua civitate. Surgens itaque ſenex juſtus Joſephus, accepit (*ſecum*) Mariam virginem. Et venerunt Bethlehemum, quia inſtabat partus ejus. Inſcripſit autem (*Joſephus*) nomen ſuum catalogo. Nam

Nam Joſephus filius David, cujus ſponſa (*erat*) Maria, fuit de tribu Juda. Et quidem Maria mater mea peperit me Bethlehemi, in ſpelunca proxima ſepulcro Rachel, uxoris Jacobi Patriarchæ, quæ (*fuit*) mater Joſephi & Benjamin.

CAPUT VIII.

Sed Satanas ivit, retulitque (*hoc*) Herodi Magno, patri Archelai. Idemque hic Herodes (*erat*,) qui capite truncari juſſit Joannem, amicum & cognatum meum. Proinde me diligenter perquiſivit, exiſtimans regnum meum fore de hoc mundo. Verum admonitus fuit (*hac de re*) Joſephus, ſenex ille pius, per ſomnium. Ideo ſurgens, accepit Mariam matrem meam, & ego in ipſius ſinu (*recubui*.) Comitem etiam itineris ipſis ſe præbuit Salome. Profectus ergo domo, in Ægyptum ſeceſſit. Permanſitque ibi ſpatium unius integri anni, donec tranſiit invidia Herodis.

CAPUT IX.

Obiit vero (*Herodes*) peſſimo mortis genere, pœnam luens effuſi puerorum ſanguinis, quos e medio inique ſuſtulit, cum ipſis non ineſſet peccatum. Atque, extincto tyranno iſto impio Herode, reverſi ſunt (*cum JESU parentes*) in terram Iſraelis. Et habitarunt in urbe Galilææ, quæ appellatur Nazareth. Joſephus autem profeſſionem artis lignariæ repetens, manuum ſuarum opere vitam ſuſtinuit. Neque enim alieno labore victum

ctum gratis quærebat unquam, quemadmodum (*olim*) præceperat lex Moſis. a)

CAPUT X.

Tandem, increſcentibus annis, provectæ ætatis ſenex evaſit. Nulla tamen corporis laboravit infirmitate, nec defecit viſus, neque ullus de ore ejus dens periit. Mente quoque, toto (*ætatis*) tempore, nunquam deliravit. Sed ſimilis puero, juvenilem ſemper in negotiis ſuis vigorem præſtitit. Et membra ejus integra (*permanſerunt*,) omniaque dolore vacua. Tota autem ejus vita centum conſtabat & undecim annis, producta quam diutiſſime ipſius ſenecta.

CAPUT XI.

Juſtus vero & Simeon ſeniores Joſephi filii, ductis uxoribus, in familias ſuas abiverunt. Ambæ pariter nupſerunt filiæ, & in alias ſeceſſerunt ædes. At remanebant in domo Joſephi Juda & Jacobus minor, nec non mater mea virgo. Ego inſuper una cum illis (*ibidem*) permanſi, haut aliter ac ſi unus fuiſſem de filiis ejus. Tranſegi autem omnem ætatem meam ſine culpa. Mariam appellabvi matrem meam, & Joſephum patrem, atque in omnibus, quæ dixerunt, morem ipſis geſſi. Neque repugnavi illis unquam, ſed obtemperavi eis, ut facere ſolent reliqui, quos terra producit, homines. Nec iram illis concitavi ullo die, aut verbum aliquod ſeu reſponſum (*duriuſculum*) ipſis oppo-

a) Deut. XV. 4.

oppoſui. E contrario, ingenti eos proſecutus ſum amore, ceu pupillam oculi.

CAPUT XII.

Contigit poſt hæc, ut adpropinquaret mors ſenis illius pii, Joſephi, ipſiusque de hoc mundo exitus, more reliquorum hominum, qui huic ſeculo ortum debent. Atque, nutante ad interitum corpore ejus, indicavit ipſi angelus Domini jam inſtare mortis horam. Proinde eum timor, & ingens animi perturbatio invaſit. Surgens autem, abivit Hieroſolymam. Et ingreſſus templum Domini, effuſisque ibi coram Sanctuario precibus, dixit:

CAPUT XIII.

O! Deus, (*qui*) auctor (*es*) omnis ſolatii, Deus omnis miſericordiæ, & Dominus univerſi humani generis, Deus, (*inquam*) animæ, ſpiritus & corporis mei. Supplex Te veneror, O! Domine & Deus mi. Si jam conſummati ſunt dies mei, tempusque adeſt, quo hæc mihi exuenda eſt mortalitas, mittas (*quæſo mihi*) Michaëlem, ſummum angelorum tuorum ſanctorum principem. Maneat*que* mecum donec egredietur anima mea miſera ex ærumnoſo hoc corpore, (*ut fiat illud*) ſine moleſtia, ſine terrore & impatientia. Etenim ingens timor, & triſtitia vehemens omnia occupat corpora in die mortis eorum; Sive mas ſit, ſive fœmina, ſive beſtia, ſive fera, quidquid vel humi

mi reptat, vel in aëre volitat. In ſumma, creaturæ omnes, quæ (*ſunt*) ſub cœlo, quibus*que* ineſt vitalis ſpiritus, horrore concutiuntur, metu magno & laſſitudine ingenti, diſcedentibus de corporibus ſuis, illarum animabus. Nunc igitur, O Domine, & Deus mi, adſit auxilio ſuo angelus tuus ſanctus animæ meæ & corpori, donec a ſe invicem diſſolventur. Neque facies angeli, mihi ad cuſtodiam inde a formationis meæ die deſignati, averſa ſit a me. Verum præbeat ſe mihi itineris ſocium, usque dum me ad Te perduxerit. Sit, (*inquam*) vultus ejus mihi amœnus & hilaris, & comitetur me in pace. Ne autem permittas, ut (*dæmones*) adſpectu formidabiles accedant ad me in via, qua iturus ſum, donec ad Te feliciter perveniam. Neque ſinas, ut oſtiarii animam meam ingreſſu (*Paradiſi*) prohibeant. Neque, detegendo delicta, me probro exponas coram tribunali Tuo terribili. Neque irruant in me leones. Neque prius ſubmergant animam meam fluctus maris ignei, (hoc *enim* omnis pertranſire * debet anima,) quam gloriam Divinitatis Tuæ conſpexero. O Deus, juſtiſſime judex, qui in juſtitia & æquitate mortales judicabis, & retribues unicuique ſecundum opera ejus; O! Domine, (*quæſo*) & Deus mi, adeſto mihi miſericordia Tua, & viam meam illumina, (*ut perveniam*) ad Te. Tu (*enim*) es fons omnibus abundans bonis & gloria in æternum. Amen.

* Infra cap. 26. pag. 331.

CAPUT XIV.

Factum deinde eſt, cum domum ſuam in urbe Nazareth rediit, ut morbo correptus, lecto teneretur. Atque hoc erat illud tempus, quo debitum, omnibus injunctum hominibus, naturæ perſolvit. Graviter autem hoc morbo laborabat, neque, ut in præſentia, ægrotaverat unquam a nativitatis ſuæ ortu. Et ita certe res Joſephi juſti diſponere CHriſto placuit. Quadraginta (*vixit*) annos, ante initum matrimonium. Manit (*deinde*) uxor ſub tutela ejus quadraginta & novem annos, iisque elapſis, vitam clauſit. Uno autem poſt mortem ejus anno, commiſſa ipſi (*Joſepho*) fuit mater mea beata, Maria a ſacerdotibus, ut eam cuſtodiret usque ad tempus nuptiarum. Biennium illa in domo ejus conſumſit (*nulla re memorabile.*) At tertio commorationis ejus anno apud Joſephum, ſuæ vero ætatis decimo quinto, peperit me ſuper terram myſterio, quod nec penetrare nec capere poteſt ulla creatura, niſi ego, Paterque meus & Spiritus Sanctus, unam mecum conſtituens eſſentiam.

CAPUT XV.

Tota itaque ætas patris mei, ſenis illius juſti, centum confecit, & undecim annos, ita decernente Patre meo (*cœleſti.*) Et dies, quo deſeruit anima corpus ejus, erat vigeſimus ſextus menſis Abib. Cœpit enim jam aurum exquiſitum ſplendorem perdere, & argentum uſu deteri, in-

telle-

tellectum innuo & ſcientiam ejus. Cibum quoque faſtidivit & potum, atque ceſſavit peritia artis fabrilis lignariæ, neque ejus ullam amplius rationem habuit. Contigit igitur prima luce vigeſimi ſexti diei (*menſis*) Abib, ut inquieta redderetur anima ſenis Joſephi juſti (*decumbentis*) in lecto ſuo. Quare aperuit os ſuum, ſuſpiria edens, manusque ſuas adverſus invicem colliſit. Et alta voce exclamavit, in hunc modum dicens:

CAPUT XVI.

Væ diei, quo natus ſum in mundum. Væ utero, qui geſtavit me, (*&*) væ viſceribus, quæ admiſerunt me. Væ uberibus, quæ lactaverunt me. Væ pedibus, ſuper quos ſedens quievi. Væ manibus, quæ portarunt, & educarunt me usque dum adolevi. Quippe in iniquitate conceptus ſum, * & in peccatis concupivit me mater mea. Væ linguæ & labiis meis, quæ protulerunt & locuta ſunt vanitatem, obtrectationem, mendacium, inſcitiam, irriſionem, figmentum, verſutiam, & hypocriſin. Væ oculis meis, quæ conſpexerunt ſcandalum. Væ auribus meis, quæ calumniatorum ſermonibus delectabantur. Væ manibus meis, quæ rapuere ad ſe non jure pertinentia. Væ ventri meo & inteſtinis, quæ appetivere eſcam ipſis eſu interdictam. Væ gutturi meo, inſtar ignis, omnia, quæcunque inveniebat, conſumenti. Væ pedibus meis, qui ſæpius Deo ingratas ambularunt vias. Væ corpori, & væ animæ meæ triſti,

* Pſalm LI. 7.

ſti, jam a Deo auctore ſuo averſæ. Quid faciam, cum ad locum illum perrexero, ubi conſiſtendum mihi eſt coram juſtiſſimo judice, & ille me reprehenſurus eſt, propter opera, quæ cumulavi in juventute mea? Væ omni homini morienti in peccatis ſuis. Profecto, eadem illa hora terribilis, quæ contigit patri meo Jacobo, cum evolaret ex corpore anima ejus, ecce! mihi jam imminet. O quam ego miſer hodie ſum & lamentatione dignus! Verum ſolus Deus eſt director animæ & corporis mei, ille etiam pro lubitu cum illis aget.

CAPUT XVII.

Hæc ſunt, quæ locutus eſt Joſephus, ſenex ille juſtus. Ego autem ingreſſus apud illum, deprehendi animam ejus vehementer commotam, erat enim in magna anguſtia conſtitutus. Et dixi illi: ſalve mi pater Joſephe, vir juſte; qui vales? Ille vero reſpondit mihi: plurimum ſalve, o filiole mi dilecte. Equidem dolor metusque mortis jam circumdedere me; ſed, ſtatim ac audivi vocem tuam, requievit anima mea. O! JEſu Nazarene, JEſu ſuſpitator mi, JEſu liberator animæ meæ, JEſu protector mi. JEſu, O! ſuaviſſimum nomen in ore meo, omniumque amantium illud. Ocule, qui vides, & auris, quæ audis, exaudi me. Ego ſervus tuus hodie humillime te veneror, & coram te lacrimas meas effundo. Tu es omnino Deus meus, tu es Dominus meus, quemadmodum mihi ſæpiſſime retulit angelus. Præcipue

autem

autem eo die, quo fluctuavit animus meus cogitationibus perverſis ob puram (&) benedictum Mariam in utero geſtantem, quamq; ego ſecreto dimittere cogitabam. Hæc vero mihi meditanti ecce! apparuere per quietem angeli Domini miro myſterio, dicentes mihi: * O Joſephe fili David, ne timeas accipere Mariam ſponſam tuam, neque contriſteris, ne que; verba indecora loquaris de conceptione ejus. Quia gravida eſt de Spiritu Sancto, & pariet filium, cujus nomen vocabitur JEſus, ille enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum. Ne autem ob hanc cauſam mihi male cupias, O Domine, ignoravi enim myſterium nativitatis tuæ. Recordor etiam, mi Domine, diei iſtius, qvum morſu ſerpentis ** puer iſte necabatur. Voluerunt autem propinqui ejus tradere te Herodi, dicentes te interfeciſſe illum. Sed reſuſcitatum a mortuis eum illis reddidiſti. Tunc ego accedens, & prehenſa manu tua, dixi: mi fili, cave tibi. At tu reſpondiſti mihi: nonne tu es pater meus ſecundum carnem? docebo te, quis ego ſum. Nunc igitur, O Domine & Deus mi, ne mihi ſuccenſeas vel condemnes me propter illam horam. Ego ſum ſervus tuus & filius ancillæ tuæ. Tu vero es Dominus meus, Deus & Servator meus, filius Dei certiſſime.

* Matth. I. 20.
** Evangel. Infantiæ cap. 42. pag. 203. Cod. Apocryph. Novi Teſtam.

CAPUT XVIII.

Hæc ubi dixerat pater meus Joſephus, flere amplius non potuit. Et conſpexi mortem jam ipſi dominantem. Surgens autem mater mea, virgo illibata, & accedens ad me dixit: O mi fili dilecte, jam jam moritur hic pius ſenex, Joſephus. Et reſpondi ego: O mater mea amantiſſima, utique omnibus creaturis, quæ in hoc mundo generantur, eadem incumbit moriendi neceſſitas, mors enim in univerſum genus humanum jus obtinet. Tibi etiam, O mater mea virgo, idem, ac reliquis mortalibus, vitæ exitus expectandus eſt. Attamen mors tua, ut & mors ſenis hujus pii mors non eſt, ſed vita perennis in æternum. Quin oportet etiam me emori qua corpus, quod a te ſuſcepi. Verum ſurge, O mater mea veneranda, ito & ingredere ad Joſephum ſenem benedictum, ut videas quid, aſcendente *(de corpore anima)* ejus, continget.

CAPUT XIX.

Ibat igitur Maria mater mea pura, & ingrediebatur locum, ubi erat Joſephus. Atque ego ad pedes ejus ſedebam, illum reſpiciens. Signa vero mortis jam apparuere in vultu ejus. At ſenex ille benedictus, levato capite, & defixis oculis faciem meam intuebatur. Nulla tamen me alloquendi ipſi vis inerat, ob mortis, qui eum circumſeptum tenuit, dolorem: locus ſaltim præ-

altis

altis dabatur ſuſpiriis. Ego autem manus ejus per unius integræ horæ ſpatium tenui. Et, converſa ille ad me facie, indicabat, ne ipſum desererem. Impoſita deinceps pectori ejus manu mea, deprehendi animam ejus, jam faucibus vicinam, abitum parare de ſuo receptaculo.

CAPUT XX.

Ut autem conſpexit me mater mea virgo tangentem corpus ejus, tetigit & illa pedes. Atque inveniens illos jam emortuos, & calore destitutos, dixit mihi: O fili mi dilecte, profecto incipiunt jam pedes ejus frigeſcere, & nivis algorem imitantur. Proinde convocatis filiis & filiabus ejus, dixit eis: Venite quotquot eſtis, & accedite ad patrem veſtrum, certe enim ad extrema nunc perventum eſt. Reſpondit Aſia filia ejus (*Joſephi,*) dicens: Væ mihi, O fratres mei, utique hic idem eſt morbus, qui (*fuit*) matris meæ dilectæ. Ejulabat autem & lacrimabatur, ſimul plorantibus reliquis omnibus Joſephi liberis. Ego etiam & Maria mater mea una cum illis flevimus.

CAPUT XXI.

At convertens ego ad meridianam plagam oculos, vidi mortem jam adventantem, totamque cum illa gehennam, exercitu ſuo & ſatellitibus ſtipatam. Et veſtimenta, vultus & ora illorum fundebant ignes. Hæc ubi conſpexit pater meus Joſephus recta ad ſe pergere, in lacrimas

oculi ejus ſoluti ſunt. Eodemque tempore mirum in modum ingemuit. Proinde viſa ſuſpiriorum ejus vehentia, mortem repuli, ac totum, quod ipſam comitabatur, famulorum agmen. Atque invocavi Patrem meum bonum, dicens:

CAPUT XXII.

O Pater omnis clementiæ: ocule qui vides, & auris, quæ audis. Exaudias, (*quæſo*) ſupplicationem, ac preces meas pro ſene Joſepho. Et mittas Michaëlem angelorum tuorum principem, atque Gabrielem præconem lucis, omnemque angelorum tuorum lucem. Et (*totus*) eorum ordo ambulet cum anima patris mei Joſephi, donec perduxerint eam ad Te. Hæc eſt hora, qua opus habet pater meus miſericordia. Ego autem dico vobis, quod omnes ſancti, immo quotquot in mundo naſcuntur, homines, ſive juſti ſint, ſive perverſi, neceſſario guſtare debeant mortem.

CAPUT XXIII.

Venerunt itaque Michael & Gabriel ad animam patris mei Joſephi. Et acceptam, eam involverunt involucro lucido. Sic commiſit ſpritum in manus Patris mei boni, & (*hic*) impertivit ipſi pacem. Nondum autem ullus ex liberis eum obdormiviſſe, ſcivit. At angeli conſervarunt animam ejus a dæmonibus tenebrarum, qui erant in via. Et laudaverunt Deum, usque dum eam perducerent ad habitaculum piorum.

CA-

CAPUT XXIV.

Corpus vero ejus proſtratum jacuit, & exſangue. Quare, admota oculis ejus manu, eos compoſui, ipſiusque os clauſi, atque Mariæ virgini dixi: O mater mea, ubi eſt ars ejus, quam profeſſus eſt toto iſto tempore, quo in hoc mundo (*vixit?*) Ecce periit jam illa, (*factaque eſt*) quaſi nunquam extitiſſet. (*Hæc*) ubi audiverunt liberi ejus me loquentem cum matre mea, virgine pura, cognoverunt eum jam exſpiraſſe, admixtisque lacrimis, ejularunt. Dixi autem illis: utique mors patris veſtri, mors non eſt, ſed vita ſempiterna. Etenim liberatus ærumnis hujus ſeculi, ad requiem tranſiit perpetuam, (*&*) æternum duraturam. Hiſce auditis, ſciderunt veſtes ſuas, flentes.

CAPUT XXV.

Et quidem incolæ (*urbis*) Nazareth, & (*totius*) Galilææ, cognito ipſorum planctu, ad eos confluxere. Et fleverunt ab hora tertia usque ad nonam. Hora autem nona omnes ad cubiculum ejus (*Joſephi*) ſimul abiverunt. Atque ſuſtulerunt corpus ejus, poſtquam illud unguentis ſublimibus imbuerant. Ego vero precabar Patrem meum oratione cœleſtium. Hæc eadem illa (*eſt*,) quam manu mea prius exaravi, quam utero portaret Mariæ viriginis, matris meæ. Simul autem ac eam abſolvi, & enuntiavi Amen, ingens angelorum multitudo acceſſit. Duobusque ex illis

 man-

mandavi, ut veſtem expanderent lucidam, eaque corpus ſenis benedicti Joſephi obvolverent.

CAPUT XXVI.

Et affatus Joſephum dixi: non dominabitur in te odor mortis vel fœtor, neque prodibit vermis de corpore tuo unquam. Non frangetur de eo membrum vel unicum, neque ullus mutabitur in capite tuo pilus: neque peribit quidquam de corpore tuo, O mi pater Joſephe. Sed manebit integrum & incorruptum usque ad convivium mille annorum. Et quisquis mortalium curam habuerit oblationis die recordationis tuæ, ipſi ego benedicam, & retribuam in congregatione virginum. Et quicunque cibum dederit miſeris, pauperibus, viduis & orphanis de labore manuu ſuarum, die, quo tua celebratur memoria, (*&* *quidem*) in nomine tuo, non (*ille*) deſtituetur bonis, omnibus vitæ ſuæ diebus. Quisquis etiam ſcyphum aquæ vel vini bibendum præbuerit viduæ aut orphano in nomine tuo, dabo tibi illum, ut ingrediaris cum ilio ad convivium mille annorum. Omnisque homo, cui curæ erit oblatio die commemorationis tuæ, ipſi benedicam; & remunerationem præſtabo in eccleſia virginum. Reddam, (*inquam*) ipſi pro uno triginta, ſexaginta, & centum. Et quicunque hiſtoriam vitæ tuæ deſcripſerit, laboris tui, & migrationis de hoc mundo, ſermonemque (*hunc*) ore meo prolatum, illum tuæ tutelæ committam, dum in hac vita verſabitur.

tur. Diſcedente autem de corpore anima ejus, & ubi hic ipſi mundus deſerendus eſt, librum delictorum ejus comburam, nec ullo eum torquebo ſupplicio in die judicii. Sed trajiciet mare igneum, * atque ſine moleſtia & dolore illud pertranſibit. Hoc (*eſt*,) quod incumbit omni homini egeno, qui præſtare nequit quidquam ex iis, quæ commemoravi: Nimirum, ſi naſcitur ipſi filius, vocabit nomen ejus Joſephum. Sic locum non habebit in illa domo vel penuria, vel repentina aliqua mors in ſempiternum.

CAPUT XXVII.

Convenerunt deinceps optimates urbis in locum, ubi poſitum erat corpus ſenis benedicti Joſephi. Et afferentes ſecum amicula feralia, voluerunt illud (*eu*) involvere juxta conſuetudinem, qua componere ſolent (*cadavera*) Judæi. Sed deprehenderunt eum ſindonem ſuam (*quaſi adſtrictam*) tenere, ita enim illa corpori ejus adhæſit, ut cupientibus eam exuere, inventa ſit, inſtar ferri, immobilis & indiſſolubilis. Neque ullas in ſindone illa reperire potuerunt extremitates, quæ res maximam ipſis admirationem injecit. Tandem extulerunt eum ad locum, ubi ſita erat ſpelunca, & aperuerunt januam, ut conderent corpus ejus inter corpora patrum ejus. Tunc mihi in mentem veniebat dies, qua mecum ambulavit in Ægyptum, ſummaque illa moleſtia, quam mea cauſſa ſuſtinuit. Proinde (*mortem*) ejus

* Supra cap. 13. pag. 321.

ejus multo tempore deflevi, &, reclinans me ſuper corpus ejus, dixi:

CAPUT XXVIII.

O! Mors, quam omnem ſcientiam tu reddis evanidam, tot vero lacrimas excitas & ejulatus? Verum enim vero Deus, Pater meus, ille ipſe (*eſt*,) qui hanc tibi poteſtatem conceſſit. Ob transgreſſionem enim Adami & conjugis ejus Evæ intereunt (*homines*,) neque parcit mors vel unico. Nemini tamen accidit aut infertur quidquam ſine mandato Patris mei. Utique extitere homines, qui vitam produxerunt ad nongentos usque annos; ſed denati ſunt. Immo, licet eorum nonnulli diutius vixerint, eidem nihilominus fato ſuccubuere, nec ullus de ipſis unquam dixit: ego non guſtavi mortem. Quippe Dominus nunquam eandem pœnam infert, niſi ſemel, qvum Patri meo placuerit eam homini immittere. Eodemque momento, ubi procedens illa conſpicit mandatum ad ſe deſcendens de cœlo, ait: prodibo contra illum (*hominem*, *ingentem excitatura*) commotionem. Tunc fit ſine mora in animam impetus, & dominatur ipſi (*mors*,) ad ſuum arbitrium cum illa agens. Propterea enim, quod Adam non fecit voluntatem Patris mei, ſed transgreſſus eſt mandatum ejus, ad iram contra illum concitatus Pater meus, eum addixit morti, & (*hac ratione*) ingreſſa eſt mors in mundum. Quod ſi obſervaſ-

ſet

ſet Adam præceptum Patris mei, nunquam illi mors obtigiſſet. Putatisne me petere poſſe a Patre meo bono, ut mihi mittat currum igneum, qui ſuſcipiat corpus patris mei Joſephi, illudque transferat in locum quietis, ut habitet cum ſpiritalibus? Verum ob prævaricationem Adami deſcendit iſta ærumna & mortis violentia in univerſum genus humanum. Atque hæc eſt cauſſa, cur me oporteat mori ſecundum carnem, (*nimirum*) pro opere meo (*ſeu hominibus*,) quos creavi, ut conſequantur gratiam.

CAPUT XXIX.

Hæcce locutus, amplexabar corpus patris mei Joſephi, & flebam ſuper illud. (*Reliqui*) vero ſepulcri januam aperuerunt, & repoſuerunt corpus ejus in eo juxta corpus patris ejus Jacobi. Tempore autem, quo obdormivit, completi ipſi erant centum & undecim anni. Nunquam ipſi doluit dens ullus in ore ejus: nec hebes reddita fuit oculorum acies: nec ſtatura ejus incurva: neque decreverunt vires. Sed operam dedit arti fabrili lignariæ usque ad extremum vitæ ſuæ diem. Et hic dies erat ſextus & vigeſimus (*menſis*) Abib.

CAPUT XXX.

Nos vero Apoſtoli, ubi (*iſta*) audivimus a Servatore noſtro, læti ſurreximus, & prono cor-

corpore ipſi honorem exhibentes, diximus: O Servator noſter, tuam nobis exhibeto gratiam: equidem nunc audivimus ſermonem vitæ. Miramur tamen, O Servator noſter, fata Henochi & Eliæ, eos nimirum nulli obnoxios fuiſſe morti. Enimvero ſedem incolunt juſtorum in præſentem usque diem, neque viderunt corpora eorum corruptionem. At ſenex ille, Joſephus faber lignarius, erat tamen pater tuus ſecundum carnem. Juſſiſti autem, ut euntes per totum mundum, prædicemus ſanctum Evangelium. Et dixiſti: nunciate illis (*etiam*) mortem patris mei Joſephi, & feſtum ipſi diem (*ac*) ſacrum anniverſaria ſolennitate celebrate. Quicunque vero diminuerit quidquam de hoc ſermone, ſive illi aliquid addiderit, ille delinquit. Miramur utique (*Joſephum*) inde ab illo die, quo natus fuiſti Bethlehemi, te appellaviſſe filium ſuum ſecundum carnem. Quare igitur eum, æque ac illi (*Henochus & Elias*) ſunt, non reddidiſti immortalem? Et du dicis eum juſtum fuiſſe & electum.

CAPUT XXXI.

Reſpondit vero Servator noſter, & dixit: Equidem prophetia Patris mei jam conſummata eſt ſuper Adamum ob inobedientiam ejus. Et omnia ad nutum voluntatemque Patris mei diſponuntur. Quippe ſi homo miſſum facit mandatum Dei, & opera ſectatur diaboli, committen-

mittendo peccatum, producitur (*ſæpe*) ætas ejus. In hoc ſcilicet (*vivus*) ſervatur, ut forte pœnitentiam agat, & perpendat ſe tradendum eſſe in manus mortis. Quod ſi fuerit aliquis bonorum operum ſtudioſus, & ipſi vitæ prorogatur ſpatium, ut increbreſcente ſenectutis ejus fama, cum homines probi imitentur. Ubi vero hominem conſpicitis, cujus animus in iram præceps eſt, utique dies ejus abbreviantur; hi enim ſunt, qui in ætatis ſuæ flore auferuntur. Omnis itaque prophetia, quam pronuntiavit Pater meus de filiis hominum, in qualibet re impleri debet. Quod vero attinet ad Henochum & Eliam, quomodo in hunc diem vivi ſubſiſtant, eadem ſervantes corpora, cum quibus nati fuerunt, & quod ad patrem meum Joſephum attinet, cui æque ac illis non contigit in corpore ſuo permanſio; Equidem, etiamſi vixerit homo multas annorum myriadas in mundo, cum morte tamen vitam aliquando commutare cogitur. Et dico vobis, O fratres mei, quod oporteat illos ipſos (*Henochum & Eliam*) ſub finem temporum redire in mundum, & vita defungi, in die nimirdm commotionis, terroris, anguſtiæ, & afflictionis. Nam Antichriſtus quatuor interfeciet corpora, eorumque effundet ſanguinem aquarum in modum, propter opprobrium, cui eum expoſituri ſunt, & ignominiam, qua, detecta ipſius impietate, eum vivi notabunt.

CAPUT

CAPUT XXXII.

Et diximus: O Domine noſter, Deus & Servator noſter. Quinam ſunt illi quatuor, quos dixiſti e medio ſublaturum eſſe Antichriſtum ob exprobrationem eorum? Reſpondit Servator: illi ſunt Henoch, Elias, Schila & Tabitha. Hunc ſermonem cum audivimus a Servatore noſtro, gaviſi ſumus & exultavimus. Omnemque gloriam & gratiarum actionem obtulimus Domino, Deo & Servatori noſtro JEſu CHriſto. Hic eſt, cui debetur gloria, honos, dignitas, dominium, potentia & laus, ſimul ac Patri bono cum eo, & Spiritui Sancto viviſicanti dehinc & omni tempore, in ſeculum ſeculorum, Amen.

FINIS.

JOSEPHI

JOSEPHI
VETERIS CHRISTIANI SCRIPTORIS
HYPOMNESTICON,

SIVE

LIBER SACER MEMORIALIS,

NUNC PRIMUM

IN LUCEM EDITUS

CUM

VERSIONE ET NOTIS

JO. ALBERTI FABRICII

SS. THEOL. D. ET PROF. PUBL.

HAMBURGI,

Sumtu THEODORI CHRISTOPH. FELGINER.

MDCCXXXIII.

VIRIS

SUMME REVERENDO ATQUE ERUDITISSIMO

CHRISTIANO FRIDERICO BOERNERO

SS. THEOLOGIÆ DOCTORI, EJUSDEMQUE IN ACADEMIA LIPSIENSI PROFESSORI MERITISSIMO, ACADEMIÆ BIBLIOTHECARIO ET CANONICO CIZENSI,

VIRTUTEQUE ET DOCTRINA NOBILISSIMO

JO. ADOLPHO HOFMANNO,

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

UTriusque Veſtrum ſtudio ac benevolentia debere hoc me profiteor; Fautores honoratisſimi,

ut Joſephum huncce Chriſtianum in lucem proferre in præſenti mihi liceat: æquum igitur eſt juſtumque ut pace Veſtra nullis prius quam Vobis ille, qualicunque mea induſtria recenſitus, offeratur. Tu inprimis, Egregie HOFMANNE, *ad editionem ſcriptoris iſtius ſuſcipiendam princeps auctor mihi extitiſti, cum redux ex Anglia pro Tuo in me amore hoc me mactaſti munere jucundisſimo, & apographum Codicis Clarisſimi Viri* THOMÆ GALEI, *manu Tua caſtigatum mecum communicaſti. Vix autem fama editionis à me cœpta ad Te, Venerande* BOERNERE *pervenerat, cum placuit & Tibi, pro Tua in me benignitate, & litteras ornandi impenſo ſtudio Codicem tuum quem, ex Cantabrigienſi ipſe olim in Anglia deſcripſiſſes, ſponte ad me mittere, & non paucorum locorum emendatius atque integrius exprimendorum, ita ducem Te mihi præbere & auctorem. Conceptisſimas utrique Veſtrum hoc nomine ago habeoque gratias, atque agi etiam a lectoribus meis cupio: inprimis autem voveo, ut ambo Vos decus Eccleſiæ & litterarum diu ornare pulcherrime, & inſigni opera veſtra magnos & multos fructus, per multos annos, in vinea Domini ferre posſitis. Opto etiam publicæ eruditionis cauſſa, ut præter*

alia

alia quæ meditaris utilia, exquiſita, præclara, Tuum Venerande BOERNERE *Photium, ſive Photii Bibliothecam, ingenio & doctrina Tua expolitam illuſtratamq; videre; quamprimum nobis liceat: atque ut Tibi, Nobiliſſime* HOFMANNE, *qui animi Tui ac doctrinæ guſtum non inficiandum nobis nuper dediſti in libro aureolo de αὐταρκείᾳ; & in elaboratis de Republica commentariis, nec non in Marco Antonino Germanis noſtris digna interpretatione commendato; detur propediem in lucem & communes uſus proferre, erudita & ampla Tua quæ apud Te pridem vidi in Juſtinum Martyrem Commentaria: detur abſolvere affectum quod habes in Epiſtolam ad Romanos opus egregium, variaque alia quæ ſive verſu ſive libero exarata ſermone ſervas in ſcriniis, vel muſinariis non premenda diutius, ſed lectione meditationeque ſtudioſorum bona mentis digniſſima.*

De Joſepho autem hoc, quem in lucem Veſtro beneficio profero; aliorum potius, & Veſtrum malim audire judicium, quam meum interponere. Sane non integer ad nos pervenit: & eſt ubi curam in eo deſideres, eſt ubi nitorem: neminem tamen breve hoc ſcriptum perluſtraſſe pœnitebit, quod inter obvia

plura, docet etiam nonnulla quæ annotaſſe juvat, & quæ vix usquam alibi reperiuntur. Laudatum eſt à multis viris doctis, qui illud adhuc ineditum evoluerunt, Patricio Junio in notis ad Epiſtolam Clementis Romani, Iſaaco Voſſio contrà Rich. Simonem, Cangio, Seldeno, Cotelerio, Joanne Crojo, Tho. Galeo ad Jamblichum de myſteriis Ægyptiorum, Godfrido Oleario τῷ μακαρίτῃ obſervationibus ad Matthæum, Guil. Caveo aliisque: unde illud non ingratum ſtudioſis futurum eſſe exiſtimavi. De ætate non aſſentior laudato Caveo, qui refert ad A. C. 420. neque Iſaaco Voſſio, qui auctorem hypomneſtici putavit eundem eſſe cum Joſepho Tiberienſi, ex Judæo Chriſtiano, quem laudat Epiphanius hæreſi XXX. 4. ſeq. Nam haud dubie longe eſt junior, etiam Theodoro Cantuarienſi Epiſcopo A. 690. defuncto: neque Codex Cantabrigienſis Manuſcriptus ab eo in Angliam allatus eſt, qui non poteſt eſſe antiquior Leone Philoſopho, cujus verſus quosdam eadem manu exaratos exhibet: neque Hippolyto Thebano (à quo citatur Simeon Metaphraſtes,) cujus Hippolyti locus capite 136. hypomneſtici eodem charactere expreſſus legitur. Et huncce ipſum cum Codicibus noni & decimi ſæculi accurate convenire, pulchre notatum à

cte,

Te, eruditiſſime BOERNERE, *eſt ad Bibliothecam ſacram Jacobi le Long. pag.* 354. *Miror autem quid in mentem venerit Caſimiro Oudino ut T.* 2. *de ſcriptoribus Eccleſ. pag.* 1061. *ſcribat reperiſſe ſe hypomneſticum hoc nihil aliud eſſe quam editionem latinam Joſephi Gorionidis, quod omni modo eſt à veritate repulſum. Fallitur etiam Lambecius III. pag.* 32. *qui Manuſcriptam memorans* μέθοδον Ἰωσήππου ἐκ τῶν ὑπομνηστικῶν αὐτοῦ καὶ χρονικῶν συνταγμάτων, πῶς συνέστη τὸ ψαλτήριον, *Flavium Joſephum non dubitans intelligi, pro* ὑπομνηστικῶν, *legere* ὑπομνημάτων *jubet. Plures autem fuere ſequiori ætate in Græcia, Joſephi, etiam ſæculo decimo: ex quibus quis demum hypomneſtici auctor fuerit, nullis adhuc indiciis reperire potui. Quod autem in hæreſium recenſione nullos juniores quam quarti ſæculi memorat hæreticos, inde non licet firmiter concludere eum juniorem non fuiſſe, quia fieri potuit ut præ manibus habens, quem excerperet, Epiphanium, cum illo etiam deſineret, nec ulterius progrederetur. Utcunque autem fuerit, ut opera qualiscunque mea in hoc ſcriptore poſita boni conſulatur à lectoribus, & à Vobis, Fautores hono-*

ratis-

ratisſimi, quibus illam grati animi teſtandi cauſſa cum maxime conſecro, in haud ſiniſtram partem accipiatur, opto voveoque, & Veſtro me amori commendatum porro cupio. Vos autem egregio Eccleſiæ & litterarum bono, veſtroq; & hunc qui imminet, & multos inſecuturos annos, Valete. Scripſi Hamburgi XII. Calend. Januarii A. C. CIↃIↃCCXXIII.

ΙΩΣΗΠΠΟΥ
Βιβλίον Ὑπομνηστικόν.
JOSEPHI
Chriſtiani Scriptoris
LIBELLUS SACER MEMORIALIS.

ΥΠΟΜΝΗΣΙΚῸΝ ΒΙΒΛΊΟΝ ἸΩΣΉΠΠΟΥ.

ΚΈΦ. α.

Ὅσαι γεγόνασιν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, ἕως τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας, γενεαί.

α, Ἀδάμ. β, Σήθ. γ, Ἐνώς. δ, Καϊνᾶν. ε, Μαλελεήλ. ς, Ἰάρεδ. ζ, Ἐνώχ, οὗτος μετετέθη, καίπερ ἔτι ζῶν καὶ φυλαττόμενος. η, Μαθουσάλα. θ, Λάμεχ. ι, Νῶε, οὗτος ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ διασώζεται ἐν λάρνακι, μετ᾽ οἴκου παντός. Τρεῖς δ᾽ αὐτῷ γεγόνασι παῖδες, Σὴμ, Χὰμ, Ἰάφεθ. ἡ δὲ γενεαλογία εἰς τὸ Ἑβραίων ἐρχομένη γένος ἀπὸ τοῦ Σὴμ συνίσταται. ια, Σήμ. ιβ, Ἀρ-

JOSEPHI LIBELLUS MEMORIALIS.

CAP. I.

Quot fuere generationes ab Adamo usque ad Servatoris adventum?

1) Adam. 2) Seth. 3) Enos. 4.) Cainan. 5) Maleleel. 6) Jared. 7) Enoch qui vivus adhuc & ſentiens translatus eſt. 8) Mathuſala. 9) Lamech. 10) Noë, qui in arca ex diluvio cum univerſa domo eſt ſervatus: huic tres fuere filii Sem, Cham & Japhet, at ſtirpis origo in Hebræorum genus progrediens à Semo conſtituitur. 11) Sem. 12) Arphaxad.

φαξάδ.

Φαξὰδ. ιγ, Σάλα. ιδ, ἔβερ. ιε, Φαλὲκ, ἐπὶ τούτου ἐμερίσθη ἡ γῆ: πληροῦνται γὰρ ἐπ' αὐτὸν, ἀπὸ ἀδὰμ ἔτη γ. ὥστε εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου, τῆς παρούσης ἐν ἑξάδι χιλιάδων καταστάσεως. ις, Ῥαγαῦ. ιζ, Σερούχ. ιη, Ναχώρ. ιθ, Θάῤῥα. κ, Ἀβραὰμ, ὃς ἀπὸ τῆς χαλδαίας εἰς τὴν χαναναίαν θείῳ μετοικίζεται προστάγματι. κα, Ἰσαὰκ. κβ, Ἰακὼβ, οὗτος ἐγέννησε τοὺς δώδεκα φυλάρχους, ἐξ ὧν τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ἰσραὴλ συνίσταται, ἀπὸ δὲ τοῦ ἰούδα, ὃς ἦν τέταρτος αὐτοῦ γόνος, τὸ βαſιλικὸν παράγεται γένος. κγ, Ἰού-

a] 13) Sala. 14) Eber. 15) Phalec, ſub quo terra diviſa eſt, ſiquidem & ab Adamo in eum implentur anni ter mille, b] ut illud ſit dimidium temporis de præſenti ſenarii millenariorum conſtitutione. 16) Ragau. 17) Seruch. 18) Nachor. 19) Tharra. 20) Abraam; qui ex Chaldæa in Chananæam divino juſſu transmigravit. 21) Iſaac. 22) Jacob qui duodecim tribuum auctores procreavit, ex quibus duodecim tribus Iſraëlis conſtiterunt: A Juda autem, quarto natu filio, ſtirps Regia deducitur.

A 2 δας.

a) Omittitur hoc loco Caïnan, de quo vide Grotium ſed & Millium ad Luc. III. 36. Jo. Cordeſium in libello de Genealogia Chriſti Gallice edito, Sam. Bochartum in Phaleg. lib. 2. cap. 13. Leonem Allatium ad Euſtathium Antiochen. p. 244. Sam. Petitum c. 27. Var. Lect. (lib. 4. c. 5.) Uſſerium &c.

b) Similiter Procopius Gazæus ad Geneſ. XI, 18. Euſtathius Antiochenus ſive quiſquis auctor in Hexaëmeron p. 54. Heſychius presb. fragmento in Natalem Chriſti, Joannes Malala p. 294. Chronographia.

δας. κδ, Φαρὲς. κε, Ἐσ-
ρώμ. κϛ, Ἀράμ. κζ,
Ἀμιναδὰβ, ἐπὶ τούτου, ἡ
ἐξ αἰγύπτου ἔξοδος τοῦ
λαοῦ, μωϋσέως ἡγουμένου
γεγένηται. κη, Ναασσών.
κθ, Σαλμὼν, οὗτος ἠγά-
γετο τὴν ῥαὰβ, τὴν τοὺς
κατασκόπους κατακρύ-
ψασαν. λ, Βοὸζ, οὗτος
τὴν μωαβίτιν ῥοὺθ ἠγάγετο
ὥστε δέκατος ἀπὸ ἀβρα-
άμ, καὶ πληροῦται ἐπὶ
ῥοὺθ, τὸ προῤῥηθὲν ὑπὸ
μωϋσέως, μωαβίτις οὐκ εἰ-
σελεύσεται εἰς τὴν ἐκκλη-
σίαν Κυρίου, μέχρι γε-
νεᾶς δεκάτης. λα, Ὠβήδ.
λβ, Ἰεσσαί. λγ, Δαβίδ,
ὃς χρίεται τοῦ λαοῦ βασι-
λεὺς, δι' ἐπιείκειαν εὑρε-
θεὶς* ἀπὸ θεοῦ, ἄρχειν τοῦ
λαοῦ. λδ, σολομὼν,
ὃς τὸν ναὸν, τὸν ἐν ἱερο-
σολύμοις ἐδείματο. λε,
Ῥοβοὰμ, ἐφ' ὃν ἡ βασι-
λεία τοῦ δαβὶδ διῃρέθη,
καὶ τὸν ἱεροβοὰμ ὁ ἰσρα-
ὴλ ἔστησεν ἑαυτῷ βασι-

23) Judas. 24) Phares.
25) Eſrom. 26) Aram.
27) Aminadab, cujus
ætate exitus populi ex
Ægypto, Moyſe ducto-
re contigit. 28) Na-
aſſon. 29) Salmon qui
uxorem duxit Raab oc-
cultatricem explorato-
rum: 30) Booz, qui
Moabitiden Ruth duxit
uxorem decimus ab
Abraamo, ita ut in Ruth
impletum fuerit quod
dictum eſt à Moyſe: c]
*Moabitis non intrabit Ec-
cleſiam Domini ad deci-
mam usque generatio-
nem.* 31) Obed. 32)
Jeſſæ. 33) David qui
unctus eſt in Regem po-
puli, ob modeſtiam ani-
mi dignus inventus à
Deo qui populo impe-
raret. 34) Salomo qui
templum Hieroſolymis
condidit. 35) Robo-
am ſub quo regnum Da-
vidis diſciſſum eſt, &
Iſraël Jeroboamum ſibi

λέα,

c] Deut. XXIII, 3. * an αἱρεθεὶς, electus.

λέα; μερισθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰούδα. λς, Ἀβιὰ. λζ, ἀσά. λη, ἰωσαφάθ. λθ, Ἰωρὰμ. μ, Ὀχοζίας. μα, Ἰωάς. μβ, Ἀμασίας. μγ, Ὀζίας. μδ, Ἰωάθαμ. με, Ἀχάζ. μς, Ἐζεκίας, ἐφ' οὗ ὁ ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἤχθη. μζ, Μανασσῆς. μη, ἀμών. μθ, Ἰωσίας. ν, Ἰεχονίας ὁ καὶ ἰωακείμ, ὃς αἰχμάλωτος ἤχθη εἰς βαβυλῶνα. να, Σαλαθιὴλ. νβ, Ζοροβάβελ, ἐφ' οἷς ἡ τοῦ ἰούδα αἰχμαλωσία ἀνήχθη ὑπὸ κύρου βασιλέως περσῶν. νγ, ῥησά. νδ, ἰωαννᾶ. νε, ἰωλά. νς, ἰωρήχ. νζ, σεμεεὶ. νη, ματθάν. νθ, ναγγαὶ. ξ, σελήμ. ξα, ναούμ. ξβ, ἀμώς. ξγ, ματταθί. ξδ, ἰωσήφ. ξε, ἰαννά. ξς, μελχί. ξζ, λευΐ. ξη, ματθάν. ξθ, ἠλί. ο, ἰωσὴφ ὁ τῆς παρθένου μαρίας, τῆς θεοτόκου μνηστήρ, τῆς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χρι-

ſtatuit Regem, factâ à Juda ſeparatione. 36) Abia. 37) Aſa. 38) Joſaphath. 39) Joram. 40) Ochozias. 41) Joas. 42) Amaſias. 43) Ozias. 44) Joatham. 45) Achaz. 46) Ezechias ſub quo Iſraël in captivitatem abductus eſt. 47) Manaſſes. 48) Amon 49) Joſias. 50.) Jechonias qui etiam Joachim, qui captivus ductus eſt Babylonem. 51) Salathiel. 52) Zorobabel, ſub quibus captivitas Judæ ſublata eſt à Cyro Rege Perſarum. 53) Rheſa. 54) Joanna. 55) Jola. 56) Jorech. 57) Semei. 58) Matthan. 59) Nagge. 60) Selim. 61) Naum. 62) Amos. 63) Mattathias. 64) Joſeph. 65) Janna. 66) Melchi. 67) Levi. 68) Matthan. 69) Heli. 70) Joſeph Virgini Mariæ Deiparæ deſponſatus, quæ Deum noſtrum Jeſum

τὸν, τὸν προϋπάρχοντα θεὸν λόγον, θεὸν συναΐδιον τῷ Πατρὶ, τετοκυίας.

Chriſtum, præexiſtentem Deum Verbum, Patri coæternum peperit.

ΚΕΦ. Β.

Ὅσοι γεγόνασιν ἀρχιερεῖς ἀπὸ τοῦ Ἀαρῶνος ἀρξάμενοι.

CAP. II.

Quotnam fuere Principes ſacerdotum a] *ſive Pontifices maximi, facto ab Aarone initio?*

Τοῦ Ἰακὼβ τρίτος γέγονε παῖς Λευῒς, τοῦ δὲ Λευῒ Καὰθ, τοῦ δὲ Καὰθ Ἀμβρὰμ, ἐξ οὗπερ γί-

Tertius natu filius Jacobi fuit Levi, filius Caath, Caathi Ambram, ex quo nati ſunt

νονται

a] Cum hac recenſione Pontificum Hebr. conferendi præter ſacros ſcriptores ac Joſephum, Euſebius lib. 8. demonſtrat. Evangel. p. 391. ſq. Epiphan. LV. 3. Nicephorus CPol. in Chronographia p. 306. ſq. poſt Euſebii Chronicon Scalig. & Chronicon Paſchale p. 188. 207. ſq. E recentioribus Carolus Sigonius lib. V. de Rep. Hebr. cap. 2. p. 457. ſq. edit. Jo. Nicolai τοῦ μακαρίτου, Chronologi Uſſerius, Salianus, Torniellus, Spondanus &c. Alſtedius p. 155. Ricciolus Tomo 3. Chronologiæ reformatæ p. 8. Paulus Eberus in populi Judaici hiſtoria Witteb. 1562. 8. Jo. Meyerus ad ſeder Olam p. 623. ſeq. Montacutius Exercitatione VI. analect. & apparatus ad Origg. Eccleſ. Lud. Cappellus hiſtoria Apoſtolica illuſtrata p. 86. ſq. Præ cæteris Jo. Seldenus libro priore de ſucceſſione in Pontificatum & Joſephus de Voiſin ad Raymondi Martini pugionem fidei p. 16-26. Wilhelmus Goerec T. 4. Moſaicæ Hiſtoriæ Eccleſ. Hebræorum quam Belgice edidit p. 372. ſeq. &c.

νονται ἀαρὼν καὶ μωϋσῆς, καὶ ὁ μὲν μωϋσῆς, ἡγεμόνευσε τῆς τοῦ λαοῦ ἐξ αἰγύπτου πορείας. ἀαρὼν δὲ πρῶτος ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ μωϋσέως χρίεται. α, ἀαρών. β, ἐλεάζαρ. γ, φινεὲς. δ, ἐβιέζερ. ε, βοκχὶ. ς, ὀζὴ. ζ, ἠλί. η, ἀχιτώβ, ἐφ' οὗ ὁ σαμουὴλ, προφήτης ἦν, καὶ ἱερεὺς ἅμα, καὶ κριτὴς τοῦ λαοῦ. θ, ἀχιμέλεχ, ὃς ἀναιρεῖται μετὰ τριακοσίων πεντήκοντα ἱερέων, ὑπὸ τοῦ σαοὺλ, διὰ τὴν τοῦ δα-

Aaron & Moyſes. Moyſes populi ex Ægypto exeuntis dux fuit, Aaron primus ſummus ſacerdos à Moyſe unctus eſt. 1] Aaron. 2) Eleazar. 3) Phinees. 4) Ebiezer. b] 5) Bocchi. c] 6) Oze. d] 7) Heli. * 8) Achitob, e] ſub quo Samuel fuit Propheta idem Sacerdos ſimul, & Prætor ſive Judex populi. 9) Achimelech f] qui cum trecentis ac quinquaginta ſacerdotibus interfectus

A 4 βίδ

b] Niceph. Ἀβιού. Joſeph. V. ult. Ἀβιεζέρης al. *Abiſuah*. 1. Paralip. VI. 5. Ἀβισού.

c] Niceph. Βεχεί. Joſeph. Βοκκεί. 1. Paralip. VI. 5. Βοκκί.

d] Niceph. Ὀζεί. Joſeph. Ὄζις. *Uzzi*. al. Hoc loco alii interſerunt *Zerachiam*, *Merajoth*, *Amariah* ſive Ζαραίαν, Μαριήλ, Ἀμαρίαν, ex 1. Paralip. VI. 6. 7. Chronicon Paſchale p. 96. Joannam & Azariam.

* 1. Sam. I. c. 9. Ἠλί. Joſeph. Ἠλίς. Hic primus ex ſtirpe Ithamar. De ejus majoribus infra cap. 8.

e] Niceph. Ἀχιτώφ.

f] Male Ἀβιμέλεχ in quibusdam Codd. 1. Sam. XXII. 11. aliis idem eſt cum *Achia*: à Nicephoro omittitur.

βιδ δεξίωσιν. ι, ἀβιαθὰρ, ὃς μόνος διασωθεὶς ἀπὸ τῶν ἀναιρεθέντων ἱερέων, κατέφυγεν ἐπὶ τὸν δαβίδ. ια, σαδὼκ, ἐφ᾽ ὃ ὁ ναὸς ὑπὸ σολομῶνος ᾠκοδομήθη. ιβ, ἀχιμάας. ιγ, ἀζαρίας. ιδ, ἰωρὰμ. ιε, ἰωδαὲ

est à Saule, quod Davidem ſuſcepiſſent. 10) Abjathar † qui ſolus de interfectis ſacerdotibus ſervatus incolumis ad Davidem confugit. 11) Sadoc, g] ſub quo templum à Salomone conditum eſt. 12) Achimaäs. h] 13) Azarias. i] 14) Joram.

† 1. Sam. XXII. 6.

g] Niceph. Ζαδὼκ. Joſepho Σάδοκος. Chron. Paſchal. p. 99. Σαδὲχ. filius Achitob. 2. Sam. VIII. 17. cum vero Joſephus ab Aarone ad Sadocum tredecim numeret pontifices, ut numerus hic prodeat, alii inter Achitob & Achimelech interſerunt *Achiam*, atque inter Achimelech & Abjathar *Jojadam*. Poſt tredecim iſtos usque ad Joſedecum idem Joſephus XX. 8. numerat Pontifices duodeviginti, quem numerum etiam Talmud utrumque & libri Rabbot & Siphre confirmant teſte Azaria in Meor Enajim.

h] Filius Sadoci. 2. Sam. XV. 36. 1. Paralip. VI. 8. Niceph. Ἀχιμάαζ. Joſepho Ἀχιμᾶς.

i] Sadoci filius 3. Reg. IV. 2. hoc eſt nepos. Niceph. hoc loco turbat omnia, duosque memorat Azarias & deinde ſtatim Uriam, poſt quem ſequuntur Σομνᾶς ὁ πονηρὸς καὶ ἄσωτος ἐπὶ Ἐζεκίου βασιλέως, Ἐλιακεὶμ, Μωσελοὺμ, & Χελκίας. Alii poſt Azariam nominant ſummos Pontifices *Joachaz*, *Joarib*, *Joſaphat*, *Jojada*, *Phedaia*, *Sedecbia*, *Joël*, *Joatham*,

ἰωδαὲ, ἔτος ἔζησεν ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα. ὃς καὶ τὴν γοδολίαν, ἐξαλεῖψαι τὸ τοῦ δαβὶδ γένος θέλομένην, ἀνεῖλε. ιϛ, ἀζιωραμ. ιζ, φειδαῖος. ιη, σαιβαῖος. ιθ, ἴηλος. κ, ἰώθαμος. κα, ὀρίας. ἔτος ἐπὶ ἄχαζ καὶ ἐζεκίου ἱεράτευσεν. κϐ, ἰκρή.

k] 15) Jodaë l] qui vixit annos centum & triginta * atque Godoliam genus Davidis cupientem exſtinguere interfecit. 16) Azioram. m] 17) Phidæus. n] 18) Sobæus. o] 19) Jëlus. p] 20) Jothamus. 21) Urias qui ſummum ſacerdotem geſſit ſub Achazo & Ezechia. 22) Jcre. q]

A 5 κγ.

Joatham, Uria, Neria, Hoſaia, Sellum, Chelkiam, Azariam, Seriam & Joſedek. Sic Talmudici in Gemara ad Joma cap. 1.

k] Joſepho Ἰώραμος, lib. X. cap. 11.

l] Joſepho Ἴσος al. *Joachas.*

* Centum & viginti. Chron. Paſchal. p. 101. ſed emendandum ex p. 100. ubi recte legitur centum & triginta.

m] Joſepho Ἀξιώραμος. Hic alio nomine *Jojada* ſive *Jehojada.* 2. Reg. XI.

n] Joſepho Φιδέας. al. *Pedaja.*

o] Joſepho Σουδέας.

p] Joſepho Ἴουλος X. 11. ſed rectius VI. 3. Ἰώηλος.

q] Joſepho Νηρίας. In Chronico Paſchali poſt Uriam Pontificem p. 114. memoratur Σοβνὰρ, ejusque ſucceſſor Ἐλιακεὶμ, filius Chelkiæ. Pro Σοβνὰρ apud Nicephorum eſt Σομνὰς ὁ πονηρός, ut jam notavi.

κγ, ἰωασῆ. κδ, Σελοὺμ. κε, χελκίας, ὃς ἐπὶ τοῦ ἰωσίου τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως, ἱεράτευσεν. κϛ, σαραίας. κζ, ἰωσεδὲκ, ἐφ' οὗ ὁ λαὸς αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ ναβουχοδονόσορ ἤχθη. κη, ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ, ἐφ' οὗ, ἰούδας ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπὲρ κύρου ἀνήχθη; καὶ μετὰ τοῦ ζοροβάβελ τοῦ λαοῦ προέστη. κθ, ἰωακεὶμ, ἐπὶ τούτου νόμους ἔσδρας ἀνέγνω. λ, ἐλιασῆφ. λα, ἰωάχας, ἐφ'

23) Joaſſe. r] 24) Selum. s] 25) Chelkias ** qui ſub Joſia pio Rege ſacerdos maximus fuit. 26) Saræas. t] 27) Joſedec, u] ſub quo populus captivus ductus eſt à Nabuchodonoſore. 28) Jeſus Joſedeci F. ſub quo Judas ex captivitate à Cyro reductus eſt & poſt Zorobabelem populo præfuit. 29) Joakim, ſub quo leges x] Esdras legit. 30) Eliaſiph. y] 31) Joa-

r] In Joſephi Codd. Ὠδέας. leg. Ὠσέας.

s] Joſephi Σαλδοῦμος, leg. Σαλλοῦμος, 1. Paralip. VI. 12. Σελλοὺμ. Niceph. Ἐλιακεὶμ, Μωσελοὺμ. lege Ἐλιακεὶμ, Ὠσέας, Σελλούμ.

** Al. Ἐλκίας vel Ἐλιακίας. Hujus loco in Chronico Paſchali inter Sellum p. 117. & p. 131. Saræam eſt p. 120. ἀζαρίας.

t] Joſepho & Niceph. Σαρέας, al. Sareja, שריה.

u] Joſepho ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθείς. De hactenus commemoratis poſt Sadocum, addit Joſephus, nullum non patri ſuo in Pontificatu ſucceſſiſſe.

x] Neemiæ VIII. 3. ſq.

y] Joſepho XI. 5. ἐλεάσιβος. Euſebio p. 393. demonſtrat. ἐλιασοῦβος. Niceph. ἐλιασοὺν vitioſe.

ἐφ' οὗ τὰ κατὰ ἐσθὴρ καὶ μαρδοχαῖον. λβ, ἰωάννης. λγ, ἰαδδαῖος, ἐφ' οὗ, ὁ ἐν γαριζὴν ναὸς ᾠκοδομήθη. λδ, ὠνίας. λέ, σίμων. λϛ, ἐλεάζαρος, ἐφ' οὗ, οἱ βίβλοι τῶν ἑβδομήκοντα, πτολεμαίου τοῦ δευτέρου βουληθέντος, ἡρμηνεύθησαν. λζ, μανασσῆς. λη, ἀνανίας, ἐπὶ τούτου τὰ δεινὰ ὑπὸ τοῦ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς

chas z] cuj' temporibus geſta ſunt quæ de Eſthere & Mardochæo ſcripta exſtant. 32) Joannes. * 33) Jaddæus a] ſub quo templum conditum eſt in Garize. 34) Onias. 35) Simon. b] 36) Eleazarus c] ſub quo libri ſacri à LXX. Interpretibus, Ptolemæo ſecundo deſiderante in Græcam linguam verſi ſunt. 37) Manaſſes. 38) Ananias d] ſub quo gravia illa ab Antiocho Epipha-

ἐπὶ

z] Joſepho *Judas* Eleaſibi F. Neemiæ XII. 10. ἰωδαέ, ita & Euſeb. ac Niceph.

* Eidem Euſebio ἰωνάθης ex Neemiæ XII. 11. Nicephoro ἰωνάν.

a] Joſepho & Euſeb. ἰαδδοῦς. Niceph. ἰαδδώ.

b] Hic eſt *Simon*, cognomento *Juſtus*. Joſeph. XII. 2. Euſebio deinceps Pontifices ita enumerantur: *Onias*, *Eleazarus*, *Onias* alter, *Simon* cujus tempore ſcripſit Jeſus Sirachides, *Onias* tertius & *Judas* Maccabæus. Ante Judam ab Auctore Tzemach David, etiam ſummum pontificatum geſſiſſe traditur *Matthathias*.

c] Simonis frater.

d] Joſepho XII. 3. *Onias* Simonis Juſti F. Ita & Niceph.

ἐπὶ τῶν μακκαβαίων συμβέβηκε. λθ, σίμων. μ, ὠνίας. μα, ἰησοῦς. μβ, ὠνίας. μγ, ἄλκιμος, ὃν ἀντίοχος κατέστησεν, οὐκ ὄντα τοῦ ἱερατικοῦ γένους, ἀνελὼν τὸν ὠνίαν. ἐπὶ τούτου ὠνίας ὁ τοῦ ὠνίου υἱός, φυγὼν εἰς αἴγυπτον, ναὸν ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἐν τῷ ἡλιουπολίτῃ νομῷ.

ne quæ in Maccabæorum libris e] referuntur, ſunt geſta. 39) Simon. 40) Onias. f) 41) Jeſus. g] 42) Onias. h] 43) Alcimus i] quem Antiochus interfecto Onia conſtituit, licet ex ſacerdotali genere k] non eſſet. Illius tempore Onias Oniæ F. in Ægyptum aufugit, ibique templum Hieroſolymitano ſimile in provincia Heliopolitana k] condidit. 44)

μδ

e] 1. Maccab. I. 11. ſeq. &c.

f] *Onias* Simonis ſecundi F. vide Joſephum XII. 4.

g] al. *Jaſon* Oniæ frater. ὁ μὲν ἰησοῦς ἰάσωνα ἑαυτὸν μετωνόμασε. Joſeph. XII. 6.

h] *Onias* Jeſu frater junior, dictus etiam ***Menelaus*** teſte Joſepho. Hunc primum vivi ac ſuperſtitis deceſſoris in locum intruſum notat idem XV. 3. Menelao Lyſimachum fratrem ſucceſſiſſe legas 2. Maccab. IV. 26.

i] Ἄλκιμος ὁ καὶ Ἰάκειμος κληθείς. Joſeph. XII. 15.

k] Idem XX. 8. de hoc Alcimo: γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐκ ὢν δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. *Ex genere Aaronis quidem, ſed non ex eadem* (cum Onia) *familia.*

k] Permittente Ptolemæo Philomentore. Vide Joſephum XIII. 6.

μδ, ἰούδας ὁ μακκαβαῖος ἐκ τῶν ἀσαμαναίου. με, ἰωνάθης ἀδελφός. μς, σίμων ἀδελφὸς. μζ, ἰωάννης ὁ καὶ ὑρκανὸς. μη, ἀριςόβουλος, ὃς καὶ διάδημα πρῶτος περιτίθεται. μθ, ἰανναῖος ὁ καὶ ἀλέξανδρος. ν, ὑρκανὸς, ἐφ' οὗ πομπήιος ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς, τὸ ἱερὸν ἐπιβὰς, τὰ κειμήλια ἀφείλετο. να, ἀντίγονος, ὃς παρ-

Judas Maccabæus ex Aſſamonæi ſtirpe. 45) Jonathas frater. l] 46) Simon frater. 47) Johannes qui & Hyrcanus. 48) Ariſtobulus qui primus diadema m] ſibi impoſuit. 49) Jannæus ** qui & Alexander. 50) Hyrcanus, ſub quo Pompejus Rex n] Romanorum templo occupato res pretioſas abſtulit. o] 51) Anti-

l] Poſt quadriennii vacationem conſtitutus eſt Jonathan ab Alexandro Antiochi Epiphanis F. vide Joſephum XIII, 5. Jonathani huic Euſebius p. 394. demonſtrat, ſtatim ſucceſſorem dat Ariſtobulum.

m] Joſeph. XX. 8. τὴν ἱερωσύνην κατασχὼν μετὰ βασιλείας. & XIII, 19. Τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται.

** Niceph. Ἰωάννης ὁ καὶ Ἰανναῖος.

n] Rectius Euſebius p. 394. demonſtrat. Πομπήιος Ῥωμαίων ςρατηγὸς ὤν. ſummum enim ducem exercitus, non *Regem* Romanorum fuiſſe Pompejum, nemo neſcit. Idem ob victorias ab hoſtibus reportatas, iterum iterumque *Imperator*, etiam in nummis apud Mediobarbum.

o] Dio quoque lib. 36. p. 37. cum templum à Pompejo occupatum narraſſet, ſubjungit: καὶ πάντα τὰ χρήματα

πάρθους ἐπηγάγετο κατὰ ὑρκανοῦ, ὑπὸ ἡρώδου ἐκβάλλεται τῆς ἱερωσύνης. νβ, ἀνάνηλος, ὁ ὑπὸ ἡρώδου καταςαθεὶς οὐκ ὢν τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους. νγ, ἀριςόβουλος, ὃν ἡρώδης καθί-ςησι,

gonus qui Parthos p] adverſus Hyrcanum adduxit, & ab Herode ſacerdotio depulſus eſt. 52) Ananelus ab Herode conſtitutus, licet non eſſet ex genere ſacerdotali. q] 53) Ariſtobulus r] quem Herodes

ματα διηρπάσθη. Sed verius eſt quod XIV. 8. narrat Joſephus, Pompejum à theſauris templi manus abſtinuiſſe. Cicero pro Flacco c. 28. *Cn. Pompejus captis Hieroſolymis victor ex illo fano nihil attigit.* Idem Dio notat Pontificatum geſſiſſe etiam Hyrcani fratrem *Ariſtobulum*, hic enim eſt qui poſt tres menſes fratrem majorem natu victum bello pepulit & ipſe ſacerdotium regnumque invaſit. Inde Romanorum inploravit auxilium Hyrcanus, ut refert etiam S. Auguſtinus XVIII. 45. de Civ. Dei. Itaque exorta hæc inter fratres diſſidia cladem populo attuliſſe eumque Romanis ſubjeciſſe non diffitetur loco laudato Joſephus. Ariſtobulum captum deinde in triumpho Pompejus duxit, fratrique ejus Hyrcano regnum & ſacerdotium reſtituit, ſed eum prohibuit uti diademate.

p] Bazaphernem & Pacorum. Vide Joſeph. XX. 8. Antigonus ille Ariſtobuli F. à Romanis deinde captus & ſacerdotio exutus.

q] Familiam ſummorum ſacerdotum intellige. Nam alioqui ſacerdos erat. Ἱερεία τῶν ἀσημοτέρων vocat Joſephus XV. 2

r] Hyrcani nepos. Joſeph. XV. 3. & XX. 8. Hujus ſororem Mariamnem Herodes duxit uxorem. Apud Euſebium p. 397. D. demonſtrat, ubi de hoc Ariſtobulo, pro υἱὸν, lege υἱωνόν.

ϛησι, τὸν ἀνανῆλον ἐξομοσάμενος, καὶ πάλιν δολοφονήσας τὸν ἀριϛόβουλον, καθίϛησι τὸν ἀνανῆλον. νδ, πάλιν ἀνανῆλος. νε, ἰησοῦς ὁ τοῦ φαυβῆ. νϛ, σίμων ὁ ἡρώδου κηδεϛής. νζ, ματθίας. νη, ἰώσηππος, κατὰ τὴν τῆς νηϛείας ἡμέραν, ἀντὶ ματθίου. νθ, ἰώζαρος. ξ, ἐλεάζαρος, ἐφ' οὗ ἡρώδης ἀπέθανε. ξα, ἰησοῦς ὁ τοῦ σεέ. ξβ, ἄνανος, οὗ-

Ananelo ejurato ſubſtituit, atque iterum Ariſtobulo per dolum interfecto s] Ananelum reſtituit. 54) Ananelus iterum. 55) Jeſus Phaube t] F. 56) Simon u] Herodis ſocer. 57) Matthias. x] 58) Joſephus ad diem jejunii y] in Matthiæ locum. 59) Jozarus. z] 60) Eleazarus a] ſub quo Herodes obiit. 61) Jeſus See b] F. 62) Ana-

τος

s] Per luſum & jocum ſuffocato in aquis. Poſtremus Haſmonæorum fuit hicce Ariſtobulus.

t] Φάβητος, Joſeph. Hunc Jeſum omittit Niceph.

u] Boëthi F. Joſeph. XVII. 6.

x] Theophili F.

y] πρὸς μίαν ἡμέραν ἣν Ἰουδαῖοι νηϛείαν ἄγουσιν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ Ἐλλίμου συνιεράσατο, αὐτῷ συγγενὴς ὤν. Joſeph. XVII. 8. Hunc Joſephum Niceph. & Euſeb. omittunt.

z] Frater uxoris Herodis, filius Boëthi, aliis Ἰωάζαρος.

a] Jozari frater vivo ſucceſſor datus. Joſeph. XVII. 15.

b] Vivo Eleazaro ſurrogatus Jeſus τοῦ Σιέ. Apud Nicephorum male tanquam quinque Pontifices referuntur Ἐλεάζαρ, Ἰησοῦς, Ὠσηὲ, Ἰωάζαρ, Ἄνανος. Legendum Ἰησοῦς ὁ Σιέ.

τός ἐςιν ὁ καιάφα πενθερός. ξγ, ἰσμαῆλος ὁ τȣ̃ ϐιαϐῆ. ξδ, ἐλεάζαρος ἀνάνȣ. ξε, σίμων καθήμȣ. ξϛ, καϊάφας ὁ καὶ ἰώσηπος ἐφ᾽ ȣ̃ τὸ σωτήριον πάθος, ὁ Κύριος ἡμῶν ὑπέμεινε. ξζ, ἰωνάθης ἀνάνȣ. ξη, θεόφιλος ἀδελφός. ξθ, σίμων ϐοήθȣ. ο, πάλιν ἰωνάθης ὁ ἀνάνȣ. οα, ματθίας ἀδελφός.

nus c] ſocer Caiphæ. d] 63) Iſmaël Biabe e] F. 64) Eleazarus Anani F. 65) Simon Cathimi f] F. 66) Caiphas qui & Joſephus, g] ſub quo Dominus noſter ſalutarem paſſionem ſubiit. 67) Jonathes Anani F. 68) Theophilus frater h] 69) Simon i] Boëthi F. 70) Iterum Jonathes k] Anani F. 71) Matthi-

οϐ,

c] Hoc loco, ſi Flav. Joſephum XVIII. 3. ſequimur, iterum ponendus Jozarus, cui iterum exauctorato Quirinius Ananum Sethi F. Ἄνανον τὸν Σὲθ ſive Annam (ut ſacris ſcriptoribus appellatur) ſuffecit.

d] Joh. XVIII. 13. Ἄννας πενθερὸς τȣ̃ Καϊάφα. Adde Luc. III. 2.

e] τȣ̃ Φαβί. Joſeph. XVIII. 13. Idem nomen, licet alius XX. 6. Ἰσμαῆλος Φαβεῖ παῖς. Apud Euſebium p. 399. demonſtrat, pro τὸν τȣ̃ Φήβα lege τὸν τȣ̃ Φαβῆ, quæ eſt vera lectio. Genitivus Φάβητος fuit ſupra, t.

f] Joſeph. τȣ̃ Καμίθȣ.

g] Ἰώσηπος ὁ Καϊάφας.

h] Frater Jonathæ cui depoſito illum ſurrogavit Vitellius Imp.

i] Coghomine Κανθήρας. Joſeph. XIX. 5.

k] de hoc apud Flav. Joſephum nihil, qui Simoni depoſito Matthiam ab Agrippa ſurrogatum ſcribit XIX. 6.

οβ, ἠλὶ ὁ νέος. ογ, Ἰώσηππος κάμη. οδ, ἀνανίας ὁ τοῦ νεβεδαίου. οε, ἰωνάθης. ος, ἰσμαῆλος φαβίου. οζ, ἰώσηππος ὁ κάμης. οη, ἄνανος ἀνάνου, ὁ ἰάκωβον ἀποκτείνας τὸν δίκαιον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. τούτῳ καὶ ὁ παῦλος εἶπε, τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεὸς, τοῖχε κεκονιαμένε. οθ, ἰησοῦς ὁ γαμαλιήλ. π, ματθίας θεοφίλου, ἐφ'

as frater. 72) Eli l] junior. 73) Joſephus Came m] F. 74) Ananias Nebedæi F. 75) Jonathes. n] 76) Iſmaël Fabii o] F. 77) Joſephus Cames p] 78) Ananus Anani F. interfector Jacobi Juſti q] qui frater Domini fuit. Huic Anano Paulus, r] *Percutiet te Deus, paries dealbate.* 79) Jeſus Gamaliel. s] 80) Matthias Theophili F. ſub quo

l] Joſepho XIX. 7. Ἀλιωναῖος ὁ τοῦ κιθαίου παῖς.

m] ὁ τοῦ κανεῖ. Joſeph. XX. 1. al. legas τὸν τοῦ καμύδου.

n] hic à Flavio Joſepho omiſſus.

o] Φαβεῖ. Joſeph. XX. 6.

p] Joſeph. XX. 7. καβεῖ. Pontifex ille *Joſephus* Simonis de quo proxime, filius. Niceph. ſtatim poſt Jonathanem Anani F. Ἰωνάθης Αἰλωνέων, ὁ καὶ Ἰώσηππος, ὑπὸ Νέρωνος καταστάθεις.

q] De Jacobi minoris cæde Hegeſippus apud Euſeb. lib. 2. c. 23. Hiſt. ex quo pſeudo Abdias libro ſexto & alii.

r] Actor. XXIII. 3. ubi à ſacro ſcriptore Pontifex ille dicitur *Ananias.*

s] apud Flav. Joſephum XX. 8. & Nicephorum duo *Jeſu* nomine ſe excipiunt Ἰησοῦς ὁ Δαμνέου (Niceph. Δαμναίου) & Ἰησοῦς ὁ τοῦ Γαμελιήλ.

ȣ, ὁ πρὸς ῥωμαίȣς πόλεμος, ἀρχὴν εἰλήφοι, ἔτȣς ὀγδόȣ Κλαυδίȣ. πα, Φινεὲς, ἐφʼ ȣ̓ ἡ πόλις, καὶ ὁ ναὸς, καὶ τὸ ἔθνος ὑπὸ Τίτȣ ἑάλω, καὶ πάντα τὰ κατὰ τὸν ναὸν καταλύθη.

bellum cum Romanis cepit initium octavo Claudii anno. 81) Phineus t] ſub quo Urbs, templum & populus à Tito capta ſunt, omniaque cum templo everſa.

ΚΕΦ. γ.

Τίνες οἱ ἐκ τοῦ κάϊν γενόμενοι, καὶ εἰς ἑβδόμην γενεὰν ἀνέκαθεν;

α, Κάϊν. β, ἐνώχ. γ, γαϊαδάδ. δ, μαϊὴλ. ε, μαθȣσάλα. ϛ, λάμεχ. ζ, ἰωβὴλ, καὶ ἰȣβὰλ, καὶ θοβὲλ, ἐπὶ δὲ τȣ́των, ἡ πανόλεθρος τοῦ κάϊν γέγονε διαφθορά.

CAP. III.

Quinam nati ſunt ex Caino in ſeptimam usque generationem?

1) Cain. 2) Enoch. 3) Gaiadad. 4) Maleleel. 5) Mathuſala. 6) Lamech. 7) Jobel & Jubal, Tobelque, quorum tempore u] Cainus último exitio peremtus eſt.

ΚΕΦ. δ.

t] Niceph. Φινεές. Joſepho IV, 12. de bello Jud. Φαννίας, Samuelis F. κώμης Ἄφθας, ex vico Aphthaſi. De *Iſmaële* Eliſæi F. quem in everſione Hieroſolymæ occiſum narrat auctor libri Tzemach David. alii ne γρυ.

u] Veteres quidam locum Geneſ. IV. 23. ita intellexerunt, ut Cainum putaverint puniendum שבעתים hoc eſt in ſeptima generatione occidendum à Lamecho.

ΚΕΦ. δ.

Τίνες οἱ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ διασωθέντες.

Νῶε, καὶ υἱοὶ τρεῖς, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ, καὶ αἱ τούτων τέσσαρες γυναῖκες.

CAP. IV.

Quinam ſunt in arca ſervati è diluvio?

Noë filiique ejus tres Sem, Cham, Japhet, cum quatuor x) horum conjugibus.

ΚΕΦ. ε.

Τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ ἰακὼβ παῖδες, οἱ τοῦ λαοῦ πατριάρχαι.

Ἐκ μὲν λείας, ῥουβὶμ, συμεὼν, λευὶ, ἰούδας, ἰσάχαρ, ζαβουλών. ἐκ δὲ ῥαχὴλ, βενιαμίν. ἐκ δὲ βαλλῆς, δὰν, νεφθαλείμ. ἐκ δὲ ζελφῆς, γὰδ, ἀσήρ. οὗτοι ἐν οϐ ψυχαῖς

CAP. V.

Quinam ſunt Jacobi filii, Patriarchæ populi?

Ex Lea * Ruben, Simeon, Levi, Judas, Iſaſchar, Zabulon: Ex Rachele, Joſeph & Benjamin. Ex Balla, Dan, Nephthalim: Ex Zelpha, Gad, Aſſer. Hi, ſeptuginta duæ y] ani-

B 2 καλέ-

cho, ut docet S. Hieronymus Epiſt. 125. ad Damaſum Sed id jam olim confutavit magnus Baſilius Epiſt. 317. pag. 1087. ſeq.

x] Igitur Noë dicitur ſervatus ὄγδοος, 2. Petr. II. 5.

* Geneſ. XXXV. 23. ſeq.

y] Scriptor recognitionum Clementis lib. 1. cap. 34. *De Jacob, duodecim Patriarchæ, & ex ipſis duodecim, ſeptuaginta duo.*

κατέβησαν εἰς αἴγυπτον.

mæ in Ægyptum deſcenderunt.

ΚΕΦ. ϛ.

Τίνες εἰσὶν οἱ οε, οἱ μετὰ τοῦ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον καταλύσαντες.

α, Ῥουβὶμ ὁ πρωτότοκος, καὶ οἱ ὑιοὶ αὐτοῦ, ἐνὼς, Φαλλοὺς, ἀσρὼμ, χάρμης. β, συμεὼν, καὶ οἱ ὑιοὶ αὐτοῦ, ἰεμουὴλ, ἰαμηνὼθ, ἰαχεὶμ, σαὰρ, σαοὺλ. γ, λευὶ, καὶ οἱ ὑιοὶ αὐτοῦ, γεδεὼν, καὰθ, μεῤῥαεὶ. δ, ἰούδας, καὶ οἱ ὑιοὶ αὐτοῦ, σηλὼμ, καὶ

CAP. VI.

Quinam ſunt illi LXXV. z] qui commigrarunt cum Jacobo in Ægyptum?

I) Ruben primogenitus, filiique ejus 2) Enos, a] 3) Phallus, 4) Aſrom, 5) Charmes. b] II) Simeon & filii ejus 7) Jemuel, 8) Jamenoth, c] 9) Jakim, d] 10) Saar, 11) Saul. III) Levi & filii ejus 13) Gedeon, e] 14) Caath, 15) Merari. IV) Judas & Filii ejus, 17) Selom, f] & 18) Phares.

Φαρὲς,

z] Geneſ. XLVI. 27. in Græca verſione, & Actor. VII. 13.
a] Geneſ. XLVI. 9. Ἐνώχ.
b] Ibid. χαρμί.
c] Geneſ. XVI. 10. Ἰαμεὶν.
d] Id. Ἀὼδ καὶ Ἀχεὶν.
e] Id. 11. Γηρσὼν.
f] Ante Selomum memorantur, Geneſ. XLVI. 12. Ἢρ & Αὐνάν.

Φαρὲς, ὑοὶ δὲ Φαρὲς, ἐσρὼμ, ἰεμυὴλ. ε, ἰσάχαρ, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ θωλὰ, Φυὰ, ἰασοὺμ, ἀμραμ. ϛ, ζαβυλών· καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ, σέδερ, ἀλλὼμ, αἰὴλ, οὗτοι ἐκ λείας, λ. ζ, γὰδ, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ, σαφὼν, ἀγγὴς, σαυνὴς, βοασαμὼν, δίδης, ἀρὼ, ἀδδὴς, ἀροὴλ. η, ἀσὴρ, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ, ἰεμναεσσοῦ, ἰεοὺλ, μαρία, σάῤῥα ἀδελφὴ, ὑοὶ δὲ μαρίας, χορὲβ, καὶ μελχιὴλ, οὗτοι ἐκ ζελφῆς, ιζ. θ,

Filii autem Phares, Eſrom, 20) Jemuel. V.) Iſaſchar & filii ejus 22) Thola, 23) Phua, 24) Jaſum, g] 25) Amram. h] VI) Zabulon & filii ejus 27) Seder. i] 28) Allom. 29) Æel. Hi ex Lea, triginta. k] VII) Gad & filii ejus 32) Saphon, 33) Agges, 34) Savnes 35) Boaſamon, 36) Dides, 37) Aro, 38) Addes, 39) Aroël. VIII) Aſer & filii ejus, 41) Jemnaëſſu, 42) Jeul, 43) Maria, 44) Sarra ſoror, filiique Mariæ 45) Choreb, 46) Melchiel. Hi ex Zelpha,

Αὐνάν. Sed illi in terra Chanaan jam obierant. Non omittendus tamen ex eodem loco erat quintus Judæ filius Ζαρά. Cui ſi addas Rahelem, Ballamque & Zelpham, jam pro LXVIII. quos auctor noſter annumerat, habebis promiſſos LXXII.

g] Geneſ. XLVI. 13. Ἀσοὺμ.

h] Σαμβράν.

i] Σερὲδ, Ἀλλὼν, Ἀχιὴλ. Geneſ. XLVI. 14.

k] Ex hoc numero patet ſuperius perperam à librariis omiſſum Zaram.

ἰωσήφ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῦ, γεχθέντες ἐν αἰγύπτῳ, μανασσῆς, καὶ ἐφραὶμ, συτάλ, ταλιμμέδεκ. ι, βενιαμὶν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῦ, βαλλά. φὺς. ἐβήλ. υἱοὶ βαλλά, γηρά, νεομὰν, ἰαχῆς, ῥῶς, μαμφήν. υἱοὶ γηρά, ἀράδ. ὗτοι ἐκ τῆς ῥαχὴλ, ιη. ια, δὰν καὶ ὁ υἱὸς αὐτῦ ἀσώμ. ιβ, νεφθαλεὶμ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῦ, ἀσιὴλ, γωΰνη, ἀσσὰς, συλλὴμ, ὗτοι ἐκ βαλλῆς, ζ, ὁμῦ, οβ. καὶ ὁ πατὴρ ἰακὼβ, καὶ δεῖνα ἡ θυγάτηρ, καὶ λεία, ὁμῦ ψυχαὶ οε.

ſeptem ac decem. IX) Joſeph & filii ejus in Ægypto nati 48) Manaſſes & 49) Ephraim, 50) Sutal, 51) Talimmedek. X) Benjamin & filii ejus 53) Balla. 54) Phus. 55) Ebel. Filii Ballæ: 56) Gera, 57) Neoman. 58) Jaches. 59) Ros. 60) Mamphen. Filii Geræ: 61) Arad. Hi ex Rachele duodeviginti. XI) Dan & 63) filius ejus Aſom. XII) Nephthalium & filii ejus 65) Aſiel. 66) Goyne. 67) Aſſas. 68) Syllem. Hi ex Balla, ſeptem. Simul LXXII. & cum patre Jacobo & Dina filia, Leaque ſimul animæ LXXV.

ΚΕΦ. ζ.

CAP. VII.

Τίνες οἱ τῦ σαμυὴλ πρόγονοι ἱερατικοί.

Quinam fuere Samuelis majores ex ſacerdotali genere?

α, Κορὲ, ὁ ἐπισυστὰς ἐπὶ μωϋσῆ. β,

1) Core, qui Moyſis tempore ſe-

τῦ]ε υἱὸς ἐλκανᾶ. γ, ἐναὲδ. δ, ἐλιαδ. ε, ἰεραὰμ. ϛ, ἐλκανά. ζ, σαμεὴλ, ἐξ ἧ γεγόνασιν υἱοὶ δύο, ἰωὴλ, καὶ ἰσαμινὰ, καὶ δωροληπτῦντες ἐκ ἄξιοι τῆς πατρικῆς διαδοχῆς εἶναι ἐκρίθησαν.

ditionem l] movit. 2) Filius hujus Elkana. m] 3) Enaed. n] 4) Eliad. o] 5) Joraam. p) 6) Elkana. q) Samuel, ex quo nati filii duo Joël & Iſamina, r] qui donorum captatores patria ſucceſſione indigni judicati ſunt.

ΚΕΦ. η.

Τίνες οἱ ἢ ἠλὶ πρόγονοι ἱερατικοί.

α, Καὰθ. β, ἀβιτὼμ. γ, ἀβιμέλεχ. δ, ἀβιάθαρ. ε, ὀρίε. ϛ, καὶ ναθὰν. ζ, ἠλί, ἐξ ἧ γεγόνασιν υἱοὶ δύο,

CAP. VIII.

Quinam majores Eli, ex ſtirpe ſacerdotali?

1) Caath. 2) Abitom. 3) Abimelech. 4) Abjathar. 5) Uriu. 6) Nathan. 7) Eli, ex quo nati duo filii, Oph-

B 4 ὀφνὴ,

l] Num. XVI.

m] Exod. VI. 24. 1. Chron. VI. 23.

n] Ναὰθ 1. Chron. VI. 26.

o] Ἐλιὰβ, 1. Chron. VI. 27. Ἠλιὺ 1. Sam. I. 1.

p] Ἰεροὰμ (ita enim legendum 1. Chron. VI. 27. pro Ἰεροβοὰμ) Ἰερεμεὴλ 1. Sam. I. 1.

q] 1. Chron. VI. 28. ושני אביה Σανὶ, Ἀβιά. Pro Σανὶ Ald. habet Ἰωὴλ.

r] 1. Sam. II. 12. ſeq.

ὀφνὴ, καὶ φινεὲς, οἱ τὰς θυσίας ἐντρυφῶντες, ἀναιρεῖνται ἐν πολέμῳ τῶν ἀλλοφύλων.

ni & Phinees, qui ex ſacrificiis delicatam vitam cum egiſſent, bello ab Philiſtæis perierunt.

ΚΕΦ. θ.

Τίνες οἱ τοῦ ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου πρόγονοι ἱερατικοί.

α, Ἰωδαὲ. β, φαδναίας. γ, ἀμορρίας. δ, ζαχώρ. ε, Σαμουέ. ς, ἐφεδλαὶ. ζ, μελχιοῦ. η, ἀλώμ. θ, γομορρίας. ι, βαροὺχ. ια, σοφονίας. ιβ, μασσαίας. ιγ, χελκίας. ιδ, βουζὴ. ιε, ἰεζεκιὴλ ὁ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ ἰούδα, προφητεύσας ἐν βαβυλῶνι.

CAP. IX.

Quinam majores Jezechielis Prophetæ de Sacerdotibus?

1) Jodaë. 2) Phadnæas. 3) Amorrhias. 4) Zachor. 5) Samue. 6) Ephedla. 7) Melchin. 8) Alom. 9) Gomorrhias. 10) Baruch. 11) Sophonias. 12) Maſſæas, t] 13) Chelkias, 14) Buze, u] 15] Jezechiel qui in captivitate populi Judaici Babylone prophetatus eſt.

ΚΕΦ. ι.

s] 1. Sam. IV. 11.
t] Al. Μασσαίας.
u] Ezech. I. 3.

ΚΕΦ. ι.

Τίνες οἱ ἱερεμίου τοῦ προφήτου πρόγονοι ἱερατικοί.

α, Ἀαρών. β, Φινεὲς. γ, ὀζίας. δ, ῥαζαζᾶς. ε, μωραάδ. ς, ἀμωρίας. ζ, ἀμητὼβ. η, σεδοὺκ. θ, ἀχιμὰς. ι, τούτου ὑιὸς ἠλίας ὁ προφήτης, καὶ σαλώμ. ια, σαλώμου ὑιὸς, ἰωρὰμ. ιβ, ἀμὼς, καὶ ἰωδαέ. ιγ, σεδεκίας. ὑιὸς ἰωδαὲ. ιδ, ἰωὴλ. ιε, οὐρίας. ις, νηρὴ. ιζ, σαλώμ. ιη, χελκίας. ιθ, ἱερεμίας ὁ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προφητεύσας.

CAP. X.

Quinam Jeremiæ Pophetæ fuerunt majores ex ſacerdotali genere?

1) Aaron. 2) Phinees. 3) Ozias. 4) Razazas. 5) Moriad. 6) Amorias. 7) Amitob. 8) Seduc. a] 9) Achimas. 10) Hujus filius Elias Propheta & 11) Salom. 12) Salomi filius Joram. 13) Amos & 14) Jodaë. 15) Sedekias filius Jodæ. 16) Joël. 17) Urias. 18) Nere. 19) Salom. 20) Chelkias. b] 21) Jeremias qui captivitatem Judææ vaticinando prædixit.

a] Sadoc.

b] Jerem. I, 1.

ΚΕΦ. ια.

Τίνες, οἱ τοῦ λαοῦ κριταὶ μετὰ τὴν ὑπὸ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ γεγενημένην τῆς γῆς διανέμησιν, γενόμενοι.

α, Χουσαραθὼν, ποταμῶν συρίας βασιλεύς. β, γοθονιὴλ κριτής. γ, ἰησοῦς τοῦ ναυῆ. αἰγλὼν βασιλεὺς μωαβιτῶν. δ, ἀὼδ κριτής. ε, ἰαβὴς, βασιλεὺς χαναάν. ς, δεβόῤῥα προφῆτις, σὺν βαράκ. ζ, μαδιναῖοι ἔθνος. η, γεδεὼν κριτής. θ, ἀβιμέλεχ κριτής.

CAP. XI.

Quinam fuere populi (Iſraëlitici) Judices, poſt diviſionem terræ à Jeſu Nave factam c] *conſtituti?*

1) Chuſarathon d] Syriæ inter fluvios Rex. 2) Gothoniel e] Judex. 3) Jeſu Nave. 4) Æglon f] Rex Moabitarum. 5) Aod g] Judex. 6) Jabes h] Rex Chanaan. 7) Debora Prophetis i] cum Baraco. 8) Madinæi ſive Madianitæ, k] populus. 9) Gedeon l] Judex. 10) Abimelech

c] Joſuæ XIII. ſeq.

d] *Chuſanraſathaim*, χουσαρσαθαίμ Rex Meſopotamiæ. Judic. III. 8.

e] Id. 9.

f] Id. 12.

g] Id. 15.

h] Ἰάβιν Judic. IV. 2.

i] Id. 4. ſeq.

k] μαδιάμ Judic. VI. 1.

l) id. 14.

τὴς. ι, θωλα κριτὴς. ια, ειρ κριτὴς. ιβ, ἀμμονῖται ἔθνος. ιγ, ἰεφθαὲ κριτὴς. ιδ, ἐσσεβὼν κριτὴς. ιε, ἀλλὼν κριτὴς. ις, ἀβδὼν κριτὴς. ιζ, ἀλλόφυλοι. ιη, σαμψὼν κριτὴς. κα, ειρήνη, καὶ σαμανίας κριτὴς, με-

m] Judex. 11) Thola n] Judex. 12) Ir o] Judex. 13] Ammonitæ, p] populus. 14) Jephtæ q] Judex. 15) Eſſebon r] Judex. 16) Allon s] Judex. 17) Abdon t] Judex. 18] Philiſtæi. u) 19) Sampſon x] Judex. 20) Semenar y] Judex. 21) Anarchia z] & 22) Sa-

τας

m] Judic. IX.

n] Judic. X. 1. male Βωλεᾶς apud Clementem Alex.

o] Ιαιρ Judic. X. 3.

p] Id. 7.

q] Judic. XI.

r] Ἀβαισσὰν Judic. XII. 8. אבצן Clementi Ἀβατθὰν male: pro quo Ἐσσεβὼν eſt etiam apud Cyrillum I. in Julian. p. 11. Apud Theophilum Antiochen. Euſebium, Nicephorum, & alios Ἐσβὼν, in Chronico Hieron. *Eſebon*, quaſi legiſſent אצבן Vide Scaligerum ad Euſeb. p. 52.

s] Judic. XII. 11. *Abialon*, Αιλώμ.

t] id. 13. infra cap. 30. *Labdon*, pro quo alii *Lambdon*.

u] Judic. XIII. 1.

x] Judic. XV. 20.

y] Hujus & Samiri ac Samaniæ nulla in libro Judicum mentio, neque apud Clementem I. Strom. p. 324. aut Euſebium X. 14. præparat.

z] Judic. XVII, 6. XVIII. 1. 31. XXI. 24.

τὰ δὲ τούτους, ἱερεῖς ἔκριναν τὸν λαὸν, ἠλὶ καὶ σαμουὴλ, μεθ᾽ οὓς βασλεῖς.

mir Judex. 23) Pax & Samanias Judex. Poſt hosce populum judicarunt ſacerdotes 24) Eli a] & 25) Samuel, b] & poſt eosdem, Reges.

ΚΕΦ. ιϐ.

Τίνες ἐβασίλευσαν τοῦ λαοῦ.

α, Σαοὺλ. ϐ, δαβίδ. γ, Σολομῶν. δ, ῥοβοὰμ, ἐφ᾽ οὗ ἐμερίσθη ἡ βασιλεῖα. ε, ἀβιὰ. ς, ἀσὰ. ζ, ἰωσαφάτ. η, ἰωρὰμ. θ, ὀχοζίας. ι, γοδολία γυνή, μήτηρ τοῦ ὀχοζίου.

CAP. XII.

Quinam populo (Iſraëlitico) *regnarunt?*

1) Saul. c] 2) David d] 3) Salomon e] 4) Roboam f] ſub quo regnum diviſum eſt. 5) Abia. g] 6) Aſa. h] 7) Joſaphat. i] 8) Joram. k] 9) Ochozias. l] 10) Godolia m] fœmina,

ια,

a] 1. Sam. IV. 18.

b] 1. Sam. VII. 15.

c] 1. Sam. XIII. 1.

d] 2. Sam. V, 4. & 3. Reg. II. 11.

e] 3. Reg. VI. 1. XI. 43. 2. Chron IX. 30.

f] 3. Reg. XIV. 21. 2. Chron. XII. 13.

g] 3. Reg. XV. 1. 2. Chron. XIII. 2.

h) 3. Reg. XV. 10. 2. Chron. XV. 13.

i] 3. Reg. XXII. 42. 2. Chron. XX. 31.

k] 4. Reg. VIII. 17. 2. Chron. XXI. 5.

l] 4. Reg. VIII. 26. 2. Chron. XXII. 2.

m] Athalia aliis, 4. Reg. XI. 3. 2. Chron. XXII. 12.

ια, ἰωᾶς. ιβ, ἀμασίας. ιγ, ὀζίας. ιδ, ἰωθάμ. ιε, ἄχαζ. ις, ἐζεκίας. ιζ, μανασσῆς. ιη, ἀμώς. ιθ, ἰωσίας. κ, ἰωακείμ. κα, ἰεχονίας. κβ, σεδεκίας, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ δευτέρα αἰχμαλωσία τῦ ἰύδα ἐγεγόνει, καὶ ὁ ναὸς ἐνεπρήσθη.

Ochoziæ mater. 11) Joas. n] 12) Amaſias. o) 13) Ozias. p] 14) Jotham. q) 15) Achaz. r] 16) Ezekias. s] 17) Manaſſes. t] 18) Amos. u] 19) Joſias. x) 20) Joakim. y] 21) Jechonias. z] 22) Sedekias. a] ſub quo ſecunda captivitas Judæ accidit & templum fuit exuſtum.

ΚΕΦ. ιγ.

n] 4. Reg. XII. 1. 2. Chron. XXIV. 1.
o] 4. Reg. XIV. 2. 2. Chron. XXV. 1.
p] Azarias aliis, 4. Reg. XV. 2. 2. Chron. XXVI. 3.
q] 4. Reg. XV. 16. 2. Chron. XXVII. 1.
r] 4. Reg. XVI. 2. 2. Chron. XXVIII. 1.
s] 4. Reg. XVIII. 2. 2. Chron. XXIX. 1.
t] 4. Reg. XXI. 1. 2. Chron. XXXIII. 1.
u] 4. Reg. XXI. 19. 2. Chron. XXXIII. 21.
x] 4. Reg. XXII. 1. 2. Chron. XXXIV. 1.
y] Hoc loco addendus Joachas ex 4. Reg. XXIII. 32. 2. Chron. XXXVI. 2. De Joakimo autem vide 4. Reg. XXIII. 37. 2. Chron. XXXVI. 5.
z] 4. Reg. XXIV. 8. 2. Chron. XXXVI. 9.
a] 4. Reg. XXIV. 18. 2. Chron. XXXVI. 11.

ΚΕΦ. ιγ.

Τίνες βασιλεῖς γεγόνασι τοῦ ἰσραὴλ μετὰ τὴν ἀπὸ ἰούδα διαίρεσιν.

α, Ἱεροβοάμ. β, ναδάβ. γ, βαασά. δ, ἐλά. ε, ζαμβρή. ς, ἀμβρή. ζ, ἀχαάβ. η, ὀχοζίας. θ, ἰωράμ. ι, ἰηοῦ. ια, ἰωάχας. ιβ, ἰωάς. ιγ, ἱεροβοάμ. ιδ, ζαχαρίας. ιε, σελλίμ.

CAP. XIII.

Quinam fuere Reges Iſraelis poſt factam à Juda ſeparationem?

1) Jeroboam. b] 2) Nadab. c] 3) Baaſa. d] 4) Ela. e] 5) Zambri. f] 6) Ambri. g] 7) Achaab. h] 8) Ochozias. i] 9) Joram. k] 10) Jeu. l] 11) Joachas. m] 12) Joas. n] 13) Jeroboam. o] 14) Zacharias. p] 15) Sel-

b] 3. Reg. xiv. 20.
c] 3. Reg. xv. 25.
d] 3. Reg. xv. 33.
e] 3. Reg. xvi. 8.
f] id 15.
g] id. 23.
h] id. 29.
i] 3. Reg. xxii. 52.
k] 4. Reg. iii. 1.
l] 4. Reg. x. 36.
m] 4. Reg. xiii. 1.
n] 4. Reg. xiii. 10.
o] 4. Reg. xiv. 23.
p] 4. Reg. xv. 8.

ιϛ. μανασσῆς. ιζ, Φακεσίας. ιη, Φακεε. ιθ, ὠσηὲ, ὗ ἐννάτῳ ἔτει ἡ καθαίρεσις τῆς βασιλείας γέγονε.

lim. q] 16) Manaſſe. r] 17) Phaceſias. s] 18) Phacee. t] 19) Oſee u] cujus anno nono regni everſio contigit.

ΚΕΦ. ιδ.

CAP. XIV.

Τίνες προφῆται γεγόνασιν ἐν τῷ θείῳ λόγῳ οἱ καὶ τὰς προφητείας ἐγγράφως πεποίηνται.

Quinam fuere Prophetæ in Divino Verbo memorati, qui etiam vaticinia ſcripto conſignaverunt?

α, Μωϋσῆς. β, ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ. γ, δαβίδ. δ, σαλομών. ε, ἡσαΐας. ϛ, ἱερεμίας. ζ, ἰεζεκιὴλ. η, δανιήλ. θ, ὠσηέ. ι, ἰωήλ. ια, ἀμώς. ιβ, ἀβδιοῦ. ιγ, ἰωνᾶς. ιδ, μιχαίας. ιε, ναοὺμ. ιϛ, ἀββακοὺμ. ιζ, σοφονίας. ιη, ἀγγαῖος. ιθ, ζαχαρίας. κ, μαλαχίας. οὗτοι μὲν οἱ εἴκοσι, ἐγ-

1) Moyſes. 2) Jeſus Nave. 3) David. 4) Salomon. 5) Eſaias. 6) Jeremias. 7) Jezekiel. 8) Daniel. 9) Oſee. 10) Joël. 11) Amos. 12) Abdiu. 13) Jonas. 14) Michæas. 15) Naum. 16) Abbacum. 17) Sophonias. 18) Aggæus. 19) Zacharias. 20) Malachias. Hi viginti ſcripto

γράφως

q] id. 13.
r] id 17.
s] id. 23.
t] id. 28.
u] 4. Reg. XVII. 1.

γραφὰς καταλείπασιν αὐτῶν τὰς προφητείας.

consignatas vaticinationes ſuas reliquerunt.

ΚΕΦ. ιε.

Τίνες δὲ γεγόνασιν ἄλλοι προφῆται οἱ μὴ ἐν γράμμασιν αὐτῶν καταλείψαντες τὰς προφητείας.

CAP. XV.

Quinam fuere Prophetæ alii x] *qui non tradiderunt ſcriptis ſuas vaticinationes?*

α, Ἀδάμ. β, νῶε. γ, ἀβραάμ. δ, ἰσαάκ. ε, ἰακώβ. ς, ἐλδάδ. καὶ ζ, μηδάδ. η, σαμουήλ. θ, γάδ. ι, νάθαν. ια, ἀχίας ὁ Σιλωνίτης. ιβ, σαμαίας

1) Adam. 2) Noë. 3) Abraam. 4) Iſaac. 5) Jacob. 6) Eldad & 7) Medad. y] 8) Samuel. z] 9) Gad. a] 20) Nathan. b] 11) Achias Silonites. c]

x] Conferendum Epiphanii ἀποσπασμάτιον de LXXII. Prophetis quod edidit Cotelerius ad Conſtitut. Apoſtol. IV. 6. & quæ ex Talmudicis in Gemara Megilla, notavit Bartoloccius T. 3. Bibl. Rabbinicæ pag. 457. Utraque dedi etiam in Codice Pſeud-epigrapho V. T. pag. 896. ſeq.

y] Num. XI. 26. Vide Targum Jonathan & Hieroſolym. ad illum locum: & quæ in eodem Codice pſeudepigrapho p. 801. ſeq.

z] Non itaque pro ſcriptore Samuelem auctor noſter habuit.

a] 1. Sam. XX. 5. & 2. Sam. XXIV. 11. ſq.

b] 2. Reg. VII. 2. ſeq. XII. 1. &c.

c] ἐν Σηλώμ. 1. Sam. XIV. 3.

σαμαίας, υἱὸς ἀνανί. ιγ, σαλαμὶν. ιδ, ἀνανίας. ιε, ἠλίας. ις, ἐλισσαῖος. ιζ, μιχαίας υἱὸς ἰέμβλα. ιη, ἀβδαδὼν. ιθ, βουζῆ. κ, οὐρίας. κα, σαμαίας. κβ, ἰαδὼν, ὁ ἐπὶ τοῦ ἱεροβοὰμ, τὴν πλῶσιν τοῦ ἐν βεθὴλ θυσιαστηρίου, καὶ τὴν καθαίρεσιν τῆς τοῦ ἰσραὴλ πολιτείας, προφητεύσας. καὶ ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου. κγ, ζαχαρίας ὁ τοῦ βαπτιστοῦ ἰωάννου πατὴρ. κδ, συμεὼν. κε, ἰωάν-

12) Samæas d] Anani F. 13) Salamin. 14) Ananias. 15) Elias. 16) Eliſſæus. 17) Michæas e] Jemblæ F. 18) Abdadon. f] 19) Buze. 20) Urias. 21) Samæas. 22) Jadon g] qui Jeroboami tempore dejectionem altaris Bethel, & Reip. Iſraëliticæ everſionem divinando prædixit. Et ſub adventum Domini 23) Zacharias h] Joannis Baptiſtæ pater, 24) Simeon i] 25) Joannes k] Baptiſta.

C νης

d] Atqui ſcripta Samææ laudantur 2. Paralip. XII. 15. De Samæa Græci in Menæis 8. Januar. Bolland. Tom. I. p. 458. ſeq. Apud Clementem Alex. 1. Strom. p. 326. Σαμαίας υἱὸς Ἀμαμή.

e] 3. Reg. XXII. 8. 2. Paralip. XVIII. 7.

f] Addo, cujus ſcripta laudantur 2. Paralip. XII. 15. XIII. 22. adde Acta Sanctor. T. 3. Martii 30. p. 797.

g] Nomen hujus Prophetæ tacetur 3. Reg. XIII. Ἰαδὼν eſt etiam apud Flav. Joſephum VIII. 3. *Jaddun* apud Freculſum. Alias aliorum ſententias vide apud Cotelerium T. I. Patrum Apoſtol. p. 294. ſeq.

h] Luc. I. 67.

i] Luc. II. 26.

k] Luc. III. 5. 6. VII. 26.

νης ὁ βαπτιστής. κϛ, ἄγαβος. Καὶ ἄλλοι ἐπὶ τοῦ ἰσραὴλ γεγόνασι προφῆται. κζ, αἴας. κη, υἱὸς ἀνανί.

26) Agabus. l] Fuere & alii in Iſraël Prophetæ, 27) Ajas, m] 28) Jeu n] Anani F.

ΚΕΦ. ιϛ.

Τίνες προφήτιδες γυναῖκες γεγόνασιν.

α, Σάῤῥα. β, ῥεβέκκα. γ, μαρία, ἡ τοῦ μωϋσέως ἀδελφή. δ, σεπφόρα, ἡ τοῦ μωϋσέως γυνή. ε, δεβόῤῥα, ἡ τὸν βαρὰκ ἐπὶ τὸν πόλεμον στείλασα. ϛ, ὀλδᾶ. ζ, ἄννα ἡ τοῦ σαμουὴλ μήτηρ. καὶ ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου, η, ἐλισάβετ. καὶ μαρία ἡ θεοτόκος. καὶ ἄννα, θυγάτηρ φανουὴλ, ἐκ φυλῆς ἀσήρ.

CAP. XVI.

Quænam fuere propbetides mulieres?

1) Sarra. 2) Rebecca. 3) Maria Moyſis ſoror. 4) Sepphora o] uxor Moyſis. 5) Debora quæ Baracum in bellum miſit. 6) Olda. 7) Anna mater Samuelis. Et ſub Domini adventum 8) Eliſabeth & 9) Maria Deipara & 10) Anna filia Phanuelis ex tribu Aſer.

ΚΕΦ. ιζ.

l] Actor. XI. 28. XXI. 10.

m] 3. Reg. XIV. 18.

n] Ἰοῦ, υἱὸς Ἀνανίου, Clementi Alex. 1. Strom. p. 326.

o] Ab Epiphanio Sepphora inter Prophetides omittitur, ſed poſt Annam Samuelis matrem additur Judith.

ΚΕΦ. ιζ.

Τίνες εὐσεβεῖς γεγόνασι βασιλεῖς.

α, Δαβίδ. β, ἀσὰ. γ, ἰωσαφάτ. δ, ἐζεκίας. ε, ἰωσίας. σολομὼν δὲ, καὶ ὀζίας, πρὸς τὸ γῆρας ὠλιγώρησαν, ὁ μὲν, γυναιξὶν ἐθνικαῖς ὑπαχθεὶς, ὁ δὲ, ἱερατεύσασθαι ὑπερηφανίσας.

Τίνες βασιλεῖς ἐδυσσέβησαν.

α, Ἰωράμ. β, ὀχοζίας. γ, ἰωάς. δ, ἀμασίας. ε, ἰωάθαμ. ς, ἀχάζ. ζ, μανασσῆς. η, ἀμών. θ, ἰάχας. ι, σεδεκίας. σαὺλ δὲ ὁ τῆς βασιλείας ἐναρξάμενος φθονῶν τῷ δαβὶδ, ἐξέπεσε τῆς εὐσεβείας, καὶ

CAP. XVII.

Quinam fuere Reges pii?

1) David. 2) Aſa. 3) Joſaphat. 4) Ezekias. 5) Joſias. Salomon autem & Ozias ætate ingraveſcente in deterius prolapſi ſunt, ille quidem p] uxoribus Ethnicis obnoxius, hic vero q] ſacerdotii partes ſibi arrogans.

Quinam reges impie ſe geſſerunt?

1) Joram. 2) Ochozias. 3) Joas. 4) Amaſias. 5) Joatham. 6) Achaz. 7) Manaſſes. 8) Amon. 9) Jachas. 10) Sedekias. Saul vero qui primus Rex fuit, Davidi invidit r] & a pietate excidit, Deo-

p] 3. Reg. XI.
q] 2. Paralip. XXVI. 16. ſeq.
r] 1. Sam. XVIII. 8.

θεῷ ἀνηκήστησε, καὶ τέλος, ἐγγαστριμύθῳ προσπέφευγε.

ΚΕΦ. ιη.

Τίνες ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ γεγόνασι.

Σεδεκίας υἱὸς χανὰ, ὁ μετὰ τῶν τετρακοσίων ψευδοπροφητῶν τῆς ἰεζάβελ, ἀπατῶν τὸν ἀχαὰβ, εἰς τὴν ῥεμὼθ, πόλιν τῆς γαλαὰδ παράληψιν. οἱ, υ, τῆς ἰεσάβελ προφῆται, οὓς ἠλίας ἀπελέγξας, διὰ τοῦ λαοῦ διεχειρίσατο. πάσχωρ, ὁ τὸν ἱερεμίαν ἐγκλείσας ἐν φυλακῇ, ὡς πρὸς τὸν ναβουχοδονόσορ καταφεύγοντα. ἀνανίας υἱὸς ἀλὼμ, ὁ τὰ

que inobſequens s] denique ad ventriloquam t] confugit.

CAP. XVIII.

Quinam fuere in populo Pſeudo-Prophetæ?

1) Sedekias Chanæ F. u] qui cum quadringentis Jeſabelis Pſeudo-Prophetis Achaabum decepit ut in Remoth, urbem Galaad, expeditionem ſuſciperet. 2) Quadringenti Prophetæ Jeſabelis x] quos convictos Elias per populum interfecit. 3) Paſchor y] qui Jeremiam incluſit carceri, ut qui ad Nabuchonodonoſorem vellet aufugere. 4) Ananias z) A-

τοῦ

s] 1. Sam. XV. 23.

t] 1. Sam. XXVIII. 7.

u] 3. Reg. XXII. 11. 2. Paralip. XVIII. 10.

x] Qvadringenti & quinquaginta 3. Reg. XVIII. 19. 40.

y] Σαρϐία, Jerem.. XXXVIII. 13.

z] Jerem. XXVIII. 1. Ἀνανίας υἱὸς Ἀζώρ.

τȣ͂ ἱερεμίȣ ξύλινα κλοιὰ συντρίψας, ἐν ὑποδείγματι, τȣ͂ τὸν βαβυλώνιον συντρίβεσθαι. σαμαίας ὁ ἐν βαβυλῶνι αἰχμάλωτος, ὁ καὶ σοφονίᾳ τῷ ἱερεῖ γράφων ἐν τῇ ἱερȣσαλὴμ, τιμωρεῖσθαι τὸν ἱερεμίαν, ὡς τοῖς ἐν βαβυλῶνι γράφοντα, τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποτείνειν. ἀχαὰβ υἱὸς κȣλίȣ: καὶ σεδεκίας μαασίȣ, κατὰ τȣ͂ ἱερεμίȣ προφητεύοντες. ἰεζονίας ὁ τȣ͂ ἀσσȣρ, καὶ φαλτίας ὁ τȣ͂ βεναίȣ, παρὰ τȣ͂ ἰεζεκιὴλ σημαινόμενοι.

lomi F. qui juga lignea Jeremiæ contrivit velut in exemplum, ſimiliter Babylonicum jugum eſſe conterendum. 5) Samæas captivus Babylone, a] qui Sophoniæ ſacerdoti Hieroſolymis ſcripſit, ut puniretur Jeremias, quod ad eos qui Babylone verſarentur ſcripſiſſet ut in captivitate perdurarent. 6) Achaab b] Culii F. & 7) Sedekias c] Maaſiæ F. qui adverſus Jeremiam vaticinati ſunt. 8) Jezonias Aſſuris & 9) Phaltias Benæi F. qui ab Ezechiele d] ſignificantur.

ΚΕΦ. ιθ.

CAP. XIX.

Τίνες ἐξῆρχον τῶν φυλῶν, κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς αἰγύπτȣ.

Quinam præfuerunt tribubus in exitu ex Ægypto?

Τῆς μὲν λευϊτικῆς φυλῆς, μωϋσῆς, καὶ

Leviticæ tribus duces fuerunt Moyſes &

a] Jerem. XXIX. 24. b] Ἀχιάβ. Jerem. XXIX. 21. 22. c] ibid. d] Ezech. XI. 1.

ἀαρὼν. τῆς δὲ ἰϐδα, ἀμιναδὰβ. τῆς δὲ ῥϐβὶμ, ἐλιϐζ. τῆς δὲ συμεὼν, σαρισαλαὶ. τῆς δὲ ἰσάχαρ, δωγάρ. τῆς δὲ ζαβϐλὼν, χελλὼν. τῆς ἐφραὶμ, σεμιϐλ. τῆς μανασσῆ, φαλασϐρ. τῆς βενιαμὶν, γαδεών. τῆς δὰν, ἀμισαλᾶν. τῆς ἀσὴρ, ἐχρᾶν. τῆς γὰδ ῥαγϐὴλ. τῆς νεφθαλὶμ, ἐλαμ. ϐτοι οἱ ἐν τῇ ἐξόδῳ ἡγϐμενοι, φύλαρχοι τοῦ λαοῦ, οἱ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπέθανον.

Aaron. 2) Juda, Aminadab. a] 3) Rubenis, Eliuz. b] 4) Simeonis, Sacriſalai. c] 5) Iſacharis, Dogar. d] 6) Zabulonis, Chellon. e] 7) Ephraim, Semiul f] 8) Manaſſe, Phalaſſur. g] Benjaminis, Gadeon. h] 10) Danis, Amiſalan. i] 11) Aſer, Echran. k] 12) Gad, l] Raguel. 13) Nephthalimi, Elam. m] Hi tempore exitus, duces populi fuerunt, qui in deſerto ſunt mortui.

ΚΕΦ. Χ.

a] Imo Naaſſon, filius Aminadabi. Numeror. I. 7.

b] Ἐλισϐρ id. 5.

c] Σαλαμιὴλ. id. 6. & XXXIV. 20.

d] Nathanaël, filius Sogar. Σωγάρ. Num. I. 8.

e] Eliab, filius Χαιλών. id. 9.

f] Eliſama, filius Ἐμιϐδ. id. 10.

g] Gamaliel, filius Φαδασϐρ. id.

h] Abidan filius Γαδεωνί. id. 11.

i] Achiezer, filius Ἀμισαδαί. id. 12.

k] Phageel, filius Ἐχράν. id. 13.

l] Eſiſaph, filius Raguelis. id. 14.

m] Achire, filius Ἀινάν. id. 14.

ΚΕΦ. κ.

Τίνας ἔσχε μωϋσῆς υἱοὺς, καὶ ἐκ τίνος.

Ἐκ σεπφόρας τῆς θυγατρὸς ἰωθὼρ, ἱερέως μαδιὰμ, α, γηρσὼν, β, ἐλιέζερ.

CAP. XX.

Quos habuit Moyſes filios & ex qua?

Ex Sepphora filia Jothor ſacerdotis Madiam, 1) Gerſon. n] 2) Eliezer.

ΚΕΦ. κα.

Τίνας ἀαρὼν ἔσχεν υἱούς.

Ἐκ τῆς ἐλισάβετ, θυγατρὸς ἀμηναδὰβ, ἀδελφῆς δὲ ναασσὼν, οἳ καὶ ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα κατάγονται, α, τὸν ναδὰβ. β, τὸν ἀβιοὺδ. γ, τὸν ἐλεάζαρ. δ, τὸν ἰθάμαρ.

CAP. XXI.

Quos filios habuit Aaron?

Ex Eliſabet filia Aminadab, ſorore Naasſon, o] qui ex tribu Juda ducunt originem, 1) Nadab, 2) Abiud, 3) Eleazar. 4) Ithamar.

C 4 ΚΕΦ. κβ.

n] Γηρσάμ. Exod. II. 22. XVIII. 22.

o] Exod. VI. 23. Hinc emendandus Epiphanius hæreſi LXXVIII. 13. Eliſabetham illam pro Aaronis filia, Naaſſonis uxore venditans.

ΚΕΦ. κβ.

Τίνα ἐςὶ τὰ ἔθνη ἃ ὁ λαὸς ἐκληρονόμησεν.

Χαναναῖον. εὐαῖον. γεργεσαῖον. Ἰεβουσαῖον. χετταῖον, ἀμορραῖον. φερεζαῖον.

CAP. XXII.

Quænam ſunt gentes p] quorum hereditatem populus Iſraëliticus occupavit?

Chananæa, Evæa, Gergeſæa, Jebuſæa, Chetæa, Amorrhæa, Pherezæa.

ΚΕΦ. κγ.

Τίνας, καὶ τίνων ἐθνῶν, βασιλεῖς, ὁ λαὸς ἀπέκτεινεν.

Ἐπὶ τοῦ μωϋσέως ἐκτάσει τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὸν ἀμαλὴκ. β, διὰ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ τὸν ἀδωνιβεζέκ, βασιλέα ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν ἰλὰμ βασιλέα χεβρῶν. καὶ τὸν φιδὼ βασιλέα ἱεριμοῦς. καὶ

CAP. XXIII.

Quosnam & quarum gentium Reges interfecit populus?

Sub Moyſe, cum ille manus ſuas attollerat, Amalecum, q] per Jeſum Nave. 2) Adonibezec, r] Regem Jeruſalem, & 3) Ilam, s] Regem Chebron, 4) Phido, t) Regem Jeri-

p] Septem illarum gentium mentio Exod. XXIII. 23. Joſ. IX. 1. XII. 8. aliisque locis pluribus.

q] Exod. XVII. 11. 13.

r] Judic. I. 6. ſeq.

s] Ελὼμ. Joſ. X. 3.

t] Φιδὼν βασιλέα Ἱεριμοῦθ. id.

καὶ τὸν σιφὰ βασιλέα λάχης. καὶ τὸν δαμὶν βασιλέα ὀδαλλάμ. καὶ τὸν ἰαβὶν, βασιλέα ἀσόρ. καὶ βασιλέα σομόρων, καὶ βασιλέα ζίφ, καὶ ἄλλους βασιλεῖς ἕως τῆς σιδωνίας, τοὺς πάντας ὁ ἰησοῦς ἀνεῖλε, βασιλεῖς κθ. τὸν δὲ σηὼν βασιλέα τῶν ἀμορραίων, μωϋσῆς ἀνεῖλε, καὶ τὸν ὢγ, βασιλέα τῆς βασάν. καὶ ὁ ἰούδας δὲ ἀπέκτεινε τὸν ἀδωνιβεζὲκ, οὗ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν πρότερον ἐξέτεμεν. ὁ, γε

mus, 5) Sipha, u] Regem Laches, 6) Damis, x] Regem Odaſlam, 7) Jabin; y] Regem Aſſor, 8) Regem Somororum, z] 9) Regem Ziph a] aliosque Reges ad Sidoniam usque quos omnes Jeſus interfecit Reges XXIX. b] Seon c] autem Regem Amorrhæorum & Og d] Regem Baſan interfecit Moyſes, Judas e] vero interfecit Adonibeſecum, cujus extrema pedum prius abſcidit. Gothoniel f]

C 5 γοθο-

u] Ἰεφθᾶ βασιλέα λαχίς. id.

x] Δαβὶν βασιλέα Ὀδαλλάμ. id.

y] Judic. IV. 2. Ἰαβὶν βασιλεὺς Χαναὰν ὃς ἐβασίλευσεν ἐν Ἀσώρ.

z] Joſ. XII. 20.

a] ibid.

b] Joſ. XII. 9 -- 24.

c] Num. XXI. 24. Deut. II. 33.

d] Num. XXI. 33. ſeq. Deut. III. 3.

e) Judic. I. 2. ſeq.

f] Judic. III. 10.

γοθονιὴλ ὁ κριτὴς, τὸν χουσὰρ ἑλὼν, βασιλέα συρίας. καὶ ὁ ἀὼδ ὁ ἀμφοτεροδέξιος, τὸν αἰγλὼμ βασιλέα μωαβιτῶν, δόλῳ διαχρησάμενος αὐτὸν τῇ λαιᾷ χειρί. δεβόῤῥα δὲ τοῦ βαρὰκ, τὸν σισάραν βασιλέα ἰαχὶς, ὃν ἰαὴλ γυνὴ, πασσάλῳ διὰ τῶν ὤτων διήλασε. γεδεὼν δὲ, τὸν ὠρὴμ, μαδιὰμ βασιλέα. καὶ ἰεφθάε τὴν τοῦ ἀμαλὴκ βασιλείαν.

Judex cepit Chuſarem Regem Syriæ, Et Aod ambidexter Æglonum, g] Regem Moabitarum, dolo eum obtruncans læva manu. Debora per Baracum, peremit Siſaram Regem Jakis, h] quem Jaël mulier i] clavo per aures transfixit. Gedeon Oremum k] Regem Madiam, & Jephtha cepit regnum l] Amalec.

ΚΕΦ. δ.

g] Judic. III. 21.

h] Siſara non Rex fuit ſed Dux exercitus Regis Chananæorum Jabini, ἄρχων τῆς δυνάμεως Ιαβίν. Judic. IV, 7.

i] id. 21.

k] Oreb & Zeb. Judic. VII. 25.

l] Ammon. Judic. XI.

ΚΕΦ. κδ'.

Πόσα ἔθνη καὶ τίνα συνέστη ἀπὸ τῶν τριῶν υἱῶν παίδων, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ.

Ἑβραῖοι. ἀσσύριοι. πέρσαι. μῆδοι. ἄραβες. μαδιανοὶ. ἀδιαβηνοὶ. ταϊνοὶ. παλαιστινοὶ. σαρακηνοὶ. μάγοι. κάσπιοι. ἀλβανοὶ. ἰνδοι. αἰθίοπες. αἰγύπτιοι. λίβυες. χαγγαῖοι. χαναναῖοι.* φερεζαῖοι. εὐαῖοι. ἀμοῤῥαῖοι. γεργεσαῖοι. ἰεβουσαῖοι. ἰδουμαῖοι. σαμαρεῖς. φοίνικες. σύροι. κίλικες. καππαδόκαι. ἀρμένιοι. ἴβηρες. βεβρανοὶ. σκύθαι. κολχοὶ. σαμνοὶ. βόσποροι. ἀββιανοὶ. ἴσαυροι. λυκάονες. πισίδαι. γαλάται. παφλαγόνες. φρύγες. ἕλληνες, οἱ καὶ ἀχαιοὶ. θεσσαλοὶ. μακεδόνες. θρᾷκες. μαυσοὶ.

βεσσοὶ.

CAP. XXIV.

Quot & quænam gentes a] *exortæ ſunt à tribus Noë filiis Sem, Cham, & Japheth?*

Hebræi, Aſſyrii, Perſæ, Medi, Arabes, Madiani, Adiabeni, Taini, Palæſtini, Saraceni, Magi, Caſpii, Albani, Indi, Æthiopes, Ægyptii, Libyes, Changæi, Chananæi, Pherezæi, Evæi, Amorrhæi, Gergeſæi, Jebuſæi, Idumæi, Samaritæ, Phœnices, Syri, Cilices, Cappadoces, Armenii, Iberes, Bebrani, Scythæ, Colchi, Samni, Boſpori, Abbiani, Iſauri, Lycaones, Piſſidæ, Galatæ, Paphlagones, Phryges, Græci qui & Achæi, Theſſali, Macedones, Thraces, Mauſi,

a] Conferendus Sam. Bochartus in Phaleg. ad Geneſ. X. Flavius Joſephus lib. 1. Antiquitat. cap. 6. Coſmas Indopleuſtes lib. 2. 2. 131. ſeq.

ϛ, ἰωσȣε βενουῆ, ἰησȣς ὁ τȣ ναυῆ.	6 Joſue ben Nun, f] *Jeſus Nave.*
ζ, ἰωσοφατὴμ, κριταί.	7 Sophatim, g] *Judices.*
η, ῥȣθ.	8 Ruth.
θ, σαμȣὴλ, ὅπερ ἑρμηνεύθη ὁ κλητὸς.	9 Samuel, quod nomen exponitur *vocatus.* h]
ι, ȣαμμέλεχ δαβιδ, ὅ ἐςι, βασιλεὺς δαβίδ.	10 Uammelech David, hoc eſt *Et Rex David* i]
ια, δαβρὴ ἰαμμηὴμ, ὅ ἐςὶ,	11 Dabre ajamim, k]

f] Euſeb. Ἰωσȣε βὲν Νȣν. Niceph. Ἰησȣ ἐβεννȣν.

g] Euſeb. παρ' αὐτοῖς ἐν ἑνὶ Σωφετίμ. Niceph. ἐν Ἰωσαφατίμ, שפטים

h] ὁ θεόκλητος Euſeb. & Niceph. pro quo Flavius Joſephus pag. 165. exponit θεαίτητον *rogatum à DEO.* Confer. 1. Sam. 1. 20. quaſi שאול מאל Vide Campegii Vitringæ obſervationes ſacras lib. I. p. 28. ſeq. Alii Samuelis nomen interpretantur αἴτημα ἀπὸ τȣ θεȣ & ὑπακοὴν θεȣ. Ita auctor libri de nominibus Hebraïcis T. 2. Hieron. Marcianei p. 163. 266. & S. Maximus T. I. p. 292. 683. Aliis eſt σωτηρία θεȣ ἐπακȣσαντος. Ita Cyrillus Hieroſol. p. XI. edit. Oxon. Philoni τεταγμένος θεῷ p. 261. & 294. Hieronymo de nominibus Hebraicis, *Samuel, nomen ejus Deus.* Aliis ὁ νόμος θεȣ αὐτῶν vel ἐκεῖ αὐτὸς θεός. Vide Marcianæi Hieronymum T. 2. p. 235.

i] Prima verba libri tertii Regum והמלך דוד Vitioſe apud Niceph. ἐνενιȣαμμέλχ Δαυὶδ ὅπερ ἐςι βασιλεία Δαυίδ.

k] Euſeb. διβρὴ αϊαμίμ. Niceph. ἐνενιδαβρεϊαμίν. דברי הימים

ἐστι, λόγοι ἡμερῶν. *Verba dierum.*

ιβ, ἔσδρας, ὅπερ ἐστὶ, βοηθὸς, βίβλος. 12 Esdras, l] id eſt *adjutor.*

ιγ, σεφαρθελλὶμ, ὅ ἐστι, βίβλος ψαλμῶν. 13 Sephar Thellim m] *liber Pſalmorum.*

ιδ, μελδὼθ, παροιμίαι. 14 Meldoth, n] *paræmiæ.*

ιε, ὁ κωέλεθ, ἐκκλησίας τύπος. 15 Coëleth, *Eccleſiæ typus.* o]

ις, σὶρ ἀσσιρὶμ, ᾆσμα ᾀσμάτων. 16 Sir aſſirim, p] *Canticum Canticorum.*

ιζ. προ-

l] Niceph. ἐνενέζρα.

m] Euſeb. σέφερ θιλλίμ. Niceph. σφαρθελίμ. ספר תהלים

n] Euſeb. μισλώθ. Niceph. μεσλώθ. משלי

o] Pro ἐκκλησιαστής, quo vocabulo קהלת redditur à LXX. interpretibus, vitioſe ut exiſtimo, hypomneſtici auctor ἐκκλησίας τύπος.

p] Euſeb. σὶρ ἀσσιρίμ, שיר השירים dicitur autem *Canticum Canticorum* ita ut R. Akibæ apud Cartwrightum IV. 2. mellificii Hebr. *Cum univerſa hagiographa ſint ſanctum, Canticum Canticorum eſt ſanctum ſanctorum.* Ita Pentateuchum fuit qui vocaret *quinarium quinariorum.* Vide Gonſalez de Salas libello de duplici terra viventium p. 123. Sic Threnos Jeremiæ Paſchaſius Radbertus appellat *lamentationem lamentationum.* Eleazar *princeps principum Levitarum* Num. III. 32. ut *Rex Regum* Artaxerxes. Thales σοφὸς σοφῶν Timoni apud

ιζ, προφῆται ιϐ.
ιη, ἠσαίας.
ιθ, ἱερεμίας.
κ, ἰεζεκιήλ.
κα, δανιήλ.
κϐ, ἰώϐ.

Ἔξω δὲ τούτων ἐστὶ τὰ μακκαβαϊκὰ, ἅπερ ἐπιγέγραπται σαρϐὴθ σαϐαναιέλ.

17 Prophetæ duodecim.
18 Eſaias.
19 Jeremias.
20 Jezechiel.
21 Daniel.
22 Job.

Præter iſtos q] ſunt Eſther & Maccabaici libri, qui inſcribuntur Sarbeth Sabanaiel. r]

ΚΕΦ. κϛ.

apud Laertium lib. I. c. 34. Syracuſæ *urbs urbium*, Floro, at Myſi, *barbari barbarorum*. Theologia τέχνη τεχνῶν, ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, Gregorio Naz. Logica ὄργανον ὀργάνων, DEUS *ens entium* Ariſtoteli. Magnum Sabbatum, *ſabbatum ſabbatorum* Philoni Carpathio &c.

q] Vide D. Godofridi Olearii τοῦ μακαρίτου obſervationes in Matthæi Evangel. p. 74.

r] Hanc lectionem etiam habet Nicephorus & in quatuor Euſebii codicibus MScr. reperiſſe ſe Valeſius teſtatur, licet Rob. Stephanus edidit σαρβανὲ ἐλ, quod varie interpretantur ut dixi lib. 3. Bib. Græcæ Cap. 29. pag. 748. Noviſſime D. Olearius quem modo laudavi, lectioni noſtræ inſiſtens שרבט זבני אל *deſtruit eos, qui me vendunt, DEUS.*

ΚΕΦ. κϛ.

Ὀνομασίαι καὶ ἑρμηνεῖα τῶν παρ᾽ ἑβραίοις στοιχείων.

Ἄλφ, μάθησις. Βὲθ, οἴκου. γίμελ, πλήρωσις. δάλεθ, δέλτων. ἤ, αὐτή. οὐαυ, ἐπ᾽ αὐτῇ. ζαΐ, ζῇ. ἤθ, ζῶν. τὴθ, καλή. ἰὼθ, ἀρχή. κὰφ, ὅμως. λάμεδ, μάθετε. μὴμ, ἐξ αὐτῶν. νοῦν, αἰώνια. σάμεχ, βοήθεια. ἀΐν, πηγὴ ἢ ὀφθαλμοῦ. Φῆ, στόμα. σαδὶ, δικαιοσύνη. κὼφ, κλῆσις. ῥῆς, κεφαλή. σὶν, ὀδόντες. θαῦ, σημεῖα. ὁμοῦ ἀπαρτίζει τοιαύτην διάνοιαν. μάθησις οἴκου, πλήρωσις δέλτων, αὐτῇ ζῇ ὁ ζῶν. καλὴ ἀρχή, ὅμως μάθετε ἐξ αὐτῶν αἰώνια. βοήθεια ὀφθαλμοῦ, στόμα

CAP. XXVI.

Nomina literarum apud Hebræos, a] *nominumque ſignificatio.*

Aleph, doctrina. *Beth*, domus. *Gimel*, plenitudo. *Daleth*, librorum. *He*, ipſa. *Vau*, in illa. *Zai*, vivit. *Heth*, vivens. *Teth*, bonum. *Joth*, principium. *Caph*, tamen. *Lamed*, diſcite. *Mem*, ex illis. *Nun*, æterna. *Samech*, auxilium. *Ain*, fons vel oculus. *Phe*, os. *Sade*, juſtitia. *Coph*, vocatio. *Res*, caput. *Sin*, dentes. *Thau*, ſigna. Iſthæc juncta hujuscemodi perficient ſententiam: Doctrina domus, plenitudo librorum. In illa vivit vivens. Bonum principium, tamen

a] Conferendi Euſebius in præparatione Evangelica lib. X. c. 5. p. 474. & lib. XI. c. 6. p. 519. Hieronymus Epiſtola CIV. ad Paulam Urbicam T. 3. p. 131. & è recentioribus Druſius in Alphabeto Hebraico p. 29. ſeqq. & Jo. Morinus Exerc. Bibl. p. 504.

ιζ, προφῆται ιϐ.

ιη, ἠσαίας.

ιθ, ἱερεμίας.

κ, ἰεζεκιήλ.

κα, δανιήλ.

κϐ, ἰώϐ.

Ἔξω δὲ τούτων ἐσθὴρ καὶ τὰ μακκαβαϊκὰ, ἅπερ ἐπιγέγραπται σαρβὴθ σαβαναιέλ.

17 Prophetæ duodecim.

18 Eſaias.

19 Jeremias.

20 Jezechiel.

21 Daniel.

22 Job.

Præter iſtos q] ſunt Eſther & Maccabaici libri, qui inſcribuntur Sarbeth Sabanaiel. r]

ΚΕΦ. κϛ.

apud Laertium lib. I. c. 34. Syracuſæ *urbs urbium*, Floro. at Myſi, *barbari barbarorum*. Theologia τέχνη τεχνῶν, ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, Gregorio Naz. Logica ὄργανον ὀργάνων, DEUS *ens entium* Ariſtoteli. Magnum Sabbatum, *ſabbatum ſabbatorum* Philoni Carpathio &c.

q] Vide D. Godofridi Olearii τοῦ μακαρίτου obſervationes in Matthæi Evangel. p. 74.

r] Hanc lectionem etiam habet Nicephorus & in quatuor Euſebii codicibus MScr. reperiſſe ſe Valeſius teſtatur, licet Rob. Stephanus ediderit σαρβανὲ ἐλ, quod varie interpretantur ut dixi lib. 3. Bib. Græcæ Cap. 29. pag. 748. Noviſſime D. Olearius quem modo laudavi, lectioni noſtræ inſiſtens שרבט זבני אל *deſtruit eos, qui me vendunt, DEUS.*

ΚΕΦ. κϛ.

Ὀνομασίαι καὶ ἑρμηνεῖα τῶν παρ᾽ ἑβραίοις στοιχείων.

Ἄλφ, μάθησις. βὴθ, οἴκου. γίμελ, πλήρωσις. δάλεθ, δέλτων. ἢ, αὕτη. οὐαῦ, ἐν αὐτῇ. ζαΐ, ζῇ. ἤθ, ζῶν. τὴθ, καλή. ἰὼθ, ἀρχή. κὰφ, ὅμως. λάμεδ, μάθετε. μὴμ, ἐξ αὐτῶν. νοῦν, αἰώνια. σάμεχ, βοήθεια. αἴν, πηγὴ ἢ ὀφθαλμοῦ. φῆ, στόμα. σαδὶ, δικαιοσύνη. κῶφ, κλῆσις. ῥῆς, κεφαλῆς. σὶν, ὀδόντες. θαῦ, σημεῖα. ὁμοῦ ἀπαρτίζει τοιαύτην διάνοιαν. μάθησις οἴκου, πλήρωσις δέλτων, αὐτῇ ζῇ ὁ ζῶν. καλὴ ἀρχὴ, ὅμως μάθετε ἐξ αὐτῶν αἰώνια. βοήθεια ὀφθαλμοῦ, στόμα

CAP. XXVI.

Nomina literarum apud Hebræos, a] nominumque ſignificatio.

A*leph*, doctrina. *Beth*, domus. *Gimel*, plenitudo. *Daleth*, librorum. *He*, ipſa. *Vau*, in illa. *Zai*, vivit. *Heth*, vivens. *Teth*, bonum. *Joth*, principium. *Caph*, tamen. *Lamed*, diſcite. *Mem*, ex illis. *Nun*, æterna. *Samech*, auxilium. *Ain*, fons vel oculus. *Phe*, os. *Sade*, juſtitia. *Coph*, vocatio. *Res*, caput. *Sin*, dentes. *Thau*, ſigna. Iſthæc juncta hujuſcemodi perficient ſententiam: Doctrina domus, plenitudo librorum. In illa vivit vivens. Bonum principium, tamen

a] Conferendi Euſebius in præparatione Evangelica lib. X. c. 5. p. 474. & lib. XI. c. 6. p. 519. Hieronymus Epiſtola CIV. ad Paulam Urbicam T. 3. p. 134. & è recentioribus Druſius in Alphabeto Hebraico p. 29. ſeqq. & Jo. Morinus Exerc. Bibl. p. 504.

καὶ δικαιοσύνη, κλῆσις κεφαλῆς καὶ ὀδόντων σημεῖα.

diſcite ex illis æterna. Auxilium oculi, os & juſtitia. Vocatio capitis ac dentium ſigna.

ΚΕΦ. κζ.

CAP. XXVII.

Μῆνες ἑβραίων, αἰγυπτίων, μακεδόνων, ῥωμαίων.

Menſes a] *Hebræorum, Ægyptiorum, Macedonum, Romanorum.*

Νησὰν, φαρμουθὶ, ξανθικὸς, ἀπρίλλιος.

Ἰὰρ, πάχων, ἀρτεμίσιος, μάϊος.

Σιυὰν, παυνὶ, δέσιος, ἰούνιος.

Θαμοὺζ, ἐπιφί, πάνεμος, ἰούλιος.

Ἄβ, μεσορῆ, λῶος, αὔγουστος.

Ἐλοὺλ, θώθ, γορπιαῖος, σεπτέμβριος.

Ὀσρὶ, φαωφί, ὑπερ-

Niſan, Pharmuthi, Xanthicus, Aprilis.

Jar, Pachon, Artemiſius, Majus.

Sivan, Payni, Deſius, Junius.

Thammuz, Epiphi, Panemus, Julius.

Ab, Meſſori, Lous, Auguſtus.

Elul, Thoth, Gorpiæus, September.

Tiſri, Phaophi, Hy-

βερε-

a] De his plura in Menologio meo quod edidi Hamb. 1712. 8. Vide etiam Volum. X. Bibl. Græcæ p. 112. ubi hoc caput hypomneſtici Græce exhibetur. Sed & apud Lambecium III. p. 55. memoratur ante alphabetum hebraicum Græca explicatione illuſtratum MSta ſeries menſium apud Hebræos, Ægyptios, Cappadoces, Athenienſes, Lacedæmonios, Bithynos, Cyprios, Macedones & Græcos Chriſtianos poſt Conſtantini M. tempora.

βερετᾶιος, ὀκτώμβριος.
Μαρσαβᾶν, ἀθύρ, δῖος, νοέμβριος.
Χασελεῦ, χοϊὰκ, ἀπηλλαῖος, δεκέμβριος.
Τηβὴθ, τύβυ, αὐδυναῖος, ἰανουάριος.
Σαβὰθ, μεχὴρ, περίτιος, φευρουάριος.
Ἀδάρ, φαμενὼθ, δύστρος, μάρτιος.

perberetæus, Octo-ber.
Marſeban, Athyr, Dius, November.
Chaſeleu, Chyac, Apellæus, December.
Tebeth, Tybi, Audynæus, Januarius.
Sabath, Mechir, Peritius, Februarius.
Adar, Phamenoth, Dyſtrus, Martius.

ΚΕΦ. κη.

CAP. XXVIII.

Ὅπως | τὸ ἱερὸν κατεσκευάζετο χρίσμα.

Quomodo ſacrum unguentum a] *præparabatur?*

Ἄνθους σμύρνης ἐκλεκτῆς σίκλοι, φ. ποιεῖ γόμορ: κε: γί-

Sumebantur floris myrrhæ electæ, ſicli b] quingenti: c] - -

D 2 νονὸ,

a] Exod. XXX. 23. ſeq. ad quem locum præter interpretes conſulere juvabit Ed. Bernhardum ad Flav. Joſephi Antiquit. III. 8. 3. D. Georg. Wolffgangum Wedelium, Centuria 2. Exerc. Medicophilolog. decade 3. p. 29. ſq. atque Edmundum Dickinſonum in Phyſica vetere & vera c. 20. qui ex hac unguenti præparatione Moyſen chemicæ artis peritum fuiſſe diſputat.

b] Semunciæ Atticæ.

c] Hoc loco non licuit MStum Codicem, vitioſe expreſſum aſſequi, itaque malui ſine interpretatione relinquere quæ

ναί, ϑϑ, πᾶν ἐν τῷ ἁγίῳ ςαθμῷ ὁ σίκλος δ ... ἐς νάρ, ἥμιν, ϑϑ. ἑξ. κινναμώμου εὐώδους ... σίκλοι ... Γό Γο. ξϐϛ γίνονται, ϑϑε. καλάμου εὐώδους σίκλοι, σν. ϑϑε. ἴρεως σίκλοι: Φ ϑϑτ: ἐλαίου ἐξ ἐλαίων, ἐλ ..., ποιει. χθ, ὁμοῦ ΑΛΛ.

cinnamomi odorati pars dimidia, ſicli ducenti quinquaginta ... calami fragrantis, ſicli ducenti quinquaginta: ... caſiæ ſicli quingenti, olei ex olivetis hinnus ſive ſesquimodius.

Ὅπως τὸ ἱερὸν κατεσκευάζετο θυμίαμα.

Quomodo ſacrum parabatur d] *ſuffimentum?*

Μ... στακτὴν, ὄνυχα, χαλβάνην, λίβανον, δάφνην, ἴσον ἴσῳ, φησιν, ... ἐςαι.

Sumebant pinguedinem myrrhæ, onychem, galbanum, thus & e] laurum pari, inquit, pondere f] ſingula.

ΚΕΦ. κθ.

quæ non intellexi. Pro Γόμορ κέ, legendum ξϐς, quia dimidium infra eſt ξβϛ. 624. Pro ἐν quod menſuræ nomen eſt, male ſcriptum erat ἐν ὧ.

d] Exod. XXX. 34. Sirach. XXIV. 18. Confer Jo. Henr. Urſinum ſacri horti aromatici lib. 3. c. 6. & Wedelium p. 41. ſeq.

e] Laurum non addit Moſes, neque Siracides meminit.

f] Pondus univerſi thymiamatis fuiſſe 368. minarum ex Rabbinorum ſcriptis obſervat Lud. Cappellus pag. 408. Opp. poſtum.

ΚΕΦ. κθ.

Τίνες γεγόνασι γίγαντες.

Πρῶτοι ἐκεῖνοι, οἱ ταῖς θυγατέρασι τῶν ἀνδρῶν, συμπλακέντων τῶν δαιμόνων, γεννηθέντες, δι᾽ οὓς καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν γεγονότων αὐτῶν: περὶ ὧν καὶ Μωϋσῆς φησιν, ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ᾽ αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. δεύτερος ὁ νεβρὼδ ὁ κυνηγὸς, ὁ τῆς βαβυλῶνος ἀρξάμενος βασιλεύς, περὶ οὗ καὶ μωϋσῆς μέμνηται ὡς ἐν παραδείγματι μυθευομένου λέγων, διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς νεβρὼθ γίγας κυνηγὸς ἔναντι τοῦ θεοῦ. ἐγένοντο δὲ καὶ ἐν ἀσταρὼθ καρνεὶμ, γίγαντες, οὓς κατέκρυψε χοδολλογόμορ βασιλεὺς ἐλλάμ.

CAP. XXIX.

Quinam fuere Gigantes?

Primi illi, ex filiabus hominum, qui cum dæmonibus concubuerunt, progeniti, propter quos & diluvium factum eſt, cum annos nati eſſent centum & viginti, de quibus & Moyſes ait: a] *iſti ſunt gigantes à ſæculo viri famoſi.* 2) Secundus Nemrod venator, qui Babylone regnare cœpit, de quo & Moyſes facit mentionem, velut in exemplum narrans ferri ſolitum: b] *Quaſi Nemrod robuſtus venator coram Domino.* 3) Fuerunt etiam gigantes in Aſtaroth charnem, quos oppreſſit c] Chodollogomor Rex Ellam. 4)

a] Geneſ. VI. 4.

b] Geneſ. X. 9.

c] Legendum κατέκοψε ex Geneſ. XIV. 5.

μετὰ ταῦτα ἐν τῇ χεβρὼν, τρεῖς οἱ τοῦ σενναὰδ υἱοὶ, οὓς τινας, χάλεβ ὁ τοῦ ἰεφωνῆ, λαβὼν ἐν κλήρῳ τὴν πόλιν, ἐξολόθρευσε. καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως δαβὶδ γεγόνασι γίγαντες, δ, οὓς καὶ ἀναιροῦσιν οἱ τοῦ δαβὶδ στρατηγοί. ἰεσβὴ, ὃν ἀνεῖλεν ἀβισαὰ. σὲθ, ὃν ἀνεῖλε σοβοχῆς ὁ ἀστοθοῦ. ἐλαιᾶν, ὃν ἀνεῖλεν ἀριὼχ ὁ βηθλεεμίτης. τέταρτος δὲ μᾶλλον ὁ ἑξαδάκτυλος, ὃν ἐπάταξεν ἰωνάθαν, υἱὸς σα-

Poſtea in Chebron tres filii Enac, d] quos Caleb, filius Jephone, cui urbs illa ſorte obvenerat, interfecit. ſ) Et ſub Davide Rege fuerunt Gigantes quatuor, e] quos Davidici duces deleverunt. Jesbe f] quem interfecit Abiſa. g] Seth h] quem interfecit Soboches i] Aſtothi F. Elæan k] quem interfecit Arioch Bethleemites. Quartus ſenos habens digitos l] quem percuſſit Jona-

d] Pro Σενναὰδ legendum Ἐνὰκ ex Judic. I. 20.

e] 2. Sam. XXI. 22. & in Græca verſione I. Paralip. XX. 8.

f] 2. Sam. XXI, 16.

g] Ἀβεσσά. id. 17.

h] Σαφοὺτ, 1. Paralip. XXI. 4. Σέφ. 2. Sam. XXI. 18.

i] Σοβοχαὶ Σωσαθί. 1. Paralip. XX. 4. Σεβοχὰ ὁ Ἀσατωθί. 2. Sam. XXI. 18.

k] 1. Paralip. XX. 5. Ἐλεανὰν dicitur interfeciſſe Gigantem Λαχμὶ, Goliathi fratrem. Ἐλεανὰν υἱὸς Ἀριωργὶμ τὸν Γολιὰθ 2. Sam. XXI. 19.

l] 1. Paralip. XX. 6. 2. Sam. XXI. 20.

σαμάιε, ἀδελφοῦ δαβίδ. καὶ γολιὰθ δὲ ὁ χετ]αῖος ἐν τοῖς γίγασιν ἀριθμεῖ], ὃν, νέος ὢν δαβὶδ, σφενδονίσας ἀνεῖλεν, ἃ καὶ τὸ δόρυ ἀνελόμενος, ἀνέθηκεν εἰς τὸ ἱερόν.

than Samæi F. fratris David. 6) Etiam Goliath Getthæus Gigantibus annumeratur, quem juvenis David lapide è funda miſſo feriens interfecit m] haſtamque ei ereptam n] dedicavit in templo.

ΚΕΦ. λ.

Τίνες πολύπαιδες γεγόνασιν.

Ἰακὼβ,]ρεῖς καὶ δέκα παῖδας ἐσχηκει. γεδεὼν ὁ κριτὴς, ο, ὃς καὶ ἀνεῖλεν ὁ νόθος αὐτοῦ παῖς ἀβιμέλεχ, τὴν ἀρχὴν ἑαυτῷ τοῦ λαοῦ, περιποιούμενος. ἰαεὶρ ὁ κριτὴς ὁ γαλααδίτης, λβ, παῖδας, καὶ ἔτος

CAP. XXX.

Quinam multorum liberorum parentes extiterunt?

1) Jacobus qui tres & decem a] habuit filios. 2) Gedeon Judex, cui LXX. fuere filii b] quos nothus ipſius Abimelech interfecit, ſibique principatum populi vindicavit. 3) Jair Judex, Galadita, qui triginta duos c] filios ſuſ-

D 4 ἐσυςή-

m] 1. Sam. XVII. 49.

n] 1. Sam. XXI. 9.

a] Duodecim, Geneſ. XXXV. 23. ſq. Sed pro Joſepho, videtur auctor noſter computare duos ejus filios, Ephraim & Manaſſe.

b] Judic. IX. 5.

c] Judic. X, 3. in Græca verſione. Nam in Hebr. *triginta.*

ἐσυςήσατο. Λάβδων, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς κριταῖς γεγονὼς, λ, πατὴρ παίδων γέγονεν. Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς, κβ, τοὺς πάντας. ῥοβοὰμ ὁ τοῦ σολομῶνος υἱὸς, υἱοὺς κη, καὶ θυγατέρας, ξ, ἀβίας υἱὸς, υἱοὺς κβ, καὶ θυγατέρας ιγ. ἀχαὰβ, ὁ τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, ο, υἱοὺς, οὓς ἀπέκτεινεν ἰηοῦ.

cepit. 4) Labdon d] qui & ipſe inter Judices, fuit pater triginta e] filiorum. 5) David Rex liberos in univerſum f] XXII. 6) Roboam Salomonis F. filios XXVIII g] & filias LX. 7) Abia ejus filius, filios XXII h] & filias XIII. i] 8) Achabus Rex Iſraëlis, filios LXX. k] quos Jeu interfecit.

ΚΕΦ. λα.

Ὅπως κατενεμήθη ὁ λαὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς ὁ ναυῆ ἰησοῦς αὐτοῖς ἐκληροδότησεν.

CAP. XXXI.

Quomodo populus diviſit terram promiſſam, ut Joſua Nave ipſis ſortem tribuit.

Φυλὴ ῥουβὶμ, καὶ γὰδ, καὶ ἥμισυ φυλῆς

Tribus *Ruben* & *Gad*, dimidiumque tribus

μανα-

d] Al; *Abdon*. Judic. XII. 13.

e] ita Græca verſio, ſed in Hebr. *quadraginta*. id. 14.

f] 1. Paralip. III. 1. ſeq. 2. Sam. V. 14. ſeq. Confer tabulas genealogicas ſacras B. Jo. Petri Grunbergii, tabula XVII.

g] 2. Paralip. XI. 21.

h] 2. Paralip. XIII. 21.

i] Al. XVI.

k] 4. Reg. X. 7.

μανασσῆ, πρῶτοι ἐξ ὧν παρὰ μωϋσέως, τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν παρειλήφασι, τὴν πρότερον οὖσαν ἀμοῤῥαίων, καὶ ῥαφὶμ τὴν βασαανῖτιν ἅπασαν.

Φυλὴ μανασσῆ, τὸ ἕτερον ἥμισυ σκῆπτρον καὶ τοῦτο πέραν τοῦ ἰορδάνου περὶ γαδάραν, γεργεσαίων χώραν, καὶ τὴν νῦν λεγομένην σκυθόπολιν, μέχρι τῆς παραλίας Δώρ.

Φυλὴ ἰούδα, τὴν ἐπάνω τῆς ἰδουμαίας χώραν ἅπασαν, διήκουσαν μέχρι τῆς σοδομί-

Manaſſe, a] primi à Moyſe regionem trans Jordanem accepere, quæ antea Amorrhæorum fuerat, & Raphim, Baſaanitidem univerſam.

Tribus *Manaſſe* dimidia pars altera ſortita fuit & ipſa trans Jordanem circa Gadaram regionem Gergeſæorum, & quæ nunc vocatur Scythopolis, b] usque ad maritimam urbem Dor. c]

Tribus *Juda*, regionem univerſam quæ eſt ultra Idumæam d] *usque ad Hieroſolymam, latitudine vero* pertingit usque ad Sodomiti-

a] Joſ. XIII, 8. ſeq. 14. ſeq.

b] Antea Bethſan, confer Adr. Relandi Palæſtinam p. 992. ſq.

c] Ex Judic. I, 27. & Flav: Joſepho V, 1. Antiqu. & VIII, 2. pro παρὰ Λίδωρον, ſcripſi παραλίας Δώρ. Nam *Dor* urbs maritima in extremis finibus Manaſſe ad occaſum. Vide laudatum Relandum p. 738. Δώρων πόλις eidem Flav. Joſepho.

d] Joſ. XV. 1. ſeq. Flav. Joſephus V. 1, 23. ex quo illa, quæ aliis litteris expreſſa ſunt, in verſione addidi.

πόδος, πόλεις δὲ κατὰ θάλασσαν ἔχουσαν γάζαν καὶ ἀσκάλωνα.

dem *paludem*, urbesque maritimas habet Gazam atque e] Aſcalonem.

Φυλὴ συμεὼν, τὴν ἰδουμαίαν, τὴν αἰγύπτῳ καὶ ἀραβίᾳ πρόσορον ἔχουσαν, παράλιον, τὴν ἐπέκεινα γάζης.

Tribus *Simeon* Idumæam quæ Ægypto & Arabiæ finitimam f] habet regionem maritimam ultra Gazam.

Φυλὴ βενιαμὶν, ἱεριχοῦντα καὶ βεθὴλ, καὶ ἱεροσόλυμα, ἕως θαλάσσης, ἐν στενῷ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ μέχρι γαβαώ. εὐαίων, ἀμορραίων περὶ βεθὴλ, ἰεβουσαίων περὶ ἱερουσαλήμ.

Tribus *Benjamin* Jerichuntem & Bethel atque Hieroſolyma usque ad mare, in anguſto tractu à Jordane fluvio usque ad Gabao. Evæorum ſedes & Amorrhæorum Bethel, Jebuſæorum in Jeruſalem. g]

Φυλὴ ἐφραίμ, ἀπὸ βεθὴλ, ἐπὶ τὸ μέγα πεδίον, μέχρι γαζάρων, ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου,

Tribus *Ephraim* à Bethel ad ingentem campum, usque ad Gazara. h] à Jordane. Sedes Phereſæorum A-

Φερε-

e] Judic. I. 18.

f] Male ſcriptum erat πρὸς ὄρον ἔχουσα παρ᾽ ἄλλον.

g] Judic. I. 21.

h] Joſ. XVI. 10.

φερεζαίων, ἀμορραίων, σαμορραίων.

Φυλὴ ἰσσάχαρ, κάρμηλον τὸ ὄρος καὶ ἰταβύριον ὄρος, τέρμονα τὸν ποταμὸν ἔχοντες. φερεζαίων καὶ αὐτὴ ἡ χώρα.

Φυλὴ ζαβουλὼν, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς γεννησαρίτιδος λίμνης, καὶ τὴν κοιλάδα καλουμένην. φερεζαίων καὶ ὅδε ὁ χῶρος.

Φυλὴ ἀσὴρ, τὰ περὶ σιδῶνα τετραμμένα ἐν οἷς καὶ πόλις ἄρκης, χαναναίων ἡ χώρα.

Φυλὴ νεφθαλεὶμ, τὰ περὶ δαμασκὸν, γαλιλαίας καθύπερθεν καὶ τῶν ἰορδάνου πηγῶν, αἳ

morrhæorum, Chananæorum. i]

Tribus *Iſachar*, Carmelum montem & montem Itabyrium k] ſive Tabor, qui in fluvio terminantur. Regio etiam hæc Phereſæorum.

Tribus *Zabulon* à fluvio (Jordane) usque ad Genneſaritidem lacum, & terram quæ vallium l] venit nomine. Phereſæorum etiam hic tractus eſt.

Tribus *Aſer* ea quæ ad Sidonem converſa ſunt in quibus etiam civitas Arce. Regio Chananæorum.

Tribus *Nephthalim*, regionem circa Damaſcum ultra Galilæam & fontes Jordanis qui ex monte

i] Pro Σαμορραίων legendum χαναναίων ex laudato Joſiæ loco.

k] male ſcriptum erat Ἰλαμύριον pro Ἰταβύριον.

l] Flav. Joſeph. τὴν ἀπὸ τοῦ καρμήλου κοιλάδα προσαγορευομένην.

τὸ ῥεῖν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσι, τοῦτο κιναίων ἡ χώρα.

Φυλὴ δὰν, τὰ περὶ ἄζωτον, ἰαμνίαν, καὶ γίτταν, ἀπὸ ἀκκάρωνος, ἕως ὄρους, ἐξ οὗ ἡ ἰούδα ἤρκτο φυλή. αἱ δὲ κληρουχίαι πᾶσαι, ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν ἐγένοντο, τῶν πασῶν φυλῶν, καὶ τὴν παράλιον νειμαμένων παλαιστίνης καὶ φοινίκης.

monte defluunt. Hæc Kinæorum m] regio.

Tribus *Dan* ea quæ circa Azotum, Jamniam & Gittam ab Accarone usque ad montem ex quo tribus Juda pendebat. Sortes autem univerſæ ab occidente in orientem, tribuum omnium etiam earum quæ maritimam ſortitæ ſunt, fuere in Palæſtina & Phœnicia.

ΚΕΦ. κϐ.

Τίνες εἰσὶν αἱ φυγαδευτήριοι πόλεις, εἰς ἃς κατέφευγον οἱ ἀκούσιον φόνον δεδρακότες.

CAP. XXXII.

*Quænam ſunt civitates perfugii, * in quas confugerunt qui involuntariam cædem commiſerant?*

Ἐν μὲν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν πεδίῳ φυλῆς ῥουβὶμ, βοσορὴ, πρὸς τῇ ἐρήμῳ. ἐν δὲ τῇ φυλῇ γὰδ, τὴν ῥαμὼθ, πρὸς τῇ γαλαὰδ χώρᾳ.

Ultra Jordanem quidem in agro tribus Ruben, Boſor n] prope deſertum : In tribu Gad, Ramoth in terra Galaad. In tribu Manaſ-

ἐν

m] Chananæorum. Judic. I. 33.

* Ex Lege, Numeror. xxxv. 10. ſeq.

n] Joſuæ XX. 8. & XXI. 36. ſeq.

ἐν δὲ τῇ φυλῇ μανασσῆ τὴν γαυλὼν, πρὸς τὴν βασὰν χώραν. ἐν δὲ ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ ἡμισείᾳ, κεδὲς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ἐν ὄρει νεφθαλεὶμ, καὶ τὴν συχὲμ ἐν ὄρει ἐφραὶμ, καὶ τὴν χεβρὼν ἐν ὄρει ἰούδα. αὗται πόλεις ἕξ, ἀμφὶ τὸν ἰορδάνην κείμεναι.

ſæ, Gaulon o] in regione Baſan. In novem tribubus & dimidia Cedes p] in Galilæa, in monte Nephthalim, & Sichem q] in monte Ephraim, & Hebron r] in monte Juda. Hæ civitates ſex ſitæ circa Jordanem.

ΚΕΦ. λγ.

Τίνες αἱ μητροπόλεις αἱ τοῖς λευΐταις ἀφορισθεῖσαι.

Ἀπὸ φυλῆς ἰούδα, καὶ φυλῆς συμεὼν, πόλις καριαθαρβὸκ, ἥ ἐστι χεβρών. πόλις ἐλώμ. καὶ τὴν γέλλαν, καὶ τὴν Δαβήρ. καὶ τὴν ἀσάν. καὶ

CAP. XXXIII.

Quænam ſunt metropoles attributæ Levitis?

A tribu *Juda*, & à tribu *Symeôn*, s] civitas Kariatharboc t] quæ eſt Hebron. Civitas Elom u] & Gella x] & Dabir & Aſa &

o] Joſuæ XX. 8. & XXI. 27.
p] Joſuæ XX. 7. XXI. 32.
q] id. XX. 7. XXI. 21.
r] id. XX. 7. XXI. 13. 1. Paralip. VI. 57. ſeqq.
s] Joſ. XXI. 9.
t] Joſ. XX. 7. Ἀρβὸκ, nam vocabulum καριαθ קרית ut notum eſt, civitatem denotat.
u] Αἰλώμ. Joſ. XXI. 14.
x] Γέλλα eſt laudato Joſuæ loco.

καὶ τὴν ἀχὰν, καὶ τὴν βεθσαμὶς, καὶ τὴν ἐλβὰ, καὶ τὴν βεθὺρ.

ἀπὸ φυλῆς βενιαμὴν, τὴν γαβαὼν, καὶ τὴν γαβεὲ, καὶ τὴν ἀνάχ, καὶ τὴν γαλαμὰθ, αὗται πόλεις, ιγ.

ἀπὸ φυλῆς ἐφραίμ, τὴν συχὲμ, καὶ τὴν γαζὲρ, καὶ τὴν γαβαὶν καὶ τὴν βεθορὼν, αὗται πόλεις, δ.

ἀπὸ φυλῆς δὰν, τὴν ἐλθακὼλ, καὶ τὴν γεβαὼν, καὶ ἐδώμ, καὶ τὴν γεερὲμ: καὶ αὗται πόλεις, δ.

Achan y] & Bethſamis & Elba & Bethar. z]

A tribu *Benjamin*, Gabaon & Gabee a] & Anach b] & Galamath. b] Hæ civitates XIII.

A tribu *Ephraim*, Sichem & Gazer & Gabaim, c] & Bethoron, civitates IV.

A tribu *Dan*, Elthacol, d] & Gebaon, e] & Edom f] & Geerem, g] etiam hæ civitates IV.

ἀπὸ

y] Τανύ. Joſ. XXI 16.

z] Pro his duabus apud Joſuam XXI. 13. & 16. eſt Λεμνὰ ſive Λεβνὰ & Γεμά.

a] Ita & codices quidam Joſ. XXI. 17. ſed al. Γαθέθ.

b] Ἀναθὼθ. id 18.

b] Γάμαλα Joſ. XXI. 18.

c] Al. Καισβαείμ.

d] Joſ. XXI. 23. al. Ἐλθεκὼ. al. Ἐλκωθαίμ. minus bene.

e] Γεβαδών.

f] Leg. Αἰλὼν ex Joſ. XXI. 24.

g] Γεθερεμμών.

ἀπὸ ἡμίσυς φυλῆς μανασσῆ, τὴν καναχῆ, καὶ τὴν βετσὰν, αὗται πόλεις β.

A dimidia tribu *Manaſſe*, Kanache h] & Betſan, i] Civitates II.

ἀπὸ ἑτέρυ ἡμίσυς φυλῆς μανασσῆ, τὴν γαῦλον, καὶ τὴν βοσσόρον, καὶ αὗται πόλεις β.

Ab altera parte tribus Manaſſe dimidia, Gaulon & Boſoron k] etiam hæ Civitates II.

ἀπὸ φυλῆς ἰσσάχαρ, τὴν κισσώ, καὶ τὴν ῥαμάθ, καὶ τὴν δεββαθὰ, καὶ τὴν ἡλίη, αὗται πόλεις δ.

A tribu *Iſaſcbar*, Ciſſo, l] & Ramath, & Debbatha & Helie, m] Civitates IV.

ἀπὸ φυλῆς ἀσὴρ, τὴν μασαλὰ, καὶ τὴν ἀβδώθ, καὶ τὴν χελκάθ. καὶ τὴν ῥαάβ, αὗται πόλεις δ.

A tribu *Aſer*, Maſala, n] & Abdoth o] & Chelcath & Rhaab. Civitates IV.

ἀπὸ φυλῆς νεφθαλείμ, τὴν κεδὲς τὴν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, καὶ τὴν ἐμάθ, καὶ τὴν καρεὶν, αὗται πόλεις γ.

A tribu *Nepbthalim*, Cedes in Galilæa, & Emath, p] & Carein, q] Civitates III.

ἀπὸ

h] Θαανὰχ vel Ταναὰχ ex Joſ. XXI. 25.
i] Βαιθσὰ ibid. al. Ἰεβαθά.
k] Βοσσορράν. Joſ. XXI. 27.
l] Κισών.
m] Πηγὴν γραμμάτων. Joſ. XXI. 29.
n] Al. Βασελλὰν vitioſe.
o] Rectius Ἀβδών.
p] Al. Νεμμαθ vitioſe. Joſ. XXI. 32.
q] Καρὰιν. al. καρθάν.

ἀπὸ φυλῆς ζαβουλὼν, τὴν ἰεκκώμ, καὶ τὴν κασσεὶρ, καὶ τὴν ῥεμμὼν, καὶ τὴν ἔλλαν, αὗται πόλεις, δ.

A tribu *Zabulon*, Jeccom, r] & Caſir & Rhemmon, s] & Ellan, t] Civitates IV.

ἀπὸ φυλῆς ῥουβὶμ, πέραν τοῦ ἰορδάνου τὴν βοσὸρ, καὶ τὴν ἰαζεὶρ, καὶ τὴν κεδμὼθ, καὶ ἀφαὰθ, αὗται πόλεις, δ.

A tribu *Ruben*, trans Jordanem, Boſor & Jazir & Cedmoth, & Aphaath, u], Civitates, IV.

ἀπὸ φυλῆς γὰδ, τὴν ῥαμώθ, καὶ ματθανὴν, καὶ τὴν ἐσεβῶν, καὶ τὴν ἀζεὶρ, καὶ αὗται πόλεις, δ.

A tribu *Gad*, Ramoth, & Matthanen, x] & Eſebon. & Azir. y] Etiam hæ Civitates. IV.

ΚΕΦ. λδ.

CAP. XXXIII.

Τίνας εἰλήφασι πόλεις καὶ βασιλεῖς, ἰησοῦς καὶ χαλὲβ οἱ πιστοί.

Quasnam Civitates & quos Reges ceperunt Joſua & Caleb, fideles viri?

Τὸν βασιλέα ἰεριχῶ. καὶ τὸν βασιλέα τῆς γαί,

Regem. 1) Jericho z] & Regem 2) Gai

r] Ἰεκναάμ.

s] Hebr. *Carthat* & *Dinova*.

t] Græci Codices Joſ. XXI. 35. Σελλά Hebr. נהלל

u] Μαφαάθ. Joſ. XXI. 36.

x] Μανάιμ. id. 37. y] Ἰαζήρ.

z] Joſ. XII. 9. ſeq.

γαί, ἡ ἐςι πλησίον βε-
θὴλ. βασιλέα ἱερȣσα-
λὴμ. βασιλέα χεβρῶν.
βασιλέα λάχις. βασι-
λέα ἱεριμȣ̀θ. βασι-
λέα γαζὲρ. βασιλέα
αἰγλὼμ. βασιλέα ἀ-
δὲρ. βασιλέα δαβήρ.
βασιλέα ὀδολλαὰμ. βα-
σιλέα ἑρμᾶ. βασιλέα
θαπφȣ̃. βασιλέα λεβ-
νᾶ. βασιλέα βέκ.
βασιλέα μακηδά. βα-
σιλέα σαμρῶν. βα-
σιλέα ὀφὲρ. βασι-
λέα ἀχσάφ. βασι-
λέα ἀσώρ. βασιλέα
μελδὼν. βασιλέα μαῤ-
ῥών. βασιλέα κέδες.
βασιλέα θανὰκ. βασι-

quæ Betheli vicina eſt.
Regem 3. Jeruſalem,
Regem 4. Hebron, Re-
gem 5. Lachis, Regem
6. Jerimuth, Regem 7.
Gazer, Regem 8. Æg-
lom. a] Regem 9. A-
der, Regem 10. Daber,
Regem 11. Odollam,
Regem 12. Herma, b]
Regem 13. Tapphi, c]
Regem 14. Lebna, Re-
gem 15. Bec. d] Re-
gem 16. Maceda. Re-
gem 17. Samron. Re-
gem 18. Opher. Re-
gem 19. Aſchaph. e]
Regem 20. Aſor f] Re-
gem 21. Meldon g]
Regem 22. Marron. h]
Regem 23. Cedes. Re-
gem 24. Thanac, i] Re-

a] Al. Αἰλάμ.
b] Ἑρμάθ.
c] Al. Ταφȣ́τ.
d] Ὀφέκ. * Συμοών.
e] Al. Ἀζίφ.
f] Ἀσώμ.
g] Μαρεδάθ.
h] Μαμβρώθ.
i] Ζαχάκ.

λέα ἰεκονὰμ τοῦ χερμὲλ. βασιλέα δώρ. βασιλέα τοῦ ναφὲρ δώρ. βασιλέα γωὶμ τῆς γογὲλ. βασιλέα θερσὰ. πάντες οὗτοι βασιλεῖς κθ, οὓς ἀνεῖλεν ἰησοῦς σὺν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, καὶ ἐκληροδότησεν αὐτὰς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

gem 25. Jeconam k] Chermelis, Regem 26. Dor, Regem 27. Nepherdor, l] Regem 28. Goim m] Galilææ. Regem 29. Therſa. Univerſi hi Reges undetriginta quos debellavit Joſua cum civitatibus ipſorum, & has filiis Iſraëlis in ſortem attribuit.

ΚΕΦ. λε.

Τίνες, οἱ βασιλεῖς, ἐπελθόντες τῇ ἁλυκῇ πεδιάδι, οὓς ἐπάταξεν ἀβραάμ.

Μαρφὰλ, βασιλεὺς σενναάρ. ἀριώχ βασιλεὺς ἐλλαά. χοδολλογόμορ βασιλεὺς ἐλάμ. θαργὰρ βασιλεὺς ἐθνῶν.

CAP. XXXV.

Quinam fuere Reges egreſſi in valle ſalſa quos fudit Abraam?

Amarphal Rex Sennaar, Arioch Rex Ellaa, n] Chodollogomor Rex Elam, Thargar o] Rex gentium.

ΚΕΦ. λϛ.

k] Ἱεκόμ.
l] Φενεαλδώρ.
m] Γεῒ.
n] Ἐλλασάρ. Geneſ. XIV. 1. & 9.
o] Θαργάλ.

ΚΕΦ. λϛ.

Τίνες οἱ βασιλεῖς, οὓς διέσωσεν ἀβραὰμ μετὰ τοῦ λώτ.

Ἐλλὰμ, βασιλέα σοδόμων. μεγαβερσὰν, βασιλέα γομόῤῥας. σενναὰρ, βασιλέα ἀδαμῶν. σομοβὸρ, βασιλέα σεβώημ. βαλὰκ, βασιλέα σεγὼρ. τούτους ἀβραὰμ ἐπιδιώξας καὶ ἀνελὼν ἐκ τῆς ἀπαγωγῆς, ὑφεξείλατο, ἐπιστρατεύσας αὐτοῖς τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, ὄντας τὸν ἀριθμὸν. τιη.

CAP. XXXVI.

Quinam fuere Reges quos Abraam cum Lotho ſervavit?

Ellam p] Rex Sodomorum, Berſan q] Rex Gomorrhæ, Senaar Rex Adamorum, Somobor r] Rex Seboim, Balac Rex Segor. Hos abductos Abraam inſecutus, ex captivitate eripuit, pugnæ ſociis in hoſtes uſus ſervis ſuis s] numero CCCXVIII.

ΚΕΦ. λζ.

Τίνες ἑβραῖοι γυναῖκας ἐθνικὰς ἠγάγοντο.

Ἰούδας τὴν σαυᾶ, ἐξ ἧς ἔσχεν υἱοὺς, τὸν σὴρ, καὶ

CAP. XXXVII.

Quinam Hebræi uxores duxerunt Ethnicas?

1) Judas Savam t] ex qua habuit filios

 τὸν

p] Βαλλὰ Geneſ. xiv. 2.
q] Βαρσά.
r] Συμοβόρ.
s] Geneſ. xiv. 14. ſeq.
t] Geneſ. xxxviii.

τὸν αὐνᾶ, καὶ τὸν σιλώμ. ἔλαβε δὲ γυναῖκα τὴν θάμαρ τῷ υἱῷ αὐτοῦ σεὶρ, καὶ τούτου ἀποθανόντος ἔδωκεν αὐτὴν τῷ αὐνᾷ γυναῖκα, καὶ τούτου δὲ ἀποθανόντος καὶ μὴ ἀπολύοντος αὐτὴν ἑτέρῳ γαμηθῆναι, δόλῳ ἡ θάμαρ ἔσχεν ἐξ αὐτοῦ υἱοὺς, τὸν φαρὲς καὶ τὸν ζαρά. μωϋσῆς τὴν σεπφόραν, ἐξ ἧς ἔσχε τὸν γερσὼν, καὶ τὸν ἐλιέζερ. σαλμὼν τὴν ῥαὰβ τὴν πόρνην τοὺς κατασκόπους κατακρύψασαν, ἐξ ἧς ἔσχε τὸν ἰωβὴδ τὸν τοῦ ἰεσσαὶ πατέρα, ἐξ οὗπερ γεννᾶται ὁ δαβίδ. οὗτοι μὲν οὖν, οἱ τεχθέντες ἐκ τῶν

Seir u] & Aunam & Selomum. Filioque ſuo Seir collocavit uxorem Thamar, & hoc defuncto dedit eam uxorem Aunæ, & poſt hunc etiam defunctum cum non permitteret eam alii nubere, per dolum Thamar ex ipſo habuit filios Phares & Zara. 2) Moſes Sepphoram x] ex qua Gerſonem y] ſuſcepit & Eliezerem. 3) Salmon z] meretricem Raab, quæ ſpeculatores occultaverat a] ex eaque habuit Booſum. 4) Booz Moabitidem Ruth, b] ex qua habuit Jobedum patrem Jeſſæ ex quo genitus eſt David. Hi igitur ex ethnicis geniti

ἐθνικῶν

u] Ἢρ.
x] Exod. II. 21.
y] Γηρσάμ.
z] Atavus Davidis. Matth. I. 5.
a] Joſuæ II.
b] Ruth. IV. 10.

ἐθνικῶν γυναικῶν, καὶ εἰς τὴν τοῦ Σωτῆρος συμπλῦσι σάρκωσιν. ἐπὶ δὲ βλάβη ἑαυτῶν, ἔσχον ἐθνικὰς γυναῖκας, σαμψὼν τὴν δαλιλά, δι' ἧς ἀπατηθεὶς, καὶ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ναζηραίου διεφθάρη; καὶ ἐκτυφλωθεὶς ἀδοξῶν τελευτᾷ. σολομὼν τὴν τοῦ αἰγυπτίου θυγατέρα ἀγόμενος, καὶ μωαβίτιδας, καὶ ἀμμανίτιδας, σύρας, καὶ ἰδουμαίας, χετταίας, καὶ ἀμορραίας.

mulieribus etiam ad Salvatoris incarnationem aliquid contulere. Reprehenſionem vero quod ethnicas conjuges duxiſſent incurrerunt, 1) Sampſon c] Delilam, à qua deceptus, ſanctimonia Nazaræi d] violata excœcatus eſt, atque inglorius obiit. 2) Solomon qui Ægyptii duxit filiam, e] nec non Moabitidas, & Ammonitidas, Syras f] & Idumæas, Chettæas & Amorrhæas.

ΚΕΦ. λη.

Τίνες πολλὰς ἤγαγον γυναῖκας.

Ἰακὼβ, δ, τὴν λίαν, ῥαχὴλ, τὴν βάλλαν, τὴν ζελφὰν, ἐξ ὧν καὶ παῖδες αὐτοῦ γεγόνασι,

CAP. XXXVIII.

Quinam multas duxere uxores?

Jacob quatuor, g] Leam, Rachelem, Ballam & Zelpham è quibus & liberi nati ei ſunt

c] Judic. XVI.
d] id. XVI. 17. De lege autem Nazaræatus vide Numer. VI. 13. ſeq.
e] 3. Reg. XI. 1.
f] Sidonias. id.
g] Geneſ. XXIX. & XXX.

ιγ. γεδεὼν. - - - ἐξ ὧν καὶ παῖδες τούτῳ γεγόνασιν, ο. δαβὶδ πλείους ἢ ι. τὴν ἀχιναάν, καὶ τὴν μελχὼλ, τὴν ἀβιγαὶλ, τὴν ἐγγὴθ, τὴν βιτάλ, τὴν αἰγλὴν, τὴν βεθσαβεέ, καὶ ἄλλας, ἃς ἔλαβεν εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ πλήρης τὴν βασιλείαν ἀπολαβὼν. ἐξ ὧν καὶ ιγ, υἱοὺς ἐκτήσατο, ὧν γυναικῶν τὰ ὀνόματα οὐκ ἀναγέγραπται. ἔσχε δὲ καὶ ἀβισάγ τὴν σουναμῖτιν τὴν θερμαίνουσαν αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀπόψυξιν. ὁ δὲ σολομῶν ἑπτακο-

tredecim. * Gedeon uxores multas h] ex quibus filii ei ſeptuaginta nati ſunt. David uxores plures quam decem, Achinaam i] & Melchol, k] Abigail, l] Engeth, m] Bittal, n] Æglen, o] Bethſabee, p] aliasque * quas duxit Hieroſolymis cum regnum ad plenum ſuſcepiſſet, ex quibus & tredecim ſuſcepit filios quorum uxorum nomina non ſunt ſcripto tradita. Habuit etiam Abiſag Sunamitidem quæ eum ob corporis frigus, calore foveret. Salomoni qui ſeptin-

σίας

* Supra, cap. 30. h] Judic. VIII. 30.

i] 1. Sam. xxv. 43.

k] 1. Sam. xviii. 27.

l] 1. Sam. xxv. 42.

m] *Haggith*, 2. Sam. III. 4. &. 1. Paralip. III. 2.

n] *Abital.* id. o] 1. Paralip. III. 5.

p] Mater Salomonis. 3. Reg. I. 11.

* ut Maacha. 2. Sam. III. 3. & 1. Paralip. III. 2.

q] 3. Reg. I.

r] 3. Reg. xi. 3.

σίας γυναῖκας, καὶ παλλακὰς, ἔσχηκώς, ἕνα μόνον ὑὸν, τὸν καὶ τῆς βασιλείας ἐγκρατῆ γεγενῆσθαι μὴ δυνάμενον, ἔσχηκεν, ἀπὸ Νααμὰ τῆς ἀμμανίτιδος, ἢ, ὡς ἄλλη ἔκδοσις ἔχει, ἀπὸ θαμὰρ, θυγατρὸς ἀβεσσαλώμ.

gentas conjuges & pellices trecentas habuit, unum tantummodo qui ne quidem regnum integrum aſſere ſibi potuit, fuit filius ex Navane s] Ammonitide ſive ut alia habet editio, ex Thamare t] filia Abeſſalonis.

ΚΕΦ. λθ.

Ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας διέφθειραν.

Εὔα τὸν ἀδὰμ ἀπατηθεῖσα καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ διαβόλου. δαλιλὰ τὸν σαμψὼν ἀποξυρίσασα, καὶ δέσμιον τοῖς πολεμίοις παραδοῦσα, καὶ διὰ ταύτην ἀναιρούμενον, ἐκτυφλωθέντα πρότερον αἰσχρῶς. καὶ τοῦ λαοῦ δὲ τοῦ ἰσραηλιτικοῦ τὴν ἀναίρεσιν, αἱ τῶν ἀμοῤῥαίων ἐποιή-

CAP. XXXIX.

Quænam mulieres viros ſuos perdiderunt?

1) Eva Adamum, u] decepta & ipſamet à Diabolo. 2) Delila x] Sampſonem radens & vinctum tradens hoſtibus, qui per eam adeo interfectus eſt, cum prius oculis fœde privatus fuiſſet. 3) Etiam populi Iſraëlitici cladem intulere Amorrhæorum mulieres y] à DEO ut de-

s] 3. Reg. XIV. 21. Νααμά.
t] Hujus mentio. 2. Sam. XIV. 27.
u] Geneſ. III.
x] Judic. XVI.
y] Numer. XXV.

σαντο γυναῖκες, κατὰ γνώμην τοῦ μάντεως Βαλαάμ, τὴν τῷ Βαλὰκ εἰσηγηθεῖσαν, εἰς ἀποστασιν αὐτοὺς ἐπαγαγομένων. ἡ αἰγυπτία, ἡ τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ βασιλέως, μετὰ τὸ μὴ δυνηθῆναι τὸν ἰωσὴφ ἀπατῆσαι, συμπείσασα, ὡς ἐπελθόντος αὐτῇ τοῦ ἰωσὴφ, καὶ ποιήσασα αὐτὸν ἐγκατάκλειστον, τὸν σώφρονα. ἡ τοῦ ἰὼβ γυνὴ ἐπιχειροῦσα πείθειν τὸν εὐσεβέστατον ἰὼβ λαλεῖν ῥῆμά τι πρὸς Κύριον, ἀλλ᾽ οὐ δυνηθεῖσα διὰ τὸ ἰσχυρόγνωμον τοῦ εὐσεβοῦς. οὕτω δὴ καὶ τὸν σοφώτατον σολομῶντα γυναῖκες ἃς παρανόμως ἠγάγετο, εἰς τοὺς ναοὺς οἰκοδομεῖν, οἷς αὗται δαίμοσιν ὡς θεοῖς ἐτίμων, ἀνέπεισαν. ἰε-

ficerent, eos abducentes, ex vatis Balaami ſententia, qui hoc Balaco z] ſuaſerat. 4) Ægyptia a] quæ principi coquorum Regis, cum Joſephum non potuiſſet illicere, perſuaſit ac ſi Joſephus ipſam ſollicitaſſet, caſtumque illum fecit in carcerem includi. 5) Jobi uxor b] conata piiſſimo Jobo perſuadere ut laxaret frena dicto adverſus Dominum, licet efficere hoc ob pii hominis robur & conſtantiam non valuit. 6) Ita etiam ſapientiſſimum Solomonem mulieres quas præter fas duxerat, c] impulerunt ut templa conderet quibus illæ Dæmones d] tanquam Deos colebant. 7) Je-

ζάβελ

z[Numer. XXXI. 16.
a] Geneſ. XXXIX.
b] Job. II. 9.
c] 3. Reg. XI.
d] Aſtarten. & Moloch. id. 5.

ζάβελ τὸν ἀχαὰβ, τῇ ἀςάρτῃ θύειν ἠπάτησεν, καὶ τὸν προφήτην ἐκδιώκειν ἠλίαν, διὸ καὶ τετιμώρηνται. γοθολία, ἡ τοῦ ἀχαὰβ καὶ τῆς ἰεζάβελ θυγάτηρ: τὸ τοῦ δαβὶδ γένος ἀφανίσαι, διὰ τῶν ἐπηκόων αὐτῆς μηχανωμένη. ἡρωδιὰς, τὸν ἡρώδην, φονεύειν τὸν βαπτιςὴν ἰωάννην, διὰ τῆς εὐρύθμως ὀρχησαμένης τῆς ἑαυτῆς θυγατρὸς, ἐπαγαγομένη.

zabel Achabum fraude induxit ut Aſtartæ e] ſacra faceret & Eliam Prophetam f] perſequeretur, propter quam rem etiam pœnas g] dedit. 8) Gotholia, h] Achaabi & Jezabelis filia quæ Davidis genus diſperdere per eos, qui ipſi obſequebantur, machinata fuit. 9) Herodias i] quæ Herodem per filiam ſuam ſcite ad numerum ſaltantem, induxit ut Joannem baptiſtam interficeret.

ΚΕΦ. μ.

Ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας εὐεργέτησαν, καὶ δι' ὧν ἔδρασαν, εὐάρεςοι τῷ Θεῷ γεγόνασι.

CAP. XL.

Quænam mulieres bene erga maritos ſe geſſerunt, & per ea quæ fecerunt DEO probatæ ſunt?

Σάῤῥα πεισθεῖσα τῷ ἀβραὰμ, καὶ λέ-

Sarra uxor Abrahami, k] ſororem ſe ipſi-

e] Baal. 3. Reg. XVI. 31.
f] 3. Reg. XVII. 10.
g] 4. Reg. IX.
h] 4. Reg. XI. 1.
i] Matth. XIV.
k] Geneſ. XII.

γοῦσα ἀδελφὴν αὐτοῦ εἶναι, κατὰ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, πρὸς τὰς διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς ἐπηρείας. καὶ πάλιν παρακαλοῦσα αὐτὸν, συγγενέσθαι τῇ παιδίσκῃ τῇ ἄγαρ, ἵνα καταστήσαιτο παιδίον, πρὸς τὸ μὴ δι' αὐτὴν στεῖραν οὖσαν, ἄπαιδον καὶ αὐτὸν ἀποθανεῖν.

us ſicut inter eos convenerat, profeſſa, quoniam propter pulchritudinem improbius appetebatur. Eademque ſuadens ei l] ut cum ancilla Agar concumberet, ſuſciperetque ex ea filium, ne dum ipſa erat ſterilis, ille improlis è vita excederet.

Ῥαχὴλ, καὶ λία, ὑπακούουσαι τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἀκολουθοῦσαι αὐτῷ εἰς τὴν χανάναιαν, τὸν πατρῷον οἶκον καταλιμπάνουσαι.

Rahel & Lea m] marito obtemperantes, relictaque patria domo ſecutæ eum in Chananæam.

Ῥεβέκκα δὲ ὁμοίως τοῦ μόνον ὀνομασθέντος ἀνδρὸς αὐτῆς, ἰσαὰκ πόθῳ κατέλιπε τὴν πατρῴαν ἑστίαν, καὶ πρὸς τὸν μνηστῆρα ἐξανάγεται.

Rebecca quæ ſimiliter Iſaaci viri ejus vix nominati deſiderio patrium reliquit focum, atque ad procum n] digreſſa eſt.

Ἡ τοῦ γεδεὼν γυνὴ, δείσαντα τὸν ἄνδρα τὴν τοῦ

Uxor Manoë, o] quæ virum Angeli conſpe-

ἀγγέ-

l] Geneſ. XVI.
m] Geneſ. XXIX.
n] Geneſ. XXIV. 58.
o] Judic. XIII, 23.

ἀγγέλου ἐπιφάνειαν, ῥώννυσιν ἀπὸ τοῦ δέους, πίστιν αὐτῷ τὴν ἀπὸ γνώμης ἐντιθεῖσα σωτήριον.

Μελχὼλ, τὸν δαβὶδ, ἀναιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ σαοὺλ μέλλοντα, καθιμώσασα διὰ θυρίδος, καὶ δρασμὸν αὐτῷ τὸν ἀπὸ τοῦ φόνου περιποιησαμένη.

Ἡ ἀβιγαὶλ, ἡ τὸν ναβὰλ πανώλεθρον ἀναιρεῖσθαι μέλλοντα, τὸν δαβὶδ ἐξυβρίσαντα, ῥυσαμένη τῆς διαφορᾶς διὰ τῆς παρακλήσεως τῆς πρὸς τὸν δαβὶδ, δώροις αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἐξευμενισαμένη.

ἡ δὲ τοῦ σολομῶνος μήτηρ ἡ βηθσαβεὲ, ἡ κατὰ τὰς τοῦ προφήτου νάθαν ὑποθήκας, τὴν βασιλείαν τῷ υἱῷ περιποιησαμένη, διδάξασα τὸν δαβὶδ τὰ τῷ ἀδωνίᾳ τετολμημένα.

ῥαὰβ δὲ διὰ πίστεως

ctu territum confirmavit à metu, fidemque ſalutis ex DEI ſententia ei fecit.

Melchol p] Davidem, cum Saul eum vellet interficere, demittens per feneſtram, & fugæ copiam à cæde ipſi ſuppeditans.

Abigail q] quæ Nabalem perditum jam & interficiendum, quod Davidem ignominia affeciſſet, periculo eripuit obteſtatione ad Davidem, doniſque quibus animum ejus pro viro delinivit.

Bethſabee r] Salomonis mater, quæ ſecundum Prophetæ Nathanis præcepta regnum filio ſuo paravit, edocens Davidem quæ auderet Adonias.

Raab per fidem pro-

εὐδοκι-

p] 1. Sam. XIX. 12.
q] 1. Sam. XXV.
r] 3. Reg. I, 11. ſeq.

εὐδοκιμεῖ παρὰ τῷ Θεῷ, διασώζουσα τοὺς κατασκόπους, καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ τούτους ἀπολύουσα, καὶ συνθήκας περὶ σωτηρίας πρὸς αὐτοὺς ποιουμένη.

Ῥοὺθ ἡ μωαβῖτις, ἡ τῆς ἑκυρᾶς, διὰ πόθον ἱερὸν ἀχώριστος, καὶ εἰς ἐκκλησίαν Κυρίου καταπεττομένη.

Καὶ ἡ γυνὴ, ἡ τὸν ἐναγέστατον ἀβιμέλεχ, τὸν δεινὰ κατὰ τοῦ λαοῦ ἐργασάμενον, μέγιστόν τι κατώρθωσε τῷ λαῷ, μύλου κλάσματι, τοῦτον, ἐκ τοῦ τείχους, κατὰ τοῦ κρανίου αὐτοῦ ἀπορριφέντι, ἀνελοῦσα.

καὶ ἡ τὸν σαβεὲ δὲ, τὸν τοῦ βοχορὶ, προκατειληφότα τὴν ἄβελ καλουμένην πόλιν, ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀποστάντα δα-

bata DEO s] quæ exploratores ſervavit & per aliam viam t] eos dimiſit, & pacto cum illis inito de ſalute ſibi proſpexit.

Ruth Moabitis, à ſocru ſua u] per ſacrum deſiderium non paſſa ſe disjungi, atque accenſita Eccleſiæ Domini. x]

Mulier quæ deteſtabilem Abimelechum, gravia molitum adverſus populum, lapidis molaris fruſto immiſſo in caput ejus de muro interfecit, magnamque & egregiam rem populo præſtitit.

Mulier quæ Sabee filium Bochri, z] qui à Rege Davide defecerat civitatemque cui nomen Abel, præoccupa-

βιδ,

s] Hebr. XI. 31.
t] Joſuæ II. 21.
u] Ruth. I. 14. ſeq.
x] Ruth. IV. 14.
y] Judic. IX. 52.
z] 2. Samuel. XX.

ϐίου, ἀποκλείνασα, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, διὰ τοῦ τείχους τῷ ἰωὰϐ ῥίψασα, καλὸν καὶ σοφὸν ἔργον ἐπεδείξατο, ὅλην πόλιν πολιορκίας ῥυσαμένη.

Σοφὴ δὲ καὶ ἡ θεκουῖτις, ἡ τὸν ἀβεσσαλὼμ, τῆς φυγῆς, ὑπὸ τοῦ πατρὸς κληθῆναι ποιησαμένη ταῖς τοῦ ἰωὰβ ὑποθήκαις.

Σαβὰ δὲ, ἡ τῶν αἰθιόπων βασιλὶς, τῆς σοφίας ἕνεκα σολομῶνος, εἰς τὴν ἰουδαίαν σταλεῖσα, ἐπὶ σοφίᾳ καὶ αὐτὴ δικαίαν ἀπηνέγκατο τιμήν.

Ἡ χήρα, ἡ ἐν σαρέφθοις τὸν ἠλίαν δεξιωσαμένη, ἐπὶ τιμῇ τῇ παρὰ θεοῦ.

Ἡ γυνὴ ἡ σουναμίτις ἡ τὸν ἐλισσαῖον δεξιουμένη,

verat, interfecit, caputque ejus per murum ad Joabum projecit, facinusque edidit pulchrum ſapiensque, atque integram civitatem obſidione liberavit.

Sapiens mulier Thecuitis, a] quæ Abeſſalomum de fuga à Patre revocari fecit Joabi conſilio.

Saba Regina b] Æthiopum, quæ propter ſapientiam Salomonis in Judæam profecta eſt & ipſa meritum de ſapientia honorem retulit.

Vidua in Sarepthis, c] quæ hoſpitio excepit Eliam honoris apud DEUM causâ.

Mulier Sunamitis d] quæ ſuſcepit Eliſæum &

ϑεν,

a] 2. Sam. XIV.
b] 3. Reg. X. adde Bocharti Phaleg. II. 26. & Obſerv. Hallenſ. T. V. p. 260. ſeq.
c] 3. Reg. XVII. 10. ſeq.
d] 4. Reg. IV.

καὶ οἶκον αὐτῷ σχολαῖον εὐτρεπίσασα, μεγάλα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἑαυτῆς οἶκον ὤνησεν, υἱόν τε γὰρ οὐ πρότερον ὄντα αὐτῇ, ἐκτήσατο, καὶ τοῦτον ἀποθανόντα, ζῶντα ἀπειλήφει.

Ἐν δὲ τῇ χάριτι τῇ κατὰ χριστὸν, τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν, μαρία διηκονήσατο, γεννήσασα ἡμῖν σαρκὶ, τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν.

Ἐλισάβετ, ἡ τοῦ ζαχαρίου γυνὴ, τὸν πρόδρομον τοῦ Κυρίου, ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν συλλαβοῦσα, καὶ προφητεύειν ἠξίωται.

Τήν τε ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου αἱ τρεῖς μαρίαι πρῶται θεασάμεναι, τοῖς μαθηταῖς ἀπήγγελον.

Ἀλλὰ καὶ ἰωάννα ἡ τοῦ

domum ei quietam inſtruens plurimum & marito & toti domui ſuæ profuit, nam filium cum non habuiſſet nacta eſt, & hunc cum eſſet mortuus, vivum recepit.

Tempore Gratiæ in Chriſto, Mundi ſalutem Maria e] miniſtravit, peperit enim Jeſum Chriſtum unigenitum DEI filium Dominum noſtrum.

Eliſabet Zachariæ uxor præcurſorem Domini Joannem baptiſtam cum concepiſſet, etiam Prophetidis munere f] digna eſt habita.

Et reſurrectionem Domini tres Mariæ g] primæ ſpectarunt, & diſcipulis nunciavere.

Sed & Joanna, h]

ἐπι-

e] Matth. I, 25.
f] Luc. I. 42. ſeq.
g] Maria Mater JEſu cum Maria Magdalena & Maria Jacobi. Matth. XXVII. 56. Marc. XVI. 1.
h] Luc. XXIV. 10.

ἐπιτρόπε ἡρώδε. γυνὴ μετὰ καὶ ἄλλων πιστῶν γυναικῶν ἀκολεθῦσα τῷ Κυρίῳ, τὰ χρήματα ἐπιφερομένη κατηνάλε εἰς τὴν διακονίαν τῶν ἑπομένων τῷ Σωτῆρι.

procuratoris i] apud Herodem uxor cum aliis fidelibus mulieribus ſecuta Dominum, opes contulit, & ad miniſtrandum iis qui Salvatorem ſequebantur, inſumſit.

ΚΕΦ. μα.

Τίνες ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαστοὶ γεγόνασι.

CAP. XLI.

Quinam viri ſapientia admirabili extitere.

Σήμ καὶ ἰάφεθ, ὀπισθοφανεῖς ἐπιβαίνοντες, τὴν τȣ̃ πατρὸς καλύψαι γυμνότητα. ἰωσὴφ, τὰς καθ' ἑαυτὸν ὑποφέρων σοφῶς συμφορὰς, καὶ τὰ ὀνείρατα διαλύων, καὶ τὸν καιρὸν τῶν εὐφοριῶν καὶ τȣ̃ λιμȣ̃ πανσόφως ὑπαχονομῶν. Βεσελεὴλ ὁ τȣ̃ ὀρὶ καὶ ἐλιάβ ὁ τȣ̃ ἀ-

Sem & Japheth qui facie averſa a] acceſſerunt, Parentis ſui nuditatem contecturi. Joſephus calamitates quæ ipſi accidebant b] ferens ſapienter, & ſomnia explicans, c] temporaque fertilitatis & famis d] ſapientiſſime adminiſtrans. Beſſeleel, filius Ori, & Eliab, e]

χισα-

i] Chuzæ Luc. VIII, 3.
a] Geneſ. IX. 22.
b] Geneſ. XXXVII. & XXXIX.
c] Geneſ. XL. & XLI.
d] Geneſ. XLI. 34. ſeq.
e] Exod. XXXI. 2. 6.

χισαμὰχ, οἱ τὴν ἱερὰν σκηνὴν ἐργασάμενοι. χουσί, ὁ τοῦ δαβὶδ σύμβουλος, τὴν τοῦ ἀχιτόφελ σοφίαν μεταχειρισάμενος. σολομὼν ὁ τῆς σοφίας χάρισμα κομισάμενος, οἱ υἱοὶ μαοὺλ, αἰθᾶν, καὶ ἐσρὰν, καὶ ἡμᾶν, καὶ χαλχαλ, καὶ δαρδᾶν, περὶ ὧν καὶ ἐν ταῖς βασιλείαις, ὡς σοφῶν, κατὰ τὰ τοῦ σολομῶνος, μνήμη γίνεται. ἰωδαὲ ὁ ἀρχιερεύς, ὁ τὴν γοθολίαν ἀποκτείνας, καὶ τὸν ἐκ τοῦ δαβιδικοῦ γένους ἰωὰς, σοφῶς εἰς βασιλείαν περιαγαγών. Δανιὴλ, ὁ τὰ μυστικὰ τῶν βασιλέων θεάματα ἀποκαλύπτων, περὶ οὗ καὶ πρὸς τὸν διάβολον εἴρη-

filius Achiſamach, qui ſacrum tabernaculum conſtruxerunt. Chuſi, d] Davidis à conſiliis, qui Achitophelis ſapientiam evertit. Solomon, cui ſapientiæ donum e] obtigit. Filii Maul, Ætham, Eſram, Eman, Chalchal & Dardan, quorum in Regum libris f] tanquam ſapientum circa Salomonis tempora fit mentio. Jodaë Pontifex maximus, qui Gotholiam interfecit g] & Joaſum ex Davidica ſtirpe Regem ſapienter conſtituit. Daniel qui plenas myſterii Regum viſiones explanavit, h] de quo etiam ad Diabolum

ται,

d] 2. Sam. XVII. 7.

e] 3. Reg. III. 12.

f] 3. Reg. IV. 31. ubi Salomo traditur ſapientia enituiſſe ὑπὲρ Γαιθὰν τὸν Ζαρίτην καὶ Αἰνὰν καὶ τὸν χαλκὰδ, καὶ Δαρδὰλα, υἱοὺς μαοὺλ.

g] 2. Sam. XI. 15. ſeq.

h] Dan. II. 27. ſeq. id. IV. 19. ſeq. V. 15.

ται, μὴ σὺ σοφώτερος εἶ τοῦ δανιήλ; ἔσδρας, ὁ τῶν ἱερῶν γραφῶν, μετὰ τὴν ἐκ βαβυλῶνος τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἐπάνοδον, μνήμην ποιησάμενος.

dictum eſt, i] *tunc ſapientior es Daniele?* Esdras qui poſt populi Judaici de Babylone reverſionem, ſacrarum litterarum k] (reſtituendarum) mentionem fecit.

ΚΕΦ. μβ.

Τίνες, ἐπὶ σοφίᾳ γυναῖκες θαυμασταὶ γεγόνασι.

Θάμαρ, ἐπὶ παιδογονίᾳ τὸν ἰούδαν σοφισαμένη. ῥεβέκκα, τῷ ἰακὼβ, τὰς παρὰ τοῦ πατρὸς εὐλογίας, οἰκονομήσασα δοθῆναι, καὶ εἰς τὴν μεσοποταμίαν αὐτὸν, πρὸς τὴν ἑαυτῆς συγγένειαν ἐκπέμψασα,

CAP. XLII.

Quænam fuere ſapientia admirandæ mulieres?

Thamar quæ Judam a] ut filios ab eo conciperet decepit. Rebecca rem ita moderata ut benedictio Patris b] daretur Jacobo, eumque ad cognatos ſuos c] mittens in Meſopotamiam, ut Eſavi iram effugeret,

F Δια

i] Ezech. XXVIII. 3.

k] Nehem. VIII. 2. Fuere etiam qui traderent Esdram ex memoria Legem reſtituiſſe, ut notavi in Codice Pſeud-epigrapho Vet. Teſtam. p. 1156. ſeq. Sed illi ſententiæ laudatus Nehemiæ locus perſpicue adverſatur.

a] Gen. XXXVIII. 13. ſeq.

b] Gen. XXVII. 6. ſeq.

c] id. 43.

διὰ τὴν τοῦ ἠσᾶυ μῆνιν. ἰωσαβὲλ ἡ τοῦ βασιλέως ἰωρὰμ θυγάτηρ, ἰωδαὲ δὲ τοῦ ἀρχιερέως γυνὴ, κρύψασα ἰωὰς τὸν ὀχοζίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς υἱὸν, ἵνα μὴ πρὸς τῆς γοθολίας ἀναιρεθῇ, καὶ φυλάξασα εἰς τὴν τῆς δαυϊτικῆς βασιλείας ἔκφανσιν. σοφὴ καὶ ἡ σουναμῖτις, ἡ τὸν προφήτην ἐλισσαῖον δεξιωσαμένη, τῇ τε τῆς οἰκίας παρασκευῇ, καὶ τῇ παραμονῇ, τῇ τοῦ προφήτου.

Joſabel d] Regis Jorami filia, uxor Jodaë Pontificis maximi, quæ Joaſum fratris ſui Ochoziæ filium occultavit ne à Gotholia interficeretur, conſervavitque eum donec in Regiam Davidis ſucceſſionem palam eſt reſtitutus. Sapiens etiam Sunamitis e] quæ Prophetam Eliſæum domus ſuæ apparatu excepit, atque Prophetæ non deſiit inſiſtere f] (donec ſecum deſcenderet, filiumque vitæ reſtitueret.)

ΚΕΦ. μγ.

τίνες ἐπὶ δεινότητι γενόμενοι σοφοὶ, διὰ τῆς ἑαυτῶν σοφίας ἀπώλοντο.

Οἱ τὸν πύργον οἰκοδομεῖν ἕως οὐρανοῦ βουλόμενοι, διελύοντο τῇ

CAP. XLIII.

Quinam nimium ſapientes ſua ipſi perierunt ſapientia?

Turrim quæ ad cœlum usque pertingeret volentes exſtru-

πολυ-

d] 4. Reg. XI. 2. ἰωσαβεέ.
e] 4. Reg. IV. 10.
f] id. 30.

πολυφωνίᾳ. Φαραὼ κατασοφιζόμενος τὴν τοῦ λαοῦ διαφθορὰν, καὶ κατέχειν εἰς δούλους βουλόμενος, συναπολλύμενος τῇ τοιαύτῃ ἐπιχειρήσει. ἀβιμέλεχ ὁ τοῦ γεδεὼν υἱὸς, σοφιζόμενος ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν περιποιήσασθαι, καὶ τοὺς ο, ἀδελφοὺς φονεύσας: ὑπὸ γυναικὸς ὡς κύων ἀναιρούμενος. σαοὺλ μηχανώμενος τὴν τοῦ δαβὶδ ἀναίρεσιν, καὶ τὸ δόρυ κατ' αὐτοῦ βάλλων, ὑπὸ τοῦ ἰδίου ξίφους ἀπολλύμενος. ἀχιτόφελ δεινὰ σοφιζόμενος, καὶ παρευδοκιμηθεὶς πρὸς τοῦ ἀβεσαλὼμ, ὑπὸ τοῦ χουσῇ ἀγχόνῃ χρησάμενος. οἱ τὸν δανιὴλ συσκευασάμενοι, τοῖς λέου-

ere, a] linguarum multiplicitate diſtracti ſunt. Pharao populi Judaici exitium callide moliens b] cupiensque eos ſervos ſibi retinere, in illo conatu cum ſuis periit. Abimelech c] Gedeonis F. qui cupiens aſtuto conſilio vindicare ſibi principatum, ſeptuaginta fratribus ideo interfectis, perinde ut canis occiſus eſt à muliere. Saul qui Davidi machinatus necem, d] haſtam in ipſum jecit & ſuo ipſe gladio interiit. Achitophel qui aſtutum ſpeculatus conſilium e] ſed Abeſſaloni propter Chuſium minus probatus, laqueo vitam ſibi finiit. Qui Danielem objicere leo-

F 2 σιν

a] Geneſ. XI.
b] Exod. XIV.
c] Judic. IX.
d] 1. Sam. XVIII. 10. & XXXI. 4.
e] 2. Sam. XVII. 23.

σιν ἐκδοθῆναι, αὐτοὶ τοῖς θηρίοις ἐκδοθέντες. καὶ πάλαι πρότερον, οἱ τοῦ ἰωσὴφ ἀδελφοὶ, ἀφανίζειν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῶν ὀνειράτων ἐπίδοξον προσδοκίαν σοφισάμενοι, ὑπὸ τὴν κρίσιν αὐτοῦ, περὶ τοῦ παντὸς ἔκειντο.

nibus f] pararunt, & ipſi beſtiis illis lacerandi traditi ſunt. Et diu ante, fratres Joſephi g] qui cum propter ipſius ſomnia vellent ipſum ſpecioſa fraude excogitata de medio tollere, illius deinde judicio ſe totamque ſalutem ſuam obnoxiam habuerunt.

ΚΕΦ. μδ.

Τίνες ἐπικρύψει τῆς ἀληθείας σοφοὶ, σωτηρίαν εὕροντο.

Ἀβραὰμ ἀδελφὴν ἑαυτοῦ λέγων εἶναι τὴν σάῤῥαν, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων, δι᾽ αὐτὴν ἀναιρεθῇ. Μωϋσῆς πρὸς τὸν αἰγύπτιον λέγων, τριῶν ἡμερῶν τὸν λαὸν, ἐπὶ τὴν θεοῦ λατρείαν ἀπάξειν. σαμουὴλ, χρίων τὸν δαβὶδ εἰς βασι-

CAP. XLIV.

Quinam in occultanda veritate ſapientes, bene ſibi conſuluere?

Abraam profeſſus Sarram eſſe ſuam ſororem, a] ne illius cauſa ab Ægyptiis interficeretur. Moyſes b] Ægypti Regi ajens populum ſe per iter tridui deducturum ad cultum DEO præſtandum. Samuel Davidem unctu-

λέως

f] Daniel. VI.
g] Geneſ. XXXVII. & XLIII. ſeq.
a] Geneſ. XX. 2, 12. ita & Iſaacus. id. XXVI, [illegible]
b] Exod. V. 3.

λέα, ἐπὶ θυσίαν φάσκων, εἰς τὴν βηθλεὲμ ἀφικνεῖσθαι. ἰωνάθαν λέγων πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τὸν σαοὺλ, περὶ τοῦ δαβὶδ, ὡς ὑπ' αὐτοῦ παρακληθεὶς εἴη, εἰς τὴν βηθλεὲμ ἀπιέναι. ὁ δαβὶδ φεύγων τὸν σαοὺλ, πρὸς τὸν ἱερέα τὸν ἀβιμέλεχ φάσκων, ὡς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλμένος εἴη, ἐπί τι πρᾶγμα προσῆκον αὐτῷ. καὶ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ἐλθὼν, δείσας, μὴ ὡς στρατηγὸς ὢν τοῦ λαοῦ ἀποθάνῃ, μανίαν ἐσκήψατο, πρᾶγμα προβαλλόμενος οὐκ ἀληθές, διὰ σωτηρίαν. καὶ μελχὼλ δὲ, τοῦ πατρὸς ἐπαγανακτοῦντος αὐτῇ διὰ τὴν τοῦ δαβὶδ

rus in Regem & cauſſatus ſacrificii celebrandi gratia Bethlehemum ſe veniſſe. Jonathan ad Patrem ſuum Saulem dicens de Davide d] quod à ſe impetraverit veniam Bethlehemum proficiſcendi. David cum Saulem fugeret, Abimelecho e] Sacerdoti ajens miſſum ſe à Rege de negotio ad eum pertinente. Et ad Philiſtæorum Regem f] delatus metuensque ne utpote dux populi interficeretur, furere ſe aſſimilavit, rem minime veram fingens ut ſalvus evaderet. Melchol g] indignante Saule patre, quod Davidem dimiſiſſet, cauſſata eſt

c] 1. Sam. XVI. 2.
d] 1. Sam. XX. 6.
e] 1. Sam. XXI. 2. אחימלך
f] Achis, 1. Sam. XXI. 13.
g] 1. Sam. XIX. 17.

ἀπόλυσιν, ἀναιρεῖσθαι λέγουσα πρὸς αὐτοῦ εἰ μὴ τοῦτο πεποιήκει.

mortem illum comminatum ſibi, ni hoc feciſſet.

ΚΕΦ. με.

Τίνες δὲ δόλῳ, δικαιοσύνης ἔργα διεπράξαντο.

CAP. XLV.

Quinam per dolum opera juſtitiæ conſentanea peregerunt?

Ἀὼδ ὁ κριτὴς, τὸν Αἰγλὼμ, τὸν τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα, ὡς ὑπήκοος, πρὸς αὐτὸν μετὰ δώρων ἐλθὼν, ἀνελὼν δόλῳ. Ἰαὴλ ἡ τοῦ Κιναίου Χαβὲρ γυνὴ, τὸν Σισάρα φεύγοντα, φιλοφρόνως δεχομένη, καὶ γάλακτι ποτίζουσα, καὶ κατακοιμήσασά τε, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τελευταῖον πασσάλῳ διελάσασα.

1) Aod judex, Æglomum a] Moabitarum Regem tanquam ipſi ſubditus ad eum cum donis accedens, doloque eum interficiens. 2) Jaël Kinæi Gaberis uxor b] Siſaram fugientem benevole excipiens potansque lacte & ad ſomnum componens, caput denique ipſius clavo transfigens.

ΚΕΦ. μς.

Τίνες προσχήματι χρηστότητος, ἢ εὐσεβείας, θάνατον κατειργάσαντο.

CAP. XLVI.

Quinam bonitatis prætextu vel pietatis mortem intulere?

Πρῶτος ὁ ὄφις, τὴν Εὔαν διὰ χρηστό-

Primus ſerpens c] qui Evæ bonis verbis

τητος

a] Judic. III. 21. b] id. IV. 21. c] Gen. III.

πητ☉ ἔπεισεν, ἐφάπτεσθαι τῦ τῆς γνώσεως φυτῦ, ὡς θεῶν γινομένων εἰ φάγοιεν, καὶ διὰ ταύτης, εἰς θάνατον ἐνέβαλε. Κάιν, τὸν ἀδελφὸν φιλοφρόνως ὡς εἰς ἐώρησιν προτρεπόμεν☉, διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον φάμεν☉, ὅτως ἀναιρῶν. ἡ ἰεζάβελ προσχήματι νηστείας, Θεῷ προσαγομένης, ὑπὲρ τῦ βασιλέως, τὸν ναβυθαὶ συκοφαντῦσα. ὁ ἰσμαὴλ, φιλίας προσχήματι πρὸς τὸν προστάτην τῦ ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἰερυσαλὴμ λαῦ, τὸν γοδολίαν, παραγενόμεν☉, καὶ τῦτον ὅτως ἀνελών.

perſuaſit ut arborem ſcientiæ contingerent, veluti Dii futuri eſſent ſi de illa veſcerentur, atque per hoc in mortem eos præcipitavit. 2) Cain fratrem amice velut ad conſiderandum cœlum invitans dicensque ad eum d] *exeamus in campum*, atque ita interficiens. 3) Jezabel obtentu jejunii DEO pro Rege offerendi e] Nabathæum opprimens calumniâ. 4) Iſmaël ſimulatione amicitiæ f] ad Godoliam, populi in Jeruſalem relicti præfectum accedens, eumque ita interficiens.

ΚΕΦ. μζ.

Τίνες δίκαιοι ἀνηρέθησαν.

Ζαχαρίας ὁ τῦ ἀρχιερέως ἰωδαὲ ὑιὸς, ἐ-

CAP. XLVII.

Quinam juſti obtruncati ſunt?

Zacharias Pontificis maximi Jodaë filius

d] Geneſ. IV. 8. e] 3. Reg. XXI. 9. f] 4. Reg. XXV. 25.

ἐπιπλήττων δυσσεβοῦντι τῷ ἰωᾶς, λιθόλευστος ἀναμέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἀναιρεῖται. οὐρίας ὁ προφήτης, φεύγων τὰς ἀπειλὰς τοῦ λαοῦ, ἐπείπερ παρῄνει μὴ δυσσεβεῖν, κληθεὶς ἀπὸ τῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, ἐφονεύετο. Ναβουθαὶ ὁ ἰεζραηλίτης τὸν ἑαυτοῦ πατρικὸν ἀμπελῶνα μὴ βουληθεὶς δοῦναι τῷ ἀχαάβ, ὑπὸ τῆς ἰεζάβελ συκοφαντούμενος, λίθοις βαλλόμενος ἀνῄρητο. γοδολίας, ὁ τοῦ λαοῦ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν προϊστάμενος, ὑπὸ ἰσμαήλου διὰ τὸ εἶναι προστάτην ἀνῄρητο. ἠσαΐας ὁ προφήτης ὑπὸ μανασσῆ ἐπρίσθη. ϛ) ὡς ἡ

g] cum impium Joaſum objurgaſſet, lapidibus obrutus inter templum & altare obtruncatur. 2) Urias propheta h] minas populi fugiens, quandoquidem eos ab impietate dehortatus fuerat, ſed vocatus ex Ægypto Hieroſolymam, interfectus eſt. 3) Nabuthæus Jeſraëlites i] cum vineam à patre ſibi relictam nollet Achaabo dare, à Jezabele circumventus calumniis & lapidibus obrutus, peremtusque eſt. 4) Godolias k] populo poſt captivitatem præpoſitus, ideo quod præfectum ſe gereret, ab Iſmaële eſt interfectus. 5) Eſaias Propheta à Manaſſe l]

περι-

g] 2. Paralip. XXIV. 20. 22. Matth. XXIII, 35.

h] Jerem. XXVI. 23.

i] 3. Reg. XXI.

k] 4. Reg. XXV. 25.

l] Idem præter ſcriptores in Codice pſeudo-grapho V. T. pag.

παράδοσις ἔχει, οὔτε γὰρ ἡ γραφὴ τοῦτο ἔφησεν.) ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, καὶ οἱ ἀσαμοναίου παῖδες, ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, ἐπ᾽ εὐνομίᾳ δεινῶς αἰκισθέντες ἀνῃρέθησαν. ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ὁ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν, δίκαιος ἐπικληθεὶς, ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνῃρέθη.

ſerrâ diviſus eſt ut habet traditio, neque enim Scriptura m] hoc affirmat. 6) Judas Maccabæus n] & Aſamonæi filii ab Antiocho Epiphane ob accuratam Legis Divinæ obſervationem graviter afflicti & interfecti ſunt. 7) Jacobus Domini frater o] propter abundantem virtutem juſti appellatus nomine, à populo obtruncatus fuit.

pag 1088. ſeq. laudatos tradunt Hippolytus de antichriſto c. 30. & Joannes Antiochenus in excerptis Peireſc. pag. 786.

m] Alludere tamen ad hoc videtur Origeni & aliis Paulus Apoſtolus Hebr. XI. 37. quando uſus vocabulo ἐπρίσθησαν.

n] 1. Maccab. IX. 18. Et apud Flavium Joſephum XII. 19. traditur de Judæ Maccabæi nece, qui in prælio adverſus Bacchidem à Demetrio Seleuci filio miſſum occubuit: ſed tunc Antiochus Epiphanes jam obierat, primus ille auctor bellorum & perſecutionum in Judæos de quo 2. Maccab. & 1. Maccab. 1. ſeq.

o] De Jacobi minoris nece confer ſi placet quæ notavi in Codice Apocrypho N. Teſtamenti pag. 605. ſeq. & in parte tertia pag. 582. ſeq.

ΚΕΦ. μη.

Τίνες ἀδελφȣ̀ς ἀπέκτειναν.

Κάϊν, τὸν ἄβελ. ἀβιμέλεχ ὁ τȣ̃ γεδεὼν ὑὸς, τȣ̀ς ο. ἀβεσσαλὼμ, τὸν ἀμνών. σολομὼν, τὸν ἀδωνίαν. ἰωρὰμ ὁ τȣ̃ ἰωσαφὰτ ὑὸς τȣ̀ς, ε, ἀδελφȣ̀ς αὐτȣ̃.

CAP. XLVIII.

Quinam fratrum fuere interfectores?

Cain p] interfecit Abelem. Abimelech q] Gedeonis F. fratres ſeptuaginta. Abeſſalomus r] Amnonem. Salomon s] Adoniam. Joram t] Joſaphati F. quinque fratres ſuos.

ΚΕΦ. μθ.

Τίνες παρὰ τὸ δοκȣ̃ν τῷ θεῷ χρηστευσάμενοι, ἀναιρȣ̃νται.

Σαȣ̀λ, μὴ ἀποκτείνας ἄγαγ τὸν τȣ̃ ἀμαλὴκ βασιλέα, προσταχθεὶς πανώλεθρον αὐτὸν διαφθεῖραι, ἀλλὰ φεισάμενος αὐτȣ̃, παρὰ τὸ δοκȣ̃ν τῷ Θεῷ, κατακρίνεται ὑπὸ τȣ̃ προφή-

CAP. XLIX.

Quinam contra officium uſi miſericordia, perierunt?

Saul cum non interfeciſſet Agagem Amaleci F. Regem u] juſſus funditus exſtirpare, ſed illi contra DEI voluntatem peperciſſet, à Propheta Sa-

τȣ

p] Geneſ. IV. 8.
q] Judic. IX. 5.
r] 3. Reg. XIII. 28.
s] 3. Reg. II. 25.
t] 2. Paralip. XXI. 4.
u] 1. Samuel. XV.

τοῦ σαμουὴλ, τὴν καθαίρεσιν τῆς βασιλείας. ἀχαὰβ, παραλαβὼν τὸν τοῦ ἄδερ υἱὸν, βασιλέα συρίας εἰς ἀναίρεσιν, παρὰ τὴν τοῦ θεοῦ βουλὴν ἐλεεῖ, τὸν ἐκδοθέντα αὐτῷ εἰς θάνατον, καταφρονητὴν γεγονότα τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, διόπερ αὐτὸς ἐξεδόθη τῇ παγγενεῖ διαφθορᾷ. ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου, πατάσσειν αὐτὸν, εἰς ἔλεγχον τῆς τοῦ ἀχαὰβ ἀνηκοΐας, τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας, καὶ μὴ πατάξας, λέοντι περιπίπτειν ἀκούει, διὰ τὴν παρακοὴν, τῷ θηρίῳ, καὶ τούτῳ περιπεσὼν κατὰ τὴν ὁδὸν, ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἀναιρεῖται. ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ ἱεροβοὰμ εἰς τὴν βεθὴλ ἀποςαλεὶς, προλέγειν τὴν τῶν ψευδοπροφητῶν ἐσομένην ἐπὶ τοῦ θυσιαςηρίου κατα-

muele dejectionis à regno damnatur. Achab cum Aderis filium x] Regem Syriæ internecioni dandum cepiſſet, contra DEI conſilium ei miſeretur, qui contemtor DEI Iſraëlis fuerat atque interficiendus Achaabo traditus erat, ideoque ipſe cum tota ſtirpe ſua datus exitio fuit. Juſſus à Propheta y] percutere ipſum ad revincendam Achaabi inobedientiam benignitati amantis homines DEI præſtitam, audit ſe propter denegatum obſequium leoni beſtiæ objiciendum, eique in via objectus ab eo interficitur. Propheta z] à Jeroboamo miſſus in Bethel, futuram ſuper altari cremationem Pſeudo-prophetarum prædicturus, pro-

x] Benhadad 3. Reg. XX. y] 3. Reg. XX. 35. ſeq.
z] 3. Reg. XIII.

κατάκαυσιν. καὶ κελευσθεὶς εἰς τὴν τοῦ Ἰσραὴλ μὴ ἑστιαθῆναι χώραν, παρακουσθεὶς ὑπὸ λέοντος θηρίου κατὰ τὴν ὁδὸν ἐφονεύετο.

hibitusque in Iſraëlitica regione pati ſe excipi convivio, non obediit; pſeudo-prophetæ humanitate perſuaſus a] & à leone beſtia in via obtruncatus eſt.

ΚΕΦ. ν.

Τίνες μισθὸν δικαιοσύνης τὸ ἀποθανεῖν ἐκομίσαντο, καὶ τίνες διʼ ἀσεβείας ἐπεβίωσαν.

Ὁ τοῦ Ἱεροβοὰμ βασιλέως υἱός, νέος ὢν ἀποθνήσκει, ἐπειδὴ εὑρέθη ῥῆμα ἀγαθὸν ἐν αὐτῷ, παρὰ Κυρίου, ὡς Ἀχίας ὁ προφήτης, πρὸς Ἀνὼ τὴν μητέρα αὐτοῦ, περὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐρωτῶσαν, ἔφη. Ἰωσίας εὐσεβήσας ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ δικαιοσύνῃ ἀποθνήσκει, ἀκούσας παρὰ τῆς προφήτιδος Ὀλδῆς, τά-

CAP. L.

Quinam mercedem juſtitiæ retulerunt mortem & quinam propter impietatem in vita manſere?

Regis Jeroboami filius obit juvenis, b] quoniam Dominus in eo bonum reperit, ut Achias Propheta ad Ano matrem ejus de vita filii ſciſcitantem dixit. Joſias pius Rex, propter juſtitiam moritur auditis ex Prophetide Olda verbis: c] Hæc

δὲ

a] 3. Reg. XIII. 18. ſeq.
b] 3. Reg. XIV.
c] 4] Reg. Reg. XXII.

δὲ λέγει Κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου, καὶ προστεθείσῃ ἐν εἰρήνῃ, ἵνα μὴ ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ πάντα τὸν λαόν.

ait Dominus: *eccè ego colligam te ad patres tuos, & adjungeris in pace; ne videant oculi tui omnia mala quæ ego adduco ſuper locum hunc, & totum populum.*

Κάϊν ἵνα εἰς ἑβδόμην γενεὰν, - - τὴν τῆς ἀδελφοκτονίας. καὶ τὰ Χαναναίων ἔθνη ἵνα πληρωθῶσιν αὐτῶν αἱ ἁμαρτίαι.

Cain ſuperſtes manſit d] ut in ſeptimam generationem daret pœnas fratricidii. * Chananæorum gentes, e] ut ipſorum peccata implerentur.

ΚΕΦ. να.

Τίνες οὐ νοσήσαντες, ἀποθνήσκειν ἐκελεύοντο.

CAP. LI.

Quinam ſunt quibus non ægrotantibus injunctum fuit mori?

Ἀαρὼν, εἰς τὸ ὄρος ἀνελθεῖν κελευόμενος, ἵνα ἀποθάνῃ. Μωϋσῆς, ἀνάβηθι [εἰς τὸ ὄρος να-

1) Aaron, qui juſſus eſt aſcendere in montem a] ibi moriturus. 2) Moſes, à quo audita

βαῦ,

d] Geneſ. IV. 15.

* Lacuna hoc loco in Manuſcripto Græco Codice.

e] Judic. I. & III. 1. ſeq. Joſ. XVII. 13.

a] Montem Hor. Num. XX. 25.

βᾶυ, καὶ τελεύτα, ἀκού-σον. Δανιὴλ, ἀκούων παρὰ τοῦ ἀγγέλου, καὶ σὺ βάδιζε καὶ ἀνα-παύου, καὶ ἀναπαύσῃ, καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὴν δό-ξαν σου, εἰς προθεσμίαν ἡμερῶν. ἰωάννης ὁ εὐαγ-γελιστής.

vox: b] *aſcende in montem Nabau & morere.* 3) Daniel, qui ex angelo audiit verba: c] *etiam tu abi ac quieſce. Et quieſces & reſurges in gloriam tuam præfinito tempore.* 4) Joannes Evangeliſta. d]

ΚΕΦ. νβ.

Τίνες τῶν ἁγίων, τυφλοὶ τὴν ὅρασιν γεγονότες, ἀπέθανον.

Ἰσαάκ. ἰακώβ. ἠλεὶ ὁ ἱερεύς. ἀχίας ὁ προφήτης ὁ σιλωνίτης.

CAP. LII.

Quinam ſancti oculis capti diem obierunt?

Iſaacus, a] Jacobus, b] Eli c] ſacerdos, Achias d] Propheta Silonites.

ΚΕΦ. νγ.

Τίνες διέμειναν, καὶ οὐκ ἀπέθανον.

Ἐνὼχ, ἐν ἑβδόμῃ γενεᾷ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀδάμ,

CAP. LIII.

Quinam ſuperſtites manſere & non ſunt mortui?

Enoch e] ſeptima ab Adamo generatio-

μετε-

b] Deut. XXXII. 49. 50. c] Dan. XII. 13.
d] De hac traditione dixi in Codice Apocrypho Novi Teſt. notis ad lib. V. Abdiæ cap. ult. pag. 589. ſeq.

a] Gen. XXVII. 1. b] id. XLVIII. 10. c] 1. Sam. IV. 15.
d] 3. Reg. XIV. 4. e] Hebr. XI. 5. Gen. V. 24.

μετετέθη, καὶ ὐχ εὑρίσκετο. ἠλίας, ἐν ἅρματι πυρὸς, ἀναληφθεὶς ὡς εἰς τὸν ὐρανόν. τοῦ δὲ μελχισεδὲκ θάνατος ὐ γέγραπται, ἐπεὶ μηδὲ γέννησις, τέθνηκε γοῦν ἐπειδὴ καὶ γεγέννηται, διὰ δὲ τὸ, τύπον αὐτὸν εἶναι τῆς ἀρχιερωσύνης χριστοῦ, ὐκ ἀναγέγραπται.

ne f] translatus & non repertus eſt. Elias g] curru igneo, ſuſceptus in cœlum. Melchiſedeci vero mors perinde ut nativitas ejusdem h] ſcripta non eſt: mortuus eſt igitur, ſiquidem & natus, mors vero ejus, quoniam ſummi ſacerdotii Chriſti typus i] extitit, ſcripto non eſt conſignata.

ΚΕΦ. νδ.

Τίνες ἀποθανόντες ἀνέζησαν.

Ὁ τῆς χήρας τῆς σαρεφθινῆς ὑιὸς ὑπὸ ἠλιοῦ τοῦ προφήτου. ὁ τῆς σουναμίτιδος ὑιὸς ὃν ἐλισσαῖος ἀνέστησεν. ὁ ἐκκομιζόμενος, καὶ διὰ τὴν ἔφοδον τῶν λῃστῶν, δεισάντων τῶν ἐκκομιζόντων,

CAP. LIV.

Quinam mortui revixere?

Viduæ Sarephtinæ filius k] ab Elia Propheta ſuſcitatus. 2) Filius Sunamitidis l] quem Eliſæus in vitam revocavit. 3) Homo qui ſepeliendus efferebatur, & metuentibus porti-

f] Judæ 14.
g] 4. Reg. II. 11.
h] Inde ἀπάτωρ, ἀγενεαλόγητος, Hebr. VII. 3.
i] Pſalm CX. 4. Hebr. VII, 17.
k] 3. Reg. XVII. 22.
l] 4. Reg. XIII. 21.

ζόντων, ἀποῤῥιφεὶς τῷ τοῦ ἐλισσαίου μνήματι, ἀναστὰς καὶ πεφευγὼς μετὰ τῶν καταῤῥιψάντων αὐτόν. ὑπὸ δὲ τοῦ Σωτῆρος τρεῖς ἀνέστησαν νεκροί. ἡ τοῦ ἰαήρου θυγάτηρ ἡ δωδεκαετής. ὁ τῆς χήρας μονογενὴς ὑιὸς, ἐκκομιζόμενος πρὸς αὐτὸ τὸ μνῆμα. λάζαρος τετραήμερος ὀδώδως, ἀπὸ τοῦ μνήματος κληθείς. τρεῖς ἐν τῇ παλαιᾷ, τρεῖς ἐν τῇ νέᾳ. καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων, ἡ δορκὰς ἐν ἰόππῃ, ὑπὸ πέτρου. εὔτυχος, ὑπὸ παύλου ἐν τρωάδι.

toribus propter latronum incurſionem, projectus in Eliſæi monumentum, m] ſurrexit & cum iis qui eum abjecerant profugit. A Salvatore autem tres mortui reſuſcitati ſunt. 1) Jairi filia n] duodecim annos nata. 2) Unigenitus filius Viduæ o] qui ipſam jam ad ſepulturam efferebatur. 3) Lazarus quatriduanus p] & olens, * ex ſepulchro vocatus in vitam. Tres adeo in veteri, tres in Novo Teſtamento. Et per Apoſtolos 1) Dorcas q] in Joppe à Petro, & 2) Troade à Paulo r] Eutychus.

ΚΕΦ. νε.

m] 4. Reg. XIII. 21.
n] Marc. V. 41. & Luc. VIII. 54.
o] Luc. VII. 14.
p] Joh. XI. 43. * id. 39.
q] Actor. IX. 40.
r] Actor. XX. 10.

ΚΕΦ. νε.

Τίνες στεῖραι τετόκασι.

Σάῤῥα ἡ τοῦ ἀβραὰμ γυνὴ, τὸν ἰσαὰκ γεννήσασα. ῥεβέκκα, ἡ τοῦ ἰσαὰκ γυνὴ, τοὺς διδύμους, τὸν ἠσαῦ, καὶ τὸν ἰακὼβ, γεννήσασα. ῥαχὴλ ἡ τοῦ ἰακὼβ ἡ τὸν ἰωσὴφ, καὶ τὸν βενιαμὶν, γεννήσασα. ἄννα ἡ τοῦ ἐλκανᾶ, ἡ τὸν προφήτην σαμουὴλ γεννήσασα. ἡ σουναμῖτις, ἡ παρὰ τοῦ ἐλισσαίου λαβοῦσα τὸν υἱὸν, καὶ ἀποθανόντα αὖθις λαβοῦσα. ἐλισάβετ ἡ ζαχαρίου γυνὴ, ἡ τὸν βαπτιστὴν ἰωάννην γεννήσασα.

CAP. LV.

Quænam ſteriles cum eſſent, pepererunt?

Sarra uxor Abraami s] quæ Iſaacum peperit. Rebecca t] Iſaaci uxor quæ peperit geminos, Eſauum, Jacobumque. Rahel u] uxor Jacobi quæ Joſephum & Benjaminum. Anna x] uxor Elcana, quæ peperit Samuelem Prophetam. Sunamitis y] quæ, ab Eliſæo Propheta & nacta eſt filium, & mortuum iterum recepit. Eliſabet uxor Zachariæ z] quæ Joannem Baptiſtam peperit.

s] Geneſ. xxi.
t] Geneſ. xxv. 21. ſeq.
u] Geneſ. xxx. 22. ſeq. & xxxv. 16. 17.
x] 1. Samuel. I.
y] 4. Reg. IV.
z] Luc. I. 57.

ΚΕΦ. νϛ.

Τίνες πατέρα ἠτίμησαν.

Χὰμ, τὸν Νῶε, τὴν γύμνωσιν αὐτοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς ἐξαγγείλας. Ἠσαῦ, παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην, γυναῖκας Χαναναίας ἀγαγόμενος. Ἀβεσσαλὼμ, ἐπαρθεὶς κατὰ τοῦ Δαβὶδ, καὶ πολεμῶν αὐτῷ, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ μιάνας. Ἀδωνίας, αὐτοχειροτόνητον ἑαυτὸν βασιλέα, παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην, ἀναδεῖξαι πειραθείς.

ΚΕΦ. νζ.

Τίνες ἀλαζονευσάμενοι κατηνέχθησαν.

Οἱ τὸν εἰς οὐρανὸν διήκοντα βουληθέντες

CAP. LVI.

Quinam patrem dehonorarunt?

1) Chamus Noëmum, a] nuditate ejus fratribus enunciata. 2) Eſau quum præter ſententiam patris b] duxit uxores Chananæas. 3) Abeſſalom, inſurgens adverſus Davidem c] ipſique bellum inferens & ejus d] polluens uxores. 4) Adonias qui contra ſententiam Patris ſuo ſe creatum ſuffragio Regem e] venditare inſtituit.

CAP. LVII.

Quinam propter arrogantiam everſi ſunt?

1) Qui turrem conati exſtruere per-

οἰκοδο-

a] Geneſ. IX. 22.
b] Geneſ. XXVI. 34.
c] 2. Samuel. XV. ſeq.
d] Id. XVI. 22.
e] 3. Reg. I. 5. ſeq.

οἰκοδομεῖν πύργον, τῇ πολυγλώσσῳ διαχυθέντες φωνῇ. Φαραὼ, ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει θρασυνόμενος, καὶ λέγων, τὸν Θεὸν οὐκ ἐπίσαμαι, καὶ τὸν λαὸν οὐκ ἀποστέλλω, μετὰ τὰς δέκα πληγὰς, ὑπὸ βυθὸν πανστρατιᾷ καλυπτόμενος. Ροβοὰμ καταφρονήσας τοῦ λαοῦ, καὶ μείζω τοῦ Σολομῶνος τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς θελήσας φρονεῖν, τῆς πατρικῆς ἐξέπεσεν ἀρχῆς. γολιὰθ μέγα φρονήσας, κατὰ παρατάξεως ὅλης τοῦ ἱεροῦ λαοῦ, ὡς κύων, λίθῳ νεανίου βάλλοντος αὐτὸν, κατέπεσεν. ἀβεσσαλὼμ ἐπὶ κόμῃ, καὶ ἀδωνίας ἐπὶ κάλλει ἐπαρθέντες, ἀτίμωτον ἑαυτοῖς βίον κατέστρεψαν. ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς σενναχηρεὶμ, μέγα θρασυν-

tingentem ad cœlum usque, in voces multilingues a] ſunt diſciſſi. 2) Pharao ſua potentia elatus, *DEUM*, inquit, *non novi*, b] *& populum non dimittam*. Hic poſt decem plagas, cum toto exercitu c] in abyſſo demerſus eſt. 3) Roboam, qui aſpernatus populum, & plus patre ſuo Salomone volens ſapere, paterno principatu excidit. 4) Goliath qui magno tumens ſpiritu, in totius aciei ſacri populi conſpectu, tanquam canis lapide juvenis d] eum ferientis concidit. 5) Abeſſalom coma & Adonias formoſitate ſuperbientes, inhonoratum vitæ exitum habuere. 6) Rex Babyloniorum Sennacherim

a] Geneſ. XI. 7.
b] Exod. V. 2.
c] Exod. XIV. 28.
d] I. Samuel. XVII. 49.

θεὶς ἐπὶ τῇ τῶν ἐθνῶν καταλήψει, καὶ κατὰ τοῦ Ἐζεκίου, ὡς μὴ δυναμένου βοηθεῖσθαι διὰ Ῥαψάκου καταπαρθεὶς, τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν θεηλάτῳ πληγῇ ὑπὸ μίαν καιροῦ ῥοπὴν ἀπολλὺς, καὶ δραπέτης, μόνος ἀποδιδράσκων εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν, κἀκεῖσε πρὸς τῶν οἰκείων παίδων ἀναιρούμενος. ὁ Συρίας βασιλεὺς Ἀδάδου ὁ υἱὸς, πάντα τὸν τοῦ Ἰσραὴλ λαὸν ἀφανίζειν ἀπειλῶν, διὰ παιδαρίων σλβ, μυρίους πολεμιστὰς ἑαυτοῦ ἀπολλύσι, καὶ τὴν ὅλην ἑαυτοῦ βασιλείαν διεφθείρετο. Ὀζίας ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ δικαιοσύνῃ μέγα φρονήσας, καὶ ἱερᾶσθαι βουλόμενος, λεπρωθεὶς,

magna arrogantia ferociens ob gentes devictas & adverſus Ezechiam e] ut qui expers eſſet auxilii, per Rapſacem ſeſe efferens, exercitum ſuum divino ictu per breviſſimum temporis momentum amiſit, & proripiens ſe in terram ſuam ſolus aufugit, f] ibique à ſuis filiis eſt interfectus. 7) Syriæ Rex Adadi F. g] cum univerſum populum Iſraëlis comminatus eſſet delere, à ducentis & triginta duobus pueris profligatus innumeras copias perdit & totum regnum ſuum affligit. 8) Ozias Rex, juſtitiæ opinione inflatus cum vellet ſacrificare, h] lepra correptus, non regno modo ſed domo i] ejectus

οὐ μο-

e] 4. Reg. XVIII. & XIX. Eſaiæ XXXVI. & XXXVII.
f] 4. Reg. XIX. 37. Eſa. XXXVII. 38.
g] 3. Reg. XX. 15. ſeq.
h] 2. Chron. XXVI. 16.
i] Domo Domini id. 21.

οὐ μόνον τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκίας ἐξέβαλεν. Ναβουχοδονόσορ ὅτι τῇ πάντων κρατήσει τῶν ἐθνῶν, καὶ τῆς Βαβυλῶνος αὐξήσει, ὑπὲρ ἅπαντας ἐπαρθεὶς, τὴν τοῦ ἀνθρώπου διάνοιαν ἀφαιρεθεὶς, θηρίου ψυχὴν καὶ τρόπον ἔσχηκε. καὶ Φαρισαῖος, ὅτι τῇ ἑαυτοῦ δικαιοσύνῃ μέγα φρονήσας, καὶ ὅτι ταύτῃ, κατὰ τοῦ τελώνου θρασυνθεὶς, τὴν δικαιοσύνην ἀπώλωλε.

eſt. 9) Nabûchodonoſor quod omnes gentes debellaſſet & Babylonem incrementis auxiſſet, ſupra cunctos ſeſe efferens, humana mente ſpoliatus eſt k] beſtiæque animam ac mores obtinuit. Et 10) Phariſæus ſua juſtitia ſuperbiens, & propter eam publicano inſultans, l] juſtitiam perdidit.

ΚΕΦ. νη.

Τίνες διὰ ταπεινοφροσύνην εἰς δόξαν καὶ ὕψος ἤχθησαν.

Ἰωσὴφ, ταπεινοφρονήσας, ἐφ᾽ οἷς ὑπέμεινε χαλεποῖς παρὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς

CAP. LVIII.

Quinam per humilitatem in ſublimem gloriam producti ſunt?

1) Joſephus cum in malis quibus per fratres m] & quam habebat Dominam n] affici-

 νομισ-

k] Dan. IV. 3. Sub hujus Nabuchodonoſoris nomine Xerxem Græcorum latere contendit Jo. Chriſt. Artopæus Diſſ. I. de Xerxe Nebuçadnezare, & altera de furore Nebuçadnezaris.

l] Luc. XVIII. 11. 14.

m] Geneſ. XXXVII. n] Gen. XXXIX.

νομισθείσης δεσποίνης, εἰς τὸ κράτος τῆς αἰγύπτου προήχθη. ἰακὼβ φεύγων τὰς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπειλὰς, καὶ ξένην ἀντὶ τῆς πατρῴας ἑστίαν ἀλλαξάμενος, πλούσιος ἐπανήρχετο καὶ τίμιος. ἰούδας ἐπιπεσὼν τῷ ἰωσὴφ ἐφ' οἷς εἰς αὐτὸν ἐπλημμέλησαν, βασιλικοῦ γένους ἀξιοῦται γενέσθαι φύλαρχος. γαβαωνῖται τὸν ἰησοῦν ὑπελθόντες ἐν τῇ τῶν ἐθνῶν παραλήψει, διὰ ταπεινοφροσύνης, ἐν τοῖς οἰκείοις μεμενήκασι, τῆς σωτηρίας τετυχηκότες. Δαβὶδ δὲ ὅλως ταπεινοφρονῶν, ἐφ' οἷς ὑπὸ τοῦ σαοὺλ ὑπέμεινε, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπελάμ-

obatur, humilem ſe præbuiſſet, ad præfecturam Ægypti o] fuit evectus 2) Jacobus fratris fugiens minas, p] & patrium peregrino lare permutans dives & honoratus revertit. 3) Judas coram Joſepho procidit q] eorum cauſa quæ in eum fratres admiſerant; & dignus deinde habitus eſt qui Regiæ ſtirpis r] caput eſſet. 4) Gabaonitæ 5) ad Joſuam, cum ille gentes cepiſſet, accedentes per humilitatem ſalute potiti ſunt, atque in ſuis ut manerent obtinuere. s] David per omne tempus in illis quæ à Saule perpetiebatur, t] modeſtus & humilis, regnum dein-

βανεν

o] Geneſ. XLI. 41.
p] Geneſ. XXVIII. ſeq.
q] Geneſ. XLIV. 18.
r] Matth. I. 2. Luc. III. 33.
s] Joſuæ IX. t] I. Samuel. XVIII. ſeq.

βαίνειν. Ἱερεμίας τυπτόμενος καὶ φυλακιζόμενος ἐπὶ ταῖς ἀληθέσι προῤῥήσεσι, καὶ φέρων ταπεινοφρόνως, προστάτης τοῦ λαοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν ἐγίνετο τῆς πολιορκίας. Νινευῖται, ταπεινοφρονήσαντες, ἐπὶ τὸ τοῦ Ἰωνᾶ κήρυγμα, ἐλέους τετυχήκασιν, ἀπήμαντοι διαμείναντες. καὶ ὁ Κύριος δὲ, τὸν τελώνην, πολλῇ ταπεινοφροσύνῃ, εἰς τὸ ἱερὸν ἀνεληλυθότα, καὶ ἑαυτὸν ἐπὶ ταῖς πλημμελείαις καταχρίναντα, δεδικαιῶσθαι, ἔφη, ὑπὲρ τὸν μεγαλοῤῥήμονα φαρισαῖον.

de accepit. 6) Jeremias pulſatus incluſuſque carceri u] ob vera quæ erat vaticinatus, cum tuliſſet hoc modeſte, præfectus poſtea populi, x] tempore obſidionis urbis fuit conſtitutus. 7) Ninevitæ y] ad prædicationem Jonæ humiles ſe præbuerunt, & miſericordia potiti ſunt malorumque immunes manſere. Et 8) Dominus publicanum z] multa humilitate aſcendentem in templum, ſeque ipſum de peccatis condemnantem ait juſtificatum fuiſſe præ magniloquo Phariſæo.

u] Jerem. XXXVII. 14.
x] Jerem. XLII. 2.
y] Jon. III.
z] Luc. XVIII.

G 4 ΚΕΦ. νθ.

ΚΕΦ. νθ.

Τίνες ἐφ' οἷς ἔδρασαν φόνοις, ἀπεδέχθησαν, καὶ εὐάρεστοι παρὰ Θεῷ γεγόνασι.

Μωϋσῆς τὸν αἰγύπτιον ἀνελὼν, καὶ ἐκδικίαν τοῦ ἀδικουμένου ἑβραίου ποιησάμενος. Φινεὲς ὁ τοῦ ἀαρὼν υἱὸς τὸν Ζαμβρὴν καὶ τὴν Χασβὴν διελάσας, καὶ οὕτω τὴν κατὰ τοῦ λαοῦ δικαίαν τοῦ Θεοῦ μῆνιν, ἐξιλασάμενος. σαμουὴλ, ὁ ἱερεὺς καὶ προφήτης, τὸν τῶν ἀμαληκιτῶν βασιλέα τὸν ἀγὰγ, ἀνελὼν, καὶ πληρώσας βουλὴν Θεοῦ, ἣν ὁ σαοὺλ οὐκ ἐπλήρωσεν. οἱ εἰς τὴν ἔρημον προσδεδραμηκότες καλοῦντι τῷ μωϋσῇ, καὶ τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς, ἐπιμεμενηκότας τῇ δυσσεβεῖ γνώμῃ τῆς εἰδωλο-

CAP. LIX.

Quinam ob cædes quas patravere, accepti Deoque probati exſtiterunt?

1) Moyſes cum interfeciſſet Ægyptium, a] atque injuriam Hebræo illatam ultus fuiſſet. 2) Phinees Aaronis F. qui Zambrem & Chasben b] transverberavit, itaque expiavit juſtam DEI adverſus populum iram. 3) Samuel Sacerdos & Propheta qui Agagum Amalekitarum Regem c] interemit, Deique conſilium quod Saul facere neglexerat, implevit. 4) Qui vocante Moyſe in deſerto accurrerunt, propinquosque d] in impia idololatriæ ſententia perſiſtentes

λα-

a] Exod. II. 12.
b] Num. XXV. 8.
c] 1. Sam. XV. 8.
d] Num. XXV. 4. ſeq.

λατρείας, ἀποσφάξαντες. Δαβὶδ τὸν νεανίαν ἀμαληκίτην, τὸν καυχώμενον ἐπ' αὐτοῦ, ὡς τὸν σαοὺλ αὐτὸς ἀποσφάξας εἴη. καὶ τὸν ῥεχὰβ, καὶ τὸν βαανὰν, τοὺς τοῦ ῥεμμὼθ υἱοὺς τοῦ βηῤῥοθέου, τοὺς τὸν μεμφιβοσθὲ τὸν τοῦ σαοὺλ υἱὸν, ὡς πρὸς αὐτοῦ χάριν, ἀπεκτανκότας, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίσαντας αὐτῷ. ἡ γυνὴ, ἡ τὸν ἀβιμέλεχ ἀπὸ τοῦ τείχους, κλάσματι μύλου ἐπιῤῥίφοτι αὐτῷ, ἀνελοῦσα. ἡ γυνὴ, τὸν ἀβεσσᾶ μέλλοντα πολιορκίαν κινεῖν τῇ πόλει, ἀναιρεθῆναι ποιήσασα, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τῷ ἰωὰβ, ἀπὸ τοῦ τείχους ἀκοντίσασα.

obtruncarunt. 5) David morti dans juvenem Amalekitam e] qui gloriabatur ſe eſſe qui Saulem interfeciſſet: nec non perimens Rechabum ac Baananem f] filios Remmoth, Berrhothenſis, qui Memphiboſethum Saulis F. velut in Davidis gratiam ajebant ſe peremiſſe, caputque illius huic afferebant. 6) Mulier quæ fragmento lapidis molaris g] in Abimelechum conjecto de mœnibus, eum interfecit. 7) Mulier quæ Abeſſam obſidionis cauſam futurum civitati, h] interimendum ſuaſit, caputque ejus ad Joabum de muro miſit.

e] 2. Sam. I, 15.

f] 2. Sam. IV. 12.

g] 2. Sam. XI. 21.

h] 2. Sam. XX. 21. ſeq.

ΚΕΦ. ξ.

Τίνες ἐπὶ παρανομίαις, λιθόλευστοι ἀνῃρέθησαν.

Ὁ σαλωμὶθ ὑὸς τῆς θυγατρὸς δαβρεὶ, ἐπὶ βλασφημίᾳ, ὃς μετὰ ἑτέρου μαχόμενος, θεὸν ἐβλασφήμησεν. ὁ ἐν σαββάτῳ ξύλα ἐκλέξας εἰς τὴν ἔρημον. ἀχὰρ ὁ ἱερόσυλος, ὁ ἐκ τῶν ἀναθημάτων τῆς ἱεριχοῦς ἀποκρυψάμενος.

CAP. LX.

Quinam ob delicta lapidibus obruti periere?

Filius Salomith filiæ Dabri a] propter blasphemiam, qui cum altero jurgans, Deum blasphemaverat. 2) Qui ligna ſabbato collegerat in deſerto. b] 3) Achar c] ſacrilegus, qui ex devotis rebus civitatis Jericho nonnulla occultaverat.

ΚΕΦ. ξα.

Καὶ τίνες δίκαιοι ἐπ' εὐσεβείᾳ.

Ναβουθαὶ ὁ ἰεζραελίτης, συκοφαντηθεὶς, ὑπὸ τῆς ἰεζάβελ, ὡς καταρασάμενος θεὸν καὶ βασιλέα. ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ τοῦ ἰωδαὲ,

CAP. LXI.

Et quinam juſti, ob pia facta?

Nabuthæus Jeſraëlites d] à Jezabele circumventus calumnia, ac ſi DEO & Regi maledixiſſet. Zacharias Pontifex Maximus, e] filius

ὑπὸ

a] Levit. XXIV. 11.
b] Num. XV. 32.
c] Joſ. VII.
d] 3. Reg XX. 13.
e] Supra Cap. XLVII.

ὑπὸ Ἰωὰς βασιλέως, ἀναμέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου λιθασθεὶς, ὅτι παρῄνει αὐτῷ μὴ δυσσεβεῖν.

ΚΕΦ. ξϐ.

Τίνες παρανόμους μίξεις πεποίηντο.

Λώτ, ταῖς θυγατράσι συμμιχθείς. ῥουβὶμ, τῇ τοῦ πατρὸς παλλακῇ. οἱ ἐν γαβαὰ τῆς φυλῆς βενιαμὶν, τῇ τοῦ λευίτου γυναικὶ ἀποξενωθέντος αὐτοῖς, συγχρησάμενοι, ὡς καὶ ἀχληθῆσαι ἀποθανεῖν, ἐφ' ᾗ πράξει, καὶ πολὺς τοῦ λαοῦ φόνος, ἐγένετο. ἀμνὼν, τὴν ἀδελφὴν θάμαρ, παρθένον φθείρας, καὶ μετὰ τὴν ὕβριν, τῆς ἑαυτοῦ οἰκίας ἀποπέμψας. ἀβεσσαλὼμ τὰς τοῦ πατρὸς γυ-

Jodae, à Joaſo Rege inter templum & altare lapidatus eſt, quod eum ab impietate dehortatus erat.

CAP. LXII.

Quinam inceſtos concubitus admiſerunt?

Lot cum filiabus f] congreſſus. Ruben cum patris ſui g] pellice. Gabaonitæ in tribu Benjamin, uxore Levitæ h] qui hoſpitio apud eos utebatur abuſi, ita ut fatigata moreretur, ſuper quo facinore magna populi cædes facta eſt. Amnon ſororem Thamar i] virginem violans, & poſt illatum dedecus domo ſua dimittens. Abeſſalom Patris vitians conjuges, in

ναῖκας

f] Geneſ. XIX. 31. ſeq.
g] Geneſ. XXXV. 22. & XLIX. 4.
h] Judic. XIX.
i] 2. Sam. XIII.

τήκας, ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ πατρὸς, γνώμῃ τοῦ ἀχιτώφελ, διαφθείρας.

ΚΕΦ. ξγ.

Τίνες διώνυμοι γεγόνασι.

Ἰαθὼρ ὁ τοῦ μωϋσέως γαμβρὸς, καὶ ῥαγουὴλ καὶ ἰωβὰβ κικλήσκεται. ὁ βασιλεὺς γὲθ, παρ' ὃν ὁ δαβὶδ φυγὼν, κατήγετο, ἰώσηπος δὲ φησὶ, μελχίαν ὀνομάσθαι ὑπὸ τῶν γονέων, μωϋσῆν ἐν τῇ περιτομῇ, ὑπὸ δὲ τῆς ἀναλαβούσης αὐτὸν, τῆς τοῦ φαραὼ θυγατρὸς, μωϋσέα

ejusdem ignominiam, * ex conſilio Achitophelis.

CAP. LXIII.

Quibusnam duplex fuit nomen?

Jothor ſocer Moyſis, etiam Raguel k] & Jobab l] vocatus eſt. Rex Geth m] ad quem David profugus adductus fuit. Joſephus ait Melchi nomen inditum Moyſi à parentibus in circumciſione, ſed à Pharaonis filia quæ eum ſuſcepit cognominatum Moyſen. Gedeon

πρό-

* 2. Sam. XVI. 21.

k] Exod. II. 18.

l] Num. X. 29. Judic. IV. 11. adde B. D. Glaſſii Philolog. Sacr. IV. 3. obſerv. 12.

m] Achis filius Maoch. 1. Sam. XXVII. 2.

n] Flav. Joſephi locus me fugit: ita tamen Euſtathius p. 79. in Hexaëm. & Cedrenus p. 34. Sed Clemens Alex. 1. Strom. p. 343. ait Myſtas tradere, ΜΕΛΧΙΣ nomen Moyſi inditum demum in cœlo, poſtquam fuerit aſſumtus. Nominis hujus mentio etiam apud Georgium Syncellum p. 120. Occaſionem videtur præbuiſſe quod Moſes מלך Deut. XXXIII. 5.

προσονομάζεται. γεδεὼν ὁ κριτὴς, ὁ αὐτὸς ἐστὶ ἱεροβαάλ. ἀδωνίας ὁ καὶ ὀρνίας. ὀχοζίας ὁ καὶ λαζίας. ἠλιακεὶμ, ὁ καὶ ἰωακείμ. ἰδιθοὺμ ὁ ψαλτῳδὸς ὁ καὶ ἐθάμ. χιεράμ ὁ ἐπὶ τοῦ σαλομῶνος τὸν ναὸν δειμάμενος, ὁ καὶ ἐχίας. ἔσδρας ὁ καὶ σαλαθιήλ. Ναθανίας ὃν μετωνόμασε ναβουχοδονόσορ, σεδεκίαν. καὶ ἐν τῇ νέᾳ, πέτρος, ὁ καὶ σίμων καὶ συμεὼν καὶ κηφᾶς. Θω-

Judex o] idem etiam eſt Jerobaal. Adonias idem etiam p] Ornias. Ochozias dictus etiam q] Lazias. Eliakim idem etiam r] Joakim. Idithun cantor, s] alio nomine Ethan. Chiram qui Salomoni templum exſtruxit, dictus etiam t] Echias. Esdras idem & u] Salathiel. Nathanias x] cujus nomen Nabuchodonoſor mutavit Sedekiam. In Novo Teſtamento Petrus y] idem Simon quoque, & Simeon & Cephas. z]

μᾶς

o] Judic. VII, 1.

p] Procopias in 3. Reg. I, 5. καὶ Ὀρνιὰ υἱὸς Ἀγγὶθ Δαβὶδ] Ἀδωνίας. καὶ γὰρ ἦν διώνυμος.

q] Jehoachaz 2. Paralip. xxi. 17. & Azarias 4. Reg. VIII. ult. & XXII. 6. adde Buxtorfium Vindic. Hebr. pag. 930.

r] 4. Reg. XXIII. 34.

s] 1. Paralip. xxv. 1. 3. & xv. 7. 2. Paralip. v. 12. & alibi.

t] hoc alibi non memini me legere.

u] Agg. I. 1.

x] 4. Reg. xxiv. 17. Ματθανίας.

y] Matth. IV. 18. &c. 2. Petr. I. 1.

z] Joh. I. 42.

μᾶς ὁ καὶ δίδυμος. Θαδδαῖος ὁ καὶ λεββαῖος. καὶ ἰούδας ἰακώβου. μάρκος ὁ καὶ ἰωάννης.

Thomas a] qui & Didymus. Thaddæus b] idem etiam Lebbæus & Judas Jacobi c] Marcus idem etiam d] Joannes.

ΚΕΦ. ξδ.

Τίνες δευτέρῳ ὀνόματι ἐπωνομάσθησαν.

CAP. LXIV.

Quinam ſecundo nomine cognominati ſunt?

Ἄβραμ, ἐπωνομάσθη ἀβραάμ. ἰακὼβ, ἰσραήλ. ἰωσὴφ, ψομφθομφανήχ. ἀνανίας, σεδράχ. ἀζαρίας, μισάχ. μισαὴλ, ἀβδενεγώ. δανιὴλ, βαλτάσαρ. πασχώρ, μέτοικος. καὶ ἐν τῇ νέᾳ, σίμων ἐπωνομάσθη πέτρος. ἰωάννης, καὶ

Abram deinde nominatus eſt e] Abraam. Jacobus, f] Iſraël. Joſephus, g] Pſontomphanech. Ananias, Sedrach. Azarias, Miſac. Miſael, Abednego. h] Daniel, i] Balthaſar. Paſchor, k] Metœcus (transmigrans.) Et in Novo Teſtamento Simon l] alio nomine appellatus eſt Petrus.

ἰακω-

a] Joh. XI. 16. XX. 24. XXI. 2.
b] Matth. X. 3. c] Actor. I. 13.
d] Actor. XII. 12. XV. 37.
e] Gen. XVII. 5. Philo libro περὶ μετονομαζομένων. Anaſtaſius Sinaita qu. 51.
f] Gen. XXXII. 28. g] Gen. XLI. 45. h] Dan. I. 7.
i] Dan. IV. 16. k] Jerem. XX. 3. l] Matth. IV. 18.

ἰάκωβος, οἱ ἀπόστολοι, βοανεργὲς, ὅ ἐστιν, υἱοὶ βροντῆς.

Joannes & Jacobus Apoſtoli dicti m] boanerges, hoc eſt filii tonitru.

ΒΙΒΛΟΣ ϛ.

LIBER II.

ΚΕΦ. ξε.

Τίνα τὰ ἐπὶ τῆς μιᾶς Θεότητος παραλαμβανόμενα.

CAP. LXV.

Quænam de una Deitate ſumuntur teſtimonia?

Ἄκουε ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστι, ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου. καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ Κύριος μόνος ὕψιστος, ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ὁ Κύριός φησιν, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. καὶ ἡ κιβωτὸς ἐν ᾗ ὁ Νῶε διεσώθη, εἰς ἕνα πῆχυν συνετελεῖτο. εἷς ὁ ναὸς ἐν ᾧ ὁ Θεὸς ἐλατρεύετο. εἷς ὁ νόμος. ἡ κιβωτὸς μία.

Audi Iſraël n] *Dominus DEUS tuus Dominus unus eſt, Ego ſum* o] *Dominus DEUS tuus. Et noſcant* p] *quod Tu Dominus, Tu ſolus altiſſimus ſuper univerſam terram.* Et Dominus ait: q] *ut cognoſcant Te ſolum verum DEUM.* Et arca qua Noë ſervatus eſt, in unam ulnam r] faſtigiabatur. Templum unum s] in quo DEUS colebatur, lex una, t] arca u] una.

ΚΕΦ. ξϛ.

m] Marc. III. 17. n) Deut. VI. 4. o) Exod. xx. 5. p] Pſ. LXXXII. ult. q) Joh. XVII. 3. r) Geneſ. VI. 16. s] 3. Reg. VI. t) Exod. xx. u] Gen. VI. ſeq.

ΚΕΦ. ξϛ.

Τίνα δὲ τὰ ἐπὶ δυαδικῆς ὑποστάσεως.

Ποιήσωμεν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ἰδοὺ γέγονεν ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν. Τί τὸ ὄνομα αὐτοῦ; ἢ τί τὸ ὄνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ; καὶ ὁ Κύριος φησὶν, ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν. καὶ ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέσταλκας Ἰησοῦν Χριστὸν, εἰς τὸν κόσμον. καὶ πάλιν, ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ἐν δύο πλαξὶν ὁ νόμος ἐγγέγραπτο. διὸ καὶ ἐν τῷ μυστικῷ ᾄσματι, τοῦ νυμφίου οἱ μασθοὶ, οἷς ἡ νύμφη τρέφεται, ἐν νόμῳ καὶ χάριτι. δύο καὶ

τῆς

CAP. LXVI.

Quænam de duplici perſona?

F*aciamus* x] *hominem ad imaginem noſtram & ad ſimilitudinem. Ecce* y] *Adam factus velut unus noſtrum. Ecquod nomen ei* z] *& ecquod nomen filio ejus?* Et Dominus ait: a] *Ego & Pater unum ſumus.* Atque: b] *ut cognoſcant Te unum verum DEUM, & quem miſiſti Jeſum CHriſtum* in mundum. Et iterum c] *Veniemus* ego & Pater, *& manſionem apud eum faciemus.* Duabus tabulis d] lex inſcripta fuit. Duo etiam in myſtico cantico ſponſi ubera e] quibus ſponſa nutritur, lex & gratia. Duo itidem

x] Geneſ. I. 26. y] Geneſ. III. 22. z] Prov. xxx. 4. a] Joh. x. 30. b) Joh. xvii. 3. c) Joh. xiv. 23. d) Exod. xxiv. 12. e) Cantic. VII. 3. IV. 5. f) Canticor. VIII. 8.

τῆς νύμφης, τὸ ἱερατικὸν καὶ λαϊκὸν τάγμα.

ſponſæ, f] ordo ſacerdotalis, laicusque.

ΚΕΦ. ξζ.

Τίνα τὰ ἐπὶ τριαδικῆς παραλαμβανόμενα.

CAP. LXVII.

Quænam ſumuntur teſtimonia de Trinitate, ſive triplici perſonarum numero.

Δεῦτε καταβάντες, συγχέωμεν ἐκεῖ τὰς γλώσσας αὐτῶν. τὸ βάπτισμα τὸ ἐν τριάδι, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. τρία νοερὰ τάγματα, οὐρανίων, ἀερίων, ἐπιγείων. τρεῖς τοῦ παντὸς γένους ἀνθρώπων γενάρχαι, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ. τρεῖς οἱ τοῦ λαοῦ πατριάρχαι, ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, ἰακώβ. ἡ κιβωτὸς ἐν ᾗ νῶε διεσώζετο, τρεῖς ἀ-

Agite deſcendamus g] *& confundamus ibi linguas eorum.* Baptiſmus in Trinitate, h] in nomen Patris & Filii & Spiritus ſancti. Tres ordines intellectu præditi, i] cœleſtium, aëriorum & terreſtrium. Tres communes parentes univerſi generis humani, k] Sem, Cham, Japheth. Tres patriarchæ l] populi Judaici Abraam, Iſaac, Jacob. Arca in qua Noë con-

f] Cantic. VIII. 8.
g] Geneſ. XI. 7.
h] Matth. XXVIII. 19.
i] Philipp. II. 10. Cœleſtium, terreſtrium & inferorum. Sed inferi etiam principes aëris Epheſ. II. 2.
k] Geneſ. IX. 19.
l] Matth. I. 2

ἀριθμὸς ἔφερε, τὸν, λ, τὸν, ν, τὸν, τ, καὶ εἰς ἕνα πῆχυν συνεπληροῦτο, ἡ μονὰς, ἐν τριάδι γνωρίζεται· τρεῖς ἄγγελοι τῷ ἀβραὰμ ὤφθησαν, τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ ἐκ στείρας υἱοῦ, ποιούμενοι. τρεῖς ἑορταὶ νόμιμοι ἐτήσιοι, ἑορτὴ τοῦ φασὲκ, ἑορτὴ τῆς πεντηκοστῆς, ἑορτὴ τῶν σκηνοπηγιῶν. τριῶν ἀνδρῶν ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστι. τρεῖς τὸ πνεῦμα μαρτυρίας φέρει, περὶ ἀληθείας, περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως. τρεῖς ἐν ᾅδου ὁ κύριος πεποίηται ἡμέρας, οὗ τύπος ἦν ὁ ἰωνᾶς.

ſervabatur, tres fere-bat numeros m] XXX & L & CCC & in unam ulnam complebatur, unde unitas in trinitate cognoſcitur. Tres Angeli n] Abrahamo apparuerunt, qui promiſſum ei dederunt de naſcituro ex ſterili conjuge filio. Tria feſta anniverſaria, lege conſtituta, o] feſtum Phaſec ſive Paſchatis, feſtum Pentecoſtes & feſtum tabernaculorum. Trium virorum teſtimonio p] conſtat veritas. Tria fert teſtimonia Spiritus, q] de veritate, de juſtitia & de judicio. Tres in inferno dies r] peregit Dominus, cujus s] Jonas typus fuit.

ΚΕΦ. ξη.

m] Geneſ. VI. 15. 16. n] Geneſ. XVIII. 2.
o] Levit. XXIII. p] Deut. XVII. 6. Matth. XVIII. 16.
q] Joh. XVI. 8. r] in ſepulchro Matth. XII. 40.
s] Jon. II. 1.

ΚΕΦ. ξη.

Τίνες εἰσὶν οἱ σταθμοὶ τῆς πορείας τοῦ λαοῦ, οἱ ἀπ' αἰγύπτου.

Τῷ πρώτῳ μηνὶ, τῇ πέντε καὶ δεκάτῃ τοῦ μηνός, (οὗτος δέ ἐστιν ὁ παρὰ μακεδόσι ξανθικός) ἀπῆραν ἀπὸ ῥαμεσσῆ, τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα, φαγόντες τὸ πρόβατον τὸ φασὲκ εἰς τὴν αἴγυπτον. πρῶτον τοίνυν σταθμὸν ἦλθον εἰς σοκχὼθ. β, εἰς βουθὰν. γ, εἰς πηρὼθ. δ, ἀπέναντι μαγδώλου. ε, ἀπέναντι ἡρὼθ. ϛ, διέβησαν τὴν θάλασσαν εἰς τὴν ἔρημον, ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν περάσαντες, ἦλθον εἰς πικρίαν, τρίτῃ ἡμέρᾳ τὴν διαίρεσιν τῆς θαλάσσης ὁδεύσαν-

CAP. LXVIII.

Quænam ſunt manſiones t] *in itinere populi Judaici ex Ægypto?*

Primo menſe, die decima quinta menſis qui Macedonibus Xanthicus eſt, profecti fuerunt à Rameſſe: poſtridie Paſchatos, poſtquam ovem paſchalem in Ægypto comediſſent. Prima igitur manſione venerunt in Socchoth. Secunda in Buthan, u] tertia in x] Peroth. Quarta prope Magdolum. Quinta prope Heroth. Sexta transſierunt per mare in deſertum, trium dierum exacto itinere, y] perveneruntq; ad aquas amaras, cum tertia die per mare di-

H 2 ἀπὸ

t] Exod. XII. 37. & Flav. Joſeph. II. 6. Antiqu. Ex recentioribus Uſſerii Annal. ad A. 1491. ſeq. ante Chriſtum natum.

u] Ὀθώμ Exod. XIII. 20.

x] פי החירות Exod. XIV. 2.

y] Exod. XV. 22.

τις. ζ, σταθμὸν, ἦλθον ἀπὸ τῆς πικρίας, ἥ ἐστι μέῤῥα πηγὴ, εἰς ἐλεὶμ, ἔνθα εὗρον πηγὰς, ιβ, καὶ φοίνικας ο. η, σταθμὸν, ἀπὸ τῆς ἐλεὶμ, ἦλθον εἰς θάλασσαν ἐρυθράν. θ, ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, εἰς ῥαφικά. ι, εἰς ἄλλην ἐλεὶμ. ια, εἰς ῥαφιδὶμ, ὅπου ἐπῆλθεν ὁ ἀμαλὴκ τῷ λαῷ, καὶ ταῖς ἐπάρσεσι τῶν μωϋσέως χειρῶν κατεβλήθη. ιβ, ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. ιγ, ἐν μνήματι τῆς ἐπιθυμίας, ἔνθα πολλὰ γογγύσαντες, ἐπείπερ εἰς ἀνάμνησιν ἦλθον, ὧν ἥδιον ἄρτων ἐν αἰγύπτῳ, καὶ κρεῶν, κατεβόων τοῦ μωϋ-

viſum viam inveniſſent. Septima manſione à Merrha z] ſive aquis amaris venerunt in Elim a] ubi invenerunt fontes duodecim & palmas ſeptuaginta. Octava manſione ab Elim venerunt ad mare rubrum. b] Nona à mari rubro ad Raphica, c] Decima ad Elim d] alteram. Undecima ad Raphidim, e] ubi Amalec populum adortus & ſublatione manuum Moyſis profligatus eſt. Duodecima in deſerto f] Sina. Decima tertia manſio fuit ad monumentum cupiditatis, g] ubi cum in recordationem venerunt panis carniumque quibus in Ægypto veſci illis contigerat, multa murmu-

σέως,

z] Exod. XV. 23. a] id. 27. & Num. XXXIII. 9.
b] Num. XXXIII. 10. c] id. 12. Ῥαφακά.
d] id. 13. Ἀιλοῦς. e] Exod. XVII. f] Exod. XIX. 1.
g] Num. XI. 34. XXXIII. 16.

σίας, τοῦ μάννα τοῦ ἐξ οὐρανοῦ νειφομένου βρώματος, τὴν ὑπόσχεσιν ἐκομίσαντο. ἀπὸ τοῦ τῆς ἐπιθυμίας μνήματος, ιδ, σταθμὸν, ἦλθον εἰς ἀσηρώθ. ιε, εἰς ῥαθαμά. ιϛ, εἰς ῥεμμωνφερὲς. ιζ, εἰς ἐλβῶνα. ιη, εἰς δεσελέθ. ιθ, εἰς εἰσμακελὰθ. κ, εἰς σαφὰρ. κα, εἰς χαραδάθ. κβ, εἰς μακελώθ. κγ, εἰς χαττοὰθ. κδ, εἰς ταρὰθ. κε, εἰς ματγεκὰ. κϛ,

rantes adverſus Moyſen clamarunt, & mannæ, cibi de cœlo nivis inſtar deſcendentis tulerunt, promiſſionem. A monumento cupiditatis decima quarta manſione venerunt in Aſeroth. h] Decima quinta in Rathama. i] Decima ſexta in k] Remmopheres. Decima ſeptima in Elbona. l] Duodevigeſima in Deſeleth. m] Undecigeſima in Makelath. n] Vigeſima in Saphar. Vigeſima prima in Charadath. Vigeſima ſecunda in Makeloth. Vigeſima tertia in Chattoath. o] Vigeſima quarta in Tarath. Vigeſima quinta in p]

H 3 εἰς

h] Num. XI. 35. XXXIII. 17.
i] Num. XXXIII. 18.
k] Ῥεμμὼν Φαρές id. 19.
l] id. 20. Λεβωνᾶ.
m] Ῥεσσάν. id. 21. n] id. 22.
o] Κατάαθ. id. 26.
p] Μαθεκκά. id 28.

εἰς σελμωνᾶ. κζ, εἰς μασουρὼθ. κη, εἰς βαβεθ. κθ, εἰς τὸ ὄρος γαλαάδ. λ, εἰς σενεβαθὰ. λα, εἰς σεβρωνά. λβ, εἰς γεσιὼν γαβὲρ. λγ, ἐν μηνὶ τρίτῳ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. ἐνταῦθα ἰωθὼρ ὁ μωϋσέως γαμβρὸς παραγίνεται πρὸς αὐτὸν, ἄγων αὐτῷ τὴν γυναῖκα, καὶ τοὺς υἱούς. ἐνταῦθα, θεοῦ ἐπιφάνεια πρὸς μωϋσῆν, καὶ διδασκαλία πρὸς τὸν λαὸν, καὶ νουθεσίαι, καὶ τοῦ λαοῦ δυσσέβεια ἐπὶ τῇ μοσχοθυσίᾳ. ἐπεὶ δὲ δυσσεβεί-

Matgeca. Vigeſima ſexta in Selmona. Septima & vigeſima in Maſuroth. Duodetrigeſima in Babeth. q] Undetrigeſima in montem Galaad. r] Trigeſima in Senebatha. s] Trigeſima prima in Sebrona. t] Trigeſima ſecunda in Geſion Gaber. Trigeſima tertia, tertio poſt exitum ex Ægypto menſe in deſertum Sina. Ibi Jothor Moyſis ſocer u] ad illum acceſſit, uxoremque & liberos ad eum adduxit. Ibi apparitio DEI facta Moyſi, populusque edoctus & monitus, & populi impietas in cultu vituli, x] & ob hanc impietatem inflicta pœna ut non perveniret in terram

ας

q] Βαναία. id. 31. r] id. 32. Γαδγαάδ.
s] Ἐτεβαθά. id. 33. t] Ἐβρωνά. id. 34.
u] Exod. XVIII. 5. ſeq. x] Exod. XXXII.

-μις τιμωρούμενος ὁ λαὸς, περὶ τὸ μὴ ἐπιβῆναι τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας, περιείλετο κατὰ τὴν ἔρημον πλανώμενος, καὶ τριακοστὸν τέταρτον σταθμὸν εἰς τὴν ἔρημον Φαράν κατήγετο, ἡ ἐστὶ κάδης. λε, ἀπὸ κάδης, εἰς τὸ ὄρος τῆς ἐδώμ, ὧδε ἀποθνήσκει ἀαρὼν, ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ τῆς ἐξόδου ἀπὸ αἰγύπτου, τοῦ λαοῦ, τῷ πέμπτῳ μηνὶ, ὅς ἐστι παρὰ μακεδόσι λῶος, μιᾷ τοῦ μηνὸς, ἦν δὲ ἐτῶν, ρκγ. ἀπὸ ὢρ τοῦ ὄρους, τριακοστὸν ἕκτον σταθμὸν, ἦλθον εἰς ἐλμῶνα. λζ, εἰς φινώ. λη, εἰς ὠβώθ. λθ, εἰς γαι, ἐπὶ τῶν ὁρίων μωάβ. ἐν τούτοις τοῖς ὁρίοις, ὁ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν, καλεῖ τὸν μάγον τὸν βαλαὰμ, καταράσα-

promiſſionis, y] in deſerto errabundus circumducebatur, & trigeſimam quartam ſtationem habuit in deſerto Pharan z] quæ Cades eſt. Trigeſimam quintam à Cades in montem Edom a] ubi Aaron moritur, ab exitu populi ex Ægypto anno quadrageſimo, menſe quinto qui apud Macedones eſt Lous, prima menſis die, annos natus centum viginti tres. Ab monte Or manſione trigeſima ſexta venerunt in Elmona. b) Trigeſima ſeptima in Phino. Duodequadrageſima in Oboth. Undequadrageſima in Gai, c) in confiniis Moab. In hiſce Rex Moabitarum magum Balaamum d) vocat, ad devovendum

y] Num. xiv. Hebr. III. 11. z] Num. xxxiii. 36.
a] id. 37. ſeq. b] Σελμωνά id. 41. c] id 44.
d] Num. xxii. ſeq.

ἄγειν τὸν λαόν. μ, σταθ-
μὸν, ἀπὸ τῆς μωὰβ, τι-
μωρηθεὶς ἐπὶ τῷ τελεσ-
θῆναι τῷ βεελφεγὼρ,
ἦλθον εἰς ζαρέθ. μα,
εἰς σοπερὰν ἀρνών.
μβ, εἰς φρέαρ. μγ,
εἰς δεββωγάδ. μδ, εἰς
γαιμὼν δεβλαθὲμ. με,
εἰς τὰ ὄρη τὰ ἀμωρῆ
ἀπέναντι ναβαῦ. μς,
ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ κα-
τὰ ἱεριχώ. μζ, ἐπὶ
τὸν ἰορδάνην, ἀναμέσον
σιμὼθ ἕως μελσὰτ,
τὸ κατὰ δυσμάς. ἐν-
ταῦθα μωϋσῆς κατελή-
ξε, καὶ τὸ δευτερονόμι-
ον γράψας πέραν τῆς ἰορ-

diris populum Iſraëliti-
cum. Quadrageſima ſta-
tione ex Moabitica regi-
one, ubi populus punit'
eſt quod Beelphegor e)
ſacra feciſſet, venerunt
in Zareth. f) Quadra-
geſima prima in Sope-
ran Arnon. g) Qua-
drageſima ſecunda ad
puteum. Quadrageſima
tertia in Debbogad. h)
Quadrageſima quarta in
Gæmon Deblathem. i)
Quadrageſima quinta
in montes Amoreos k)
probe Nabau. Quadra-
geſima ſexta ad occi-
dentem Moab verſus Je-
richo. Quadrageſima ſe-
ptima ad Jordanem in-
ter Simoth l) usque ad
Melſat m) verſus occi-
dentem, ubi vitam finiit
Moyſes, cũ Deuterono-
mium ſcripſiſſet, transq;

δάνε,

e) Num. xxv. f) Deut. II. 13. ſeq.
g) Φάραγγα Ἀρνῶν. id. 24. 36.
h) Δαιβὼν γάδ. Num. XXXIII. 45.
i) id. 46. γελμὼν δεβλαθαίμ. k) ὄρη τὰ Ἀβαρίμ.
l) Ἀσιμὼθ. id. 49.

δάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμὰς, κατέλεξε τῷ λαῷ, ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ τῆς ἐξόδου, ἑνδεκάτῳ μηνὶ, οὗτος δέ ἐστι δύστρος παρὰ μακεδόσι, νεομηνίᾳ τοῦ μηνός. καὶ κελευθεὶς ἀνελθεῖν ἐπὶ τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους Φασγᾶ καὶ θεάσασθαι πᾶσαν τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν πόρρωθεν, ἐκεῖ γενόμενος, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι τελευτᾷ.

Jordanem in deſerto occidentali prælegiſſet coram populo, n] anno ab exitu ex Ægypto quadrageſimo, menſe undecimo qui Macedonibus eſt Dyſtrus, menſis novilunio. Juſſusque aſcendere in verticem montis Phasga, o] univerſamque terram promiſſionis ſpectare de longinquo, ibi verſans anno centeſimo & vigeſimo ætatis p] obiit.

ΒΙΒΛΟΣ δ.

ΚΕΦ. ξθ.

Τίνα ἐστὶν, ἃ τεθέαται ὁ μωϋσῆς θαυμάσια, καὶ δι' αὐτοῦ κατέργασται.

Ἐν τῷ σινᾶ ὄρει τὴν βάτον ὁρᾷ καιομέ-

LIBER IV.

CAP. LXIX.

*Quænam miranda * vidit Moyſes & quænam per illum patrata ſunt?*

In monte Sina rubum videt ardentem

H 5 νην

n] Deut. IV. 44. ſeq. o] Deut. XXXIV, 1. Num. XXVII. 12. Deut. III. 27.

p] Deut. XXXIV. 7. Joſeph. IV. ult. Antiqu.

* De miraculis Moyſis confer Menaſſem Iſraëlidem in Con-

νην ἀλλὰ χλοάζουσαν, καὶ μὴ καταχαιομένην. σημεῖον αἰτήσας παρασχεῖν τῆς εἰς τὴν αἴγυπτον αὐτοῦ ἀποστολῆς, τὴν ῥάβδον τὴν ποιμενικὴν ῥίπτειν ἐκελεύετο. καὶ πάλιν τὸν ὄφιν ἀπὸ τῆς κέρκου δεξάμενος, εἰς ῥάβδον ἐπανῆγε. τὴν χεῖρα ἀποκρύπτειν εἰς τὸν κόλπον κελευόμενος, λευκὴν ὡσεὶ χιών, καὶ παρηλλαγμένην ἐξήγαγε· καὶ πάλιν ἀποκρύψας αὐτὴν, εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀποκαταστᾶσαν, ἐπανήγαγε. κατιὼν ἐπὶ τὴν προστεθεῖσαν αὐτῷ λειτουργίαν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀγγέλῳ περιτυχὼν ἀπεπνίγετο, ἀλλ' ἡ γυνὴ γνοῦσα, τὸν ἄγγελον ἐξευμενισαμένη, νυμφίος σύ μοι δι' αἱμάτων, αὐτῷ φήσασα, τῆς ἐπιθέσεως

q] ſed flagrando non exuſtum. Petens ſignum præberi ſibi miſſionis divinæ in Ægyptum, juſſus eſt baculum paſtoritium r] projicere, atque iterum ſerpentem caudâ apprehendens, reſtituit in baculum. Juſſus manum in ſinu abſcondere s] candidam nivis inſtar & alteratam eduxit: atque iterum cum abſcondiſſet, reſtitutam in ſtatum naturalem reduxit. Cum deſcenderet in Ægyptum ad commiſſum ſibi munus, incidit in angelum t] qui fauces ejus apprehendit: ſed uxor hoc intelligens, angelum delinivit, aitque *ſponſus ſanguinum tu es mihi*, atque ita ne diu-

ὡς

Conciliatore ad Deut. XXXIV. 10. & Ezechielis, Veteris tragici fragmenta à Clemente Alex. & Euſebio ſervata.

q] Exod. III. r] Exod. IV. 2. ſeq. VII. 9. ſeq.
s] Exod. IV. 6. ſeq. t] id. 24. ſeq.

ὡς ἀπεῖρξε. κατελθὼν εἰς τὴν αἴγυπτον, τὸ δαμαζόμενον τοῦ λαοῦ πλῆθος ὑπὸ τῇ τῶν αἰγυπτίων δουλαγωγίᾳ παραμυθήσατο, ὡς ὑπὸ Θεοῦ εἴη ἀπεσταλμένος τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς πορίσασθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπειθοῦντι, συγχωρεῖν, τὸν λαὸν ἐπὶ Θεοῦ λατρείαν ἐξιέναι, τὰς δέκα πληγὰς ἐπήγαγε, τοῦ λαοῦ συνόντος τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν πληγῶν, διὰ τὴν συνουσίαν ὑφισαμένου. πρώτῃ μὲν γὰρ πληγῇ, τὰ αἰγύπτου ὕδατα, εἰς αἵματα μετέβαλε, καὶ πάλιν παρακληθεὶς ἀντικαθίστη. β. πληγῇ, βατράχων πλήθει, τὴν ἅπασαν αἴγυπτον ἐπλήρου. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτοις ἀπειθῶν, συναγαγὼν σκνιπῶν ἄπειρον γένος, τὸν

tius illi inſiſteret, repulit. In Ægyptum cum venit, populi multitudinem Ægyptia ſervitute preſſum ſolatus eſt velut miſſus à DEO ad libertatem eis comparandam, Regique renuenti concedere u] ut populus ad ſacra DEO facienda proficiſceretur, decem plagas induxit, populo qui inter Ægyptios verſabatur, nihil ex illis plagis propter illam propinquitatem percipiente. Primâ quidem plaga x] Ægypti aquas mutavit in ſanguinem, & rogatus, iterum reſtituit. Secunda plaga y] multitudine ranarum univerſam Ægyptum opplevit. Cum vero & his non flecterentur, culicibus z] innumerabilibus aërem

ἀέρα

u] Exod. V. ſeq. x] Exod. VII. 19.
y] id. VIII. 2. z] id. 17.

ἀέρα τῆς αἰγύπτου συνεμέξωσε. κυνόμυιαν τε ἐπὶ τούτοις, τὴν ἀναισχυντοτάτην ἐπέφερε τοῖς αἰγυπτίοις, ἣν, οὐκ ἐνδιδόντων τὸν λαὸν, εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν προελθεῖν, ἠργάσατο. ἐπὶ δὲ τούτοις, χάλαζαν ἐπήγαγεν, ἀναιροῦσαν ἅπερ ὑπαίθρια κατελαμβάνετο. ἔπειτα ἀκρίδων νέφη τοὺς καρποὺς ἅπαντας καταναλώσασαι. σκότος τε, μόνους σκοτίζον τοὺς αἰγυπτίους, τοῖς ἑβραίοις οὐ μελαινόμενον. δεκάτην δὲ, καὶ τελευταίαν, ἐπέρριψεν αὐτοῖς πληγὴν, τὸν τῶν πρωτοτόκων, ἀθρόον ὑπὸ μίαν καιροῦ ῥοπὴν, θάνατον. μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ λαοῦ, τὴν ἀπ

Ægypti miſcuit. Muſcam caninam a] inde impudentiſſimam intulit Ægyptiis, quam uon permittentibus licet illis populum ad DEI cultum procedere, iterum ſuſtulit. Poſt hæc immiſit grandinem b] delentem omnia quæcunque ſub dio deprehendit. Poſtea nubes locuſtarum c] à quibus fruges omnes depaſcebantur. Tenebras inde, ſolis d] caliginem obducentes Ægyptiis, Hebræos neutiquam circumdantes nigrore. Decimam denique plagam & ultimam illis inflixit e] primogenitorum ſub unum eundemq; temporis articulum confertas mortes. Poſt po-

αἰγυ-

a] id. 24. Hoc loco omiſſæ duæ plagæ, peſtis pecorum & ulcera hominum de quibus Exod. IX.

b] id. IX. 18. ſeq. c] Exod. X. 13. ſeq.

d] id. 21. ſeq. e] Exod. XI. ſeq.

αἰγύπτου, ἐπιδιώκοντος αὐτὸν τοῦ αἰγυπτίου στρατοῦ, τὴν ἐρυθρὰν διεῖλε θάλασσαν, εἰς δίοδον τοῦ λαοῦ· καὶ πάλιν ἐπήγαγε ταύτην, κατὰ τοῦ διώκοντος βασιλέως, ὃν ἐπεκάλυψε τῷ τῆς θαλάσσης βυθῷ, πλήξας τὴν θάλασσαν, ῥάβδῳ, ὥσπερ αὐτὴν εἰς τὴν τοῦ λαοῦ δίοδον, καὶ πρότερον ἔπληξε. τὸ πικρὸν ὕδωρ μεῤῥᾶς τῆς πηγῆς, εἰς νᾶμα μετέβαλε πότιμον, ξύλον βάψας ἐν αὐτῇ, ὥσπερ δὴ καὶ ἐκελεύετο. μάννα προεῖπεν ὕειν τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διατροφὴν, καὶ οὕτως ἐγίνετο. ὀρτυγομήτραν καθίπτασθαι προειπὼν, ἐπιθυμήσαντος κρέα φαγεῖν τοῦ λαοῦ, εἰς θεογνωσίαν τὸν λαὸν ἐπαιδαγώγει. ἐκ στερεᾶς πέ-

puli ex Ægypto exitum, perſequente eum Ægyptio exercitu; rubrum mare Moyſes diviſit f] ut populus poſſet tranſire, atque iterum illud commiſit adverſus Regem perſequentem, quem profundo maris, quod baculo percuſſit, obruit: ſicut & prius illud, ut populo liceret tranſire, percuſſerat. Amaram aquam g] Maræ fontis in aptum potui mutavit fluentum, ligno in illud immiſſo ſicuti juſſus fuerat. Prædixit futurum ut manna h] DEUS in deſerto ad alendum populum plueret, atque ita factum eſt. Idem prædicens coturnicem i] devolaturam populo carnibus veſci deſiderante, ad DEI cognitionem populum perdu-

f] Exod. XIV. g] Exod. XV. 25. h] id. XVI. 4. ſq.
i] id. 12. ſeq.

-τρας, ῥάβδῳ πληγείσης, ποταμίων ὑδάτων ἀθρόον ῥύσιν προὐκαλέσατο. χειρῶν ἐκτάσει, πολέμου νίκην, κατὰ τοῦ ἐπελθόντος στρατοῦ τοῦ Ἀμαλὴκ, τῷ λαῷ εἰργάσατο. νόμον ἐδέξατο παρὰ Θεοῦ, ἐν διπτύχῳ γραφέντα πλακὶ, τεσσαράκοντα νηστεύσας ἡμέρας, καὶ πάλιν διὰ τὴν τοῦ λαοῦ δυσσέβειαν, τὰς θεογράπτους συντρίψας πλάκας, δεύτερον ἐπιβὰς τῷ σινᾶ ὄρει, καὶ νηστεύσας ὁμοίως ἄλλας ἡμέρας τεσσαράκοντα, τὸν νόμον, ἐν αἷς ἀνεκόμισε λαξεύσας πλαξὶν, ἀνενεώσατο. τὸ πρόσωπον κατέβη δεδοξασμένος, ὡς μήτε τὸν λαὸν ἐνορᾶν αὐτῷ δύνασθαι. καὶ αὐτὸς δὲ

xit. Ex arida petra baculo percuſſa k] flumen aquæ largiter fluentis provocavit. Manuum elatione l] victoriam in bello adverſus exercitum Amaleci, qui populum invadebat, conciliavit. Legem à DEO accepit duplicibus ſcriptam m] tabulis, cum per quadraginta dies jejunaſſet: deinde propter populi impietatem tabulas à DEO ſcriptas confregit n] & ſecunda vice in montem Sina aſcendens, atque ſimiliter aliis quadraginta jejunans diebus, in tabulis quas iterum ſibi comparavit, renovavit legem. Deſcendit de monte, o] glorificata facie ſic ut populo ne quidem intueri eum eſſet integrum. Idem

νομο-

k] Exod. XVII. l] id. XVII. 11.
m] Exod. XXXIII. 19. n] Exod. XXXIV. 28.
o] id. 29.

νομοθέτης ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαιώμασι τοῦ λαοῦ γεγένη]. Θείας ὀπτασίας παρὰ πάντας τοὺς προφήτας ἠξιώθη. τῆς νοερᾶς οὐσίας, θαυμαστοὺς χαρακτῆρας, ἐθεάσατο, πρὸς οὓς τὴν ἱερὰν σκηνὴν κατασκευάζειν ἐκελεύετο. τὴν ἱερὰν σκηνὴν ἀντίτυπον τῆς νοερᾶς κατεσκεύασεν οὐσίας. τὸ ἱερὸν χρῖσμα ἐν ᾧ τὴν ἱερωσύνην καθεσθεὶς, συνέθηκεν. ἀρχιερέας ἀπέδειξε, τὸν ἀδελφὸν ἀαρὼν, καὶ τοὺς τούτου παῖδας, δι' οὗ κατεσκεύασε χρίσματος. τὴν ἱερὰν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ τῷ ἁγίῳ χρίσματι χρίσας, ἡγίασε. σάββατον αὐ-

ipſe etiam legiſlator populi p] conſtitutionumque omnium auctor fuit. Divino q] conſpectu præ omnibus Prophetis dignus habitus. Eſſentiæ intellectualis admirandos characteres conſpicatus, r] & ſecundum eosdem ſacrum juſſus condere tabernaculum intellectualis eſſentiæ antitypum ſive imaginem condidit. Sacrum s] unguentum quo ſacerdotium inaugurabat, compoſuit. Pontifices ſacerdotum inſtituit t] Aaronem fratrem ejusq; filios chriſmate quod paraverat. Sacrum tabernaculum u] & omnia quæ in illo erant ſacro ungens oleo ſanctificavit. Sab-

τὸς

p] Exod. XX. ſeq. Num. XII. 7.
q] id. XXXIII. 11.
r] Exod. XXV. 40.
s] de hoc ſupra cap. 28.
t] Levitic. VIII.
u] id. VIII. 11.

τὰς πρώτας ὡρίσατο, δείξας αὐτὸ, διὰ τῆς διπλῆς ἐκλογῆς τοῦ μάννα, καὶ τῆς ἀσήπτου διαμονῆς αὐτοῦ, οὐ πρότερον ἐγνωσμένον. τρεῖς νομίμους ἑορτὰς τῷ λαῷ παρέδωκε τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάζειν. τοὺς μοσχοποιήσαντας ἐτιμωρήσατο διὰ τῶν προσδεδραμηκότων αὐτῷ, τρισχιλίους τοὺς ἀνεπιστρέπτους ἀποκτείνας. τὸν λαὸν ἐνομοθέτησε. ἀπηρίθμησε καὶ τοὺς λευίτας, ἀπ' αὐτῶν διελὼν, περὶ θυσιῶν αὐτοῖς διετάξατο, καὶ ἀπάρσεως τῆς ἱερᾶς σκηνῆς, καὶ πορείας εὐτάκτου. πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κατὰ

batum ipſe primus definivit, x] non prius cognitum demonſtrans illud duplici mannæ collectione, & quod incorrupta illa perſeveraret. Tria lege præcepta feſta y] populo tradidit quæ annuatim DEO celebrarent. Eos qui vitulum fecerant punivit, z] ter mille qui non reverſi fuerant occiſis per hos qui ad ipſum accurrerant. Populo legem tulit. a] Etiam Levitas à populo ſeparans numeravit b] & de ſacrifici.s c] atque ſacri tabernaculi ſublatione & perfectione ſecundum ordinem inſtituenda d] illis præcepit. Ignem ſuper altare oſtendit pri-

τὴν

x] Exod. XVI. 23.
y] Levitic. XXIII. Num. XXVIII. & Deut. XVI.
z] Exod. XXXII. 28. ubi Vulgata 23000.
a] Exod. XX. ſeq. b] Num. III. ſeq.
c] Levitic. I. ſeq. d] Num. I. ſeq.

τὴν πρώτην πρόοδον, ἐξ οὐρανοῦ καταβιβαζόμενον ἔδειξεν, ὃ καὶ διέμεινεν ἄσβεστον. τοὺς προσαγαγόντας οὐκ ἐκ τούτου πυρὸς, ναβὰδ καὶ ἀβιοὺδ τοὺς ἀρχιερεῖς, θεηλάτῳ πληγῇ καταπεσόντας ἀπέδειξε. καθαρῶν, καὶ μὴ καθαρῶν ζώων, διάκρισιν ἐποιήσατο. ὑπὲρ ἁμαρτιῶν λύσεως τὰς ἀφορισμένας θυσίας ἐπέταξε δεῖν προσάγεσθαι. λεπρῶν καὶ ἀναπήρων διακρίσεις, ἀπὸ τῆς ἱε-

ma celebratione e] de cœlo deſcendentem qui & poſtea perſeveravit f] inextinctus. Principes ſacerdotum Nabad & Abiud qui non ex iſto igne obtulerant, g] divinitus inflicta plaga occumbentes demonſtravit. Mundorum & non mundorum animantium h] diſcrimen ſtatuit. Pro peccatis diſſolvendis ſingularia ſacrificia i] conſtituit oportere offerri. Leproſa k] & mutila l] ſecernenda à ſacra con-

I ρᾶς

e] Levit. IX. 24. Confer *Jo. Buxtorfii* exercitat. 2. ad hiſtoriam ignis ſacri & cœleſtis: *Henrici Horchii* orationem de igne ſacro victimas abſorbente, quæ cum ejus hermeneutica ſacra prodiit, Herborn. 1691. 4. *Davidis Henrici Köpkenii* diſſ. de igne cœleſti, Roſtoch. 1704. *Jo. Gottlieb Bohnii* de igne Gentilium ſacro in Iſraëlitarum ſacra injurio diſſertationes duas Witeb. 1708. *Bælii* dictionarium in voce Egnatia, *Petri Dan. Huetii* Alnetanas quæſt. lib. 2. cap. 12. §. 21. p. 215. ſeq. &c.

f] Levitic. VI. 13. g] Levitic. X. I. Num. III. 4.

h] Levit. XI. i] Levit. IV. ſeq. k] Levit. XIII. ſq.

l] Levit. XXI. 17. ſeq.

ρείας συναγωγῆς ὑπέδειξε, καὶ περὶ καθάρσεως αὐτῶν, τίνα προσάγεσθαι, καὶ ὅπως χρή, διετάξατο. τοὺς ἀμορραίους ἀναιμωτὶ καταλθὼν τὴν γῆν αὐτῶν ταῖς δύο φυλαῖς τῇ τοῦ ῥουβὶμ καὶ τῇ τοῦ γὰδ ἀπένειμεν εἰς κλήρους. τὸν τῶν μαδιανιτῶν ἀνεῖλε βασιλέα, καὶ τὸν μάντιν βαλαὰμ κακοσύμβουλον αὐτῷ κατὰ τοῦ λαοῦ γενόμενον. τοὺς τελεσθέντας τῷ βεελφεγὼρ ἐκ τοῦ λαοῦ, δισμυρίους τετρακισχιλίους ἀναιρεθησομένους, προεῖπε. σημεῖον καὶ τύπον τοῦ σωτηρίου σταυροῦ, ἐν ὧπερ ἀνέστησεν ὄφει χαλκῷ προκατέβαλε, ᾧ προσέχοντες οἱ δακνόμενοι ὑπὸ τῶν ὄφεων, οὐκ ἀπόλλυν-

gregatione docuit, & de mundatione eorum quæ offerri & quomodo oporteat, præcepit. Cum Amorrhæos citra ſanguinis effuſionem oppreſſiſſet, m] terram eorum duabus tribubus Rubeni & Gad in ſortem adtribuit. Madianitarum ſuſtulit Regem n] & Balaamum vatem qui mali conſilii o] Regi adverſus populum Judaicum auctor extiterat. Prædixit eis p] qui ex populo ſacra Beelphegori fecerant, quater & vicies mille interficiendos. Signum typumque ſalutiferæ Crucis erexit q] æneo ſerpente in illa propoſito, quod intuentes qui à ſerpentibus morſi fuerant, neutiquam peribant. Quinque li-

Z.

m] Deuter. III. & Numer. XXXII.
n] Numer. XXXI, 8. o] id. 16.
p] Num. XXV. q] Num. XXI, 9.

ζ. πέντε βίβλους τῷ λαῷ συνέταξεν, εἴς τε μελέτην διηνεκῆ, καὶ διδασκαλίαν λόγων ἱερῶν, καὶ μνήμην τῶν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ εἰς αὐτοὺς γεγενημένων, καὶ προφητείαν τῶν ἐπιόντων αὐτοῖς δεινῶν, ῥαθυμίᾳ τε ἀπὸ τῆς εὐσεβείας, καὶ ἀποκλίσει τῇ ἐπὶ δυσσέβειαν κατέλιπεν. ἀλλὰ καὶ ᾠδὴν αὐτοῖς, μετὰ τὴν ἐπὶ τὴν διὰ θαλάσσης σωτηρίαν, καταλεχθεῖσαν, ἑτέραν ᾖσεν, ὡς τὰ ἔθνη προτιμηθήσεσθαι, αὐτῶν δυσσεβησάντων, τὰ πρότερα ἀσύνετα, καὶ ὑπὸ Θεοῦ προσληφθήσεται πρὸς παροργισμὸν αὐτῶν, τῶν ἐπὶ ταῖς πολλαῖς εἰδωλολατρείαις,

bros r] populo compoſuit, & poſt ſe reliquit in aſſiduam meditationem doctrinamque ſermonum ſacrorum, & in memoriam rerum quæ & pro ipſis & in ipſos actæ fuerant, nec non in prædictionem gravium pœnarum quæ ſuper illos venturæ eſſent, negligentiamque eorum à pietate & declinationem ad impietatem caſtigaturæ. Sed & canticum illis, s] poſtquam per mare ſervati fuerant, recitatum, aliud t] cecinit, quod ſi ipſi impie egerint, gentes priꝰ inſipientes, illis honore ſint præferendæ ſuſcipiendæque à DEO ad indignationem ſollicitandam ipſorum qui frequenti i-

r] Diſtinctionis in quinque libros auctorem Moſen negat Joſephus Antonius Gonſalez in mantiſſa ad diſſert. de duplici terra viventium ſect. 4. p. 121. 123. non firmioribus argumentis uſus quam alii qui auctorem pentateuchi Moſen inficiantur.

s] Exod. XV. t] Deuter. XXXII.

παροργισάντων τὸν Θεόν. ἔςι δὲ τὰ πέντε αὐτοῦ βιβλία, γένεσις, ἔξοδος, λευϊτικὸν, ἀριθμοί, δευτερονόμιον.

dolorum cultu DEUM ad iram ſollicitaſſent. Libri Moyſis quinque ſunt Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomion.

ΚΕΦ. ο.

Τίνα τὰ διὰ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ ἐπιτελεσθέντα σημεῖα, καὶ δι' αὐτοῦ τῷ λαῷ κατεργασθέντα θαύματα.

CAP. LXX.

Quænam ſunt ſigna à Jeſu Nave perfecta & miracula quæ per ipſum in populo patrata ſunt?

Τὸν ἰορδάνην ποταμὸν εἰς τὸ παρελθεῖν τὸν λαόν, ἐπὶ τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν, διεῖλε. δώδεκα λίθους, κατὰ ἀριθμὸν τῶν δώδεκα φυλῶν, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνακομισθῆναι μεγάλους, εἰς μνημόσυνον ἀποτεθειμένους τῷ λαῷ, τῆς πορείας αὐτοῦ, τῆς διὰ τοῦ ξηροῦ γενομένου ποταμοῦ, προσέταξεν. τὰς ἑξήκοντα μυριάδας τοῦ λαοῦ, πε-

Fluvium Jordanem diviſit a] ut populo liceret tranſire ad terram promiſſionis occupandam. Duodecim lapides ingentes b] pro numero duodecim tribuum ex fluvio educi ponique juſſit à populo in monumentum itineris ab ipſis peracti per aridũ fluvium. Saxeis cultris c] ſexcenta populi millia circumcidit. Tu-

ριέ-

a] Joſ. III. b] id. IV. c] Joſ. V. 2. ſeq.

τρίναις περιέτεμε μαχαίραις· τὰ ἐν ἱεριχῷ τείχη, σαλπίγγων ἠχῇ, κατεστρέψατο. τὸν ἱεροσυλήσαντα ἀχαραῖον, δι' ὃν ὁ λαὸς ἡττᾶτο, κληρωτὸν ἀνεύρηκε, καὶ λιθόλευστον ἀνεῖλε. τὰς πόλεις τῶν ἐθνῶν, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν, ἀναιμωτὶ παρείληφεν. ὑπὲρ γαβαωνιτῶν, τῶν αὐτομόλων τῷ λαῷ γεγονότων, πολεμῶν, εἰς τελείαν νίκην τὴν ὑπὲρ αὐτῶν, τὸν ἡλίου δρόμον ἔστησε. ταῖς φυλαῖς κατὰ κλήρους αὐτῶν, τὴν γῆν ἣν παρειλήφει παρὰ τῶν ἐθνῶν, κατένειμε. τῷ πιστοτάτῳ χαλὲβ τῷ τοῦ ἰεφωνῆ, τὸν ἄξιον αὐτοῦ κλῆρον ἀπένειμε. τὴν ῥαὰβ, τὴν τοὺς κατασκό-

barum clangore d] muros Jericho evertit. Sacrilegii reum Achanem e] cujus cauſa populus inferior in prælio fuerat, per ſortem indicatum deprehendit, & lapidibus obrutum ſuſtulit. Urbes gentium f] ipſorumque Reges ſine ſanguinis effuſione cepit. Pro Gabaonitis dimicans qui ſponte populo Iſraëlitico ſe dediderant, ut perfectam pro iis victoriam reportaret, Solis curſum g] ad tempus inhibuit. Terram captam de gentibus, per ſortem cujusque h] inter tribus diſtribuit. Fideliſſimo Chalebo i] Jephone filio, dignam ſortem aſſignavit. Raabi k] quæ exploratores ſuſceperat, habuit ho-

d] Joſ. VI. e] id. VII. 18. ſeq. f] Joſ. VIII. ſeq. ſupra cap. 34. g] Joſ. X. 12. h] Joſ. XIII. ſeq. ſupra cap. 31. i] id. XIV. 12. ſeq. & XXI. 12. k] Joſ. VI. 17. 23. 25.

πῆς δεξαμένην ἐτίμησε, τῷ λαῷ συγκατατάξας αὐτήν. τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευΐταις, τὰς πόλεις, καὶ τὰ προάστεια ἀποδέδωκε. τὰς φυγαδευτηρίους ἓξ πόλεις ἀπέδειξε. πάντα κατορθώσας, κατὰ τὰς Μωσέως ὑποθήκας, ἀπολύων τὸν λαὸν ἐπὶ τοὺς κλήρους οὓς κατένειμεν αὐτὸς λίθον ἔστησεν, εἰς μαρτύριον τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεγομένων αὐτοῖς, ὡς ἀληθῆ εἴη. ἃ δὲ ἦν, ὡς μετ' αὐτὸν καταλείψουσι, τὸν σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτῶν γενόμενον Θεὸν, καὶ τοῖς τῶν ἐθνῶν εἰδώλοις προστεθήσονται, ὅθεν καὶ αὐτοὶ παραλειφθέντες ὑπὸ Θεοῦ, δαίμοσιν οἵσπερ εἵλαντο ἐκδοθήσονται, καὶ μετὰ πολλὰς τιμωρίας ἃς καὶ ἐν τοῖς πατρῴοις κλήροις ὑποστήσονται,

norem & populo eam adſcripſit. Sacerdotibus l] ac Levitis civitates, earumque ſuburbia tribuit. Sex civitates ſtatuit perfugii, m] omnibusque ſecundum Moyſis ſtatuta recte ordinatis populum in ſortes n] quas ipſis diſtribuerat, dimiſit. Statuit lapidem o] in teſtimonium, quod vera eſſent quæ ipſis dixerat, hæc nempe, quod poſt ſe deſerturi eſſent Servatorem & Antiſtitem ipſorum Deum, gentiumque idolis acceſſuri, unde & ipſi deſerti à DEO tradentur dæmonibus quos ſibi elegerint: & poſt multas pœnas quas etiam in patria ſorte ſint obituri, expulſio-

τὴν

l] Supra cap. 33. m] ſupra cap. 32.
n] ſuprà cap. 31. o] Joſ. xxiv.

τὴν ἐκβολὴν τὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ εἰς τὰ ἔθνη διασπορὰν, γενησομένην αὐτῶν ἄτιμον ἐπιγνώσονται.

nem e terra Canaan atque in gentes diſperſionem ignominioſam experientur.

ΚΕΦ. οα.

Τίνα τὰ διὰ τῶν κριτῶν θαυμάσια γενόμενα.

Τὸν ἀδωνιβεζὲκ βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων, ἑβδομήκοντα βασιλεῖς ἀκρωτηριάσαντα πολεμήσαντες, ποδῶν καὶ χειρῶν ἐξέτεμον, καὶ μυρίους αὐτοῦ στρατιώτας διὰ τῆς τοῦ ἰούδα φυλῆς ἀνεῖλον. τὸν βασιλέα μωαβιτῶν, δουλαγωγοῦντα τὸν λαὸν, ἐδὼμ δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, αὼδ ὁ κριτὴς ἐπελθὼν, ὡς εὔνους αὐτοῦ περὶ τὴν ὑπακοὴν ἐσόμενος, καὶ δωροδοκήσας, ἀνεῖλε δόλῳ: ἀμφοτεροδέξιος γὰρ ὢν ὁ αὼδ, ὡς βουλόμενος

CAP. LXXI.

Quænam ſunt miranda quæ contigerunt per Judices?

Adonibeſec a] Regem Philiſtæorum, qui ſeptuaginta Reges mutilaverat, debellarunt pedibusque multarunt & manibus, & decem millia ejus militum per tribum Juda deleverunt. Regem Moabitarum Edom b] nomine, qui ſervitute populum premebat, Aod Judex accedens, benevolum præ ſe ferens obſequium, & velut munera oblaturus dolo ſuſtulit. Ambidexter enim Aod, velut pri-

a] Judic. I. 6. ſeq.
b] Eglon. Judic. III.

αὐτῷ ἰδίᾳ τι λέγειν τῶν συμφερόντων, τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ, παρόντος οὐδενὸς, εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτὸν διεχειρίσατο. τὸν Σισάρα πάλιν βασιλέα τῶν Χαναναίων, κρατοῦντα τοῦ λαοῦ διὰ τὸ δυσσεβεῖν, Δεββώρα τις γυνὴ, στείλασα τὸν Βαρὰκ, τὸν ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ, τοῦτον καταπολέμησε, καὶ τετρακισχιλίους μὲν αὐτοῦ στρατιώτας ἀναιρεῖ, αὐτὸν δὲ τὸν Σισάρα μόνον ἀποδράντα τοῦ πολέμου, Ἰαζὴλ τις μαινομένη γυνὴ, φεύγοντα, πρὸς τὴν ἑαυτῆς οἰκίαν, ὡς εἰς καταφυγὴν προσηκαμένη, ποτίζει γάλακτι διψῶντα, καὶ κατακοιμίζει πρὸς τῷ ἐδάφει, ἀποκαθευδήσαντα δὲ αὐτὸν πάσσαλον διὰ τοῦ κράνους περάσασα διαχρῆται, ζητοῦντι δὲ αὐτὸν καταλαβεῖν, τῷ Βα-

vatim cum ipſo collocuturus de rebus alicujus momenti, præſente nemine, manu ſiniſtra in cubiculo eum obtruncavit. Siſaram rurſus, c] Chananæorum Regem, qui Iſraëlitis quia impii erant prævaluerat, Debbora mulier miſſo adverſus eum Baraco è tribu Nephthalim, oppugnavit, quater mille ejus milites interfecit, ipſumque Siſaram fugientem e prælio, Jazel ira furens fœmina & perfugium domi ſuæ quærentem excipiens, ſitientem lacte potat, humique ad ſomnum capiendum reclinat, conſopiti vero cranium clavo transfigit atque ita obtrnncat, cupientique eum comprehendere Baraco oſtendit in terra jacentem transfixum. Madianitis ite-

ρὰκ,

c] Judic. IV.

ρὰχ, δείκνυσιν ἰαζὴλ ἐν τῇ γῇ καταπεπαρμένον. πάλιν μαδιναίων ἐπικειμένων τῷ λαῷ, διὰ τὸ ἐπὶ ταῖς δυσσεβείαις ὑπὸ θεοῦ ἐκκαταλελεῖφθαι, γεδεὼν δὲ ἀγγέλου προβάλλεται κριτὴς, καὶ σημεῖον τούτου αἰτεῖ, εἰ προστῆναι οἷός τε εἴη τοῦ λαοῦ, τοιοῦτον αὐτῷ δοθῆναι: πόκον ἀποθέμενος ἐν τῇ γῇ, τοῦτον ᾔτει δρόσῳ πληροῦσθαι, τῆς περὶ τὸν πόκον γῆς, μηδόλως ὑγραινομένης. ὡς δὲ οὕτως ἐγίνετο, πάλιν ᾔτει, τὸ μὲν περὶ τὸν πόκον ἔδαφος, ὑγραίνεσθαι, τὸν δὲ πόκον ἄυετον μένειν. ὡς δὲ εἶδε οὕτω γινόμενον ὡς ᾐτήκει, ἐνεχείρει τοῖς προστεταγμένοις. καλεῖ γοῦν συναρᾶσθαι αὐτῷ τοὺς βουλομένους τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τὸν τῶν ἐχθρῶν πόλεμον, καὶ συνέρχονται δισχίλιοι

rum populo incumbentibus quoniam propter impietatem derelictus à DEO fuerat, Gedeon per Angelum Judex præficitur, d] ſignumque cum peteret an ipſe idoneus eſſet populo præeſſe, tale ipſi datum fuit: Vellus reponens in terra, hoc rogavit rore repleri, ſolo circa vellus neutiquam humectato. Et cum hoc ita factum eſſet, iterum rogavit ſolum rigari circa vellus, vellus autem impluvium manere. Cumque & hoc ita contigiſſe videret ut rogaverat, injuncta ſibi aggreſſus, convocat quotquot vellent ex populo ſecum ſeſe ſacramento obſtringere ad hoſtes bello perſequendos. Conveniunt igitur duo & viginti millia, e]

d] Judic. VI. 37. e] Judic. VII.

καὶ δισμύριοι· πολλοὺς δὲ αὐτῷ τοὺς συνεληλυθότας ὁ Θεὸς εἰπὼν εἶναι, ἀποπέμπειν ἐκέλευσε τοὺς δειλοὺς, μένουσι δὴ, τούτων ἀποπεμφθέντων, μύριοι. Βουλόμενος δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ δεικνύειν, ὡς οὐ πολεμούντων πλήθει περιέσται, τῶν πολεμίων ἀπείρων ὄντων, ἀλλὰ θείᾳ χειρὶ, πάλιν αὐτῷ κελεύει, κατιέναι πρὸς τῷ παρακειμένῳ ποταμῷ, κἀκεῖσε δεικνύει τοὺς συνελευσομένους ἐν τῇ μάχῃ. ὡς δὲ εἰς ὕδωρ πιεῖν οἱ μύριοι κατέβησαν, ἐπιτηρεῖσθαι κελεύεται τοὺς τὰ στόματα τοῖς ὕδασι καταβάλλοντας, κατακαμπτομένους ἐν τῷ πίνειν, καὶ τοὺς χερσὶν ἀνιμωμένους τὸ ποτὸν, καὶ λάπτοντας ὡσεὶ κύνες. οὗτοι δὲ ὤφθησαν ὄντες μόνοι τριακόσιοι. καὶ πάλιν πέμψας ἑπτακοσίους καὶ ἐννακισ-

DEO autem reſpondente nimis multos eſſe qui conveniſſent, juſſus eſt dimittere quotquot meticuloſi eſſent, illisque dimisſis remanent decem milla. Sed DEUS volens ipſi demonſtrare non pugnantium multitudine parari victoriam, cum hoſtium copiæ infinitæ eſſent, ſed Divina manu, iterum jubet ad proxime vicinum fluvium accedere, ibique quinam in pugnam cum eo abire debeant oſtendit. Cum enim ad aquam bibendam decem millia deſcendiſſent, jubetur obſervare quinam inclinantes ſe ad bibendum ora aquis admoveant, & quinam manibus haurientes lambant canum inſtar. Illi autem non plures eſſe deprehenſi ſunt quam trecenti. Remiſſis igi-

χιλί-

χιλίους, ἀκούει ὡς διὰ τῶν τριακοσίων τοὺς πολεμίους ἀμαχητὶ τροπώσεται. ὑδρίας οὖν αὐτοῖς ἐπιφέρεσθαι, καὶ λαμπάδας ἐν τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ, κελεύει, καὶ σάλπιγγας ἐν τῇ δεξιᾷ. εἶτα ἀπορρίψαντας τὰς ὑδρίας, σαλπίζειν καὶ ἐπιβοᾶν, ῥομφαία τῷ Θεῷ καὶ τῷ γεδεὼν, τούτων δὲ οὕτω πληρουμένων, οἱ πολέμιοι δι' ἑαυτῶν ἐκκόπτονται, πλῆθος ὄντες ἄπειρον, καὶ τέσσαρας βασιλεῖς τοὺς πολεμίους χειρωσάμενος, πελεκίζει· τὸν ὠρὴβ, καὶ τὸν ζὴφ, καὶ τὸν ζεβεὲ, καὶ σαλμανᾶ, μαδιανιτῶν, καὶ ἀμαληκιτῶν τοὺς βασιλέας. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἁμαρτάνοντι τῷ λαῷ καὶ δυσσεβοῦντι, ἐπικρατεῖς οἱ πολέμιοι γίνονται. κριτὴς ἰεφθαὲ ὁ γαλααδίτης προβάλλεται, ὃς

tur novies millenis & ſeptingentis accipit quod per trecentos citra dimicationem hoſtes eſſet ſuperaturus. Hydrias igitur ferre & lampades manu ſiniſtra jubet, dextraque tubas, exinde projectis hydriis tuba canere & inclamare, *gladius DEO & Gideoni*. His ita perfectis, hoſtes à ſe ipſis invicem contrucidantur, multitudine infiniti, Gedeon autem quatuor Reges hoſtium captos ſecuri percutit Oreb, Zeph, e] Zebee, & Salomona f] Reges Madianitarum & Amalecitarum. Poſt hæc iterum peccante populo impieque agente hoſtes potentiores evaſerunt. Poſtea Judex Jephthae g] Galaadita præ-

πολε-

e] Judic. VII. 25. f] id. VIII. 5. ſeq.
g] Judic. XI.

πολεμῶν· τὸ τῶν ἀμμανιτῶν ἔθνος, ἐπηύξατο πρὸς τῇ νίκῃ, τὸν ἀπαντῶντα αὐτῷ ἀνιόντι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πρῶτον οἰκίας, προσαγαγεῖν ὑπὲρ τῆς νίκης, εἰς θυσίαν. ἀπαντᾷ γοῦν αὐτῷ μονογενὴς παρθένος, ἣν εἶχε θυγάτηρ, καὶ προσήγαγε ταύτην, ἐπιδούσης ἑαυτὴν καὶ τῆς κόρης. πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς εὐσεβείας ἀποραθυμήσαντι τῷ λαῷ, καὶ καταπονουμένῳ πρὸς Φυλισταίων, καὶ θρηνοῦντι τὴν ἐπάχθειαν, σαμψὼν ναζηραῖος τῇ ἀναστροφῇ, γίνεται κριτής, ὃς ἐν ταῖς θριξὶν εἶχε τὴν δύναμιν, καὶ πρῶτον μὲν, λέοντα κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ περιτετυχότα ἔκτεινε ταῖς χερσὶ περιδεδραξάμενος, ἔπειτα εἰσελθὼν εἰς θέαν τοῦ νεκροῦ λέοντος, καὶ

ficitur, qui Ammanitarum gentem bello petens, ſi contigerit victoria, vovet redeunti ſibi primum quodque obviam factum e domo ſua oblaturum ſe pro victoria in ſacrificium. Obviam igitur datur ipſi unigenita quam habebat virgo filia, eam igitur obtulit, puella etiam ſe ad hoc tradente. Populo poſtea iterum per negligentiam deficiente à pietate, & afflicto à Philiſtæis, calamitatemque deflenti, Sampſon vitæ genere Nazeræus, Judex h] conſtituitur qui in capillis i] robur habebat, & primo leonem k] in via datum ſibi obviam, manibus corripiens interfecit, deinde ad inſpiciendum leonis cadaver l] accedens invenit exa-

εὑρὼν

h] Judic. XV. 20. i] id. XVI. 17.
k] Judic. XIV. 6. l] id. 8.

εὑρὼν ἐσμὸν μελισσῶν, ἐπικαθεζόμενον αὐτοῦ τῷ κρανίῳ, μέλι λαβὼν, ἐξ αὐτοῦ βέβρωκεν. ἀθετούμενος διὰ γυναῖκα, ἣν ἐθνικὴν οὖσαν ἠγάγετο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, τιμωρεῖται τοὺς συμφύλους αὐτοῦ, ταύτῃ. τριακοσίους ἀλώπεκας συλλαβόμενος, καὶ κατὰ δύο προσδήσας αὐτῶν ταῖς κέρκοις λαμπάσιν ἐξημμέναις, κατὰ τὰς χώρας ἀπέλυσεν. οὕτω γοῦν, αὐτῶν ἅπαντας τοὺς καρποὺς, (καὶ γὰρ ἦν ἀμητοῦ καιρὸς) ἐνέπρησεν. ἔπειτα πολεμοῦσι τοῖς ἀλλοφύλοις τὸν λαὸν διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ σαμψῶν ἀδικίαν, λύσις ὁμολογεῖται τοῦ πολέμου γενέσθαι, εἰ τὸν σαμψῶν δέσμιον αὐτοῖς παραδῶσιν. καὶ δήσαντες ἑκόντα οἱ προσήκοντες, καλωδίοις, παρέδοσαν τοῖς ἀλλοφύλοις,

men apum inſidens ejusdem cranio, unde mel ſumſit & de eo comedit. Cum a Patre uxoris quam ethnicam duxerat, rejectus fuiſſet, populares ejus hoc modo ultus eſt. m] Trecentas cepit vulpes, binarumque caudis colligatis, facibus accenſas in agros eorum emiſit, atque ita univerſas ipſorum fruges, erat enim meſſis ſub tempore, incendit. Poſtea à Philiſtæis populum ob hanc Sampſonis injuriam bello petentibus, promittitur bellum ſolvendum ſi Sampſon vinctus n] ipſis tradatur. Volentem itaque vinciunt cives eum ſui funibus, Philiſtæisque tradunt, at ille ſtatim ruptis vin-

&

m] Judic. XV. n] id. 13. ſeq.

ὁ δὲ παραυτίκα τὰ δεσμὰ διαῤῥήξας, καὶ σιαγόνος ὀστοῦν παρατυχὼν ὄνου, χιλίους αὐτῶν, ἐν αὐτῷ παίων, ἀπέκτεινεν. ἐκ δὲ τοῦ κόπου τῆς ἀναιρέσεως αὐτῶν δίψει φλεγόμενος, ἀπόλλυτο, καὶ πάλιν ἀπολαβὼν τὴν σιαγόνα, ὕδωρ αὐτῷ ῥύσασαν, ὅσον ἰάσασθαι τὴν δίψαν ἠδύνατο, εὕρατο. ἄλλοτε δὲ προσβαλὼν τῇ Γαζαίων πόλει, καὶ καταθεωθήσας παρά τινι γυναικί, ἐφυλάττετο παρὰ τῶν πολιτῶν, πρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δὲ νύκτωρ ἐγερθεὶς, καὶ τοὺς φύλακας ἐν ταῖς πύλαις καθεύδοντας θεασάμενος, ἐφ᾽ ὤμων μετὰ τῶν παραστάδων, μοχλοῖς αὐτοῖς καὶ ἁψῖσι, τὰς πύλας ἀράμενος, εἰς τὸν κατάντικρυ τῆς πόλεως βουνὸν ἀπέθετο, δέκα σταδίους ἀπέχοντα. ἡτ-

culis atque maxilla aſini comprehenſa, mille ex iiſdem cecidit & interfecit, cumque præ ſiti qua ex fatigatione cædis eorum flagrabat jam deficeret, maxillam iterum apprehendit & aquam ex ea profluentem quanta ſiti ipſius mederi poterat; reperit. Alio tempore ingreſſum in civitatem o] Gazæorum atque apud mulierem quandam verſantem obſervabant opidi incolæ ut eum interficerent. At ille de nocte ſurgens, cuſtodesque in portis dormientes conſpicatus portas humeris ſuſtulit una cum antepagmentis & repagulis ipſis atque arcubus, repoſuitque in colle qui ex adverſo civitatis decem ſtadiis aberat. Poſtea

τηθεὶς

o] Judic. XVI. 1. ſeq.

τηθεὶς δ' εἰς ὕστερον ἀλλοεθνοῦς πόθῳ γυναικὸς, καὶ τὴν ἀλκὴν ἐν τίνι κέκτηται βιασαμένοις αὐτὸν ἐξειπεῖν, προὐδόθη τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ γὰρ ἔγνω τὴν ἀλκὴν τὸ γύναιον ἐν ταῖς θριξὶν αὐτῷ παρεῖναι, ἀναλκῆ διέδειξεν τοῦτον ἀποξυρήσασα. λαβόντες δὲ αὐτὸν αἰχμάλωτον εἶχον οἱ πολέμιοι, καὶ κατέπαιζόν αὐτοῦ, παρὰ τοὺς ἑαυτῶν Θεοὺς εὐωχούμενοι, καὶ τοῖς ὄμμασιν αὐτὸν πηρώσαντες, ἐκόλαζον. ὡς δὲ ἐπέγνω τὰς τρίχας αὐτοῦ προϊέναι, καὶ τὴν ἀλκὴν ἐγγίνεσθαι, ἐπεύχεται τῷ Θεῷ τὴν ἐκδίκησιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι, καὶ βληθεὶς, εὐωχουμένων τῶν ἐχθρῶν, παρὰ τοὺς ἐκείνων Θεοὺς, εἰς τὸ καταπαίζεσθαι, ἠξίου τὸν ὁδηγὸν, παρὰ τοὺς κίονας ἄγειν, τοὺς τὸν ναὸν ὑ-

vero alienigenæ mulieris victus cupidine, p] coactusque ab illa exponere qua in re ſitum robur ſuum haberet, proditus eſt hoſtibus. Mulier enim comperto robur ejus poſitum eſſe in capillis, radit eum atque adeo viribus exuit: hinc captivum eum ductum hoſtes in poteſtate ſua habuere, eique inter epulas apud Deos ſuos illuſerunt, oculisque q] multarunt. Cum vero ſenſit capillos iterum ſibi creſcere atque ſubire robur, DEUM oravit ut in ultionem ſui conſurgeret. Projectus igitur hoſtibus epulantibus, apud ipſorum Deos ut ei illuderent, ductorem ſuum rogavit ut ad columnas r] ſe adduceret

προφέ-

p] Judic. XVI. 4. ſeq.
q] id. 21.
r] Judic. XVI. 26. ſeq.

προφέροντας, ὡς δὲ ἦγεν οὐκ ὁρῶντα, δεξάμενος τῶν δύο κιόνων, καὶ μέγα βοήσας πρὸς τὸν Θεὸν, καθ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ συναυλισθέντος, εἰς τὴν ἐφ᾽ ὕβριν θέαν αὐτοῦ, λαοῦ, τὸν ναὸν ἐπεσπάσατο. οὕτω γοῦν τόντε ναὸν κατέσπασε, καὶ ἑαυτὸν μετὰ τοῦ τῆς πόλεως πλήθους ἀνεῖλε, πλείους ἀποκτείνας ἐν τῷ θνήσκειν, ἤπερ ζῶν ἀπέκτεινεν.

quæ templum ſuſtinebant. Cœcus itaque eo perductus, apprehenſis duabus columnis magna voce ad DEUM apud ſe clamavit, multoq; populo ad ignominioſum ejus ſpectaculum congregato, templum concuſſit. Ita convulſum ab eo templum & ipſe una cum multitudine civitatis eſt peremtus, pluribus in morte ipſius neci datis quam vivus interfecerat.

ΚΕΦ. οβ.

Τίνα ἐστὶ τὰ διὰ Σαμουὴλ διαπεπραγμένα θαύματα.

Μειράκιον ὢν ἔτι, θείας ἤκουσε φωνῆς, ἐν τῇ ἱερᾷ σκηνῇ τρεφόμενος, ὡς Ἠλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, πανέστιος ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης καθαιρεῖ-

CAP. LXXII.

Quænam miranda à Samuele patrata ſunt?

CUm adhuc adoleſcens in ſacro tabernaculo aleretur, divinam audiit a] vocem quod Heli pontifex maximus cum tota domo ſua ſummo ſacerdotio

ται.

a] 1. Sam. III.

ται. ἱερεὺς ὁμοῦ, καὶ προφήτης, καὶ κριτὴς γενόμενος τοῦ λαοῦ, ἐν ἀριστοκρατίᾳ πρυτανεύσας διέπρεψεν ἐν ἅπασι. τὸν λαὸν εὐνομεῖν ἐδίδασκε. κατὰ τῶν ἀλλοφύλων πολεμεῖν, κατὰ τὸν τῆς διδασκαλίας καιρὸν ἐπελθόντων, παρεθάῤῥυνε, παραινῶν μὴ δεδιέναι τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον. παραυτίκα δὲ τῆς ἐντεύξεως ἱερουργῶν τοὺς πολεμίους ἐτρέψατο, καὶ τὴν κατ᾽ αὐτῶν ἀπεδίδου τῷ λαῷ νίκην, πλουσίους ἐξ ὧν κατειλήφασι σκύλων, μετὰ τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, ποιησάμενος. αἰτήσαντι τῷ λαῷ, τοῖς ἔθνεσιν ἴσα βασιλεύεσθαι, κέχρικε τὸν Σαοὺλ, καὶ προεῖπεν αὐ-

dejiciendus eſſet. Inde Pontifex ſimul & Propheta & Judex factus populi, b] inter optimates gerens imperium, in omnibus enituit. Populum bonis inſtitui legibus docuit, animumque addidit ad bellum adverſus Philiſtæos tempore judicii c] irruptionem facientes gerendum, hortatus inſultum multitudinis hoſtium neutiquam pertimeſcere. Statimque precibus factis, ſacrificiisque oblatis hoſtem fugavit, populoque victoriam reddidit, atque ex præda quam poſt cæſos illos ceperant, auxit divitiis. Petenti populo ut ſibi more gentium regi ſubeſſe d] daretur, unxit Saulem, e] unctoque præ-

K τῷ

b] 1. Sam. III 20. ſeq.
c] 1. Sam. VII. 6. ſeq. Flav. Joſeph. VI. 2. Antiquitat.
d] 1. Sam. VIII. Flav. Joſeph. VI. 4. ſeq.
e] 1. Sam. IX.

τῷ χρισθέντι, τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπιόντι, πιστωτικὰ τῆς βασιλείας ἀπαντήσοντα σύμβολα. δημηγορήσας τῷ λαῷ, περὶ τῆς ἑαυτοῦ προτέρου ἀριστοκρατίας, καὶ διδάξας εὐνομεῖν, καὶ τὴν βασιλείας ἐξουσίαν, οὐδὲ γὰρ ᾔδεισαν ἡλίκη, ἀναδείκνυσιν αὐτοῖς τὸν κεχρισμένον βασιλέα, πρὸς δὲ πίστωσιν αὐτοῦ, τῶν ἀληθινῶν, καὶ τῶν Θεῷ εὐδοκήτων λόγων, ὄμβρους αἰτῆσαι τὸν Θεὸν παρασχεῖν, καὶ παραυτίκα βροντῶν καὶ θεοσημειῶν γενομένων, ὕσεν ὁ Θεὸς τοσοῦτον, ὡς δείσαντα τὸν λαὸν τὴν ἐπομβρίαν, ὁμολογῆσαι γνῶσιν ἔχειν δι' αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ, καὶ δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, τοῦ προ-

dixit quæ in via eſſent ei abeunti eventura ſigna, regni fidem facientia. Orationem habens ad populum de geſta a ſe prius ariſtocratia, f] docensque eundem bonis obſequi legibus, & exponens quænam ſit regni poteſtas, g] neque enim quanta illa eſſet, populus cognoverat, unctum illis oſtendit regem, atque ut fidem ſermonibus ſuis faceret, verosque & DEO probatos demonſtraret, oravit, imbres h] ut immitteret DEUS: & ex templo tonitribus & nimbis exortis pluit DEUS usque adeo, ut populus veritus tempeſtatem, profiteretur ſe Samuelis monitu DEO obſecuturum, & à Propheta cuperet DE-

φήτου.

f] 1. Sam. XII. 2. ſeq.
g] 1. Sam. VIII. 11. ſeq. & X. 25.
h] id. XII. 17.

φήτου, περὶ τῆς τῶν ὄμβρων ἀνοχῆς. ἁμαρτάνοντι τῷ σαοὺλ, καὶ ἀνηκουστοῦντι περὶ τὰ προστασσόμενα, περὶ καθαιρέσεως προεῖπε τῆς βασιλείας, καὶ ὡς ἑτέρῳ δέδοται, ζῶντος ἐπ' αὐτοῦ, παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὸν δαβὶδ υἱὸν ἰεσσαὶ τοῦ βηθλεεμίτου χρίει βασιλέα, κρατοῦντος ἔτι τοῦ σαοὺλ, καὶ προεῖπεν αὐτῷ ὡς εὐάρεστος ἔσται τῷ Θεῷ. γηραιὸς γενόμενος, εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν τελευτᾷ, υἱοὺς καταλείψας οὐκ ἀξίους τῆς ἑαυτοῦ διαδοχῆς.

UM orari ut imbres ceſſarent. Cum peccaret deinde Saul, & præceptis non auſcultaret, i] prædixit ei auferendum regnum, & vivente etiamnum illô dandum alteri à DEO. Hinc Davidem Jeſſæ Bethlehemitæ filium, k] regnante adhuc Saule regem ungit, & DEO probatum iri prænunciat. Senio denique confectus in civitate ſua l] moritur filiis relictis indignis m] qui ipſi ſuccederent.

ΚΕΦ. ογ.

Τίνα ἐστὶ τὰ τῷ δαβὶδ πεπραγμένα, καὶ εἰς αὐτὸν θαύματος ἄξια πραχθέντα.

Χρισθεὶς εἰς βασιλέα, ἔμενε παρὰ τοῦ πατρὸς

CAP. LXXIII.

Quænam ſunt geſta à Davide, & in ipſum digna miratu admiſſa?

Unctus in Regem, a] perſeveravit Pa-

i] 1. Sam. XV. k] 1. Sam. XVI.
l] Ramatha 1. Sam. XXV. 1. m] 1. Sam. VIII, 1. ſeq. Flav. Joſeph. VI, 3. Antiquit. a] 1. Sam. XVI, 13.

νέμων ποίμνια, πῶς τοῖς ἀνθρώποις ὢν ἄγνωστος. τὸν γεθθαῖον γολιὰθ, ἄνδρα γίγαντα, κατὰ παντὸς τοῦ ἑβραίων στρατοπέδου καταχλευαζόμενον, κατέβαλεν ἑνὸς λίθου βολῇ. λέοντας ἀναιρεῖ, καὶ ἄρκτους, ἐπιπνίγων χερσὶ τοὺς ἐπιόντας τῷ αὐτοῦ ποιμνίῳ. τὸν ἐνοχλοῦντα δαίμονα, τῷ σαοὺλ ψάλλων ἔπαυε τῆς ἐνοχλήσεως, καὶ κατεπράϋνε τῷ σαοὺλ ὄχθος. τοὺς δεκαπλασίους ἐπαίνους παρὰ τὸν βασιλέα τὸν σαοὺλ, μαρτυρούμενος ἔχειν παρὰ προφητευουσῶν ἐν χορείαις παρθένων, οὐκ ἐπαίρετο τοῖς ἐπαίνοις, ἀλλ' ἐφθονεῖτο πρὸς τοῦ βασιλέως. τὰς τοῦ φθονοῦντος, ἀναιρεῖν αὐτὸν πολλάκις ὁρμήσαντος, προνοίᾳ τοῦ Θεοῦ, διέφυγε χεῖρας. τοὺς ὁρισθεί-

tris gregem paſcere, hominibus hinc adhuc incognitus. Goliathum Getthæum gigantem, univerſo Hebræorum exercitui, vano obloquenti opprobrio, unius lapidis ictu b] interemit. Leones ſuſtulit & urſos, c] gregemque ipſius invadentes manu ſuffocavit. Dæmonem à quo Saul infeſtabatur, pſallendo compeſcuit, d] & Saulem moleſtia liberavit. Decemplicatarum laudum teſtimonio, quod divinantes in choreis virgines e] præ Saule Rege ei perhibuere, neutiquam elatus ſed expertus eſt Regis invidiam, invidentisque & ſæpius eum conantis interficere, f] manus DEO providente effugit. Definita pro

σας

b] 1. Sam. XVII. 50.
c] id. XVII. 34.
d] 1. Sam. XVI. 23.
e] XVIII. 7.
f] XIX. 9. 11.

σας αὐτῷ ὑπὲρ μνηστείας τῆς μελχὸλ, κατὰ διανόητα τοῦ πατρὸς, ἑκατὸν ἐκόμισεν ἀκροβυστίας. τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ τοῦ σαοὺλ ἄγειν αὐτὸν ἐπ' ἀναιρέσει, προφητεύοντας ἔβλεπεν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, καὶ πάλιν τοὺς ἄλλους πεμφθέντας τὰ αὐτὰ τοῖς προτέροις προφητεύοντας. ἐπεὶ δὲ παραγίνετο μὴ πιστεύων τοῖς ἀπαγγέλλουσι περὶ τῶν προφητευόντων, ὁ σαοὺλ ἀναίρεσιν αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ ποιεῖσθαι βουλόμενος, καὶ αὐτὸς ἐβλέπετο προφητεύων ἀσχημόνως, τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν. ἐξ ἑαυτοῦ γὰρ γενόμενος, καὶ γυμνούμενος ἐν ὑπαίθρῳ πάντα ἀγνοῶν ἀνεφθέγγετο. φεύγων τὸν σαοὺλ, εἰς τὴν ἱερατικὴν ἐπελθὼν πόλιν, τὴν τοῦ γολιὰθ ἐκόμιζε-

deſponſatione Melchol centũ præputia g] quæ Pater virginis callide ab eo deſiderabat, attulit. Miſſos à Saule qui ipſum interficerent, vidit vaticinantes ei Regnum, h] alioſque iterato miſſos eadem cum prioribus præſagientes. Cum vero Saul nollet credere iis qui de prophetantibus nunciabant, ipſe per ſe Davidem volens interficere, viſus etiam ipſe eſt Prophetam de Regno DEI agere parum decore, extra ſe enim poſitus & ſub dio nudus i] & quæ diceret neſcius hæc pronunciavit. Fugiens Saulem David in civitatem ſacerdotalem k] gladium Goliathi l] tulit, quem prius ante

g] 1. Sam. XVIII. 25. 27.
h] 1. Sam. XIX. 20 21.
i] XIX. 23.
k] 1. Sam. XXI. 1. *Nobe.*
l] id. 8.

καὶ μάχαιραν, τὴν ὑπ' αὐτοῦ πρότερον ἀνατεθεῖσαν. καὶ τοὺς ἱεροὺς, ἤσθιεν, ἅμα τοῖς αὐτῷ συνοῦσιν, ἄρτους. ὑφ' ἧς εἰλήφει, κακοχόλῳ τοῦ πατρὸς γνώμῃ γυναικὸς, πρὸς ἀναίρεσιν, ὑπὸ ταύτης διεσώζετο, διὰ θυρίδος αὐτὸν, ἐκ τῶν φονικῶν τοῦ πατρὸς χειρῶν εἰς φυγὴν ἐκπεμψάσης. εἰς βασιλέα τῆς γετθίνης ἐλθὼν ἀγχοῦς, καὶ ἐπιγνωσθεὶς αὐτὸς ὢν, ὁ τὸν γολιὰθ καταβαλὼν, ἐπιληψίαν σοφισάμενος, καὶ διὰ ταύτην οἰκτισθεὶς, ἀπελύετο τῆς ἀναιρέσεως. τοῦ σαοὺλ, διὰ τὴν αὐτοῦ δεξίωσιν, ἀνελόντος τοὺς, τν, ἱερεῖς, πεφευγότα τὸν ἀβιάθαρ ὑποδέχεται, καὶ αὐτὸς

ibi repoſuerat, ſacrosque panes m] ipſe & qui cum eo erant comedit. Quæ ex maligna Patris ſententia in exitium ei nubſerat uxor, eum ſervavit, & per feneſtram n] eum ex truculentis Patris manibus, emiſit in fugam. Ad Anchuſum, o] Regem Getthines veniens, agnitusque is ipſe eſſe qui Goliathum peremerat, epilepticum ſe aſſimilans & ideo dignus viſus miſeratione necem effugit. Cumque Saul quod Davidem ſuſcepiſſent ſacerdotes p) CCCL interfeciſſet, Abjatharem ad ſe confugientem q) recipit

ἐν

m] 1. Sam. XXI. 6. n] XIX. 12.

o] 1. Sam. XXI. 12. Achis, אכיש

p] τριακοσίους καὶ πέντε XXII. 18. Hebr. Vulgat. *Octoginta quinque.*

q] 1. Sam. XXII. 20.

ἐν φυγαῖς διάγων, καὶ ἐν τοῖς δέουσιν ἱερωμένων. Τοὺς ἐπιόντας πολεμίους τῷ λαῷ, ἐκδιωκόμενος τῆς ἰουδαίας, ἐπὶ ὧν ἐπολέμει, καὶ τοῖς ἐκδιώκουσιν αὐτὸν ἔπεμπεν ἀφαιρόμενος ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐθνῶν τὰ σκῦλα. ἐπελθόντα τὸν σαοὺλ δεύτερον, οὐκ ἀνεῖλεν, ἀλλὰ καὶ σημεῖα τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, πῆ μὲν τὰ τῆς χλαμύδος κράσπεδα, πῆ δὲ τὸ δόρυ καὶ τὸ νυκτιπότιον ἀφελόμενος ἀπεδίδου, δεικνὺς ὡς Θεὸν ἀναμένει τὸν ἀμυνόμενον, καίπερ λαβὼν παρ' αὐτοῦ, τοῦ δύνασθαι τὴν ἐξουσίαν. Ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ταῖς ἐρημίαις, κατὰ τὸν τῆς φυγῆς καιρὸν διάγων, φύλαξ ἐγίνετο τῶν ποιμνίων, καὶ τοῖς τὰ ποί-

cum ipſe in fuga conſtitutus eſſet & Sacerdote indigeret. Hoſtes populo inſultantes perſecutus, Judæa expulit, r) prædamque hoſtilibus gentibus ereptam ad eos s) qui ipſum perſequebantur miſit. Saulem iterato venientem in poteſtatem ſuam, non interfecit ſed & documenta dimiſſi è manibus, jam fimbriam chlamydis, t) jam haſtam & nocturnum poculum u) quæ abſtulerat reddidit, demonſtrans quod DEUM præſtolaretur vindicem, licet ab eo ulciſcendi ſe poteſtatem nactus eſſet. In montibus ac deſertis cum fugæ tempore & exilii verſaretur, x) cuſtodem ſe gregum, & eo-

r] 1. Sam XXIII. s] 1. Sam. XXIII. 5.
t] 1. Sam. XXIV. 5. u] XXVI. 11.
x) 1. Paralip. XII.

μνια κεκτημένοις, ἦν καὶ πᾶσιν ἐπίκουρος. συμβεῖσαν δὲ τὸν νάβαλ, αὐτὸν, ἐν καιρῷ τῆς κουρᾶς τῶν προβάτων, εὐλογίας ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν ποιμνίων αἰτήσαντα, τὴν ὕβριν οὐχ ὑποίσας, ἔμελλεν ἀναιρεῖν ὁρμήσας, εἰ μὴ σοφή τις ἡ τοῦ νάβαλ γυνὴ, ἀβιγαία δὲ ἦν ὄνομα αὐτῇ, ἀντιάσασα τοῖς δώροις αὐτὸν, καὶ προφητικοῖς ἐξευμενίσατο λόγοις. ἐκδικεῖται πρὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ νάβαλ τὴν ταχίστην ἀποθανόντος, ἀνανήψας γὰρ οὗτος ἐκ τῆς μέθης, καὶ γνοὺς ἅπερ ἐνύβρισε, καὶ ἃ πάσχειν ἔμελλε, φόβῳ καταπλαγεὶς, ἀπεθάνετο. τὸν ἀγχοῦς βουλόμενον ἔχειν αὐτὸν σύμμαχον ἐν τῷ κατὰ σαοὺλ πολέμῳ, οὐκ εἴων οἱ τούτῳ

rum quibus greges erant defenſorem geſſit. Cum pro cuſtodia gregium à Nabale tempore tonſuræ ovium y) expetiiſſet munera, & ignominioſe ab eo fuiſſet exceptus, non ferens hanc injuriam, jam adverſus eum contendebat, volebatque illum interficere, niſi prudens Nabalis uxor, Abigæa nomine, obviam ei cum donis veniſſet, propheticiſque ſermonibus animum ejus leniiſſet. Ulciſcitur autem injuriam ipſi illatam DEUS, Nabale ſubito mortuo, z) cum enim reſipiſceret hic ex crapula, & qua ignominia Davidem excepiſſet quæque ipſum maneret vindicta cogitaſſet, metu perculſus occubuit. Cum Anchus a) vellet eo

προ-

y] 1. Sam. XXV. z] id. 38.
z] Achis 1. Sam. XXVII. ſeq.

προσήκοντες καίπερ καὶ τοῦ δαβὶδ βουλομένου. ἄλλην καὶ νῦν ἐπ' αὐτῷ τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν, καὶ γὰρ βουλομένου συμμαχεῖν αὐτὸν, τοῖς ἀλλοφύλοις ἐπὶ τῇ τοῦ σαοὺλ καὶ τοῦ ἰωνάθαν ἀναιρέσει, ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγχοῦς, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν μάχης, ἔγνω τὰς τοῦ ἰούδα πόλεις, ὑπὸ ἀμαληκιτῶν ἐσκυλεῦσθαι, καὶ καταδιώξας, ἀναιρεῖ μὲν τοὺς πολεμίους, ἀποστέλλει τοῖς ἐσκυλευμένοις, τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ προστάτης οὕτω καὶ κηδεμὼν, ἀντὶ πολεμίου, τοῖς οἰκείοις ἐγίνετο. ἐνταῦθα νόμον ἔθετο, τὰ ἐκ πολεμίων σκύλα σκευοφύλαξι καὶ πολεμισταῖς ἐξ ἴσου δα-

ſocio uti in bello adverſus Saulem, Davide licet aſſentiente non paſſi id ſunt b] qui Anchuſo miniſtrabant. Sed ecce aliud providentiæ Numinis ſuper ipſo documentum, Philiſtæis enim opem laturus, cum Saul & Jonatham interficiendi eſſent, ab Anchuſo dimiſſus fuit, c] ut non neceſſe eſſet ipſi contra populum ſuum pugnare. Comperiens autem civitates Judæ diripi ab Amalecitis, d] eos perſequens, hoſtes cædit, ſpoliatisque uxores ſuas remittit liberosque, atque adeo præfectus & dux ſuis pro hoſte factus eſt. Tunc legem e] tulit de præda capta ex hoſtibus æqualiter diſtribuenda, inter militantes & armarii atque

b] 1. Sam. XXIX. ſeq. 9. c] id. 10. ſeq.
d] 1. Sam. XXX. e] id. 23. ſeq.

σμολογεῖσθαι, ὥσπερ οἱ φαῦλοι τῶν μετ' αὐτοῦ καταδιωξάντων τοὺς Ἀμαληκίτας, οὐκ ἐβούλοντο τῆς λείας ἀπονέμειν, τοῖς δι' ἀῤῥωστίαν παραμεμενηκόσι τὴν τοῖς κοινοῖς ἐφοδίοις. ἀποθανόντα τὸν Σαοὺλ ἐν τῇ πρὸς ἀλλόφυλον ἀγχοῦς μάχῃ, οὐχ ὡς πολέμιος ἤκουσε πεσόντα, ὡς δὲ γνήσιον ἐθρήνησε καὶ κηδεμόνα, καὶ τὸν ἐπιτάφιον αὐτῷ τε καὶ τῷ υἱῷ συνέγραψεν ὕμνον. τὸν δὲ κομίσαντα τὰ βασιλέως τοῦ Σαοὺλ σημεῖα, καὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ μηνύσαντα, καὶ δὴ πρὸς χάριν αὐτοῦ δεδρακέναι τι εἰς αὐτὸν φήσαντα, καὶ ὡς εὐαγγέλιον αὐτῷ παραγεγονέναι δόξαντα, ὡς κακὸν ἄγγελον

impedimentorum cuſtodes, quoniam erant iniqui qui cum Davide Amalecitas perſecuti fuerant, & prædæ partem cedere nolebant iis qui propter infirmitatem hæſerunt apud communem ſupellectilem. Cum Saul in pugna adverſus Anchuſum Philiſtæum f] periiſſet, non ut hoſtis audivit ejus caſum, ſed velut genuinum amicum & Patronum luxit, g] atque funebrem hymnum ipſi filioque ejus compoſuit, eum autem qui Regis Saulis ipſi afferebat h] inſignia necemque ejus referebat, atque in Davidis gratiam aliquid in Saulem commiſiſſe ſe profitebatur, viſus ſibi jucundiſſimi eſſe nuncii auctor, tanquam

ἀνεῖλε.

f] 1. Sam. XXXI. g] 2. Sam. I. 17.
h] id. 10.

ἀνεῖλε. Τρίτον εἰς βασιλείαν χρίεται, πρότερον μὲν ἀπὸ τοῦ ἱερέως σαμουὴλ, εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν, τὴν βηθλεέμ. δεύτερον, ἀπὸ τοῦ ἰουδαϊκοῦ δήμου, καὶ τρίτον ἀπὸ παντὸς ὁμοῦ τοῦ λεὼς, εἰς ἣν διέτριβε πόλιν τὴν χεβρῶν. τοὺς τὰ λείψανα τοῦ σαοὺλ καὶ τοῦ υἱέως περιστείλαντας, (ἀπὸ δὲ πόλεως ἦσαν ἰαβῆς οὕτω καλουμένης) καλέσας, μεγαλοπρεπῶς ἠγάσθη, καὶ ἠξίωσεν εὐλογίας. ἐπ' ἐχθροῖς οὐκ ἥσθη πώποτε ἀναιρουμένοις, καὶ γὰρ τοὺς ἀνελόντας τὸν τοῦ σαοὺλ υἱὸν μεμφιβοσθὲ, παρά τισι τιμώμενον καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν ὡς ὀφειλομένην αὐτῷ, δεῖν ὑπ' αὐτοῦ κατέχεσθαι βουλόμενος, οὐ μόνον

inſauſtum nunciùm in- interfecit. Tertio in Regem ungitur, primum quidem à Sacerdote Samuele, i] domi ſuæ Bethlehemi: deinde à populo Judaico, k) & tertium ab universo ſimul populo, l) in civitate Chebron, in qua verſabatur. Reliquias Samuelis filiique ejus qui humandas curaverant Jabes m) opidi cives vocavit ad ſe excepitque magnifice & benedictione n) dignatus fuit. Super hoſtibus deletis nunquam eſt lætatus; namque & eos qui interfecerant Memphiboſtheum o) Saulis filium, quem nonnulli colebant, & qui Patris principatum utpote debitum ſibi, cupiebat vindicare, non

οὐκ

i] 1. Sam. XVI. 13. k] 2. Sam. I. 4.

l] 2. Sam. V. 3. m] Jabes in Galaditide 1. Sam. XXXI. 11. ſeq. n] 2. Sam. II. 4. ſeq.

o] 2. Sam. XXI.

οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλὰ καὶ ἱστάμενος, ἀνεσκωλοπισμένα παντὶ τῷ λαῷ τὰ σώματα αὐτῶν, περὶ τὰς λεωφόρους ἐπεδείξατο. ἐμίσει καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ δοκοῦντας τι δρᾷν τῶν οὐκ ὀφειλόντων διδόναι δίκας. τὸν ἰωὰβ γοῦν, στρατηγὸν αὐτοῦ γεγονότα, ἀποκτείναντα τὸν τοῦ μεμφιβοσθοῦ στρατηγὸν (ἀβεννὴρ δὲ ἦν ὄνομα τούτῳ) τοσοῦτον ἀπεστράφη, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἀριθμεῖν, καὶ φυλάττειν αὐτῷ τὴν ὑπὲρ τοῦ κακῶς ἀναιρεμένου, οὐκ ἀνεκδίκητον πίστιν. ἕνεκα τῶν ἀκροβυστιῶν, ἠγάγετο γυναῖκα τὴν μελχὸλ, ἣν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκδοθεῖσαν ἑτέρῳ τινὶ τῷ φαλτίᾳ, ταύτην ἀναλή-

modo non fovit, ſed etiam pœnas ab eis exegit, corporaque eorum ſuffixa crucibus in conſpectu totius populi per trivia expoſuit. Odio quoque proſecutus eſt eos qui ſibi viſi ſunt in ejus gratiam patrare aliquid, pro quo nullas deberent pœnas pendere. Itaque & Joabum p) quo Duce exercitus uſus fuerat, cum Abennerum Ducem Memphiboſthei interfeciſſet, adeo eſt averſatus, ut & in hoſtium haberet numero, & præter fas interemti, pœnas haud dubie illi luendas in animo ſuo reſervaret. Præputiis hoſtium oblatis q) uxorem duxit Melchol, quam à patre collocatam inde alteri cuidam Phaltiæ, r] poſtea ipſe

φει

p] 2. Sam. III. 28. ſeq. q] 1. Sam. XVIII. 25. 27.
r] 1. Sam. XXV. 44.

φει ἀπολαβὼν τὴν βασιλείαν, οὔτε τὸν Φαλτίαν ἀδικεῖν, οὔτε μοιχαλίδα τὴν μελχὸλ γεγονέναι, λογισάμενος. τῆς ψυχῆς οἰκεῖα δείγματα ἔχοντας σώματα, τοὺς ἰεβουσαίους (χωλοὶ γὰρ ἐτύγχανον, καὶ τυφλοὶ πάντες) εἴργειν αὐτοῦ πειρωμένους, τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, κατασχὼν τὴν πόλιν, τὴν ἀναίρεσιν δὲ μὴ ὢν εἰργάσατο. τὰ ἐπικείμενα τῷ λαῷ πολεμικὰ ἔθνη, καὶ τοὺς περιοίκους ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ, τοὺς ἀλλοφύλους μωαβίτας τε καὶ σύρους, καὶ μὴν ἀμμανίτας καὶ ἀμαληκίτας καθελὼν τῆς οἰκείας κατὰ τοῦ λαοῦ δυναστείας, ὑποφόρους αὐτῷ πεποίηται, καὶ τὸν ἑαυτοῦ λαὸν, τὸν ἰσραὴλ, ἀνειμένον ἐκ τῶν πάλαι

regnum conſecutus reduxit, s] neque à Phaltia illatam ſibi injuriam, neque Melchol ream adulterii factam eſſe exiſtimavit. Jebuſæos t] corpora documenta animorum habentes, (claudi enim & cœci erant ſinguli) cum ab ingreſſu in urbem voluiſſent eum prohibere, urbe in poteſtatem redacta fecit occidit. Gentes bellicoſas populo Judaico imminentes, u] vicinosque populi Philiſtæos, Moabitas & Syros, Ammanitasque & Amalecitas a poteſtate quam in populum exercebant dejecit illique tributarios reddidit: ſuum vero populum Iſraeliticum communem à priſtinis hoſtibus, & omnibus

πολε-

s]. 2, Sam, III, 15. t] 2. Sam. V. 6.
u] 2. Sam. VIII. & 1. Paralip. XVIII.

πολεμίων, καὶ φοβερὸν ἅπασι τοῖς ἔθνεσι κατεστήσατο. τὴν ἱερὰν κιβωτὸν, τὴν ὕπαιθρον καὶ ἀσκήνητον ἔτι οὖσαν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, μετὰ δημοτελοῦς ἀνήγαγεν εὐωχίας, καὶ αὐτὸς τοῖς χορεύουσιν ἐπὶ τῇ πάντης ἐπανόδῳ συσκιρτῶν, ἐπὶ Θεοῦ δόξῃ τὴν βασιλέως ἀξίαν ἀποτιθέμενος, τὴν δὲ ἰδιώτου περιχάρειαν περιαιρούμενος. βουληθεὶς ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ, διὰ τοῦ προφήτου νάθαν ἐκωλύετο, διδασκόμενος τὸν ἐν πολέμοις κεκμηκότα, μὴ δεῖν τέμενος ἱερωσύνης παραστᾶν, τῷ δ' ἐξ αὐτοῦ φῦντι παρέχειν τὸν Θεὸν εἰρηναίαν τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ὁ προφή-

gentibus metuendum effecit. Arcam ſacram x] quæ hactenus ſub dio, * tecti expers extiterat, in civitatem ſuam publica ac ſolenni cum pompa reduxit, ipſeque inter choros eam deducentium ſaltabundus, propter DEI gloriam regiæ perſonam majeſtatis tantisper depoſuit, privatiq; induit exultationem & lætitiam. Cum optaret templum DEO condere, y] à Propheta Nathane fuit prohibitus, didicitque bellicis fatigati laboribus non eſſe ſanctam ædem dedicare: at nato ejus DEUM hoc largiturum idem Prophera promiſit, z] ut pace & tranquillo regno uteretur

της

x] 2. Sam. VI.

* Et in domo Obededom. ///. 10. ſeq.

y] 2. Sam. VII. & 1. Paralip. XXII. 8.

z] 1. Sam. VII. 13. & 3. Reg. V. 3. ſeq. 1. Paralip. XXII. 10.

της ὑπισχνεῖτο. Καταφρονούμενον ἐπιγνοὺς τὸ τοῦ σαοὺλ γένος διὰ τὴν περὶ αὐτὸν εὐλάβειάν τε καὶ τιμὴν, ἐπιζητεῖσθαι κελεύει τοὺς ἐκείνῳ προσήκοντας, ὅπως αὐτοὺς ἀξιώσῃ τιμῆς τε καὶ εὐνοίας, καὶ δὴ μηνυθέντος αὐτῷ, παιδὸς ἰωνάθαν (μεμφιβάαλ δὲ ἦν ὄνομα αὐτῷ) ὃς καὶ τοὺς πόδας πληγεὶς πεπήρωτο, περιλελειμμένου τινὸς, φιλοφρονεῖται αὐτὸν, καὶ ὁμοέστιον εἶχε, καὶ τὴν οὐσίαν ἅπασαν αὐτῷ δίδωσι τὴν σαοὺλ, ἐπίτροπον αὐτῷ δοὺς πάντων ὁμοῦ τῶν πραγμάτων, σιβᾶν ὀνόματι, δοῦλον αὐτῷ πατρῷον γεγενημένον. οὕτως ἦν καὶ περὶ τοὺς οἰχομένους ὁσιώτατος. Ὁ τῶν ἀμμανιτῶν βασι-

& templum conderet. Edoctus ex reverentia & honore in ipſum, Saulis progeniem extinctam eſſe, a] juſſit inquiri ejusdem propinquos, ** ut honore & benevolentia eos proſequeretur: igitur cum ipſi indicatum foret ſupereſſe quendam Memphibaal b] nomine, Jonathanis filium laborantem pedibus luxatumque, amanter eum complexus communi menſa ſecum uti juſſit omneque Saulis patrimonium ipſi largitus procuratorem ei dedit omnium ſimul negotiorum Sibam c] qui Patris ſervus fuerat. Ita erga defunctos etiam pium imprimis David ſe geſſit. Sed & Ammonitarum Regem d]

λεύς,

a] 2. Sam. IV. ** 2. Sam. IX.
b] Mephiboſeth 2. Sam. IX. 3. c] id. 9.
d] Naas. 1. Sam. XI. idem Rex Moab, ad quem confugit David 1. Sam. XXII.

λεὺς, φεύγοντα δεξιωσάμενος αὐτὸν, ἐν τοῖς φίλοις ἠριθμεῖτο, ἐπειδὴ τεθνήκει, τὴν ἐκείνου μνήμην τιμῶν, ἀπέσταλεν ἐπὶ τὸν τούτου παῖδα ἄνανον, τοὺς παρακαλέσοντας, διάδοχον αὐτὸν τῆς πατρικῆς φιλίας εἶναι βουλόμενος, ὁ δὲ ὡς κατασκόπους αὐτοῦ τῆς βασιλείας, τοὺς ἐπὶ τὴν παράκλησιν ἐσταλμένους νομίσας, ξυρεῖ τοὺς πώγωνας αὐτῶν, καὶ τὰς χλαμύδας ἀποτέμνει. γνοὺς δὲ ὁ δαβὶδ τὴν ἄφρονα τούτου πρᾶξιν, τοὺς μὲν οἰκείους κατὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν, ἄχρι τῆς τῶν τριχῶν ἀναφύσεως, τὸν δὲ ἄνανον πρὸς τῇ πονηρᾷ πράξει ἐκπολεμεῖν αὐτῷ παρασκευασμένον, κατεπόρθησε διὰ τοῦ στρατηγοῦ ἰωὰβ, σὺν ἑτέροις πέντε βασιλεῦσιν

à quo exul ſuſceptus fuerat, inter amicos computavit, igitur etiam defuncti colens memoriam, ad filium ejus Ananum e] miſit conſolaturos, eumque patriæ amicitiæ heredem eſſe peroptavit. At ille ſolandi cauſa miſſos pro exploratoribus Regni habens, barbas eorum raſit, chlamydesque præſcidit. f] David igitur comperta ſtolida hac actione, ſuos quidem in loco quo erant perſeverare juſſit donec barba ſuccreviſſet: Ananum autem præter malam illam actionem etiam parantem bello ſe impetere, & quinque reges g] quos ſocios belli ſecum adduxerat, devicit per Ducem Joabum. In peccatum prolapſus David flevit amare, veni-

ens

e] 2. Sam. X. f] id. 4.
g] quatuor. id. 6. & 8.

ἐς ὁ ἄνανδρος συμμάχους συνεπηγάγετο. περιπεσὼν ἁμαρτάδι πικρῶς ἐδάκρυσε, καὶ περὶ συγγνώμης ἱκέτευε τὸν Θεὸν εὐθύμως. γυναῖκα γὰρ θεασάμενος εὐπρεπῆ τὴν Βηθσαβεὲ, ταύτην οἴκαδε καλέσας ἐκτήσατο. ὡς δὲ ἑαυτὴν ἔγνω γενομένην ἐγκύμονα, δηλοῖ τῷ Δαβὶδ ὅπερ ἐπεγνώκει, ὁ δὴ μηχανώμενος, τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς διαλαθεῖν τὴν αὐτοῦ τι, καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς συνουσίαν, καταπέμπεται τοῦτον ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, καὶ γὰρ ἦν ἀνδρεῖος τε καὶ εὔνους στρατιώτης. ὡς δὲ ἀφικόμενος ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν ἕκαστα τὰ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ πολέμου δεδραματισμένα, εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἀπιέναι προσετάχθη. ὁ δὲ οὐκ ἀπῄει, στρατιώτης γὰρ

amque DEUM oravit h] toto pectore. Nempe qvum Bethſabee i] inſigni forma fœminam ſpectaſſet, domum eam ad ſe vocavit illaque potitus eſt. Cum vero gravidam illa ſenſiſſet ſe, Davidi hoc quod ſenſit ſignificavit. David itaque machinari cupiens ut vir mulieris ſuum cum uxore ipſius commercium non comperiret, arceſſivit eum ab exercitu, qui fortis & Regis amans miles redux ei expoſuit narravitque ſingula quæ apud exercitum geſta eſſent. Juſſit itaque domum abire, quod ille non fe-

h] 2. Sam. XII, 13. i] id. XI. [illegible]

ἦν ἀνδρεῖος, ἀλλ' ἔμει-
νεν ἐπὶ τῆς παρατάξε-
ως, λογισάμενος ἐπι-
μένειν ὡπλισμένος
ὑπαίθριος. ἐπεὶ δὲ
τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἀπηγ-
γέλθη, ἔγνω μηχαναῖς
καταβαλεῖν τὴν τοῦ οὐ-
ρίου (καὶ γὰρ οὕτως ἐκε-
κλήσκετο) προβεβλη-
μένην ἀνδρείαν. οὕτω γοῦν
λογισάμενος γράφει τῷ
τοῦ πολέμου στρατηγῷ με-
πέμψαι τὸν οὐρίαν, κἀκεῖ
τέχνῃ χρησάμενον. καὶ
γενομένου τούτου, ἔλεγ-
χος αὐτῷ τῆς ἐναγοῦς
πλημμελείας, νάθαν ὁ
προφήτης ἀποστέλλεται.
ὡς δὲ ἔγνω μὴ δεδυνῆ-
σθαι κρύπτειν τὸν Θεὸν τὸ
μεμηχανημένον, κατα-
θρηνεῖ καὶ κατολοφύρε-
ται τὴν δεινὴν αὐτοῦ πρᾶ-
ξιν, καὶ πικρὸν σχετλιά-
σας τὸν οἶκτον ἐξητεῖτο,
ὅνπερ ὁ προφήτης αὐ-
τῷ πάλιν ἐλθὼν ἔφη
δεδόσθαι, δι' ἥσπερ ἐπι-

cit, ſed utpote miles ſtrenuus rediit iterum ad exercitum, atq; in armis ſub dio perſeverare duxit ſatius. Iſtud cum nunciatum Regi eſſet, conſilium cepit, fortitudinem ſibi obſtantem Uriæ (hoc enim erat viro nomen) machinis dejicre, hocque animo ſcripſit ad Ducem belli ut Uriam ibi arte quadam perderet. Hoc facto miſſus ad Davidem eſt qui nefandum ejus peccatum argueret Nathan Propheta, k] utque cognovit non potuiſſe ſe abſcondere à DEO quod machinatus fuiſſet, grave delictum ſuum lacrymis & planctibus proſequitur, amareque quiritans miſericordiam expetit, quam Propheta reverſus iterum datam ipſi pronunciat, ita tamen ut ſuperven-

k] 2. Sam. XII.

ὔσης αὐτῷ ἐκδέξεται δίκης. ἐπὶ δὲ ταύτῃ τῇ πλημμελείᾳ ἄρχεται δεινὰ κατὰ πάσης αὐτοῦ τῆς οἰκίας, καθὼς ἡμάρτησε [πέπονθεν.] ἠράσθη γὰρ ἀμνὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τῆς πρὸς πατρὸς ἀδελφῆς αὐτοῦ θάμαρ, καὶ τυχὼν ἧς ἤρα, πλεῖον οὗπερ αὐτῆς ἤρα παραυτίκα ἐμίσησεν. ἀναιρεῖ δὲ τοῦτον τὸν ἀμνὼν, ἀβεσσαλὼμ ὁ καὶ πρὸς μητρὸς ἀδελφὸς τῆς θάμαρ γεγενημένος, τὴν αἰσχρῶς διϋβρισμένην διεκδικεῖν βουλευσάμενος. ἐπανίσταται δὲ ὁ τοῦ ἀδελφοῦ φονεὺς ἀβεσσαλὼμ καὶ αὐτῷ τῷ πατρὶ, καὶ πληροῖ λύθρων τὴν τοῦ πατρὸς ὅλην οἰκίαν, ὁ δὲ μὴ φέρων υἱὸν πρὸς μάχην ἀκροβολίζειν, καὶ νικᾶν ἥττης οὐκ ἐλάσσονα νίκην, ἀπανίσταται τῆς βασι-

turam ſit expertus pœnam. Propter illud enim peccatum irrevocabilia mala in totam ejus domum, ſicut ipſe deliquerat, immiſſa ſunt. Nam Amnon l] ejus filius amore Thamaris, ſemigermanæ ſororis captus, potitusque ea, quam amabat, majore deinde odio illam habuit. Hunc Ammonem, Abeſſalom m] Thamaris frater uterinus interfecit, turpiter violatam cupiens ulciſci. Iſte interfector fratris in ipſum deinde Patrem ſuum inſurrexit n] totamque illius domum implevit cruore. At David non ferens filium in prælio configere, o] aut victoriam vincere clade non meliorem, ex regia ſua excedit atque in deſer-

l] 2. Sam. XIII. m] id. XIII. 28.
n] id. XV. ſeq. o] id. XVIII. 5.

λικῆς αὐτοῦ οἰκίας ἀποδιδράσκων ἐπὶ τὴν ἔρημον, καὶ ὑπέφερεν, οὐ μόνον ἅπερ ἔφερεν ἑαυτῷ γυμνόπους βαδίζων καὶ ἀλύων ἄχθει, ἀλλὰ καὶ ὑβριζόμενος ὑπὸ σεμεεῖ τινος, οἰκέτου τοῦ σαοὺλ γεγονότος, κόνιν καταπάσσοντος αὐτὸν, καὶ χέρμασι κατακοντίζοντος, καὶ λοιδορουμένου, ἀλλ᾽ οὐκ ἠμύνετο τὸν κακόστομον, καίπερ δυνάμενος διὰ τῶν ἑπομένων, ἐλογίζετο δὲ ταῦτα ταῖς οἰκείαις προσήκειν ἁμαρτίαις. ἐπιτείνων δὲ ὁ ἀβεσσαλὼμ τὴν αὐτοῦ πατρολῷον πρᾶξιν, τολμᾷ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς διαφθείρειν ἐν ὑπαίθρῳ γυναῖκας, αἳ κατήλασσον, δεικνὺς τοῖς ὑπαχθεῖσιν αὐτοῦ τῇ κακοπραγίᾳ, τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ἐπανάστασιν. καὶ ταῦτα καταπραξάμενος,

tum p] abit. Perpeſſusque eſt non modo quos ferebat in ſe, nudipes oberrans dolores, ſed etiam ignominia affectus à Simei q] quodam, qui Saulis ſervus fuerat, & pulverem in eum ſpargebat, fruſtaque jaciebat lapidum, & convitia: neque vero pœnas Rex ſumſit a maledico, quod facere poterat per hos qui eum ſequebantur, ſed iſta peccatis ſuis congruenter ita ſibi evenire cogitabat. Abeſſalom vero r] magis etiam exaggerato in Patris exitium facinore auſus eſt ſub dio violare uxores Patris quæ cum eo coierunt, hoc ipſo palam demonſtraturus iisquos ſcelere ſibi ſubjecerat, adverſus Patrem ſe inſurrexiſſe. Iſto patrato

ἔπειτ

p] 2. Sam. XV. 23. q] 2. Sam. XVI. 5. ſeq.
r] id. 22.

ἔπεισι κατὰ τὴν ἔρημον, καθελεῖν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὸν πατέρα κατεπειγόμενος, καὶ συμβουλῆς κατ᾽ αὐτοῦ γινομένης, κατηντιβόλει τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας ὁ Δαβίδ, φείδεσθαι τοῦ Ἀβεσσαλώμ· καὶ προσέχειν ὅπως μηδὲν πάθει δεινόν. ἐν γοῦν τῇ μάχῃ τρέπεται, καὶ νῶτα διδοὺς ὁ ὑπαχθεὶς ἄθλιος τοῦ Ἀβεσσαλὼμ δῆμος, αὐτὸς δὲ ὁ πατραλοίας ὑπὸ τῆς δίκης ἐλαυνόμενος, ὑπὸ κλάδων ἀναρτᾶται δρυός, καὶ γὰρ ἔτρεφε κόμας, ἐφ᾽ αἷς ἐπῄρετο, καὶ τὴν ἧτταν ἐπιγνοὺς, ἱππότης ἀποδιδράσκειν ἠπείγετο. οὕτω γοῦν ἀνηρτημένον κατειληφότες οἱ τῷ βασιλεῖ προσήκοντες κατατοξεύσαντες ἀναιροῦσι, καὶ καθελόντες κολοσσιαῖον κατὰ τῆς ἀπειροστάλτου ταφῆς αὐτοῦ, σωρὸν ἐπή-

facinore contendit ad deſertum, annititurque Patrem principatu dejicere: at inito adverſus eum conſilio milites ſuos rogavit David, s] Abeſſalomi parcerent, caverentque ne quid grave illi eveniret. In prælio igitur in fugam Abeſſalon vertitur, tergaque dat victus miſer ejus populus, ipſe vero parricida perſequente eum vindicta, ramis quercus hærens pependit, comas enim quibus ſolebat ſe efferre, aluit, cognitaque ſuorum clade, in equo t] aufugere inſtituit, Sic igitur ſuſpenſum deprehendentes Regis milites u] trajiciunt detrahuntque, & detracto ingentem lapidum acervum pro rudi ingerunt tumulo. David

L 3 ya-

s] 2. Sam. XVIII. 5. t] mula id. 9.
u] Joab ipſe & ejus armigeri, id. 14. 15.

γειρῶν λίθων. ὁ δὲ Δαβὶδ μαθὼν τὴν ἔνδικον τίσιν, οὐχ ὡς ἐπὶ πατραλοίᾳ πεσόντι γεγήθει, ὡς δὲ ἐπὶ παιδὶ γνησίῳ διεθρήνει, καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ περιπαθῶς ὠλοφύρετο. ἔνθεν οὕτω διὰ τὸ πλημμεληθὲν αὐτῷ, τῶν συνομαρτηθέντων δεινῶν, ἀπαλλαγεὶς, αὖθις ἀπειλήφει τὴν βασιλείαν. ἐπανελθὼν εἰς τὰ βασίλεια, τοὺς μὲν ἀλόντας αὐτοῦ πολεμίους γεγονέναι ἐτιμωρήσατο, τοὺς δὲ συνελθόντας αὐτῷ καὶ δεξιωσαμένους αὐτὸν ἐν τῇ φυγῇ, καὶ ἐτίμησε καὶ συνεστίους ἐποιήσατο. ἐν παρατάξει πολέμου διάγων, καὶ τῶν πολεμίων τὴν περὶ τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν ἅπασαν χώραν προκατειληφότων, ὕδατος ἐπεθύμησεν ἐξ ἰδίου λάκκου τοῦ ἐν Βηθλεὲμ, οἱ δὲ στρατηγοὶ τὴν τῶν πολεμίων διακό-

vero cognita juſta ultione non gaviſus eſt velut de eo qui in parricidio quod moliebatur occubuiſſet, ſed tanquam genuinum filium luxit, o] mortemque ejus magno animi affectu ejulatibus eſt proſecutus. Inde poſtquam ita pœnas pro peccato ſuo per gravia quæ ipſi evenerunt dederat, regno iterum reſtitutus fuit. Reverſus igitur in regiam p] eos quos hoſtes ipſius fuiſſe conſtabat punivit, qui vero eum comitati fuerant aut in fuga ſuſceperant, honoribus proſecutus eſt & ad menſam adhibuit. Cum in expeditione bellica verſaretur, hoſtibus omnem quæ copias ipſius ambiebat regionem obtinentibus, aquam ex proprio fonte Bethlehemitico bi-

ψαν-

o] 2. Sam. XVIII. 33. p] 2. Sam. XIX.

ψαντες φάλαγγα, ὡρμήσαν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῷ διεκόμισαν. ὁ δὲ ἀποθαυμάσας αὐτοὺς τῆς ἀνδρείας, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν εὐνοίας, οὐκ ἤνεγκε τοῦ ὕδατος πιεῖν, αἷμα αὐτὸ τῶν στρατηγῶν εἶναι λογισάμενος, τῷ δὲ Θεῷ τοῦτο δῶρον ἔσπεισε θάψας. ἐπενόησε παρὰ τὸ Θεῷ δοκοῦν ἐπαριθμῆσαι τὸν λαὸν, οὗπερ ἦρχεν, ὑπομένει δὲ ἀγανάκτησιν ἐπὶ τούτῳ, καὶ δι' αὐτὸν ὑπομένει θεήλατον ὁ λαὸς πληγήν. καὶ θεασάμενος ἄπειρον πεσὸν τοῦ λαοῦ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πλῆθος, ἑαυτὸν ἠξίου καταληφθῆναι, παραιτεσῶν τῷ Θεῷ τῇ τιμωρίᾳ, ἐγὼ λέγων ὁ ποιμὴν ἡμαρτον, καὶ ἐγὼ ἐκακοποίησα, καὶ τὸ ποίμνιον τί ἐποίησε; βουληθεὶς οὖν ἐπέγνω χῶρον ἐπιτήδειον

bere deſideravit, q] itaque duces militum phalange hoſtium perrupta Bethlehemum contenderunt, aquamque illi attulerunt, qui virtutem eorum & in ſe benevolentiam miratus, de aqua illa bibere renuit, ſanguinem eum Ducum eſſe reputans, ſed DEO hoc libavit munus effuditque. Venit ipſi in mentem præter DEI placitum, populum cui imperitabat numerare: r] qua de cauſa dolorem ipſe, & populus ejus cauſa divinitus immiſſam plagam ſubiit: cumque videret David innumerabilem populi multitudinem una die morte occumbere, ſeipſum corripi voluit, divinamque pœnam interpellans ſupplex, *ego*, inquit *peccavi paſtor, ego malum patravi, grex*

 eis

q] 2. Sam. XXIII. 15. ſeq. r] id. XXIV.

εἰς τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν εἶναι, πρίασθαι παρὰ Ὄρνου τινὸς, τοῦ τότε τὸν τόπον κεκτημένου, προῖκα τοῦτον αὐτῷ προσάγοντος, οὐκ ἐδέξατο τὸν τόπον, οὐκ εὐαγῆ οὐδὲ εὐπρόσδεκτα λογισάμενος εἶναι, τὰ ἐκ δωροδοκίας τῷ Θεῷ καθωσιωμένα, ἀλλὰ χρήματα δοὺς ὅσαπερ ἐκεῖνος ἐβούλετο, τὴν ἐκ δικαιοσύνης οὕτως ἀνέθετο τῷ Θεῷ, κτῆσιν. πᾶσαν αὐτοῦ συγγραφὴν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν συμπιπτόντων δι' ὕμνων συνεγράψατο, καὶ τὸν ἅπαντα βίον τὸν ἑαυτοῦ Θεὸν ὑμνῶν διετέλει, καὶ ψαλτήριον δὲ μουσικὸν ὀργα-

ecquid admiſit? Volens inde quem intellexit idoneum eſſe locum ſtruendo templo s] redimere ab quodam Orna t] illius tunc poſſeſſore, cum hic gratis eundem illi offerret, accipere noluit, arbitratus nec pia nec DEO accepta eſſe quæ ex donatione DEO ſacraret, itaque pecunias numerans quantas ille poſcebat, poſſeſſionem quam jure ſibi vindicaverat DEO dedicavit. Univerſam rerum ſuarum hiſtoriam per ſingula quæ ipſi evenerunt hymnis complexus eſt, omnemque vitam ſuam DEUM hymnis celebrando exegit, & ad hoc pſalterio u) bene reſonante inſtrumento

νον

s] Aræ. 2. Sam. XXIV. 18.

t] ארניה Vulgat. *Areuna.*

u] Pſalterium erat inſtrumentum Muſicum in quo chordæ digitis tangebantur: ita pſalterii δεκαχόρδου mentio Pſal. XXXIII. 2. & alibi.

νον ἦχον εἶχεν ἐν τούτῳ. χοροὺς δὲ ἔστησε ψαλτῳδοὺς τὸ λευϊτικὸν γένος ἅπαν, ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους ὄντι, ὑπὸ τρεῖς ποιησάμενος χοροδιδασκάλους, εἰς τὸ ψάλλειν διηνεκῶς καὶ ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, τοὺς ἑαυτοῦ ὕμνους ἐντάξας. καὶ πεποίηται μὲν ψαλμοὺς ἀπείρους, οὓς καὶ κατέλεξε τοῖς τῶν λευϊτῶν χοροδιδασκάλοις, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, τὸ τῶν ψαλμῶν πλῆθος ἐν ὀλιγωρίᾳ ἄγον τοὺς λευΐτας ἐπιγνοὺς, τοὺς ἑκατὸν τούτους καὶ πεντήκοντα ψαλμοὺς, διὰ τῶν ἐν τῷ λαῷ σοφῶν, ἀπὸ τοῦ τοσούτου πλήθους ἐποίησεν ἐπιλεχθῆναι. Διάδοχον τῆς αὐτοῦ βασιλείας τὸν υἱὸν ἐποιήσατο τὸν Σολομῶν, ὃν ἐκ τῆς

muſico uſus eſt. Choros cantorum conſtituit genus univerſum Leviticum ad triginta * millia eâ ætate, ſub tribus chorodidaſcalis, x) ad DEUM ſine intermiſſione pſallendo & hymnos concinendo celebrandum, ſuos ipſe hymnos ordine injungens. Et innumeros quidem Pſalmos compoſuit, quos Levitarum diſtribuit chorodidaſcalis: verum Rex Ezechias y) Pſalmorum multitudine neglecta, Levitas ſciſcitatus, centum & quinquaguinta hoſce per populi ſapientes ex illa multitudine deligi curavit. Succeſſorem regni ſui filium conſtituit Salomonem, z) quem ex Bethſabee ſuſceperat, un-

* Triginta octo. 1. Paralip. XXIII, 3.

x] 1. Paralip. XV. 19. & XXV. 1.

y] adde quæ infra p.176. & c. 120, & Glycam p. 182. Annal.

z] 3. Reg. I, 35. ſeq.

Βηθσαβεὲ ἐκτήσατο, καὶ χρισθέντα διὰ τοῦ προφήτου Νάθαν, αὐτὸς ἐπικυρῶν αὐτῷ τὴν βασιλείαν προσεκύνησε, παρῄνει δὲ αὐτῷ τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν εἰληχενῆ διατηρεῖν, τῆς ἀρίστης ἀρχῆς ταύτην ὑπόθεσιν εἶναι λέγων. καὶ τὸν ναὸν δὲ ἐκέλευσεν αὐτῷ οἰκοδομεῖν, τὴν ὅλην αὐτοῦ διάθεσιν, μέτρα τε καὶ σχήματα τῆς ὅλης αὐτοῦ δομήσεως παραδοὺς, καταλείψας αὐτῷ τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ πολυτελοῦς κατασκευῆς ἐπάξια δαπανήματα, χρυσοῦ τι καὶ γὰρ ἦν τάλαντα δεκάκις μύρια καὶ ἑκατοντάκις. ἀργύρου δὲ καὶ σιδήρου σταθμὸς ὅσος ἦν, ὑπὸ ἀριθμὸν ἐλθεῖν οὐκ ἠδύ-

ctumque à Propheta Nathane ipſe regnum ei confirmans adoravit, a) monuit quoq; pietatem puram in DEUM ſervare, b] principatus optimi hoc fundamentum eſſe profeſſus: juſſit & templum ædificare, c] cujus omnem conditionem, menſuras formamque univerſæ ſtructuræ ei tradidit, reliquitque facultates idoneas magnificæ pretioſæque ſtructuræ ſumtibus faciendis, auri talenta d] (1100000) MCM, argenti ferrique pondus innumerabile. Neque eos qui temporibus improſperis ei inſultave-

vant.

a] 3. Reg. I. 48. b] 3. Reg. II.

c] 1. Paralip. XXIII.

d] 100000. talenta auri. & argenti 1000000. 1. Paralip. XXIII. 14.

ναθ. καὶ τοὺς ἐνυβρεί-σαντας αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς δυσπραγίας καιρὸν, οὐκ εἴασεν ἀγνῶτας, κατέλεξε γὰρ καὶ τούτους τῷ σολομῶν ὅπως αὐτοὺς ὑποβλέπηται. τεσσαράκοντα δὲ βασιλεύσας ἐνιαυτοὺς εὐκλεῶς τελευτᾷ τῷ σαλομῶν παραδοὺς τὴν βασιλείαν.

rant reliquit inultos, nam & in hos ut animadverteret, Salomoni edixit. e) Cum vero per quadraginta annos f] regnaſſet glorioſe deceſſit regnumque Salomoni tradidit.

ΚΕΦ. οδ'.

Τίνα ἐστὶ τὰ τῷ σολομῶνι δεδρασμένα.

Δωδεκαετὴς τῆς βασιλείας ἐφαψάμενος, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃς αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἔτι ζῶντος τοῦ πατρὸς ἁρπάζειν ἐπεχειρήθη, αἰτήσαντα δὲ καὶ γυναῖκα λαβεῖν τὴν συνευνασθεῖσαν τῷ δαβὶδ, παρθένον διαμείνασαν, τὴν ἀβισὰν, ἀνεῖλε. τὸν

CAP. LXXIV.

Quænam ſunt geſta à Salomone?

Duodecim annos natus a) capeſſivit regnum, fratremque ſuum b] interfecit qui vivo etiamnum parente illud eripere conatus ſibi fuerat, & uxoris loco Abiſſam lecti Davidis ſociam adhuc virginem expetebat. Ab-

ἀβιά-

e] 3. Reg. I. f] 2. Sam. V. 4. 5.

a] Alii XVIII. vel XX.

b] Adoniam 3. Reg. II. 25.

ἀβιάθαρ ὃς ἦν ἀρχιερεὺς, τῆς ἱερωσύνης ἐξήγαγε, τὸν συνελθόντα τῷ ἀδωνίᾳ εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἐπιχείρησιν. Τὸν ἰωὰβ ὃς ἦν τοῦ πατρὸς στρατηγὸς, εἰς τὸ θυσιαστήριον καταφυγόντα διὰ τὸ συμπράττειν τῷ ἀδωνίᾳ, καὶ αὐτὸν ἀνεῖλεν, ὑπομνήσας αὐτῷ ὡς ἐπώφειλε τὸν διττὸν θάνατον, ἀποκτείνας παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην δύο στρατηγοὺς εὐαρέστους αὐτῷ, τὸν ἀβεννὴρ υἱὸν νὴρ, καὶ τὸν ἀβεσσὰ υἱὸν ἰωθὰρ, γεγενημένους. Τὸν σεμεεῒ τὸν τοῦ ἀβεσσαλώμ δοῦλον, ὃς δυσπραγοῦντα τὸν πατέρα θεασάμενος κατηρᾶτο, καὶ ἐλίθαζεν, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ περιώρισε, καὶ μηνυθέντα τὴν πόλιν πού περεληλυθέναι, ὡς ὑπερφρονοῦντα τοῦ βασι-

jatharem c) ſummum ſacerdotem ſacerdotio exuit, qui Adoniæ ad regnum ei vindicandum ſeſe conjunxerat. Joabam ducem exercitus Davidici, d] quoniam cum Adonia faciebat, etiam ipſum confugientem ad altare neci dedit, monuitque hujusmodi necis reum illum eſſe, quod præter patris ſententiam binos duces exercitus eidem probatos interfeciſſet, Abnerum Neri F. e] & Abeſſa f] filium Jóthor. Abeſſalomi ſervum Semei, g) qui Patrem rebus adverſis conflictantem conſpicatus inceſſerat maledictis, & lapidibus petierat, intra Hieroſolymam manere juſſit, delatumque quod urbe fuiſſet egreſſus, velut

λέως

c] 3. Reg. II. 26. ſeq. d] id. 29. ſeq.
e] 2. Sam. III. 27. f] Amaſa 2. Sam. XX. 10.
g] 3. Reg. II. 36. ſeq.

λέως γνώμης ἀπέκτεινε. χιλιόμβην πρώτην ποιούμενος ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας θυσίαν, ἔθυσεν εἰς τὴν γαβαὼν τῷ Θεῷ, ὧδε γὰρ εἵλετο προσαγαγεῖν, τῆς ἱερουσαλὴμ οὔπω δομηθείσης. ἐπὶ τῇ εὐσεβεῖ θυσίᾳ, κελευσθεὶς δι' ὀνειράτων θέας αἰτῆσαι τι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ᾔτησε σοφίαν, δι' ἧς τὰς ἐνδίκους οἷός τε εἴη τοῦ λαοῦ κρίσεις ἐκφέρειν. ἀποδεχθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αἰτήσει, καὶ τὴν σοφίαν εἰλήφει, καὶ ἅπερ οὐκ ᾐτήκει πλοῦτον καὶ δύναμιν, καὶ τὴν εἰρηναίαν διαγωγήν. δύσλυτον ἔλυσε δύο γυναικῶν προσελθουσῶν αὐτῷ κρίσιν, περὶ ζῶντος καὶ τεθνεῶτος κρινομένων παιδίων, ἐπιγνοὺς εἰλη-

ſententiæ Regis contemtorem interfecit. Chiliombem h] ſive mille boum ſacrificium prima vice de regno ſuo obtulit DEO Gabaone, ibi enim offerendum delegit, cum Hieroſolymitanum templum nondum ædificatum eſſet. Poſt pium hocce ſacrificium juſſus per inſomniorum viſum rogare aliquid à DEO, i) ſapientiam popoſcit per quam idoneus eſſet juſtas ſententias populo ferre in judicio. Exaudita igitur hac precatione & ſapientiam conſecutus eſt, & quas non petiverat divitias, potentiamque & pacificam regni adminiſtrationem. Duobus mulieribus de vivo altero altero mortuo filiolo inter ſe contendentibus k] diffici-

φει

h] 3. Reg. III, 4. i] 3. Reg. III, 9.
k] 3. Reg. III, 10. ſeq.

φει σοφίᾳ, καὶ τὸ ζῶν παιδίον εἴη γυναικὸς στοργῇ τῇ τοῦ παιδίου, καὶ τὸ τεθνηκὸς ὡς τῆς ἑτέρας διὰ τῆς περὶ αὐτὸ τὸ ζῶν ἀφειδίας. ἀπόλεμον καὶ εἰρηναῖον ἀπὸ τῶν περιοίκων καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὸν τῆς βασιλείας διετέλεσε χρόνον, ὑπὸ τοὺς ἑαυτὸν ἐκείνας τοῦ λαοῦ διάγοντος. ἐν εὐφορίαις ἀνειμένος, τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ὑποθήκας, ἐν ἓξ καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς αὐτὸν ἐκτελέσας, καὶ τὴν ἱερὰν κιβωτὸν, ἣν μωϋσῆς κατεσκεύασεν, ἐναθεὶς ἔσω, βοῶν δὲ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας διὰ τῶν ἱερέων καταθύ-

lem diſſolvit quæſtionem, comperitque ſapienter, ex amore in filium viventem colligens, utrius eſſet mulieris ſuperſtes ille, & utrius filius mortuus, ex alterius mulieris in filium viventem crudeli animo. Immune à bellis & tranquillum à finitimis aliisque gentibus tempus regni peregit, populo pace ac quiete ſub illo vivente. Rebus ſecundis recreatus templum condidit l) Hieroſolymis ex præſcripto Patris, illudque annis ſex & viginti m] perfecit, ſacramque arcam n]quam paraverat Moyſes, interius repoſuit, boumque viginti duo millia o] per ſacerdotes ſacrifica-

σας,

l] 3. Reg. VI.
m] Imo ſeptem. 3. Reg. VI. 38. Flav. Joſephus pag. 346. & 351. edit. Oxon.
n] 3. Reg. VIII. & Flav. Joſeph. VIII. 4. Antiquit.
o] 2. Paralip. VII. 5. & 3. Reg. VIII. 63.

σας, καὶ τὸν λαὸν τῶν δώδεκα φυλῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν συγκαλέσας, ἐφ' ἡμέρας δὲ ἑπτὰ θύσας, ἀπέλυσεν ἀγαλλόμενος. τὴν αἰθιόπων βασιλίδα (σαβὰ δὲ ἦν αὐτῇ ὄνομα) τῆς αὐτοῦ σοφίας εἵνεκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένης, ἐξέπληξεν ἐπὶ τῇ φρονήσει, καὶ περὶ πάντων ὥσπερ μαθεῖν ἠβουλήθη, γνῶσιν αὐτῇ παρέδωκεν ἀτρεκεστάτην. πάσας τὰς ἔξωθεν κειμένας ὑποτελεῖς τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ ἐποιήσατο βασιλείας, καὶ ἐκόμιζον ἐτησίους εἰσφορὰς πάντες ἑκόντες, χρυσοῦ τε καὶ ὧν εἶχον ἐξαιρέτων ἐν δώροις, ἐπιχωρίων ἐπιτηδείων. Τρεῖς βίβλους ἐξέδωκε πρὸς παίδευσιν καὶ ἱερὰν ὠφέλειαν τῷ λαῷ τιμιωτάτας, καὶ τὴν μὲν παροιμίαν, τὴν δὲ ἐκκλησιαστὴν, τὴν δὲ

vit & populum duodecim tribubus ad encænia ſive inaugurationem templi convocatis, cum per ſeptem dies ſacra feciſſet, lætus eum iterum dimiſit. Reginam p] Æthiopum (Saba illi nomen) quæ propter ipſius ſapientiam ad eum venerat, attonitam reddidit prudentia, ac de omnibus quæcunque diſcere ea volebat, certiſſimam notitiam ei impertiit. Omnia regna externa per ſapientam ſuam tributaria ſibi fecit, q) ut annua tributa penderentur ab omnibus libenter, aurumque & quæ ſua cuique tellus ferret oportuna & eximia afferrentur dona. Tres vulgavit libros ad inſtitutionem & ſacrum uſum populo habendos in ſummo honore: eo-

ᾆσμα

p] 3. Reg. X. q] 3. Reg. x. 25.

ᾄσμα ᾀσμάτων ἐπέγραψεν. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι πλεῖστοι λόγοι, οὓς ἀπέκρυψεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς Ἐζεκίας, οὐδὲν ὄφελος ἐπὶ πολλοῖς εὑρίσκεσθαι λόγοις, τοὺς δὲ δαιμόνων ἐκφευκτικοὺς, καὶ παθῶν ἰατρικοὺς, καὶ κλεπτῶν φωρατικοὺς, οἱ τῶν ἰουδαίων ἀγύρται παρ' ἑαυτοῖς φυλάσσουσιν ἐπιμελέστατα, τῶν πιστῶν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τούτοις οὐ κεχρημένων, διὰ τὸ τῇ χριστοῦ πίστει καθοσιοῦν ἑαυτοὺς δεδιδάχθαι. ἑνδεκαέτης καὶ πρὸ τῆς βασιλείας υἱὸν φαίνεται γεννήσας, δωδεκαέτης γὰρ γενόμενος ἐφήψατο τῆς βασιλείας, βασιλεύει δὲ τὰ πάντα

τεσσα-

rum unum inſcripſit Proverbia, alterum Eccleſiaſtem, & tertium Cantica Canticorum. Sunt & alii ejus libri complures, quos abſcondidit Rex pius Ezechias, r] inutile intelligens in multorum verſari manibus qui vel fugandis dæmonibus vel morbis ſanandis, vel deprehendendis furibus ſunt deſtinati, quos Judæorum agyrtæ ſumma diligentia aſſervant, ſed fideles in ſacra Eccleſia illis neutiquam utuntur, utpote qui fide Chriſti ſanctificare ſeſe edocti ſunt. Videtur filium generaſſe anno ætatis undecimo s] antequam regnum capeſſeret, id enim fecit

r] Confer Codicem Pſeudepigraphum Vet. Teſtament. pag. 1043. ſeq. & ſcriptorem hunc ſupra p. 169.

s] Duodevigeſimo. Vide Uſſerium ad A. Periodi Jul. 3698.

τεσσαράκοντα ἔτη, καταλιπὼν ῥοβοάμῳ τῷ υἱῷ τὴν βασιλείαν, ἐν αὐτῶν γεγονὼς * τελευτᾷ, γυναῖκας ἑπτακοσίας καὶ παλλακὰς τριακοσίας κτησάμενος, οὐκ εὐκλεῶς ἀποθνήσκει ἐπείπερ ταῖς ἐθνικαῖς αὐτοῦ χαριζόμενος γυναιξὶ, ναοὺς τοῖς αὐτῶν θεοῖς ᾠκοδόμησε.

duodecimo t] ætatis anno: regnavit enim annos univerſe quadraginta, u] filioq; Roboamo regnum reliquit. Obiit annos natus x] conjuges habuit ſeptingentas, pellices trecentas. y) Non glorioſe finiit vitam, quippe ethnicis ſuis gratificatus uxoribus z] templa diis illarum condidit.

ΚΕΦ. ΟΕ.

Τίνα τὰ ὑπὸ ἡσαΐου τοῦ προφήτου πεπραγμένα θαύματα.

Περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος παρουσίας, πολλοῖς καὶ ποικίλοις τρόποις προεφήτευσε. ὀφθαλ-

CAP. LXXV.

Quanam miracula facta ſunt à Propheta Eſaia?

De Salvatoris adventu multis & variis modis a) vaticinatus eſt. Propheticis oculis glo-

M μοφανῆ

t] Undevigeſimo.

u] 3. Reg. XI. 41.

x] Excidit in Manuſcripto numerus 52. licet ex Uſſerii calculo debeat eſſe 59.

y] 3. Reg. XI. 3. z] id. 4. ſeq.

a] Eſ. II. 2. ſeq. VII. 14. XI. 1. ſeq. XL. 3. XLII. LIII. LV. 3. LX. LXI. LXII. LXIII. &c.

μοφανῆ τὴν δόξαν τοῦ Σωτῆρος, τὴν θεϊκὴν τοῖς προφητικοῖς ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατο. Τῆς παρθενικῆς γεννήσεως τοῦ κυρίου τὸν τύπον ἐπιδεῖξαι, ἐν τῷ ἐμμανουὴλ τεχθέντι αὐτῷ, κατὰ προφητείαν υἱῷ ἠξίωται. τὴν ἀγνωσίαν τοῦ λαοῦ τὴν περὶ τὸν Σωτῆρα, καὶ τὴν διὰ τοῦτο ἐπιβουλὴν αὐτῷ, καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν ἀντεισαγωγὴν, διὰ πλειόνων ἐξέφαινεν. ὡς καὶ ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ, Κύριος ἀναφανήσοιτο, αὐτὸς ὢν ὁ δίκαιος κριτὴς, καὶ ἐξημερῶν τὰ θηρία πρὸς ἀνθρώπους, εἰς τὸ καὶ ἡμέρως συνεῖναι τοῖς αὐτῶν κτήνεσιν. προεῖπεν ὡς τὰ εἴδωλα πάντα, σὺν αὐτοῖς ναοῖς, καθαιρεθήσονται. φανερῶς ἐξεῖπεν ὡς καὶ

τῶν

riam Salvatoris divinam b] evidenter fuit conſpicatus. Dignus idem eſt habitus qui typum nativitatis Domini ex Virgine, c] nato ipſi ſecundum prophetiam filio Emmanuele demonſtaret. Populi Judaici ignorationem de Salvatore, & quod ideo ipſi eſſent inſidiaturi, d) & quod viciſſim gentes illius loco adducendæ ſint, pluribus manifeſtavit. Quod ex radice Jeſſæ e] Dominus prodituraus eſſet ipſe Judex juſtus, feraſque beſtias manſvefacturus hominibus, ut etiam placide cum ipſorum pecoribus f] verſentur. Prædixit idola g] omnia cum ipſis templis delenda. Perſpicue edixit, quod

b] Eſ. VI. 1. ſeq. Joh. XII. 41.
c] Eſ. VII. d] Eſ. LIII. e] Eſ. XI. 1. 16.
f] Eſ. XI. 6. g] Eſ. II. 17. ſeq. & XLV.

τῶν εἰς δυσσέβειαν ἐναπομεινάντων πόλεις ἀνατραπήσονται, καὶ μετὰ ῥητοὺς χρόνους ἀνακτισθήσονται. Τῆς Χριστοῦ θεότητος πρὸς ἐπίγνωσιν πολλαχῶς προεῖπεν. ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε χιλιάδων ἀναίρεσιν βαβυλωνίου στρατοῦ, τῇ ἱερουσαλὴμ ἐπικειμένου, ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐζεκίου, προεῖπεν ἔσεσθαι. καὶ ἐκείνην ἣν προεφήτευσεν ἡμέραν, ὁ τοσοῦτος θεηλάτῳ πληγῇ, νεκρὸς ἔκειτο στρατός, ὑπὸ μίαν καιροῦ ῥοπὴν, ἐν νυκτὶ, ἀλλὰ καὶ Σενναχηρείμου τοῦ βασιλέως τούτου τοῦ τοσούτου στρατοῦ προεῖπε τὴν ἀπὸ τοῦ ἐπικεῖσθαι τῇ ἱερουσαλὴμ μόνου φυγὴν, καὶ τὴν παραυτίκα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, γενη-

civitates h] eorum qui perſiſterent in impietate, evertendæ eſſent, & poſt certum annorum numerum i) inſtaurandæ. Chriſti divinitas * ut poſſit cognoſci multifariam prædixit. Cum Babylonius exercitus, tempore regis Ezechiæ k] Jeruſalem obſideret, vaticinatus eſt peritura ex illo centum & octoginta quinque millia. Eadem qua futurum hoc eſſe prædixerat die tantus exercitus, divinitus inflicta plaga, noctu, uno temporis articulo mortuus jacuit. Sed & Sennacherimum tanti hujus exercitus Regem prædixit ſolum de obſidione Jeruſalem aufugiturum, & mox domi

 σομέ-

h] Eſ. XVII. i] Eſ. XXIII. 15. ſeq.
* Eſ. VI 6. Joh. XII. 41. Eſ. IX. 6. ſeq. XXV. 9. XXXV. 4. XL. 9.
k] Eſ. XXXVII.

σομένην αὐτὴν ἀναίρεσιν, καὶ οὕτω τὴν τάχιστην ἐγίνετο. ὑπαγορευθέντι τῷ βασιλεῖ ἐζεκίᾳ νοσοῦντι, καὶ ἀκούσαντι ἐντείλεσθαι περὶ τῆς βασιλείας ὡς τεθνηξόμενον, κλαύσαντι τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῇ τοῦ ζῆν ἀπογνώσει, προεῖπεν ὡς οὐ τεθνήξοιτο, ἀλλ' ὅτι καὶ πεντεκαίδεκα ἐνιαυτοὺς εἰς τὸ βιῶναι ἔτι προσειλήφει. τὸν ἥλιον προεῖπεν, ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ ἀνατολῇ ἀνατρέχειν, σημεῖον τῆς ὑγιείας διδοὺς τῷ ἐζεκίᾳ βασιλεῖ, καὶ τοῦτο μὲν ἐγίνετο, ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης ὥρας ἐπὶ πρώτην ἐπαναδραμηκότος τοῦ ἡλίου. ὡς ὁ ἰσραὴλ, αἰχμάλωτος εἰς τὴν βαβυλωνίαν, διὰ τὰς δυσσεβείας ἀπαχθήσοιτο, πρῶτος προεῖπεν, ὅπερ ἐγεγόνει, τῆς προῤῥήσε-

ſuæ interficiendum, quod celerrime ita factum eſt. Monito Regi Ezechiæ ægrotanti, l] audientique quod tanquam brevi moriturus de regno deberet conſtituere, flentique de vitæ deſperatione, prædixit non eſſe moriturum ſed quindecim inſuper annos vitæ acceſſionem habiturum. Solem m] prædixit ab occidente orientem verſus remeaturum, ſignum valetudinis reſtituendæ dans Ezechiæ Regi: quod & factum eſt ſole ab undecima hora recurrente ad primam. Quod Iſſraël captivus in Babyloniam n] propter impietatem eſſet abducendus, primus prædixit, quod accidit prædictio-

ως

l] Eſ. XXXVIII. m] Eſ. XXXVIII. 8.
n] Eſ. V. 13.

ὡς μετ' ἔτη ἐκτὼ πληρωθείσης. ὡς καὶ ἰουδας εἰς τὴν βαβυλωνίαν αἰχμάλωτος, διὰ τὰς αὐτὰς τῷ ἰσραὴλ δυσσεβείας, ἀπαχθήσοιτο, προεῖπεν. ἀλλὰ καὶ ἐζεκίᾳ τῷ βασιλεῖ, τοῖς ἀπὸ τοῦ βαβυλωνίου ἐπὶ σκέψιν αὐτοῦ ἀποσταλεῖσιν, ἐπιδείξαντι τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον καὶ τὰ κειμήλια, προεῖπεν ὡς εἰς τὴν βαβυλωνίαν ταῦτα ἀπαχθήσοιτο σκῦλα γενησόμενα, καὶ οἱ αὐτοῦ ἔγγονοι παράληπτοι τοῖς βαβυλωνίοις ἔσονται. καὶ κῦρον τὸν περσῶν βασιλέα, μετὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐνιαυτοὺς τῆς αὐτοῦ προφητείας τίκτεσθαι μέλλοντα, καθαιρήσοντα τὴν τῶν βαβυλωνίων ἀρχὴν προηγόρευσε, καὶ ὡς τοὺς ἰουδαίους ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνήσειν. ὡς καὶ ἐπαναχθεὶς ὁ

ne poſt octo annos impleta. Prædixit quod etiam Judas o] in Babyloniam propter eandem ut Iſraël impietatem captivus abducendus eſſet. Sed & Ezechiæ Regi p] quum miſſis à Babylonio ad ſpeculandum eum, divitias ſuas & cimelia monſtraſſet; prædixit hæc in Babyloniam abductum iri, prædæque loco futura, & poſteros ipſius à Babyloniis capiendos. A Cyro q] quoque Perſarum Rege poſt centum & quinquaginta à vaticinatione Eſaiæ, annos naſcituro prænunciavit everſum iri Babyloniorum principatum, redituroſque ex captivitate Judæos. Quod et-

o] Eſ. LXV. p] Eſ. XXXIX. 6.
q] Eſ. XLV.

ἰουδαίων λαὸς, αὖθις ἐκδοθήσοιτο τῇ ἐν ἅπασι τοῖς ἔθνεσιν αἰχμαλωσίᾳ, διὰ τὸ ἀπειθῆσαι τῷ ἐν εὐτελεῖ σχήματι παραγινομένῳ χριστῷ, ἐμφανῶς προεφήτευσεν. ὡς τὰ ἔθνη προσλήψεται χριστὸς, διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, καὶ τιμήσει, τοῦ ἀχαρίστου λαοῦ ἀποβληθέντος· ἐκήρυξεν. ὡς μετὰ τὴν ἀποβολὴν, πάλιν ὁ λαὸς ἀπὸ τῆς τῶν ἐθνῶν διασπορᾶς, χριστῷ πιστεύσας ἐπαναχθήσεται, τὰς πρὸς τοὺς πατέρας ἀγαθὰς ὑποσχέσεις, πληρούμενος, μετὰ τὴν ἔκτισιν τῶν διὰ τὴν εἰς χριστὸν τόλμαν τιμωριῶν, πολλὰς προῤῥήσεις ἐξεῖπεν. ἕως ἔτη δὲ ἑκατὸν πεντεκαίδεκα

iam Judæorum populus iterum tradendus eſſet captivitati in omnes gentes, r) quoniam Chriſto in vili ſpecie apparenti non crediderint, perſpicue eſt vaticinatus. Prædicavit etiam quod gentes accepturus eſſet Chriſtus s] per fidem in ipſum, atque honoraturus, ingrato populo rejecto: & multis prædictionibus expoſuit quod poſt rejectionem populus ex gentium diſperſione Chriſto credens iterum ſit rediturus, t] bonasque promiſſiones patribus factas impleturus poſt datas pœnas audaciæ adverſus Chriſtum inſolenter ſuſceptæ. In Annum usque ætatis centeſimum decimum

προ-

r] Eſa. L.
s] Eſ. LXVI. 19. ſe. & longe p[illegible]us in locis quæ videſis apud Huetium demonſtrat[illegible]vangel. propoſit. IX. cap. 158.
t] Eſa. LXV.

προφήτευσας, ὑπὸ μανασσῆ τοῦ βασιλέως (ὡς ἡ παράδοσις ἔχει) πρισθεὶς ἀναιρεῖται, ὡς δὲ τὸ γράμμα τῆς προφητείας αὐτοῦ δηλοῖ, ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη προεφήτευσεν.

quintum eſt prophetaſſet ut fert traditio, u] à Manaſſe Rege x] ſerrâ diſſectus de vita tollitur: ut vero prophetiæ ejus ſcriptura y] ſignificat, octo & octoginta annos prophetæ munus geſſit.

ΚΕΦ. ος.

CAP. LXXVI.

Τίνα ἐστὶν ἃ Ἱερεμίας προεφήτευσε, καὶ προφητεύων ὑπέμεινε.

Quænam ſunt quæ Jeremias vaticinatus eſt, & Prophetam gerens fuit perpeſſus?

Πρῶτον ἰσχὺς αὐτῷ δίδοται παρὰ Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι φέρειν τὰς κατ' αὐτοῦ κινουμέ-

Primo robur ipſi tribuitur à DEO * ut poſſet ferre motos à populo & principibus ad-

u] Colligitur hoc ex numero annorum quibus imperitarunt quatuor Reges quorum mentio Eſa. I. 1.

x] Supra cap. 47.

y] Abulpharajus pag. 39. *Quod non prohiberet Uziam Eſaias, ablata eſt illi prophetia viginti octo annis, donec moreretur Uzias: tum reſtituta eſt illi prophetia ſexaginta & uno annis aliis, cum prophetaſſet etiam antea viginti quatuor annis.*

* Jerem. I. 17. ſeq. XV. 19. 20. 21.

νας, τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων ἐπαναστάσεις, προλέγων τῷ λαῷ τὰ ἐπερχόμενα διὰ τὴν ἀπείθειαν δεινὰ, καὶ μὴ πιστευόμενος, ὑπέμενε πῶς μόνος τὰ χαλεπά. εὐχὰς προσάγειν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ διεκωλύετο, ὡς οὐκ ἀκουσθησόμενος διὰ τὸ ὑπερβάλλειν τὰς τοῦ ἔθνους ἁμαρτίας, τὰς ὑπὲρ αὐτῶν, τῶν ἁγίων πρεσβείας. τῶν ψευδοπροφητῶν τἀναντία αὐτῷ, καὶ τὰ πρὸς ἀρέσκειαν τοῦ λαοῦ προφητευόντων καὶ πιστευομένων, ὅθεν ὑπέμεινε, καὶ χαλεπῶς ἠνιᾶτο. προὔλεγε καὶ, ὡς ὁ Ἰσραὴλ τῆς σωτηρίας τῆς τῷ λαῷ ὑπεσχημένης ἐκβληθήσεται, καὶ τὰ

ἔθνη

verſus eum tumultus, a) qvum populo prædiceret mala quæ propter inobedientiam illi eventura eſſent, detrectataque ipſi fide ſolus tunc gravia pertulit. Prohibebatur precibus apud DEUM pro populo intercedere, b) utpote qui non exaudiendus eſſet propterea quod gentis peccata longe ſanctorum pro ipſis interceſſiones ſupergrederentur. Pſeudo-prophetarum c) contraria ipſi atque ut populo placerent præſagientium fidemque invenientium contumelias pertulit, graviterque * afflictus eſt. Prædixit etiam Iſraelem ſalute populo promiſſa dejiciendum, gentes-

a] Jerem. XXXVIII.

b] Jerem. VII. 16. XI. 14. XIV. II. XV.

c] id. XIV. 13. XXIII. 16. XXVIII. XXIX. 8.

* id. XX.

ἔθνη ταύτης τεύξηται, τύπους ὑποδειγματικοὺς ἐθεάσατο, τῶν μὲν τὴν παντελῆ διαφθορὰν, καὶ ἀνεπίστρεπτον ὑπομενόντων τοῦ λαοῦ, ἐν τῷ κεραμείῳ τοῦ πεσόντος κεράμου καὶ συντριβέντος δεικνυμένην. τῶν δὲ ἀνακληθησομένων, ἐν τῷ ἀποπεσόντι ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κεραμέως ἀπὸ τοῦ ὀργάνου σκεύει, καὶ πάλιν ἀναληφθέντι ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, καὶ ἀναπλασθέντι. βασιλεῖ τοῦ ἰούδα τῷ ἰωάχαζ, ὡς πρὸ ἐνῶς αἰχμάλωτος ἀχθεὶς πρὸς τοῦ βαβυλωνίου, καὶ τῆς βασιλείας παντελῶς ἐκπεσεῖται. ἀλλὰ καὶ τῷ σεδεκίᾳ προέλεγεν ὡς πανέστιος, αἰσχρῶς τὴν ἑαυτοῦ καταστρέψει βασιλείαν, καὶ τὴν βαβυλω-

que d] illam ſortituras. Vidit in officina figuli e] figuram ſubeuntium è populo everſionem plenam & irrevocabilem, in vaſe fictili prolapſo & confracto demonſtratam: revocandorum autem in vaſe excidente de rota ex manu figuli, f] atque iterum de ſolo ab eodem elevato refectoque. Regi Judæ Joachaz g] qui ante breve tempus captivus ductus erat à Babylonio, prædixit quod regno prorſus excidet. Sed & Sedekiæ h] prædixit quod cum tota domo ſua fœde regno privabitur, & Babylo-

M 5 νίων

d] Jerem. III. 17. IV. 2. XVI. 9. 19.
e] Jerem. XIX. 10. f] id. XVIII. 4.
g] Jojakim. Jerem. XXII. 18. ſeq.
h] Jerem. XXIV.

νίων ἀρχὴν, μετὰ ο, ἔτη τῆς τοῦ ἰεχονίου ἀποικίας, καθαιρεθήσεσθαι προεφήτευσε, καὶ τὸν λαὸν μετὰ τὴν τῆς βασιλείας ἐπαναχθήσεσθαι καθαίρεσιν. τοῖς μετὰ τοῦ ἰεχονίου εἰς τὴν βαβυλωνίαν ἀποικισθεῖσιν, ὑπὸ ψευδοπροφητῶν ἀπατωμένοις, ὡς ἐπαναχθήσονται τὴν ταχίστην, ἐπέστελλε μὴ πείθεσθαι τούτοις ἀλλ᾽ ἐκδέχεσθαι καὶ τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, μετὰ τοῦ σεδεκίου μεμενηκότας, ἅμα αὐτοῖς ἀποικισθήσεσθαι.

niorum principatum vaticinatus eſt ſeptuaginta i) poſt Jechoniæ transmigrationem annis evertendum, reducendumque poſt regni illius everſionem populum. Exules autem k] qui cum Jechonia abducti erant, à Pſeudo-prophetis deceptos ac ſi quam primum eſſent reducendi, per litteras monuit ne fidem his haberent, ſed illos quoque qui cum Sedekia in Judæa manſerant, ſimiliter ut ipſos in exilium ducendos exſpectarent.

ΚΕΦ. οζ.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσε σοφονίας.

Ὡς ἐκκάθαρσις τῆς κακίας γενήσεται. ὡς ἡ ἰερουσαλὴμ τὰ χαναναίων πράξασα, τὰ

CAP. LXXVII.

Quænam vaticinatus eſt Sophonias?

Quod malitiæ a) futura ſit expurgatio. Quod Jeruſalem mores Chananæorum imitans

χανα-

i] Jerem. XXV. 11. k] Jerem. XXIII.

a] Sophon. 1, 2. ſeq.

χαναναίων πείσεται. κατὰ τῶν ἐθνῶν προλέγει τῶν ἐπαναστάντων τῷ λαῷ ὡς τιμωρηθήσονται. καὶ κατὰ τῆς νινευὶ ὡς ἐπαρθεῖσα κατενεχθήσεται.

b) etiam pœnas Chananæorum feret. Gentibus c] qui in populum inſurrexerant, prædicit quod pœnas daturæ ſint. Et contra d] Ninevi, quod elata deprimetur.

ΚΕΦ. οη.

Τίνα προεφήτευσεν ἀγγαῖος.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ λαοῦ, τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, προφητεύων αἰτιᾶται τοῖς ἐπανελθοῦσιν, ὅτι ῥαθυμότερον προσφέρονται τῇ τοῦ ναοῦ οἰκοδομῇ, καὶ προτρέπεται ταύτης ἔχεσθαι. τῷ τε ζοροβάβελ καὶ τῷ τοῦ ἰωσεδὲκ ἰησοῦ τοῖς τοῦ λαοῦ ἡγεμόσι προφητεύει, ὡς ἔχουσι τὸν θεὸν προστάτην, ἐπί τε τῇ τοῦ ναοῦ οἰκοδομῇ καὶ τῇ τοῦ λαοῦ ἐπιστασίᾳ. καὶ

CAP. LXXVIII.

Quænam prædicta ſunt ab Aggæo?

Poſt populi ex captivitate reditum vaticinans arguit reverſos a] quod templi ædificationem negligentius curent, illamque cordi ut ſibi eſſe ſinant, hortatur. Zorobabeli & Jeſu Joſedeci filio b] principibus populi prænunciat DEUM illis fore præſidem, tam in templi exſtructione, quam in gubernatione populi. Etiam in ſacerdo-

tes

b] Sophon. III. c] id. II. 9. ſq.
d] Sophon. II. 13. ſeq. a] Agg. I. 2. ſeq.
b] id. II. 3. ſeq.

περὶ τῆς ἱερεῖς ἀποτείνεται, ὡς ἡ δικαιοπραγία τὸν ἁγιασμὸν, οὐχ ἡ τῶν ἱερῶν βρωμάτων βρῶσις παρέχεται.

tes c] invehitur, ſanctimoniamque juſtitia vitæ, non ſacrorum ciborum comeſtione conſtare docet.

ΚΕΦ. οθ.

CAP. LXXIX.

Τίνα προεφήτευσε Ζαχαρίας.

Quænam prophetavit Zacharias?

Ὑπόμνησιν ποιεῖται τῶν προγονικῶν δυσσεβειῶν τοῦ λαοῦ, δι᾽ ἃς ἀπήχθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν. δι᾽ ὀπτασίας τῆς τῶν ἵππων εἰδέας, καὶ ἐπιβάτου ἵππου, τὴν γεγενημένην δι᾽ ἀγγέλων, ὁρᾷ τὴν τοῦ λαοῦ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον κηδεμονίαν. καὶ τῶν τεσσάρων βασιλειῶν τῶν ἐκπολεμησάντων τὸν λαὸν τὴν καθαίρεσιν ὁρᾷ, ἐν τέσσαρσι κέρασι, διὰ τεσσάρων τεκτόνων, γενησομένην. ὁρᾷ καὶ τῆς ἱερουσαλὴμ τὴν ἐντελῆ θείαν οἰκοδομίαν, καὶ

Mentionem facit avitarum impietatum populi a] ob quas in captivitatem abducti ſunt. In viſione ſpeciei equorum & vectri equo b) conſpicatur populi curam poſt reditum geri ab angelis. Videt & quatuor regnorum c] qui populum oppugnaverant, everſionem in quatuor cornibus per totidem fabros fieri. Videt & perfectam inſtaurationem d] Hieroſolymæ evenire divinitus, po-

τὴν

c] Agg. II. II. ſeq. a] Zachar. I. 2. ſeq.
b] Zach. I. 8. ſeq. c] id. 18. ſeq. d] Zach. III.

τὴν ἐκ τῆς διασπορᾶς τοῦ λαοῦ ἐπάνοδον γενησομένην. καὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ διαβόλου, τὴν κατ' Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἀρχιερέως, ὃς καὶ ἦν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, τοῦ οὐρανίου ἀρχιερέως τύπος. ὁρᾷ καὶ τὴν ἐξ ἐπιτιμήσεως Θεοῦ ἧττωσιν γεγενημένην τοῦ διαβόλου. τὴν τοῖς ἐπιορκοῦσι πανώλεθρον ἐθεάσατο διαφθορὰν, καὶ τὴν τῶν δυσσεβούντων εἰς βυθὸν ᾅδου κατάπτωσιν. τὴν περικόσμιον ἀγγελικὴν ἐπιστασίαν τεθέαται ἐν τύπῳ τεσσάρων ἁρμάτων, ποικίλοις ἵπποις ὑπεζευγμένων ἀποδειχθεῖσαν. εἶδε καὶ τὸν ἐν τύπῳ τοῦ Σωτῆρος ἀρχιερέα, τὸν ἐν τῇ ἐπανόδῳ τοῦ λαοῦ ἀρχιερατεύσαντα, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ, ἐξ ἀδοξίας εἰς δόξαν προεληλυθότα.

pulique reditum ex diſperſione. Et diabolum e] reſiſtentem adverſus Jeſum Joſedeci F. ſummum ſacerdotem, qui & Domini noſtri JESU, cœleſtis ſummi Pontificis typus erat. Videt etiam caſum Diaboboli increpante factam DEO. Perjurorum exitialem vidit perditionem f] impiorumque prolapſum in abyſſum inferorum. Angelicum quod mundum circumdat præſidium conſpicit demonſtratam ſub figura quatuor curruum g] verſicoloribus junctorum equis. Vidit etiam Pontificem maximum, Salvatoris typum gerentem, Jeſum Joſedeci F. h] & reditu populi obire munus ſacerdotis ſummi, & ex

προ-

e] Zachar. IV. f] Zach. V.
g] Zach. VI. h] Zach. III.

προεφήτευσε καὶ περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν ἐν πίστει προλήψεως, καὶ τῆς τοῦ ἰσραὴλ μετὰ ταύτην γενησομένης. καὶ ὡς ὁ ἀντίχριστος ἐπιθήσεται τῇ τοιαύτῃ προσλήψει, εἰς δύο ῥάβδους περικοφθησομένας τὰς δύο κλήσεις ἀποτυπῶν. προεῖπε καὶ περὶ τῆς τοῦ Κυρίου προδοσίας, ὡς ἀντὶ τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ παρὰ τοῦ λαοῦ τιμῆς καὶ εὐεργεσίας, τριάκοντα χρυσῶν αὐτὸν ἐτιμήσαντο, ὡς ὑπὲρ τῆς προδοσίας ὁ ἰούδας εἰλήφει, καὶ ὡς ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ τὸ χρυσίον ἐβάλετο, καὶ πάλιν εἰς τιμὴν τοῦ ἀγροῦ τοῦ κεραμέως ἐξοδιάζετο. καὶ περὶ τοῦ ἀντιχρίστου πάλιν, ὡς ἐπιθήσεται τοῖς ἁγίοις, καὶ καθαιρεθήσεται. προεφήτευ-

contemta conditione evectum in gloriam. Vaticinatus etiam de fide prius amplectenda à gentibus, & deinde etiam ab Iſraele, & quod Antichriſtus huic acceptioni fidei adverſabitur, per duos baculos confractos, i] typo denotans duas vocationes. Prædixit etiam de proditione Domini, quod pro honore & benefactis quæ illi populus debebat, triginta eum aureis k] æſtimarunt, quodque hoc pretium proditionis Judas accepit: l) aurumque Gazophylacio m] immiſſum, atque iterum pro pretio agri figuli n) expenſum fuit. Atque iterum de Antichriſto, quod ſanctis inſidiaturus o] atque perden-

σε

i] Zach. XI. 10. 14. k] Argenteis. Zach. XI. 13. l] Matth. XXVI. 15. m] Matth. XXVII. 5. n] id. 7. o] Zach. XI. 16. ſeq.

σι καὶ περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους χριστοῦ, καὶ τῆς ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ: καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἐλαιῶνος φανήσοιτο. προεῖπε καὶ τὴν τοῦ γὼγ καὶ μαγὼγ ἔφοδον, κατὰ τῶν ἁγίων τόπων, γενησομένην ἐν τέλει, καὶ τὴν θεήλατον αὐτοῦ τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰς ὕστερον, τὰ ἔθνη τοῦτον πορισμὸν ἕξουσι σωτηρίας, τὴν εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ Θεῷ πληρουμένην προσκύνησιν, ὑπὸ αὐτῶν ἐπιτελεσθησομένην.

dus ſit. Vaticinatus etiam eſt de Salvatoris Chriſti paſſione, p] & glorioſo adventu ejusdem: & quod in monte oliveti q] ſit appariturus. Prædixit & futuram in fine invaſionem Gogi & Magogi in loca ſancta, r] pœnamque divinitus ei immittendam: ſed & quod poſtremo gentes hunc habituri ſint exitum ſalutis, ut DEI cultus ab eis in Jeruſalem s) celebretur.

ΚΕΦ. π.

Τίνα προεφήτευσε μαλαχίας.

Ὀνειδίζει τὸν λαόν, ὡς γεγονότας υἱοὶ τοῦ

CAP. LXXX.

Quænam prophetavit Malachias?

Pudorem incutit populo, a] quod cum

ὑπὸ

p] Zach. XII. 10. XIII. 7.
q] Zach. XIV. 4.
r] De Gog & Magog non apud Zachariam ſed apud Ezechielem diſerta mentio XXXVIII. 2. & XXXIX. 6.
s] Zachar. XIV. 16.
t] Malach. I.

ἰακώβ, τοῦ προτιμηθέντος ὑπὸ Θεοῦ παρὰ τὸν Ἡσαῦ, ἀγνώμονες περὶ τὸν τετιμηκότα πεφήνασιν. ἐγκαλεῖ καὶ τῷ ἱερῷ τάγματι, ὡς ἐκλεχθέντες ἐν τῷ λευῒ εἰς ἱερατεύειν, ἀμελεῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην ἁλίσκονται. μέμφεται καὶ τοῖς τὰς γαμετὰς ἀδίκως ἀπολύουσι. καὶ τοῖς τὴν παρὰ Θεοῦ δικαίαν κρίσιν περὶ πάντων ἐκφέρεσθαι μὴ προσδοκῶσι. κατακρίνει καὶ τοὺς τὰς νομίμους ἀπαρχὰς καὶ δεκατίας μὴ προσάγοντας τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοὺς ἐξουθενοῦντας τὴν θείαν λατρείαν. προφητεύει καὶ ὡς ἡ δικαία κρίσις τοῦ Θεοῦ, περὶ πάντας ἐκφανήσεται.

ſint filii Jacob, quem honore DEUS Eſavo prætulerat, ingrati adverſus eum qui eos honoraſſet inveniantur. Sacro etiam ordini exprobrat, b) quod cum e Levitis delecti ſint ad ſacra obeunda, in ſacro munere deprehendantur eſſe negligentes. Reprehendit etiam eos qui uxores injuſte repudiant, c) neque juſtum de omnibus à DEO ferendum judicium exſpectant. Damnat etiam hos qui primitias d] decimasque offerre ceſſant ſacerdotibus, divinumque cultum nihili faciunt. Vaticinatur itaque juſtum DEI judicium e) ſuper omnes maniſeſte appariturum.

ΚΕΦ. πα.

b] Malach. II. c] Malach. II. 14. ſeq.
d] id. III. 8. ſeq. e] id. IV.

ΚΕΦ. πα.

Τίνα ἐστὶ τὰ διὰ ἡλιοῦ γεγονότα θαυμαστὰ σημεῖα.

Ἐξ ὀλιγίστου ἀλεύρου καὶ ἐλαίου, ἐν καιρῷ λιμοῦ, πεμφθεὶς εἰς Σαρέφθα τῆς Σιδωνίας, γυναῖκα χήραν, καὶ τὸν ταύτης υἱὸν, καὶ ἑαυτὸν, ἐπὶ τριετῆ διέθρεψε χρόνον. δεύτερον, υἱὸν τῆς σταθμούχου τῆς χήρας ἀποθανόντα ἀνέστησε. τρίτον, πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὰ ἱερεῖα κατήγαγε. τέταρτον, ὑετὸν ἐξ ἀνομβρίας προειπὼν ἔσεσθαι, εὐθέως ἐπήγαγε. πέμπτον, πεντηκόνταρχον ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντα, παραστάσεως ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ, φορᾷ πυρὸς οὐρανίου ἐνέπρησε, καὶ πάλιν τὸν

CAP. LXXXI.

Quænam ſunt ſigna admirabilia, facta ab Elia?

Pauxillo farinæ & olei, a] famis tempore miſſus Saraphtham Sidoniæ, mulierem viduam ejusque filium & ſe per triennium aluit. Deinde filium hoſpitis b) viduæ mortuum revocavit in vitam. Tertio ignem de cœlo c) in ſacrificia deduxit. Quarto imbrem d] poſt longam pluviæ ceſſationem prædicens futurum eſſe, immiſit ſtatim. Quinto ductorem quinquaginta militum e] qui veniebat ut eum Regi ſiſteret, una cum illis quinquaginta, cœleſtis ignis impetu combuſſit, alte-

a] 3. Reg. XVII. 12. ſeq. b] id. 19. ſeq.
c] 3. Reg. XVIII. 38. d] id. 41. ſeq.
e] 4. Reg. I. 9. ſeq.

ἐλθόντα δεύτερον ὁμοίως ἀνεῖλεν. ἕβδομον, τῇ μηλωτῇ τὸν ἰορδάνην περάσας, διεῖλε πλημμυροῦντα ποταμὸν, εἰς πάροδον αὐτοῦ τε, καὶ ἐλισσαίου.

rumque accedentem ſimiliter perdidit. Septimo Jordanem trajecturus, per ſummum fluvii æſtum ovillâ pelle illum diviſit ut & ipſe & Eliſæus per eum tranſire poſſet.

ΚΕΦ. πβ.

CAP. LXXXII.

Τίνα ἐστὶ τὰ διὰ ἐλισσαίου γεγονότα διπλᾶ ἐν πνεύματι ἠλίου θαυμαστὰ σημεῖα.

Quænam ſunt admiranda ſigna quæ per Eliſæum duplicata in ſpiritu Eliæ facta ſunt?

Ἰορδάνην ποταμὸν, τῇ τοῦ ἠλίου μηλωτῇ διελὼν, παρελήλυθε. β, τὰ ἐν ἱεριχῶ ὕδατα ἄγονα, ἰάσατο. γ, τεσσαράκοντα παῖδας διαπαίζοντας αὐτὸν, ἄρκτοις δυσὶν, ἐξελθεῖν κελεύσας ἀπὸ τοῦ δρυμοῦ, διεχειρίσατο. δ, ἀτέκνῳ γυναικὶ, στεῖρα οὔσῃ, τῇ σουμανίτιδι, υἱὸν ἐδωρή-

Jordanem fluvium diviſit ovilla pelle Eliæ, a] tranſiitque. 2) Aquas ſteriles in Jericho b] ſalubres reddidit. 3) Quadraginta pueros ipſum habentes ludibrio, urſis duobus c] ex ſylva prodire juſſis confecit. 4) Mulieri improli ac ſterili Sunamitidi d] donavit fi-

ſ] 4. Reg. II. 8.

a] 4. Reg. II, 14. b] 4. Reg. II, 21.

c] 4. Reg. II, 24. d] 4. Reg. IV, 16.

δωρήσασθαι, ε, καὶ τοῦτον πενταετῆ γενόμενον, καὶ ἀποθανόντα, ἀναζῆσαι ἐποίησε. ϛ, θανάσιμον βρῶμα, δι' ἀλεύρου ἐπιβληθέντος, ἀβλαβὲς ἀπετέλεσεν. ζ, ἐξ ἄρτων κριθίνων ι, ἑκατὸν ἄνδρας ἐν καιρῷ λιμοῦ, χορτάσας καὶ περισσεῦσαι ἐποίησεν. η, νεεμὰν λεπρωθέντα σύρον τῆς λέπρας ἰάσατο. θ, τὸν γιεζῆ, χρήματα παρ' αὐτοῦ κομισάμενον ἐλέπρωσεν. ι, σίδηρον ἀναπλεῦσαι ἀπὸ βυθοῦ, τῇ τοῦ στηλαίου ἐποίησεν ἐπῳδῇ. ια, τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντας στρατιώτας σύρους ἀορασίᾳ περιβαλὼν, εἰς τὴν πόλιν εἰσήγαγε. ιβ, πολιορκουμένῳ βασιλεῖ, καὶ συνερχομένῳ εἰς τὴν σαμάρειαν, τῶν πολε-

lium, & ϛ) hunc qvum quinquennis obiiſſet, in vitam e] iterum revocavit. 6) Cibum mortiferum f] farina injecta reddidit innoxium. 7) Panibus hordeaceis decem g] fecit famis tempore viros centum ſaturari, & ſuperabundare. 8) Neemani Syri leproſi h] lepram ſanavit. 9) Giezio pecunias à Neemano accipienti i] immiſit lepram. 10) Ex fundo fecit enatare ferrum, k] incantato ligneo manubrio. 11) Milites Syros adverſus ipſum venientes percuſſit cœcitate l] & in civitatem Samariam introduxit. 12) Regi obſidione preſſo, atque conſtituto cum militibus ſuis in urbe Sama-

N 2 μίαν

e] 4. Reg. IV. 34. f] id. 41.
g] *Viginti.* id. 42. h] 4. Reg. V.
i] id. 22. ſeq. k] 4. Reg. VI. 6.
l] id. 18. ſeq.

μίων ἐπικειμένων, καὶ διὰ τοῦτο, λιμῷ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει φθειρομένων, ἀφθονίαν σίτου, καὶ κριθῶν ἀθρόον προεῖπεν ἔσεσθαι, καὶ ἀγγελικῇ δυνάμει, οἱ πολέμιοι ἐξηλαύνοντο; καὶ αἱ τροφαὶ εὕρηνται. ιγ, τρεῖς βασιλεῖς καὶ στρατὸν ἄπειρον, διὰ δίψαν ἀπολλύμενον, ὑδάτων ἀθρόων ἐπιφορᾷ ῥαγδαίῳ ποτῷ διέσωσε. ιδ, ἐλαίου ῥύσιν, χήρᾳ γυναικὶ, μελλόντων δουλοῦσθαι διὰ πατρῷον χρέος, τῶν υἱῶν αὐτῆς πρὸς τὴν τῶν χρεῶν ἔκτισιν, καὶ διατροφὴν αὐτῶν, καὶ τῆς μητρὸς, ἐποιήσατο. ἐν δὲ τῷ μνήματι αὐτοῦ, νεκρὸς ὑπὸ τῶν ἐκκομιζόντων αὐτὸν ἐπιῤῥιφεὶς, ἀνέπλατο, καὶ μετὰ τῶν ἐπιῤῥιψάντων αὐτὸν

ria, cum hoſtes inſiſterent, omnibus in civitate tantum non fame oppreſſis, m] magnam frumenti & hordei copiam affuturam prædixit, inde angelicis viribus hoſtes propulſi ſunt, & cibi (in eorum caſtris) inventi. 13) Tres reges n] innumerabilemque exercitum ſiti deficientem affluente per confertarum immiſſionem aquarum potu ſervavit. 14) Mulieri viduæ affluxum olei o] ad debita exſolvenda, cum creditores ob paternum debitum filios ejus in ſervitutem addicere vellent, & ad eos matremque alendos præbuit. 15) In ipſius ſepulchrum p] conjectus ab efferentibus mortuus, ex eo iterum exſi-

ἔζησεν

m] 4. Reg. VII. n] 4. Reg. III.
o] 4. Reg. IV. p] 4. Reg. XIII. 21.

ἔθεεν ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ γὰρ ἦσαν ὁρμῶντες εἴσω τῆς πόλεως, λῃστὰς ἐπιδιώκοντας αὐτοὺς ἀποδιδράσκοντες.

liit, & cum iis qui eum in illud projecerant cucurrit ad civitatem, in hanc enim confugere properabant, latronibus qui eos perſequebantur cupientes ſeſe ſubducere.

ΚΕΦ. πγ.

Τίνα οὖν ἃ προεφήτευσεν ἠλίας.

CAP. LXXXIII.

Quænam ſunt quæ vaticinatus eſt Elias?

Βασιλεῖ τοῦ ἰσραὴλ τῷ ἀχαὰβ εἶπεν, ὡς οὐ μὴ βρέξῃ, ἕως οὗπερ αὐτὸς τὸν ὄμβρον ἐπικαλέσοιτο, καὶ οὕτως ἐγίνετο. Ὀχοζίᾳ τῷ τοῦ ἀχαὰβ υἱῷ νοσοῦντι, καὶ ἀποστείλαντι παρὰ τῷ ἐν τῇ ἀκκαρῶν θεῷ, ἐπερωτᾶν εἰ ζήσεται, τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ περιτυχὼν, προεῖπε λέγειν αὐτῷ ὅτι καὶ δυσσεβῶν, παρὰ δαι-

Regi Iſraelis Achabo dixit non pluiturum, q] donec ipſe Elias imbrem precibus vocaret, atque ita factum eſt. Ochoziæ Achabi filio ægrotanti, cum miſiſſet ad Deum in Accaron, r] rogatum num convaliturus eſſet, nunciis ejusdem factus obviam prædixit edicendum ei quod impie feciſſet dæmonum divinationes

N 3 μόνων

q] 3. Reg. XVII. 1. & XVIII. 45.

r] 4. Reg. I. Confer quæ ad Philaſtrium cap. 13.

μόνων περὶ τοῦ ζήσεσθαι τὰς μαντείας αἰτεῖ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ ζήσεται.

de vita ſua conſulens, ac propterea neutiquam convaliturum.

ΚΕΦ. πδ.

Τίνα ἐστὶν ἃ Ἐλισσαῖος προεφήτευσεν.

Ἐλθὼν εἰς τὴν Δαμασκὸν, Ἀζαήλῳ προεῖπεν, ὡς ὁ μὲν τῆς Δαμασκοῦ βασιλεὺς ὁ Ἄδερ τεθνήξεται, (ἐτύγχανε δ' ἀπεσταλμένος ὑπ' αὐτοῦ κακουμένου, πευσόμενος αὐτὸν εἰ ζήσεται,) αὐτὸς δὲ διάδοχος αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἔσται, καὶ πάμπολλα τοῦ Ἰσραὴλ ἐνδείξεται δεινὰ, καὶ τὸν Ἰηοῦ προεῖπε, τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ τετάρτην αὐτοῦ γενεὰν βασιλεύσειν, ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ οἴκου τῆς τοῦ Ἀχαὰβ βασιλείας, προβεβλημένον εἰς τὴν βασιλείαν. παραγενομένῳ

CAP. LXXXIV.

Quænam prædicta ſunt ab Eliſæo?

Damaſcum qvum veniſſet, prædixit Azaelo quod Ader, a] Damaſci Rex proxime moriturus, (ab hoc enim male ſe habente miſſus erat ſciſcitatum ex Propheta, num reconvaleſcendi ſpes foret) Azaëlque futurus eſſet in regno ſucceſſor, b] & quam plurima Iſraeli illaturus mala. Etiam Jeu evectum in regnum, prædixit regnaturum Iſraeli in quartam generationem c] ad exciſionem regni domus Achaabi. Et accedenti ad ſe Jeu d]

πρὸς

a] Al. Adad. b] 4. Reg. VIII.
c] 4. Reg. X, 30. d] 4. Reg. XIII.

πρὸς αὐτὸν τῷ ἰηῦ, προεῖπεν, ὡς τρίτον προσβαλεῖ τῇ βασιλείᾳ δαμασκοῦ, καὶ νικήσει τὸν κατ' αὐτῆς πόλεμον. καὶ ἐπειδὴ ἐκέλευσε τοξεύειν συντονώτατα, τρίτον ἀκοντίσας τὸ βέλος, ἐπέσχε τὴν βολήν. λυπηθεὶς δὲ ὁ προφήτης ἔφη τὸ τρίτον ἐκνικᾶν, εἰ γὰρ πέμπτον ἠκόντισεν ἄν, πλήρης τὴν δαμασκηνῶν ἤμελλε καθαίρειν βασιλείαν.

prænunciavit quod tertium conflicturus cum regno Damaſci, belloque ſuperior futurus eſſet. Cumque juſſiſſet eum identidem jaculari, poſt telum tertium miſſum, arcum cohibuit: triſtatus itaque Propheta dixit ter victoriam eſſe reportaturum; ſed ſi quintum jaculatus fuiſſet, regnum Damaſcenorum funditus fuiſſe everſurum.

ΚΕΦ. πε.

Τίνα ἐστὶν, ἃ γὰδ προεφήτευσε.

Ἀπαριθμήσαντι τῷ δαβὶδ παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ τὸν λαὸν, ἀγανακτεῖν ἔφη τὸν Θεὸν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐκ τριῶν ἐπικειμένων τιμωριῶν, δηλαδὴ * τοῦ τριετοῦς λιμοῦ, πολέμου τριμηνι-

CAP. LXXXV.

Quænam ſunt quæ vaticinatus eſt Gad?

Cum David præter DEI ſententiam numeraſſet populum, e] dixit DEUM adverſus eum accenſum eſſe ira, itaque ex tribus pœnis ipſi imminentibus unam quam vellet eligeret, nimi-

e] 2. Sam. XXIV. 11. ſeq.

* al. διὰ δη.

αἰῶ, καὶ λοιμοῦ τριημέρου ἑλέσθαι ἣν ἂν βούλοιτο.

mum famem per triennium, bellum tribus menſibus, vel peſtilentiam per triduum.

ΚΕΦ. πϛ'.

Τίνα ἐςὶν ἃ προεφήτευσε νάθαν.

Βουληθέντι τῷ δαβὶδ, τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν, μὴ βούλεσθαι τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ τὴν οἰκοδομὴν, ἀπήγγειλε γίνεσθαι, τὸν δὲ ἐξ αὐτοῦ γενησόμενον υἱὸν, τὸν σαλομῶν, οὐδέπω τεχθέντα, τοῦτον προεῖπε μέλλειν αὐτὸν προβαλέσθαι, καὶ συμπληροῦν. τὸ εἰς τὴν βηρσαβεὲ, καὶ τὸν οὐρίαν πλημμελῆσαι, ἤλεγξε τὸν δαβὶδ, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ πλημμελείᾳ παίδευσιν ἐπιοῦσαν αὐτῷ προεῖπε, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ταπεινοφροσύνῃ αὐτοῦ, τοῦ ἁμαρτήματος λύσιν. τὸν παρ

αὐτοῦ

CAP. LXXXVI.

Quænam ſunt quæ Nathan prophetavit?

Volenti Davidi templum condere, f] nunciavit non velle DEUM ut ab eo ædificatio perficeretur, ſed à filio qui naſciturus ex eo eſſet Salomone, nec dum nato, ab hoc prædixit illud deſignandum perficiendumque. Davidem arguit g] de eo quod in Bethſabee & Uriam peccaſſet, caſtigationemque propter peccatum hoc ei imminentem, atque peccati remiſſionem, quoniam humilem ſe præbuerat, prænunciavit. Fi-

f] 2. Sam. VII. g] 2. Sam. XII.

αὐτῷ προφητευθέντα τὴν ἱερουσαλὴμ οἰκοδομεῖν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν σαλομῶντα, αὐτὸς εἰς τὴν βασιλείαν προηγάγετο, ὑπομνήσας τὸν δαβὶδ τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τὸν ἐπαναστῆναι τῇ βασιλείᾳ πειραθέντα τὸν ἀδωνίαν, σοφῶς καθαιρεθῆναι παρασκευσάμενος.

ΚΕΦ. πζ.

Τίνα προεφήτευσεν ἀχίας ὁ σιλωνίτης.

Τῷ ἱεροβοὰμ προεῖπεν ὡς τῶν δέκα τοῦ ἰσραὴλ φυλῶν βασιλεύσει, διαῤῥήξας γὰρ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, εἰς δώδεκα μέρη πεποίηκε, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῷ, δέκα μέρη λαμβάνειν ἐκ τούτων, προειπὼν αὐτῷ ὡς δέκα φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ βασιλεύσει. ἀνονίτῃ τῇ τοῦ ἱεροβοὰμ γυναικὶ, πρὸς

lium ipſius h] Salomonem à quo Jeruſalem ædificandam eſſe vaticinatus fuerat, ipſe in regnum produxit promiſſione Davidi revocata in memoriam, & Adoniæ qui in regnum inſurgere tentaverat, everſione ſapienter procurata.

CAP. LXXXVII.

Quænam prophetavit Achias Silonites?

Prædixit Jeroboamo quod decem tribubus Iſraelis regnaturus eſſet. i] Veſtimentum enim ſuum diſrupit ac in duodecim partes ſcidit, juſſitque decem ex his eum accipere & decem tribubus Iſraelis imperitaturum prænunciavit. Ano Jeroboami conjugem

h] 3. Reg. II. i] 3. Reg. XI. 30.

πρὸς αὐτὸν μετ' ἐπικρύψεως ἥκουσῃ, περὶ παιδὸς ἀρρωστοῦντος ἐπερωτήσασα, εἰ ζήσεται, ζητοῦσαν μὲν ἐξ ὀνόματος ἐκάλει, μὴ σημάνασαν ἑαυτήν, καίπερ τυφλὸς διὰ τὸ γῆρας τυγχάνων. προεῖπε δὲ αὐτῇ ὡς καὶ τὸν υἱὸν οὐ καταλήψεται ζῶντα, ὁ δὲ Ἱεροβοὰμ, ἀπὸ τῆς βασιλείας οἰκτρῶς καταστραφήσεται.

quæ occulto ad eum veniebat k] rogatum de ægroto filio, num valetudinem foret recuperaturus, compellavit de nomine, licet quænam eſſet non prodidiſſet, & ille præ ſenio captus eſſet oculis. Prædixit autem illi filium neutiquam recuperaturam reſtitutum valetudine, at Jeroboamum regno miſere exuendum.

ΚΕΦ. πη.

Τίνα Σαμαίας προεφήτευσε.

Ῥοβοὰμ τῷ τῆς Ἱερουσαλὴμ βασιλεῖ, ἐν δεκαδύο μυριάσι στρατιωτῶν, ἐπιόντι πολεμεῖν κατὰ τῶν δέκα τοῦ Ἰσραὴλ τῶν ἀποστασῶν αὐτοῦ

CAP. LXXXVIII

Quænam Samaas vaticinatus eſt?

Roboamo Regi Jeruſalem cum centum & viginti millibus militum proficiſcenti in bellum adverſum decem tribus Iſrael quæ

φυλῶν

k] Græca verſio 3. Reg. XII. 14. in quibusdam editt. & apud noſtrum ſupra cap. 50. Ἀνώ. quod nomen in Hebræo 3. Reg. XIV. omittitur. Filii nomen apud Joſephum VIII. 11. eſt Ὀβίμης, apud Epiphanium Ἀβίμης.

φυλῶν, κατὰ τὴν πορείαν ἐντυχὼν, ἀναστρέφειν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, καὶ μὴ συμφύλων πόλεμον παραπέττειν ἔλεγε, καθαίρεσιν αὐτοῦ παντελῆ, καὶ τοῦ στρατοῦ ἧτταν προφητεύων, εἰ πολεμήσουσι. προεῖπε καὶ τῷ ῥοβοὰμ καὶ τῷ λαῷ ὡς ἐγκαταλείψαντα τὸν Κύριον, ἐγκαταλειφθήσονται ὑπ' αὐτοῦ. καὶ τῷ ἱεροβοὰμ δὲ προεῖπεν, ὡς τῶν δέκα τοῦ ἰσραὴλ κρατήσει σκήπτρων, τοῖς αὐτοῖς τοῦ ἀχία σημείοις τῶν τοῦ ἱματίου ῥηγμάτων χρησάμενος.

ab eo defecerant, obviam factus in itinere l) reverti eum ad ſuos neque cum contribulibus acie confligere monuit, dejiciendum ipſum omnino & exercitum ejus ſi bello contendant profligandum vaticinatus. Prædixit etiam Roboamo & populo, m) quod Dominum ſiquidem deſeruerint, etiam ab ipſo ſint deſerendi. Prænunciavit quoque Jeroboamo quod decem tribuum Iſraelis obtenturus ſit imperium, iisdem ad hoc quibus Achias [n] ſignis & rupturis veſtimenti uſus.

ΚΕΦ. πθ.

l] 3. Reg. XII. 22. 2. Paralip. XI. 2.
m] 2. Paralip. XII. 5.
n] Supra cap. 87.

ΚΕΦ. πθ.

Τί προεφήτευσεν Ἰάδων.

Οὗτός ἐςιν ὁ εἰς τὴν Βεθὴλ παραγενόμενος, τοῦ Ἱεροβοάμ, τὸ θυσιαςήριον ἐγκαινίζοντος, καὶ προειπὼν τὸν Ἰωσίαν βασιλεύσειν, ὃς καταϰαίειν ἤμελλε τοὺς ἱερωμένους, ἐν τῷ θυσιαςηρίῳ. σημεῖον παραυτίκα δοὺς, τοῦ θυσιαςηρίου τὴν διαῤῥηξιν, τοῦ τὸ προῤῥηθὲν γενήσεσθαι.

CAP. LXXXIX.

Quid vaticinatus eſt Jadon?

Hic eſt qui venit in Bethel o] Jeroboamo altare dedicante, prædixitque regnaturum Joſiam qui ſacrificantes in altari combuſturus eſſet. Atque futurum ita ut prænunciaverat, ſignum extemplo dedit diſruptionem altaris.

ΚΕΦ. ϟ.

Τί προεφήτευσε Βαασά.

Τῷ βασιλεῖ τοῦ Ἰσραὴλ, Βαασὰ καὶ αὐτῷ

CAP. XC.

Quid Baaſa p] *vaticinatus eſt?*

Regi Iſraelis, qui & ipſe Baaſa appella-

o] 3. Reg. XIII. 1. Nomen hujus Prophetæ ibi non exprimitur, ſed Ἰάδων eſt apud Joſephum VIII. 9. Aliis aliter appellatum videre licet, *Jaddum*, *Iddo*, *Addo*, *Jaddo*, Ἰαδὼμ, & Epiphanio Ἰωάμ, atque in Conſtitutionibus Apoſtolicis III. 6. Ἀδωνίας, ubi conſule ſi placet annotationem eruditiſſimi Cotelerii.

p] Nomen hujus Prophetæ non Baaſa ſed *Jehu* filius Hanani. 3. Reg. XVI. 1. Hic *Jeſus* infra cap. 8.

τῷ λεγομένῳ, προεῖπεν ὡς τεθνήξεται τὴν ταχίστην διὰ τῆς δυσσεβείας

batur, prædicit eum proxime propter impietatem eſſe moriturum.

ΚΕΦ. ϟα.

Τί προεφήτευσε Μιχαίας.

Τῶν ψευδοπροφητῶν, ἀπατώντων τὸν Ἀχαὰβ, ὃς ἦν τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, ὡς πολεμήσας τὸν σύρον βασιλέα τοῦ ἄδερ, ἀφαιρέσηται παρ᾽ αὐτοῦ τὴν γαλααδίτιν χώραν, ἣν οἱ σύροι πάλαι παρὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀφείλοντο, κληθεὶς καὶ αὐτὸς εἰπεῖν, τί δέοι περὶ τοὺς πρὸς σύρους πολέμους, πράττειν, προεῖπεν ὡς συμβαλὼν ἀναιρεθήσεται, τοῦ Θεοῦ, τῇ διαβόλου ἀπάτῃ ἐκδεδωκότος αὐτὸν, διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν, ὅπως διὰ τὰς δυσσεβείας ἀναιρεθήσεται.

CAP. XCI.

Quid prophetavit Michaeas?

Cum Pſeudo-Prophetæ Achaabum Iſraelis Regem deciperent ac ſi bello impetens Aderem Regem Syrum regionem Galaaditidē ipſi erepturus eſſet quam Syri pridem Iſraelitis abſtulerant, vocatus & ipſe ad dicendum quid de bello adverſus Syros facere deberet, q] prædixit eum in acie periturum, quoniam DEUS per pſeudo-prophetas eum Diaboli deceptione dedidiſſet ut propter impietatem tolleretur de vita.

q] 3. Reg. XXII. & 2. Paralip. XVIII.

ΚΕΦ. ϞΒ. / CAP. XCII.

Τίνα προεφήτευσεν Ἀζαρίας ὑὸς Σαδώκ.

Ὡς ὁ λαὸς ἐγκαταλείψει τ̃ Κύριον, καὶ ἐγκαταλειφθήσεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὸ Θεȣ̃. καὶ πολλὰ διὰ τῆς καταλείψεως τιμωρηθεὶς, εἰς ὑὸν προσληφθήσεται, γνȣ̀ς τὸν παιδευτὴν, καὶ σωτῆρα, καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν πληρωτήν.

Quanam prophetavit Azarias, Zadoci F.

Quod populus deſerturus eſſet Dominum, r] viciſſim per longum tempus deſerendus à DEO, & poſt multas defectionis datas pœnas iterum aſſumendus in filium, agniturusque caſtigatorem ſuum & Servatorem impletoremque promiſſionum.

ΚΕΦ. ϞΓ. / CAP. XCIII.

Τίνα προεφήτευσεν Ἰησȣ̃ς ὁ τ̃ ἀνανί.

Ἰωσαφὰτ τῷ τ̃ λαȣ̃ Ἰȣ́δα βασιλεῖ, συμμαχȣ̃ντι τῷ ἀχαὰβ, ἐν τῇ πρὸς τȣ̀ς σύρȣς, περὶ τῆς ῥεμμὼθ γαλα-

Quanam vaticinatus eſt Jeſus, s] filius Anani?

Joſaphato populi Juda Regi, t] qui ſocius fuerat Achaabi in prælio adverſus Syros apud Remmoth in Galaad,

αδ,

r] 2. Paralip. XIV.
s] *Jehu* Ἰηȣ̀ יהוא 3. Reg. XVI, 1.
t] 2. Paralip. XIX. 2.

αδ, μάχη, ἐκφυγόντα ἐκ τῆς ἅμα τῷ ἀχαὰβ ἀναιρέσεως, ὑπαντήσας, ἔφη κακῶς πεπραχέναι, συμμαχήσαντα τῷ δυσσεβεῖ, καὶ ὑπὸ Θεοῦ μισουμένῳ, φίλον γεγονότα, καὶ εἰ μὴ αὐτὸς εὐσεβὴς φανεὶς, τὰ εἴδωλα τοῦ ἰούδα καθεῖλεν, ὀργῆς ἂν ἐπειρᾶτο θεοῦ, διὰ τὴν τοῦ ἀχαὰβ σύμπραξιν.

ΚΕΦ. ϟδ.

Τίνα προεφήτευσεν ὀζιὴλ ὁ προφήτης.

Τῷ ἰωσαφὰτ, πολεμοῦντι πρὸς ἀμανίτας, καὶ μωαβίτας, καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡσαῦ ἐπελθόντας τῷ ἰούδα, προεῖπεν ὡς δι' εὐχῆς καὶ σαλπίγγων, αὐτοὺς καθαιρήσει, καὶ οὕτως ἐγίνετο.

& effugerat quo minus cum Achaabo interficeretur, obviam veniens Propheta dixit male eum feciſſe quod impio & apud DEUM exoſo in pugna ſe junxiſſet DEI amicus, ac niſi ipſe pium ſe præbuiſſet & idola Judæ dejeciſſet, eum propter hanc cum Achaabo ſocietatem, iram DEI experturum fuiſſe.

CAP. XCIV.

Quanam vaticinatus eſt Oziel Propheta?

Joſaphato bellum gerenti adverſus Ammanitas & Moabitas & qui de Eſavi poſteris adverſus Judam in aciem proceſſerant, prædixit u) quod per preces ac tubarum cantus ipſos ſuperaturus eſſet, atque ita factum eſt.

ΚΕΦ. ϟε.

u] 2. Paralip. XX, 14. ſeq.

ΚΕΦ. ϞΕ.

Τίνα προεφήτευσεν ἐλιὰδ, ὁ τοῦ ὀβδία.

Τῷ ἰωσαφὰτ, φιλίαν ἀσπασαμένῳ πρὸς ὀχοζίαν, τὸν τοῦ ἀχαὰβ, καὶ τῶν πλοίων κοινωνὸν αὐτὸν ποιησαμένῳ, τῶν εἰς αἰθιοπίαν ἀποπλεόντων ἐπ' ἐμπορίᾳ, προεῖπεν· ὡς καὶ αὐταῖς ναυαγήσεως, καὶ αὐτὸς οὐκ εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος, διὰ τοῦτο τεθνήξεται.

CAP. XCV.

Quanam prophetavit Eliad, x] Obdiæ F.

Joſaphato qui cum Ochozia Achaabi F. amicitiæ fœdus inierat, & navibus ejus commerciorum cauſa in Æthiopiam tendentibus ſocium ſe junxerat, prædixit quod naufragii moleſtiis ipſe DEO minus inde probatus brevi eſſet morieturus.

ΚΕΦ. ϞϚ.

Τίνα προεφήτευσεν ὀλδᾶ ἡ τοῦ σελὶμ γυνή.

Ἰωσίᾳ τῷ βασιλεῖ εὐσεβεῖ γενομένῳ, καὶ τὸν ναὸν ἐρειπωθέντα ἀνανεομένῳ, καὶ διαῤῥή-

CAP. XCVI.

Quanam prophetavit Olda, y] Selimi uxor?

Joſiæ Regi pio & templum à ruinis inſtauranti, veſtimentaque rumpenti ſua ſuper le-

ξαντι

x] 2. Paralip. XX. 37. Ἐλιέζερ ὁ τοῦ Δωδία.

y] 4. Reg. XXII. 14. ſeq.

ξαντι τὰ ἱμάτια αὐτȣ̃, ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τȣ̃ εὑρεθέντος βιϐλίȣ μωϋσέως, ἐν ἐπιλησμονῇ τῶν θείων νόμων τȣ̃ λαȣ̃ γενομένȣ, ἐπέστειλεν, ὡς ὁ λαὸς μὲν εἰς αἰχμαλωσίαν ἐκδοθήσεται, διὰ τὴν ἀποραθύμησιν τὴν ἀπὸ Θεȣ̃, αὐτὸς δὲ, πρὸ τῆς τῶν κακῶν ἐπαγωγῆς τεθνήξεται, διὰ τὴν φιλόθεον αὐτȣ̃ γνώμην, ἵνα μὴ ἴδῃ τὰ ἐπιόντα κακά.

ctione reperti libri Moyſis, cum populus divinas leges oblivioni tradidiſſet, per litteras ſignificavit, quod populus quidem in captivitatem ob DEI contemtum ſit abducend⁹, ipſe vero quod animum DEI amantem haberet, moriturus ante malorum horum inductionem, ne hæc ingruentia neceſſe eſſet ei intueri.

ΚΕΦ. ϟζ.

Τίνα ἐστὶν, ἃ ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς προεφήτευσεν.

Ἐπὶ τῇ γεννήσει ἰωάννȣ τȣ̃ βαπτιστȣ̃, πεπληρῶσθαι τὰς τȣ̃ Θεȣ̃ πρὸς τὸν ἀβραὰμ ἔλεγεν ἐπαγγελίας, τὸν Θεὸν ἀνυμνῶν; καὶ ἐπὶ τȣ̃-

CAP. XCVII.

Quenam ſunt que Zacharias princeps Sacerdotum a] fuit vaticinatus?

In nativitate Joannis Baptiſtæ ait impletas fuiſſe promiſſiones DEI factas Abraamo, DEUMque celebrat, * atque in hoc conſtitu-

a] ἱερεὺς non ἀρχιερεὺς Luc. I. 5.
* Luc. I. 68. ſeq.

τῷ τετάχθαι τὸν ἰωάννην, πρόδρομον τοῦ ὑψίστου Θεοῦ γενόμενον, ἐφ' ᾧ τε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κόσμον ἐρχομένου ἑτοιμάσαι σωτήριον ἐσόμενον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπίλαμψιν τοῖς ἐν σκότει καθημένοις καὶ σκιᾷ θανάτου. καθὼς διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν, τῶν ἀπ' αἰῶνος προκηρυττόντων τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, λελάληκεν.

tum teſtatur Joannem ſummi DEI præcurſorem, ut viam illi venienti in mundum præpararet, ſalutarem futuram populo, atque in illuminationem ſedentibus in tenebris & umbra mortis, ſicut locutus eſt per ſanctos Prophetas ſuos, qui adventum ejus ab omni memoria prænunciarunt.

ΚΕΦ. ϟη.

Τίνα ἐστὶν ἃ Συμεὼν προεφήτευσεν.

Οὗτος, θεασάμενος ὃν ὁ Ζαχαρίας, Θεὸν ὕψιστον προεκήρυξεν, εἰς ἐπίλαμψιν τοῖς ἐν σκότει καθημένοις, ὑπὸ τῆς μητρὸς μαρίας εἰς τὸ ἱερὸν, τεσσαρακονθήμερον βρέφος ἔτι ὂν ἀναφερόμενον, ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος

CAP. XCVIII.

Quænam ſunt quæ prophetavit Simeon?

Hic conſpicatus quem Zacharias prænunciaverat DEUM ſummum in illuminationem ſedentium in tenebris, a matre Maria infantem quadraginta etiamnum dierum illatum in templum, à ſancto agitatus Spiritu,

ἀγ-

ἐοχυθεὶς, δεξάμενος τὸ παιδίον ἐβόα, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου δέσποτα κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνη, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου ἰσραήλ. προεφήτευσε καὶ τὸν μαρίας ἐπὶ τῷ σταυρῷ σκανδαλισμόν.

puellum complexus exclamavit: b] *Nunc dimittis ſervum tuum Domine, ſecundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, quod paraſti ante faciem omnium populorum, lumen ad revelationem gentium, & gloriam populi tui Iſraël.* Vaticinatus etiam eſt c) de offenſione & ſcandalo quód Maria ex cruce eſſet accepţura.

ΚΕΦ. ϙθ.

1 Τί προεφήτευσεν ἐλισάβετ.

Θεασαμένη τὴν παρθένον μαρίαν, πρὸς αὐτὴν ἐληλυθεῖαν, εὐλογημένην εἶπεν εἶναι ἐν γυναιξὶν, καὶ εὐλογημένον τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας αὐτῆς. καὶ πόθεν

CAP. XCIX.

Quid prophetavit Eliſabeth?

Videns venire ad ſe Mariam virginem d] pronunciavit *benedictam illam* eſſe *in mulieribus & benedictum fructum ventris ejus. Et unde hoc mihi, ut veniat*

b] Luc. II. 29. c] Luc. II. 35.
d] Luc. I. 42.

μοι τοῦτο; ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου, πρός με; ἰδοὺ γὰρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ἐφ' οἷς καὶ τοὺς πιστεύοντας τοῖς οὕτω λελαλημένοις ἐκφανησομένοις, μακαρίους ἀπέφηνεν.

mater Domini mei ad me? Ecce enim, ut facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo. Inde etiam eos qui dictis hiſce certo implendis fidem haberent, beatos prædicavit.

ΚΕΦ. ρ.

Τίνα ἐστὶ τὰ διὰ τῆς παρθένου μαρίας προφητευθέντα.

CAP. C.

Quænam ſunt prædicta à Maria Virgine?

Μεγαλύνει καὶ αὐτὴ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ εἰς αὐτὴν ἐκφαινομένῳ μυστηρίῳ τοῦ Θεοῦ τόκου. ἀγάλλεται τῷ πνεύματι, λέγουσα μακαρίζεσθαι αὐτὴν ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς, ἀπὸ τοῦ νῦν μεγίστου πράγματος ὑπὸ Θεοῦ ἐπ' αὐτῇ ἐκφαινομένου.

Magnificavit & ipſa DEUM e] ſuper myſterio divini partus quod in ipſo demonſtrabatur. Exultat ſpiritu, profeſſa ab omnibus generationibus beatam ſe dicendam eſſe propter opus maximum quod DEUS jam in ea manifeſtum reddebat.

Καὶ

e] Luc. I, 69.

Καὶ τίνα ἐστὶν, ἃ ἰωάννης ὁ βαπτιστής.

Ὅτι ὁ ὀπίσω αὐτοῦ (τουτ' ἐστὶν ὁ μετ' αὐτὸν γεννηθεὶς) πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. ὅτι ἄνωθεν ἐστὶν ἐξ οὐρανοῦ χριστός. ὅτι τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀδίκων χριστὸς διακρινεῖ.

Et quænam ſunt quæ vaticinatus eſt Joannes Baptiſta?

Quod qui poſt ipſum veniſſet, f] hoc eſt poſt eum natus eſſet, ante ipſum fuerit. Quod deſuper de cœlo venit Chriſtus. Et quod juſtos g] ab injuſtis Chriſtus ſit ſeparaturus.

ΚΕΦ. ρα.

Τίς ἄκων προεφήτευσεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

Καϊάφας ὁ ἀρχιερεὺς τὸ σωτήριον χριστοῦ πάθος προαγορεύων, πρὸς τοὺς ἰουδαίους φησίν, ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ὑμῖν, ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. ἐφ' οἷς ἐπήγαγεν ὁ εὐαγγελιστής, τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλ' ἀρ-

CAP. CI.

Quis in Evangelio invitus prophetavit?

Caiphas pontifex maximus ſalutarem Chriſti paſſionem vaticinatus ait ad Judæos: h] *Vos non ſcitis quicquam, nec cogitatis quod expediat vobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Quibus verbis Evangeliſta i] ſubjungit: *Hoc autem à ſemetipſo non*

f] Joh. I. 27. 30. g] Joh. III. 31. Luc. III. [illegible].
h] Joh. XI. 49. i] id. 51.

χιερεὺς ὤν, προεφήτευσεν ὅτι ἤμελλεν ὁ ἰησοῦς ἀποθανεῖν, ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἀποθνήσκειν, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα τὰ ἐσκορπισμένα Θεοῦ πρόβατα συναγάγῃ εἰς ἕν. ἐν δὲ τῇ παλαιᾷ, ἄκοντες προεφητεύουσι, βαλαὰμ ὁ μάντης, καὶ οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ σαοὺλ ἐπὶ τὸν δαβίδ. καὶ αὐτὸς ὁ σαοὺλ ἐπελθὼν αὐτῷ.

dixit, ſed cum eſſet Pontifex, prophetavit quod Jeſus moriturus erat pro gente, & non tantum pro gente, ſed ut filios DEI, qui erant diſperſi, congregaret in unum. In Veteri Teſtamento inviti prophetarunt Balaam vates, k] & qui à Saule adverſus Davidem miſſi erant, l] & Saul ipſe eum aggreſſurus.

ΒΙΒΛΟΣ ε.

ΚΕΦ. ρβ.

Τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ δαβὶδ δυνατοί.

LIBER V.

CAP. CII.

Quinam ſunt qui apud Davidem a] *poteſtate valuerunt?*

Ἰεσβοὲς διεκόσμει τὴν διασκευὴν αὐτοῦ, εἶχεν ὑπ᾽ αὐτὸν ἐννακοσίους. ἀδιναὶν ὃς τῶν τραυμάτων ἐπιμελεῖτο. ἐλεάζαρ υἱὸς ἀδελφοῦ τοῦ δαβίδ. σωσίας μόνος τοῖς πολεμίοις ἀνθίστα-

Jeshoos qui apparatus & inſtrumenti ornandi curam gerebat, habuitque ſub ſe nongentos. Adinon cui ſaucii erant curæ. Eleazar fratris Davidis filius. Soſius qui ſolus hoſti-

τo,

k] Num. XXIV. l] 1. Sam. X. a] 2. Sam. XXIII. & 1. Paralip. XI. XII. Flav. Joſeph. VII. 12. Antiqu.

ϛ, κελεύων τοῖς ὑπ' αὐτὸν, σκυλεύειν τοὺς πίπτοντας. σαμᾶ; ὃς τῶν πολεμίων διωκόντων τὸν τοῦ λαοῦ στρατὸν μόνους ἀπέστρεψε τοὺς διώκοντας. αβεσσὰ, ὃς ἑξακοσίοις ἐν πολέμῳ μόνος ἀντέστη. βαναίας, ἐλιὰβ υἱὸς, τοῦ ἀδελφοῦ δαβὶδ, ὃς καὶ τοὺς δύο στρατηγοὺς ἀνεῖλε, καὶ λέοντας ἀπέκτεινε, καὶ τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα δυνατὸν ὄντα ὤλεσεν. ἀσαῆλος τριάκοντα ἐφεστήκει ἄρχουσιν. ἐλεηνὰν, ὃς ἦν καὶ αὐτὸς, υἱὸς ἀδελφοῦ τοῦ δαβίδ. σεμὰν ὁ μυδαῖος. ἀλλῆς ὁ τοῦ κελθῆ. ἐλλᾶς ὁ τοῦ φελλαθί. ἱερᾶς υἱὸς ἐσκαθ ὁ θεκοίτης. ἀνεζὰρ ὁ ἀνωθίτης. ἐλαὼν ὁ λωίτης. νοερίων ὁ φαπίτης. ἀλλὺς υἱὸς φαφαί. ἐνὰυ ὁ νεφθαλίτης. ἐζθί υἱὸς ῥεβαέχ. σαβεὲθ ἀδδαὴ ὁ ἀπὸ γαασσῆ. ἀβιελ-

bus reſtitit, iisque qui ſub ipſo militabant, injunxit occumbentes ſpoliare. Soma qui hoſtibus exercitum populi perſequentibus ſolus perſequentes retro cedere coëgit. Abeſſa qui ſexcentis in bello ſolus obſtitit. Banajas Eliabi filius, fratris Davidis, qui duos duces exercitus interfecit, occidit leones, & virum Ægyptium validum obtruncavit. Aſaëlus triginta ducibus præpoſitus. Eleenan filius & ipſe fratris Davidis. Seman Mydæus. Alles Celtei filius. Ellas filius Phellathi. Hieras Thecoites, Eſcathi F. Anezar Anothites. Elaon Loites. Noerion Phatites. Allus Phaphæ filius. Enau Nephthalita. Ezthi filius Rebaechi. Sabeeth Addae ex Gaaſſe. Abielbon ex campeſtri re-

βαὶν ἀπὸ τῆς πεδιάδος. ἀδδὰδ ἐκ ναχὰλ. ἰασβιὴλ ἀπὸ σαρὰθ. ματθί, ἰωὰβ ἀρσαμίτης. ἠλίας ὁ σαλαβωνίτης. ἰωνάθαν ὑιὸς ἀσὰν. σωμανὰν ὁ ἀρρωδίτης. ἐλιὰν ὁ ἀραθίτης. ἀλιφαλέτ. ἠλιὰφ ὑιὸς ἀχιτόφελ. ἀσαραὴ ὁ καρμήλιος. Φαρὰς ὁ ἀρχίτης. γαὰλ ὑιὸς νάθαν. σαβαβωναὴ ὁ γαδδίτης. ἠλιὲφ ὁ ἀμμαρίτης. γελωραὶ ὁ βεροθαῖος. ἰαδδὰδ. θέρρη. γερὰς. ἐθέρ.

gione. Addad ex Nachale. Jasbiel ex Sarath. Matthi. Joab Aramites. Elias Zalabonites. Jonathas Aſani F. Somnan Arrhodites. Eliam Arathites. Aliphalet. Aliaph Achitophelis F. Aſaraë Carmelius. Pharas Archites. Gaal filius Nathanis. Sababonae Gaddites. Elieph Ammarites. Gelorae Berotheus. Jaddad. Therrhæ. Geras. Ether.

ΚΕΦ. ργ.

Τίνες οἱ ἐπὶ σολομῶντος ἄρχοντες.

CAP. CIII.

Quinam principes b] *ſub Salomone?*

Βαναίας στρατηγὸς ἀντὶ τοῦ ἰωάβ. σαδὼκ καὶ ὁ ὑιὸς αὐτοῦ ἀζαρίας ἱερεῖς. ζαμβοὺχ ἱερεὺς ἕτερος τοῦ σαλομῶν. ἐλιαρὲφ, καὶ ἀχιὰβ ὑιοὶ σισᾶ. ἰωσαφὰτ ὑιὸς ἀχιλλίδ, ἀδωνιρὰμ, ὑιὸς

Banaias dux exercitus in Joabi locum. Sadoc & filius ejus Azarias, ſacerdotes. Zambuch ſacerdos alius Salomonis. Eliareph & Achiab filii Siſæ. Joſaphat Achillidi filius. A-

abdo-

b] 3. Reg. IV.

ἀϐδωθῶ, ἐπὶ τὸν φόρον. καὶ οἱ κατὰ μῆνα τὰ δέοντα χορηγοῦντες. βεκὲρ ἐν ὄρει ἐφραὶμ, υἱὸς χακών. ἐμμακμὲς υἱὸς ἐσδῆ. ἐῤῥαβὼθ υἱὸς ἀμινᾶς δεύτερος, ἐν χώρᾳ ταασῆ. βεναὰν υἱὸς ἀλιοὺθ ἐν θαανὰς. μεγεδδὼ υἱὸς γάβερ. ἐῤῥαμὼθ υἱὸς ἀδδή. ἐμμαενὼ. ἀχιμαὰς ἐν νεφθαλεὶμ. βασιλείας υἱὸς χουσῆ, ἐν ἀσὴρ καὶ ἐν βααλαὼθ. ἰωσαφὰτ υἱὸς φαῤῥοῦ ἐν ἰσάχαρ. σεμεῒ υἱὸς ἠλᾶ, ἐν βενιαμίν. γάβερ υἱὸς ἀδαῒ ἐν γαλαὰδ, καὶ ἐν γῇ γηῶν, βασιλέως ἀμοῤῥαίων, καὶ ὢγ βασιλέως βασάν. καὶ νασὴφ ἐν γῇ ἰούδα παρέστηκεν, ὑποδεχόμενος τὰ παρ᾽ ἑκάστῳ ταττόμενα.

doniram, filius Abdotho, quæſtor. Et qui per menſium vices neceſſaria miniſtrare debebant Beur in monte Ephraim, Çaconis F. Emmacmes, filius Esde, Erraboth, filius Aminaſi, alter in Taaſſei locum. Benaan Aliuthi filius in Thaanes. Megdo, filius Gaberi. Erramoth, filius Adde. Emmaeno. Achimaas in Nephthalim. Regiæ uxoris filius Chuſe in Aſer & Baalaoth. Joſaphat, filius Pharru in Iſaſchar. Semei, filius Ela in Benjamin, Gaber, filius Adaë in Galaad, & in terra Geon Regis Amorrhæorum & Og Regis Baſan. Et Naſeph in terra Juda præſto fuit, ſingulisque injuncta recepit.

ΚΕΦ. ρδ.

Τίνα ἦν τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐξοδιαζόμενα τῷ σαλωμῶν.

Σεμιδάλεως κόροι, λ, ἀλεύρου κόροι, ξ, μόσχοι ἐκλεκτοὶ, ι, βόες νομάδες, κ, πρόβατα, ρ, ἐκτὸς ἐλάφων, καὶ δορκάδων, καὶ ὀρνίθων. ἦσαν δὲ αὐτῷ τετράκις μύριοι ζευγάδες ἵππων εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων.

CAP. CIV.

Quænam fuere ſingulis diebus impendenda Salomoni?

Siliginis cori XXX. c] Farinæ tritici, cori LX. Vituli ſaginati decem. Boves paſcui XX. Oves centum, præter cervos, damas & aves. Fuerunt ei porro equarum fœtarum curribus jungendarum quadraginta millia, equitumque millia duodecim.

ΚΕΦ. ρε.

Περὶ τοῦ ναοῦ τῆς ἱερουσαλὴμ, ὃν ᾠκοδόμησε σαλομῶν.

Ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς ἐν ἔτει ἀπὸ τῆς ἐξ αἰγύπτου ἐξόδου τοῦ λαοῦ, πεντηκοστῷ καὶ ἑξακο-

CAP. CV.

De templo quod Salomon condidit?

Ædificationem templi cœpit d) anno ſexcenteſimo & quinquageſimo poſt e-

σιοστῷ

c] 3. Reg. IV. 22.

d] 3. Reg. VI. τεσσαρακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ, *quadringenteſimo & quadrageſima.*

σιασῶ; ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ, ὅτος δὴ κατὰ Μακεδόνας Πάνεμος, δευτέρᾳ τοῦ μηνὸς, λίθους μὲν ἑτοιμαζόμενος, καὶ ξύλα, ἀπὸ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐπὶ ἔτη τρία. ἀρξάμενος δὲ τῆς οἰκοδομῆς, ἀπὸ τετάρτου ἔτους τῆς βασιλείας αὐτοῦ. εἰς δὲ τὴν ἐργασίαν παρέστησεν ἐργάτας ἑπτακισμυρίους, ἐπιστάτας τρισχιλίους ἑξακοσίους. ἀρχιτέκτονα δὲ τῆς ὅλης ἐργασίας, ἀπὸ Τύρου λαμβάνει τὸν χιραμ υἱὸν γυναικὸς χήρας, ἀπὸ φυλῆς νεφθαλὴ πατρὸς Τυρίου. συνηργάτο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Τύρου βασιλεὺς, εἰς τὴν ναοῦ οἰκοδομὴν, ὁ χιραμ, ξύλα κέδρινα, καὶ πεύκινα, διδοὺς ἀπὸ τοῦ Λιβάνου. ἐχορήγει δὲ ὁ σαλομὼν αὐτῷ κατ᾽ ἐνιαυ-

xitum populi ex Ægypto, menſe quarto qui Macedonibus eſt Panemus; altera die menſis, lapidibus & lignis à primo usque regni ipſius anno comparatis per triennium. Ædificationem autem auſpicatus eſt quarto regni ſui anno. e) Ad opus adhibuit operarios ſeptuagies mille, præfectos & magiſtros ter mille ac ſexcentos. Architectum totius operis aſſumſit Chiramum f) filium mulieris viduæ ex tribu Nephthalim, patriſque Tyrii. Sed & Rex Tyri Hiramus g] ad templum ædificandum auxilio illi fuit ſuppeditatis de Libano monte lignis cedrinis, piceiſque. Præbuit viciſſim ei Salomon quotannis pro

τὸν,

e] 2. Paralip. III. f] 3. Reg. VII. 13. ſeq.
g] 3. Reg. V.

τὸν, εἰς ἀναλώματα τῶν κοπτόντων τὰ ξύλα καὶ κατάγοντων αὐτὰ ἕως θαλάσσης, σίτου κόρους, β, ἐλαίου βάτους, β, καὶ ἀπέστειλεν ἐκ τοῦ λαοῦ ἰσραηλιτικοῦ, εἰς τὸν λίβανον, μυρίους ἐργάτας, κατὰ μῆνα ἀλλασσομένους, καὶ εἶχον ἔξαρχον αὐτοῖς, τὸν ἀδωνιράμ.

ſumtu faciendo in eos qui ligna cæderent & ad mare uſque adducerent, frumenti coros bis mille: h] ex populoque Iſraelitico in Libanum miſit operariorũ decem millia, menſtruis intervallis vices permutantium, qui præfectum habuere Adoniramum.

ΚΕΦ. ρϛ.

Ὁποῖος ἦν ὁ ναὸς ὃν Σαλομὼν ᾠκοδόμησε.

Μέσος οἶκος ἦν σταδιαίοις, κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς περιβεβλημένος, ἅγιασμα καλούμενος, ἔχων μῆκος πήχεις, ξ, πλά-

CAP. CVI.

*Quale fuit templum * quod Salomo condidit?*

Media domus, quæ vocatur ſanctuariũ, porticibus columnariis à quatuor lateribus circumdata, longitudinem habebat cubitorum ſe-

τος

h] Imo vices mille; nam utrinque δισμυρίους legendum non δισχιλίους, ut etiam in Flav. Joſepho ex Manuſcr. Codd. emendavit clariſſ. Hudſonus p. 340.

* 3. Reg. VI. & 2. Paralip. III. Flav. Joſephi Antiquitat. VIII, 3. ut ſcriptores de templo, quos laudavi in Bibliographia antiquaria cap. 9. prætercam.

τος πήχεις, κ, ὕψος πήχεις, λ, πρὸς δὲ ἀνατολὰς ἀπέβλεπεν. εἶχε δὲ καὶ προναΐον ἰσόπλατον τῷ ναῷ, πήχεις ἔχων, κ, καὶ ὕψος ἴσον τῷ ναῷ, τριάκοντα γὰρ πηχῶν ἦν καὶ τοῦτο, εἰσάγων ἐπὶ πήχεις, κ. περιοίκητο δὲ οἴκοις βραχέσι, λ, πεντεπήχεσιν ἰσοπλεύροις, ἐπὶ τρία στέγη εἰς, κ, πήχεις τῶν τριῶν στεγῶν τούτων ἠρμένων. τοῖς δὲ οἰκίσκοις τούτοις τοῖς, λ, ἄνοδοι κεκρυμμέναι γεγένηντο, διὰ μικρῶν θυρῶν, ἐπὶ τὰ στέγη ἀνάγουσαι. οἱ δὲ τῶν οἰκίσκων τούτων, δέκα πήχεις ὑπέρτεροι, ἀνειμένην παρεῖχον τῷ τοῦ ἁγιάσματος οἴκῳ, τὴν τῶν φώτων βολήν. ἀπὸ δὲ τῶν ἑξήκοντα πηχῶν τοῦ ναοῦ, οἱ ἐσώτατοι τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων διῄρηντο, οἱ δὲ ἄλλοι, μ, τῷ ἐξωτάτῳ ἁγίῳ κεκλήρωντο. αἱ

xaginta, latitudinem cubitorum viginti, altitudinem cubitorum triginta, & reſpiciebat verſus orientem. Habebat & veſtibulum latitudinis ejuſdem cum templo cubitorum viginti, altitudinisque cum templo æqualis, nam triginta cubitorum etiam hæc erat, introducens per longitudinem cubitorum viginti. Circumhabitabatur parvis domuſculis triginta æquilateris quinque cubitorum, per tria tabulata, quæ ad viginti cubitos attollebantur. Ad domunculas haſce triginta occulti erant acceſſus per parvas fores ad tabulata adducentes. Decem porro cubitis qui ſupra has domunculas erant, lumen in ſanctuarium tranſmittebatur. Ex ſexaginta autem templi cu-

de

δὲ θύραι τοῦ ναοῦ, πρὸς τὸ εὖρος, κ, πηχῶν γεγενημέναι, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν δι' ὅλου κεχρυσωμέναι. καταπέτασμα δὲ ἦν τὸ ἐπ' αὐταῖς καθηπλωμένον, ἐκ βύσσου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου ὑφασμένον. καὶ ἦν ἅπας ὁ ναὸς καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν δι' ὅλου χρυσῷ κατεπλασμένα; καὶ τὸ ἔδαφος δὲ χρυσῷ παχεῖ κατέστρωτο, οἵ τε τοῖχοι, φοίνιξι καὶ χερουβὶμ ἐγγεγλυμμένοις καὶ τετορνευμένοις δι' ὅλου διεκεκόσμηντο. οὕτω τοίνυν ὁ ναὸς κατεσκεύαστο. περιέθηκε δὲ κύκλῳ τοῦ ναοῦ γείσιον εἰς τρεῖς πήχεις ἀνατεῖνον τὸ ὕ-

bitis, interiores viginti ſancto ſanctorum ſeparati erant, reliqui quadraginta exteriori ſanctuario attribuebantur. Fores templi viginti cubitorum latitudine factæ ſunt, intrinſecus & extrinſecus totæ inauratæ. Velumque ſuper illis demittebatur ex byſſo, hyacintho, purpura & cocco contextum. Totum templum, & quæ in eo erant omnia undique interius & exterius obducta auro, & pavimentum craſſiore auro ſtratum, parietesque palmis & cherubinis inſculptis & affabre tornatis ornati erant. Sic templum paratum & circa ſanctuarium undique erat conſtructum ſeptum h) trium cubi-

ψος,

h] Pro γῆ σιῶν, & ἀνατείνων ſcripſi γείσιον ἀνατεῖνον. Γείσιον vel γεῖσος eſt חיץ quod

lu-

ὕψος, εἴργον δὲ τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένον τοῖς ἱερεῦσι.

torum altitudine, quo plebs ab ingreſſu in illud arcebatur, ſolisque ſanctuarium patebat ſacerdotibus.

ΚΕΦ. ρζ.

CAP. CVII.

Τίνα ἦν τὰ ἐν τῷ ἁγιάσματι ἀνακείμενα ἀφιερώματα.

Quænam erant conſecrata res repoſita in ſanctuario?

Εἰς μὲν τὸν ἅγιον οἶκον, τὸν εἰκοσάπηχυν καὶ ἰσόπλευρον, ἢ κιβωτὸς

In ſanctiore ædicula viginticubitali & æquilatera, ſive in ſancto ſanctorum extabat interius collocata ar-

ἦν

luteum & humilem parietem ſignificat. Vide Lud. Capellum ad Epheſ. II. 2. & Hudſonum ad Joſephum pag. 346. Idem Joſephus de templo Herodis diſſerens V. 5. de bello Jud. pag. 1228. Περιέστεφε δὲ τόν τε ναὸν καὶ τὸν βωμὸν εὐλιθόν τι καὶ χαρίεν γείσιον, ὅσον πηχυαῖον ὕψος. Sed de Salomone VIII. 3. Antiquit. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ γεισὸν μὲν κατὰ τὴν ἐπιχώρειον γλῶσσαν, θριγκὸν δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τοὺς πολλοὺς τῆς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένην αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημανοῦντα. Heſych. γεῖσον στεφάνωμα οἴκου.

ἣν μωϋσῆς ἐποιήσατο, ἔνδον ἀνατεθεῖσα, ὑπὸ τῶν χερουβὶμ σκεπομένη, ἅτινα ἦσαν δύο πτέρυγας ἔχοντα πενταπήχεις, ἐξ ἑκατέρου τῆς κιβωτοῦ παρεστῶτα, καὶ μία μὲν πτέρυξ, πρὸς τὸν τοῖχον ἐξέτατο, μία δὲ πρὸς τὴν κιβωτὸν, καὶ συναπτόμεναι δὲ ἑαυταῖς, αἱ δύο πτέρυγες, ἔσκεπον τὴν κιβωτὸν, πρὸς ἀνατολὰς βλέπουσαν. καὶ ἡ στεφάνη δὲ ἔκειτο τῇ κιβωτῷ, εἰς ἣν μωϋσῆς, ἔμφασιν τῆς τοῦ Θεοῦ σημασίας, ἐνέγραψε, τὸ τε-

ca i) quam Moyſes condiderat, k) contecta à Cherubinis duobus qui ex utroque arcæ latere ſtabant, cum alis ſexcubitalibus. Altera ala ad parietem extendebatur, altera ad arcam: et conjunctæ invicem binæ alæ tegebant arcam, orientem verſus ſpectantem. Et ſuper arca extabat corona immobilis ſemperque ſtabilis, l) cui Moyſes ſignificationem præſentiæ Divinæ inſcripſerat, nomen quatuor litterarum quod effari nefas. In arca poſitæ erant duplices Legis tabulæ, m) quibus ſcriptus DEI manu n] impoſitus erat deca-

τρά-

i] 3. Reg. VIII. & 2. Chron. V.

k] Exod. XXV. 10. ſeq. XXVI. 33.

l] Propitiatorium πῶμα ſive operculum ſuper arcam Exod. XXVI. 34.

m] Hebr. IX. 4.

n] Tabulas Dei manu ſcriptas Exod. XXIV. 12. XXXII. 16.

τετράγραμμον δὲ ἦν τούτῳ ὄνομα, ἄῤῥητον, οὐκ ἀλλοιουμένη ἀλλά γε εἰς ἀεὶ διαμένουσα. ἐπέκειντο δὲ αἱ δίπτυχοι πλάκες ἐν τῇ κιβωτῷ, ἐν αἷς ὁ θεόγραπτος ἐνεγέγραπτο δεκάλογος, ἃς μωϋσῆς ἐδέξατο παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ σινᾶ ὄρει, τὸν λαὸν νομοθετῶν, ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων τούτῳ οἴκῳ, μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσῄει. ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ, τῷ τεσσαρακοντα πήχει, τῷ πρὸ τούτου, στύλοι χάλκεοι παρειστήκεισαν, ὕψος πηχέων, ιη, περιμέτρου πηχέων, ιβ, πάχους κεχωνευμένων δακτύλων, δ, ἐφ᾽ ἑκάστῃ δὲ κεφαλῇ τῶν

logus. Illas à DEO acceperat Moyſes in monte Sina, qvum legem populo ferret. In hoc ſanctum ſanctorum ſolus ſemel per annum o] intrabat Sacerdos ſummus. In ſanctuario autem quadragintacubitali quod ante iſtud erat, columnæ æneæ duæ p] poſitæ ſtabant altitudine cubitorum duodeviginti, & circuitu cubitorum duodecim, ex fuſo ære craſſitie quatuor digitorum. Super ſingulis columnarum capitibus exſtabat lilium

16. Deut. IV. 13. IX. 10. Moyſes confregit Exod. XXXII. 18. Deut. IX. 17. ſed alias deinde ſcriptas iterum recepit. Exod. XXXIV. 1. & Deut. X. 2. 4.

o] Exod. XXX. 10. Levit. IX. 7.

p] 3. Reg. VII. 21. & 2. Paralip. III. 17.

κιόνων, κρίνον ἐπέκειτο ἐπὶ πέντε πήχεις ἐγηγερμένον, καὶ τούτῳ περιέκειτο δίκτυον χάλκεον, ἀφ' οὗ καὶ ῥοαὶ διακόσιοι, ἀπήρτηντο. ἐκαλεῖτο δὲ ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν κίων, ἵδρυσις, ὁ δὲ ἐξ εὐωνύμων, δύναμις. κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος εἰσιόντων λουτὴρ ἦν ἱδρυμένος, χωνευτὸς, χάλκεος, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος καλούμενος; διάμετρος πηχῶν δέκα, ἐν δὲ κύκλῳ, τριάκοντα πήχε-

q] in quinum cubitorum altitudinem excitatum: r] cui circumdatum erat ex ære opus reticulatum, ex quo malogranata ducenta dependebant. Columna quæ a dextris erat, vocabatur *firmitas*; s] & à ſiniſtris, *robur*. t] Ad dextram vero ingredientibus templum, labrum erat fuſile u] ex ære ſtatutum, quod propter magnitudinem, mare appellabatur, diametri menſura decem cubitorum: x] ambitu cubitorum tri-

σι καὶ

q] Capitnlum fuſile lilii ſpecie.

r] ἐγηγερμένον pro ἐγγεγραμμένον ſcripſi ex Flav. Joſeph. VIII. 3. p. 344.

s] יכין t] בועז

u] 3. Reg. VII. 23. & 2. Paralip. 2.

x] Ita cum ſacris ſcriptoribus Joſephus VIII. 3. pag. 344. Fallitúrque Eupolemus apud Euſeb. IX. præparat. cap. 34. pag. 405. qui viginti cubitos in longitudinem totidemque in latitudinem ſcribit patuiſſe.

τι καὶ ἓν μετρούμενος, πήχει παλαιστιαίῳ πεπαχυμμένος, βάτους δεχόμενος ὕδατος τρισχιλίους. εἰς τοῦτον οἱ ἱερεῖς εἰσιόντες λειτουργεῖν, τὰς χεῖρας ἀπενίπτοντο, καὶ τοὺς πόδας ἀπερραίνοντο. ἐπέκειτο δὲ ὁ λουτὴρ, ἐπὶ σπείρας πηχυαίας, ἐννέα πήχεις διάμετρον ἐχούσης, καὶ μόσχοι δώδεκα τὰ ὀπίσω πρὸς τὴν σπεῖραν ἔχοντες, τὰ δὲ πρόσωπα, πρὸς τὰ τέσσαρα κλί-

ginta atque unius palmi craſſitiem inſpiſſatum, batos y] aquæ capiens ter mille. In hoc ſacerdotes templum ad ſacra obeunda intraturi abluebant manus & pedes purgabant. Impoſitum erat labrum columnæ ſpirali y) unius cubiti diametrum habenti, vitulisque duodecim poſteriora verſus ſpiram habentibus & facie ad quatuor climata ſpectantibus, ita ut tres vituli in uno

 μαγ

y] Batus, ſex conſtabat hinnis ſive duodecim congiis: Vide Ed. Bernhardum lib. 2. de menſuris & ponderibus antiquorum pag. 63. ſeq.

y] Pro ἐννέα πήχεις ſcribendum ἕνα πῆχυν ut res ipſa arguit, & quod σπεῖραν inde πηχυαίαν noſter appellaverat: & ita diſerte Flavius Joſephus VIII. 3. p. 344. ὑπήρειστο δὲ κατὰ τὸ μεσαίτατον τοῦ χύτου σπεῖρα περιαγομένη εἰς ἕλικας δέκα, ἦν δὲ τὴν διάμετρον πήχεως, quæ ita vertit Clariſſ. Hudſonus: *Suffulciebatur autem mare æneum ad ipſum alvei meditullium ſpira in decem orbiculos circumducta, eratque diametro cubiti unius.*

μάτα βλέποντες, τριῶν μόσχων κατὰ πλευρὰν ἱδρυμένων, οἱ τῷ τοῦ λουτῆρος ὑπεῖχον τῷ κύκλῳ. καὶ ἄλλοι δέκα λουτῆρες, πέντε μὲν ἐκ δεξιῶν, πέντε δὲ ἐξ εὐωνύμων, καθίδρυντο, βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους ὑπέχοντες, μήκους πήχεις ε, πλάτος πήχεις, δ, ὕψος πήχεις, ς, ἑκάστῃ δὲ βάσει, δ, κιονίσκοι, κατὰ γωνίαν ἑστῶτες, προσέκειντο, ἐφ' ὧν οἱ λουτῆρες ἐπέκειντο, ὕψους πήχεις, δ, χωροῦντες ἀνὰ χοᾶς, μ, διεστήκασι δὲ ἀπ' ἀλλήλων τέτρασι πήχεσι, καὶ χεῖρες δὲ ἦσαν χαλκαῖ, πρὸς τὸν ὑποκείμενον κύκλον ἐρεισμέναι, ὕψος πηχῶν, ι, ὧν οἱ ὦμοι τοὺς λουτῆρας ὑπέφερον. λέ-

quoque latere eſſent poſiti qui orbem labri ſuſtinebant. Alia porro labra decem, z] ad dextram quinque & quinque ad ſiniſtram ſtructa erant, baſes æneas quadratas ſub ſe habentia, longitudo harum cubiti quinque, latitudo, cubiti quatuor, & altitudo, cubiti ſex. Unicuique baſi quatuor impoſitæ columellæ ſtantes ad quatuor angulos ſuper quibus collocata labra, cubitorum quatuor altitudine, quorum ſingula capiebant choas a] quadraginta, & diſtabunt invicem cubitis quatuor, erant & manus æneæ ad ſubjectum circulum defixæ, quarum humeri labra ſuſtinebant. Leones & vitu-

z] 3. Reg. VII. 27. ſeq. & 2. Paralip. IV. 6.

a] χοῦς, congius. Vide Ed. Bernhardum pag. 38. ſequ. lib. I. de menſuris.

[illegible] δὲ καὶ μόσχοι, καὶ ἀετοὶ καὶ φοίνικες, περὶ τὰς κοινίσκους, κατὰ τὴν τῶν τεσσάρων πηχῶν διάστασιν, εἰσήκεισαν. ταῦτα δὲ πάντα, ἐπὶ τεσσάρων τροχῶν αἰωρούμενα ἐπέκειντο. οἱ δὲ λουτῆρες οὗτοι, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς, τῶν ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τὰς πόδας ἀπονίπτειν, προὔκειντο. ἐν δὲ τούτῳ δὲ τῷ οἴκῳ τὸ θυσιαστήριον ἵδρυτο χάλκεον, μῆκος πηχῶν, κ, ὕψος πηχῶν, ι, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. καὶ τὰ σκεύη δὲ αὐτοῦ ἦν χάλκεα. ποδιστῆρες καὶ ἀναληπτῆρες, καὶ τράπεζα δὲ χρυσῆ, ἐφ᾽ ἧς, οἱ τῆς προθέσεως ἄρτοι δώδεκα ἐπέκειντο, καὶ λυχνία, ἡ τοὺς ἑπτὰ λύχνους, κατὰ τὴν μωϋσέως διάταξιν ἀπαστράπτουσα, χρυσῆ καὶ αὐ-

li & aquilæ palmæque circa columellas intervallo quatuor cubitorum erant efficta. Hæc omnia quatuor rotis ſublimia ferebantur. Labra autem hæc deſtinata erant purgandis inteſtinis animalium ſacrificandorum, pedibusque abluendis. In hac æde ſtatutum etiam erat altare b) latitudine & longitudine cubitorum viginti, altitudine cubitorum decem ad ſacrificia cremanda. Et vaſa ejus ænea erant, lebetes, & amulæ, c] menſa vero aurea in qua panes propoſitionis collocati erant, & candelabrum ſeptem fulgens candelis, ut Moyſes conſtituit: & medium in his omnibus poſitum aureum

b] 2. Paralip. IV. 1.

c] Conferendus Flav.Joſephus VIII. 3. §. 7. pag. 345.

τῷ. καὶ βωμὸς χρύσεος, μέσος τούτων πάντων ἵδρυτο. καὶ ἄλλαι δὲ τράπεζαι χρυσαῖ, καὶ λυχνίαι ποικίλαι, ποικίλαις εἰργασμέναι, μικραὶ καὶ διάφοροι, ἐν αἷς ἐπέθετο τὰ ἱερὰ σκεύη, φιάλαι καὶ σπόνδια. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τῶν, μ, πηχῶν οἶκος, ἅγιος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου, τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἐν ᾧ ἡ κιβωτὸς ἀνέκειτο.

altare. Menſæ etiam aureæ aliæ, & candelabra varia, varieque efformata: menſæ parvæ d] & diverſi generis quibus ſacra vaſa; phialæ & pateræ imponebantur. Hæc omnia habebat ſancta ædes quadraginta cubitorum ante velamentum adyti ſancti ſanctorum, in quo arca repoſita erat.

ΚΕΦ. ρη΄.

Τίνα ἦν τὰ κατασκευασθέντα καὶ ἀνατεθέντα ὑπὸ τοῦ Σαλομῶνος εἰς ἱερουργίαν κειμήλια;

CAP. CVIII.

Quænam fuerunt parata & ad ſacrum cultum dedicata à Salomone e] *vaſa pretioſa?*

Οἰνοχοαὶ ὀκτακισμύριοι χρυσαῖ. ἀρ-

Trullæ vinariæ octuagies mille aureæ,

γυραῖ

d] Videndum an apud Flav. Joſephum loco laudato pro παραπλησίας μυρίας legendum ex noſtro ſit μικρὰς.

e] Ex Flav. Joſepho VIII. 3. §. 8.

γυραὶ δὲ διπλασίονες. φιάλων, μυριάδων δέκα χρυσαῖ. ἀργυραῖ δὲ διπλασίονες. πίνακες, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς σεμίδαλιν πεφυραμένην, χρυσοῖ, ὀκτακισμύριοι, ἀργυραῖ δὲ, διπλασίονες. μέτρα δὲ ἃ ἦν καὶ ἀσσαρὶ, ὡς Μωϋσῆς ἐξέδωκε, χρυσᾶ μὲν μύρια, ἀργυρᾶ δὲ διπλασίονα. θυμιατήρια χρυσᾶ δισμύρια, καὶ ἄλλα πύρια, ἐν οἷς τὸ πῦρ, ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ ἐπίθετα, πεντακισμύρια.

argenteæque duplo numero. Phialarum aurearum centum millia, & argentearum millia ducenta. Patinæ ad offerendam in illis ſimilam pinſitam, octuagies mille, & argenteæ duplo numero. Menſuræ hin & aſſari, quales Moyſes tradidit, aureæ decies mille, argentearum alterum tantum. Acerræ aureæ vicies mille, & aliarum acerrarum in quibus ignis de magno altari ponebatur quinquaginta millia.

ΚΕΦ. ρθ.

Τίνα ἦν τὰ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευΐταις εἰς τὰς λειτουργίας κατασκευασθέντα ὑπὸ Σαλομῶνος ἐσθήματα.

CAP. CIX.

Quænam fuere veſtes [f] *ſacerdotibus & levitis ad ſacra officia obeunda parata à Salomone?*

Στολαὶ ἱεραὶ, σὺν ποδήρεσι, καὶ ἐπω-

Stolæ ſacræ mille cum togis talaribus & hu-

[f] Ex eodem Joſepho ibid. p. 345. ſeq.

μίσι, καὶ λογίῳ, καὶ λίθοις, τοῖς ἀρχιερεῦσι,, χίλιαι. ζῶναι ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας μυριάδες, ρ. σαλπίγγων μυριάδες, κ. καὶ λευίταις, ἐκ βύσσου, στολαὶ μυριάδες, κ. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικά, νάβλαι καὶ κιννύραι, πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημέναι ἐξ ἠλέκτρου κατασκευασμέναι. τετρακισμύριαι.

moralibus ac rationali & lapidibus pro ſummis ſacerdotibus. Zonarum ex byſſo & purpura decies centena millia. Tubarum ducenta millia & levitis ex byſſo ſtolæ ducenties millenæ, inſtrumentaque muſica, nablia & citharæ ex electro formatæ quadragies mille.

ΚΕΦ. ρι.

Ὁποία ἡ σκηνὴ ἡ ὑπὸ μωϋσέως ἀνασταθεῖσα, κατὰ τὴν ὑπόδειξιν ἣν ἐθεάσατο ἐν τῷ ὄρει.

Περίβολος ἦν αἴθριος μήκους πηχῶν, ρ, πλάτους πηχῶν, ν, ἡ δὲ στάσις ἦν τοῦ περιβόλου, ὀρθίοις χάμαξι περιβεβλημένη χαλκέοις, πε-

CAP. CX.

Quale fuit tabernaculum à Moyſe exſtructum, ad exemplar quod in monte a] viderat?

Septum atrii b) ſubdialis erat longitudine centum cubitorum, latitudine cubitorum quinquaginta, ſtabatque erectis vallis ſive

ταπη-

a] Exod. XXV.

b] Exod. XXXVIII, 9. Flav. Joſephus III. 6. Antiquitat.

ε΄ πήχεσι τὸ ὕψος, εἴκοσι μὲν κατὰ τὸ μῆκος, δέκα δὲ κατὰ τὸ πλάτος. Κιονόκρανα δὲ ἀργυρέα, καὶ βάσεις χαλκαῖ, ἑκάστῳ κάμακι πεποίηντο. ἀπεῖχον δὲ πήχεσιν ε΄ ἀπ' ἀλλήλων διεστήκασιν οἱ κάμακες, καταπεπηγμένοι. Κρίκοι δὲ τοῖς κάμαξι προσηλῶντο, πρὸς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος ἀποβλέποντες. καὶ τῶν κρίκων ἐξήπτετο καλώδια, ἥλων χαλκῶν πηχυαίων, εἰς τὸ ἔδαφος καθηλωμένων, ἐκδεδεμένα, πρὸς τὸ τὴν σκηνὴν ἀκίνητον, ὑπὸ τῆς τῶν ἀνέμων βίας διαφυλάττειν. σινδόναι δὲ κατελείχζον τὴν σκηνὴν, ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου, διυφασμέναι, πεντάπηχεις τετράγωνοι ἀπὸ τοῦ κράνου μέχρι τῆς βάσεως, κατὰ μέσου τῶν καμακίων ἕως ἐδάφους

columnis æneis circumdatum cubitorum quinque altitudine, in longum vicenis, denis in latum: capitella columnarum argentea baſesque æneæ factæ erant, & quinque cubitorum intervallo infixæ diſtabant. Annulique columnis annexi, tum qui in longum, tum qui in latum proſpicerent, & annulis inſerti funes clavis æreis cubitalibus in ſolum defixis alligati, quo tabernaculum immotum à ventorum vi cuſtodiretur. Inſtar parietis tabernaculo erant lintea ex byſſo, hyacintho, purpura & cocco contexta, quinque cubitorum altitudine à capite ad baſin quatuor lateribꝰ per mediū columellarum ad ſolum usque defluentia. Et tria

κεχρυσωμένους. καὶ αἱ μὲν τρεῖς πλευραὶ, τοῦτον ἑστήκασι τὸν τρόπον. ἡ δὲ τετάρτη πλευρὰ, ἣν (καὶ μετώπου) μᾶλλον τις εἴποι καλῶς εἶναι, εἰσόδου γὰρ ἦν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτὴ, πεντήκοντα πήχεις ἔχουσα, πύλης μὲν εἰκασμένην μέσην, εἴκοσι πηχέων εἶχεν εἴσοδον, δύο δὲ κάμακας ἑκάστῃ πλευρᾷ τῆς εἰσόδου, καταπεπήγει, περιστάδας ὥσπερ ἀποπλύσας. ἑκατέρωθε δὲ τῆς εἰσόδου, ἀνὰ δεκαπέντε πήχεις ἀνειμένον, ἑκάστου μέρους τρεῖς κάμακας καταπεπηγμένους, καὶ ἐρεισμένους, κατὰ τὴν τῶν τριῶν τῶν ἄλλων πλευρῶν ἐργασίαν καὶ περιφράξιν. τὸ δὲ μέσον τῆς εἰσόδου καταπεπέτασο τῷ τῶν, κ, πηχῶν καταπετάσματι, τῷ τῶν τεσσάρων βαθμῶν

maximè latera iſta conſiſtebant. Quartum enim (ſive primum dixerit potius aliquis eſſe, per hoc enim introitus in tabernaculum patebat) quinquaginta longum cubitos, in medio inſtar portæ habebat aditum viginti cubitorum ſpatio. Ex utraque parte introitus, duæ infixæ columnæ, modum quendam antepagmentorum referentes. Utrinque autem à foribus per quindecim cubitos manebant ex utraque parte ternæ columnæ, infixæ ac firmatæ ad modum operis munitionisque cæterorum trium laterum. Parti autem per quam licebat introire, velum viginticubitalis latitudinis oppandebatur, quatuor contextum ſtaminibus. c] In-

καθυ-

c] Ex purpura, cocco, byſſo atque hyacintho.

καθυφασμένῳ. ἤσω δὲ τῆς εἰσόδου, λουτὴρ χαλκοῦς ἦν, τὴν βάσιν χαλκέαν ἔχων, ἐξ οὗ οἱ ἱερεῖς τὰς χεῖρας ἀπονίπτειν, καὶ τῶν ποδῶν καθαίρειν, τοῦ ὕδατος ἦν ἐν αὐτοῦ παρῆν. καὶ ὁ μὲν περίβολος οὕτως ἦν ὁ τοῦ αἰθρίου.

terius poſt portam erat labrum æneum, baſin ex ære habens, ex quo ſacerdotibus aqua ad manus pedesque abluendos uti erat integrum. Ita ſe habebat ſeptum atrii ſubdialis.

ΚΕΦ. ρια.

Ὁποῖον ἦν τὸ ἁγίασμα τοῦ περιβόλου, ὁ μωϋσῆς κατεσκεύασε.

CAP. CXI.

Quale erat ſanctuarium d] quod in medio ſepti Moyſes conſtruxit?

Τὸ δὲ ἁγίασμα μέσον τοῦ περιβόλου μῆκος ἔχον ἐπὶ πήχεις, λ, πλάτους πήχεις γ, πρὸς ἀνατολὰς βλέπον, τὸ δὲ μῆκος τῶν τριάκοντα πηχῶν ἐν κίοσιν ἵδρυτο, κ, τετραγώνοις ξυλίνοις κατα-

Sanctuarium in ſepti medio longitudinem habebat cubitorum triginta, latitudinem cubitorum decem e) atque orientem reſpiciebat. Longitudo triginta cubitorum columnis viginti quadra-

χρύ-

d] Exod. XXVI.

e] Decem (pro tribus, quæ hoc loco habet Manuſcriptum) reponere jubet non modo Flav. Joſephus III. Antiquit. 6. pag. 108. ſed & ipſe noſter infra hoc capite.

χρύσοις, ἑκάστης κίονος ἑνὸς ἡμίσεως πήχεως, ἀλλήλων ἀφεστηκόσιν. ὁ δὲ κατὰ δύσιν τοῖχος πηχῶν τριῶν, ἐν ἓξ κίοσι συνέστηκε. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἡρμοσμένοι, ὥστε δοκεῖν ἕνα τοῖχον τὴν συντέλεσιν, ὁλόχρυσον εἶναι, μεμυκότων τῶν ἁρμῶν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. εἶχε γὰρ ἕκαστος κίων τρεῖς σπιθαμάς, ὥστε συμπληροῦσθαι τὸ μῆκος τῶν τριάκοντα πηχῶν, ἀπὸ τῶν εἴκοσι κιόνων, καὶ τῶν δέκα ἀπὸ τῶν ἕξ. ἐγγώνιοι δὲ δύο κίονες ἦσαν ὀπίσω, ἀπὸ πήχεως ἑνὸς συνάπτοντες τῷ πλάτει τὸ μῆκος. διὰ δὲ πάντων τῶν κιόνων, ἐπέκειτο διατρέχου-

tis ſuſtinebatur ligneis inauratis, quolibet in latere uno dimidio cubito invicem diſtantibus. Paries autem decem cubitorum versus occidentem, ſex columnis conſtabat, erantque invicem aptati ut unum parietem efficere viderentur totum inauratum, compactis commiſſuris interius & exterius: quævis enim columna tres habebat ſpithamas f] ut longitudo triginta cubitorum à viginti columnis, & cubitorum decem à columnis ſex impleretur. Angulares vero columnæ duæ in poſtico pariete, ex uno cubito, per quas latitudo longitudini cooptatur. Per omnes porro columnas ſuperpoſitus de-

σα

f] Patet hinc apud Flav. Joſephum legendum πλάτος τέταρτον σπιθαμῆς non ut viri docti reponunt βάθος.

εἷα μία συμπλεκομένη σανὶς, γιγγλύμοις θήλεσι καὶ ἄρρεσι κατεχομένη, πρὸς τὸ μήθ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι τὴν σκηνήν, ἀλλ' ἐν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάττεσθαι. τὸ δὲ ἔνδον τῆς σκηνῆς, εἰς τρία διῄρετο κατὰ πηχῶν, ι, καὶ ἦν τὸ μὲν ἐσώτατον ἄδυτον πηχῶν, ι, τοῖς ἱερεῦσιν ἄβατον. τέσσαρες δὲ κίονες ἴσοι τοῖς ἄλλοις, διεῖργον τὸ ἄδυτον τοῦ ἐξωτάτου. οἱ δὲ λοιποὶ πήχεις εἴκοσι, οἱ πρὸ τοῦ ἀδύτου, τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐξέκειντο. τὸ δὲ μέτωπον ἐξ ὕπερ ἡ εἴσοδος ἦν, πέντε κίοσι διαχρύσοις, ἴσοις τοῖς ἄλλοις συνίστατο, χαλκέαις βάσεσιν ἐφεστῶσιν. εἶχε δὲ καταπέτασμα ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας, καὶ ὑακίνθου καὶ κοκκίνου βαφῆς, ἐμ-

currebat unus arcte commiſſus aſſer, cardinibus g) fœmineis & maſculis connexus, ne tabernaculum à ventis concuti poſſet, ſed firmum ſtaret ac ſecurum. Interius tabernaculi, in tres diviſum erat partes, decem cubitorum ſingulas. Atque intimum decem cubitorum ſpatium, adytum erat ſacerdotibus inacceſſum. Quatuor columnæ cæteris ſimiles adytum ab extimo ſeparabant. Reliqui cubiti viginti ante adytum, patebant ſolis ſacerdotibus. Poſticum ubi erant fores, quinque conſtabat columnis inauratis, ſimilibus ut cæteræ, ſtantibusque ſuper baſes æreas. Velamentum habuit ex byſſi, purpuræ, hyacinthi & cocci textura decem cubitorum, hocque velamentum

g] MS. γιγγλίσκοις.

πήχεων, ι, καὶ διῄρηντο αἱ δέκα πήχεις τοῦ ἀδύτου τῷ τείχει τοῦ κατασκευάσματος· καὶ ὁ μὲν ναὸς, ἅγιος ἐκαλεῖτο, ὁ ἐξώτερος. ἅγιον δὲ ἁγίων τὸ ἄδυτον. τὸ δὲ πρῶτον τῶν, κ, πηχῶν μέρος ἱερεῦσιν ἀνεῖτο ὑποδυομένοις. τὸ μέντοι ι δὲ πηχῶν παρεισόδιον καὶ περὶ τὸ μέτωπον, φᾶρος ἐφελκόμενος ἀπὸ καλωδίων, ἐπὶ θάτερον κρίκοις ἐπισυναγόμενος πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνεφέλκεσθαι κατὰ γωνίαν. τὸ γὰρ ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις ἐπισυνήγετο πρὸς τὸ κατοπτεύεσθαι. ἦσαν δὲ καὶ σινδόναι περιεπιθέμεναι τῷ ἁγιάσματι, καὶ ἐπὶ ταῖς σινδόσι, βεβαμμένα ποικίλαις βαφαῖς, ἕτερα καλύμματα, πρὸς τὸ τοὺς χειμῶνας ἐπέχειν. καὶ ἐπάνω τούτων ἄλλαι διφθέραι πεποιημέναι,

decem cubitos adyti diſtinguebat. Templum exterius vocabatur ſanctuarium, ſed adytum, ſanctum ſanctorum. Prior pars de viginti cubitorum ſpatio ſacerdotibus intrantibus permittebatur, ad decem vero cubitorum ingreſſum ante partem poſticam velum exſtabat, qvod funibus, in utramqve partem per annulos expandi & contrahi ad angulum poterat, diebus enim ſolennibus feſtis, ut introſpici poſſet, contrahebatur. Erant & linteamina circumpoſita ſanctuario, & ſuper linteis, vario tincta colore aliaque operculis ad tempeſtatum arcendam vim: & ſuper his aliæ pelles compoſitæ qvæ tegumenta tempore pluvio tuerentur. Arca in ſancto ſancto-

καλύπτεσθαι τῷ σκεπάσματι, ἐν τοῖς ὁδοῖς. ἡ δὲ κιβωτὸς ἦν, εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων, ἐκ ξύλων ἀσήπτων, μῆκος σπιθαμῶν, ε, πλάτους καὶ βάθους σπιθαμῶν τριῶν, χρυσῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν καταχεχρισμένη. αὕτη δὲ ὁπότε δέοι ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐπιφέρετο, κρίκοις χρυσοῖς ἐνηλωμένη καὶ ἐπὶ ὤμων ἀρτῆρσιν ἀγομένη. ἐπῆσαν δὲ αὐτῇ δύο χερουβίμ, μορφῇ δὲ οὐδενὶ ταύτῃ τῶν ὑπὸ ἀνθρώπων ἑωραμένων παραπλήσια. ἐν ταύτῃ, καὶ αἱ δύο πλάκες ἀπέκειντο τῆς δεκαλόγου. ἐν δὲ τῷ ναῷ τῷ πρὸ τῶν ἁγίων, τράπεζα ἵδρυτο, μῆκος πηχῶν, β, πλάτους πήχεως, α, ὕψους σπιθαμῶν τριῶν. κρίκοις χρυσοῖς ἐνηλωμένη, καὶ ἀρτῆρσι φερομένη χρυσοῖς.

h] Supra pag. 224.

rum ex lignis facta immunibus à putredine, longitudine quinque ſpithamarum, latitudine altitudineque ſpithamarum trium, auro obducta extrinſecus atque intrinſecus. Hæc quando oportebat portabatur à ſacerdotibus per annulos aureos infixos vectibus ſublata in humeros. Duo ſuper illam exſtabant Cherubim forma nulli eorum quæ ab hominibus conſpici ſolent ſimili. In hac arca duæ tabulæ decalogi h) repoſitæ erant. In templo ante ſanctum ſanctorum ſtabat menſa duorum cubitorum longitudine, latitudine cubiti unius, altitudine trium ſpithamarum: per aureos infixos annulos vectibus aureis portata

ἐν ᾗ, οἱ τῆς προθέσεως ἄρτοι δώδεκα, ἐν δυσὶν ἔχουσι κατὰ πᾶν σάββατον ἐναλλασσόμενοι ἄζυμοι, ἐπίθεντο, καὶ ἐπάνω τῶν, ιβ, ἄρτων δύο φιάλαι χρυσαῖ θυμιαμάτων πλήρεις, πρὸς δὲ ἀρκτῷον ἔκειντο πλευρόν. λυχνία δὲ ἦν πρὸς τὸ μεσημβρινὸν πλευρὸν, ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη διάκενος, σταθμοῦ μνῶν, ρ, πεποίητο δὲ ἐκ κρίνων, καὶ ῥοίσκων, καὶ κρατηριδίων, εἰς ἑπτὰ μέρη διαιρουμένη, ἑκάστου μέρους, δέκα συνθέσεις ἐκ κρίνων, καὶ ῥοῶν, καὶ κρατηριδίων, ἔχοντος, οἵ εἰσιν οἱ πάντες, ο, καὶ ἐπὶ ταύτης λύχνοι ἑπτά, μέσον δὲ τῆς λυχνίας καὶ τῆς τραπέζης, θυσιαστήριον ἦν πηχυαῖον, κατὰ πλευρὰν ἑκάστην, ὁμοίως ἐκ ξύλων ἀσήπτων, χρυσῷ περιεληλασμένων, ὕψους πηχῶν, β. ἐπῆν δὲ αὐτῷ ἐ-

ſolita, in qva panes propoſitionis duodecim infermentati per duos ſeniones quolibet ſabbato alii ponebantur. Et ſupra panes duæ phialæ aureæ plenæ thure ac ſuffitu, ad latus ſeptentrionale collocatæ. Nam ad latus meridrionale poſitum erat candelabrum ex auro fuſum & ſubinane, pondere centum minarum, factum ex liliis, granatis & craterculis in univerſum ſeptuaginta. Super hoc candelabro lucernæ ſeptem: mediumque inter candelabrum ac menſam, altare cubiti in omne latus magnitudine, ſimiliter ex lignis incorruptibilibus factum, auroque obductum, duorum altitudine cubitorum: ſuper ea ſtabat craticula aurea, & ad angulum

σχάρα

χάραξ χρυσέα, καὶ κατὰ γωνίαν, χρύσεοι στέφανοι ἐπέκειντο, καὶ σκυταλίδες καὶ κρίκοι, πρὸς τὸ αὐτὸ διὰ τῶν ἱερέων φέρεσθαι, συνέχειντο. πρὸ δὲ τῆς σκηνῆς ἵδρυτο βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος, κατὰ πλευρὰν ἑκάστην, ε, πήχεις ἐκμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος τρίπηχυς, ὁμοίως χρυσῷ κεκοσμημένος, ἐσχάραν ἐπικειμένην ἔχων δικτυωτήν, τὸ καταφερόμενον πῦρ ἐξ αὐτῆς, τῆς γῆς ἐκδεχομένης, καὶ ἐπίθετο ἀντικρὺ τοῦ χρυσέου. σκεύη δὲ πρὸς τὴν τούτων λειτουργίαν, ἦν πολλὰ καὶ διάφορα, οἰνοχόαι, καὶ φιάλαι, καὶ θυίσκαι, καὶ κρατῆρες, χρύσεα πάντα, πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποιημένα. αὕτη ἡ σκηνή.

qvemqve aureæ coronæ & vectes annulique erant, ut à ſacerdotibus portari poſſet. Ante tabernaculum ſtructa erat arca ænea ſublignea ad latus quodlibet menſuram habens cubitorum quinque, altitudinem vero tricubitalem: ſimiliter ornata auro cum impoſita craticula reticulata, per quam ignis delapſus, à terra excipiebatur. Hæc ara ex adverſo aureæ poſita exſtabat, vaſaque ad ſacra in his obeunda multa, variaque, trullæ vinariæ, phialæ, thuribula & crateres ex auro omnia, ſacris deſtinata officiis. Hujusmodi erat tabernaculum.

ΚΕΦ. ριβ.

Πόσος ἦν ὁ λαὸς ὁ ὑπὸ δαβὶδ ἀριθμηθεὶς παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ.

Ἀπὸ μὲν τοῦ ἰσραὴλ, ρι, μυριάδες, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς ἕως πεντηκονταετοῦς, ἀνδρῶν μαχητῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰούδα, τῆς αὐτῆς ἡλικίας, μ, μυριάδες. αὗται πᾶσαι, διὰ τοῦ ἰωὰβ ἠριθμήθησαν.

CAP. CXII.

Quantus erat numerus populi, cum à Davide contra DEI voluntatem numeraretur?

Ex Iſraele erant à vicenario ad quinquagenarium virorum idoneorum ad pugnam undecies centena millia. De Juda, ejusdem ætatis quadringenta millia; qui omnes à Joabo numerati ſunt.

ΚΕΦ. ριγ.

Πόσοι ἀπώλοντο τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ δαβὶδ τῆς ἐξαριθμήσεως τοῦ λαοῦ.

Εἰς ἓξ ὥρας, τὰς ἀπὸ πρωῒ ἕως ἀρίστου, μυριάδες, ζ.

CAP. CXIII.

Quot periere ex populo propter peccatum Davidis, qui populum numeraverat?

Intra ſex horas à mane usque ad prandium, ſeptuagies mille.

ΚΕΦ. ριδ.

* 2. Sam. XXIV. & 1. Paralip. XXI.

ΚΕΦ. ριδ.

Τίνες πορνεύσασαι γυναῖκες εἰς γάμους εὐδοκίμησαν.

Θάμαρ ἡ χαναναία, εἰς τὸν ἰούδαν σοφῶς πορνεύσασα, τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρὰ, ἐξ αὐτοῦ γεννήσασα. ῥαὰβ, ἡ τοὺς κατασκόπους κατακρύψασα, ἐκ τοῦ σαλμὼν τὸν βοὸζ γεννήσασα. βηθσαβεὲ, ἐκ τοῦ δαβὶδ τὸν σαλομῶνα γεννήσασα. γόμερ, ἡ τοῦ δεβηλαεὶμ, ἐκ τοῦ ὠσηὲ τὸν ἰεῤῥαὲλ γεννήσασα.

CAP. CXIV.

Quanam mulieres, cum meretrices fuiſſent, nupta bonam famam retulere?

Thamar Chananæa, quæ oportune cum Juda rem habuit, & Phareſum ac Zara ex eo peperit. Rhaab, quæ exploratores occultavit & ex Salmone peperit Booſum. Bethſabee quæ ex Davide peperit Salomonem. Gomer Debelaimi filia, quœ ex Oſea Jeſraelem peperit.

ΚΕΦ. ριε.

Τίνες ἐν τοῖς προφήταις ἄγαμοι μεμενήκασιν.

Ἄβελ ὁ τοῦ ἀδάμ. μελχισεδὲκ ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. ἠλίας ὁ ἀναληφθεὶς. ἐ-

CAP. CXV.

Quinam ex prophetis manſere cœlibes?

Abel Adami F. Melchiſedec ſummus ſummi DEI ſacerdos. Elias qui in cœlum aſ-

λισσαῖος ὁ τούτου μαθητής. ἱερεμίας ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ Θεοῦ μὴ λαμβάνειν γυναῖκα.

ſumtus eſt. Eliſſæus hujus diſcipulus. Jeremias à DEO juſſus ab uxore ducenda abſtinere.

ΚΕΦ. ρις΄.

Τίνες ἐν τοῖς ἀποστόλοις γυναῖκας ἔχειν.

Πέτρος, καὶ γὰρ θυγατέρα ἐκέκτητο. Φίλιππος, καὶ γὰρ τρεῖς ἔχει θυγατέρας, προφήτιδας, αἳ κεκοίμηνται ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἅγιαι παρθένοι. παῦλος, ὃς καὶ ἐπιστέλλων φησὶν, καὶ σὺ σύζυγε προσλαβοῦ αὐτάς.

CAP. CXVI.

Quinam inter Apoſtolos, conjuges habuere?

Petrus, nam & filia ipſi fuit. a] Philippus nam & tres b]hic habuit filias prophetides quæ in Aſia, ſacræ virgines obdormierunt. Paulus qui in Epiſtola ſcribens *etiam* tu, inquit, *compar, adjuva illas.*

ΚΕΦ. ριζ΄.

a] Auguſtinus contra Adimantum cap. 17.

b] Cod. Apocryph. Nov. Teſt. pag. 741.

* σύζυγε γνήσιε. Philipp. IV. 3. De conjuge Pauli hunc locum etiam accipiunt Clemens Alex. Pſeudo-Ignatius aliique. Vide Cotelerium ad Ignatii Epiſtolam interpolatam ad Philadelphienſes, & Timanni Geſſelii Hiſt. Eccleſ. pag. 151.

ΚΕΦ. ριζ.

Τίνες οὐκ ἐτάφησαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τοῦ δαβὶδ τάφοις, βασιλεῖς, διὰ τὸ δυσσεβῆσαι.

Ιωράμ. ἰωᾶς. ἄχαζ. μανασσῆς. ἀμών. ὀζίας δὲ, διὰ τὸ λεπρωθῆναι.

CAP. CXVII.

Quinam Reges propterea quod fuerunt impii non ſunt in Regiis Davidis monumentis ſepulti?

Joram, Joas, Ozias, Achaz, Manaſſes, Amon. Ozias quidem quoniam lepra correptus fuerat.

ΚΕΦ. ριη.

Τίνες οἱ ἐκ τοῦ δαβὶδ βασιλεῖς, ἔκβλητοι ἐκ τῆς τοῦ Σωτῆρος γενεαλογίας γεγόνασι, καὶ διατί;

Ὀχοζίας ὁ τοῦ ἰωρὰμ υἱὸς, καὶ ἰωᾶς ὁ τοῦ ὀχοζίου, καὶ ἀμασίας ὁ τοῦ ἰωᾶς. οὗτοι οὐ γενεαλογοῦνται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ἐπείπερ ὁ ἰωρὰμ, θυγατέρα τοῦ ἀχαὰβ καὶ τῆς ἰεζάβελ, ἠγάγετο γυναῖκα, τὴν γοδολίαν, ἥτις ταῖς τῆς ἰεζάβελ

CAP. CXVIII.

Quinam Reges de Davidis ſtirpe, ex Salvatoris ſtemmate genealogico ejecti ſunt, & quam ob cauſam?

Ochozias Jorami, & Joas Ochaziæ filius & Amaſias filius Joaſi. Hi in Evangelio in genealogia Chriſti non commemorantur, quoniam Joram filiam Achaabi & Jezabelis, Godoliam in uxorem duxit, quæ impietatibus

δυσσεβείαις τεθραμμένη, καὶ τὸν ἰωράμ ἐπηγάγετο δυσσεβεῖν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ὀχοζίαν. καὶ τοῦ ὀχοζίου ἀποθανόντος, τὸ βασιλικὸν γένος τὸ ἐκ τοῦ δαβίδ, ἐπεχείρησεν ἀφανίσαι, εἰ μὴ ἰωσαβεὲ ἡ τοῦ ὀχοζίου ἀδελφὴ, γυνὴ δὲ ἰωδαὲ τοῦ ἀρχιερέως, βρέφος ὂν ἔτι τοῦ ἰωᾶς, υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς ὀχοζίου, κλέψασα, καὶ κατακρύψασα, ὀκταετῆ γεγονότα, ἔδειξε τῷ ἀρχιερεῖ ἰωδαὲ, ὃς ἀποκτείνας τὴν γοδολίαν, εἰς τὸν ἰωᾶς κατεστήσατο τὴν βασιλείαν. ἀλλ' οὐδὲ σεδεκίας γενεαλογεῖται, ἀνηκουστήσας Θεοῦ, καὶ κατάραν ὑπομείνας τὴν διὰ τοῦ προφήτου ἱερεμίου, φήσαντος, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον.

Jezabelis innutrita, etiam Joramum & filium ejus Ochoziam ad impietatem adduxit, mortuoque Ochozia, regiam Davidis ſtirpem conata eſt extinguere, niſi Joſabe, Ochoziæ ſoror, uxorque ſummi ſacerdotis Jodae Joaſum adhuc infantem, fratris ſui Ochoziæ filium clam ablatum octennem occultatumque demonſtraſſet ſummo ſacerdoti Jodae, qui Godoliam interfecit & Joaſum in regnum conſtituit. Sed nec Sedekiæ, in Genealogia Salvatoris fit mentio, hic enim DEO inobſequens fuit, & à Propheta Jeremia * diris devotus qui *ſcribe*, inquit, *virum hunc ejectum*.

ΚΕΦ. ριθ.

*. Jerem. XXII. 30.

ΚΕΦ. ριθ΄.

Τίς, ἰατροῖς κακωθεὶς, χρησάμενος, καὶ μὴ παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ἴασιν αἰτήσας, ἀποθνήσκει.

Ἀσὰ ὁ τοῦ ἰούδα βασιλεὺς, τοὺς πόδας μαλακισθεὶς, καὶ μὴ ἐκζητήσας τὸν Κύριον, ἀλλὰ τοὺς ἰατροὺς, ἀποθνήσκει.

CAP. CXIX.

Quis medicis quod in morbo uſus eſſet, & non à Deo medelam expetiſſet, mortuus eſt?

Aſa Rex Judæ laborans pedibus, nec DEUM requirens, ſed Medicos, eſt mortuus.

ΚΕΦ. ρκ.

Τίνα ἐστὶ τὰ μνημονευόμενα ἐν ταῖς γραφαῖς βιβλία ὡς ὄντα, οὐχ εὑρισκόμενα.

Νάθαν, καὶ ἀδδώ, καὶ ἀχιὰ τοῦ σιλωνίτου,

CAP. CXX.

Quinam libri ſacræ Scripturæ a] *commemorantur ac ſi exſtarent, ſed nusquam inveniuntur?*

Nathanis & Addo & Achiæ Silonitæ

a] Hoc caput ediderunt Lambecius III. de Bibl. Vindob. pag. 33. & Godfridus Olearius ὁ μακαρίτης Obſervat. in Matthæum pag. 73. Etiam dederat Latine Wolffgangus Muſculus ad calcem ſynopſeos Scripturæ S. Athanaſii: & Græce Rev. noſter Joh. Chriſtoph. Wolfius, T. 2. Bibl. Hebrææ p. 212. ubi de libris in Hebræo Codice citatis ſed non exſtantibus diſſerit, ut ſolet, accuratiſſime. Exhibui quoque cum Lambecii verſione in Codice Pſeud-epigrapho Vet. Teſt. p. 912.

καὶ σεμεῒ, καὶ ἰηοῦ, ἐν τῇ βίβλῳ τῶν βασιλειῶν γέγραπται, εἶναι βιβλία. προφῆται δέ εἰσιν οὗτοι, οἱ γεγράφασι περὶ ὧν προεφήτευσαν, ἃ οὐχ εὑρίσκεται. ψαλμοὶ τρισχίλιοι λέγονται ἐν παραλειπομέναις εἶναι τοῦ δαβίδ, μόνους δὲ ἐξ αὐτῶν τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ βασιλέως ἐζεκίου τοῦ βασιλέως ἐξειλέχθαι, τοὺς δὲ ἄλλους

b) & Semei c] & Jehu d] libri commemorantur in libro Regum. Hi enim Prophetæ cum eſſent, ea de quibus vaticinati fuerant ſcripſerunt, quæ nunc non inveniuntur. Termille Pſalmi in paralipomenis e] dicuntur eſſe Davidis, ex illis autem centum & quinquaginta ſolum ab Ezechiæ Regis f] familiaribus

b] 2 Paralipom. IX. 29.

c] 2. Paralipom. XII. 15.

d] 2. Chron. XX. 34.

e] Pſalmos Davidis termille fuiſſe, in Paralipomenis non legitur, uti nec Salomonis Proverbiorum fuiſſe quinque millia. Sed 3. Reg. IV. 32. de Salomone: καὶ ἐλάλησε Σαλομὼν τρισχιλίας παραβολάς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. In Hebræo h. l. non ſunt Odæ Salomonis 5000. ſed 1005. cui numero ſuffragatur Joſephus VIII. 2. de Salomone; συνετάξατο δὲ καὶ βιβλία περὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας.

f] Supra cap. 73. Glycas parte 2. Annal. p. 182.

ἄλλως ἀποκεκρύφθαι. πεντακισχιλίας παροιμίας, ὑπὸ τοῦ σαλομῶντος ἐκδεδόσθαι, φησὶν ἡ τῶν παραλειπομένων γραφή, ἀλλ᾽ οὐκ εἰσὶ νῦν ἢ μόναι τρεῖς αἱ ἐκκλησιαζόμεναι. τὸ ᾆσμα ἐξ ᾀσμάτων πλειόνων τὸ μυστικὸν ἐξειλέχθαι ἐπιγέγραπται. ἰώσηππος δὲ ἱστορεῖ, δύο βιβλία προφητείας, τὸν προφήτην ἰεζεκιὴλ γεγραφέναι, ἓν δὲ μόνον ἐπιγινώσκομεν εὑρίσκεσθαι.

esse delectos, reliquos obſcuritati relictos. Quinquies millena proverbia à Salomone eſſe prolata teſtatur Paralipomenon liber, hodie vero nullos ejus niſi tres libros habemus qui ab Eccleſia recepti ſunnt. Canticum myſtici & ſublimis argumenti, ex Canticorum multitudine eſſe delectum, ex inſcriptione patet. Joſephus g] refert duos prophetiæ libros ſcriptos à vate Ezechiele, at unum tantum reperiri novimus.

ΚΕΦ. ρκα.

Τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων μαρτυρίαι παραγενόμεναι, ὧν τὰς γραφὰς οὐκ ἔχομεν.

CAP. CXXI.

Quænam ſunt teſtimonia ab Apoſtolis allegata h] *ex ſcriptis quæ non habemus?*

Ματθαῖος φησὶν ἐπὶ τῇ οἰκήσει τοῦ ἰω-

Matthæus de domicilio Joſephi poſt-

g] Joſephus X. 6. Zonaras T, 1. Annal. pag. 79. h] Etiam

σηφ, ἀπὸ τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀνόδου, εἰς τὴν ναζαρὲτ μετὰ τοῦ Κυρίου, ἐλθὼν δὲ ᾤκησε τὴν ναζαρὲτ, ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται. παῦλος ἐν τῇ πρὸς ἐφεσίους φησὶ, διὸ λέγει, ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ χριστός. καὶ πάλιν, γέγραπται, ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ δεύτερος εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. καὶ τοῖς ἐν μιλήτῳ πρεσβυτέροις διαλεγόμενος φησὶ, μνημονεύετε μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

quam ex Ægypto ille in urbem Nazareth una cum Domino rediiſſet, ait: i) *Et veniens habitavit in Nazareth, ut impleretur quod ſcriptum eſt*, Nazarenus vocabitur. Paulus in Epiſtola ad Epheſios, k) dicit: *Propterea*, inquit, *expergiſcere qui dormis, & illuceſcet tibi Chriſtus*. Et iterum: l] *Scriptum eſt: factus eſt primus homo anima vivens, ſecundus vero ſpiritus vivificus.* Et cum Mileſiis presbyteris collocutus dixit: m) *Mementote quod beatius ſit dare quam accipere.*

K E Φ. ρκϛ.

iam hoc caput Græce & Latine edidit laudatus Olearius Obſervat. in Matthæum pag. 76.

i] Matth. II. ultim.

k] Epheſ. V. 14. Confer Codicem Pſeud-epigraphum Vet. Teſt. pag. 1105. ſeq.

l] 1. Cor. XV. 46. ſed hoc Pauli γέγραπται tantum modo referendum ad verba priora quæ de primo Adamo ſcripta leguntur Geneſ. II. 7.

m] Actor. XX. 35. De hoc loco dixi T. I. Codicis Apocryphi Novi Teſt. p. 323.

ΚΕΦ. ρκβ.

Τίνες εἰσὶν οἱ τὰς ἱερὰς γραφὰς ἑρμηνεύσαντες.

Πρῶτον ἐπὶ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου ἐν ἀλεξανδρείᾳ οἱ, οβ, τῶν ἰουδαίων σοφοὶ, ὑπὸ ἐλεαζάρου τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸ ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰς γραφὰς ἀποσταλέντες. δεύτερος ἀκύλας ἑρμηνεύει, ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἀδριανοῦ γεγονὼς, ὃς ἐξ ἑλλήνων ὢν, καὶ προσεθεὶς τῷ ἰουδαϊσμῷ, πονήσας περὶ τὴν ἑβραΐδα, ἐπιγνούς τε ὡς οὐκ ἀκριβῶς ἡρμήνευσαν, οἱ, οβ, σοφοὶ, διὰ τὸ μὴ τὴν ἑλλήνων φωνὴν ἀκριβοῦν, ἡρμήνευσεν ἀκριβέστερον. τρίτος ἡρμήνευσε σύμμαχος, ἐπὶ σεβήρου

CAP. CXXII.

Quinam ſacras litteras n] *interpretati ſunt?*

Primo Alexandriæ, tempore Ptolemæi Philadelphi, LXXII Judæorum ſapientes, ab Eleazaro Pontifice maximo ad ſacras Scripturas interpretandas ad eum miſſi. Alter interpres Aquila, qui Adriani Imperatoris temporibus vixit: & ex gentibus cum eſſet, amplexus eſt Judaiſmum Hebraicisque lltteris operam dedit, & intelligens LXXII. ſapientes non accurate vertiſſe, quod Græcorum linguam non ad unguem noſſent, accuratius tranſtulit. Tertius interpretatus eſt Symmachus, tempore Seve-

καὶ

n] Conferendus Epiphanius libro de menſuris & ponderibus Tom. 2. pag. 166. ſeq.

καὶ ἀντωνίνου, τοῦ γέτα ἐπικεκλημένου, γενόμενος, τοῦτον φασὶ σαμαρείτην ὄντα, καταγνῶντα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν ἀποστᾶναι, φιλοπονήσαντά τι περὶ τὰς ἑβραϊκὰς γραφὰς, ἐξενέγκαι αὐτῶν τὰς ἑρμηνείας. τέταρτος ἑρμηνεύει θεοδοτίων ποντικὸς τὸ γένος, καὶ αἵρεσιν μαρκιωνιστὴς, ἔπειτα προστεθεὶς ἰουδαίοις, καὶ ζηλώσας τὴν ἑβραΐδα, ἡρμήνευσε καὶ αὐτὸς τὰς γραφὰς, οὐ πάνυ τῆς τῶν, οβ, ἑρμηνείας παραλλάξας. πέμπτη δὲ ἔκδοσις εὑρέθη ἐν ἱεριχῷ, ἐν πίθοις χαλκοῖς κεκρυμμένη, οὐκ ἐπιγεγραμμένη τὸν ἑρμηνέα,

ri & Antonini o] cognomento Getæ. Hunc ajunt Samaritanum fuiſſe, ſed damnaſſe ſuos tribules p) & ab iis defeciſſe, & ad Hebraicas litteras applicuiſſe animum, earumq; interpretationem edidiſſe. Quartus vertit Theodotio genere Ponticus, ſecta Marcionita: deinde Judæis jungens ſe & Hebraicæ linguæ ſtudium conſecrans, Scripturas & ipſe eſt interpretatus, qui a verſione LXXII. interpretum non adeo longe putavit ſibi recedendum. Quinta editio in Jericho reperta eſt, occultata in æneis vaſibus

φασὶ

o] Caracallæ, cui Geta frater ſed non cognomen. Nimirum Epiphanius ſcripſerat *temporibus Caracallæ & Getæ.* ἐν χρόνοις τοῦ υἱοῦ Σευήρου τοῦ ἐπικληθέντος καρακάλλου τε καὶ γέτα. T. 2. p. 174.

p] ἀγανακτήσας κατὰ τῆς ἰδίας φυλῆς. Epiphan. T. 2. p. 172.

φασὶ δὲ αὐτὴν ὑπὸ γυναικὸς ἑρμηνεῦσθαι, τῷ καὶ ἐν οἰκίᾳ γυναικὸς ἐπιμελοῦς ἐν τοῖς ἱεροῖς λόγοις, εὑρῆσθαι τοὺς πίθους. ἕκτη δὲ ἄλλη εὑρέθη ἐν νικοπόλει τῇ πρὸς ἀκτίοις, μετὰ τὸν ὐήρου διωγμόν. ἐξ ὧν αἱ ἑρμηνεῖαι τῶν γραφῶν εἰσί, καὶ σώζονται.

neque auctoris nomen habens inſcriptum: ajunt tamen à muliere q) translatam eſſe, quoniam in domo mulieris, ſacrarum litterarum ſtudioſæ, reperta illa vaſa fuerint. Sexta alia interpretatio reperta eſt Nicopoli, Actio vicina poſt Severi r] perſecutionem. Sex igitur interpretationes S. Scripturæ fuere, & etiamnum exſtant.

ΚΕΦ. ρκγ.

Ποσάκις πορθεῖται ἡ ἱερουσαλήμ.

CAP. CXXIII.

Quot vicibus expugnata Jeruſalem?

Πρῶτον, ὑπὸ ναβουχοδονόσορ τοῦ βαβυλωνίου, ἐπὶ σεδεκίου βασιλέως, καὶ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, ἐπὶ, ο, ἔτη. δεύτερον, μετὰ ἔτη, υνε,

Primum à Nabuchodonoſore Babylonio, a) tempore Sedeciæ Regis & Jeremiæ Prophetæ, deſolata per annos LXX. Deinde poſt

ὑπὸ

q] Hoc non habet Epiphanius.

r] Σεβήρου pro Οὐήρου legendum ex Epiphanio.

a] 4. Reg. XXV.

ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφα-
νοῦς, ἐπὶ ἡμέρας, βσ',
κατὰ τοὺς μακκαβαίων
χρόνους. τρίτον, ὑπὸ
πομπηΐου τοῦ ῥωμαίων ἡ-
γουμένου, ἀριστοβούλου καὶ
ὑρκανοῦ ἐπὶ ἱερωσύνης
μαχομένων, οἳ ἦσαν ἀ-
δελφοὶ, καὶ ἐπαγαγομέ-
νων αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν,
καὶ ἐπὶ μῆνας τρεῖς μι-
ανάντος αὐτὸν, καὶ πάν-
τα τὰ ἔνδον ἀφελομέ-
νου. τέταρτον ὑπὸ σω-
σίου τοῦ ῥωμαίων στρατηγοῦ,
ὃν ἡρώδης ἐπηγάγετο κα-
τὰ ἀντιγόνου, τοῦ ἀριστο-
βούλου περὶ ἀρχιερωσύνης
ἀντισταμένου, δέξασθαι βα-
σιλέα τῆς ἰουδαίας τὸν
ἡρώδην. ἐπολιορκήθη δὲ

annos quadringentos & quinquaginta quinque ab Antiochio Epiphane b] per dies bis mille & ducentos, temporibus Maccabæorum. Tertium à Pompejo duce Romanorum c] contendentibus inter ſe de ſummo ſacerdotio fratribus Ariſtobulo & Hyrcano, introducentibusque eum in templum, qui per tres menſes illud polluit, & omnia quæ intus erant abſtulit. * Quartum a Soſio d) Prætore Romanorum, quem Herodes adduxit adverſus Antigonum, Ariſtobulo propter pontificatum maximum inſurgente, ut Regem Judææ Herodem reciperent. Quintum poſt obſidionem à Soſio fa-

ἐπὶ

b] 1. Maccab. I. Flavius Joſephus XII. 6. & de bello Jud. lib. 1. cap. 1.

c] Vide quæ ad Dionem Caſſium pag. 36.

d] id. pag. 405. * Supra pag. 13.

ἐπὶ τίτου, μῆνας ἕξ. πέμπτον μετὰ ἔτη, ρ, τῆς ὑπὸ σωσίου πολιορκίας. μετὰ δὲ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν καὶ ἄνοδον αὐτοῦ τὴν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς ἔτη, λη, ὑπὸ οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου, ἰουδαία πᾶσα πεπόρθηται, καὶ ὁ ναὸς παντελῶς ἑάλω.

ctam anno centeſimo. At poſt reſurrectionem Domini reditumque in cœlum anno duodequadrageſimo, à Veſpaſiano ac Tito e] Judæa tota vaſtata eſt, templumque omnino everſum.

ΚΕΦ. ρκδ.

Ποσάκις καὶ πότε ἐπορθήθησαν οἱ ἐξ ἰσραήλ.

Πρῶτον ἐπὶ ἱεροβοάμ, σωσάκις ὁ αἰγυπτίων βασιλεύς. β, ἐπὶ ἀζαὴλ, βασιλέως ἀσσυρίων, ἐπῳκίσθησαν εἰς ἀσσυρίους. γ, ἐπὶ ἐζεκίου δὲ, αἱ δέκα φυλαὶ μετῳκίσθησαν, εἰς ὅρια μήδων, καὶ χαλδαίων. δ, ἐπὶ ναβουχοδονόσορ, ὅτε καὶ τὸν

CAP. CXXIV.

Quoties & quando victi & miſerè tractati ſunt Iſraelitæ?

Primum ſub Jeroboamo à Soſace * Rege Ægyptiorum. 2) Ab Azaele Aſſyriorum Rege in Aſſyriam transmigrare juſſi ſunt. 3) Ezechiæ tempore decem tribus abducti ſunt in fines Medorum & Chaldæorum. 4] Sub Nabuchodonoſore, quo tempore & Jechoniam

ἰεχο-

e] id. pag. 746. Conferendus Hermannus Witſius in hiſtoria Hieroſolymæ quam inſeruit Dodecadi exercitationum Academicarum. * 3. Reg. XIV. & 2. Paralip. XII. Flav. Joſeph. VIII. 10. Σούσακος.

ἰεχονίαν ἐξετύφλωσε, καὶ τὸν σεδεκίαν. ε, ἐπὶ νέρωνος βασιλέως ῥωμαίων. ς, ἐπὶ ὐεσπεσιανοῦ στρατηγοῦ ῥωμαίων. ζ, πτολεμαῖος ὁ λαγὼς, δόλῳ παραλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα μετῆρεν εἰς αἴγυπτον. η, ἐπὶ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, ὃς καὶ ἐπὶ βδελύγμασιν ἠνάγκασε, βασιλεὺς συρίας. θ, πομπήιος στρατηλάτης ῥωμαίων, ὑποφόρους ἐποίησε, πολεμήσας ἱεροσόλυμα, ὑρκανοῦ βασιλεύοντος καὶ ἱερατεύοντος. ἕως αὐτοῦ τούτου ὑρκανοῦ, ἡ βασιλεία τοῦ ἰσραὴλ, καὶ λαμβάνει τὴν βασιλείαν, ἡρώδης ἀλλόφυλος, ἀπὸ τῶν ῥωμαίων, ὃς καὶ πλησιάζει τῇ τοῦ χριστοῦ παρουσίᾳ. ι, τίτος ὁ υἱὸς ὐεσπασιανοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τοῦ πάσχα ἑορτῆς, κατασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, ἐν ᾧ πάντες ἑορτάζον οἱ τοῦ ἔθνους συναχθέντες, ἀνεῖλε μυ-

privavit oculis & Sedekiam. 5] Tempore Neronis Imperatoris Romanorum. 6] Sub Veſpaſiano * Romanorum Duce. 7] Ptolemæus Lagi dolo captis Hieroſolymis incolas in Ægyptum transduxit. 8] Sub Antiocho Epiphane, Rege Syriæ, qui etiam ad abominanda miſeros coegit. 9] Pompejus dux Romanorum tributarios fecit, expugnatis Hieroſolymis, cum Hyrcanus Rex eſſet & Pontifex maximus. Usque ad Hyrcanum iſtum igitur regnum Iſraelis conſtititi: inde regnum accepit à Romanis Herodes alienigena, qui temporibus adventus Chriſti vicinus fuit. 10) Titus Veſpaſiani F. tempore feſti Paſchatos evertit Hieroſolyma, qua in urbe omnes de gente congregati feſtum cele-

* Hujus repetita mox infra medio.

ριάδας.

ριάδας, ρι. καὶ ἄλλας, ρ, μυριάδας, ἃς διαπέπρακεν ἐσχάτῃ ἁλώσει.

ΚΕΦ. ρκε.

Κεφάλαιον Ἰωσήππου a] ἕτερον.

Γυνή τις, ὑπὸ λιμοῦ διὰ τῶν σπλάγχνων καὶ μυελῶν παρεισδύνοντος, ἐπὶ τὴν φύσιν ἐχώρει, καὶ τὸ τέκνον (ἦν δὲ αὐτῇ ὑπομάσθιος παῖς) ἁρπασαμένη εἶπε: Βρέφος ἄθλιον, ἐν πολέμῳ, καὶ λιμῷ, καὶ στάσει, τίνι σε τηρῶ; γενοῦ μοι τροφὴ καὶ τῷ βίῳ μῦθος. καὶ ταῦτα λέγουσα, σφάζει τὸν υἱόν, καὶ ὀπτήσασα, τὸ μὲν ἥμισυ κατεσθίει, τὸ δὲ λοιπὸν καλύψασα ἐφύλαξεν. εὐθέως οἱ στασιασταὶ παρῆσαν, καὶ τῆς ἀθεμίτου κνίσσης σπα-

σάμε-

brabant, qua in ultima vaſtatione, interfecta decies centena millia, & alia centena millia vendita.

CAP. CXXV.

Alius ex Joſepho locus.

Mulier quædam fame viſcera & medullas penetrante, contra naturam inſurrexit, arreptoque filio quem adhuc lactentem habebat, infortunate puer, inquit, inter tot belli, famis ac ſeditionis mala, cui te ſervem? eſto mihi cibus & hominibus fabula. His dictis filium jugulat, coctumque dimidiam partem comedit, reliquam opertam ſervavit. Ecce repente ſuperveniunt ſeditioſi & ſcelerato nidore naribus hauſto,

R

a] Joſeph VII. de bello Jud. cap. 8. (Græc. κα.) & ex eo Euſebius III. 6. Hiſt. p. 80.

στάμενοι, ἠπείλουν εἰ μὴ δείξειε τὸ παρασκευασθὲν, ἀποσφάττειν αὐτὴν ταχέως. ἡ δὲ τὰ λείψανα τοῦ υἱοῦ διεκάλυψε, τοὺς δὲ εὐθέως, φρίκη καὶ φρενῶν ἔκστασις, ἔλαβε, καὶ παρὰ τὴν ὄψιν ἐπεπήγησαν. ἡ δὲ εἶπεν, ἐμὸν τοῦτο τὸ τέκνον γνήσιον, καὶ τὸ ἔργον ἐμόν. φάγετε, καὶ γὰρ ἐγὼ βέβρωκα, μὴ γίνεσθε μήτε μαλακώτεροι γυναικὸς, μήτε συμπαθέστεροι μητρός. εἰ δὲ ὑμεῖς εὐσεβεῖς, καὶ τὴν ἐμὴν ἀποστρέφεσθε θυσίαν, καὶ τὸ λοιπὸν μενάτω. b) τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ c) φθειρόμενον κατὰ τὴν πόλιν πλῆθος, d] ἔπιπτε, καὶ καθ' ἑκάστην οἰκίαν, ὅπου τροφὴ e] παρεφάνη, πό-

mortem mulieri minantur, niſi cibum qvem paravetat ſibi exhiberet. Illa reliquias filii ſui detexit, horror inde hos invaſit ſtuporque, & ſpectaculo attonitis ſtantibus, *Meus*, inquit, *genuinus filius hic eſt, meum hoc facinus: edite vos, quando & ipſa comedi. Nolite aut fœmina molliores aut matre benigniores videri. Quod ſi fortaſſe religioſi eſtis, & ab eſu victimæ meæ abhorretis, reliquum quoque mihi maneat.* Eorum vero qui per civitatem fame interibant, ingens erat multitudo, & per ſingulas domos ubi quicquam cibi apparuiſſet, pugna erat, & conjun-

λεμος

b] Joſeph. ἐμοὶ μενάτω.

c] Ex eodem Joſepho lib. 7. de bello Jud. cap. 7. (Græc. κά.) & Euſeb. III. 6. Hiſt. pag. 78. ſeq.

d] Joſeph. ἄπειρον πλῆθος.

e] Τροφῆς σκιά.

λεμος ἦν ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ χειρῶν ἐχώρουν οἱ φίλοι πρὸς ἀλλήλους. πίστις δὲ ἀπορίας, οὐδὲ τοῖς ἀποθνήσκουσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐμπνέοντας οἱ λησταὶ διηρεύνων, καὶ ὑπὸ ἀμηχανίας, τοὺς αὐτοὺς οἴκους εἰσεπήδων, δὶς ἢ τρὶς, ὥρᾳ μιᾷ.

ctiſſimi inter ſe dimicabant. Nec mors ipſa fidem penuriæ faciebat, ſed eos qui extremum ſpiritum trahebant perſcrutabantur latrones, & præ conſilii inopia in easdem domos iterum ac ſæpius unius horæ ſpatio irruebant.

ΚΕΦ. ρκϛ.

Πόσαι ἑορταὶ a] παρὰ ἰουδαίοις ἄγονται.

Νόμιμοι μὲν αἱ τρεῖς, ἐν αἷς καὶ τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ ἀνίεσαν, πρώτην, τὴν τοῦ Φασὲκ, b) ἥ ἐστιν ὑπέρβασις, ἐν ᾗ τὸ ἄζυμον ἤσθιον, διαβατήριον καλουμένην ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἐπιτελουμένην. δευτέραν, τὴν πεντηκοστήν,

CAP. CXXVI.

Quot dies feſti apud Judæos celebrantur?

Lege quidem præcepti tres, quibus ter per annum Hieroſolymas aſcendebant. Primum Phaſec, quod vocabulum tranſitionem ſignificat, quo feſto, tranſitorio appellato panē quartadecima primi menſis comedebant infermentatum. Alterum Pentecoſten, celebra-

a] De feſtis Hebræorum cuilibet in promtu eſt conſulere Flavium Joſephum III. 10. Antiq. & alios ſcriptores laudatos à me in Bibliographia antiquaria, capite decimo.

b] Exod. XII. Levit. XXIII. 5. Num. XXVIII. 16. Deut. XVI. 10. Actor. II. 1. XX. 16.

c] μετὰ ν, ἡμέρας τοῦ φασὲκ, ἐπιτελουμένην, ἐν ᾗ τὰ πρωτογεννήματα προσῆγον, ἐπείπερ καὶ αἱ δίπτυχοι πλάκες τῆς νομοθεσίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῷ μωϋσῇ ἐν τῷ σινᾶ ὄρει, ἐπεδόθησαν. τρίτην, ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, τὴν τῶν σκηνοπηγιῶν, d] ἐν ᾧ μηνὶ, νεομηνίᾳ μὲν τοῦ μηνὸς, σαλπίζειν ἐν κερατίνοις ἐπετάττοντο σάλπιγξι, τῇ δὲ δεκάτῃ, νηστείαν μετὰ κακουχίας ἄγειν. ἀπὸ δὲ πεντεκαιδεκάτης, ἕως ἡμερῶν ἑπτὰ, σκηνοποιεῖσθαι. αὗται μὲν οὖν αἱ νόμιμοι τρεῖς ἑορταί. ἐφευρέθησαν δὲ καὶ ἄλλαι τέσσαρες ἑορταὶ, πραγμάτων εὐεργεσίας ἐνεγκάντων τινάς, ἐν αἷς λυχνοβατοῦσι, e] μηνὶ ἀδὲρ,

ὃς

tum quinquageſima poſt Phaſec ſive Paſcha, die, qua adducebant primogenita, quemadmodum & duplices *tabulæ* Legis hocce die Moyſi in monte Sina traditæ ſunt. Tertiũ mẽſe ſeptimo, feſtũ tabernaculorum, cujus menſis novilunio juſſi ſunt tubis corneis canere, dieque decima in triſtitia obire jejunium: a decima quinta deinceps per dies ſeptem tendere tabernacula. Hæc ſunt tria feſta in lege præcepta. Sed præterea inventa ſnnt & alia feſta quatuor ob res ſucceſſusque felices, quibus procedunt cum lucernis, menſe Ader

c] Exod. XXXIV. 22. Levit. XXIII. 15. Num. XXVIII. 26. Deut. XVI. 10. Actor. II. 1. XX. 16.
d] Levit. XXIII. 39.
e] Feſtum Encæniorum, (de quo infra) ſpeciatim dictum

ὃς δὴ δύστρῳ, ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως ἀμάνου, f] ὃς συνεσκευάσατο ἐπὶ τῶν περσῶν, ὅλον τὸ ἔθνος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἀπὸ συνθήματος ἐξαφανισθῆναι. μαρδοχαῖος δὲ πείσας ἐσθήρ, σύγκοιτον γενομένην δαρείου τοῦ ἀσυήρου, τὴν συσκευὴν αὐτοῦ ἀνέτρεψε, καὶ αὐτὸν ἀνεσταύρωσεν. ἑορτάζουσι γοῦν ταύτην τὴν ἡμέραν, καὶ καλεῖται αὕτη ἡ ἑορτὴ παρ' αὐτοῖς, φρουραί. g] μηνὶ τῷ αὐτῷ, ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως νικάνορος, τοῦ ἀποσταλέντος ἐπὶ δημητρίου, ἐπὶ τὸν μακεδόνων λαὸν, h)

(qui Dyſtro reſpondet) propter interfectum Amanem, qui Perſarum ſub Imperio fuerat conatus totam gentem una die ſigno dato exſcindere, Mardochæus autem perſuaſa Eſthere Darii Aſveri conjuge conſilium ejus evertit ipſumque in crucem egit. Hunc itaque diem feſtrum agunt Judæi, qui ab ipſis conſervationis nomine venit. Eodem menſe celebrant feſtum ob peremtum Nicanorem, qui à Demetrio miſſus erat ad populum oppri-

ctum Φώτων ob accenſa lumina teſtatur Flavius Joſephus XI. 11. ſed noſter ſcriptos hoc loco notat etiam in cæteris feſtis λυχνοκαΐαν apud Judæos obtinuiſſe.

f] Conferendus iterum Flavius Joſephus XI. 6. & interpretes ad Eſther. IX. 20. ſeq.

g] Flav. Joſeph. Φρουραίους ἡμέρας, פרורים pro פורים Ruffin. *dies conſervatores.*

h] Verba ἐπὶ τὸν μακεδόνων λαὸν hoc loco aliena

ἐπὶ τῷ τὸν λαὸν ἀφανίσαι, ἀλλὰ τούτῳ συμβαλὼν ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, ἐνίκησε, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ χεῖρας ἀποκόψας, ἤγαγεν εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δύστρου μηνός, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ, καὶ τὴν ἑορτὴν, ἕως τοῦ παρόντος ἐπιτελοῦσι. μηνὶ δὲ χασλεῦ, ὅς ἐστιν ἀπρίλλιος, i) πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ. ἄλλην ἑορτὴν, τὰ φῶτα καλουμένην ἐπιτελοῦσι, τῆς καθαιρέσεως τοῦ ναοῦ k] μνήμην ποιούμενοι, ὃν

mendum, ſed Judas Maccabæus cum eo confligens eum vicit, caputque & manus abſciſſas Hieroſolymam attulit die Dyſtri menſis decima tertia qua in præſens usque feſtum obeunt. Menſis vero Chasleu, qui Aprilis eſt, die viceſima quinta aliud feſtum celebrant quod vocant Lumina, memoriam obeuntes conſecrationis

ἐμία-

ena eſſe putem, niſi ad Nicanorem pertineant, quem Macedonem vocari video in Geleniana Joſephi verſione XII 17. Miſſus à Demetrio primo, cognomento Sotere, Seleuci IV. Philopatoris filio Syriæ Rege. Nicanor, occiſusque in prælio à Judæis A. 161. ante Chriſtum natum die XIII. menſis XII. cujus nomen Adar. Vide 1. Maccab. VII. 39-49. & 2. Maccab. XV. 1-37. *Joſeph.* XII. 17.

i] Supra cap. 27. rectos menſis Chasleu menſi Decembri reſpondere traditur.

k] Vitioſe ſcriptum erat in MS. codice καθαιρέσεως τοῦ ναθάβ. Conſtat autem feſtum illud τῶν φώτων & encæniorum templi prima vice celebratum eſſe

Anno

ἐμίανεν Ἀντίοχος ὁ ἐπιφανής. μηνὶ δὲ νησὰν, (ξανθικὸς i] δέ ἐστιν οὗτος) ἄλλην ἄγουσιν ἑορτὴν ὑπερεύσημον, ὅτε ὁ ματταθίου τὴν ἄκραν ἐκαθάρισε.

ΚΕΦ. ρκζ.

Ποίας νηστείας ἰουδαῖοι νηστεύουσι.

Νόμιμον μὲν οὖν νηστείαν, τὴν ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, a] νηστεύειν παρειλήφασιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι, δ, αὐτοῖς παρειλημμέναι νηστεῖαι, καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ ζαχαρίᾳ b] μνημονευόμε-

ναι

templi quod Antiochus Epiphanes profanaverat. Menſe denique Niſan qui reſpondet Xanthico, aliud ſolenne inprimis feſtum celebrant, quo tempore Mattathiæ filius arcem luſtravit.

CAP. CXXVII.

Quæ jejunia jejunant Judæi?

Lege quidem præceptum Jejunium menſis ſeptimi die decima jejunandum à majoribus acceperunt. Sunt vero & alia quatuor ab ipſis ſuſcepta jejunia, & apud Zachariam Prophetam me-

R 4 vai,

Anno 163. ante Chriſtum natum a Juda Maccabæo, de quo Joſephus XII. 11. & interpretes ad 1. Maccab. IV. 59. & Joh. X. 22. Seldenus III. 13. ſeq. de Synedriis &c.

i] Xanthicus, Aprili conguens.

a] Menſe Tiſri ſive Octobri. Levit. XVI. 29. Numer. XXIX. 7.

b] Zachar. VIII. 19. ad quem locum confer ſis Hieron. &

ναι, περὶ ὧν φησι, νηστεία ἡ τετάρτου, καὶ νηστεία ἡ πέμπτου, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμου, καὶ νηστεία ἡ δεκάτου, ἔσται τῷ οἴκῳ ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην, καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς. καὶ ἡ μὲν τοῦ τετάρτου μηνὸς c] νηστεία ἐστὶν, ἐν ᾧ μηνὶ, ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ ναβουχοδονόσορ ἐῤῥάγη. ἡ δὲ τοῦ πέμπτου, d] ἐν ᾧ ἐνεπρήσθη ὁ ναός· ἑβδόμου δὲ e] ἐν ᾧ ὁ γοδολίας ἀνῃρέθη ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ δεκάτου, f) καθ' ὃν μῆνα τοῖς οὖσιν ἐν Βαβυλῶνι, ἀνηγγέλη τὰ γενόμενα ἐν ἱερουσαλὴμ ἅπαντα κακά.

morata: *Jejunium quarti & jejunium quinti & jejunium ſeptimi & jejunium decimi erit domui Juda in gaudium & exultationem & in feſta bona.* Et quarti quidem menſis jejunium eſt, quo urbs Hieroſolyma à Nabuchodonoſore expugnata fuit. Jejunium quinti, quo exuſtum fuit templum. Septimi varo, quo Godolias ab Iſraelitis trucidatus eſt. Et jejunium decimi, quo menſe Judæis Babylone commorantibus nunciata ſunt mala quæcunque Hieroſolymæ acciderant.

K E Φ. ςκη.

quæ notavi ad Philaſtrum cap. 145. Selden. cap. 8. libri de anno civili Judæorum.

c] Dies decima ſeptima menſis Tamuz, ſive Julii.

d] Dies nonus menſis Ab ſive Auguſti.

e] Dies tertius Tiſri, ſive Octobris.

f] Dies decimus menſis Tebeth ſive Januarii.

ΚΕΦ. ρκη.

Τίνα ἐςὶν ἃ μὴ χρὴ ζητεῖν, ὅτι καὶ ἀκατάληπτα.

Τὴν a] περὶ τῆς γενέσεως τῆς ἀβύσσου, ποιητῆς b] νοερᾶς οὐσίας, πότερον ὑπερουρανίων οὐρανῶν ἐςιν, ἔνθα τὰ ὕδατα ἐναπελείφθη τῆς ἀβύσσου, τὰ μεταδιακριθέντα, ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ὑπὸ τὴν γῆν, ἢ ἐν αἰθερίῳ τῷ ὑπὸ τὸν οὐρανόν. ὧν γὰρ ἡ οὐσία, καὶ περὶ τῆς διακοσμήσεως, καὶ περὶ τῆς ἀβύσσου c] τὴν ὑπόστασιν ἔσχε, τόπου τινὸς οὐκ ἐπινοουμένου τὸ τηνικαῦτα, ἐν ᾧ τὴν μονὴν εἶχε, τούτων τὴν μονήν, οὐδὲ μετὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ παντὸς ζητητέον, ἢ μόνον ὅτι

CAP. CXXVIII.

Quænam ſunt quæ ſcrutari eſt nefas, utpote haud comprehenſibilia?

1) Locum conditæ ante abyſſi generationem eſſentiæ intellectualis, utrum ſupra cœlum fuerit, ubi aquæ abyſſi congregatæ erant quæ poſtea ſunt disjunctæ, in terra vel infra terram, vel in parte ſub cœlo æetherea. Quorum enim eſſentia ante conſtitutionem mundi & ante abyſſum ſubſtantiam habuit, cum tunc nullum adhuc locum cogitare liceret in quo poſſet ſubſiſtere, horum locum & manſionem nec poſt univerſum hocce conditum fas eſt

a] Subintellige μονήν.

b] Vitioſe ſcriptum erat περὶ τῆς pro ποιητῆς & mox πρότερον pro πότερον.

c] Prov. VIII. 24.

περ τῷ ποιητῇ Θεῷ παρειστήκει. περὶ δὲ ὑπὸ γῆν d] ὕδατος, οὐ πέρας οὐ προσήκει ζητεῖν, ἀλλ' εἴτε μετέωρος e] ἀνήρτηται, δυνάμει Θεοῦ, κατὰ τό, κρεμάζων γῆν ἐπ' οὐδενός. f] εἴτε ἐπὶ στερεοῦ φέρεται, κατὰ τό, ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. g] εἴτε ἐπ' ἀπείρων ὑδάτων ὄχων, κατὰ τό, ἀβύσσῳ ὡς ἱματίῳ ἑλίξεις αὐτήν, h]

quærere,. niſi ſolum quod DEO conditori præſentes ad fuerint.

2) De aquis infra terram, quarum finem & ambitum quærere non decet, namque ſive ſublimis illa ſuſpenſa extat Divinâ potentia, ſecundum illud: *appendit terram ſuper nihilum*, ſive in ſolido fertur, ſecundum illud: *ego confirmavi columnas ejus*. Sive ſuper infinitis aquis poſita eſt, ſecundum illud: *abyſſo ſicut veſtimento circum-*

περι

d] Ex ſententia eorum qui terram ab aquis ferri, illisque incumbere non dubitabant & hoc putabant ſe probare poſſe ex, 2. Petri III, 5. Eadem Ægyptiorum & Thaletis ſententia apud Simplicium 1. de Cœlo f. 127. Jarchas Indus apud Philoſtratum III, cap. 11. p. 144: καὶ γὰρ γῆν τὸ ὕδωρ φέρει, &c.

e] Scriptum erat μετέωρον, vitioſe, & mox κατὰ τὸ κρημνοῦ ἐπ' οὐδενί. τὴν δὲ γῆν.

f] Job. XXVI. 7.

g] Pſal. LXXV. 3. adde Pſal. CIV. 5.

h] Pſal. CIV. 6. ἄβυσσος ὡς ἱμάτιον τὸ περιβόλαιον αὐτῆς, ita leg.

παραιτητέον τὴν περὶ τῶν βαθυτέρων ἔρευναν, τῷ σοφῷ πειθομένους λόγῳ. i] τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ συμπεράσματος τῶν ὑδάτων, τῶν ὑπὲρ ἄνω τῶν οὐρανῶν, k] βαθὺ τὸ ζητεῖν. ὡς γὰρ τοῦ ὑπὸ τὴν γῆν τέλους ἀνεύρητος ἡ ἔρευνα, οὕτω καὶ ἡ ζήτησις. ἄρρητα ἀκηκοέναι ῥήματα, l] ὁ ἀπόστολος ἁρπαγεὶς ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ἔφη, οὐδὲ ταῦτα, τίνα ἐστὶ, χρὴ ζητεῖν, ἃ γὰρ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι, καὶ αὐτὸς ὁ ἀπόστολος ἔφη. ἰωάννης m] εἶπεν ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρ-

volves eam, tamen ſapienti monito obſequi & profundiorum rerum ſcrutationem fugere debemus.

3) Similiter de complexione aquarum ſupra cœleſtium inquirere, profundius eſt. Sicut enim finis & termini infra terram imperſcrutabilis inveſtigatio eſt, ſic etiam ſupracœleſtium inacceſſa inquiſitio.

4) Neque fas eſt arcana verba inquirere quænam illa ſint quæ Apoſtolus in tertium raptus cœlum ait ſe audiviſſe, illa enim homini quod eloqui non licet, ipſe Apoſtolus pronunciavit.

5) Joannes ait: *Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor*

διαν

i] Sirach. I. 1. ſeq.

k] Geneſ. I. 6. ſeq. l] 2. Cor. XII. 4.

m] Imo Paulus Apoſtolus 1. Cor. II. 9. ex Eſaiæ LXIV. 4.

διὰν ἀνθρώπȣ ȣ̓κ ἀνέβη ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. πῶς καὶ ταῦτα νοῆσαί τις οἷός τι εἴη, ἃ μήτε αἰσθήσει μήτε νοήσει ὑποπίπτειν δυνατόν. τὸ διάστημα τὸ πρὸ τῆς τοῦ φωτὸς γενέσεως τῶν χρόνȣ μορίων ȣ̓κ ὄντων n] ȣ̓ καταληπτὸν, μόνῳ Θεῷ ἐγνωσμένον. τοιȣ̃το καὶ τὸ κατὰ τὴν ἐσομένην τοῦ κόσμȣ συναίρεσιν, ἕως ἀναδείξεως τῆς καινῆς κτίσεως, o] ἐννοȣ̃μεν. αἱ νοεραὶ ȣ̓σίαι τὰ αἰσθητὰ καὶ σωματικὰ πῶς ὁρῶσι, κρείττȣς αἰσθήσεως ȣ̓σαι. τοῦ Θεȣ̃ τὴν ὀφθαλμοφανῆ θέαν, ἀορατȣ τὴν φύσιν

hominis aſcenderunt quæ præparavit DEUS iis qui diligunt illum: quomodo igitur & iſtis intelligendis quis ſit idoneus, quæ nec in ſenſus nec in cogitationem cadere poſſunt.

6) Intervallum ante lucem conditam, temporis diſtinctis partibus nullis exiſtentibus, homini incomprehenſibile, DEO cognitum.

7) Tale etiam eſſe concipimus intervallum poſt mundi conſummationem usque ad novæ creaturæ productionem.

8) Quomodo intellectuales eſſentiæ ſenſilia videant & corporalia, cum ipſi ſint ſenſibus ipſis præſtantiores.

9) Quomodo DEUM

ὄντος,

n] Temporis portiones vocat horas, dies, menſes, annos quæ nulla poſſunt intelligi ſi non ſit Sol & Luna.

o] Apoc. XXI. 1.

ὄντος. Θεὸν γάρ, φησιν, p] οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. Τῷ γὰρ μόνῃ καθαρᾷ καρδίᾳ q] θεώμενον, αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾶσθαι πῶς οἷόν τε. Δυσκατάληπτος καὶ ἡ τοῦ Ἰσραὴλ σωματικὴ εὐλογία ἐν οε ψυχαῖς, r] τοῦ Ἰακὼβ κατελθόντος εἰς Αἴγυπτον, καὶ κατὰ τὴν τετάρτην γενεὰν, ἐν ξ μυριάσιν ἀνδρῶν ἐξεληλυθότος. Περὶ γὰρ τῆς ἡμέρας τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀπέδειξεν· οὐχ ὑμῶν γάρ ἐστι, χρόνους ἢ καιροὺς εἰδέναι, πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἔφη, οὓς ὁ Πατὴρ ἔθετο, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

oculis viſuri ſimus, natura non viſibilem, *DEum enim*, inquit, *nemo vidit unquam.* Solo enim puro viſendum corde quomodo oculis videre ſenſilibus integrum eſt?

10) Comprehendi etiam nequit benedictio corporalis tributa Iſraeli, ſiquidem Jacobus in Ægyptum deſcendit in animabus ſeptuaginta quinque, & in quarta generatione exierunt virorum ſexcenta millia.

11) De die enim adventus Domini Dominus ipſe demonſtravit, *Non eſt veſtrum*, inquit ad Apoſtolos, *noſſe tempora vel momenta quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.*

ΚΕΦ. ρκθ.

p] Joh. I. 18. q] Math. V. 8.
r] Actor. XVII. 13.
s] Exod. XII. 37. Ab ingreſſu Jacobi in Ægyptum Anno orbis conditi 2237. usque ad exitum populi qui Anno 2453. contigit, interfuerunt anni 216.
t] Actor. I. 8.

ΚΕΦ. ρκθ.

Ὅσα δι' ἐνυπνίων τισὶν ἐμπεφάνισαι.

Ὁ ἰακὼβ a] κλίμακα ὁρᾷ, εἰς οὐρανὸν ἀπὸ γῆς διήκουσαν. ἰωσὴφ τὰς τῶν ἀδελφῶν δραγμὰς, b] τὴν αὐτοῦ προσκυνούσας δραγμὴν, καὶ τοὺς ἀστέρας πάλιν, c) καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ποιοῦντας τὸ αὐτό. οἱ ἐν αἰγύπτῳ, μετὰ τοῦ ἰωσὴφ καθειργμένοι, ὁ μὲν ἀπολυόμενος, τοὺς τρεῖς βότρυας ἐκθλίβων, d] καὶ τὸν οἶνον ἐπιδιδοὺς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ κολαζόμενος, e) τοὺς ἐπὶ τοῦ κανοῦ τρεῖς φέρων ὑπὸ τῶν ὀρνέων ἐσθιομένους ἄρτους. ὁ φαραὼ, f] τοὺς ἑπτὰ λιπαροὺς βόας, καὶ στάχυας εὐτραφεῖς ἑπτὰ, καὶ πάλιν κατηχυμένους

CAP. CXXIX.

Quænam per ſomnium nonnullis manifeſtata ſunt?

Jacobus ſcalam vidit à terra in cœlum usque pertingentem. Joſephus ſuum manipulum ſpicarum à manipulis fratrum ſuorum adorari, iterumque adorari ſe a ſtellis ſoleque & Luna. In Ægypto una cum Joſepho incluſi carcere alter quidem liberandus eſt viſus ſibi videre tres racemos exprimere & vinum præbere Regi, alter vero puniendus tres in caniſtro ferre panes de quibus aves comederent. Pharao ſeptem pingues boves, ſpicas-

βόας

a] Gen. XXVIII. 2. b] Gen. XXXVII. 7.
c] id. 9. d] Gen. XL. 11. e] id. 16.
f] Geneſ. XL.

βόας ἑπτὰ, καὶ τοσούτους στάχυας. ὁ τὴν κυλιομένην κριθίνην μαγίδα θεώμενος μαδιανίτης, g] ἐπὶ τοῦ γεδεὼν, καὶ τὴν σκηνὴν καταστρέψασαν τὴν τοῦ μαδιάμ. ναβουχοδονόσορ, h] τὸν ἀνδριάντα θεώμενος τὸν πολύϋλον, ὑπὸ τοῦ λίθου συντριβόμενον, τοῦ ἄνευ χειρὸς ἐπ' αὐτὸν ἐξ ὄρους καταβάντος. καὶ πάλιν τὸ ὑψηλότατον δένδρον, i) τὸ ἐκτέμνεσθαι κελευόμενον, καὶ μετὰ ἑπτὰ βλαστάνον ἐνιαυτοὺς. ὁ δανιὴλ, περὶ τῶν ἀνισταμένων, δ, καὶ καθαιρουμένων ἐν μορφαῖς θηρίων, k] βασιλειῶν, καὶ περὶ τῆς τελευταίας βασιλείας τῆς καθαιρουμένης τοῦ ἀντιχρίστου, κέρατος βραχυτάτου φανέντος αὐτῷ. καὶ περὶ τῆς ἐξ οὐρανῶν, ἤκουσεν αἰωνίου χριστοῦ βασιλείας.

que plenas & nitidas atque iterum boves ſeptem fœda macie totidemque ſimiles ſpicas. Madianita videns ſubcinericium panem hordeaceum Gedeonis volui, atque tabernaculum Madian evertere. Nabuchodonoſor conſpicatus ex multiplici materia ſtatuam comminutam à lapide qui ſine manibus de monte deſcendit. Atque iterum arborem altiſſimam quæ jubebatur exſcindi & poſt ſeptem annos iterum pullulavit. Daniel de regnis ſurgentibus atque everſis quatuor ſub formis animalium: & de ultimo Antichriſti regno everſo, cornu parvulo quod ipſi apparuit, & de regno Chriſti cœleſti æterno. Apoſtolus au-

g] Judic. VII, 13 h] Dan. II, 31.
i] Dan. IV, 7. k] Dan. VII, 3.
l] Actor. XXIII, 11.

λείας. ὁ ἀπόστολος, τοῦ Κυρίου, λέγοντος αὐτῷ, θάρσει Παῦλε, ἀκούων, ὡς γὰρ διεμαρτύρω περὶ ἐμοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. καὶ χειμαζόμενος ἐν τῷ πλεῖν, ἄγγελον ὁρᾷ καθ' ὕπνους αὐτῷ λέγοντα, m] ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς, πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.

diens DEUM ipſi dicentem: *Conſtanti animo eſt Paule, ſicut enim teſtificatus es de me in Jeruſalem, ſic te oportet & Romæ teſtificari.* Et cum tempeſtate jactaretur inter navigandum, vidit in ſomno angelum ipſi dicentem: *Ecce donavit tibi, DEUS omnes qui navigant tecum.*

ΚΕΦ. ρλ.

Τὴν τῶν Βασιλειῶν βίβλον τίς κατέγραψε.

CAP. CXXX.

Quis librum Regnorum a] *compoſuit?*

Τοῦ μὲν Σαοὺλ τὰς πράξεις, Σαμουὴλ ὁ προφήτης ἀναγραψάμενος, ἔθηκεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. τοῦ δὲ Δαβὶδ, τὰς προτέρας μὲν, ὁ αὐτὸς Σαμουὴλ, Γὰδ δὲ καὶ Νάθαν οἱ προφῆται, τὰς μετὰ ταῦτα. τοῦ δὲ Σο-

Saulis quidem res geſtas *Samuel* Propheta ſcripſit & in tabernaculo repoſuit. Priora Davidis idem *Samuel*, poſteriora *Gad* & *Nathan* Prophetæ. Salomonis

λομω-

m] Actor. XXVII. 24.

a] Hoc caput edidi in Codice Pſeudepigrapho Vet. Teſtament. pag. 920.

λομῶντος, τὰς μὲν προτέρας πράξεις, ναθὰν ἀνεγράψατο, τὰς δὲ μετέπειτα, ἀχίας ὁ σιλωνίτης, καὶ ἰωήλ. τοῦ δὲ ῥοβοὰμ, σαμαίας καὶ ἰαδών. τοῦ δὲ ἀβιᾶ, ἀδών, καὶ τοῦ ἀσᾶ. τοῦ δὲ ἰωσαφὰτ, ἰησοῦς ὁ τοῦ ἀνανῆ. οὗτος δὲ ὁ ἰησοῦς, ἑκάστας τῶν βασιλέων τοῦ ἰσραὴλ ἀναζητήσας πράξεις, ἀνεγράψατο. τῶν δὲ ἑξῆς βασιλέων τοῦ ἰούδα, τοῦ ἰωρὰμ, καὶ τοῦ ὀχοζίου, καὶ ἰωὰς, καὶ ἀμασίου, γέγονε τῶν πράξεων ἀναγραφὴ, καὶ ἀπέκειτο ἐν τοῖς βασιλείοις. ὀζίου δὲ, καὶ ἰωάθαμ, καὶ ἄχαζ, καὶ ἐζεκίου, οὐ μόνον δημόσιος τὰς πράξεις συνέλεξε βίβλος, ἀλλὰ καὶ ἡσαΐας ὁ προφήτης αὐτὰς ἀνεγράψατο. τοῦ δὲ μανασσῆ οἱ ὁρῶντες, οἵτινες εἰσιν οἱ τότε προφῆται, τὰς δυσσεβεῖς ἀνεγράψαντο πράξεις, καὶ ἐν ταῖς βα-

priores res geſtas *Nathan*, poſteriores *Achias* Silonites & *Joel* tradiderunt. Roboami *Samaias* & *Addo*. Abiæ & Aſſæ *Addo*: uti Joſaphati *Jeſus Chanani F.* Hic *Jeſus* geſta quæque Regum Iſraelis perſecutus expoſuit. Regum Juda qui deinceps fuerunt, Jorami, Achaziæ, Joaſi & Amaziæ acta in commentarios redacta ſunt atque in regum libros digeſta. Oziæ, Joathami, Ahaſi & Ezechiæ res non modo publicis commentariis deſcriptæ ſunt, ſed & Eſaias Propheta eas conſignavit. Res Manaſſe traditæ ſunt à Videntibus, hoc eſt a Prophetis illius ætatis, qui impie facta ab eo ſcriptis ſunt perſecuti & in regum libros retule-

σιλείοις ἀπέθεντο. ἀμασίου δὲ καὶ ἰωσίου, καὶ ἰωακεὶμ, ἀναγραφαὶ δημόσιοι γεγένηντο τῶν πράξεων, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις ὁμοίως ἀνετέθησαν. ἰεχωνίου δὲ καὶ σεδεκίου, ἐφ' ὧν καὶ ὁ λαὸς εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπήχθη, καὶ ὁ ναὸς ἥλω, καὶ ἡ βασιλεία κατηνέχθη, ἱερεμίας ὁ προφήτης, τοὺς οἰκτροὺς ἀνεγράψατο βίους. ὁμοῦ δὲ τῶν βασιλέων τὰς πράξεις, καὶ τὰ τέλη, ἔσδρας ὁ σοφὸς, ἐν τῇ ἐπανόδῳ γενόμενος τοῦ λαοῦ, τῇ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπομνημονεύσας, ἅπασαν τὴν βίβλον τῶν βασιλέων, τῶν τε εὐσεβῶς βιωσάντων τὰς πράξεις. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιγνοὺς τινα ὅσα τὰ παραλειφθέντα αὐτῷ, ἐν τῇ βασιλειῶν βίβλῳ, ἰδίᾳ ταῦτα πάλιν ἀνενέγκας ἐξέθετο, ἐπείπερ ἡ προτέρα βίβλος ἡ ἐκ-

runt. Amaſiæ & Joſiæ atque Joakimi geſtorum publici commentarii compoſiti, atq; itidem in regum libros relati ſunt. Jechoniæ vero & Sedekiæ, ſub quibus populus abductus in captivitatem, templumque captum & regnum everſum eſt, Jeremias Propheta miſerandas vitas ſcripſit. Omnium vero Regum acta & obitus Eſdras ſapiens una cum populo reverſus ex captivitate totum librum Regum ex memoria depromſit, piorumque Regum geſta in illo tradidit. Poſtea gnarus quæ ipſe in Regum libro prætermiſiſſet, proprie hæc iterum miſit in litteras atque vulgavit, ſiquidem & prior ab eo editus liber

δοθεῖ-

δοθεῖσα, παρὰ πολλῶν ἐξειλείπετο· ἥντινα βίβλον ἐν δυσὶ τόμοις ἐγγραφεῖσαν, ἰουδαῖοι μὲν, λόγοι ἡμερῶν, ἡ δὲ ἐκκλησία, παραλειπομένων βίβλον, ἐπέγραψεν.

multis deficiebat. Hunc poſteriorem librum duobus diſtributum tomis Judæi inſcripſerunt *Verba dierum*, Eccleſia *librum relictorum* ſive Paralipomenon.

ΚΕΦ. ρλα.

Τίνα παραβολικῶς καὶ αἰνιγματωδῶς ἐν ταῖς γραφαῖς εἴρηται.

Ὁ γεδεὼν, τοῖς ἀπὸ ἐφραὶμ φυλῆς, ἀγανακτοῦσιν αὐτῷ, ὅτι μὴ κέκληκεν αὐτοὺς, εἰς τὸν κατὰ μαδιανιτῶν πόλεμον, φησὶν, οὐχὶ κρείττων ἐπιφυλλὶς ἐν ἐφραὶμ, ἢ τρυγητὸς ἐν ἀβιαζέρ; ἰωβὰβ ὁ τοῦ γεδεὼν υἱὸς, πρὸς τοὺς σικημίτας, ἑλομένους τὸν φονέα γενόμενον τῶν ο αὐτοῦ ἀδελφῶν, βασι-

CAP. CXXXI.

*Quænam in Scripturis dicta ſunt per * parabolam atque ænigma?*

Gedeon ad Ephraimiticæ tribus homines ſibi infeſtos, quod ſe ad bellum adverſus Madianitas gerendum non vocaſſet, a) *nonne melior eſt racemus Ephraim vindemiis Abiezer?* Jobab Gedeonis filius ad Sichemitas, qui occiſorem LXX. fratrum ipſi-

* Pro ſimilitudine ac proverbio hoc vocabulum auctor accipit.

a] Judic VIII. 2.

λέγειν αὐτῶν, τὸ Ἀβιμέλεχ, φησί, πορευόμενα ἐπορεύθη τὰ ξύλα, τοῦ χρίσαι ἐφ' ἑαυτὰ βασιλέα· καὶ εἶπε τῇ ἐλαίᾳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου ἣν ἐδόξασεν ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον πάντα τὰ ξύλα τῇ συκῇ, δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶπεν ἡ συκῆ, ἀφεῖσα τὴν γλυκύτητά μου, καὶ τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθὸν, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, δεῦρο καὶ βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος, ἀφεῖσα τὸν οἶνόν μου, καὶ τὴν εὐφροσύνην τῶν ἀνθρώπων, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ῥάμνῳ, δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶ-

us Abimelechum in Regem ſibi delegerunt, b) *Properarunt arbores ut ungerent ſuper ſe Regem. Dixeruntque olivæ, impera nobis. Et reſpondit oliva, numquid poſſum deſerere pinguedinem meam, quæ in honore eſt apud Deum & homines, & abire ut lignis imperitem? Dixerunt inde arbores univerſæ ad ficum: veni & regnum in nos accipe. Et reſpondit ficus: numquid deſeram dulcedinem meam fructumque bonum, & abibo lignis imperatura? Et dixerunt arbores viti, veni & nobis regna. At vitis: igitur*, inquit *vino meo & homines lætificandi virtute relictâ abibo ut lignis imperem? Dixeruntque arbores ad rhamnum: Veni & impera ſuper nos.*

πεν

b] Judic. IX. 8.

πεν ἡ ῥάμνος τοῖς ξύλοις, εἰ ἐν ἀληθείᾳ ὑμεῖς χρίετέ με βασιλέα ἐφ' ὑμᾶς, εἰσέλθετε καὶ ὑποδύσατε ὑπὸ τὴν σκέπην μου, καὶ εἰ μὴ, ἐξέλθῃ πῦρ ἐκ τῆς ῥάμνου, καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. Σαμψὼν, εἰς τὸ μελικήριον ὃ εὗρεν ἐν τῷ στόματι τοῦ ἀπέκτεινε λέοντος, καὶ ἔφαγε, πρόβλημα ποίησας, φησὶν, ἐκ στόματος ἐσθίοντος, ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἐξ ἰσχυροῦ γλυκύ. Καὶ ὁ δαβὶδ πρὸς τὸν σαοὺλ, φησὶ, δικάσαι Κύριος ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσαι Κύριος ἐκ σοῦ, καὶ ἡ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σὲ, καθὼς λέγει ἡ παραβολὴ, ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια. Ὁ ἀχαὰβ, πρὸς τὸν σύρων βασιλέα, ἀπειλοῦντα αὐ-

Et reſpondit rhamnus arboribus: Si vere me regem vobis conſtituitis, venite & ſub umbra mea requieſcite, ſi autem nolitis, egrediatur ignis de rhamno, & devoret cedros Libani. Sampſon cum favum mellis reperiſſet in ore leonis quem interfecerat, ex eoque comediſſet, quæſtionem propoſuit & dixit: c) *De comedente exivit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo.* Et David ad Saulem: d] *Judicet,* inquit, *Dominus inter me & te, & ulciſcatur me Dominus ex te, manus autem mea non ſit in te, ſicut & in proverbio dicitur: ab impiis egredietur impietas.* Achaabus ad Syrorum Regem e] minitantem

c] Judic. XIV. 14.
d] 1. Sam. XXIV. 13.
e] Benhadad 3. Reg. XX.

τῷ πᾶσαν τὴν τοῦ ἰσραὴλ βασιλείαν. ἀναιρεῖν, φησὶ, μὴ καυχάσθω ὁ περιζωννύμενος ὡς ὁ ὑποζωννύμενος. ἰωᾶς ὁ τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, ἀμασίᾳ τῷ τοῦ ἰούδα βασιλεῖ, φιλίαν ἀσπαζομένῳ πρὸς αὐτὸν, ἀλαζονευόμενος αὐτὸν καὶ ὑπερορῶν αὐτοῦ τὴν σύντευξιν, δηλοῖ πρὸς αὐτόν, ἡ ἄκανθος ἐλάλησε πρὸς τὴν κέδρον τοῦ λιβάνου λέγουσα, δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖκα, καὶ διῆλθε τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ κατεπάτησαν τὴν ἄκανον. τύπτων ἐπάταξας τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἐπῆρέ σε ἡ καρδία σου. ὁ δὲ σαλομῶν, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν βίβλον τὴν πρώτην, διὰ παραβολῶν ἐξήνεγκε.

univerſum ipſi regnum Iſraelis eripere, *ne glorietur*, inquit, *accinctus æque ut diſcinctus.* Joas Rex Iſraelis Amaſiæ Regi Judæ cupienti amicitia cum eo jüngi, jactans ſe inſolentius petitionemque ejus aſpernatus, f) *carduus*, ait, *cum Cedro Libani locutus eſt, & eam rogavit: da filiam tuam filio meo uxorem. Tranſieruntque beſtiæ agri in libano, & conculcaverunt carduum. Percuſſiſti & affixiſti Idumæam & inde cor tuum ſe extulit in ſuperbiam.* Salomon quoque integrum ſuum librum primum parabolis expreſſit.

ΚΕΦ. ρλβ.

f] 4. Reg. XIV. 9.

ΚΕΦ. ρλβ.

Τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ῥηθεῖσαι παραβολαί.

Περὶ τῆς νέας χάριτος, ὡς μὴ δεῖν ἐπὶ παλαιῷ ἱματίῳ καινὸν ῥάκος ἐπιρράπτειν. ἀσκοῖς παλαιοῖς μὴ δεῖν νέον οἶνον ἐμβάλλειν. τοὺς ἀποστόλους ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων ἀποστέλλειν ἔφησε. τὸ κήρυγμα σπέρματι παραβέβληκεν, εἰς μὲν καλὴν γῆν καταβαλλομένῳ, καὶ ἐν, ρ, καὶ, ξ, καὶ, λ, καρποφοροῦντι. ἐν δὲ πέτρᾳ, καὶ φραγμῷ, καὶ ἀβαθεῖ γῇ ἄκαρπον εἶναι, ἀπελέγχεσθαι. ζιζανίοις ἐπισπειρομένοις, τοὺς τῶν

CAP. CXXXII.

Quænam ſunt parabolæ Domini ore prolata?

De nova gratia, quod non fas ſit ſuper vetuſto veſtimento a) pannum novum adſuere, nec utribus veteribus novum infundere vinum. Apoſtolos emittens tanquam oves b) in medios ait ſe lupos mittere. Præconium Evangelii ait ſimile eſſe ſemini c) in terram conjecto bonum & centuplicem ſexagintacuplum vel trigintacuplum fructum proferenti. Idem autem in petra vel terra ſpinis obſita aut minime profunda, fructus expers deprehendi: per Zizania bonoſemini per ipſum conſito ſuperſe-

a] Matth. IX. 16. b] Matth. X. 16.
c] Luc. VIII.

αἱρέσεων λόγους, τῷ ἀγαθῷ σπέρματι, τῷ παρ' αὐτοῦ σπαρέντι, ἐπὶ τῆς γῆς. σίναπι, τὸν τοῦ κηρύγματος λόγον, ὑπερτέρου τῶν ἀνθρωπίνων τυγχάνοντι, κατὰ τὴν αὔξησιν, δογμάτων. καὶ ζύμῃ παραβέβληται, εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἐμβληθείσῃ. θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῇ γῇ, καὶ πάντων ἀπεμπωλουμένων, εἰς τὴν τούτου κτῆσιν. μαργαρίτῃ τιμίῳ, προτιμωμένῳ τῶν ἤδη κτηθέντων. πλουσίῳ κεκτημένῳ ἐν τῷ ταμείῳ αὐτοῦ, καινὰ καὶ παλαιά, τῆς νέας, καὶ παρ' ἑβραίοις διαθήκης, τὴν ἐπίγνωσιν. ἀλώπηκι τὴν ἡρώδου πονηρίαν ὑποβάλλουσῃ. ὡς οὐ τὸ εἰσερχόμενον ἀλλὰ τὸ ἐξερχόμενον μολύνει τὸν ἄνθρωπον, ὅ ἐστιν, αἱ

minata hæreſium doctrinas intelligit. Per ſinapi, d] verbum prædicationis Evangelicæ, incremento dogmata omnia humana longe exſuperans. Etiam cum fermento e] illud comparat in tria injecto ſata farinæ; theſauroque f] abſcondito in terra, omnibusque rebus aliis venditis ut hunc acquirere liceat: pretioſo item unioni, g] omnibus aliis bonis ac poſſeſſionibus longe prælato. Viro opulento h] nova & vetera in theſauro ſuo poſſidenti, novum Teſtamentum Hebræis quoque cognitum innuens. Vulpi, Herodis malitiam aſſimilat. i) Non quæ exeunt, ſed quæ intrant, polluere hominem, hoc eſt ma-

τῆς

d] Matth. XIII. 31. e] id. 33.
f] Matth. XIII. 44. g] id. 46.
h] Matth. XIII. 52. i] Luc. XIII. 32. Matth. XV. 11.

τῆς κακίας ἔννοιαι, καὶ λόγοι. ἡ τῶν Φαρισαίων ζύμη, τουτέστιν ἡ πονηρία, ἡ καὶ τοὺς ἄλλους κακίζουσα. ἡ τῶν παιδίων παράδειξις, πρὸς τὸν ἁπλοῦν τῶν σωζομένων τρόπον. ἡ τοῦ ἀπολωλότος ἑνὸς προβάτου ζήτησις, τὴν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὑποδεικνῦσα σωτηρίαν. ἡ τοῦ τυχόντος, πολλῶν πλημμελειῶν παρὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἄφεσιν, αὐτοῦ δὲ μὴ ἀφιέντος τοῖς συνδούλοις, τὰς εἰς αὐτὸν μικρὰς ἁμαρτίας. δούλων ἀποσταλέντων, ἐπὶ τῇ τῶν καρπῶν λήψει τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ὑβρισθέντων, καὶ φονευθέντων, καὶ τοῦ υἱοῦ εἰς τοῦτο ἐλθόντος, καὶ τὰ ἴσα, παρὰ τῶν ἀγνω-

lignitatis conſilia, & rationes. Phariſæorum fermentum k] hoc eſt malitia, alios etiam malo inficiens. Producti & demonſtrati puelli, l] ad ſimplices ſalvandorum mores indicandos. Ovis unius perditæ inquiſitio, m) ſignificans ſalutem generis humani. Parabola de eo n] qui multorum peccatorum veniam à Domino ſuo conſecutus fuerat, & conſervis ſuis parva quæ in ipſum admiſerant delicta remittere nolebat. Nec non de ſervis miſſis ad fructus ex vinea apportandos, affectisque ignominia & occiſis filioque o) ob eandem cauſam miſſo & eadem

S 5 μόνων,

k] Matth. XVI. 6. 11. Marc. VIII. 15. Luc. XII. 1.
l] Matth. XVIII. 5. Luc. IX. 48.
m] Luc. XV. 6.
n] Matth. XVIII. 24. ſeq.
o] Matth. XXI. 38. Marc. XII. 7. Luc. XX. 14.

μόνων, τοῖς δούλοις πεπονθότος. ἡ τῶν ἀπὸ πρώτης ὥρας, καὶ τρίτης, καὶ ἕκτης, καὶ ἐννάτης, καὶ πρὸς ἑσπέραν, εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀμπελῶνος ἐπίμισθον κομισαμένων. ἡ τῶν εἰς τοὺς γάμους κληθέντων, καὶ μὴ ἀπαντησάντων ἀποβολὴ, καὶ τῶν ἀντεισαχθέντων, ἐκ διεξόδων καὶ τριόδων, κλῆσις. ἡ τοῦ μὴ πρεπόντως ἀπαντήσαντος εἰς τοὺς γάμους, ἐκβολή. ἡ τῶν δέκα παρθένων, ἑτοίμου καὶ ἀνετοίμου ἀπάντησις. ἡ τῶν ἐνεργῶν οἰκονόμων, καὶ πορισάντων εἰς τὰ τοῦ δεσπότου χρήματα, ἀπάντησις, καὶ διὰ τοῦτο τιμωμένων, καὶ ἡ τοῦ ἀργοῦ καὶ ἀπορίστου ἀτιμία. ἡ τῶν ἐκ δεξιῶν προβάτων καὶ τῶν ἐξ

ab iniquis illis perinde ut ſervi paſſo. Parabola de iis p] qui prima, tertia, ſexta, nona hora & ſub veſperam ad operandum in vineam pacta mercede adducti ſunt. Alia de rejectione eorum qui vocati in nuptias q] non venerunt, & de introductis in eorum locum, atque per digreſſus & trivia convocatis, ejusque qui indecenti habitu acceſſerat ejectione. Decem virginum r] paratarum & imparatarum adventus. Oeconomorum negotiantium & Domino ex ejus opibus lucrantium conditio, & ideo collatus ipſis honor, & negligenti nihilque lucranti inflicta ignominia. Ovium ad dextram t] & hœdorum a

εὐωνύ-

p] Matth. XX. q] Matth. XXII.
r] Matth. XXV. s] Luc. XIX. 13. ſeq.
t] Matth. XXV. 32.

δυωνύμων, τῶν μὲν, ἐνδόξου, τῶν δὲ, ἐπ' ἀδοξίᾳ παραςάσις. ἡ τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς, καὶ ὑπὸ σαμαρείτου ἐλεηθέντος, μὴ ἐλεηθέντος δὲ ὑπὸ φαρισαίου, καὶ λευίτου, ὑπόδειξις. ἡ τοῦ ἐν νυκτὶ τὸν ἄρτον αἰτοῦντος, διὰ τῆς παραμόνου ἐκλιπαρήσεως, λῆψις. ἡ συκῆ, ἡ διὰ ἀκαρπίαν μὴ ἐκτμηθεῖσα, ἀλλ' ἵνα καρπὸν ἀγάγῃ, ἐπὶ ὑποσχέσει μείνασα. ὁ κριτὴς ὁ ἀνευλαβὴς, καὶ ἀναιδὴς, διὰ γοῦν τὸ ὀχλεῖσθαι; τῆς προσοχλούσης χήρας ἀκούσας. ἡ τοῦ εὐγενοῦς ἐπὶ βασιλείας λήψει εἰς μακρὰν ἀποδημίαν, καὶ τῶν παραιτουμένων αὐτὸν ἐν τῇ τῆς βασιλείας λήψει.

ſiniſtris, illarum glorioſa, horum plena dedecoris collocatio. Parabola de eo qui in latrones u] inciderat & à Samaritano non autem à Phariſæo & Levita expertus fuit miſericordiam. Alia de eo qui nocturno tempore petens panem, per impudentem expoſtulationem eos accepit. Ficum cum fructus nullos tuliſſet, y] non exciſa tamen, ſed ut fructū ferret, ab promittente ſibi eosdem relicta. Judex parum pius parumque pudens, tamen audiens viduam z] ob importunitatem ac moleſtiam qua ipſum obtundebat. Viri nobilis profectio longinqua ad regni * acceptionem,

ἀναι-

u] Luc. X. 30. x] Luc. XI. 5.
y] Marc. XI. 13.
z] Luc. XVIII. * Luc. XIX. 12.

ἀναίρεσις. ὁ ποιμὴν ὁ διὰ τῆς θύρας εἰσιὼν εἰς τὴν μάνδραν, καὶ τὰ πρόβατα καθ' ὄνομα καλῶν, καὶ ὁ μὴ διὰ τῆς θύρας, ἀλλὰ ἀλλαχόθεν, κλέπτης ὢν, ἐπιβαίνων.

a) eorumq; qui ipſum nolebant recipere, ſuſcepto regno interfectio. Paſtor per oſtium b] intrans in ovile, ovesque vocans nominetenus, alterque fur non intrans per oſtium ſed aliunde inſcendens.

ΚΕΦ. ρλγ.

CAP. CXXXIII.

Τίνων τῶν ἔξωθεν μαρτυριῶν, ὁ ἀπόστολος παῦλος, μνήμην ποιεῖται.

Quorumnam externorum teſtimoniorum mentionem facit Paulus Apoſtolus?

Ἀπολογούμενος ἐν Ἀθήναις, περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ λόγου, φησὶν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, τοῦ γὰρ καὶ γέ-

Cum Athenis loqueretur pro Verbi præconio, c) *ut quidam*, inquit, *veſtrorum Poetarum ajunt, Nos etiam genus illius ſumus.* Et

νος

a] Ut jus & poteſtatem regni ab imperatore impetraret, ſicut Archelaus ab Auguſto Imp. Ita Mallemantius, Memoires de Trevoux A. 1708. Jul. pag. 1236. & Dec. pag. 2067. 2081.

b] Johann. X. 9.

c] Actor. XVII. 28. ex Cleanthe & Arato. Vide lib. 3. Bibl. Græcæ cap. 15. pag. 397.

νος ἐσμέν. καὶ Τίτῳ γράφων ἐν τῇ Κρήτῃ διάγοντι, φησὶν, εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. καὶ ὁ Κύριος δὲ ἐχρήσατο παραβολῇ τῇ ἔξωθεν, εἰπὼν πρὸς τοὺς ἐν Ναζαρὲθ, πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν. καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τῇ ἐν τῷ βωμῷ τῷ ἐν Ἀθήναις, ὁ Παῦλος, ἐχούσῃ, ἀγνώστῳ Θεῷ, ἐχρήσατο μαρτυρίᾳ, ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, λέγων, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

ad Titum ſcribens verſantem in Creta, * *ait etiam ex ipſis quidam proprius eorum Propheta, Cres ſemper mendax, mala beſtia & ingluvie albus.* Etiam Dominus parabola ab externis petita uſus eſt cum ad Nazarethanos loquens, d] *omnino objicietis mihi hancce parabolam, Medice cura ipſum.* Et Paulus inſcriptione aræ Athenis e) quæ *DEO ignota* dicata erat, in teſtimonium uſus *quem igitur*, inquit, *ignorantes pie colitis, hunc ego vobis annuncio.*

ΚΕΦ. ρλδ.

* Tit. I. 12. ex Epimenide. Vide lib. I. Bibl. Græc. cap. 6. pag. 36.

d] Luc. IV. 23.

e] Actor. XVII. 27.

ΚΕΦ. ρλδ.

Πόσοι ἰάκωβοι ἐν τοῖς ἀποςόλοις γεγόνασιν.

Ἰάκωβος ὁ τοῦ ἰωάννου ἀδελφὸς, υἱὸς ζεβεδαίου, ὃν καὶ ἀνεῖλεν ἡρώδης, χαριζόμενος ἰουδαίοις, ἰάκωβος ὁ τοῦ ἀλφαίου. ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου ὁ καλούμενος δίκαιος, ὃς καὶ τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκκλησίας, πρῶτος προέςη.

CAP. CXXXIV.

Quot Jacobi fuere inter Apoſtolos?

Jacobus Johannis frater, Zebedæi F. quem interfecit Herodes f) Judæis rem gratam facturus. 2) Jacobus Alphæi. g] Jacobus frater Domini, quem juſtum nominarunt, primus Antiſtes Hieroſolymitanæ Eccleſiæ.

ΚΕΦ. ρλε.

Πόσοι ἰωάννοι εἰς τὸ κήρυγμα γεγόνασι, καὶ πόσοι ζαχαρίαι.

Ἰωάννης ὁ βαπτιςὴς ὃν ἡρώδης ἀπεκεφάλισεν, ὃς καὶ τὸ μαρτύριον ἐν τῇ

CAP. CXXXV.

Quotnam Johannes & quot Zachariæ ad præconium Verbi Divini ſunt adhibiti?

Johannes Baptiſta capite truncatus ab Herode, martyriumque

παλαι-

f] Actor. XII. 2.

g] Jacobum Alphæi à fratre Domini diſtinguendum eſſe contendit etiam Franciſcus Combeſiſius notis ad Hippolytum de XII. Apoſtolis, T. 2. auctarii novi Bibl. Patrum p. 841. & in appendice ad T. I. Operum Hippolyti Portuenſis p. 34. ſeq.

παλαιςίνῃ, εἶχε σεβαςῇ. ἰωάννης ὁ τοῦ ζεβεδαίου υἱὸς, ὁ εὐαγγελιςὴς, ὁ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν θεασάμενος, καὶ τὴν καθολικὴν ἀποςείλας, ὃς καὶ ἐν ἐφέσῳ τὸ μαρτύριον ἔχει. ἰωάννης ὁ ἐπικαλούμενος μάρκος, ὁ πέτρου ἀκόλουθος, καὶ τὸ εὐαγγέλιον γράψας, καὶ πρῶτος τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος ἀναδειχθείς.

in glorioſa Palæſtina a) perpeſſus. 2) Joannes Zebedæi F. Evangeliſta qui apocalypſin vidit, & Catholicam Epiſtolam b] emiſit, martyriumque obiit Epheſi. 3) Johannes cognomento Marcus, Petri ſectator, ſcriptor Evangelii, & primus Eccleſiæ Alexandrinorum Epiſcopus conſtitutus.

Ζαχαρίαι δὲ, δ', γεγόνασι. πρῶτος ὁ τοῦ ἰωδαὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὃν ἀπέκτεινεν ἰωᾶς ὁ βασιλεὺς, ἀναμέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαςηρίου. ὁ τοῦ βαραχίου, οὗ μνήμην ὁ προφήτης ἠσαΐας ποιεῖται, εἰς μαρτυρίαν αὐ-

Zachariæ fuere quatuor, primus Jodae Pontificis maximi filius, c] quem Joas Rex interfecit inter templum & altare. 2) Zacharias Barachiæ F. cujus mentionem facit Propheta Eſaias d] in te-

τὸν

a) Fuit & *Sebaſte* Palæſtinæ, Samariæ: ſed non legitur, ἐν σεβαςῇ τῆς παλαιςίνης, ſed τῇ παλαιςίνῃ σεβαςῇ.

b] Secundæ & tertiæ Epiſtolæ Johannis noſter non meminit.

c] 2. Paralip. XXIV. & Matth. XXIII. 35.

d] Eſ. VIII. 2.

τὸν παραλαβὼν, τοῦ τικτομένου παιδίου. καὶ ὁ προφήτης. καὶ ὁ πατὴρ τοῦ βαπτιστοῦ.

ſtimonium eum advocans naſcituri filii. 3) Propheta. 4) Joannis Baptiſtæ Pater.

ΚΕΦ. ρλϛ.

Ἱππολύτου Θηβαίου ἐκ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ συντάγματος.

Ἰάκωβος, ὁ ἐπικληθεὶς δίκαιος, καὶ γενόμενος πρῶτος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων, ἀδελφὸς μὲν τοῦ Κυρίου κατὰ σάρκα, ἐλέγετο εἶναι, υἱὸς δὲ τοῦ τέκτονος ἰωσὴφ,

CAP. CXXXVI.

Hippolyti Thebani a] *ex Chronico ejus Syntagmate.*

Jacobus cognomento Juſtus primus Epiſcopus Hieroſolymorum, b] frater quidem Domini ſecundum carnem eſſe dictus eſt, filius vero Joſephi fa-

ἐκ

a] Hippolytus iſte meminit Simeonis Metaphraſtæ, qui ſæculo decimo ſcripſit. Citatur hujus Hippolyti Chronicon à Mich. Glyca, Nicephoro & aliis junioribus. Igitur ſi hoc caput non additum eſt ab aliena manu, ut eruditiſſ. Caveo verſimile videtur: ſane auctorem hypomneſtici oportet multis eſſe ſæculis juniorem non modo Joſepho illo cujus apud S. Epiphanium mentio, ſed etiam Theodoro Cantuarienſi, qui Codicem MS. dicitur primus in Angliam intuliſſe, defunctus A. C. 690. Conferenda autem ſunt cum hoc capite quæ ex Hippolyti Thebani Chronico Græce & Latine vulgavit Henr. Caniſius T. 3. Lectionum Antiqv. & in mea operum utriusque Hippolyti editione exſtant T. 2. p. 59. ſeq.

b] Hippolyt. ὁ γενόμενος Ἐπίσκοπος ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων.

ἐκ τῆς βιωτικῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἀδελφοὶ συμεὼν, σιδόνιος, ἰούδας, καὶ ἰωσῆ. τέσσαρας γὰρ υἱοὺς ἔσχεν ὁ ἰωσὴφ, καὶ δύο θυγατέρας, τήν τε μάρθαν καὶ τὴν μαρίαν, ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τῆς σαλώμης, θυγατρὸς ἀγγαίου, τοῦ ἀδελφοῦ ζαχαρίου τοῦ ἱερέως, τοῦ πατρὸς ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, υἱοῦ βαραχίου, τοῦ υἱοῦ ἀβιὰ τοῦ ἱερέως. καὶ ὅτε ἐχήρευσεν ὁ ἰωσήφ. ὡς τὴν σαλώμην καὶ τὸν βαπτιστὴν ἰωάννην ἀδελφῶν τέκνα ἀρρενικῶν εἶναι. ὁ γὰρ ἀγγαῖος,

bri, ex uxore ipſius quæ domeſticæ vitæ curis & adminiſtrationi vacabat: Fratres Symeon Sidonius, c] Judas & Joſes: quatuor enim filii Joſepho fuere, & duæ filiæ Martha & Maria d] ex conjuge Salome Aggæi filia, fratris Zachariæ ſacerdotis, qui pater fuit Johannis Baptiſtæ, filiusque Barachiæ, filii Abia ſacerdotis. Tunc viduus fuit Joſeph, ut Salome & Johannes Baptiſta ſint fratrum e) liberi: nam Aggæus Barachiæ filius patruus fu-

T ἱὸς

c] Σιδόνιος apud Hippolytum non extat.

d] Pro Maria apud Hippolytum eſt ἐσθήρ.

e] In Græco eſt *fratrum maſculorum*, quod vix ferunt latinæ aures. Itaque Turrianus *fratres germanos* reddidit. Sed etiam ſemigermani & uterini fratres, ſunt ἀρρενικοί. At ἀδελφῶν poterat etiam intelligi de ſororibus, ut infra, ἀδελφῶν θηλειῶν. Itaque hic neceſſe fuit addi ἀρρενικῶν in Græco: in Latino non eſt neceſſe, cum nullæ ſint fœminæ fratres.

ῆας βαραχίου, θεῖος δὲ ἰωάννου, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ζαχαρίας, ἀδελφὸς ἀγγαίου, θεῖος δὲ σαλώμης, τῆς γυναικὸς ἰωσήφ. ἡ γὰρ μαρία ἀπὸ βηθλεὲμ ἐτύγχανεν, ἀνεψιὰ δὲ αὐτὴ ἐτύγχανε τῆς ἐλισάβετ, καὶ τῆς ἁγίας παρθένου μαρίας. τρεῖς γὰρ ἦσαν ἀδελφαὶ ἀπὸ βηθλεὲμ, θυγατέρες ματθὰν τοῦ ἱερέως, καὶ μαρίας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἐπὶ τῆς βασιλείας κλεοπάτρας, πρὸ τῆς βασιλείας ἡρώδου τοῦ υἱοῦ ἀντιπάτρου. ὄνομα τῇ, α, μαρία. καὶ ὄνομα τῇ, β, σουβή. καὶ ὄνομα τῇ, γ, ἄννα. ἐγημέν τε ἡ πρώτη ἐν βηθλεὲμ,

it Joannis, ſimiliter Zacharias Aggæi frater, patruus fuit Salomes, Joſephi uxoris. [*Salomen autem dico non obſtetricem illam ſed Joſephi conjugem.*] f) Obſtetrix enim è Bethlehem erat oriunda, & ipſa conſobrina Eliſabethæ & ſanctæ virginis Mariæ. Tres enim ſorores erant Bethleemiticæ, filiæ Matthani ſacerdotis uxoriſque ejus Mariæ regnante Cleopatra g) antequam regnum [*Judæorum*] obtineret Herodes Antipatri F. Nomen primæ, Maria: ſecundæ Sube, h] & tertiæ Anna. Prima nubſit Bethleemi & Salo-

f] Exciderunt hoc loco verba Græca ex Hippolyto ſupplenda: Σαλώμην δέ φημι οὐ τὴν μαῖαν, ἀλλὰ τὴν γυναῖκα ἰωσήφ. ἡ γὰρ μαῖα &c. Male in MS. hypomneſtici erat ἡ γὰρ μαρία.

g] Addit Hippolytus & *Sopatoris Perſæ*, Σοπάτρου τοῦ πέρσου.

h] Hippol. Σωμαΐ.

λεὲμ, καὶ ἔτικε σαλώμην τὴν μαίαν. ἐγήμεν τε καὶ ἡ δευτέρα ἐν βηθλεὲμ, καὶ ἔτικε τὴν ἐλισάβετ. ἐγημέν τε καὶ ἡ τρίτη εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἐγέννησε μαρίαν τὴν θεοτόκον, ἐν βηθλεέμ, ὡς εἶναι σαλώμην τὴν μαίαν, καὶ τὴν ἁγίαν ἄνναν, τὴν γεννήσασαν μαρίαν τὴν παναγίαν θεοτόκον, καὶ τὴν ἁγίαν ἐλισάβετ, τὴν γεννήσασαν τὸν πρόδρομον, θυγατέρας ἀδελφῶν τριῶν θηλειῶν. ἐντεῦθεν οὖν ὁ βαπτιστὴς ἰωάννης, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, ἀνεψιοὶ λέγονται εἶναι. υἱὸς δὲ τοῦ ἰωσὴφ ἐνομίζετο, ἐπειδὴ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τῶν ἐκ τῆς πρώτης γυναικὸς, ἀδελφὸς ἐνομίζετο. ζαχαρίας ὁ πατὴρ ἰωάννου, ἀδελφὸν εἶχε συνιερέα, κα-

men obſtetricem peperit. Nubſit & Bethleemi altera, peperitque Eliſabetham. Nubſit & tertia in terra promiſſionis, i) genuitque Bethleemi Mariam virginem, ut Salome obſtetrix & ſancta Anna quæ Mariam, ſanctiſſimam Deiparam peperit, & ſancta Eliſabeth, mater præcurſoris, fuerint trium ſororum filiæ. Hinc & Johannes Baptiſta & Dominus noſter JEſus Chriſtus conſobrini eſſe dicuntur. Filius autem hic putabatur Joſephi, ſiquidem & filiorum ejus ex priore uxore, frater exiſtimatus eſt. Zacharias Johannis pater fratrem habuit & ipſum ſacerdotem, nomine

i] Hippol. εἰς τὴν γῆν τῆς Γαλιλαίας.

λεγόμενον ἀγγαῖον, πρὸ αὐτοῦ τετελευτηκότα. τούτου τοῦ ἀγγαίου θυγατέρα, ἠγάγετο πρὸς γάμον ἰωσὴφ ὁ τέκτων, ἐξ ἧς ἐγέννησε, δ, υἱοὺς καὶ, γ, θυγατέρας, ὧν εἷς ἦν ἰάκωβος ὁ ἐπικληθεὶς ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων, καὶ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς ἰωσὴφ, σαλώμη, οὐχ ἡ μαῖα, ἀλλ' ἑτέρα. μετὰ δὲ θάνατον αὐτῆς μνηστεύεται ἰωσὴφ, τὴν θεοτόκον μαρίαν, κατὰ τὸ μητρικὸν γένος κατάγομένην ἀπὸ τοῦ ματθὰν τοῦ ἱερέως, καὶ αὐτοῦ ἀπὸ σολομῶντος, τοῦ υἱοῦ δαβὶδ, καταγομένην, ὡς φησὶ τὸ κατὰ λουκᾶν εὐαγγέλιον γενεαλογοῦν. οὗτος γὰρ ὁ ματθὰν, ἔσχε θυγατέρας ἐκ μαρίας, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὧν τὰ ὀνόματα, μαρία, σοβὴ, ἄννα. ἡ

Aggæum, qui ante ipſum mortem obiit. Hujus Aggæi filiam Joſephus faber duxit uxorem, ex qua ſuſcepit quatuor filios, filiasque tres. Ex illis unus Jacobus, qui frater Domini appellatur, & primus Hieroſolymorum Epiſcopus: nomenque conjugis Joſephi, Salome, non obſtetrix, verum altera. Poſt hujus vero mortem Joſephus deſpondit ſe Mariæ Deiparæ, maternum genus à Matthane ſacerdote & ab ipſo Salomone Davidis filio deducenti, ut teſtatur Lucæ Evangelium, ubi genealogiam Chriſti deſcribit. Iſte enim Matthan ex Maria uxore ſua habuit filias, quarum nomina Maria, Sube, Anna.

ἦν

οὖν μαρία γεννᾷ τὴν ἐλισάβετ, τὴν μητέρα ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ἡ δὲ ἄννα γεννᾷ τὴν ἁγίαν θεοτόκον, ἐν βηθλεέμ, τὴν κατὰ τὸ ὄνομα τῆς μάμμης, καὶ θείας, ἐπικληθεῖσαν μαρίαν. ὡς εἶναι τὴν ἐλισάβετ, ἀνεψιὰν μὲν τῆς ἄννης, ἐξάδελφον δὲ τῆς θεοτόκου. κυροῦνται τὰ ἑκάτερα τοῦ εὐαγγελίου, διὰ τοῦ διηγεῖσθαι τὸ πατρῷον γένος, καὶ σαρκικὸν τοῦ χριστοῦ. ἦν γάρ, φησὶν, ὁ ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡς ἐτῶν λ, ὃς ἐνομίζετο τοῦ ἰωσὴφ, τοῦ ἠλεὶ, τοῦ ματθάν.

Maria iſta igitur genuit Eliſabetham matrem Johannis Baptiſtæ. Anna ſacram Deiparam genuit Bethlehemi, quæ ſecundum nomen aviæ ſuæ & materteræ Maria fuit cognominata, ut adeo Eliſabetha fuerit Annæ quidem conſobrina, Deiparæ autem matruelis. Utraque confirmantur ex Evangelio, ubi paternum Chriſti & ſecundum carnem genus exponit. k] *Et JEſus*, inquit, *incipiebat eſſe quaſi annnorum triginta, qui putabatur filius Joſeph, filii Eli, filii Matthan.*

k] Luc. III. 23.

ΚΕΦ. ρλζ.

Τίνες εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν, ο, γνώριμοι

Βαρνάβας, ὁ σὺν τῷ παύλῳ κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον, καὶ τοῖς ἀποστόλοις ἑαυτὸν μαθητὴν γεγονότα τοῦ εὐαγγελίου, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ ἐμφανίσας. Σωσθένης ὃς ἀντὶ τοῦ ἰούδα συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἀποστόλων, δι' εὐχῆς κληθεὶς ἰοῦστος, ὃς αὐτὸς τῷ κλήρῳ τῶν ἀποστόλων ὑπεβλήθη. Θαδδαῖος ὃς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ ἐν τῇ ἐδέσσῃ, κῆρυξ τοῦ λόγου πρὸς αὔγαρον βασιλέα ἀπέσταλται. καὶ ἰωάννην δὲ τὸν ἐπικληθέντα μάρκον ἐξ αὐτῶν γεγονότα ἐπιγινώσκομεν. ἰούδας, καὶ σίλας, οἱ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων μετὰ παύλου καὶ Βαρνάβα, διὰ τὸ ζήτημα τὸ περὶ τῆς νομικῶν φυλακῆς, εἰς τὴν ἀντιόχειαν,

CAP. CXXXVII.

Quinam ſunt ex LXX. diſcipulis notiores?

Barnabas, qui cum Paulo Evangelium prædicavit, ſtititque ſe Evangelii factum diſcipulum Apoſtolis, Hieroſolymæ. *Soſthenes* qui in locum Judæ accenſendus Apoſtolis, *Juſtus* alio appellatus nomine, per preces Apoſtolorum ſorti ſubjectus fuit. *Thaddæus* qui in Edeſſam Meſopotamiæ ad Abgarum præco Verbi miſſus fuit. Etiam *Joannem* cognomine *Marcum* ex LXX. diſcipulis fuiſſe novimus. *Judas* & *Silas* ab Apoſtolis una cum Paulo & Barnaba, propter controverſiam de obſervatione legalium miſſi Antiochiam

ἀπὸ

ἀπὸ τῆς ἱερουσαλὴμ ἀποσταλέντες. Κλήμης δέ φησι, καὶ τὸν κηφᾶν περὶ οὗ φησιν ὁ παῦλος, ὅτε δὲ ἦλθε κηφᾶς εἰς ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν, ἕνα τῶν, ο, εἶναι, μὴ γὰρ περὶ τοῦ ἀποστόλου πέτρου ταῦτα λέγειν αὐτόν.

Hieroſolymis. Clemens * vero ait etiam Cepham eſſe unum de LXX.diſcipulis,de quo Paulus: *Cum veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti, quia reprehenſibilis erat*, neque enim ita eum loqui de Petro Apoſtolo.

ΚΕΦ. ρλη.

Πόσοι διωγμοὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας γεγόνασιν, ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, ἕως τῆς ἁλώσεως αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ ναοῦ.

CAP. CXXXVIII.

Quotnam perſecutiones adverſus Eccleſiam extitere à Judæis, usque ad eorum everſionem combuſtionemque templi?

Τρεῖς μὲν κατὰ τῶν ἀποστόλων, ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ γεγόνασι. Τρεῖς δὲ καὶ κατὰ τοῦ παύλου,

Tres quidem Hieroſolymis fuerunt adverſus Apoſtolos. Tres verò etiam adverſus

* Clemens Alex. apud Euſebium lib. 1. Hiſt. Eccleſ. cap. 12. ſed ejus ſententiam jam olim confutavit Jo. Chryſoſtomus in homilia quæ incipit μίαν ὑμῶν. Joannem vero Harduinum qui noſtra ætate Opp. ſelect. p. 920. ſeq. omnibus viribus conatus eſt evincere diverſum illum Cepham eſſe à Petro Apoſtolo, confutarunt D. Salomo

οὐ μόνον ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ γεγόνασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διασπορᾷ, ὑπὸ τῶν ἰουδαίων δὲ καὶ οὗτοι. καὶ πρῶτος μὲν ἦν ὁ κατὰ τὸν συγκλεισμὸν τῶν ἀποστόλων ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων γενόμενος. δεύτερος ὁ ἐπὶ στεφάνῳ τῷ πρωτομάρτυρι, ᾧ καὶ ὁ παῦλος συνευδόκει. τρίτος ὁ ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει ἰακώβου, καὶ πέτρου καθείρξει τῇ ὑπὸ ἡρώδου γεγενημένῃ, ὅτε καὶ ὁ ἄγγελος τὸν μὲν πέτρον ἀπὸ τῶν δεσμῶν ἔλυσε, καὶ τοῦ δεσμωτηρίου ἐξήγαγε, τὸν δὲ ἡρώδην μὴν δημηγοροῦντα ἐν καισαρείᾳ ἀνθρώπῳ ἐν ὀργῇ πληγεῖν. κατὰ δὲ τοῦ παύλου καὶ τῶν ἀδελφῶν τέταρτος ἐν λυκαονίᾳ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων ἐκινήθη διωγμός. καὶ πέμπτος ἐν βαρροίᾳ καὶ κορίνθῳ.

Paulum non modo Hieroſolymis, ſed etiam in diſperſione ſunt excitatæ ipſæ etiam à Judæis. Et prima quidem ab Pontifice maximo ad Apoſtolos a) carcere concludendos. Altera adverſus Stephanum protomartyrem, b) qua & Paulus condelectabatur. Tertia cum interficeretur Jacobus, c] & Petrus ab Herode conſtringeretur carcere, ubi & angelus Petrum vinculis liberavit & carcere eduxit, Herodem autem Cæſareæ cum orationem haberet, multas ſpirantem iras percuſſit. Adverſus Paulum & fratres quarta mota eſt perſecutio â Judæis in Lycaonia. d] Quinta BerrhϾ e] ac Corinthi.

ἐκτος

Deylingius Obſervat. ſacr. II. 45. & Jo. Markius Exerc. XX. textual. in Novum Teſtam. ad Galat. II, II.

a] Actor. IV: ſeq. b] Actor. VII.
c] Actor. XII. d] Actor. XIV.
e] Actor. XVII. XVIII.

ἕκτος δὲ ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐξέτασις πολλάκις ἐγένετο τοῦ κηρύγματος καὶ τέλος, ἡ εἰς ῥώμην, ἐπὶ καίσαρος, δεσμίου ἐκπομπή.

Sexta Hieroſolymis, f] quâ in judiciis ſæpius inquiſitio in prædicationem ejus ſuſcepta, & denique ipſe Romam ad Cæſarem vinctus miſſus eſt.

ΚΕΦ. ρλθ.

CAP. CXXXIX.

Πόσοι εἰσὶ οἱ διὶ ἑλλήνων διωγμοὶ γεγονότες καὶ διὰ τίνων.

Quot perſecutiones a] *ab Ethnicis & à quibus factæ ſunt?*

Πρῶτος νέρων, διωγμὸν ἤγαγε κατὰ χριστιανῶν, ὃς πέτρον μὲν σταυροῦσθαι, παῦλον δὲ πελεκίζεσθαι προσέταττει, τοῦ πέτρου κάτω κάραν σταυρωθῆναι δεηθέντος. β, δομετιανὸς, μέγαν κινεῖ καθ᾽ ἡμῶν διωγμὸν, πονηρὸς καὶ οὗτος γενόμενος, ὃς ἐστὶ τὸν εὐαγγελιστὴν ἰωάννην,

Primus *Nero* perſecutionem in Chriſtianos induxit, juſſitque Petrum in crucem tolli Paulum ſecuri percuti, Petro rogante ut capite ad terram obverſo crucifigeretur. 2) *Domitianus* magnam adverſus nos perſecutionem movit, peſſimus & ipſe, qui Evangeliſtam

T 5 εἰς

f] Actor. XIX. ſeq.

a] Conferendus præter Euſebium Lactantius libro de mortibus perſecutorum, & è recentioribus, inſignis D. Chriſtiani Kortholti de perſecutionibus veteris Eccleſiæ commentarius.

εἰς πάτμον τὴν νῆσον ἐφυγάδευσε. γ, διωγμὸς ἐξ ἐπαναστάσεως δήμων κατὰ τὰ ἔθνη, κινηθέντων κατὰ χριστιανῶν συνέστη, τῶν ἀρχόντων μᾶλλον κινησάντων αὐτούς. τοῦτον δὲ ἐπέσχε τραϊανὸς ὕστερον τὸ δόγμα διδαχθείς. ἐπὶ δὲ τοῦ διωγμοῦ τούτου, πιόνιος καὶ οἱ καθ' αὐτὸν μάρτυρες διέπρεψαν. δ, διωγμὸς ὑπὸ οὔηρου, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀντωνίνου, κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκχεῖται. ἐπὶ τούτων, πολύκαρπος ἐν τῇ ἀσίᾳ μαρτυρεῖ, μητρόδωρος, κάρπος, πάπυλος, ἀγαθωνίκη, καὶ ἕτερον πλῆθος ἁγίων, διὰ τοῦ θείου τελειοῦται μαρτυρίου. ε, ὑπὸ σευήρου, κατὰ τῆς ἐκκλησίας, μέγας συγκινεῖται διωγμὸς, ἐφ' οὗ ἰουστῖνος ἐμαρτύρησε, καὶ λεωνείδης ὁ ὠριγένους πατὴρ, καὶ ποταμίαινα ἡ

Joannem in Patrum inſulam exilio multavit. 3) Perſecutio excitata eſt populis nationum in Chriſtanos inſurgentibus & accenſa per præſides provinciarum eos commoventes: hanc cohibuit poſtea *Trajanus* de dogmate noſtro edoctus. In hac perſecutione Pionius & alii martyres ætate illa enituerunt. 4) Perſecutio ſub *Vero* ejusq; filio * *Antonino* contra Eccleſiam effunditur: ſub illis Polycarpus in Aſia ſubiit martyrium, Metrodorus item & Carpus, Papylus, Agathonice, aliique ſancti quamplurimi, divino martyrio perficiuntur. 5) Sub *Severo* magna in Eccleſias perſecutio commota eſt, in qua Juſtinus martyrium pertulit, & Leonides Origenis Pater, & ſacra virgo Po-

* Imo fratre.

ἁγία

ἁγία παρθένος, καὶ βασιλείδης, καὶ πλῆθος θείων πλειῦται μαρτύρων. ϛ, μαξιμῖνος, πρώτυς πάντας τὺς ὅποι δ' ἂν, ὡς κληρικὺς ἀναιρεῖσθαι προστάξας, καὶ τότε, τὺς λέγοντας ἑαυτὺς εἶναι χριςιανύς. ζ, δέκιος σφοδρῶς ἐχρήσατο τῷ διωγμῷ, καὶ μαρτυρεῖ Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος ῥώμης, ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων, βαβύλας ἐπίσκοπος ἀντιοχείας. σαραπίων ἐπίσκοπος ἀλεξανδρείας, ἀπολλωνία παρθένος, καὶ ἀμμωναρίων, * σὺν ἄλλαις τέσσαρσι παρθένοις, δεινῶς βασανισθείσαις. ἰυλιανὸς ὁ ποδαλγὸς ἐπὶ καμίνυ περιφερόμενος καὶ τῇ ἀσβέςῳ περιραινόμενος. ὁ ἐπίσκοπος καρθαγένης κυπριανός: μερκυρία τε, καὶ διονυσία ἡ πολύπαις, παρε-

tamiæna, & Baſilides magnusque numerus martyrum conſummatur. 6] Maximinus qui primum omnes quicunque eſſent perinde ut clericos juſſit interfici, quotquot tunc ſe ipſos Chriſtianos profiterentur. 7) *Decius* vehementi uſus eſt perſecutione, qua martyrium ſubiit Flavianus Romæ Epiſcopus, Alexander Epiſcopus Hieroſolymorum, Babylas Epiſcopus Antiochiæ, Serapio Alexandriæ Epiſcopus, Apollonia virgo, Ammonarium cum aliis quatuor virginibus graviſſime excruciatis, Julianus itidem podagræ laborans doloribus ad caminum circumductus & naphtha inſperſus: Epiſcopus Carthaginis Cyprianus, Mercuriaque & Dionyſia multorum li-

* Puto legendum, ἀμμωνάριον.

παρεστηκότων αὐτῇ τῶν παίδων αὐτῆς. καὶ βασανιζομένη, οὐκ * ἔστιξε τῆς χριστοῦ φιλίας τὴν πολυπαιδίαν. ἐπὶ δὲ τούτου πλεῖστοι μάρτυρες κατὰ πόλεις καὶ κατὰ κώμας τοῖς οὐρανίοις χοροῖς συγκατελέχθησαν. ὀριγένης δὲ οὐκ ἠξιώθη τῆς μαρτυρίας ἐν τούτῳ συσχεθεὶς τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἡττηθεὶς, εἰς μετάνοιαν ἐβίω, τὸν λοιπὸν αὐτοῦ χρόνον. η, οὐαλεριανὸς, χριστιανοῖς ἐπολέμησε, καὶ πολλοὶ καὶ ἐπ' αὐτοῦ μεμαρτυρήκασιν, ἐξ ὧν εἰσὶ καὶ οἱ ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης μάρτυρες τρεῖς, πρίσκος, μάρκος, καὶ ἀλέξανδρος. θ, αὐρηλιανὸς κινεῖ διωγμὸν, οὐχ οὕτως ἄγριον καὶ ἐμφανῆ, μόνον γὰρ τῶν ἀρχόντων τῆς συνηθείας

berorum mater, quæ liberis ipſi adſtantibus ſubjecta tormentis, Chriſti amicitiæ amorem liberorum neutiquam prætulit. In hac perſecutione plurimi martyres in civitatibus & in pagis, cœleſtibus choris accenſiti ſunt. Origenes hoc tempore martyrium ſubire renuit, ſed mortis timore ſuperatus, reliqvum vitæ tempus in pœnitentia tranſegit. 8) *Valerianus* Chriſtianos oppugnavit, & multi etiam ſub ipſo martyrium obierunt, ex quibus ſunt martyres tres Cæſareæ Paleſtinæ, Priſcus, Marcus b) & Alexander. 9) *Aurelianus* movit perſecutionem non tam crudelem nec manifeſtam, vix enim edicta c) ad præſides

τῶν

* Fortaſſe ἐστερξε.

b] Euſeb. *Malchus.*

c] Lactant. cap. 6. de mortibus perſecutor. & Euſeb. VII. 30. pag. 283.

τῶν παλαιῶν νόμων κατὰ χριστιανῶν τί γίνεσθαι μὴ * διατάξας. ι, ὁ μέγας κατὰ τῆς ἐκκλησίας, ὑπὸ διοκλητιανοῦ διωγμὸς ἐγείρεται, ἐφ' οὗ καὶ πολλοὶ μάρτυρες, ἄνδρες ἐπιφανεῖς, διέπρεψαν ἐν τῷ μαρτυρίῳ. ἄνθιμος ἐπίσκοπος νικομηδείας. φυλαίας ἐπίσκοπος θμυΐος. ἀδαυκτος, καθολικὸς, καὶ ἐν αὐτῷ διαπρέπων τῷ ἀξιώματι. πελαγία ἡ ἐν ἀντιοχείᾳ, παρθένος νέα κόρη, ῥίψασα ἑαυτὴν ἀπὸ τριστέγου τῆς ἰδίας οἰκίας. τυραννίων ἐπίσκοπος τύρου. ζηνόβιος πρεσβύτερος σιδῶνος. σιλβανὸς ἐπίσκοπος ἡμισῶν, ῥωμανὸς ἐπίσκοπος ἀντιοχείας. ζηνόβιος ἀρχιατρὸς ἀντιοχείας. σιλβανὸς ἐπίσκοπος γαζαίων, μετὰ καὶ ἄλλων μ, πηλεὺς, καὶ νεῖλος, ἐπίσκοποι αἰγύπτιοι.

quid ex veterum legum conſuetudine oporteat adverſus Chriſtianos fieri, emiſit. 10] Magna à *Diocletiano* adverſus Eccleſiam perſecutio excitatur, in qua multi martyres, nobiles viri martyrio claruere. Anthimus Nicomediæ Epiſcopus, Phileas Epiſcopus Thmueos, Adauctus Catholicus etiam in illa dignitate martyr enituit. Pelagia virgo Antiochena puella juvenis ſeſe ex tertia domus ſuæ contignatione dans præcipitem. Tyrannio Tyri Epiſcopus. Zenobius Sidonius presbyter. Silvanus Epiſcopus Emiſenus, Romanus Epiſcopus Antiochiæ, Zenobius Antiochenus Archiater, Sylvanus Gazæorum una cum aliis XL. Peleus & Nilus Epiſcopi Ægyptii.

* τί γίνεσθαι χρή.

γύπλιοι. πάμφιλος
πρεσβύτερος καισαρείας.
πέτρος ἐπίσκοπος ἀ-
λεξανδρείας, καὶ σὺν
αὐτῷ πρεσβύτεροι, φαῦ-
στος, δῖος, ἀμμώνιος,
ἐπίσκοποι δὲ φυλαίας
ἡσύχιος, παχούμιος,
θεόδωρος, γαίος τε ἐν
λαοδικείᾳ ὑπὸ τῶν δή-
μων συρεὶς, μαρτυρεῖ. καὶ
σαβινιανὸς, στρατιώτης ὢν
τῶν ὁπλιτῶν, ὁμολογή-
σας χριστιανὸς εἶναι
πελεκίζεται. καὶ ἀριθ-
μοὶ δὲ ὁλόκληροι στρατι-
ωτῶν, μετὰ τῶν χιλιάρ-
χων, καὶ ἑκατοντάρχων,
ἀφαιρεθέντες τῶν ὅπλων
ἐμαρτύρησαν. μετὰ τοῦ-
τον μαξιμῖνος, ια, διωγ-
μὸν διαδέχεται, ὃν αὐ-
τὸς πάλιν ἔπαυσε δια-
τάγματι. ἔνθεν ἡ ἐκ-
κλησία, τῶν διωγμῶν
ἀνεθεῖσα τῶν ἐξ ἑλλή-
νων, ἐπὶ κωνσταντίνου, καὶ
κωνσταντίου, καὶ κώνσταν-
τος, βασιλευόντων, πολ-
λὴν ὑπέμεινε ταραχὴν
ὑπὸ ἀρειανῶν. μετὰ

Pamphilus Cæſareæ
presbyter, Petrus Epi-
ſcopus Alexandriæ, &
cum ipſo presbyteri
Fauſtus, Dius, Am-
monius: Epiſcopique
Phileas, Heſychius, Pa-
chumius, Theodorus,
& Cajus à plebe Laodi-
ceæ tractus pertulit
martyrium, & Sabinia-
nus, miles ex pediti-
bus Chriſtianum ſe pro-
feſſus ſecuri percuſſus
eſt. Et integri mili-
tum ordines cum tri-
bunis & centurionibus,
armis exuti ſunt mar-
tyriumque ſubiere. Poſt
hunc 11) *Maximinus*
perſecutionem conti-
nuat, quam ipſe iterum
edicto ceſſare juſſit.
Inde Eccleſia perſecu-
tionibus ethnicorum li-
berata, ſub Conſtantino
Conſtantio & Conſtante
magnos ab Arianis mo-
tus ſuſtinuit. Poſt hos
12) *Juliano* regnante

τούτους

τούτους ἰουλιανοῦ βασιλεύσαντος, τὰ ἑλλήνων ἑλομένου, οὐ διώξαντος δὲ τοὺς χριστιανοὺς, ἀλλὰ βδελυξαμένου, καὶ συγγραφομένου κατ' αὐτῶν· τῶν δὲ δήμων κατὰ τὰς πόλεις καὶ κώμας τῆς τοῦ βασιλέως γνώμης συγχρησαμένων, δεινὰ τοῖς χριστιανοῖς δειχθέντων, ἔνθεν καὶ αἱρέσεις κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπανέστησαν, τῶν τε ἀρειανῶν καὶ τῶν ἀνθρωπολατρῶν.

Ethnicorumque tuente ſuperſtitiones, non perſequente vero Chriſtianos ſed habente pro deteſtabilibus & adverſus eos ſcribente, plebeque in civitatibus & pagis ſuffragante Imperatoris ſententiæ & gravia in Chriſtianos admittente, hæreſes inde in Eccleſia caput extulerunt Arianorum & Hominicolarum.

ΚΕΦ. ρμ.

Πόσαι αἱρέσεις, κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἐπανέστησαν.

Πρῶτον ἐπὶ τῇ ἐνσάρκῳ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ, γεγόνασί τινες ἡρωδιανοί, χριστὸν τὸν ἡρώδην εἶναι λέγοντες.

β, θευδιανοὶ, ἀπατηθέντες, τούτου μέμνηται καὶ γαμαλιῆλος ὁ νο-

CAP. CXL.

Quot hæreſes adverſus Eccleſiaſticam fidem inſurrexere?

Primùm tempore adventus Domini in carne, fuere *Herodiani*, qui Herodem dicebant Chriſtum eſſe.

2) *Theudiani* decepti à Theuda, cujus meminit Gamaliel doctor

μοδιδάσκαλος γνώμην τοῖς ἀρχιερεῦσιν εἰσηγούμενος, βουλευομένοις τι δρᾶν κατὰ τῶν ἀποστόλων, πρὸς τὸ μηδέν τι κατ' αὐτῶν ἐνεργεῖν, λέγων. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν, ἀνέστη θευδᾶς, λέγων εἶναι τινὰ ἑαυτόν.

γ, ἐπὶ τῶν ἀποστόλων, ἄλλη αἵρεσις ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ, αἰγυπτίου μάγου τινὸς, συνέστη, καὶ τούτου μνήμη τις ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς πράξεσι, γίνεται, ὅτε φησὶν ὁ χιλίαρχος τῷ παύλῳ, ἑλληνιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ αἰγύπτιος, ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας, καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων;

δ, σιμωνιανοὶ, σίμων καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῶν ἀποστόλων μάγος γενόμενος,

Legis, principibus ſacerdotum ſententiam ſuam enuncians cum aliquid adverſus Apoſtolos molirentur, ne quid adverſus eos committerent. *Ante hos dies*, inquit, a] *ſurrexit Theudas dicens ſe eſſe aliquem.*

3) Apoſtolorum tempore Hieroſolymis alia hæreſis extitit auctore *Ægyptio* quodam *mago*, cujus & ipſius mentio fit in Actibus Apoſtolorum, b) ubi tribunus militum ait ad Paulum: *Num Græce noſti? Non itaque tu es Ægyptius qui ante hos dies ſeditionem excitavit & eduxit in deſertum quatuor millia virorum ſicariorum?*

4) *Simoniani* a Simone qui & ipſe magus Apoſtolorum tempore

auct.

a] Actor. V. 36. b] Actor. XXI. 37.
c] Actor. VIII.

αἵρεσιν, διὰ τῆς τῶν σημείων, ἐν τέρασι, ψευδοῦς ἐνδείξεως, εἰσήγαγε, λέγων ἑαυτὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην δύναμιν, καὶ τούτου μνήμη τις, ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων φέρεται.

ε, ἐβιωναῖοι, καὶ οὗτοι κατὰ τοὺς τῶν ἀποστόλων χρόνους γεγόνασι, πτωχοὶ ἑρμηνευόμενοι, διὰ τὸ περὶ τὴν πίστιν πτωχεύειν, τὰ γὰρ σωματικὰ νόμιμα μωϋσέως, ἐπιπλέον ἔτι βούλονται, τοὺς πιστούς.

ς, εἰσὶ καὶ ἄλλοι ἐβιωναῖοι, οἱ καὶ ναζωραῖοι καλούμενοι, τὰ αὐτὰ μὲν περὶ τὰ μωϋσέως νόμιμα, τοῖς ἄλλοις διακείμενοι, οὐ μὴν τὸν Κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν, Θεοῦ λόγον, προϋπάρχοντα εἶναι Θεὸν καὶ Θεοῦ υἱὸν δοξάζοντες, ἀλλ'

fuit atque hæreſin per ſignorum prodigiorumque fallacium oſtentationem introduxit, ajens ſe eſſe magnam Dei Virtutem. Hujus quoque mentio * in Actibus Apoſtolorum exſtat.

5) *Ebionei* extitere & ipſi Apoſtolorum temporibus, quorum nomen egenos licet interpretari, quoniam inopiaſenſus laborant circa fidem, & à fidelibus etiamnum corporalia inſtituta Moyſis volunt obſervari.

6) Eſt & aliud genus Ebionæorum qui vocantur etiam *Nazorei*, qui eadem cum cæteris de Moyſis inſtitutis ſentiunt, Dominum vero noſtrum JEſum ChriſtumDEI Verbum, non tanquam præexiſtentem DEUM & DEI filium glorificant, * ſed

* Actor. VIII.

ἄνθρωπον, τιμῆς υἱοῦ Θεοῦ ἠξιωμένον.

habent pro homine cui hônor filii DEI fuerit attributus.

ζ, μενανδριανοί. μένανδρος τις ἀπὸ σίμωνος ἀποσχίσας, ἄνωθεν ἑαυτὸν ἔλεγε καταπέμφθαι, εἰς διδασκαλίαν * τοῦδε τοῦ κόσμου. ἀγγέλους γεγονέναι πολλούς τινας καὶ ἀναριθμήτους.

7) *Menandriani* à Menandro quodam qui à Simone defecit, dixitque ſe miſſum eſſe deſuper ad homines edocendos. Mundum huncce factum ab angelis multis atque innumerabilibus.

η, σατορνηλιανοί. ὁ σατορνῆλος οὗτος ἀπὸ τοῦ μενάνδρου διέστη, δι' ἑπτὰ μόνων ἀγγέλων γεγονέναι παραδιδοὺς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐ διὰ πλειόνων, ὡς μένανδρος ὑπετόπασε.

8) *Saturniliani*, Saturnilus hic à Menandro diſceſſit, tradens à ſeptem ſolum angelis mundum factum, non à pluribus ut Menander exiſtimavit.

θ, βασιλειδιανοί. ὁ βασιλείδης ἐν αἰγύπτῳ ἐγεγόνει. τξε, εἶναι λέγει οὐρανούς, καὶ ὀνόματα τούτοις ἐπιφημίζει, καὶ τὸ, ἀβραξᾶς, ὄνομα τιμᾷ, ἰσάριθμον ὂν τῶν

9) *Baſilidiani.* Baſilides in Ægypto verſatus, trecentos ſexaginta quinque ait eſſe cœlos, & nomina eorum nuncupat, & nomen *Abraxas* habet in ho-

οὐρα-

* Videtur legendum: εἰς διδασκαλίαν. Τοῦ δὲ τοῦ κόσμου (ſcil. κτιστὰς καὶ δημιουργοὺς) ἀγγέλους γεγονέναι &c.

οὐρανῶν, καὶ ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, τριακοσίους γὰρ καὶ ἑξήκοντα πέντε ψήφους φέρει.

nore, quod cœlorum numero dierumque anni reſpondet; nam & ipſum trecentorum & ſexaginta quinque calculum continet.

ι, νικολαῖται. νικόλαος ἀπὸ τῶν ἑπτὰ διακόνων, τῶν ἐν τοῖς ἀποστόλοις, εἷς ἐγένετο, ἐν τῷ κοινὰ εἶναι τὰ πάντα τοῖς πᾶσι, καὶ τὰς γυναῖκας εἰσηγησάμενος, καὶ ξένα τινὰ ὀνόματα, ἐμάθην παραδούς.

10) *Nicolaitæ*. Nicolaus ex ſeptem Diaconis, qui Apoſtolis præſto erant, unus fuit, atque communia omnia omnibus eſſe cauſſatus, etiam uxorum communionem introduxit, & peregrina quædam nomina colenda tradidit.

ια, γνωστικοὶ ἐν αἰγύπτῳ ἤρξαντο αἱρεσιάζειν, ἀλλαχοῦ δὲ βορβοριανοὶ κικλήσκονται, αἰσχροποιοὶ οὗτοι. τὴν βαρβιλώτην καὶ βαρβερὼ προφέρουσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν εὐχαῖς.

11) *Gnoſtici* in Ægypto hæreſin promere cœperunt, alio nomine etiam *Borboriani* appellantur, turpium patratores hi in precibus ſuis Barbelotem & Barbelo proferunt.

ιβ, ὀφῖται, οὗτοι τὸν ὄφιν τιμῶσι, καὶ προτίθενται, ὡς καὶ αἴτιον γνώσεως, ἀνθρώποις γενόμενον.

12) *Ophitæ*. Hi ὄφιν ſive ſerpentem colunt ſibique proponunt, utpote qui auctor ſcientiæ & cauſſa hominibus extiterit.

ιγ, καϊανοὶ, τὸν κάϊν ὡς μεγάλην τινὰ δύναμιν γεγονότα δοξάζουσι.

13) *Cajani* celebrantes Cainum, veluti qui fuerit magna quædam Virtus.

ιδ, σηθῖται, τὸν σὴθ ὡς ἀπὸ τῆς ἄνω μητρὸς ἐλθόντα, εἰς νέου κόσμου δημιουργίαν, τιμῶσιν, ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας θεοποιοῦντες.

14) *Setbitæ* colunt Sethum, tanquam qui venerit de matre ſupera in novi mundi opificium: principatus & poteſtates divinis afficiunt honoribus.

ιε, καρποκρατιανοὶ, ἐν τῇ ἀσίᾳ γεγόνασιν, εἰκόνας τῶν θαυμασθέντων ἀνθρώπων, καὶ παρὰ τοῖς ἕλλησι, γράψαντες, τιμῶσι. καὶ τὴν ἰησοῦ ψυχὴν, εἰς οὐρανὸν ἀνεληλυθέναι, ὡς εὐάρεστον τῷ θεῷ γεγονυῖαν φασίν.

15) *Carpocratiani* fuerunt in Aſia, hi imagines hominum qui in admiratione fuerunt etiam apud Ethnicos, pingunt. Honorant & JEſu animam quæ aſcendit in cœlos, tanquam DEO, ita enim ajunt, placens ac probata.

ις, κηρινθιανοί. κήρινθος ὑπὸ ἀγγέλου τὸν νόμον δεδόσθαι ἰουδαίοις, οὐκ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς προβησόμενον, ἔφη.

16) *Cerinthiani*. Cerinthus ab angelo ajebat datam eſſe legem Judæis non in bonum eis eventuram.

ιζ, οὐαλεντιανοὶ, ἀνάστασιν οὐ φασιν εἶναι, παλαιὰν ἀθετοῦσι δια-

17) *Valentiniani*, negant eſſe reſurrectionem, Vetus Teſtamen-

θήκην,

θήκην, τὸν χριστὸν ἀπ' οὐρανοῦ σῶμα ἐνηνοχέναι βούλονται.

tum rejiciunt, Chriſtum corpus de cœlo attuliſſe contendunt.

ιη, πτολεμαῖοι. ἀπὸ οὐαλεντίνου πτολεμαῖος τις διαστὰς, συζυγίας αἰώνων τινῶν, λ, τῇ οὐαλεντίνου αἱρέσει προσήγαγε.

18) *Ptolemai.* Ptolemæus quidam à Valentino diſcedens conjugia æonum quorundam triginta, Valentini hæreſi ſuperaddidit.

ιθ, σεκουνδιανοί. σεκοῦνδος τις ἐγένετο μετὰ ἰσιδώρου τινὸς, καὶ ἐπιφανοῦς. οὗτοι τῇ οὐαλεντίνου τυφλῇ γνώμῃ, καὶ αἰσχρουργίας προσέθεικαν.

19) *Secundiani.* Secundus quidam fuit una cum *Iſidoro* & *Epiphane*, hi cœcæ Valentini opinioni etiam turpes operationes adjunxerunt.

κ, ἡρακλέονες, ἀπὸ ἡρακλᾶ τινος, ὀγδοάδας τινὰς τιμᾶν, εἰσήχθησαν, καὶ τοὺς ἀποθανόντας αὐτῶν, ἐν ἑβραϊκαῖς ἐπικλήσεσι, καὶ τῷ ξ ἀπὸ βαλσάμου μύρου λυτροῦσθαι νομίζουσι.

20) *Heracleonitæ*, auctore quodam Heracla, Ogdoadas quaſdam colendas introduxere: mortuosque ſuos hebraicis invocationibus & unguento balſami liberari exiſtimant.

κα, μαρκοσιοί. μάρκος τις γεγένηται, κολωβάρσου συμφοιτητής, δύο ἀρχὰς εἰσάγων, νεκρῶν ἀνάστασιν ἀθετῶν.

21) *Marcoſii.* Marcus quidam fuit Colorbaſi condiſcipulus, duo inducens principia, & reſurrectionem rejiciens.

κβ, κολωβαρσιοί. ὁ κολωβαρσὸς, μάρκῳ μὲν τὰ αὐτὰ φρονῶν, προσθεὶς δὲ καὶ ὀγδοάδας τινάς.

22) *Colorbaſii.* Colorbaſus eadem ſenſit cum Marco, niſi quod ogdoadas quaſdam addidit.

κγ, κερδωνιανοί. κέρδων τις, ἡρακλᾶ διαδέχεται τὴν πλάνην, δύο δὲ ἀρχὰς ἐναντίας ἀλλήλαις ὑπεστήσατο, τὸν δὲ χριστὸν μήτε ἐκ τοῦ Θεοῦ γεννηθὲν, μήτε ἐκ μαρίας εἶναι, ἀνάστασιν ἀθετεῖ, καὶ τὴν παλαιὰν διαθήκην οὐ παραδέχεται.

23) *Cerdoniani.* Cerdo quidam Heraclæ errorem ſequitur, duo principia ſibi invicem adverſa ſtatuit, Chriſtum neque ex DEO natum neque ex Maria: reſurrectionem negat, nec Vetus Teſtamentum amplectitur.

κδ, μαρκιωνισταί. μαρκίων ποντικὸς γέγονε, τρεῖς ἀρχὰς εἶναι ἐδόξασεν, ἀγαθὸν, δίκαιον, φαῦλον. τὸν δὲ τὴν παλαιὰν τῷ ἰσραὴλ νομοθετήσαντα, ἐναντίαν οὖσαν τῇ καινῇ, ἕτερον ἔφη Θεὸν εἶναι. ἀνάστασιν ἀθετεῖ. βάπτισμα πολλάκις τοῖς αὐτοῖς δίδωσιν, ἐπὶ ἁμαρτιῶν λύσει. ὑπὲρ κοιμωμένων βαπτίζουσιν.

24) *Marcioniſtæ.* Marcion fuit Ponticus triaque principia eſſe fuit opinatus, bonum, juſtum & malum. Alium contendit DEUM eſſe qui veterem legem Iſraeli dedit, novæ contrariam. Reſurrectionem reſpuit. *Baptiſmum* ſæpius iisdem impertit ad peccatorum diſſolutionem. Baptizant etiam pro defunctis.

κε, λουκιανισταί. λούκιός τις, οὐχὶ ὁ ἀρειανὸς, γέγονε μετὰ μαρκίωνα, τὰ μαρκίωνος διαδεξάμενος, καὶ ἕτερα αὐτοῖς ἐπιπροσθεὶς ἀτοπώτερα.

25) *Lucianiſtæ.* Lucius quidam (non Arianus ille) poſt Marcionem fuit, Marcionis placita amplectens & alia ipſis abſurdiora adjungens.

κϛ, ἀπελλιανοί. ἀπὸ ἀπελλοῦ τινὸς ἤρξαντο. κακίζει δὲ τὴν ποίησιν πᾶσαν, ὡς καὶ ὁ μαρκίων, οὐ τρεῖς δὲ ἀρχὰς εἶπεν ὡς ἐκεῖνος, ἀλλ᾽ ἕνα Θεὸν, πεποιηκότα Θεὸν ἕτερον, τὸν τῆς κτίσεως δημιουργόν.

26) *Apellejani* ab Apelle quodam habent originem, qui perinde ut Marcion creationem omnem malo adſcribit, non tria vero ut ille ponit principia, ſed DEUM unum qui alterum DEUM fecerit creaturæ opificem.

κζ, τατιανοί. τατιανὸς, ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ γεγόνει, τὴν ἐγκρατιτῶν αἵρεσιν συστησάμενος, ἣν ἴσασιν οἱ πολλοί.

27) *Tatiani.* Tatianus in Meſopotamia vixit auctor hæreſeos vulgo notæ Encratitarum.

κη, Φρύγες. μοντανός τις καὶ πρισκίλλα, τὴν αἵρεσιν ἐν τῇ Φρυγίᾳ συνεστήσαντο, πεπουζᾶν, ἱερουσαλὴμ αὐτοῖς, πόλιν τῆς Φρυγίας ποιησάμενοι.

28) *Phryges.* Montanus quidam ac Priſcilla hæreſin condiderunt in Phrygia, Pepuzamque Phrygiæ urbem, Hieroſolymam ſuam eſſe venditarunt.

κθ, πεπουζιανοὶ, ἀπὸ πεπούζης τῆς Φρυγίας, οὕτω προσαγορευόμενοι, κοινωνίαν ἄθεσμον ποιούμενοι, κατὰ τῶν δυσσεβούντων.

29) *Pepuziani* à Pepuza Phrygiæ civitate ita appellati, adverſus eos qui impie egerant, fecerunt communionem, qua eos præter fas excluderent.

λ, τεσσαρεσκαιδεκατῖται, τὸ πάσχα, ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, μετὰ ἰουδαίων τελοῦντες.

30) *Quartadecimani* qui Paſcha cum Judæis decima quarta die lunæ celebrant.

λα, ἄλογοί τινες κληθέντες, διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι τὸν λόγον ἐν ἀρχῇ Θεὸν ὄντα πρὸς τὸν πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο μήτε ἰωάννου εὐαγγέλιον δέχεσθαι, μήτε τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ.

31) *Alogi* ita dicti quia Logon ſive Verbum quod in principio DEUS & apud Patrem erat, non recipiunt, & propterea neque Evangelium Johannis neque ejus Apocalypſin admittunt.

λβ, θεοδοτιανοί. θεόδοτός τις ἐν τῷ Βυζαντίῳ γενόμενος, ἄνθρωπον εἶπεν εἶναι χριστὸν ψιλὸν, μετοχῆς Θεοῦ ἠξιωμένον.

32) *Theodotiani*, à Theodoto qui Byzantii fuit & CHriſtum hominem nudum, DEI inhabitatione dignum habitum eſſe docuit.

λγ, ἀρτεμιανοί. ἀρτεμίας γέγονέ τις ἐν τῇ ἀσίᾳ τὴν θεοδότου αἵρεσιν

33) *Artemiani*, ab *Artemia* quodam (ſive Artema) qui in Aſia vi-

τιμί-

ζμήσας, ἄνθρωπον γὰρ εἰπεῖν εἶναι ψιλὸν τὸν χριστὸν, ἐν αὐτῷ τὸν Θεὸν λόγον κατοικεῖν εὐδοκήσαντα.

λδ, μελχισεδεκιανοὶ, δύναμιν Θεοῦ τὸν μελχισεδὲκ εἶναι νομίζουσι, καὶ εἰς αὐτὸν πάσας τὰς γραφὰς ἀναφέρουσιν, αὐτὸν εἶναι λέγοντες τὸν χριστόν.

λε, ναυᾶτοι. ναυᾶτος μετανοίας τρόπον * τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐ δίδωσιν, οὗτοι δὲ εἰσὶν, οἱ καθαροὺς ἑαυτοὺς προσαγορεύσαντες.

λϛ, σευηριανοί. γυναῖκας ὁ σευῆρος παραιτεῖται, δύναμιν ἀριστερὰν αὐτὴν καλῶν. τὸν οἶνον ἀποβάλλεται, ἀπὸ μίξεως δράκοντος καὶ τῆς γῆς, φῦναι τὴν ἄμπελον φάσκων.

λζ, βαρδισανῖται, ἀπὸ βαρδισάνου τινὸς ἐν τῇ

* an τόπον?

xit, Theodoti amplexus hæreſin, Chriſtumque nudum hominem eſſe profeſſus eſt, in quo DEUM Verbum habitaverit libenter.

34) *Melchiſedeciani*, exiſtimantes Melchiſedecum eſſe illam virtutem DEI, in quem omnes ſcripturas referunt, & ipſum Chriſtum eſſe contendunt.

35) *Novati* [ſive Novatiani.] Novatus pœnitentiæ locum iis qui peccaverunt nullum concedit, hi vero ſunt qui ſeipſos *Catharos* appellavere.

36) *Severiami*. Severus uxores reprobat, poteſtatem ſiniſtram hanc vocitans, & vinum rejicit, aitque ex commiſtione Draconis cum terra vitem natam eſſe.

37) *Bardeſanitæ*, à Bardeſane quodam, qui

μεσοποταμίᾳ γεγονότος· οὗτοι δὲ ἀνεφύησαν, ἀνάστασιν ἀθετοῦσι σώματος, καὶ τὴν σάρκωσιν τοῦ Σωτῆρος, κατὰ φαντασίαν γεγενῆσθαι τίθενται.

λη, ἑλκεσιανοί, ἐν τῇ ἀραβίᾳ γεγόνασιν, οὗτοι ἀπὸ τινὸς ἐλκασᾶ ψευδοπροφητείας φέροντες, λέγονται δὲ καὶ σαμψαῖοι.

λθ, βυρυλλιανοί. βύρυλλός τις, ἐν τῇ ἀραβίᾳ καὶ οὗτος γεγονὼς, ἄνθρωπον τὸν χριστὸν ἐνόμισεν, οὐ πρότερον αὐτὸν ὄντα τὸν χριστὸν λόγον, παραδεξάμενος.

μ, οὐαλέσιοι. οὐάλης, ὁ ἐν τῇ ἀραβίᾳ καὶ οὗτος γενόμενος, εὐνούχιζε τοὺς προσιόντας αὐτῷ, καὶ ἀπέτεμνε, τὴν παλαιὰν γραφὴν μὴ δεχόμενος.

μα, σαβέλλιοι. σαβέλλιός τις ἐν τῇ πενταπόλει γεγονὼς, τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς θε-

fuit in Meſopotamia, ducentes originem: hi reſurrectionem corporis rejiciunt, & Salvatoris incarnationem ſtatuunt imaginatorio tantum more factam eſſe.

38) *Helceſiani* orti ſunt in Arabia, qui ab Elcaſa quodam falſas jactarunt prophetias, dicti etiam Sampſæi.

39) *Berylliani.* Beryllus & ipſe in Arabia verſatus, CHriſtum exiſtimavit hominem, nec prius Verbum fuiſſe admittit.

40) *Valeſii.* Etiam Valens hic fuit in Arabia, eosque qui ad illum accederent caſtravit & excidit, Veteris Teſtamenti ſcriptura repudiatâ.

41) *Sabellii* [ſive Sabelliani.] Sabellius quidam qui in Pentapoli vixit, non admiſit tres

ότητος

ἐστηλος οὐκ ἀποδεξάμενος, υἱοπάτορα τὴν θεότητα, καὶ σύνθετον, παρεφρόνει.

Perſonas unius Divinitatis, ſed eundem Filium ac Patrem in Divinitate & compoſitam, ſtolide docuit.

μβ, ὀριγένιοι. αἰσχροποιοῦσι, καὶ τὴν σωφροσύνην οὐ τιμῶσιν, ἀποχρώμενοι τῇ σαρκί. ἀλλ' οὐκ εἰσὶν οὗτοι ἀλεξανδρέως ὀριγένους, τοῦ καὶ ἀδαμαντίου.

41) *Origenii*, turpia patrantes pudicitiam minime colunt & carne abutuntur. Non habent hi auctorem Origenem Alexandrinum alio nomine Adamantium.

μγ, ὀριγενιασταί. οὗτός ἐστιν ὁ καὶ ἀδαμάντιος, σωμάτων ἀνάστασιν ἀθετεῖ, εἰς ἀλληγορίας ἀτόπους, τὰς γραφὰς ἔτρεψεν, ἀπὸ τῆς ἑλλήνων φιλοσοφίας ἐλθὼν, τὸν δὲ ἑλληνισμὸν οὐκ ἀποπλύσας, τρισκαίδεκα αἱρέσεις τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεισήγαγε.

43) *Origeniaſtæ*. Horum auctor eſt Origenes qui etiam Adamantius appellatur, corporum reſurrectionem rejicit, in allegorias abſurdas ſacram ſcripturam deflexit, ab Ethnicorumque Philoſophia veniens, Ethniciſmo haud penitus ejurato, tredecim hæreſes in Eccleſiam introduxit.

μδ, παυλιανοί. παῦλος ἀπὸ σαμωσάτων τῆς ἀντιοχέων γενόμενος ἐπίσκοπος, τὴν θεοδότου

44) *Pauliani*. Paulus Samoſatenus Antiochenſium factus Epiſcopus, Theodoti &

καὶ

κὴ ἀρτεμᾶ αἵρεσιν, ἀνανεωσάμενος, ἄνθρωπον, Θεȣ̃ τιμῆ τετιμημένον τὸν χριςὸν, διὰ τὸ τὸν λόγον τὴν σοφίαν τȣ̃ Θεȣ̃ ἐνοικῆσαι εἰς αὐτὸν, εἶπε.

μϵ, μανιχαῖοι. ἀπὸ τῆς περσίδος ȣ̃τος κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνεφάνη, μάνης λεγόμενος, δύο φησὶν ἀρχὰς, ἀγαθήν τε κὴ κακὴν εἶναι, τὸν νομοθέτην ἐν τῷ ἰσραὴλ γεγονότα, κὴ ποιητὴν πάντων ἀθετεῖ, ἄςρα σέβεται.

μς, ἱερακῖται, ἐν λεοντῷ τῆ κατ' αἴγυπτον, ἱέραξ τις λεγόμενος, ἔπειθε σαρκὸς ἀνάςασιν μὴ ἐλπίζειν: γάμον ἠθέτει. κόσμικȣς ȣ̓κ ἐδέχετο, τὰ παιδία εἰς τὴν χριςȣ̃ βασιλείαν μὴ εἰσέρχεσθαι, ἐπεὶ μηδὲ ἤθλησαν.

Artemæ hæreſin recentavit, Chriſtumque profeſſus eſt hominem Divinis honoratum honoribus, quod Verbum, DEI ſapientia in eo inhabitat.

45) *Manichæi.* Manes ex Perſia contra Eccleſiam emerſit, duo docuit eſſe principia, bonum & malum; Legislatorem vero Iſraelis & omnium conditorem reſpuit, aſtra veneratur.

46) *Hieracitæ*, Hierax ex Leontone Ægypti, ſuaſit non ſperandam reſurrectionem corporis, nuptiasque improbavit, mundiali more viventes non recepit, & pueros in regnum Chriſti negavit intrare, quod non certaſſent.

μζ, μελετιανοὶ, ἐν αἰγύπτῳ σχισματικός τις γέγονε μελίτων,* μὴ συνευξάμενος τοῖς μετανοήσασιν ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, καὶ δεχθεῖσι παρὰ τῆς συνόδου, καὶ πέτρου τοῦ ἀποστόλου, καὶ μάρτυρος.

47) *Meletiani.* In Ægypto fuit quidam ſchiſmaticus Meletius, qui noluit orare cum iis qui pœnitentiam poſt perſecutionem egerant, & à Synodo & Petro Epiſcopo [Alex.] ac Martyre fuerunt ſuſcepti.

μη, ἀδαμιανοὶ γυμνοὶ ἐν ταῖς εὐχαῖς παρίστανται, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες, τοῦ ἀδὰμ καὶ τῆς εὔας τῆς ἁπλότητος μνημονεύοντες.

48] *Adamiani*, nudi in precibus conſiſtunt viri pariter ac fœminæ, Adami & Evæ ſimplicitatis memores.

μθ, μαριανῖται, τὴν μαρίαν εἰς θείαν οὐσίαν ἀνάγουσιν, καὶ φασὶν αὐτὴν εἰς οὐρανὸν ἀνειλῆφθαι, μνήμην αὐτῆς ἐν ἄρτου προθέσει ποιούμενοι.

49) *Marianitæ* Mariam Divinam eſſentiam evehunt, ajuntque eam ſuſceptam in Cœlum, ejusque mentionem in panis oblatione faciunt.

ν, μασαλλιανοὶ, ἐργάζεσθαι οὐ βούλονται, ἀλλὰ φασὶν εὐχαῖς εἰς ἀεὶ διατελεῖν, μισεργεῖν ἀγαπήσαντες.

50) *Maſſaliani* nolunt operari, ſed in precibus perpetuo perſeverandum eſſe ajunt, otioque delectantur.

να, ἀποστολικοὶ, περὶ τὴν πισιδίαν οὗτοι γεγόνασιν, ὑποτακτικοὺς μό-

51) *Apoſtolici* fuere in Piſidia, ſolos recipiunt ipſis obſequentes,

* Μελέτιος.

νου

νον δέχονται, μεθ' οὐδενὸς ἑτέρου εὔχονται.

nec cum quoquam alio orant.

νβ. ἀρχοντικοί, ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τινὰς ἀπαριθμοῦσι, καὶ ὑπὸ ταύτας τιθέασι τὴν καθόλου διοίκησιν, χριστὸν δὲ εἰς τὴν τούτων τῆς διοικήσεως κρίσιν ἰέναι.

52) *Archontici*, principia & poteſtates quasdam enumerant, & ſub his univerſi adminiſtrationem ponunt, Chriſtum vero in judicium de harum adminiſtratione habendum ajunt veniſſe.

νγ. ἀγγελικοί, μέγα πεφρονήκασιν οὗτοι, ὡς ἀγγελικὴν ἰδίαν τάξιν ἔχοντες, καὶ τοῖς συντεταγμένοις.

53) *Angelici*, magna de ſe perſuaſione hi elati fuere, veluti angelicum proprium habentes ordinem, ſectatoribusque ſuis promittentes.

νδ. αὐδιανοί, σχίσμα γεγόνασι καὶ οὗτοι, κοσμικοῖς οὐ συνευχόμενοι, ῥάβδῳ διορύξαντες ἀφ' ἑαυτῶν ταῖς εὐχαῖς τοὺς μὴ κοινωνικοὺς ἀπὸ τῶν * ἀποκρύφοις βιβλίοις κέχρηνται καὶ παραδόσε-

54) *Audiami*, ſchiſmatici & ipſi, non orantes cum mundialibus hominibus, virgaque à ſe ſeparantes in precibus eos quibuscum non putant ſibi eſſe communionem oportere: Teſtimoniis librorum apocryphorum utuntur, & miris quibusdam traditioni-

* αὐτῶν.

ni

σι ξένοις ὠσὶ τοῦ ἐξάρχου αὐτῶν.

bus auctoris & Magiſtri ſui.

νε, μαρκελλιανοί. μαρκέλλιός τις ἐν ἀγκύρα γεγόνει, τὴν σαβελλίου δόξαν φρονῶν, ἀνυπόστατον τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα νομίσας.

55) *Marcelliani.* Marcellus quidam fuit Ancyræ cum Sabellio ſentiens, Verbumque Dei & Spiritum Sanctum perſonalitatem nullam habere opinatus.

νϛ, ἀρειανοί. ἄρειός τις γέγονεν ἐν ἀλεξανδρεία, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κτιστὸν καὶ ἐξ οὐκ ὄντων, γεγονέναι δοξάσας.

56) *Ariani.* Arius quidam fuit Alexandriæ, qui Filium DEI conditum & ex non exiſtentibus factum ſtatuit.

νζ, ἡμιάρειοι. ἐξ ἀρειανῶν οὗτοι ἀπέσχισαν, ὁμοιούσιον τῷ Θεῷ φάσκοντες τὸν υἱὸν, τῶν ἀρειανῶν μόνον, τὸ ὅμοιον εἶναι λεγόντων.

57) *Semiariani.* Hi ab Arianis ſchiſma fecerunt Filiumque ſubſtantia Divinæ ſimili profeſſi ſunt, Arianis tantum DEO ſimilem ajentibus.

νη, φωτεινιανοί. φωτεινός τις γέγονεν ἐν τῇ σειρμίῳ, τὰ παύλου τοῦ σαμωσατέως δοξάζει, ἄνθρωπον θεοφόρον λέγων εἶναι τὸν χριστόν.

58) *Photiniani.* Photinus quidam extitit Sirmii, Pauli Samoſateni opinioni ſuffragatus, Chriſtum hominem Deiferum eſſe docuit.

νθ, ἀετιανοί. ἀέτιος τις κίλιξ τὸ γένος, τῶν

39) *Aetiani.* Aetius quidam Cilix genere,

ἀρει-

ἀρειανῶν χωρισθεὶς, ὁμοίον λεγόντων τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, ἀνόμοιον αὐτῷ εἶναι εἶπεν. εὐνόμιος δὲ προέστη μετ' αὐτοῦ ταύτης τῆς αἱρέσεως, ὅθεν καὶ εὐνομιανοὶ οἱ ἀνομῖται κέκληνται.

ſejungens ſe ab Arianis, qui ſimilem Patri filium ajebant, ipſe contendit diſſimilem illi eſſe. Eunomius autem una cum ipſo hæreſeos hujus fuit antiſtes, unde & *Eunomiani* hi *Anomitæ* appellantur.

ξ, ἀεριανοί. ἀέριός τις γέγονε ποντικὸς, τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως ὤν, ἀντεδόξασε δὲ αὐτοῖς, καὶ ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν διὰ ταῦτα: ἐπίσκοπον μηδὲν διαφέρειν πρεσβυτέρου λέγων, τετράδας καὶ παρασκευὰς μὴ προτιμᾶν τῶν ἐν ἄλλαις ἡμέραις * νηστειῶν, τινὰ σκηνὴν ὑπερεῖδε.

60) *Aeriani.* Aerius quidam fuit Ponticus Arianæ hæreſi addictus, ſed contrarium deinde ſentiens & ab ipſis ſejunctus eſt haſce ob cauſas: Epiſcopum ajebat nihil differre à Presbytero, quartam & quintam feriam in jejunio negabat aliis diebus præferendam: quadrageſimam * negligebat.

ξα, μακεδονιανοί. μακεδόνιός τις ἐν κωνσταντίνου πόλει γίνεται. τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀθετῶν,

61) *Macedoniani.* Macedonius quidam fuit Conſtantinopoli, Spiritum Sanctum à DEI

τῆς

* Pro τινὰ σκηνὴν puto legendum τεσσαρακοστήν. νηστειῶν etiam ſcripſi pro νηστείων.

τῆς τ8 Θεȣ̃ πατρὸς, καὶ υἱȣ̃ ȣ̓σίας, διὸ καὶ πνευματομάχοι κέκληνται οἱ κοινωνοὶ αὐτȣ̃.

ξβ, ἀνθρωπομορφῖται, ȣ̃τοι ἐκ τὴν ἐλευθεροπόλεως ἀναπεφήνασι χώραν, ἐν ᾧ ἐςιν - - - - σωματικὸν χαρακτῆρα καὶ μορφὴν ἀνθρωπίνην τὸν Θεὸν ἔχειν κατὰ τὴν ὕπαρξιν αὐτȣ̃ τὴν αἴδιον λογιζόμενοι, ὡς καὶ ἰȣδαίων οἱ τῶν γραφῶν ἀμύητοι, νενοήκασιν. αὗται μὲν ȣ̃ν αἱ κατὰ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐπαναςᾶσαι γεγόνασιν αἱρέσεις, τῆς τὸν Κύριον ἡμῶν ἰησȣ̃ν χριςὸν, τὸν δι' ȣ̃ τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ γεννηθέντα ἐκ μαρίας τῆς παρθένȣ κτ̃ σάρκα, καὶ ἐπιδημήσαντα τῇ ἑαυτȣ̃ κτίσει, αὐτὸν εἶναι τὸν πρὸ τῶν αἰώνων συνόντα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, γεν-

Patris & Filii ſubſtantia ſeparans, unde qui communem cum eo ſententiam fovent, *Pneumatomachi* appellantur.

62) *Anthropomorphitæ* in Elevtheropolitana emerſerunt regione - - - corporalem notam ac characterem formamque humanam DEO eſſe ſecundum æternam ſubſtantiam ejus opinantur, non melius Judæis quibusdam ſcripturarum imperitis ſapientes. Hæ ſunt hæreſes adverſus ſanctam exortæ Eccleſiam, quæ ſuſcipit, nobisque tradit Dominum noſtrum JEſum CHriſtum, per quem omnia facta ſunt qui ſecundum carnem natus ex Maria Virgine, atque inter homines quos creavit verſatus eſt, eundem eſſe

νηθέντα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, καὶ ὄντα ὁμοούσιον τῷ Θεῷ Πατρί, παρειληφυίας, καὶ παραδιδούσης, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

qui ante omnia ſæcula cum Sancto Spiritu fuit apud DEUM & Patrem, natus ex Patris eſſentia, DEO Patri coeſſentialis.

ΚΕΦ. ρμα.

Ποῖαι αἱρέσεις παρὰ Ἰουδαίοις γεγόνασι.

Φαρισαῖοι, ἑρμηνευόμενοι κεχωρισμένοι, ἢ ἀφωρισμένοι, περὶ τὰ φυλακτήρια, καὶ καθαρμοὺς σωματικοὺς, καὶ βαπτισμοὺς ξεστῶν, καὶ πινάκων, ἠσχολημένοι. β, σαδδουκαῖοι, ἑρμηνευόμενοι δίκαιοι, νεκρῶν ἀνάστασιν ἀρνοῦνται, ἀγγέλους εἶναι οὐ λέγουσιν, οὐδὲ Πνεῦμα ἅγιον, οὐ πνεῦμα ἁγίων, ἢ ὅλως ἀνθρώπων, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔξοδον, οὐ κρίσιν τῶν πεπραγμένων ἀνθρώποις. γ, ἐσσηνοὶ, ἀκριβεῖς περὶ τὰ νόμιμα, γάμου ἀπέχον-

CAP. CXLI.

Quænam hæreſes apud Judæos exſtitere?

Phariſæi ac ſi dicas ſejuncti ac ſeparati, circa phylacteria, luſtrationes corporis & ablutiones urceorum, patinarumque ſolliciti. 2) *Sadducæi* quorum nomen juſtos ſignificat, negant reſurrectionem mortuorum, ajunt non eſſe angelos nec ſpiritum Sanctum, neque ſpiritus ſanctorum aut omnino hominum poſt diſceſſum a corpore, neque judicium de iis quæ facta ſint ab hominibus. 3) *Eſſeni* accurati circa ritus lege præ-

ται καὶ παιδοποιΐας, καὶ συναλλαγμάτων καὶ προσόδων τῆς ἀνοήτου συντυχίας. δ, ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τάγμα ἐσσηνῶν, τὰ μὲν νόμιμα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀκριβοῦντες, γάμον δὲ καὶ παιδοποιΐαν οὐκ ἀρνούμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγινώσκοντες, ὅτι τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν ἀποτέμνουσιν. ε, εἰσήχθη δὲ καὶ πέμπτη παρ' αὐτοῖς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου αἵρεσις, ἀνθρώπων μηδένα, κύριον ἢ δεσπότην καλεῖν ἀναπείθουσα, ἢ καὶ τὴν ἀπογραφὴν ἐπὶ Κυρίνου γεγενημένην, κωλύουσα καταδέξασθαι.

ſcriptos: nuptiis abſtinent ac liberorum procreatione & commerciis ac proventibus quos cœca ſors offert. 4) Eſt & alius ordo *Eſſenorum*, qui ritus lege præſcriptos ſimiliter ut alii diligenter obſervat, nuptias vero & liberorum generationem non rejiciunt, ſed & aliis vertunt vitio quod generis ſucceſſionem præſcindunt. 5) Introducta & quinta apud eos hæreſis *Iudæ Galilæi*, hominum neminem permittens herum vel dominum appellare, & cenſum etiam ſub Quirino factum recipere prohibens.

ΚΕΦ. ρμβ.

Τίνες αἱρέσεις παρὰ σαμαρείταις γεγόνασι.

Οἱ πρῶτοι σαμαρεῖται, περσῶν ἄποικοι γεγόνασιν, εἰς τὴν τοῦ ἰσραὴλ γῆν μετοικισθέντες, ὑπὸ σαλμανασάρου τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως τὰ μωυσέως νόμιμα καὶ περιτομὴν ἐκ τῆς πεντατεύχου παρειληφότες, ἐπιμένοντες δὲ καὶ τῷ σεβασμίῳ τῶν πατρώων καὶ περσικῶν θεῶν. γεγόνασι καὶ ἄλλαι τέσσαρες αἱρέσεις παρ' αὐτοῖς, γορθηνῶν, σεβοαίων, ἐσσηνῶν, δοσιθεανῶν. γορθηνοὶ μὲν γὰρ κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῖς ἄλλοις οὐ συμφωνοῦσιν, τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐναλλάξαντες, καὶ ἔξω δὲ τῆς σαμαρείας περὶ τὰς βρώσεις ἀδιαφοροῦσι. σεβουαῖοι δὲ διαφέρονται μὲν

CAP. CXLII.

Quænam hæreſes fuerant apud Samaritas?

Primi Samaritæ Perſarum coloni extitere, in terram Iſraeliticam habitandam miſſi à Salmanaſſare Rege Babyloniorum. Ritus & leges circumciſionemque ex Pentateuchi præſcripto recipiunt, ſed iidem perſeverant quoque in cultu patriorum ac Perſicorum Deorum. Fuerunt præterea aliæ apud eosdem hæreſes quatuor, Gorthenorum, Seboæorum, Eſſenorum & Doſitheanorum. *Gortheni* quidem circa feſtos dies non conſentiunt cum aliis, ſed diverſos celebrant, & extra Samariam ciborum uſum habent pro indifferente. *Sebuæi* à Gor-

πρὸς

πρὸς τοὺς γορθηνοὺς διὰ τὴν τῶν ἑορτῶν ἐναλλαγήν, τῆς δὲ σαμαρείας οὐκ ἐξίασιν, ἀκαθάρτους ἡγούμενοι τοὺς ἀπὸ τῆς σαμαρείας ἀποδημοῦντας. οἱ δὲ ἐσσηνοὶ πρὸς οὐδένα διαφέρονται, ἀλλὰ καὶ προσίενται, καὶ συσσιτοῦνται τοῖς ἔξωθεν, ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐπιδημοῦσιν. δοσιδιανοὶ δὲ ἀκριβέστεροι τῶν ἄλλων δοκοῦσιν εἶναι, καὶ γὰρ ἐγκρατεύονται, καὶ παρθενίαν ἐπιτηδεύουσι, καὶ ἀνάστασιν γενήσεσθαι πιστεύουσιν.

thenis diverſi abeunt circa feſtorum mutationem, neque excedunt Samaria, pro impuris habentes quotquot extra Samariam verſantur. *Eſſeni* omnibus ſe gerunt ſimiles, admittunt etiam externos accedentesque ad eos & communi cibo cum illis utuntur. *Doſitheani* cæteris videntur rigidiores, nam & continentiam ſervant, & virginitatem colunt, & reſurrectionem credunt futuram eſſe.

ΚΕΦ. ρμγ.

Τίνες αἱρέσεις παρ᾽ ἕλλησι γεγόνασι.

Ἡ περὶ τῶν φυσικῶν, ἡ περὶ θεολογίας, ἡ περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, ἡ ἰσοκρατικὴ, * ἡ κυρηναϊκὴ, ἡ κυνικὴ, ἡ ἠλιακὴ, ἡ αἱρετικὴ, † μεγα-

CAP. CXLIII.

Quænam fuere hæreſes apud Græcos?

1) Phyſicorum, 2) Theologorum, 3) ſeptem Sapientum, 4) Socratica. 5) Cyrenaica, 6) Cynica, 7) Eliaca, 8) Eretriaca,

* Σωκρατική. † ἐρετριακή.

ρικὴ, πυθαγόρειος, ἐμπεδόκλειος, ἡρακλείτειος, ἐλεατικὴ, δημοκρίτιος, πρωταγόρειος, πυῤῥονεία, ἀκαδημαϊκή, περιπατητικὴ, στωϊκὴ, ἐπικούρειος. ταύτας τὰς εἴκοσι αἱρέσεις, ἡρακλείδης ὁ πυθαγορικὸς διεῖλεν, ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν φιλοσόφοις αἱρέσεως, πραγματείας αὐτοῦ, βιβλίῳ.

9) Megarica, 10) Pythagorea, 11) Empedoclea, 12) Heraclitea, 13) Eleatica, 14) Democritea, 15) Protagorea, 16) Pyrrhonia, 17) Academica, 18) Peripatetica, 19) Stoica, 20) Epicurea. Has viginti hæreſes Heraclides Pythagoricus perſecutus eſt in libro commentario de hæreſi Philoſophorum.

ΚΕΦ. ρμδ.

Ὅσαι εἰσὶ μαντεῖαι * παρ' ἕλλησιν.

Ἀστρονομικὴ, γενεθλιακὴ, ὀνειροσκοπικὴ, οἰωνιστικὴ, a) συμβουλικὴ, ἀρθρικὴ, b) ἡ διὰ κλήρων,

CAP. CXLIV.

Quænam ſunt apud Græcos divinationes?

Aſtronomica, genethliaca, ex ſomniis divinatio, auguralis diſciplina, divinatio per

* De divinationum generibus variis & oraculis, conſulet cui lubebit ſcriptores laudatos à me in Bibliographia antiquaria cap. 12.

a] Galeus συμβολική.

b] Alterum apographum ἀθρική. Galeus αἰθρική. qua poſſit intelligi Hetruſca diſciplina de cœlo capiens.

ρων, ἢ δι᾽ ἀςραγάλων, ἢ διὰ πεμπύρων, ἢ διὰ λαχμῶν, θυτικὴ ζώων, ᾠοσκοπικὴ, ἢ διὰ περάτων, ἢ καὶ ἐνθεσίασιν, ἢ καὶ εἰσκρισιν τινὸς ἐπιπνοίας, ἢ διὰ κληδόνων, (ἢ διά τινος ἐπιπνοίας c]) ἢ διὰ φήμης, ἢ διὰ πανικοῦ κινήματος, ἢ διὰ μορφοσκοπίας, ἢ διὰ χειροσκοπίας, ἢ διὰ πιτλακίων ὑπὸ σφραγίδα πιπλόντων, ἢ διὰ κοσκίνου, ἢ διὰ λεκάνης μαγικῆς, ἢ ἐν φιάλῃ, ἢ διὰ κλήσεως αὐτοπτικῆς, ἢ διὰ ψυχοπομπίας, ἢ διὰ τῶν ζυγοφορουμένων ἀγαλμάτων, ἢ δι᾽ αὐλῶν, ἢ διὰ συμβόλων, ἢ διὰ κυμβάλων, ἢ διὰ τυμπάνων ϗ ὀργάνου παντὸς μουσικοῦ. ἢ διὰ σαβαζίων. μυρίζοντες d) ἄλλοι, κατὰ τὸ φανταστικὸν θειάζουσιν,

ſymbola, per articulorum crepitus, per ſortes, per talos calculosque, per flammulas, per omina, aruſpicina ex viſceribus mactatorum animalium, ex ovis divinatio, ex oſtentis, per enthuſiaſmum, per afflatus cujusdam inſinuationem, per vocem, per famam, per motum panicum, per formæ inſpectionem, per inſpectionem manus, per tabellas nota impreſſa ſignatas, per cribrum, per pelvem magicam, per pateram, per appellationem præſentem & oculatam, per animarum ſive ſpirituum immiſſiones, & per libratas imagines, per tibias vel cymbala aut tympana & inſtrumentum quodlibet muſicum, qui Sabazio (Bac-

c] Hæc verba omittit Galeus pag. 215. ad Jamblichum, & videntur ex ſuperioribus repetita.

d] Legendum οἱ διὰ σαβαζίου, οἱ μητρίζοντες,

ζουσιν, ἄλλοι σκότους συνεργὸν λαμβάνοντες, ἄλλοι καταπότεις, οἱ δὲ, ἐπωδὰς καὶ συστάσεις, ἄλλοι, εἰς ὕδωρ φαντάζονται, οἱ δὲ, ἐν τοίχῳ, οἱ δὲ, ἐν ὑπαίθρῳ ἀέρι, ἄλλοι ἐν ἡλίῳ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῖς κατ' οὐρανὸν ἄστροις. οἱ δὲ διὰ

cho) pleni ſunt, qui matri DEUM operantur: alii tenebras aſſumunt in ſubſidium, potiones alii, alii incantationes ſtationesque, alii per aquas imaginantur, alii intra parietes, alii pleno aere ſub dio, alii in Sole & aliis cœli aſtris, alii per

σπλά-

ut patet ex his Porphyrii Epiſtolæ ad Anebonem, ex qua & alia ſcriptoris noſtri illuſtrari poterunt: ὡς τῶν ἐξισταμένων ἔνιοί τινες αὐτῶν ἀκούοντες ἢ κυμβάλων ἢ τυμπάνων ἤ τινος μέλους ἐνθουσιῶσιν, ὡς ὅτε κορυβαντιζόμενοι καὶ οἱ τῷ Σαβαζίῳ κάτοχοι καὶ οἱ μητρίζοντες. οἱ δὲ ὕδωρ πίοντες καθάπερ ὁ ἐν κολοφῶνι ἱερεὺς τοῦ κλαρίου. οἱ δὲ στομίοις παρακαθήμενοι ὡς αἱ ἐν Δελφοῖς θεσπίζουσαι. *Video autem in iis qui fiunt exſtatici, quod alii ita afficiuntur ſi audierint cymbala forte aut tympana, aut certum quoddam melos: quod videmus accidere iis qui corybantiſmum patiuntur, ſed & iis qui Sabazio* (Baccho) *obſidentur, quique Deorum matri operantur. Alii vero id patiuntur ſi aquam biberint, uti evenit Sacerdoti Apollinis Clarii in Colophone: alii ſi ad antri ora ſedeant, ut vates Delphicæ.* Οἱ δὲ ἐξ ὑδάτων ἀτμιζόμενοι, καθά-

σπλάγχνων, οἱ δὲ διὰ ὀρνίθων, οἱ δὲ, δι' ἀλφίτων. ἄλλοι, διὰ τῆς φυσικῆς παρατηρήσεως φθανούσης, ἄλλοι ἐπὶ ζώων παραλλαγὰς, ἢ φυτῶν, οἱ δὲ, δι' ἀριθμῶν, οἱ δὲ, διὰ τῆς φυσιογνωμονικῆς. ἔστι δὲ ἐπιβολὴ ἐνθουσιαστικὴ, καὶ ἐπιβολὴ θεοφορίας. χρηστήρια δὲ διαβόητα παρ' αὐτοῖς ἐστι τὰ ἐν

exta, per aves alii, alii per farinam, alii ex naturali præſenſione, alii ex alteratione animalium vel plantarum, alii per numeros, per phyſiognomicen alii. Eſt etiam impetus enthuſiaſticus, & acceſſus agitationis divinæ, celebria itidem apud ad il-

X 5 τοῖς

καθάπερ αἱ ἐν Βραγχίδαις προφήτιδες. οἱ δὲ ἐπὶ χαρακτήρων στάντες, ὡς οἱ πληρούμενοι ἀπὸ εἰσκρίσεων. Ἄλλοι παρακολουθοῦντες ἑαυτοῖς κατὰ τὰ ἄλλα, κατὰ τὸ φανταστικὸν θειάζουσιν, οἱ μὲν σκότος συνεργὸν λαβόντες, οἱ δὲ καταπόσεις τινῶν, οἱ δὲ ἐπῳδὰς καὶ συστάσεις. καὶ οἱ μὲν δι' ὕδατος φαντάζονται, οἱ δὲ ἐν τοίχῳ, οἱ δὲ ἐν ὑπαίθρῳ ἀέρι, οἱ δὲ ἐν ἡλίῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν κατ' οὐρανόν. οἱ δὲ ἤδη καὶ διὰ σπλάγχνων καὶ δι' ὀρνίθων καὶ δι' ἀστέρων τέχνην συνεστήσαντο τοῦ μέλλοντος. *Alii autem vaporibus ex aqua aſcendentibus ſuffuſi, ſicuti prophetiſſæ in Branchidis. Nonnulli characteribus utentes, ut ii qui ſpirituum inſinuationibus replentur. Alii porro cætera ſatis ſui compotes ſolâ*

phan-

τοῖς ναοῖς βαιτύλια e) διὰ λίθων ἐν τοῖς στοιχείοις προσεῤῥασσόντων· ἐν αἰγύπτῳ τὸ βονί, f) ὄργανόν τι τρίγωνον ἐναρμόνιον, ᾧ χρῶνται οἱ ἱεροψάλται ἐν τοῖς κώμοις, πλεκτριζόμενοι. ἒξ ἄκαρ * αἱ τῆς ἑστίας παρθένοι ἱερουργοῦσαι λέγουσι καὶ αὐταὶ τὸ μέλλον, ἀσπέτῳ πειτεκμηρόμεναι, g) οἱ τε παρὰ τῷ διονύσῳ, διὰ κορυβαντιῶν, κορυβαντι-

los in templis oracula: & bætylia per lapides in aere colliſos. *In* Ægypto, Buni *inſtru*mentum triquetrum muſicum quo utuntur hieropſaltæ in conviviis illud pulſantes. Sex etiam Romæ Veſtales virgines ſacris operantes dicuntur & ipſæ futurum ex perpetuo igne indicare. Et qui in Bacchi miniſterio corybantiſmum patieban-

ſome-

phantaſia enthei fiunt, atque ex his alii tenbrarum ope ad hoc utuntur; alii potionibus quibusdam, alii autem carminibus & compoſitionibus: ſunt etiam qui per aquam phantaſias ſuas excitent, alii intra parietem, alii in aëre aperto, alii in ſole aut ſub aliquo alio corporum cœleſtium: imo adhuc alii etiam per exta, per aves, per aſtra artem quandam excogitavere ad futura prævidenda.

e] βαιτύλια λίθοι ἔμψυχοι ἐν ἀέρι κινούμενοι. Vide Bocharti Chanaan lib. 2. c. 2.

f] Al. βουνὶ. Galeus: ἐν Αἰγύπτῳ τι βουνὶ.

g] ἀσβέστῳ πυρὶ τεκμηρόμεναι.

ζόμενοι, ἐν δὲ κωλοφωνίῳ ἱερεὺς τοῦ κλαρίου, ὕδωρ πίνων, ἔλεγεν ἑκάστῳ, περὶ οὗ καὶ ἀφίκετο. ἐν δελφοῖς δὲ θεσπίζουσιν αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς στομίοις τοῦ ὕδατος * παρακαθήμεναι, καὶ ἐν βραχεῖ h) δὲ πάλιν ἐξ ὑδάτων ἀτμιζόμεναι χρησμολογοῦσιν, ἐπὶ χαρακτήρων δὲ στάντες, πληροῦνται τῶν ἀπεγκρίσεων, ἔν τισι ναοῖς τοῦ ἀπόλλωνος. ἡ δὲ πυθία ἐπὶ τοῦ τρίποδος ἀσχημόνως ἐπικαθημένη, διὰ τῶν γυναικείων πόρων i) τὰς μαντικὰς εἰσκρίσεις k) ὑποδέχεται. πολλὰ δὲ ἐν πλείοσι ναοῖς, καὶ διὰ καμπιδῶν l) ψήφων ἀποκρινόντων συν-

tur, & Colophone Sacerdos Clarii Apollinis, cum aquam bibiſſet, cuique dicebat quod ſciſcitatum advenerat. Apud Delphos oracula fundunt mulieres oſculis undæ adſidentes; Etiam in Branchidis vapore ex aquis aſcendente afflatæ vaticinantur: aliæ characteribus inſiſtentes in quibusdam templis Apollinis implentur inſpirationibus. Pythiæ parum decenter ſedenti in tripode, per muliebria vis vaticinandi ſeſe inſinuat. Multa etiam in pluribus templis eduntur oracula per urnas ac ſortes reſponden-

ἔστη

* Apud Porphyrium deeſt τοῦ ὕδατος, & antri os intelligitur.

h) Βραγχίδαις.

i] Galeus μορίων.

k] Galeus ἀποκρίσεις, minus bene.

] Galeus καλπίδων καὶ ψήφων.

ἔςη μαντεία, τοῦ νεωκόρου τὴν ψῆφον ἐφορῶντος, καὶ ἀπὸ βιβλίου τὸν χρησμὸν ἀναγινώσκοντος, ὡς καθὼς Πορφύριος ἐν τῇ πρὸς Ἀνέβοντα φησὶν ἐπιστολῇ, πολλοῖς γὰρ ἀγύρτης καὶ τῷ κεχηνότι τῆς προσδοκίας ἡμῶν ἐπιθέμενος.

tia, cuſtode templi ſortem inſpiciente & reſponſum legente ex libro, ſicut refert Porphyrius in Epiſtola ad Anebonem Ægyptium, multis ille hianti curioſitati noſtræ illudens agyrta.

ΚΕΦ. ρμε.

Διατί οἱ ἰουδαῖοι τὴν δευτέραν τῶν σαββάτων καὶ τὴν πέμπτην νηστεύουσιν.

Δευτέρα σαββάτου ἐτύγχανεν εἶναι, ὅτι ὁ ναὸς ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὸ πρότερον ἐνεπρήσθη. πέμπτη δὲ, ὅτι ὑπὸ Τίτου, τὸ δεύτερον ἔπαθε. πενθοῦσι γὰρ ἐπὶ τῇ ἐμπρήσει τοῦ ναοῦ, κατὰ ταύτας τὰς δύο, κατὰ πᾶν σάββα-

CAP. CXLV.

Quare Judai ſecundam Sabbatorum & quintam jejunant.

Secunda Sabbati fuit, qvum templum primum à Nabuchodonoſore exuſtum eſt. Quinta vero, qvum idem ſecunda vice paſſum eſt à Tito. *Lugent* igitur utramque hanc templi exuſtionem duabus hiſce cujusque hebdomadis ſe-

τω

τεν ἡμέρας, καὶ διὰ τοῦτο νηστεύουσι.

ΚΕΦ. ρμϛ.

Διατί οἱ χριστιανοὶ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύουσιν.

Τετράδι τοῦ σαββάτου ἰούδας ὁ προδότης, τὴν τοῦ διαβόλου, τῆς προδοσίας, ἐνέργειαν ὑπεδέξατο, τοὺς, λ, χρυσοῦς παρὰ καϊάφα καὶ ἄννα, κομισάμενος. τῇ δὲ παρασκευῇ, τὴν τῆς προδοσίας πρᾶξιν ἐπετέλεσεν, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ καὶ τὸ κοσμοσωτήριον πάθος ὁ Κύριος ὑπέμεινε. κατὰ δὲ τὴν τῶν δύο ἡμερῶν τούτων περίοδον ἀλλοτριοῦνται μὲν οἱ χριστιανοὶ, τῆς τοῦ διαβόλου πράξεως. οἰκειοῦνται δὲ διὰ τῶν νηστειῶν, τῷ κοσμοσωτηρίῳ πάθει χριστοῦ.

tiis atque ideo jejunant.

CAP. CXLVI.

Quare Chriſtiani jejunant quartam feriam & paraſceven ſive quintam?

Quinta Sabbati feriâ Judas proditor operationi diaboli ad proditionem impellentis locum in ſe dedit, acceptis à Caipha & Anna, triginta argenteis. Die paraſceves proditionem re ipſa executus eſt, qua die Dominus paſſionem mundo ſalutarem ſubiit. His igitur duabus diebus recurrentibus, Chriſtiani à Diaboli opere ſe alienos profitentur, & paſſionem Chriſti mundo ſalutiferam ad ſe pertinere, jejuniis teſtatum faciunt.

ΚΕΦ. ρμζ.

Τίνα ἔθνη καὶ πόσα ἐκ τοῦ ἀβραὰμ συνέστη.

Πρῶτον τὸ ἐκ τῆς ἄγαρ, καὶ τοῦ ἰσμαὴλ, ἀγαρηνοὶ, καὶ ἰσμαηλῖται εἰσὶν οἱ ψευδοσαρακηνοὶ κικλησκόμενοι, ἑαυτοῖς ἐπιφημίζοντες, τὴν ἀπὸ τῆς σάῤῥας, οὐκ ὄντες ἐξ αὐτῆς, ἐπωνυμίαν. δεύτερον τὸ ἰσραηλιτικὸν, ἀπὸ τοῦ ἰσραὴλ, ὅς ἐστιν ἰακὼβ, ἐπικληθεὶς δὲ, ἰσραὴλ ὀνομαζόμενος. καὶ ἀπὸ χεττούρας ἔθνη γεγόνασι τοῦ ἀβραάμ. γ, τὸ σαβᾶ, ὅ ἐστι τὸ αἰθιόπων, καὶ τὸ μαδιανιτῶν, οἵ εἰσιν οἱ πρὸς τοῖς αἰθίοψιν. οἱ ἐξομῖται, καὶ οἱ τούτοις πρόσοικοι. καὶ τὸ δεδανιτῶν, ἔθνος δέ ἐστι τοῦτο, ἐξ οὗ καὶ ἰοθὸρ ὁ τοῦ μωϋσέως γαμβρὸς, καὶ

CAP. CXLVII.

Quænam & quot gentes ex Abraamo natæ ſunt?

Primum ex Agare atque Iſmaele orti fuere Agareni & Iſmaelitæ, a] falſo Saraceni appellati, qui cum ex Sarra non ſint, cognomentum à Sarra ſibi impoſuerunt. Deinde Iſraelitæ ab Iſraele, cui Jacobo nomen, ſed qui Iſrael eſt cognominatus. Et ex Chettura tres Abraamo gentes natæ ſunt, Saba quæ eſt Æthiopum & Madianitœ Æthiopibus vicini, & Exomitæ hisque finitimi: tum *Dadanitarum* natio, ex qua Moyſis ſocer Jethro, ac Pharanitæ *qui*

οἱ

a] Arabes, vide Flav. Joſephum lib. I. Antiqu. cap. 12.

οἱ Φαρανῖται τὴν κατοίκησιν ἔχοντες, καὶ ἄγονται πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. ἀλλὰ καὶ ἡ συρία, ἡ δαμασκὸς δὲ ἐστὶν αὕτη, τὸ ἔθνος, αὐτῷ λεγόγισται, ἐκ γὰρ τοῦ οἰκογενοῦς αὐτοῦ τοῦ ἐλιέζερ, ἐξ οὗπερ ὁ δαμασκὸς τίκτεται, καὶ αὐτὴ συνίσταται. ἀπὸ δὲ τοῦ ἠσαῦ, ὃς ἔκγονος τοῦ ἀβραὰμ γεγόνει, τὸ ἰδουμαῖον ἔθνος ἕτερον ἀναφαίνεται, ὃ καὶ ἐδὼμ προσαγορεύεται. οὐκ ἔξωθεν δὲ τῶν ἐξ αὐτοῦ φύντων ἐθνῶν, οὐδὲ τὸ μωαβιτῶν, καὶ ἀμμανιτῶν ἔθνος ἀριθμεῖται, ἐκ γὰρ τοῦ λὼτ οὗτοι γενόμενοι, ὃς ἦν ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ υἱός, αὐτῷ πάλιν ἐπιγράφοινται.

prope mare rubrum degunt, habentque domicilium. Sed & Syria gens Damaſci ad Abraamum refertur: Nam ex nato in ejus ſamilia Eliezere ortus Damaſcus, cui illa originem debet. Ex Eſavo autem Abraami nepote gens alia Idumæorum quæ etiam Edom appellatur. Neque extra gentes ex eo natas cenſendi ſunt Moabitæ & Ammonitæ, progenitæ quippe ex Lotho patrui ejus filio, Abraamo itidem adſcribuntur.

ΚΕΦ. ρμη.

ΚΕΦ. ρμη.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ὁ ἀπόστολος παῦλος.

Ὅσοι θέλουσιν εὐσεβῶς ζῆν, διωχθήσονται. καὶ ὡς οὐκ ἀνέξονται τῆς ὑγιοῦς διδασκαλίας οἱ πολλοί: ἐπαναστήσονται δὲ τῇ πίστει πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ γόητες, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι, ἔχοντες τὴν μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι. καὶ ὅτι χρὴ τὴν ἀπὸ τῆς πίστεως ἀποστασίαν πρῶτον ἐλθεῖν, καὶ τότε ἀποκαλυφθῆναι τὸν υἱὸν τῆς ἀνομίας τὸν ἀντίχριστον, ὃν ὁ Κύριος ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ὅ-

CAP. CXLVIII.

Quænam ſunt quæ prophetavit Paulus Apoſtolus?

Q*uicunque volunt pie vivere, infeſtabuntur.* a) Et quod multi *non ferent ſanam doctrinam.* b) Inſurgent adverſus fidem *pravi homines & impoſtores, fallent & fallentur.* c) *Habentes ſpeciem ac formam pietatis, ſed vim ejus abnegantes.* d) Et quod prius oportet venire defectionem à fide, & deinde manifeſtari filium peccati antiChriſtum, e) quem Dominus perdet Spiritu oris ſui & apparitione gloriæ delebit. Et quod poſt vocationem gentium impler-

τι τῆς

a] 2. Tim. III. 12. b] id. IV. 3.
c] 2. Tim. III. 13. d] id. III. 5.
e] 2. Theſſ. II. 3. 8.

τι τῆς κλήσεως, τῶν ἐθνῶν πληρυμένης τότε καὶ ὁ ἰσραὴλ τῆς κλήσεως τῆς σωτηρίας τεύξηται.

tam f) etiam Iſrael vocationis ſalutiferæ futurus ſit particeps.

ΚΕΦ. ρμθ.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής.

Ὡς ἀποστήσονται πολλοὶ τῆς πίστεως, προεγνωσμένοι παρὰ τῷ Θεῷ μὴ εἶναι τῆς πίστεως, ὡς ἀντίχριστος ἐλεύσεται, ἀντιχρίστων καὶ τῶν νῦν αἱρετικῶν παρ' αὐτοῦ κεκλημένων, οἳ καὶ εἰσὶν οὗτοι πολλοί. καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει αὐτοῦ, περὶ ἑπτὰ πληγῶν ἐπερχομένων τῷ κόσμῳ πρὸ τῆς τοῦ χριστοῦ παρουσίας ἀκήκοε, καὶ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑπὸ τοῦ δράκοντος, ὅ ἐστιν ὁ διάβολος, εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκδιωχθήσεται,

CAP. CXLIX.

Quænam ſunt quæ prophetavit Joannes Evangeliſta?

Quod multi ſint defecturi à fide, præcogniti à DEO quod de fide non fuerunt. a) Venturum eſſe Antichriſtum: Antichriſti autem vocantur ab eo etiam qui nunc ſunt hæretici, hi enim ſunt illi multi. Et in Apocalypſi ſua vaticinatur de ſeptem plagis b] ſuper mundum venturis ante Chriſti adventnm. Audivit etiam quod Eccleſiam Draco, qui Diabolus eſt, in deſertum perſequetur c] & ex ore ſuo flumen

Y ποτα-

f] Rom. XI. 25. 26. a] 1. Joh. II, 18. 19.
b] Apocal. XV. c] Apocal. XII.

ποταμὸν ἐπιφέροντος αὐτῇ, ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐπικλύζοντος αὐτήν, ὃ καὶ νῦν ἐκ τῆς αἱρέσεως καὶ τοῦ ἀντιχρίστου κατ᾽ αὐτῆς ὁρμή. καὶ ὡς ὁ Κύριος ἀθρόως ἥξει μετὰ τῆς οὐρανίου στρατιᾶς αὐτοῦ, τὴν ἀναίρεσιν τῆς δυσσεβείας ποιούμενος, καὶ τὴν βασιλείαν τοῖς ἁγίοις τὴν αἰώνιον ἀποδιδούς.

ei infundet quo eam demergat, quo ipſo & hæreſis innuitur & antichriſti adverſus Eccleſiam impetus. Et quod Dominus repente veniet d] cum cœleſti exercitu ſuo ad delendam impietatem, & regnum æternum ſanctis reddendum.

ΚΕΦ. ρν.

Πόσοι χρόνοι εἰσὶν ἀπὸ γενέσεως κόσμου, ἕως οὗ παραγέγονεν ὁ Χριστός.

CAP. CL.

Quot anni ſunt ab origine mundi usque ad natum Chriſtum?

Ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως Νῶε ἔτη, βσξβ. ἀπὸ τοῦ Νῶε ἕως Ἀβραὰμ ἔτη, αιε. ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως ἐξόδου ἔτη, υλ. ἀπὸ ἐξόδου ἕως κριτῶν ἔτη, ϙε. ἀπὸ κριτῶν, ἕως Ἠλεὶ

καὶ

Ab Adamo ad Noe, anni 2262. à Noe usque ad Abraamum anni 1015. † Ab Abraamo usque ad exitum populi ex Ægypto, anni 430. Ab exitu us-

καὶ

d] Apoc. XXII.

† Supra cap. 1. ab Adamo ad Phalecum auctor noſter numeravit annos 3000.

καὶ σαμουὴλ, ἔτη, υϙ. ἀπὸ σαμουὴλ ἕως ἀρχῆς βασιλείας ἔτη, ϙ. βασιλειῶν, ἕως αἰχμαλωσίας λαοῦ, ἔτη, υϙ. βασιλείας μακεδόνων ἔτη, τ. ἕως ὀκτωκαιδεκαετοῦς ὀκταυΐου αὐγούστου. ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, γεννᾶται ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἔτει, μγ, τῆς ἐκταυΐου βασιλείας, ὡς εἶναι ἄλλα ἔτη, κε. ὁμοῦ τὰ πάντα συνάγεται, ἐπὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος γέννησιν, ἀπὸ ἀδὰμ ἔτη, εφ.

que ad Judices anni 95. A judicibus usque ad Eli & Samuelem anni 490. A Samuele usque ad Regum initium anni 90. Regum usque ad captivitatem populi anni 490. Regni Macedonum anni 300. usque ad duodevigeſimum Octaviani Auguſti annum. Dominus autem noſter JESUS CHRISTUS naſcitur in Bethleem Judææ anno quadrageſimo tertio regni Octaviani Auguſti, ut alii ſint addendi anni quinque & viginti. In univerſum omnes * ab Adamo ad Salvatoris Nativitatem colligiuntur anni 5500.

* Ex numeris datis prodeunt non 5500. ſed 5265.

ΚΕΦ. ρνα.

Πόσοις καὶ ποίοις ὀνόμασι, προσηγορεύετο διὰ τῶν ἁγίων γραφῶν, ὁ Κύριος ἐν ἀνθρώποις ἐμφανησόμενος, κληθήσεσθαι.

Μωϋσῆς προφήτην αὐτὸν καλεῖ, καὶ προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος, λέγων, ἐκ τῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. ὁ μάντις ἄκων ἄστρον αὐτὸν ἀναφανήσεσθαι προηγόρευσεν, ἀνατελεῖ λέγων ἄστρον ἐν ἰακώβ. ὁ ἄγγελος, ἐρωτώμενος ὑπὸ μανωὲ τοῦ κριτοῦ, τί τὸ ὄνομα καλέσει τοῦ ἐπιφαινομένου Σωτῆρος, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἵνα τί ἐρωτᾶς τὸ ὄνομά μου, καὶ αὐτὸ ἐστι θαυμαστόν; Δαβὶδ, χριστὸν αὐτὸν προεῖπεν ἐν δευτέρῳ ψαλμῷ, ἐν δὲ, ιε, ὅσιον,

CAP. CLI.

Quot & quibus nominibus in ſacris litteris Dominus inter homines appariturus appellatur?

Moyſes Prophetam illum appellat. a) *Et Prophetam*, inquit, *vobis ſuſcitabit Dominus ex fratribus veſtris ſicut me.* Vates b) invitus illum prædixit aſtrum exoriturum, *orietur*, inquit, *ſtella in Jacob.* Angelus à Manoe Judice interrogatus quomodo appelletur nomen Salvatoris qui ipſi ſe manifeſtabat, *quare*, inquit, c) *interrogas de nomine meo quod eſt mirabile?* David Chriſtum d) illum prædixit in ſecundo Pſalmo:

ἐν,

a] Deut. XVIII. 15.
b] Bileamus Num. XXIV. 17.
c] Judic. XIII. 18.
d] Pſal. II. 6.

ἐν, κγ, Κύριον τῶν δυνάμεων καὶ βασιλέα τῆς δόξης, ἐν δὲ, λβ, λόγον Θεοῦ τοὺς οὐρανοὺς στερεώσαντα, ἐν, μδ, Θεὸν χριόμενον διὰ ἀγάπην δικαιοσύνης, καὶ ἀνομίας μῖσος. ἐν, μη, ἄνθρωπον λυτρωτὴν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφὸν ἀνθρώπων, ἐν δὲ, ξζ, ὁδοποιήσατε, φησὶ, τῷ ἐπιβεβηκότι τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολὰς, Κύριος ὄνομα αὐτῷ· ὅπερ ὁ Ἀκύλας ἐξέδωκε διὰ τοῦ ἰα, ἡ ὀνομασία αὐτοῦ. ἐν δὲ, οα, τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ τὴν δικαίαν κρίσιν ἐμφαίνεσθαι προφητεύων, Σαλομῶνα αὐτὸν κεκλῆσθαι ἐπέγραψε. Φῶς δὲ καὶ ἀλήθειαν ἀλλαχοῦ τε φησί, ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου. καὶ

in decimo quinto ſanctum, e] in vigeſimo tertio f) Dominum poteſtatum & Regem gloriæ, in trigeſimo ſecundo g) Verbum DEI qui cœlum firmavit: in quadrageſimo quarto h] DEUM unctum propter amorem juſtitiæ, odiumque iniquitatis. In duodequinquageſimo i) redemtorem hominum, ſed non fratrem hominum. In Pſalmo ſexageſimo ſeptimo, k) *viam* inquit, *facite ei qui aſcendit in cælum cæli ad orientem, Dominus ei nomen eſt:* quod Aquila edidit per: *Ja illius eſt appellatio.* In ſeptuageſimo primo l) regnum ejus & juſtum judicium manifeſtan-

e] Pſal. XVI. 10 f] Pſal. XXIV. 7. ſeq.
g] Pſal. XXXIII. 6. h] Pſal. XLV. 8.
i) Pſal. XLIX. 8. 9. k] Pſal. LXVIII. 34. ſeq.
l] Pſal. LXXII.

ἐν ἄλλῳ λίθον ἀποδεδοκιμασμένον, καὶ τοῦτον γενόμενον εἰς κεφαλὴν γωνίας, καὶ σοφίαν Θεοῦ προεῖπεν αὐτὸν, πάντας, λέγων, ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. ἐν δὲ τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων ὁ σολομὼν, νυμφίον αὐτὸν κέκληκε καὶ ἀδελφὸν, καὶ ἀδελφιδὸν, καὶ βότρυν κυπρίζοντα, ἄνθος πεδίου, μῆλον ἐν ξύλοις, πηδῶντα ἐπὶ τὰ ὄρη, λευκὸν, πυῤῥὸν, ἐκλελεγμένον ἀπὸ μυριάδων, σαλομῶνα, ἡγούμενον. ἐν δὲ τοῖς σοφοῖς αὐτοῦ λόγοις, ἐθιὴλ αὐτὸν

καλεῖ,

dum prænuncians, Salomonem eum vocari inſcribit. Et alibi Lumen vocat ac Veritatem: *emitte,* m) inquit, *Lumen tuum ac Veritatem tuam.* Et in alio, n) lapidem reprobatum eundemque factum in caput anguli. Et ſapientiam DEI prædixit eum, o) *cuncta,* inquiens, *feciſti in ſapientia.* In cantico autem canticorum Salomo p) ſponſum eum appellavit & fratrem q) & fratris filium, r) & botrum Cypri, s) florem campi, t) pomum in arboribus u) procurrentem ſuper montes, x) candidum, rubicun-

m] Pſ. XLIII. 3. n] Pſal. CXVIII. 22.
o] Pſal. CIV. 24.
p] Cantic. I. 7. II. 8. 16. III. 1. ſeq.
q] Cantic. VIII. 1.
r] In Græco Cantic. I. 12. & multis aliis locis.
s] Cantic. I. 14. t] Cantic. II. 1.
u] Cantic. II. 3. x] Cantic. II. 8.

καλεῖ, ὅ ἐστιν ἴσος Θεῷ, καὶ υἱὸν Θεοῦ, φησὶ γάρ, ἀνὴρ τῷ Ἰθιήλ. καὶ πάλιν, τί ὄνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἡσαΐας δέ, τικτόμενον αὐτὸν ἐκ παρθένου προκηρύττων, Ἐμμανουὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι ἔφη, καὶ πάλιν ἄλλοις ὀνόμασι τεχθέντα προσηγόρευσε, κάλεσόν φησι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον. καὶ πάλιν, τὸ τεχθὲν ἐπὶ σημείῳ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας παιδίον, καλεῖσθαι ἔφη, μεγάλης βουλῆς ἄγγελον, θαυμαστὸν, σύμβουλον, ἄρχοντα εἰρήνης, ἐξουσιαστὴν, Θεὸν ἰσχυρὸν, πα-

dum, electum ex centenis millibus, y) Salomonem Ducem. z) In ſapientibus autem ſermonibus ſuis vocat eum Jethiel, hoc eſt DEO ſimilem & Filium DEI, *ait enim* a) *Vir Jethiel*, atque iterum b) *ecquod nomen Filio ejus?* Eſaias naſciturum eum ex Virgine prænunciat aitque vocandum Emmanuel, c) atque iterum aliis natum eum appellat nominibus, d] *voca* inquit, *nomen ejus, celeriter manubias collige, rep*[illegible]*adare.* Atq; iterum [illegible]erum in ſignum ſalutis mundi natum ait vocari e) *angelum magni conſilii, mirabilem, conſiliarium, principem pacis, valentem poteſtate, DEUM for-*

y] Cantic. V. 10. z] Regem. Cantic. III. 11.
a] Prov. XXX. 1. איתיאל
b] Prov. XXX. 4. c] Eſ. VII. 14.
d] Eſ. VIII. 3. e] Eſa. IX. 6.

πατέρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. καὶ πάλιν ἐξουθενομένην ψυχὴν, βδελυκτὸν ἔθνους, δοῦλον ἐξουσιαζόντων, πρόβατον, ἀμνὸν τιθιζόμενον, ῥίζαν ἀπὸ γῆς ἀβάτου, ῥάβδον ἐκ ῥίζης ἰεσσαὶ, ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀνιὸν, λίθον δοκιμαστικὸν, λίθον γωνιαῖον, ἔντιμον, θεμέλιον. καὶ πάλιν φῶς αὐτὸν καλεῖ, φωτίζου λέγων ἱερουσαλὴμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκε. καὶ πάλιν, Σωτῆρα αὐτὸν ὀνομάζει· εἴπατε, λέγων, τῇ θυγατρὶ σιὼν, ἰδοὺ ὁ Σωτήρ σοι παραγέγονε. καὶ Θεὸν αὐτὸν ἀνακηρύττει, λέγων ταῖς πόλεσιν ἰουδα. ἰδοὺ ὁ Θεὸς ὑμῶν,

tem, futuri Patrem ſæculi. Atque iterum, f) animam pro nihilo reputatam, abominabilem genti (ſuæ,) ſervum poteſtatem habentium, ovem, agnum lactentem, radicem ex terra deſerta, Virgam ex radice Jeſſæ, g) florem ex radice prodeuntem, lapidem h] probationis, lapidem angularem, pretioſum, lapidem fundamenti. Atque iterum lumen eum appellat, i) *illuminare,* inquiens, *Jeruſalem, venit enim lumen tuum, & gloria Domini ſuper te exorta eſt.* Atque iterum Salvatorem eum vocat, k) *dicite,* inquit, *filia Sion, ecce Salvator tuus præſens adeſt.* Et DEUM eum prædicat, ajens ad urbes Juda, l] *ecce DEUS*

ἰδοὺ

f] Eſa. LIII. g] Eſa. XI. 1. 10.
h] Eſa. XXVIII. 16. i] Eſa. LX. 1.
k] Eſa. LXII. 11. l] Eſa. XL. 9. ſeq.

ἰδοὺ Κύριος ἔρχεται ἐν κράτει ἰσχύος, καὶ τὸ ἔργον ἑκάστου εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. ἱερεμίας δὲ, ἰωσεδὲκ, αὐτὸν, ὅ ἐστι Θεὸς δίκαιος, καλεῖσθαι προηγόρευε, καὶ δαβὶδ αὐτὸν προεῖπε, πρὸς ἐπιστρέφειν καὶ σώζεσθαι τὸν λαὸν φησίν. ἱεζεκιὴλ δὲ, Θεὸν ἐρχόμενον αὐτὸν εἰς τὸ ποιμαίνειν, καὶ σώζειν τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ λαοῦ, προλέγων, δαβὶδ ὁμοίως κέκληκε. καὶ δανιὴλ, ὡς υἱὸν ἀνθρώπου, ἐπὶ τὸ κρίνειν τὰ πάντα, ἐρχόμενον αὐτὸν, ὁρᾷ. ὥσπερ δὲ, τὸν εἰς τύπον τοῦ Σωτῆρος, ἐκ τῆς πορνευσάσης

veſter, ecce Dominus venit in potentia roboris, & opus cujusque in faciem ejus. Jeremias vero eum *Joſedec*, m] hoc eſt DEUM juſtum appellandum prænunciavit, & David eum prædixit, *ad convertendum* inquiens *& ſervandum populum ſuum.* Jezekiel o] DEUM illum vocat venientem ad paſcendas & ſervandas oves perditas populi ſui, quemadmodum & David p) vaticinans ſimiliter appellavit. Et Daniel q) tanquam filium hominis ad judicium de omnibus habendum venire illum videt. Hoſea r) vero filium in figuram ac typum Ser-

Y 5

m] Jerem. XXIII. 6. יהוה צדקנו in Catena Græca ad Jeremiam T. 2. p. 584. ἄρχων δικαιοσύνης ἡμῶν.

n] Pſal. LXXXV. 6. o] Ezech. XXXIV.

p] Pſal. LXXIV. 1. LXXXVIII. 52. &c.

q[Dan. X. 16. r] Hoſeæ I.

σαίσης συναγωγῆς ὑὸν αὐτοῦ τικτόμενον, Ἰσραὴλ ὃ δὴ σπορὰ Θεοῦ, προσαγορεύεσθαι κελεύεται. Μιχαίας δὲ γεννώμενον αὐτὸν ἐν τῇ Βηθλεὲμ προλέγων, ἡγούμενον ὠνόμασεν, ἔχοντα τὴν πρὸ αἰώνων ἔξοδον. καὶ Ζαχαρίας πάλιν, τὸν ἐρχόμενον Σωτῆρα τοῦ λαοῦ, ἀνατολὴν ἔχειν ὄνομα, ἔφη, καὶ νομέα, καὶ Θεοῦ σύμφυλον ἄνδρα αὐτὸν καλεῖ, ῥομφαίας κατ᾽ αὐτοῦ ἐγειρομένας. Ἰησοῦν δὲ αὐτὸν Σωτῆρα κόσμου τικτόμενον, Γαβριὴλ ὁ ἄγγελος εὐαγγελιζόμενος τὴν γέννησιν αὐτοῦ, πρὸς τὴν παρθένον καλεῖσθαι μόνος ἔφησε, ὅπερ ὄνομα, ἐσημαίνετο ἐν τῷ μυστικῷ καὶ ἀῤῥήτῳ ὀνόματι, τῷ ἐν τῇ στεφάνῃ τῆς ἱερᾶς κιβωτοῦ ἐπι-

vatoris ex meretricia Synagoga ipſi natum, Jeſrael, hoc eſt Semen DEI appellari jubetur. Michæas naſciturum ipſum in Bethleem s) vaticinatus, Ducem appellavit, qui habeat exitum ſive ortum ante ſæcula. Atque iterum Zacharias de venturo populi Salvatore, Orientem t) teſtatur ei nomen eſſe, vocatque Paſtorem u) & virum DEI contribulem x) gladio adverſus eum excitato. JESUM vero appellandum eſſe naſciturum Salvatorem, Gabriel Angelus, y) cum lætum de nativitate ejus nuncium Virgini ferret, ſolus dixit. Quod nomen ſignificabatur myſtico nomine atque ineffabili, quod coronæ in ſacra arca

γεγραμ-

s] Mich. V. 2. t] Zach. VI. XII.
u] Zach. XI. 16. x] Zach. XIII. 7.
y] Matth. I. 21.

γεγραμμένῳ. Διὰ τοῦ τὸ, ἰῶδ καὶ ἦδ, σημαινομένου, ὅ ἐστι δέκατον καὶ ὄγδοον, σαφῶς ὑποδηλουμένου τοῦ ἁγίου, ἰησοῦ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης, ὀνόματος.

z) inſcriptum erat, & per literas jod atque he quibus reſpondent Græcæ literæ ί & ή decem & octo denotant, ſanctum nomen Domini gloriæ, JESU perſpicue ſignificat.

ΚΕΦ. ρνβ.

CAP. CLII.

Αἱ δέκα ἐπιφάνειαι τοῦ Κυρίου τοῖς ἰδίοις γενόμεναι, μετὰ τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἐγερθῆναι.

Decem apparitiones Domini, quibus ſuis ſe vivum demonſtravit, poſtquam à mortuis reſurrexiſſet.

Πρῶτον ταῖς περὶ τὴν μαρίαν ἐν τῷ μνημείῳ. β, τῷ κηφᾷ μόνῳ. ὡς καὶ ὁ παῦλος ἔφη, ἔπειτα ὤφθη κηφᾷ. γ, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων τοῖς μαθηταῖς, τοῦ θωμᾶ μὴ παρόντος, τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων. δ, τοῖς πε-

Primum Mariæ a) ejusque comitibus in ſepulchro. 2) Cephæ ſoli, ut Paulus etiam ait: b) *deinde viſus eſt Cephæ.* 3) Diſcipulis, c] Thoma non præſente, una Sabbatorum foribus clauſis. 4) Cle-

εἰ

z] Exod. XXVII. 34. Supra pag. 224. Confer Petrum Galatinum III. 20.

a] Matth. XXVIII. 1.

b] 1. Corinth. XV. 5. Joh. XX. 19.

c] Luc. XXIV. 36.

ἐν κλεόπα ἀπιοῦσιν εἰς τὴν ἐμμαοὺς, ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. ε, παρόντος τοῦ θωμᾶ, καὶ τῶν λοιπῶν μαθητῶν, ὅτε καὶ τὸν θωμᾶν ἐκάλει τὰς χεῖρας καὶ πλευρὰν ψηλαφήσαντα. ϛ, ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τῆς θαλάσσης τιβεριάδος ἐν τῇ ἄγρᾳ τῶν, ρνγ, ἰχθύων. ζ, τοῖς πεντακοσίοις ἐφάπαξ, κατὰ τὸν παῦλον. θ, εἰς τὸ ὄρος ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Κύριος, κατὰ τὸν ματθαῖον. ι, εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνερχόμενος.

ophæ d] ejusque comiti Emmauntem abeuntibus, à quibus in fractione panis agnitus fuit. 5) Thoma præſente e] & cæteris Diſcipulis, ubi Thomam etiam ad ſe vocavit, manusque & latus tangere eum juſſit. 6) In Galilæa ad mare Tiberiadis f] in captura centum quinquaginta trium piſcium. 7) Quingentis ſimul ut Paulus g] teſtatur. 8) Jacobo h] ſecundum eundem Paulum. 9) In monte Galilææ, quo venire eos Dominus, Matthæo i] teſte præceperat. 10) In monte olivarum k] quando in cœlum aſcendit.

ΚΕΦ. ρνγ.

d] Luc. XXIV. 15. e] Joh. XX. 26.
f] Joh. XXI. 1. g] 1. Cor. XV. 6.
h] 1. Cor. XV. 7. i] Matth. XXVIII. 16.
k] Actor. I. 9. Luc. XXIV. 51. Marc. XVI. 19.

ΚΕΦ. ρνγ'.

Ποσάκις μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἐπάνοδον, ὁ Κύριος τοῖς ἰδίοις ὤφθη μαθηταῖς.

Πρῶτον στεφάνῳ τῷ πρωτομάρτυρι, ἀναιρουμένῳ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν οὐρανῶν ἀνοιχθέντων. β, παύλῳ, εἰσιόντι εἰς δαμασκὸν ἐν τῷ τοὺς ἁγίους δεσμίους ἐθέλειν ἄγειν. γ, τῷ παύλῳ, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, ὅτι ἐπιφανεὶς αὐτῷ, ἔφη, μὴ φοβοῦ παῦλε, ὡς γὰρ διεμαρτύρω περὶ ἐμοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ, οὕτως σε δεῖ καὶ εἰς ῥώμην μαρτυρῆσαι. δ, ἰακώβῳ, τῷ δικαίῳ, ὡς ἡγίσιππος καὶ κλήμης ἱστοροῦσιν, ἀναχθέντι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων εἰς τὸ πτερύ-

CAP. CLIII.

Quoties poſt reditum in cælos Dominus ſuis viſendum ſe præbuit Diſcipulis?

Stephano primum protomartyri, a) cum à Judæis interficeretur, cœlis apertis apparuit. Deinde Paulo b) Damaſcum petenti, cum ſanctos vellet vinctos ducere. Tertium Paulo Hieroſolymis; quando apparens ei dixit, c] *ne timeas Paule, ſicut enim de me teſtatus es Hieroſolymis, ita oportet te etiam teſtificari Romæ:* Quartum, Jacobo juſto, ut Hegeſippus & Clemens d] commemorant, cum à Judæis ille adduceretur in alam templi, ut dice-

γιον

a] Actor. VII. 56.

b] Actor. IX.

c] θάρσει Παῦλε Actor. XXIII. 11.

d] Apud Euſebium Hiſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 23.

γιον τοῦ ἱεροῦ, ἵνα εἴπῃ τις ἡ θύρα τοῦ ἰησοῦ.

ret quodnam eſſet oſtium JESU?

ΚΕΦ. ρνδ.

Πόσα εἰδωλεῖα ἐσεβάσθη ὁ λαὸς, τὸν Θεὸν καταλείψας.

Πρῶτον τὸ βουκέρανον, ὃ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀαρὼν ἐποίησε. β, τελεσθεὶς τῷ Βεὲλ Φεγὼρ εἰδώλῳ μαδιανιτῶν, ἔπειτα τῷ Φεγὼρ βδελύγματι τῶν ἰουδαίων, τῇ Βαὰλ καὶ ταῖς ἀστάρταις, Θεαῖς σιδωνίων. τῷ δαγὼν καὶ τῇ μυίᾳ θεοῖς ἀκκαρὼν, τῷ μωλὼχ, τῷ χαμὼς εἰδώλῳ μωὰβ. καὶ τὸν θαμοὺζ ὅς ἐστιν ὁ ἄδωνις, ἐθρήνουν αἱ γυναῖκες ἐν τῷ ναῷ, καὶ τοῖς οἴκοις αὐτῶν ἐσεβάσθησαν. καὶ τὸν ἥλιον ἐν τοῖς βουνοῖς, καὶ τοῖς δάσεσι, θύοντες αὐ-

CAP. CLIV.

Quænam idola e] *coluit Judæorum populus, vero DEO relicto?*

Primo caput bovis, quod in deſerto Aaron fecit. Deinde cultu proſecutus eſt Beel Phegor, idolum Madianitarum. Deinde Phegor abominationem Judæorum, Baal & Aſtartas Deas Sidoniorum. Dagonem & Muſcam Deos Accaronitarum. Moloch, Chamos Moabitarum idolum. Et Thamuſum, qui eſt Adonis, planxere in templo mulieres, & domi ſuæ coluerant & Solem, in collibus & in lucis ſacra eis

τοῖς.

e] Huic capiti illuſtrando amplorum commentariorum loco eſſe poterunt Jo. Seldeni de Diis Syris Syntagmata.

τοῖς. ἄχαζ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰούδα, καὶ τοῖς δαμασκοῦ θεοῖς ἐλάτρευσε. μανασσῆ δὲ, καὶ κλειδωνιστὰς, καὶ ἐγγαστριμύθους, καὶ γλυπτὰ, καὶ βωμοὺς, τοῖς δαίμοσιν, ἐν τῷ ναῷ, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, ἔστησε, καὶ ἐν πυρὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰσραὴλ, ἀποστὰς τῆς ἱερουσαλὴμ, ταῖς δαμάλεσιν ἃς ἔστησεν ὁ ἱεροβοὰμ, ἐν τῇ βεθὴλ, καὶ ἐν τῇ δὰν, ἐλάτρευσεν.

facientes. Achaz Rex Juda etiam Diis Damaſci cultum exhibuit. Manaſſe divinatores, ventriloquos, & ſculptilia, & altaria dæmonibus in templo ſtatuit Hieroſolymis, & per ignem liberos ſuos traduxit. Iſrael autem ab Hieroſolymitano templo facta defectione coluit vitulas, quas in Bethel & Dan Jeroboamus ſtatuerat.

ΚΕΦ. ρνε.

Τίνες βεβαιοτάταις φιλίαις ἐχρήσαντο.

Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ ἰωνάθαν ὁ τοῦ σαοὺλ υἱός. ὁ ἀβεσσαλὼμ καὶ ἰακὼβ. ἀχαὰβ ὁ τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, καὶ ἰωσαφὰτ ὁ τοῦ ἰούδα.

CAP. CLV.

Quinam firmiſſimâ juncti fuere amicitiâ?

David Rex & Jonathan Saulis F. 2) Abeſſalom & Jacob. f] 3) Achaab Rex Iſraelis & Joſaphat Rex Juda.

ΚΕΦ. ρνϛ.

f] Puto legendum *Joab* Vide 2, Sam. XIV.

ΚΕΦ. ρνϛ.

Τίς μετέβαλεν εἰς θηρίον τὴν ψυχήν.

Ναβουχοδονόσορ ὁ βαβυλώνιος, τιμωρηθεὶς ἐπ᾽ ἀλαζονείᾳ, ἔτη, ζ. Σαοὺλ, ἐκ δικαίου καὶ ἀγαθοῦ τρόπου, διὰ φθόνον τὸν κατὰ τοῦ δαβὶδ, εἰς ἄδικον καὶ φαῦλον μετέβαλε τρόπον. ἰούδας, κληθεὶς εἰς μαθητείαν, καὶ διὰ φυλαργυρίαν, προδότης γενόμενος. νικόλαος, ἐκ τῶν ἑπτὰ διακόνων γεγονὼς, καὶ εἰς αἵρεσιν ἐκτραπείς.

CAP. CLVI.

Cujusnam mores animi in beſtiæ conditionem immutati ſunt?

Nabuchodonoſoris Babylonii, qui ob ſuperbiam hac pœna affectus fuit per annos ſeptem. Saul ex juſto & bono animi tenore per invidiam adverſus Davidem in injuſtum & pravum transformatus: Judas ad diſcipulatum vocatus & per avaritiam factus proditor. Nicolaus qui ex ſeptem erat Diaconis, & in hæreſin averſus eſt.

ΚΕΦ. ρνζ.

Τίνες ἐκ φαύλων ἀγαθοὶ γεγόνασι.

Ματθαῖος, ἐκ τελωνοῦ, ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστὴς γενόμενος. Ζακχαῖος, καταλείψας τὸ τελώνειον, καταδικά-

CAP. CLVII.

Quinam ex malis facti ſunt boni?

Matthæus qui ex publicano Apoſtolus & Evangeliſta evaſit. Zachæus qui relicta menſa publicanorum

τας

σας ἑαυτὸν, τετραπλάσια ἃ ἠδίκησε, ἀποδοὺς, καὶ οὕτω τὸν Κύριον δεξάμενος. παῦλος, ἐκ διώκτου, κῆρυξ τῆς πίστεως γενόμενος.

ſeipſum coarguit, & quod injuſte exegerat reſtituit quadruplo, atque ita Dominum eſt amplexus. Paulus ex perſecutore præco redditus fidei.

ΚΕΦ. ρνη.

Τίς μακρόβιος μετὰ μωϋσέα ἐγένετο.

Ἰωδαὲ ἀρχιερεὺς, ὁ τὴν γοδολίαν ἀποκτείνας, ζήσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη.

CAP. CLVIII.

Quinam longævus poſt Moyſen extitit?

Jodae Pontifex maximus qui Godoliam interfecit, vixitque annos centum viginti.

ΚΕΦ. ρνθ.

Τίνες λέοντας χερσὶν ἀνεῖλον.

Σαμψὼν ὁ ναζωραῖος. δαβὶδ, ὅτε τὰ τοῦ πατρὸς ἔνεμε ποίμνια. βαναίας ὁ τοῦ ἰωάβ, τοῦ δαβὶδ στρατηγός.

CAP. CLIX.

Quinam manibus ſuis interfecerunt leones?

Sampſon Nazoræus. David, cum patris ſui greges paſceret. Banæas Joabi F. dux exercitus Davidis.

ΚΕΦ. ρξ'.

Τίνες ὑπὸ λεόντων ἀνῃρέθησαν.

Ἰαὼδ ὁ προφήτης, ὁ τὸ σημεῖον εἰς τὴν Βεθὴλ δοὺς, τὴν τοῦ θυσιαστηρίου διάρρηξιν. ὁ ἄνθρωπος ὁ κελευσθεὶς πατάξαι τὸν προφήτην, τὸν βουλόμενον δεῖξαι ἑαυτὸν τετραυματισμένον τῷ ἀχαάβ, καὶ μὴ ὑπακούσας. οἱ κατοικισθέντες μετὰ τὴν τοῦ ἰσραὴλ αἰχμαλωσίαν βαβυλώνιοι, εἰς σαμάρειαν.

CAP. CLX.

Quinam à leonibus peremti ſunt?

Jaod Propheta, qui ſignum divinitus dederat in Bethele ruptum altare. Homo DEI juſſus percutere Prophetam volentem ſeſe vulneratum monſtrare Achaabo, & juſſui non obſequutus. Babylonii qui poſt captivitatem Iſraelis Samariam transmigrarunt.

ΚΕΦ. ρξα'.

Τίνες ἐπὶ ἱεροσυλίαις ἀνῃρέθησαν.

Ἀχὰρ ἐπὶ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ ἐπὶ τοῖς ἀναθήμασι τῆς ἱεριχῶ. ὀφνὶ καὶ φινεὲς οἱ τοῦ ἠλεὶ, ἐπὶ τὸ ἑαυτοῖς ἀπαρχεσ-

CAP. CLXI.

Quinam propter ſacrilegia interfecti ſunt?

Achar a] jubente Jeſu Nave, propter anathemata Jericho. Ophni & Phinees, *Heli* filii, b] quod de ſacrifi-

θαι

a] Joſ. VII.
b] 1. Sam. II. 12. IV. II. 17.

θαι τὰ ἱερεῖα. ἀνανίας καὶ σαπφείρα ἡ τούτου γυνὴ, ἐπὶ τῷ μέρη τινὰ τιμῆς ἀγροῦ προσάγειν, ἐθέλειν δὲ τὴν ἀποστολικὴν πολιτείαν ἀπατᾶν, ὡς ὅλην τοῦ ἀγροῦ τὴν τιμὴν μὴ προσενέγκαντας.

ciis ſibi primas partes delibarent. Ananias & Sapphira ejus uxor c] quod partem de pretio agri afferrent, vellentque apoſtolicam rempublicam fallere, ac ſi pretium agri totum attuliſſent.

ΚΕΦ. ρξϐ.

CAP. CLXII.

Τίνες εἰς λάκκους εἰς τὸ ἀναιρεθῆναι ἐβλήθησαν.

Quinam in foveas conjecti ſunt ut interficerentur?

Ἰωσὴφ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. ἱερεμίας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ. δανιὴλ ὑπὸ περσῶν.

Joſephus à fratribus. d] Jeremias à principibus populi. e) Daniel f) à Perſis.

ΚΕΦ. ρξγ.

CAP. CLXIII.

Τίνες δίκας ἔδοσαν πλημμελήσαντες.

Quinam peccatorum admiſſorum pœnas dederunt?

Κάϊν ἀποκτείνας τὸν ἀδελφὸν, εἰς ἑβδόμην γενεὰν παραλυθείς.

Cain cum interfeciſſet fratrem, in ſeptimam g) generatio-

c] Actor. V. d] Geneſ. XXXVII.
e] Jerem. XXXVIII. f] Dan. VI.
g] Ita intelligit locum Geneſ. V. 15.

σοδόμων αἱ πόλεις καταφλεχθεῖσαι διὰ τὴν τῆς φύσεως παραχάραξιν. χαναναῖοι, καὶ ἀμοῤῥαῖοι, τῶν οἰκείων ἐκβληθέντες, διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν. φαραὼ καὶ οἱ αἰγύπτιοι, θείοις ἐναντιούμενοι σημείοις, εἰς τὸν βυθὸν συγχεθέντες. σαοὺλ ἐν πολέμῳ πεσὼν ἅμα τοῖς οἰκείοις, καὶ τοῖς γαβαωνίταις, ἐκδιδομένων τῶν υἱῶν αὐτῶν, εἰς ἐξιλέωσιν. ἡ τοῦ βενιαμὶν φυλὴ, ἐπὶ τῇ ἀσελγείᾳ τῆς γυναικὸς τοῦ βηθλεεμίτου. ἡ βαβυλὼν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ ἐπαρθεῖσα εἰς ἐρημίαν ἐκδοθεῖσα. ἄχαρ ἱεροσυλήσας. ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ σάββατον βεβη-

nem usque abſolutus. Civitates Sodomorum i) quæ ob naturæ perverſionem conflagrarunt. Chananæi k) & Amorrhæi habitationibus ſuis ejecti propter idololatriam. Pharao l) & Ægyptii qui divinis ſignis renitentes, in profundum demerſi ſunt. Saul m) una cum ſuis occumbens in bello, & filii ejus n) traditi Gabaonitis in expiationem. Tribus Benjamin o] ob petulantiam in uxore viri Bethlehemitæ admiſſam. Babylon ſeſe regni cauſſa efferens p] atque tradita in deſertum ac ſolitudinem. Achar q) propter ſacrilegium. Is qui in deſerto Sabbatum profanaverat r)

λώσας

i] Geneſ. XIX. k] Exod. XXXIII. 2
l] Exod. XIV. m] 1. Reg. XXXI.
n] 2. Reg. XXI. 6. o] Judicum XIX. ſeq.
p] Eſ. XIII. 19. q] Joſuæ VII. r] Num. XV. 32. ſeq.

λώσας ἐπὶ τῇ τῶν ξύλων συλλογῇ. ὁ Θεὸν ἐν τῇ μάχῃ βλασφημήσας κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ τοῦ ἠλεὶ παῖδες τῆς ἱερωσύνης μετὰ τιμωρίας καταλυθέντες. Σεδεκίας ἐκτυφλωθεὶς ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου. ὁ λαὸς ὁ ἰουδαίων, ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπαναστάσει, τὴν ἔτι κατέχουσαν αὐτὸν ὑπομένων, μετὰ ἀναισθησίας, αἰχμαλωσίαν.

collectione lignorum. Is qui in deſerto inter concertationem s) DEUM blaſphemaverat. Filii Heli, t) ſacerdotio cum pœna detruſi. Sedekias oculis u) privatus à (Rege) Babylonio. Populus Judæorum x) qui propterea quod adverſus Salvatorem inſurrexit, captivitatem qua etiamnum premitur, ſine culpæ ſenſu perfert.

ΚΕΦ. ρξδ.

Τίνες πλημμελήσαντες ἐλέους τετυχήκασιν.

Οἱ τοῦ ἰωσὴφ ἀδελφοὶ, πεπρακότες αὐτὸν, καὶ διατραφέντες ὑπ' αὐτοῦ: δαβὶδ, ταπεινώσας ἑαυτὸν, ἐπὶ τῇ πλημμελείᾳ, καὶ ἐκτενῶς ἐξομολογούμενος.

CAP. CLXIV.

Quinam, cum peccaſſent, miſericordiam conſecuti ſunt?

Joſephi fratres qui eum vendiderant, & poſtea ab eo ſunt enutriti. David ſeipſum ob peccata humilians, & prolixe agens DEO gratias. Salomo qui tem-

s] Levit. XXIV. t] 1. Sam. IV. 11. 17.
u] 4. Reg. xxv. 7. x] Matth. xxIII. 38.

σαλομὼν, ναοὺς τοῖς τῶν ἐθνῶν εἰδώλοις δειμάμενος, καὶ διὰ τὸν πατέρα μὴ τιμωρηθείς. μανασσῆς ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἀπαχθεὶς, καὶ ἐπὶ Θεὸν ἐπιστραφεὶς καὶ διὰ τοῦτο ἐπαναχθείς. ἰωακεὶμ λυθεὶς ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ τιμώμενος βασιλικῇ τιμῇ ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου. ὁ λῃστὴς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ χριστὸν ὁμολογήσας, καὶ τὴν εἰς παράδεισον ὁδὸν εὑράμενος. ὁ ἀπόστολος παῦλος, διάκων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ κήρυξ ἧς ἐπολέμει χριστοῦ πίστεως ἀποστελλόμενος. ἡ ἐκκλησία ἡ ἐξ ἐθνῶν, ἐπὶ ταῖς τοσαύταις πλημμελείαις ἐλεουμένη, καὶ διὰ πίστεως χριστοῦ, τῆς τελείας δικαιώσεως ἀξιουμένη.

pla idolis gentium ædificaverat, & propter patrem Davidem pœnas non dedit. Manaſſes abductus in captivitatem, converſusque ad DEUM atque inde reductus. Joakim ſolutus vinculis & regiis honoratus honoribus à (Rege) Babylonio. Latro qui in cruce Chriſtum confeſſus eſt viamque in paradiſum reperit. Apoſtolus Paulus perſequens Eccleſiam, & præco miſſus fidei CHriſti, quam oppugnaverat. Eccleſia ex gentibus, poſt tot peccata, conſecuta miſericordiam, & digna habita per fidem CHriſti perfecta juſtificatione.

ΚΕΦ. ρξμ

ΚΕΦ. ρξε.

Τίνες εἰσὶν οἱ κατορθοῦν τι δόξαντες, καὶ ἐπὶ τοῦτο διαμαρτῶντες.

Ὁ τὸν σαοὺλ ἀποσφάξαι καυχησάμενος τῷ δαβίδ, καὶ κομίσας αὐτῷ τὸ τῆς βασιλείας σημεῖον, ὡς αὐτῷ προσηκούσης τῆς βασιλείας, ἀναιρεθῆναι προσαχθεὶς ὑπὸ τοῦ δαβίδ. ῥαχαὰβ καὶ βαναίας, οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν, οἱ μεμφιβοσθὲ τοῦ υἱοῦ σαοὺλ τὴν κεφαλὴν κομίσαντες τῷ δαβίδ, καὶ μεγάλην αὐτῷ δόξαντες κατατίθεσθαι χάριν, δι' ἧς καὶ ἤλπιζον εὐδοκιμεῖν, ἀναιρούμενοι διὰ τοῦτο. ὀζᾶ ὁ τὴν κιβωτὸν ἀποκλιθεῖσαν ἐπισπασάμενος πρὸς ἑαυτὸν, [illegible] τὸ μὴ παρεκτραπῆναι ἀπὸ τῆς ἁ-

CAP. CXLV.

Quinam ſibi viſi ſunt recte aliquid feciſſe, & eo ipſo peccarunt?

Qui Davidi ſe jactabat interfeciſſe Saulem, a] regnique, utpote quod ei deberetur, inſigne offerebat, & a Davide jubebatur interfici. Rachaab & Banajas filii Remmon, b) qui Memphibosthei, Sauli filii caput afferebant Davidi, magnam apud eum putantes ſe inituros gratiam, perpetuamque in honore futuros, ideo interfecti ſunt. Oza c) qui arcam declinantem ad ſe attrahebat, ne de curru excuteretur, & ſtatim mortuus eſt. Juſſus a

 μα-

a] 2. Sam. I. b] 2. Sam. IV.
c] 2. Sam. VI.

μάξης, ἀποθανὼν παραυτίκα. ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου μιχαίου, πατάξαι αὐτὸν, καὶ διʼ εὐλάβειαν οὐ πατάξας, ἀναιρεθεὶς ὑπὸ λέοντος. ὁ φαρισαῖος ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ δικαιοσύνῃ, τοῦ τελώνου καταυχώμενος.

propheta Michæa ipſum percutere, d] & ex reverentia eum non percutiens, à leone eſt obtruncatus. Phariſæus e) qui propria juſtitia præ publicano gloriabatur.

ΚΕΦ. ρξϛ.

Τίνα ἐστὶ τὰ ἔθνη καὶ πόσα, τὰ τοῖς ἱεροῖς τόποις ὕστερον ἐπαναστάμενα, καὶ θεήλατον ὑπομείναντα τιμωρίαν.

CAP. CLXVI.

Quænam ſunt & quot gentes, qui adverſus ſacra loca deinceps inſurrexere, & divinas deinde pœnas ſubierunt?

Γὼγ καὶ μαγὼγ οἱ εἰσὶν σκύθαι. μοσὼχ ἰλλυριοί. θωβὲλ, θετταλοί. γόμερ, γαλάται. θεργάμα, ἀρμένιοι. σαβαιῶν, ἄραβες. οἱ πρῶτοι ἰνδῶν θαρσεῖς, ἄφροι. χοῦς, αἰθίοπες. φοὺδ, λίβυες. φρὲς, πέρσαι.

Gog & Magog qui ſunt Scythæ, Moſoch, Illyrii. Thobel, Theſſali. Gomer, Galli. Thergama, Armenii. Sabæi, Arabes. Primi Indæorum. Tharſis, Afri. Chus, Æthiopes. Phud, Libyes. Phres, Perſæ.

ΚΕΦ. ρξζ.

d] 3. Reg. XIII. e] Luc. XVIII.

ΚΕΦ. ρξζ.

Αἱ δυνάμεις τῶν λίθων τῶν ἐν τῇ τοῦ ἀρχιερέως ζώνῃ ἐντεθεμένων.

Ἴασπις, μοιχείας ἀποτρεπτική. σάπφειρος, ὀφθαλμοῖς στιλπνωτικὴ λαμπρά. χαλκηδόνιος, σωφροσύνης πρόσφορος. σμάραγδος, δαιμόνων ἀπελαστική. σαρδόνυξ, διαπυρσαίνουσα. σάρδιος, χρυσόλιθος, ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἰῶνται. βήρυλλος, λύπης ἰατική. τοπάζιος. χρυσόπρασος. ὑάκινθος. ἀμέθυστος, μέθης ἀλεξιτήριον. ἄνθραξ. ἀχάτης. λιγύριος. ὀνύχειος.

CAP. CLXVII.

Virtutes gemmarum * *Zonæ ſummi Pontificis inſertarum.*

Iaſpis adulterii averruncus. Sapphirus oculis fulgorem ſplendoremque concilians. Chalcedonius, conducibilis ad caſtitatem. Smaragdus repellit dæmones. Sardonyx igneum colorem referens. Sardius & Chryſolithus doloribus oculorum medentur. Beryllus luctum ſanat. Topazius. Chryſopraſus. Hyacinthus. Amethyſtus fugat ebrietatem. Carbunculus. Achates. Ligurius. Onychius.

* Confer Epiphanii libellum de gemmis.

Τέρμα πυκτίδων ἐνταῦθα ἰωσήππου,	*Hic ſcriptionis eſt Joſeſephi terminus,*
Τὰς ὑποθέσεις τῶν πέντε βίβλων ἔχων.	*Habens librorum quinq; complexum brevem.*
Πέρας δέδωκα τῷ πλευταίῳ στίχῳ,	*Jam verſui addidi ultimo coronidem,*
Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις.	*Grates DEO, qui cuncta perficit bona,*
Τῷ συμπέρασμα δόντι μοι λόγους γράφειν,	*Pertexere hacce verba qui dedit mihi,*
Εἰς αἶνον εὐχάριστον αὐτοῦ τοῦ λόγου.	*Laudes ut offeramus VERBO & gratias.*

Πίναξ τοῦ ὑπομνηστικοῦ βιβλίου τοῦ ΙΩΣΗΠΠΟΥ:	*Index Libri Memorialis à JOSEPHO compoſiti,*
ΒΙΒΛΟΣ α.	*LIBER I.*
Κεφ. α. Ὅσαι γεγόνασιν ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ ἕως τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας γενεαί.	Caput I. Quot fuerint generationes ab Adamo usque ad Salvatoris adventum. (adde c.149.)
β. ὅσοι γεγόνασιν ἀρχιερεῖς ἀπὸ τοῦ ἀαρὼν ἀρξαμένοις.	2. Quot Pontifices maximi, facto initio ab Aarone.
γ. τίνες οἱ ἐκ τοῦ κάϊν γεννώμενοι καὶ εἰς ἑβδόμην γενεὰν ἀνέθηκαν.	3. Quinam poſteri Caini, ad ſeptimam usque ab illo generationem.

δ. τίνες

δ. τίνες εἰσὶν οἱ ιϐ´ τοῦ ἰακὼβ παῖδες οἱ τοῦ λαοῦ πατριάρχαι.

4. Quinam filii duodecim Jacobi, populi Patriarchæ.

ε. τίνες εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ διασωθέντες.

5. Quinam ſervati in arca ex diluvio.

ς, τίνες εἰσὶν οἱ, οε, μετὰ τοῦ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον καταλύσαντες.

6. Quinam illi LXXV. qui cum Jacobo Ægyptum habitaturi petierunt.

ζ. τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ σαμουὴλ πρόγονοι, ἱερατικοί.

7. Quinam progenitores Samuelis Sacerdotes.

η. τίνες οἱ τοῦ ἠλεὶ πρόγονοι ἱερατικοί.

8. Quinam Eli progenitores ſacerdotes.

θ. τίνες δὲ οἱ τοῦ ἐζεκιὴλ τοῦ προφήτου πρόγονοι ἱερατικοί.

9. Quinam Ezechielis Prophetæ progenitores ſacerdotes.

ι. τίνες δὲ οἱ ἱερεμίου τοῦ προφήτου πρόγονοι ἱερατικοί.

10. Quinam Jeremiæ Prophetæ progenitores ſacerdotes.

ια. τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ λαοῦ κριταὶ μετὰ τὴν διανέμησιν τὴν ὑπὸ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ τῆς γῆς γεγενημένην γενόμενοι.

11. Qui fuerint Judices populi, poſt diſtributionem terræ à Jeſu filio Nave factam.

ιϐ. τίνες ἐβασίλευσαν τοῦ λαοῦ.

12. Quinam Reges populo præfuerint.

ιγ. τίνες βασιλεῖς γεγό-

13. Quinam Reges Iſ-

νασι

νασι τοῦ ἰσραὴλ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἰούδα διαίρεσιν.

raelis poſt disjunctionem à Juda.

ιδ. Τίνες προφῆται γεγόνασιν ἐν τῷ θείῳ λόγῳ οἱ καὶ τὰς προφητείας ἐγγράφους πεποίηνται.

14. Quinam Prophetæ in divinis litteris commemorati extiterint, qui prophetiarum etiam ſcripto conſignatarum fuere auctores.

ιε. Τίνες δὲ γεγόνασιν ἄλλοι προφῆται οἱ μὴ ἐν γράμμασιν αὐτῶν καταλείψαντες τὰς προφητείας.

15. Quinam Prophetæ alii, qui ſcriptis ſuis prophetias non reliquerunt.

ις. τίνες προφήτιδες γυναῖκες γεγόνασιν.

16. Quænam Prophetides mulieres.

ιζ. τίνες εὐσεβεῖς γεγόνασι βασιλεῖς.

17. Quinam Reges fuerint pii.

ιη. Τίνες ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ γεγόνασι.

18. Quinam Pſeudoprophetæ fuerint in populo.

ιθ. τίνες ἐξῆρχον τῶν φυλῶν κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς αἰγύπτου.

19. Qui præfuerint tribubus tempore profectionis ex Ægypto.

κ. Τίνας ἔσχε μωυσῆς υἱοὺς καὶ ἐκ τίνος.

20. Quos filios habuerit Moyſes & è quanam uxore.

κα. Τίνας δὲ ἀαρὼν ἔσχεν υἱούς.

21. Quos filios habuerit Aaron.

κβ. τίνα ἐςὶ τὰ ἔθνη ἃ ὁ λαὸς ἐκληρονόμησε.	22. Quænam illæ gentes, quarum in terras ſucceſſit populus Iſraeliticus.
κγ. τίνας βασιλεῖς καὶ τίνων ἐθνῶν ὁ λαὸς ἀπέκτεινεν.	23. Quosnam & quarum gentium Reges populus interfecerit.
κδ. πόσα ἔθνη καὶ τίνα συνέςη ἀπὸ τῶν τριῶν τοῦ νῶε παίδων, σὴμ, χάμ, ἰαφεθ.	24. Quot & quænam gentes extiterint è tribus filiis Noe, Semo Chamo & Iaphetho.
κε. τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ ἐνδιάθετα βιβλία κβ.	25. Libri XXII. quibus Vetus Teſtamentum continetur.
κς. ὀνομασίαι καὶ ἑρμηνεῖαι τῶν παρ' ἑβραίοις ςοιχείων.	26. Nomina & interpretationes litterarum apud Hebræos.
κζ. μῆνες ἑβραίων, αἰγυπτίων, μακεδόνων, ῥωμαίων.	27. Menſes Hebræorum, Ægyptiorum, Macedonum, Romanorum.
κη. ὅπως τὸ ἱερὸν κατεσκευάζετο χρῖσμα, ὅπως δὲ καὶ τὸ θυμίαμα.	28. Quomodo ſacrum unguentum & incenſum præparata fuerint.
κθ. τίνες γεγόνασι γίγαντες.	29. Quinam fuerint Gigantes.
λ. τίνες γεγόνασι πολύπαιδες.	30. Quibus multi fuerint liberi.

λα

λα. ὅπως κατενεμήθη ὁ λαὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς ὁ ναυῆ ἰησοῦς αὐτοῖς ἐκληροδότησεν.	31. Quomodo populo fuerit distributa terra promiſſionis, uti Jeſus Nave illis in hereditatem dedit.
λβ. τίνες εἰσὶν αἱ φυγαδευτήριοι πόλεις εἰς ἃς κατέφευγον οἱ ἀκούσιον φόνον δεδρακότες.	32. Quæ fuerint urbes aſyli ad quas confugerent, qui involuntariam cædem perpetraverant.
λγ. τίνες εἰσὶν αἱ μητροπόλεις αἱ τοῖς λευίταις ἀφορισθεῖσαι.	33. Quænam civitates XLVIII. Levitis aſſignatæ.
λδ. τίνας εἰλήφασι πόλεις καὶ βασιλεῖς, ἰησοῦς καὶ χαλὲφ οἱ πιστοί.	34. Quas civitates regesque ceperint, Joſua & Caleb, inſigni fide viri.
λε. τίνες οἱ βασιλεῖς οἱ ἐπελθόντες τῇ ἁλυκῇ πεδιάδι, οὓς ἐπάταξεν ἀβραάμ.	35. Qui fuerint Reges qui convenere in vallem ſalſam quos profligavit Abraam.
λϛ. τίνες οἱ βασιλεῖς οὓς διέσωσεν ἀβραὰμ μετὰ τοῦ λώτ.	36. Qui Reges, quos Abraam una cum Loto ſervavit.
λζ. τίνες ἑβραῖοι γυναῖκας ἐθνικὰς ἠγάγοντο.	37. Quinam Hebræi uxores Ethnicas duxerint.
λη. τίνες πολλὰς ἤγαγον γυναῖκας.	38. Quinam multas duxerint uxores.

λθ. ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας διέφθειραν.

39. Quæ uxores viros ſuos perdiderint.

μ. ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας εὐηργέτησαν, καὶ δι' ὧν ἔδρασαν εὐάρεστοι τῷ Θεῷ γεγόνασι.

40. Quæ uxores bene de ſuis viris ſint promeritæ, & factis ſuis DEO probatæ extiterint.

μα. τίνες ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαστοὶ γεγόνασι.

41. Quinam viri ſapientia fuerint admirabiles.

μβ. τίνες ἐπὶ σοφίᾳ γυναῖκες θαυμασταὶ γεγόνασι.

42. Quænam admiranda ſapientia extiterint fœminæ.

μγ. τίνες ἐπὶ δεινότητι γενόμενοι σοφοὶ διὰ τῆς ἑαυτῶν σοφίας ἀπώλοντο.

43. Quinam callide ſapientes ſua perierint ſapientia.

μδ. τίνες ἐπικρύψει τῆς ἀληθείας σοφοὶ σωτηρίαν εὕραντο.

44. Quinam ſapientes veritatis occultatione ſalutem invenerint.

με. τίνες δὲ δόλῳ, δικαιοσύνης ἔργα διεπράξαντο.

45. Qui per dolum juſta patraverint.

μϛ. τίνες προσχήματι χρηστότητος ἢ εὐσεβείας, θάνατον κατειργάσαντο.

46. Quinam bonitatis vel pietatis prætextu mortem intulerint.

μζ. τίνες δίκαιοι ἀνῃρέθησαν.

47. Qui juſti fuerint interemti.

μη.

μη. τίνες ἀδελφοὺς ἀπέκτειναν.	48. Quinam fratres ſuos occiderint.
μθ. τίνες παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ χρηστευσάμενοι ἀναιροῦνται.	49. Qui præter opinionem, cum bene erga DEUM ſe gererent, fuerint interfecti.
ν. τίνες μισθὸν δικαιοσύνης τὸ ἀποθανεῖν ἐκομίσαντο, καὶ τίνες δι' ἀσεβείας ἐπεβίωσαν.	50. Quinam mercedem juſtitiæ tulerint mortem, & qui per impietatem ſuperſtites in vita manſerint.
να. τίνες οὐ νοσήσαντες ἀποθνήσκειν ἐκελεύοντο.	51. Quinam ſine ægrotatione mori ſint juſſi.
νβ. τίνες τῶν ἁγίων, τυφλοὶ τὴν ὅρασιν γεγονότες ἀπέθανον.	52. Qui ſancti oculis capti mortem obierint.
νγ. τίνες διέμειναν καὶ οὐκ ἀπέθανον.	53. Quinam vivi manſerint, nec ſint mortui.
νδ. τίνες ἀποθανόντες ἀνέζησαν.	54. Quinam ex morte revixerint.
νε. τίνες στεῖραι τετόκασι.	55. Quænam ſteriles cum eſſent, pepererint.
νϛ. τίνες πατέρα ἠτίμασαν.	56. Quinam patrem ſuum inhonoraverint.
νζ. τίνες ἀλαζονευσάμενοι κατηνέχθησαν.	57. Qui ſuperbi depreſſi ſint.

νη.

νη, τίνες διὰ ταπεινοφροσύνην, εἰς δόξαν καὶ ὕψος ἤχθησαν:	58. Quinam per modeſtiam ſint evecti in gloriam ac ſublimitatem.
νθ, τίνες ἐφ᾽ οἷς ἔδρασαν φόνοις, ἀπεδέχθησαν καὶ εὐάρεστοι παρὰ Θεῷ γεγόνασι.	59. Qui propter homicidia quæ patrarunt accepti & DEO probati fuerint.
ξ, τίνες ἐπὶ παρανομίαις λιθόλευστοι ἀνῃρέθησαν.	60. Quinam propter crimina obruti lapidibus, atque ita è medio ſublati ſint.
ξα, καὶ τίνες δίκαιοι ἐπ᾽ εὐσεβείᾳ.	61. Quinam item juſti ptopter pietatem.
ξβ. τίνες παρανόμους μίξεις πεποίηνται.	62. Quinam inceſtuoſis nuptiis ſe polluerint.
ξγ. τίνες διώνυμοι γεγόνασι.	63. Quinam duplici extiterint præditi nomine.
ξδ. τίνες δευτέρῳ ὀνόματι ἐπωνομάσθησαν.	64. Quinam ſecundo nomine nuncupati ſint.
ΒΙΒΛΟΣ β.	*LIBER II.*
ξε. τίνα τὰ ἐπὶ τῆς μιᾶς Θεότητος παραλαμβανόμενα.	65. Quænam ſumantur ad venerandam Divinitatem concipiendam.
ξϛ. τίνα δὲ τὰ ἐπὶ δυ-	66. Quænam ad perſo-

ἀδικῆς ὑποστάσεως.

nam duplicis ſubſtantiæ.

ξζ. τίνα τὰ ἐπὶ τριαδικῆς παραλαμβανόμενα.

67. Quænam ad S. Trinitatem.

ξη. τίνες εἰσὶν οἱ σταθμοὶ τῆς πορείας τοῦ λαοῦ οἱ ἀπ' αἰγύπτου.

68. Quænam fuerint manſiones in itinere populi ex Ægypto.

ΒΙΒΛΟΣ δ.

LIBER IV.

ξθ. τίνα ἐστὶν ἃ τεθέαται ὁ μωϋσῆς θαυμάσια, καὶ δι' αὐτοῦ κατείργασται.

69. Quæ miracula à Moyſe viſa & per ipſum patrata fuerint.

ο. τίνα τὰ διὰ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ ἐπιτελεσθέντα σημεῖα, καὶ δι' αὐτοῦ τῷ λαῷ κατεργασθέντα θαύματα.

70. Quæ ſigna perfecta ſint à Jeſu Nave, & per ipſum in populo patrata miracula.

οα. τίνα τὰ διὰ τῶν κριτῶν θαυμάσια γενόμενα.

71. Quænam miracula facta ſint à Judicibus.

οβ. τίνα ἐστὶ τὰ σαμουὴλ διαπεπραγμένα θαύματα.

72. Quæ miracula effecta fuerint per Samuelem.

ογ. τίνα ἐστὶ τὰ τῷ δαβὶδ πεπραγμένα καὶ εἰς αὐτὸν θαύματος ἄξια πραχθέντα.

73. Quænam peracta à Davide, & in ipſum, digna admiratione facta ſint.

οδ. τίνα ἐστὶ τὰ τῷ σολομῶνι δεδρασμένα.	74. Quæ à Salamone ſint patrata.
οε. τίνα τὰ ὑπὸ ἡσαΐου τοῦ προφήτου πεπραγμένα θαύματα.	75. Quæ miracula fecerit Eſaias.
ος. τίνα ἐστὶν ἃ ἱερεμίας προεφήτευσε καὶ προφητεύων ὑπέμεινε.	76. Quænam Jeremias prædixerit, quæque vaticinatus pertulerit.
οζ. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσε σοφονίας.	77. Quæ prælocutus ſit Sophonias.
οη. τίνα προεφήτευσεν ἀγγαῖος.	78. Quæ Aggæus.
οθ. τίνα προεφήτευσε ζαχαρίας.	79. Quæ Zacharias.
π. τίνα προεφήτευσε μαλαχίας.	80. Quæ Malachias.
πα. τίνα ἐστὶ τὰ διὰ ἡλίου γεγονότα θαυμαστὰ σημεῖα.	81. Quæ ſigna admiranda per Eliam effecta ſint.
πβ. τίνα ἐστὶ τὰ διὰ ἐλισσαίου γεγονότα διπλᾶ ἐν πνεύματι ἡλίου θαυμαστὰ σημεῖα.	82. Quænam per Eliſæum patrata ſint dupla in ſpiritu Eliæ ſigna admirabilia.
πγ. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ἡλίας.	83. Quæ vaticinatus ſit Elias.
πδ. τίνα ἐστὶν ἃ ἐλισσαῖος προεφήτευσεν.	84. Quæ Eliſæus.

πε. τίνα ἐςὶν ἃ γὰδ προεφήτευσε.	85. Quæ vaticinatus ſit Gad.
πϛ. τίνα ἐςὶν ἃ προεφήτευσε νάθαν.	86. Quæ Nathan.
πζ. τίνα ἐςὶν ἃ προεφήτευσεν ἀχίας ὁ σιλωνίτης.	87. Quæ Achias Silonites prophetaverit.
πη. τίνα σαμαίας προεφήτευσε.	88. Quæ Samæas.
πθ. τί προεφήτευσεν ἰάδων.	89. Quæ Jadon.
ϙ. τί προεφήτευσε βαασὰ.	90. Quæ Baaſa.
ϙα. τί προεφήτευσε μιχαίας.	91. Quæ Michæas.
ϙβ. τί προεφήτευσεν ἀζαρίας ὑὸς σαδὼκ.	92. Quæ Azarias, Sadoci F.
ϙγ. τίνα προεφήτευσεν ἰησοῦς ὁ τοῦ ἀνανί.	93. Quæ Jeſus Ananiæ.
ϙδ. τίνα προεφήτευσεν ὀζιὴλ ὁ προφήτης.	94. Quænam prælocutus ſit Oziel Propheta.
ϙε. τίνα προεφήτευσεν ἐλιὰδ ὁ τοῦ ὀβδία.	95. Quæ Eliad *Obdiæ* F.
ϙϛ. τίνα προεφήτευσεν ὀλδὰ ἡ τοῦ σελὶμ γυνή.	96. Quænam prophetaverit Olda, *Selimi* uxor.
ϙζ. τίνα ἐςὶν ἃ ζαχαρίας ὁ ἀχιερεὺς προεφήτευσεν.	97. Quæ Zacharias Pontifex.

ϟη. τίνα ἐςὶν ἃ συμεὼν προεφήτευσεν.	98. Quæ Simeon.
ϟθ. τί προεφήτευσεν ἐλισάβετ.	99. Quænam Eliſabet.
ρ. τίνα ἐςὶ τὰ διὰ τῆς παρθένου μαρίας προφητευθέντα. καὶ τίνα ἐςὶν ἃ ἰωάννης ὁ βαπτιςής.	100. Quænam à Maria virgine fuerint prænunciata.
ρα. τίς ἄκων προεφήτευσεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.	101. Quis invitus ſit vaticinatus in Evangelio.

ΒΙΒΛΟΣ ε. — LIBER V.

ρβ. τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ δαβὶδ δυνατοί.	102. Qui ſint Davidis potentes.
... τίνες οἱ τοῦ σολομῶν-... ἄρχοντες.	103. Qui Salomoni principes.
... ίνα ἦν τὰ καθ' ἑ-... ην ἡμέραν ἐξοδι-... ενα τῷ σαλο-	104. Quæ quotidie impendenda à Salomone fuerint.
... οῦ τῆς ἱε-... ᾠκοδόμη-	105. De templo Hieroſolymitano quod Salomo condidit.
... αός ...	106. Quale fuerit templum à Salomone ædificatum.
	107. Quæ fuerint ſacra

γιάσματι ἀνακείμενα ἀφιερώματα.	in ſanctuario collocata.
ρη. τίνα ἦν τὰ κατασκευασθέντα καὶ ἀνατεθέντα ὑπὸ τοῦ σαλομῶνος εἰς ἱερουργίαν κειμήλια.	108. Quæ parata fuerint & repoſita ad ſacrum cultum à Salomone cimelia.
ρθ. τίνα ἦν τὰ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευΐταις, εἰς τὰς λειτουργίας κατασκευασθέντα ὑπὸ σαλομῶνος ἀναθήματα καὶ ἐσθήματα.	109. Quæ fuerint *Sacerdotibus* ac Levitis a Salomone ad ſacrum cultum veſtes præparatæ.
ρι. ὁποῖα ἦν ἡ σκηνὴ ἡ ὑπὸ μωυσέως ἀνασταθεῖσα, κατὰ τὴν ὑπόδειξιν, ἣν ἐθεάσατο ἐν τῷ ὄρει.	110. Quale fuerit *ta*bernaculum à Moyſe erectum, ſecundum exemplar quod in monte viderat.
ρια. ὁποῖον ἦν τὸ ἁγίασμα τὸ μέσον τοῦ περιβόλου, ὃ μωϋσῆς κατεσκεύασε.	111. Quale fuerit ſanctuarium in medio metationis quod Moyſes condidit.
ριβ. πόσος ἦν ὁ λαὸς ὁ ὑπὸ δαβὶδ ἀριθμηθεὶς παρὰ τὸ δοκεῖν τῷ θεῷ.	112. Quantus extiterit numerus populi à Davide contra *DEI* ſententiam ad calculos vocatus.
ριγ. πόσοι ἀπώλοντο τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῇ ἁμαρ-	113. Quot ex Iſraelitis perierint propter

τία

τίας τȣ̃ Δαβὶδ, τῆς ἐξαριθμήσεως τȣ̃ λαȣ̃. | peccatum Davidis quo populum enumeravit.

ριδ. τίνες πορνεύσασαι γυναῖκες εἰς γάμȣς εὐδοκίμησαν. | 114. Quænam mulieres fornicariæ in nuptias probatæ fuerint.

ριε. τίνες ἐν τοῖς προφήταις ἄγαμοι μεμενήκασι. | 115. Qui Prophetæ manſerint cœlibes.

ρις. τίνες ἐν τοῖς ἀποστόλοις γυναῖκας ἔσχον. | 116. Qui Apoſtoli uxores habuerint.

ριζ. τίνες ȣ̓κ ἐτάφησαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τȣ̃ Δαβὶδ τάφοις βασιλεῖς, διὰ τὸ δυσσεβῆσαι. | 117. Qui Reges propter impietatem non ſepulti ſint in regiis Davidis monumentis.

ριη. τίνες ἐκ τȣ̃ Δαβὶδ βασιλεῖς, ἔκβλητοι ἐκ τῆς τȣ̃ Σωτῆρος γενεᾶς γεγόνασι, καὶ διὰ τί. | 118. Quinam Reges, Davidis poſteri, ex Salvatoris genealogia ſint extruſi, & quam ob cauſam.

ριθ. τίς ἰατροῖς, κακωθεὶς, χρησάμενος, καὶ μὴ παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ἴασιν ζητήσας, ἀποθνήσκει. | 119. Quis qvum laborans morbo eſſet uſus Medicis, nec apud DEUM medelam expetiiſſet, morti datus fuerit.

ρκ. τίνα ἐστὶ τὰ μνημόσυνα | 120. Quinam ſint libri

γενόμενα ἐν ταῖς γραφαῖς βιβλία ὡς ὄντα, οὐχ εὑρισκόμενα.	in Scripturis memorati ac ſi exiſterent, qui nusquam reperiuntur.
ρκα. τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων μαρτυρίαι παρενηνεγμέναι, ὧν τὰς γραφὰς οὐκ ἔχομεν.	121. Quæ ſint teſtimonia ab Apoſtolis allegata, ubi ſcripta è quibus repetita ſunt, non habemus.
ρκβ. τίνες εἰσὶν οἱ τὰς ἱερὰς γραφὰς ἑρμηνεύσαντες.	122. Quinam ſint ſacra ſcripta in Græcam linguam interpretati.
ρκγ. ποσάκις πορθεῖται ἡ ἱερουσαλήμ.	123. Quoties everſa ſit Hieroſolyma.
ρκδ. ποσάκις καὶ πότε ἐπορθήθησαν οἱ ἐξ ἰσραήλ.	124. Quoties & quando exciſi ſint Iſraelitæ.
ρκε. ἄλλο ἰωσήπου κεφάλαιον.	125. Aliud caput ex (*Flav.*) Joſepho.
ρκς. πόσαι ἑορταὶ παρὰ ἰουδαίοις ἄγονται.	126 Quot feſta apud Judæos agantur.
ρκζ. πόσας νηστείας ἰουδαῖοι νηστεύουσι.	127. Quot jejunia Judæi jejunent.
ρκη. τίνα ἐστὶν ἃ μὴ χρὴ ζητεῖν ὅτι καὶ ἀκατάληπτα.	128. Quænam ſint quæ ſcrutari nefas, utpote incomprehenſibilia.
ρκθ. ὅσα δι᾽ ἐνυπνίων	129. Quæ manifeſtata

τισιν

τισὶν ἐμπεφάνισαι. — aliquibus fuerint per inſomnia.

ρλ. τὴν τῶν βασιλειῶν βίβλον τίς κατέγραψε. — 130. Librum regnorum quis auctor ſcripſerit.

ρλα. τίνα παραβολικῶς καὶ αἰνιγματωδῶς ἐν ταῖς γραφαῖς εἴρηται. — 131. Quænam in ſacris litteris dicta ſint per parabolas & ænigmata.

ρλβ. τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥηθεῖσαι παραβολαί. — 132. Quas parabolas Dominus protulerit.

ρλγ. τίνων τῶν ἔξωθεν μαρτυριῶν ὁ ἀπόστολος παῦλος, μνήμην ποιεῖται. — 133. Quibus de teſtimoniis externorum ſcriptorum mentionem faciat Apoſtolus Paulus.

ρλδ. πόσοι ἰάκωβοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις γεγόνασιν. — 134. Quot Jacobi inter Apoſtolos extiterint.

ρλε. πόσοι ἰωάννοι εἰς κήρυγμα γεγόνασι, καὶ πόσοι ζαχαρίαι. — 135. Quot Joannès in præconio fuerint & quot Zachariæ.

ρλϛ. ἱππολύτου θηβαίου ἐκ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ συντάγματος. — 136. Hippolyti Thebani, ex Chronico ejus ſyntagmate.

ρλζ. τίνες εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν ο, γνώριμοι. — 137. Quinam fuerint LXX. diſcipuli.

ρλη. πόσοι διωγμοὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας γεγόνασι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, ἕως τῆς ἁλώσεως αὐτῶν καὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ ναοῦ.	138. Quot perſecutiones fuerint adverſus Eccleſiam motæ à Judæis usque ad illorum everſionem exuſtionemque templi.
ρλθ. πόσοι καὶ δι' ἑλλήνων διωγμοὶ γεγόνετες, καὶ διὰ τίνων.	139. Quot per Ethnicos perſecutiones & à quibus illatæ fuerint.
ρμ. πόσαι αἱρέσεις κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἐπανέστησαν.	140. Quot hæreſes adverſus Eccleſiaſticam fidem inſurrexerint.
ρμα. ποῖαι αἱρέσεις παρὰ ἰουδαίοις γεγόνασι.	141. Quot hæreſes extiterint apud Judæos.
ρμβ. τίνες αἱρέσεις παρὰ σαμαρείταις γεγόνασι.	142. Quod hæreſes apud Samaritanos.
ρμγ. τίνες αἱρέσεις παρ' ἕλλησι.	143. Quot apud Græcos.
ρμδ. ὅσαι εἰσὶ μαντεῖαι παρ' ἕλλησι.	144. Quot genera divinationum apud Ethnicos ſint.
ρμε. διὰ τί οἱ ἰουδαῖοι τὴν δευτέραν τῶν σαββάτων καὶ τὴν πέμπτην νηστεύουσιν.	145. Quare Judæi ſecundam ſabbatorum & quintam jejunent.
ρμς. διὰ τί οἱ χριστιανοὶ	146. Quare Chriſtiani

τὴν

τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύουσι.

jejunent quartam, & paraſceven, ſive ſextam.

ρμζ. τίνα ἔθνη καὶ πόσα ἐκ τοῦ ἀβραὰμ συνέστη.

147. Quæ & quot gentes ex Abrahamo extiterint.

ρμη. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ὁ ἀπόστολος παῦλος.

148. Quæ ſint illa quæ vaticinatus eſt Apoſtolus Paulus.

ρμθ. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής.

149. Quæ Joannes Evangeliſta.

ρν. πόσοι χρόνοι εἰσὶν ἀπὸ γενέσεως κόσμου, ἕως οὗ παραγέγονεν ὁ χριστός.

150. Quot anni ſint à condito mundo ad adventum usque Chriſti.

ρνα. πόσοις καὶ ποίοις ὀνόμασι προσηγορεύετο διὰ τῶν ἁγίων γραφῶν, ὁ κύριος ἐμφανησόμενος κληθήσεσθαι.

151. Quot & qualibus nominibus Chriſtum cum inter homines appariturus eſſet, appellatum iri prædictum ſit in ſacris litteris.

ρνβ. αἱ δέκα ἐπιφάνειαι τοῦ κυρίου τοῖς ἰδίοις γενόμεναι, μετὰ τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἐγερθῆναι.

152. Decem apparitiones Domini, quibus reſuſcitatus ex mortuis vivum ſe ſuis demonſtravit.

ρνγ. ποσάκις μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἐπάνοδον, ὁ Κύριος τοῖς ἰδίοις ὤφθη μαθηταῖς.	153. Quoties poſt reverſionem in cœlo Dominus ſuis diſcipulis apparuerit.
ρνδ. πόσα εἴδωλα ἐσεβάσθη ὁ λαὸς, τὸν Θεὸν καταλείψας.	154. Qualia idolea coluerit populus, DEO relicto.
ρνε. τίνες βεβαιοτάταις φιλίαις ἐχρήσαντο.	155. Quinam conſtantiſſimis uſi ſint amicitiis.
ρνϛ. τίς μετέβαλεν εἰς θηρίον τὴν ψυχήν.	156. Quis in beſtiam transmigraverit.
ρνζ. τίνες ἐκ φαύλων ἀγαθοὶ γεγόνασι.	157. Quinam ex malis facti ſint probi.
ρνη. τίς μακρόβιος μετὰ μωϋσέα ἐγένετο.	158. Quis poſt Moyſen fuerit longævus.
ρνθ. τίνες λέοντας χερσὶν ἀνεῖλον.	159. Quinam manibus ſuis leones interemerint.
ρξ. τίνες ὑπὸ λεόντων ἀνῃρέθησαν.	160. Qui interemti ſint à leonibus.
ρξα. τίνες ἐπὶ ἱεροσυλίαις ἀνῃρέθησαν.	161. Quinam interemti ſint ſuper ſacrorum ſpoliatione.
ρξβ. τίνες εἰς λάκκους εἰς τὸ ἀναιρεθῆναι ἐβλήθησαν.	162. Quinam in foveas, ut occiderentur, conjecti ſint.
ρξγ. τίνες δίκας ἔδοσαν πλημμελήσαντες.	163. Qui delictorum ſuorum pœnas dederint.

ρξδ. Τίνες πλημμελήσαντες ἐλέους τετυχήκασιν.

164. Qui poſt delicta admiſſa miſericordiam ſint conſecuti.

ρξε. Τίνες εἰσὶν οἱ κατορθοῦν τι δόξαντες, καὶ ἐπὶ τούτῳ διαμαρτόντες.

165. Qui recte feciſſe cum viderentur, eo ipſo deliquerint.

ρξς. Τίνα ἐστὶ τὰ ἔθνη καὶ πόσα, τὰ τοῖς ἱεροῖς τόποις ὕστερον ἐπανιστάμενα, καὶ θεήλατον ὑπομείναντα τιμωρίαν.

166. Quænam & quot fuerint gentes quæ ſacris locis deinceps infeſta fuerunt, & divinitus illatam pœnam pertulere.

ρξζ. Αἱ δυνάμεις τῶν λίθων τῶν ἐν τῇ τοῦ ἀρχιέρεως ζώνῃ ἐντιθεμένων.

167. Virtutes gemmarum, Pontificis Zonæ impoſitarum.

Τέλος τοῦ πίνακος.

INDEX

INDEX
Rerum notabilium
In
Josephi Hypomnestico.

Aaronis filii, 39
Abeſſalomi amicus Joab, 351.
Abraam quos Reges vicerit 66. ſervaverit. 67. gentes ex eo natæ, 334.
Abyſſus, 265.
Achiæ Silonitæ vaticinia, 201.
Aderis filius, Benhadad, 91. 100.
Adonidis ſive Thamuſi planctus, 350.
Ægyptiorum menſes, 50.
Aggæi vaticinia, 187.
Ænigmata ſacra, 274.
Amicitia juncti, 351.
Ananus Pontifex maximus, 17.
Annorum ab orbe condito computatio, 3. 338. ſeq:
Ano, 92. 201.
Antichriſti, hæretici, 337.
Apoſtoli conjugati, 244.
Aquæ infra terram. 266. ſupracœleſtes. 267.
Ariani. 303. 319.
Ariſtobulus, 13.
Aſyla, civitates perfugii. 60.

Auguſti

Auguſti anno quadrageſimo tertio natus Chriſtus, 339.
Azariæ, Zadoci F. vaticinia. 206.

Beelphegor, 120. 130. 350.
In beſtias mutati, 352.
Boni facti ex malis, 352. bonitatis prætexu ſcelerati, 86. ſeq.
βύκεραιον, bonis caput ab Aarone in deſerto colendum propoſitum, 350.

Cædes DEO probatæ, 104.
Caini poſteri, 18. ſeptima generatione occiſus, 18. 93.
CHriſti nomina in ſacris litteris, 340. ſeq. genealogia, 288. ſeq. apparitiones poſt reſurrectionem, 347. poſt aſcenſionem in cœlos 349. anni ab orbe condito ad Chriſtum natum. 339. generationes, 2. ſeq.
Cœci Sancti, 94.
Cœlibes prophetæ, 243.
Conjuges Apoſtoli, 244.
Crucis ſalutiferæ ſignum, 130.

Davidis miranda, 147. Pſalmi ab Ezechia abſconditi, 169. 248. principes, 214.
De uno DEO, 111. duabus perſonis 112. & tribus, 113.
Divinationum genera, 326. ſeq.
Dolus laudatus, 86.
Draco Diabolus, 337.

Eliad

Eliad Propheta, 208.
Eliæ vaticinia, 197.
Eliæ miracula, 193.
Eli majores, 23.
Eliſæi miracula, 194. vaticinia, 198.
Eliſabethæ vaticinia, 211.
Eſaias ſerra diviſus, 88. ſeq. 183. ejus miranda, 177.
Eſdras ſacrarum litterarum reſtitutor, 81.
Ethnicæ uxores ductæ ab Hebræis, 67.
Externorum teſtimoniis uſus Paulus, 284.
Ezechias abſcondidit libros Salomonis, 176. Davidis Pſalmos, 169. 248.

Fratrum interfectores, 90.
Feſta Judæorum, 259.

Gad prophetæ vaticinia, 199.
Gentes ex tribus filiis Noe, 43.
Gentes quarum terras Iſraelitæ occuparunt, 40.
Gigantes, 53.

Hæreſes Græcorum, 325.
Hæretici, Antichriſti, 337. hæreſis, flumen à Dracone in Eccleſiam immiſſum, 338.
Hæretici Judæorum, 322. Samaritanorum, 324. Chriſtianorum, 303. ſeq.
Hebræarum litterarum nomina, eorumque etymologia, 49. ſeq.
Hebræorum menſes, 50. Pontifices maximi, 6. ſeq.

Hie-

Hieroſolyma expugnata, 253. ſeq.
Hominicolæ, 303.
Humiles evecti, 101.

Ja, 341. 347.
Jachin & Boas, 266.
Jacobi tres inter Apoſtolos, 286.
Jacobi Patriarchæ filii, 19. qui in Ægyptum cum eo deſcenderunt, 20.
Jacobus Juſtus frater Domini, 89. 17. 288.
Jadonis Prophetæ vaticinia, 204.
Idola culta à Judæis, 350.
Jejunia Judæorum, 263. 332. Chriſtianorum. 333
Jeremiæ Prophetæ, majores, 25: vaticinia, 183.
Jeſrael, 346.
Jeſus, filius Anani, 206. ſeq.
Jeſu nomen à Jehovah, 346. ſeq.
Jethiel, 343.
Jezechielis Prophetæ majores, 25. liber perditus, 249.
Ignis de cœlo delapſus, 129.
Inceſti concubitus, 107.
Johannis Evangel. prophetiæ, 337. exilium, 298.
Johannes Marcus, 287.
Joannis Baptiſtæ prophetiæ, 213.
Joſedec, 345.
Joſua quos Reges vicerit, 64. ejus miracula, 132
Iſraelitæ victi ac ſubjugati, 255. ſeq.
Judices populi Hebræorum, 26. ſeq.
Judicum miracula, 135.
Juſti obtruncati, 87. ſeq.

Lapidibus obruti, 106.
Leonides Origenis pater, 298.
Levitarum metropoles, 61
Liberorum multorum parentes, 55.
Libri ſacri veteris Teſtamenti, 45. ſeq. deperditi, 247. 249. ſeq.
Litterarum Hebraicarum nomina, eorumque etymologia, 49. ſeq.

Macedonum menſes, 50. 119. 261. 263.
Malachiæ vaticinia, 191.
Manſiones in exitu ex Ægypto, 115. ſeq.
Mariæ Virginis vaticinia, 212.
Medicis uſi, 247.
Melchi, Moſes, 108.
Melchiſedech mortuus, 95.
Menſes Hebræorum, Ægyptiorum, Macedonum, Romanorum, 50. ſeq.
Meretrices reverſæ ad frugem, 243.
Metropoles Levitarum, 61.
Michææ vaticinia, 205.
Miracula Moyſis, 121. Joſuæ, 132. Judicum, 135. Samuelis, 144. Eliæ, 193. &c.
Miſericordia intempeſtiva, 90. ſeq.
Mori juſſi, nullo morbo præcedente, 93.
Non mortui, 94.
Ex morte reſuſcitati, 95.
Mors piis in præmium, 92.
Moyſis miracula, 121. libri quinque, 131. 132. nomen Melchi, 108. filii, 39.
Mulieres ſapientes, 81.

Natha-

Nathanis Prophetæ vaticinia, 200.
Nicolaus Diaconus, 352.
Nomine duplici gaudentes, 108. 110.
Numeratus populus Judaicus, 242.

Olda, 92. 208.
Origenes 300.
Oziel Propheta, 207.

Parabolæ ſacræ, 275. CHriſti, 279.
Patrum dehonoratores, 98.
Pauli Apoſtoli vaticinia, 336.
Perfugii civitates, 60.
Perſecutiones Eccleſiæ à Judæis, 295. ab Ethnicis, 297.
Pompejus magnus, 13. 256.
Pontifices maximi Hebræorum, 6. ſeq.
Prophetæ, 31. qui nihil ſcripſerunt, 32. prophetides, 34. Pſeudoprophetæ, 37. prophetæ inviti, 213. cœlibes 243.

Reges victi ab Abraamo, 66. à Joſua, 40. 64. ab Abraamo ſervati. 67.
Reges Judæ, 28. Iſraelis, 30. pii & impii, 35. non illati regiis ſepulchris, 245. ejecti ex CHriſti ſtemmate genealogico, 245.
Regnorum libri, 272.
Romanorum menſes, 50.
Ruth Moabitis, 4.

Salomonis geſta, 171. principes, 216. ſumtus, 218.

218. libri tres, 175. ſeq. alii ab Ezechia abſconditi, 176. 249.
Samææ vaticinia, 202.
Samuelis miranda, 144. majores ex ſacerdotali genere, 22. ſeq.
Sanctum & ſanctum ſanctorum, 223. ſq. 235. ſq.
Sapientes viri, 79. mulieres, 81. qui ſua periere ſapientia, 82.
Scrutari quæ nefas, 265.
Septuaginta diſcipuli, 294.
Septuaginta interpretes, 251.
Simeonis vaticinia, 210.
Somnia, 270.
Sophoniæ vaticinia, 186.
Sponſæ duæ, ordo ſacerdotalis & laicus, 113.
Sterilium puerperia, 97.
Suffimenti ſacri præparatio, 52.
Superbi puniti, 98.

Tabernaculum Moyſis, 232.
Templum Salomonis, 218. 220. captum à Nabuchodonoſore, 253. 264. à Tito, 18. 255. 256. 332.
Templum Heliopolitanum, 12.
Terræ promiſſæ diſtributio, 56.
Thamus, Adonis, 350.
Tribuum populi Hebræi, duces, 57.
S. Trinitas, 113.

Vaſa ſacra templi, 230.
Ubera duo, lex & Gratia, 112.

Veri-

Veritatis diſſimulatio, 84.
Veſtes ſacræ, 231.
Viri ſapientes, 79.
Vita impiis in pœnam, 93.
Unguenti ſacri præparatio, 51.
Uxores multas qui duxerint, 69. ethnicas, 67.
Uxores de maritis bene meritæ, 73.

Zachariæ Prophetæ vaticinia, 188.
Zacharias princeps Sacerdotum, 209.
Zachariæ quatuor, 287.

Scriptorum
In
JOSEPHI HYPOMNESTICO.
NOMINETENUS CITATORUM INDICULUS.

Aquila, 341. (251.)
Clemens Alex. 349. 295.

Hegeſippus, 349.
Heraclidis Pythagorici liber περὶ τῆς ἐν φιλοσόφοις αἱρέσεως. 326.
Hippolyti Thebani Chronicon. 288.

(*LXX. Interpretes.* 11. 251.)